



JUSTITSMINISTERIET

Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser

Bind II

Betænkning nr. 1534

## Kronologisk fortegnelse over betænkninger

### 2010

- 1513 Betænkning om optagelse og protokollering af forklaringer i straffesager
- 1514 Betænkning om farlige hunde
- 1515 Betænkning om det videnskabetiske komitesystem i Danmark
- 1516 Betænkning om offentlige myndigheds offentliggørelse af kontrolresultater, afgørelser mv.
- 1517 Beretning om elektronisk aftaleindgåelse og handel
- 1518 Betænkning om ægtefælleskifter
- 1519 Betænkning om revision af dødsboskifteloven
- 1520 Betænkning om huseftersynsordningen
- 1521 Betænkning om insiderhandel
- 1522 Reform af den civile retspleje VI
- 1523 Betænkning om en fremtidig statsadvokatordning

### 2011

- 1524 Betænkning om revision af hundeloven
- 1525 Betænkning om konkurskarantæne
- 1526 Betænkning om tilhold, opholdsforbud og bortvisning
- 1527 Provstestillingen og provstiets funktion
- 1528 Betænkning om revision af reglerne om forkyndelse

### 2012

- 1529 Betænkning om PET og FE
- 1530 Reform af den civile retspleje VII
- 1531 Straffudmåling - samspillet mellem lovgiver og domstole
- 1532 Betænkning om indsamlinger
- 1533 Kommunale udgiftsbehov og andre udlignings spørgsmål
- 1534 Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser

**Straffelovrådets betænkning  
om**

**seksualforbrydelser**

*Bind II*

**Betænkning nr. 1534**  
København 2012

**Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser**  
**Betænkning nr. 1534**

Publikationen kan bestilles  
via Justitsministeriets hjemmeside ([www.jm.dk](http://www.jm.dk))  
eller hos

Rosendahls - Schultz Grafisk Distribution

Herstedvang 10

2620 Albertslund

Telefon: 43 22 73 00

Fax: 46 63 19 69

[distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk](mailto:distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk)

ISBN: 978-87-92760-28-9

ISBN: 978-87-92760-29-6 (e-udgave)

Tryk: Rosendahls - Schultz Grafisk A/S

Pris: 200 kr. pr. bog inkl. moms

## Indhold

<i>Indholdsfortegnelse</i> .....	4
1. Indledning .....	19
2. Historik .....	87
3. Debatten om den nuværende kriminalisering af seksualforbrydelser .....	97
4. Internationale forpligtelser og udviklingstendenser i hovedtræk .....	113
5. Straffelovrådets overordnede overvejelser om kriminalisering af seksuelle overgreb .....	127
6. Betegnelsen ”Forbrydelser mod kønsædeligheden” .....	137
7. Straffelovens § 216 – voldtægt .....	143
8. Straffelovens § 217 – anden tvang .....	251
9. Straffelovens § 218 – udnyttelse af forurettedes tilstand .....	257
10. Straffelovens § 219 – institutionsanbragte .....	287
11. Straffelovens § 220 – groft misbrug af afhængighed .....	317
12. Straffelovens § 221 – svig .....	329
13. Straffelovens § 222 – børn under 15 år .....	347
14. Straffelovens § 223 – stedbørn, plejebørn mv. under 18 år .....	409
15. Straffelovens § 223 a – køb af seksuelle ydelser hos personer under 18 år .....	421
16. Straffelovens §§ 224 og 225 – anden kønslig omgængelse end samleje ..	431
17. Straffelovens § 226 – uagtsomhed .....	441
18. Straffelovens § 227 – indgåelse af ægteskab .....	461
19. Straffelovens §§ 228, 229, 231 og 233 – prostitution .....	469
20. Straffelovens §§ 230 og 235 a – pornomodeller under 18 år .....	565
21. Straffelovens § 232 – blufærdighedskrænkelser .....	577
22. Straffelovens § 234 – salg af pornografi til børn under 16 år .....	597
23. Straffelovens § 235 – børnepornografi .....	605
24. Straffelovens § 236 – pålæg .....	661
25. Straffelovens § 210 – biologiske børn og søskende .....	697
26. Forældelse .....	715
27. Dansk straffemyndighed .....	761
28. Lovudkast med bemærkninger .....	781
<i>Bilag</i> .....	867

# Indholdsfortegnelse

## Bind I

<b>Kapitel 1. Indledning</b> .....	<b>19</b>
1. Straffelovrådets kommissorium.....	19
2. Straffelovrådets sammensætning.....	27
3. Resumé af Straffelovrådets overvejelser og forslag.....	27
3.1. Straffelovrådets overvejelser.....	27
3.1.1. Overordnede overvejelser om kriminaliseringen af seksuelle overgreb.....	27
3.1.2. Betegnelsen ”Forbrydelser mod kønssædeligheden”.....	29
3.1.3. Voldtægt.....	30
3.1.4. Udnyttelse af forurettedes tilstand.....	34
3.1.5. Institutionsanbragte.....	37
3.1.6. Groft misbrug af afhængighed.....	41
3.1.7. Svig og pression.....	42
3.1.8. Børn under 15 år.....	43
3.1.9. Incest, stedbørn, plejebørn mv. ....	48
3.1.10. Pornomodeller under 18 år.....	51
3.1.11. Forældelse.....	52
3.1.12. Uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand eller alder ...	56
3.1.13. Blufærdighedskrænkelser.....	58
3.1.14. Prostitution.....	60
3.1.15. Børnepornografi.....	70
3.1.16. Pålæg til dømte.....	75
3.1.17. Dansk straffemyndighed.....	80
3.2. Straffelovrådets forslag.....	82
<b>Kapitel 2. Historik</b> .....	<b>87</b>
1. Baggrunden for kriminaliseringen af forbrydelser mod kønssædeligheden	87
2. Straffelovens kapitel 24 i hovedtræk.....	90
3. Kriminalitetsudviklingen de seneste 25 år.....	92

<b>Kapitel 3. Debatten om den nuværende kriminalisering af seksualforbrydelser .....</b>	<b>97</b>
1. Indledning.....	97
2. Kritik i den politiske debat .....	97
2.1. Definitionen af voldtægt, betydningen af ægteskab og straffelovens § 227 .....	98
2.2. Uagtsom voldtægt .....	98
2.3. Strafniveau for voldtægt.....	99
2.4. Seksuelt misbrug af børn.....	101
2.5. Prostitution og kriminalisering af sexkunder .....	104
2.6. Børnepornografi .....	106
3. Rapport fra Amnesty International om voldtægt og menneskerettigheder mv.....	107
<b>Kapitel 4. Internationale forpligtelser og udviklingstendenser i hovedtræk .....</b>	<b>113</b>
1. Konventioner mv. ....	113
2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention .....	115
2.1. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse i sagen M.C. mod Bulgarien .....	115
2.2. Rækkevidden af dommen M.C. mod Bulgarien .....	119
3. Norsk reformarbejde i hovedtræk.....	121
4. Svensk reformarbejde i hovedtræk .....	123
<b>Kapitel 5. Straffelovrådets overordnede overvejelser om kriminalisering af seksuelle overgreb .....</b>	<b>127</b>
1. Indledning.....	127
2. Samtykke som en del af kriminaliseringen i kapitel 24 .....	128
3. Indholdet og opbygningen af kapitel 24.....	133
<b>Kapitel 6. Betegnelsen ”Forbrydelser mod kønsædeligheden” .....</b>	<b>137</b>
1. Den gældende terminologi .....	137
2. Straffelovrådets overvejelser .....	140

<b>Kapitel 7. Straffelovens § 216 – voldtægt .....</b>	<b>143</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	143
1.1. Den gældende bestemmelse i § 216 .....	143
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen .....	145
1.2.1. Indledning .....	145
1.2.2. Borgerlig straffelov fra 1930 .....	147
1.2.3. Lovændringen i 1967 .....	147
1.2.4. Lovændringen i 1981 .....	149
1.2.5. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse .....	152
1.2.6. Lovændringen i 2002 .....	152
1.2.7. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	155
2. Beviskrav i voldtægtssager .....	157
2.1. Generelt om bevisvurderingen .....	157
2.2. Udtalelse fra Rigsadvokaten om bevisvurderingen i voldtægtssager ..	163
2.3. Objektivitetsprincippet og domfældelsesprocenten i voldtægtssager ..	164
2.4. Den bevismæssigt nedre grænse for voldtægt .....	165
3. Falske anmeldelser af voldtægt .....	167
4. Afgrænsningen af voldtægtsbestemmelsen .....	171
4.1. Indledning .....	171
4.2. Det gældende voldtægtsbegreb .....	171
4.3. Norsk ret .....	175
4.4. Svensk ret .....	181
4.5. Straffelovrådets overvejelser .....	187
4.5.1. Indledning .....	187
4.5.2. Definitionen af vold i voldtægtsbestemmelsen .....	189
4.5.3. Samlejebegrebet .....	191
4.5.4. Et udvidet voldtægtsbegreb set i forhold til overgreb omfattet af navnlig straffelovens §§ 217-220 .....	194
5. Uagtsom voldtægt .....	199
5.1. Indledning .....	199
5.2. Kravene til forsæt og uagtsomhed .....	200
5.2.1. Forsæt .....	200
5.2.2. Uagtsomhed .....	203



5.3. Kriminaliseringen af uagtsomhed efter de gældende bestemmelser i straffelovens kapitel 24 .....	204
5.4. Den juridiske litteratur om uagtsom voldtægt.....	208
5.5. Norsk ret.....	213
5.5.1. Kriminaliseringen af uagtsom voldtægt .....	213
5.5.2. Norsk retspraksis om uagtsom voldtægt .....	219
5.6. Straffelovrådets overvejelser.....	223
6. Strafferammen i § 216 .....	231
6.1. Den gældende strafferamme og det gældende strafniveau .....	231
6.2. Straffelovrådets overvejelser.....	235
7. Strafudmålingen ved forskellige former for voldtægt.....	239
7.1. Den gældende strafudmåling.....	239
7.2. Straffelovrådets overvejelser.....	243
<b>Kapitel 8. Straffelovens § 217 – anden tvang.....</b>	<b>251</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	251
1.1. Den gældende bestemmelse i § 217 .....	251
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen.....	252
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	252
1.2.2. Lovændringen i 1967.....	253
1.2.3. Lovændringen i 1981.....	254
2. Retspraksis.....	254
3. Straffelovrådets overvejelser .....	255
<b>Kapitel 9. Straffelovens § 218 – udnyttelse af forurettedes tilstand .....</b>	<b>257</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	257
1.1. Den gældende bestemmelse i § 218 .....	257
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen.....	258
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	258
1.2.2. Lovændringen i 1965.....	259
1.2.3. Lovændringen i 1967.....	260
1.2.4. Lovændringerne i 1981 og 1997 .....	260
2. Retspraksis.....	260

3. Betydningen af ægteskab i forhold til visse sædelighedsforbrydelser .....	265
3.1. Indledning .....	265
3.2. Gældende ret om betydningen af ægteskab .....	266
3.3. Straffelovrådets overvejelser.....	271
4. Strafferammen i § 218 .....	279
4.1. Den gældende strafferamme og det gældende strafniveau .....	279
4.2. Straffelovrådets overvejelser.....	280
5. Overrumplingstilfælde.....	284
<b>Kapitel 10. Straffelovens § 219 – institutionsanbragte .....</b>	<b>287</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	287
1.1. Den gældende bestemmelse i § 219 .....	287
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmel-	
sen.....	289
2. Retspraksis.....	291
3. Fremmed ret.....	293
3.1. Norsk ret.....	293
3.2. Svensk ret .....	294
4. Straffelovrådets overvejelser .....	294
<b>Kapitel 11. Straffelovens § 220 – groft misbrug af afhængighed.....</b>	<b>317</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	317
1.1. Den gældende bestemmelse i § 220 .....	317
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmel-	
sen.....	318
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	318
1.2.2. Lovændringen i 1981.....	319
1.2.3. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer	
og prøveløsladelse .....	319
1.2.4. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse	
og strafferammer .....	320
2. Retspraksis.....	320
3. Fremmed ret.....	321
3.1. Norsk ret.....	321
3.2. Svensk ret .....	322
4. Straffelovrådets overvejelser .....	323

<b>Kapitel 12. Straffelovens § 221 – svig .....</b>	<b>329</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	329
1.1. Den gældende bestemmelse i § 221 .....	329
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen .....	330
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930 .....	330
1.2.2. Lovændringen i 1981 .....	332
1.2.3. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse .....	332
1.2.4. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	332
2. Retspraksis .....	333
3. Fremmed ret .....	335
3.1. Norsk ret .....	335
3.2. Svensk ret .....	336
4. Straffelovrådets overvejelser .....	337
4.1. Overvejelser om ophævelse af bestemmelsen i § 221 samt om en opsamlende samtykkebaseret bestemmelse .....	337
4.2. Strafferammen i § 221 .....	344
<b>Kapitel 13. Straffelovens § 222 – børn under 15 år .....</b>	<b>347</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	347
1.1. Den gældende bestemmelse i § 222 .....	347
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen .....	349
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930 .....	349
1.2.2. Lovændringen i 1939 .....	350
1.2.3. Lovændringen i 1972 .....	350
1.2.4. Lovforslag om nedsættelse af den seksuelle lavalder i 1973 .....	351
1.2.5. Straffelovrådets udtalelse nr. 747/1975 om strafferetlige aldersgrænser for seksuelle forhold .....	352
1.2.6. Lovændringen i 1976 vedrørende den seksuelle lavalder for homoseksuelle forhold .....	354
1.2.7. Lovændringen i 1981 .....	354
1.2.8. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse .....	354

1.2.9. Lovændringen i 2002.....	355
1.2.10. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	356
1.2.11. Lovændringen i 2008.....	357
2. Strafferammen i § 222 .....	358
2.1. Den gældende strafferamme og det gældende straffeniveau .....	358
2.2. Tiltalefrafald uden vilkår.....	366
2.3. Rammeafgørelsen og direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi.....	371
2.4. Straffelovrådets overvejelser.....	372
3. Særskilt bestemmelse om voldtægt af børn.....	383
3.1. Norsk ret.....	384
3.2. Svensk ret .....	388
3.3. Straffelovrådets overvejelser.....	392
4. Den seksuelle lavalder .....	398
<b>Kapitel 14. Straffelovens § 223 – stedbørn, plejebørn mv. under 18 år ...</b>	<b>409</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	409
1.1. Den gældende bestemmelse i § 223 .....	409
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmel- sen.....	410
2. Retspraksis.....	414
3. Fremmed ret.....	416
3.1. Norsk ret.....	416
3.2. Svensk ret .....	417
4. Straffelovrådets overvejelser .....	418
<b>Kapitel 15. Straffelovens § 223 a – køb af seksuelle ydelser hos personer under 18 år .....</b>	<b>421</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	421
1.1. Den gældende bestemmelse i § 223 a .....	421
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmel- sen.....	423
2. Retspraksis.....	427
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	427
4. Straffelovrådets overvejelser .....	428

<b>Kapitel 16. Straffelovens §§ 224 og 225 – anden kønslig omgængelse end samleje .....</b>	<b>431</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	431
1.1. Straffelovens § 224 .....	431
1.1.1. Den gældende bestemmelse i § 224 .....	431
1.1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen .....	432
1.2. Straffelovens § 225 .....	434
1.2.1. Den gældende bestemmelse i § 225 .....	434
1.2.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen .....	435
2. Straffelovrådets overvejelser .....	437
<b>Kapitel 17. Straffelovens § 226 – uagtsomhed .....</b>	<b>441</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	441
1.1. Den gældende bestemmelse i § 226 .....	441
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen .....	442
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930 .....	442
1.2.2. Lovændringen i 1965 .....	445
1.2.3. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse .....	445
1.2.4. Lovændringen i 2000 .....	446
1.2.5. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	447
1.3. Kriminaliseringen af uagtsomhed i straffeloven i øvrigt .....	447
2. Retspraksis .....	450
3. Fremmed ret .....	452
3.1. Norsk ret .....	452
3.2. Svensk ret .....	454
4. Straffelovrådets overvejelser .....	455

<b>Kapitel 18. Straffelovens § 227 – indgåelse af ægteskab.....</b>	<b>461</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	461
1.1. Den gældende bestemmelse i § 227 .....	461
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen.....	462
1.2.1. Straffeloven af 1866 .....	462
1.2.2. Borgerlig straffelov fra 1930.....	464
1.2.3. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	465
1.2.4. Lovændringen i 2004.....	465
2. Retspraksis.....	466
3. Straffelovrådets overvejelser .....	467

## Bind II

<b>Kapitel 19. Straffelovens §§ 228, 229, 231 og 233 – prostitution.....</b>	<b>469</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	469
1.1. De gældende bestemmelser i §§ 228, 229, 231 og 233 .....	469
1.1.1. Rufferi – § 228 .....	469
1.1.2. Alfonseri – § 229 .....	474
1.1.3. Gentagelsesvirkning – § 231 .....	476
1.1.4. Annoncering mv. – § 233 mv. ....	476
1.2. Bestemmelsernes tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelserne .....	478
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	478
1.2.2. Lovændringen i 1961.....	487
1.2.3. Lovændringen i 1965.....	489
1.2.4. Lovændringen i 1970.....	489
1.2.5. Lovændringen i 1972.....	490
1.2.6. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse .....	490
1.2.7. Lovændringen i 1999.....	491
1.2.8. Lovændringen i 2000.....	492
1.2.9. Lovændringen i 2001.....	493
1.2.10. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	493

1.2.11. Lovændringen i 2004.....	494
1.2.12. Lovændringen i 2012.....	495
2. Retspraksis.....	496
2.1. Straffelovens § 228 .....	496
2.2. Straffelovens § 229 .....	498
2.3. Straffelovens § 231 .....	499
2.4. Straffelovens § 233 .....	499
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	500
4. Fremmed ret.....	506
4.1. Norsk ret.....	506
4.2. Svensk ret .....	514
4.3. Finsk ret.....	521
4.4. Andre europæiske lande.....	524
5. Undersøgelser af prostitution i Danmark .....	525
6. Straffelovrådets overvejelser.....	532
6.1. Kriminalisering af prostituerede .....	532
6.2. Kriminalisering af medvirken til andres prostitution.....	535
6.3. Kriminalisering af køb af sex.....	551
<b>Kapitel 20. Straffelovens §§ 230 og 235 a – pornomodeller under 18 år .</b>	<b>565</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	565
1.1. Straffelovens § 230 .....	565
1.1.1. Den gældende bestemmelse i § 230 .....	565
1.1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af be-	
Stemmelsen .....	567
1.2. Straffelovens § 235 a.....	570
2. Retspraksis.....	571
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	571
4. Straffelovrådets overvejelser.....	574
<b>Kapitel 21. Straffelovens § 232 – blufærdighedskrænkelse.....</b>	<b>577</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	577
1.1. Den gældende bestemmelse i § 232 .....	577
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmel-	
sen.....	581
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	581

1.2.2. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse .....	584
1.2.3. Lovændringen i 2000.....	584
1.2.4. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer .....	584
1.2.5. Lovændringen i 2004.....	585
2. Retspraksis.....	585
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	591
4. Fremmed ret.....	592
4.1. Norsk ret.....	592
4.2. Svensk ret .....	593
5. Straffelovrådets overvejelser .....	594
<b>Kapitel 22. Straffelovens § 234 – salg af pornografi til børn under 16 år</b>	<b>597</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	597
1.1. Den gældende bestemmelse i § 234 .....	597
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen.....	598
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	598
1.2.2. Lovændringen i 1939.....	599
1.2.3. Lovændringen i 1965.....	599
1.2.4. Lovændringen i 1967.....	599
1.2.5. Lovændringen i 1969.....	600
2. Retspraksis.....	601
3. Straffelovrådets overvejelser .....	602
<b>Kapitel 23. Straffelovens § 235 – børnepornografi .....</b>	<b>605</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	605
1.1. Den gældende bestemmelse i § 235 .....	605
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen.....	608
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	608
1.2.2. Lovændringen i 1939.....	609
1.2.3. Lovændringen i 1965.....	610
1.2.4. Lovændringen i 1967.....	610
1.2.5. Lovændringen i 1969.....	610



1.2.6. Lovændringen i 1980.....	611
1.2.7. Lovændringen i 1989.....	611
1.2.8. Lovændringen i 1994.....	611
1.2.9. Lovændringen i 2000.....	612
1.2.10. Lovændringen i 2001.....	616
1.2.11. Lovændringen i 2003.....	616
1.2.12. Lovændringen i 2004.....	621
1.2.13. Lovændringen i 2009.....	621
1.2.14. Oversigt over udviklingen i kriminaliseringen vedrørende børnepornografi.....	623
2. Retspraksis.....	624
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	627
3.1. Rammeafgårelsen og direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi.....	627
3.2. Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyt- telse og seksuelt misbrug.....	630
4. Fremmed ret.....	631
4.1. Norsk ret.....	631
4.1.1. Generelt forbud mod ”pornografi”.....	631
4.1.2. Børnepornografi.....	632
4.2. Svensk ret.....	634
5. Straffelovrådets overvejelser.....	640
5.1. Gerningsindholdet i straffelovens § 235.....	640
5.2. Animeret børnepornografi.....	644
5.3. Børneerotika.....	647
5.4. Strafferammerne i § 235.....	652
5.5. Betinget dom med vilkår om sexologisk behandling.....	655
<b>Kapitel 24. Straffelovens § 236 – pålæg.....</b>	<b>661</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor.....	661
1.1. Den gældende bestemmelse i § 236.....	661
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmel- sen.....	663
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	663
1.2.2. Lovændringen i 1939.....	665
1.2.3. Lovændringen i 1961.....	666

1.2.4. Lovændringen i 1965.....	667
1.2.5. Lovændringen i 1967.....	667
1.2.6. Lovændringen i 1981.....	667
1.2.7. Lovændringen i 1997.....	668
1.2.8. Lovændringen i 2000.....	668
1.3. Tilhold og opholdsforbud.....	668
2. Retspraksis.....	671
3. Fremmed ret.....	678
3.1. Norsk ret.....	678
3.2. Svensk ret.....	679
4. Straffelovrådets overvejelser.....	679
4.1. Pålæg om ikke at indfinde sig bestemte steder.....	679
4.2. Pålæg vedrørende kontakt til personer under 18 år.....	684
<b>Kapitel 25. Straffelovens § 210 – biologiske børn og søskende .....</b>	<b>697</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor.....	697
1.1. Den gældende bestemmelse i § 210.....	697
1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen.....	698
1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930.....	698
1.2.2. Lovændringen i 1961.....	699
1.2.3. Lovændringen i 1965.....	699
1.2.4. Lovændringen i 1967.....	700
1.2.5. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse.....	702
1.2.6. Lovændringen i 1997.....	702
1.2.7. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer.....	703
2. Retspraksis.....	705
3. Fremmed ret.....	707
3.1. Norsk ret.....	707
3.2. Svensk ret.....	708
4. Straffelovrådets overvejelser.....	709

<b>Kapitel 26. Forældelse.....</b>	<b>715</b>
1. Gældende ret og baggrunden herfor .....	715
1.1. De gældende regler om forældelse i straffelovens §§ 93 og 94.....	715
1.2. Baggrunden for de gældende regler om forældelse .....	716
1.2.1. Straffeloven af 1866 .....	716
1.2.2. Borgerlig straffelov fra 1930.....	718
1.2.3. Lovændringen i 1967.....	720
1.2.4. Lovændringen i 1997.....	723
1.2.5. Lovændringen i 1999.....	725
1.2.6. Lovændringen i 2000.....	725
1.2.7. Lovændringen i 2003.....	728
1.2.8. Lovændringen i 2005.....	729
1.2.9. Lovændringen i 2008.....	729
1.2.10. Lovændringen i 2009.....	732
1.2.11. Sammenfatning.....	733
2. Tidligere overvejelser .....	734
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	736
4. Fremmed ret.....	740
4.1. Norsk ret.....	740
4.2. Svensk ret .....	741
5. Straffelovrådets overvejelser .....	744
<b>Kapitel 27. Dansk straffemyndighed .....</b>	<b>761</b>
1. Indledning.....	761
2. Gældende ret og baggrunden herfor .....	762
2.1. Den gældende bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a....	762
2.2. Den gældende bestemmelse i straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4 .....	763
2.3. Bestemmelsernes tidligere indhold og tidligere ændringer af bestem-	
Melserne .....	763
2.3.1. Lovændringen i 2003.....	763
2.3.2. Lovændringen i 2006.....	764
2.3.3. Lovændringen i 2008.....	769
2.3.4. Lovændringen i 2012.....	771
3. EU-retlige og internationale forpligtelser.....	772

4. Fremmed ret.....	775
4.1. Norsk ret.....	775
4.2. Svensk ret.....	776
5. Straffelovrådets overvejelser.....	777
<b>Kapitel 28. Lovudkast med bemærkninger .....</b>	<b>781</b>
1. Lovudkast .....	781
2. Bemærkninger til lovudkastet.....	790
<b>Bilag .....</b>	<b>867</b>
1. Udviklingen i seksualforbrydelser (rapport fra Justitsministeriets Forskningskontor, september 2011).....	867
2. Ændringer i anmeldelsestilbøjeligheden for seksualforbrydelser (Justitsministeriets Forskningskontor, marts 2012).....	899
3. Fiktiv børnepornografi (udtalelse fra Sexologisk Klinik og Visitations- og Behandlingsnetværket, september 2010).....	901
4. Psykologiske eftervirkninger af voldtægt (udtalelse fra Center for Sexuelle Overgreb, Rigshospitalet, februar 2012).....	905

## Kapitel 19

### Straffelovens §§ 228, 229, 231 og 233 – prostitution

#### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

##### 1.1. De gældende bestemmelser i §§ 228, 229, 231 og 233

###### 1.1.1. Rufferi – § 228

Efter straffelovens § 228 straffes forskellige handlinger med tilknytning til ”kønslig usædelighed”, hvorimod kønslig usædelighed som sådan ikke er kriminaliseret.

Kønslig usædelighed i bestemmelsens forstand foreligger, når der ydes betaling for samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje.

Justitsministeriet har i forarbejder til andre lovbestemmelser lagt til grund, at dette ikke alene gælder, hvor der er tale om et seksuelt forhold mellem en kunde og en person, som modtager betaling, men også hvor der er tale om et seksuelt forhold mellem personer, som begge modtager betaling. Sidstnævnte omfatter navnlig optagelse af pornofilm eller pornografiske forestillinger med samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, hvor de medvirkende modtager betaling.

I forarbejderne til lov nr. 224 af 4. juni 1969 om ændring i borgerlig straffelov (Pornografiske billeder mv.) er således gengivet Justitsministeriets besvarelse af et spørgsmål om pornomodellers beskyttelse efter straffeloven, hvoraf fremgår bl.a. følgende (Folketingstidende 1968-69, tillæg B, spalte 2043):

”Straffelovens rufferi-, alfonseri- og prostitutionsbestemmelser i §§ 228, 229 og 199 anvender udtrykkene ”kønslig usædelighed” og ”utugt”. Man har herved i første række tænkt på traditionelle prostitutionsforhold; der findes ikke i forarbejderne til disse bestemmelser udtalelser om, hvorvidt bestemmelserne omfatter kønsakter, der iværksættes med henblik på fotografering, lige så lidt som der er

trykt praksis herom. Det er imidlertid nærliggende at antage, at man vil kunne anvende disse bestemmelser på modelarbejde af denne art, og man er under udarbejdelse af lovforslaget gået ud fra, at dette er tilfældet.”

Tilsvarende er i forarbejderne til lov nr. 579 af 19. december 1969 om ændring af forskellige lovbestemmelser med 21 års aldersgrænser gengivet Justitsministeriets svar på et spørgsmål om, hvorvidt aldersgrænsen på 21 år i bl.a. straffelovens § 228, stk. 2, vil kunne nedsættes til 20 år. I svaret citeres følgende fra svaret optrykt i forarbejderne til lovændringen i 1969 (Folketingstidende 1969-70, tillæg B, spalte 80):

”Med henblik på tilfælde, hvor der er tale om *optagelser af egentlige kønsakter*, bemærkes følgende: (...)

Er modellen *under 21 år*, vil producenten kunne straffes, hvis han tilskynder eller bistår den pågældende til at *søge erhverv* ved denne virksomhed – d. v. s. hvor der er tale om mere regelmæssig beskæftigelse af den pågældende. Dette følger af straffelovens § 228, stk. 2. (...)

Det samlede resultat vil herefter i forhold til producenterne blive: (...)

mere regelmæssig (erhvervsmæssig) beskæftigelse af den pågældende kan altid straffes, hvis den pågældende er under 21 år.”

Endvidere fremgår bl.a. følgende af forarbejderne til lov nr. 441 af 31. maj 2000 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Forældelse, styrket indsats mod seksuelt misbrug af børn og unge samt IT-efterforskning) (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 7794):

”Udtrykket ”kønslig usædelighed” tager i første række sigte på prostitutionsforhold, men det antages, at bestemmelserne [i §§ 228 og 229] efter omstændighederne også kan anvendes i forbindelse med produktion af pornofilm og -billeder.”

Endvidere fremgår bl.a. følgende af forarbejderne til lov nr. 319 af 28. april 2009 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Gennemførelse af Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug mv.) (Folketingstidende 2008-09, tillæg A, side 2449-50):

”Vise af de forhold, som er omfattet af konventionens artikel 21, er kriminaliseret i gældende bestemmelser i dansk ret. Med hensyn til tilfælde, hvor en person f.eks. rekrutterer, tvinger eller udnytter et barn til at deltage i en pornografisk forestilling, drejer det sig navnlig om straffelovens § 228 om rufferi, § 229, stk. 1, om den, der fremmer kønslig usædelighed, eller straffelovens § 262 a, stk. 2, om menneskehandel. Det gælder dog kun i de grovere tilfælde, hvor den pornografi-

ske forestilling har karakter af ”kønslig usædelighed”, herunder f.eks. hvis det optrædende barn indgår i et seksuelt forhold til andre.”

I forarbejderne til straffelovens § 262 a, der blev indsat ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel mv.), og som er den eneste anden bestemmelse i straffeloven (ud over §§ 228 og 229), der anvender udtrykket ”kønslig usædelighed”, angives alene helt kort, at udtrykket skal fortolkes i overensstemmelse med § 228, stk. 1 (Folketingstidende 2001-2002, 2. samling, tillæg A, side 2957).

Der ses fortsat ikke at være trykt retspraksis, der bringer § 228 (eller § 229) i anvendelse på andet end prostitution, og det kan give anledning til nogen tvivl, om bestemmelsen ud over prostitution også omfatter seksuelle forhold med henblik på optagelse af pornofilm eller som led i pornografiske forestillinger.

De handlinger, der er kriminaliseret i § 228, er af temmelig forskellig beskaffenhed.

Rufferi kan for det første bestå i at ”forlede” nogen til kønslig usædelighed, jf. stk. 1, nr. 1, og stk. 1, nr. 2, 1. led. Kravet om ”forledelse” betyder, at der skal være tale om en kvalificeret medvirken i form af overtalelse. Bistand til en, der allerede har besluttet sig, er ikke omfattet af denne del af bestemmelsen. Hvis gerningsmanden har handlet for vindings skyld, er forholdet omfattet af nr. 2, 1. led, og ellers af nr. 1. Kravet i nr. 1 om, at der skal være tale om forledelse til at ”søge fortjeneste” ved kønslig usædelighed har næppe nogen selvstændig betydning, da selve begrebet kønslig usædelighed forudsætter, at der betales.

Straffelovens § 262 a, der trådte i kraft den 8. juni 2002, omfatter bl.a. den, der ved anvendelse af tvang, frihedsberøvelse, trusler, svig eller anden utilbørlig fremgangsmåde rekrutterer en person med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution, og straffelovens § 262 a om menneskehandel absorberer strafansvaret for en samtidig overtrædelse af straffelovens § 228, stk. 1, nr. 2, om rufferi, jf. UfR 2009.1439 H. Den del af straffelovens § 228, stk. 1, nr. 2, som

angår forledelse til prostitution for vindings skyld, har på denne baggrund formentlig ikke længere noget selvstændigt indhold.

Rufferi kan for det andet bestå i for vindings skyld at ”afholde” nogen, der driver erhverv ved kønslig usædelighed, fra at opgive det, jf. stk. 1, nr. 2, 2. led. Her er det et krav, at der er tale om en person, der i forvejen driver erhverv ved kønslig usædelighed, men det kan selvfølgelig også forholde sig sådan, at gerningsmanden selv har forledt den pågældende hertil. Erhverv må forstås som et krav om en mere regelmæssig virksomhed, men det kræves ikke, at kønslig usædelighed er den pågældendes hovedbeskæftigelse. Kravet om ”afholdelse” må forstås som spejlbilledet af ”forlede”, og der kræves således overtalelse til ikke at stoppe eller, hvad der kommer ud på et, overtalelse til at fortsætte den kønslige usædelighed. Bistand i øvrigt til, at nogen driver erhverv ved kønslig usædelighed, er ikke omfattet af denne del af bestemmelsen.

Rufferi kan for det tredje bestå i at ”holde bordel”, jf. stk. 1, nr. 3. Et bordel er et sted, hvor der er personer til stede, som mod betaling har samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje med kunder. Det er således en betingelse, at der findes bestemte lokaliteter, hvor aktiviteten foregår. Det er endvidere en betingelse (jf. kravet om at ”holde” bordel), at driften af bordellet sker for gerningsmandens regning eller dog således, at gerningsmanden gennem andele i kundernes betaling eller på anden måde er direkte økonomisk interesseret i virksomheden.

At ”holde bordel” må afgrænses over for dels anden udlejning af lokaler til prostitution, dels flere prostitueredes fælles drift af et bordel. Udlejning af lokaler til prostitution er ikke omfattet af § 228, stk. 1, nr. 3, hvis lejen ikke væsentligt overstiger markedslejen (ved anden anvendelse), og hvis udlejeren heller ikke i øvrigt deltager i driften af bordellet. Flere prostitueredes fælles drift af et bordel er som udgangspunkt ikke omfattet af § 228, stk. 1, nr. 3. Hvis en prostitueret, der deltager i en sådan fælles drift af et bordel, har et økonomisk udbytte af de andres indtjening ved prostitution, som går ud over en deling af driftsudgifterne, vil den pågældende imidlertid ”holde bordel”, jf. UfR 1978.64 H (domfældelse med stemmerne 5-2, da to andre prostitueredes deltagelse havde haft ”økonomisk betydning” for tiltalte) og TfK 2001.333 Ø (frifindelse med stemmerne 3-3, da ca. syv andre prostitueredes betaling ikke havde haft ”så væsentlig betydning for



tiltaltes økonomi”, at der forelå bordelvirksomhed omfattet af § 228, stk. 1, nr. 3). I TfK 2003.275 Ø og TfK 2010.956 Ø skete frifindelse for en principal tiltale for overtrædelse af § 228, stk. 1, nr. 3, ved at have udlejet kabiner i en pornobio- graf til prostitution.

På linje med rufferi straffes efter § 228, stk. 2, tre yderligere forhold, hvoraf de to er begrænset til personer under 21 år.

For det første straffes den, der tilskynder eller bistår en person under 21 år til at søge erhverv ved kønslig usædelighed. Dette omfatter enhver medvirken til, at en person under 21 år søger erhverv ved kønslig usædelighed, herunder fortsætter med at drive erhverv med kønslig usædelighed. Det er således uden betydning, om gerningsmanden først kommer i kontakt med vedkommende, efter at den pågældende er begyndt at drive erhverv med kønslig usædelighed, og det kræves ikke, at der foreligger kvalificeret medvirken i form af overtalelse. Erhverv må som nævnt forstås som et krav om en mere regelmæssig virksomhed, men det kræves ikke, at kønslig usædelighed er den pågældendes hovedbeskæftigelse. Denne del af bestemmelsen omfatter således ikke tilskyndelse eller bistand til lej- lighedsvis kønslig usædelighed.

For det andet straffes den, der medvirker til en befordring ud af riget af en person under 21 år, for at denne i udlandet skal drive erhverv ved kønslig usædelighed eller benyttes til sådan usædelighed. Bestemmelsen omfatter enhver medvirken til, at en person under 21 år rejser fra Danmark til udlandet med det nævnte for- mål, og det er uden betydning, om den unge er bekendt med rejsens formål eller ej. Bestemmelsen finder anvendelse, selv om gerningsmandens medvirken til den unges udrejse sker efter anmodning fra den unge. Det er også uden betydning, om gerningsmanden har noget at gøre med den kønslige usædelighed, det er pla- nen at drive i udlandet.

For det tredje straffes den, der medvirker til en befordring ud af riget af en person for, at denne i udlandet skal drive erhverv ved kønslig usædelighed eller benyttes til sådan usædelighed, hvis den pågældende er uvidende om formålet. Bestem- melsen omfatter enhver medvirken til, at en person rejser fra Danmark til udlan- det, uden at den pågældende er bekendt med, at formålet hermed er den nævnte

kønlige usædelighed. Det er uden betydning, om gerningsmanden har noget at gøre med den kønlige usædelighed, det er planen at drive i udlandet.

Begge de sidstnævnte led i § 228, stk. 2, omfatter ikke befordring internt i riget, herunder mellem Danmark, Færøerne og Grønland, eller befordring fra udlandet til Danmark. Sådant befordring vil imidlertid være omfattet af straffelovens § 262 a om menneskehandel, hvis den befordrede er under 18 år eller uvidende om, at formålet er at udnytte den pågældende ved kønlig usædelighed.

Strafferammen for overtrædelse af § 228 er i alle tilfælde fængsel indtil 4 år.

Tilregnelseskravet er i alle tilfælde forsæt. I de led af bestemmelsen, som angår personer under 21 år, kræves således også forsæt med hensyn til forurettedes alder.

Om straffelovens § 228 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 320-24, Knud Waaben, Strafferettens specielle del (5. udg. 1999) side 68-70, Stephan Hurwitz, Den danske Kriminalret, Speciel Del (1955) side 508-509 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 521-23.

### **1.1.2. Alfonseri – § 229**

Efter straffelovens § 229, stk. 1, straffes den, der fremmer kønlig usædelighed ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand, eller som udnytter en andens erhverv ved kønlig usædelighed, med fængsel indtil 3 år eller under formildende omstændigheder med bøde.

Efter straffelovens § 229, stk. 2, straffes den, der udlejer værelse i hotel eller gæstgiveri til benyttelse til erhvervsmæssig utugt, med fængsel indtil 1 år eller under formildende omstændigheder med bøde.

Straffelovens § 229 omfatter forskellige handlinger med tilknytning til ”kønlig usædelighed”, jf. om dette begreb ovenfor i afsnit 1.1.1, henholdsvis ”utugt”.

Anvendelse af straffelovens § 229 forudsætter i almindelighed, at forholdet ikke kan henføres under § 228 om rufferi.

Hovedbestemmelsen om alfonseri fremgår af § 229, stk. 1, 2. led, om *udnyttelse* af en andens erhverv ved kønslig usædelighed. Erhverv må forstås som et krav om en mere regelmæssig virksomhed, men det kræves ikke, at kønslig usædelighed er den pågældendes hovedbeskæftigelse. ”Udnyttelse” forudsætter efter forarbejderne, at der er tale om forhold af en vis varigere karakter, og hvor det drejer sig om en økonomisk fordel, som modtageren ikke har retligt eller naturligt krav på at modtage. Dette omfatter den, der formår en prostitueret til at give sig del i indtjeningen, medmindre betalingen ligger inden for rammerne af en retlig eller naturlig forsørgelsespligt. Dette omfatter også tilfælde, hvor betalingen fra den prostituerede fremstår som betaling for en ydelse, men hvor betalingen væsentligt overstiger den sædvanlige pris for den pågældende ydelse, f.eks. udlejning af lokaler.

Endvidere straffes efter stk. 1, 1. led, den, der optræder som mellemmand, enten for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde. Det er ikke et krav, at den kønslige usædelighed drives erhvervsmæssigt. Den, der en enkelt gang mod betaling formidler kontakt mellem en kunde og en, der modtager betaling for samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, er således omfattet af bestemmelsen.

Rigsadvokaten har i et brev af 20. marts 1987, der er optrykt som bilag til Socialministeriets vejledning nr. 36 af 28. februar 2001 om seksualitet uanset handicap, antaget, at bestemmelsen ikke kan antages at angå tilfælde, hvor en formidling, der foretages uden betaling, forfølger et terapeutisk formål. Rigsadvokatens udtalelse angik hjælp til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne til at kontakte en prostitueret.

Endelig straffes efter stk. 2 den, der udlejer værelse i hotel eller gæstgiveri til erhvervsmæssig utugt. Her er det således ligesom ved stk. 1, 2. led, men i modsætning til stk. 1, 1. led, et krav, at den erhvervsmæssige utugt (men ikke nødvendigvis udlejningen af værelser hertil) foregår som en mere regelmæssig virksomhed. I modsætning til stk. 1, 2. led, omfatter stk. 2 også udlejning til samme pris som til andre formål end prostitution, men bestemmelsen omfatter til gengæld

kun hoteller og gæstgiverier og således f.eks. ikke private hjem. Bestemmelsen er i praksis blevet anvendt på udlejning af kabiner i en pornobiograf til brug for prostitution, jf. TfK 2010.956 Ø.

Tilregnelseskravet er i alle tilfælde forsæt. Der kræves således i relation til § 229, stk. 2, f.eks. også forsæt med hensyn til, at den, der lejer et hotelværelse, har til hensigt at benytte værelset til samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje mellem en kunde og en person, der mere regelmæssigt modtager betaling for sådanne seksuelle ydelser.

Om straffelovens § 229 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 324-26, Knud Waaben, Strafferettens specielle del (5. udg. 1999) side 68-70, Stephan Hurwitz, Den danske Kriminalret, Speciel Del (1955) side 508-510 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 523-25.

### **1.1.3. Gentagelsesvirkning – § 231**

Straffelovens § 231 indeholder en strafforhøjelsesregel, hvorefter straffen for overtrædelse af §§ 228 og 229 kan forhøjes med indtil det halve, hvis gerningsmanden tidligere er dømt for overtrædelse af en af disse bestemmelser eller tidligere er idømt fængsel for en berigelsesforbrydelse (dvs. straffelovens §§ 276-290). Gentagelsesvirkningen ophører efter 10 år, jf. straffelovens § 84.

Om straffelovens § 231 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 328.

### **1.1.4. Annoncering mv. – § 233 mv.**

Efter straffelovens § 233 straffes den, som opfordrer eller indbyder til utugt eller stiller usædelig levevis til skue på en måde, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse, med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Bestemmelsen omfatter dels opfordring og indbydelse til ”utugt”, dels at ”stille usædelig levevis til skue”. Disse aktiviteter er efter bestemmelsen ikke strafbare i

sig selv, men kun hvis de udøves på en måde, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse.

Opfordring og indbydelse til ”utugt” må i denne sammenhæng antages at tage sigte på opfordring til at modtage betaling henholdvis indbydelse til at betale for seksuelle forhold. Der er en vis tvivl om, på hvilken måde sådanne opfordringer eller indbydelser skal fremsættes for i bestemmelsens forstand at være egnede til at at forulempe andre eller vække offentlig forargelse.

Bestemmelsen tog oprindelig (i 1906) sigte på prostitueredes henvendelser til potentielle kunder på gaden og i annoncer (samt potentielle kunders henvendelser på gaden eller i annoncer), men det er tvivlsomt, om sådanne henvendelser i dag kan anses for at være så forulempende eller forargelige, at de kan straffes efter straffelovens § 233. Henvendelser på gaden kan efter omstændighederne straffes efter ordensbekendtgørelsen, hvorimod annoncering i givet fald vil være straffri.

Hvad der menes med at ”stille usædelig levevis til skue”, er også tvivlsomt. Oprindelig (i 1906) var der formentlig tænkt på personer, der åbenlyst levede som prostituerede (samt personer, der åbenlyst havde som levevis at være kunder hos prostituerede). Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 335 antager, at der ikke længere tilkommer dette led i bestemmelsen nogen selvstændig betydning.

Om straffelovens § 233 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 334-35, Stephan Hurwitz, Den danske Kriminalret, Speciel Del (1955) side 506-507 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 530-31.

Efter restaurationslovens § 31, stk. 2, kan politiet bl.a. forbyde personer, der søger fortjeneste ved prostitution, at opholde sig som gæster i bestemte virksomheder (dvs. en bestemt restaurant, bar, natklub, diskotek mv.), og kan endvidere forbyde de pågældende indehavere at modtage disse personer som gæster. Overtrædelse af et forbud straffes med bøde, jf. lovens § 37, stk. 1, nr. 3, og straffen kan under skærpende omstændigheder eller i gentagelsestilfælde stige til fængsel indtil 4 måneder, jf. lovens § 37, stk. 3.

## 1.2. Bestemmelsernes tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelserne

### 1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930 mv.

1.2.1.1. I borgerlig straffelov, der trådte i kraft i 1933, havde § 228 følgende ordlyd:

”§ 228. Den, som for Vindings Skyld enten forleder nogen til kønslig Usædelighed med andre eller afholder nogen, der driver Erhverv ved kønslig Usædelighed, fra at opgive det, eller som holder Bordel, straffes for Rufferi med Fængsel indtil 4 Aar.

*Stk. 2.* Paa samme Maade straffes den, der tilskynder eller bistaar en Person under 18 Aar til at søge Erhverv ved kønslig Usædelighed, samt den, der medvirker til en Persons Befordring ud af Riget, for at denne i Udlandet skal drive Erhverv ved kønslig Usædelighed eller benyttes til saadan Usædelighed, naar den befordrede Person er under 21 Aar eller uvidende om Formaålet.”

Om forarbejderne til denne bestemmelse kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) § 210 samt side 203-04. Der kan endvidere henvises til Torps betænkning af 1917 (U II) § 208 samt side 185-86 og 194-95 og udkast af 1923 (U III) § 208 samt spalte 326-27. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3375-76 (§ 230).

Af U I fremgår bl.a. følgende (side 203-204):

”§ 210 indeholder Straffebestemmelserne for Rufferi, og hvad dermed maa sættes i Klasse. 1ste Stk. handler om det egentlige Rufferi. Hertil kræves altid Forledelse af Mand eller Kvinde til kønslig Usædelighed, dog at det hermed stilles i Klasse, at Personen ved tilsvarende psykisk Paavirkning bestemmes til ikke at opgive et Erhverv ved kønslig Usædelighed, som han eller hun allerede driver. At Forledelsen sker i Vindingsøjemed – hvilket i hvert foreliggende Tilfælde maa være godtgjort – kræver § 210 kun i almindelige Rufferitilfælde. Gaar Paavirkningen ud paa, at den paagældende skal drive Erhverv ved kønslig Usædelighed eller afholdes fra at opgive saadent Erhverv, opstilles dette Krav ikke, dels fordi Vindingsøjemed her faktisk vel altid vil foreligge og derfor med Føje kan præsumeres, dels fordi Forholdet i alt Fald er af saa ondartet Natur, at Straffen for det ikke bør gøres afhængig af denne Betingelse, hvis den undtagelsesvis ikke foreligger, end sige af, at dens Tilstedeværelse skulde godtgøres. (...) Denne Straffebestemmelse, hvorefter Trediemand kan straffes, selv om de Personer, der udøve Usædeligheden, ikke falde ind under noget Straffebud, hviler paa det Synspunkt, at Samfundet ikke kan finde sig i denne Usædelighed fremmende Virksomhed. (...)

Lige i Strafbarhed med de i 1ste Stk. nævnte Handlinger bør ud fra samme Synspunkt og under Hensyn til Angrebets Grovhed de Handlinger sættes, der omhandles i 3die Stk.; disse adskille sig fra Rufferitilfældene derved, at der ikke foreligger nogen Paavirkning til Foretagelse af usædelige Handlinger, men kun en faktisk Fremmen af disse. Det første Tilfælde, at "holde Bordel", tiltrænger ikke nogen nærmere Begrebsbestemmelse i Loven. At ikke blot Entreprenøren, men ogsaa Forretningsføreren rammes, maa være udenfor Tvivl. Det andet Tilfælde [at give bolig til en person under 18, der driver erhverv ved kønslig usædelighed] er fremdraget, fordi Handlingen faktisk fremmer unge Personers Usædelighed. Det tredje Tilfælde [befordring ud af riget af en person, for at denne i udlandet skal drive erhverv ved kønslig usædelighed] har navnlig den hvide Slavehandel for øje, men selv om der ikke er Spørgsmaal herom, er Handlingen altid saa grov Forbrydelse, at den bør inddrages under dette Straffebud."

Af U II fremgår bl.a. følgende (side 195):

"Dernæst foreslaas Strafbarheden overhovedet betinget af, at Handlingen foretages for Vindings Skyld. Det synes urimeligt at straffe f. Eks. en prostitueret, der, selv tilfreds med sin Levevej, af rent Venskab raader en anden til ogsaa at forsøge sig eller navnlig fraraader en Kollega at opgive dette Erhverv, fordi hun formentlig vanskeligt vil kunne klare sig i noget andet Erhverv. (...) Ligeledes foreslaas det at stryge den Del af Straffebestemmelsen i K. U. § 210, 3. St., der angaar den, som tager til Huse eller giver Bolig til en Person under 18 Aar, der driver Erhverv ved kønslig Usædelighed. Saa længe det offentlige ikke har Ret og Pligt til at internere enhver saadan Person under 18 Aar – og faktisk gennemfører en saadan Anbringelse – gaar det formentlig ikke an at tvinge Forældre og andre paarørende, naar de ikke kan afholde de paagældende fra Utugtserhvervet, at sætte dem paa Gaden, selv om de f. Eks. forgæves har søgt at faa Værgeraad eller andre Institutioner til at tage sig af dem. (...) Ogsaa den sidste i K.U. § 210, 3. St. indeholdte Bestemmelse gaar ligesom den i L. 1. April 1911 § 4 formentlig altfor vidt. Der synes ikke ved Siden af den almindelige Regel om Rufferi at være Trang til en særlig Bestemmelse om Befordring ud af Riget af myndige Kvinder, naar disse rejser frivilligt og fuldt klare over Formaålet."

Torp anfører endvidere (side 195 note 2), at det kan være tvivlsomt om aldersgrænsen for bestemmelsen om befordring ud af riget bør være 18 eller 20 år. Når Torp principalt foreslog grænsen sat ved 20 år, skyldtes det hensynet til at bringe bestemmelsen i overensstemmelse med konvention af 4. maj 1910 angående bekæmpelse af den hvide slavehandel. Denne konvention, som Danmark ratificerede den 3. juni 1931 (jf. bekendtgørelse nr. 301 af 27. november 1931), bestemmer i artikel 1: "Straffes skal enhver, som for at tilfredsstille andres Lidenskaber hverver, bortfører eller forleder en mindreaarig Kvinde i utugtigt Øjemed, selv om det sker med hendes Samtykke". Af en til konventionen knyttet slutprotokol fremgår bl.a. følgende (pkt. B):

”Med Hensyn til Bekæmpelsen af de i Artiklerne 1 og 2 omhandlede Forbrydelser er der Enighed om, at Ordene ”mindreaarig Kvinde” og ”myndig kvinde” betegner kvinder henholdsvis under og over det fyldte tyvende Aar. Ved Lov kan der dog fastsættes en højere Beskyttelsesalder under Forudsætning af, at denne bliver ens for Kvinder af alle Nationaliteter.”

Af U III fremgår bl.a. følgende (spalte 326-27):

”§ 208, 1ste Stk. handler om det egentlige Rufferi. Straffebestemmelsen herom, der tidligere fandtes i Straffelovens § 182, er nu optaget i Lov Nr. 81, 30. Marts 1906 § 3 og midl. Straffelov 1. April 1911 § 4. Forbrydelsen bestaar i at forlede til eller at fremme kønslig Usædelighed mellem andre. (...) Endvidere er det i Almindelighed en Betingelse, at Handlingen foretages for Vindings Skyld. Herfra gøres i Paragrafens 2det Stykke en Undtagelse, naar Forbrydelsen udøves overfor Personer under 18 Aar. Den, der tilskynder eller bistaar saadanne til at søge Erhverv ved kønslig Usædelighed, straffes for Rufferi, selv om han ikke handler i vindesyg Hensigt. Men bortset herfra vil Handlingen, hvis den ikke foretages for Vindings Skyld, falde udenfor Rufferibestemmelsen. Kommissionen er med T. U. jfr. Mot. S. 1965 enig i, at Handlingen i disse tilfælde i Almindelighed ikke har en saadan samfundsskadelig Karakter, at der er Grund til at inddrage den under det strafbares Omraade.

Endvidere er i § 208, 2det Stk. fastsat Straf for den, der for Vindings Skyld fremmer en Persons Befordring ud af Riget, for at denne i Udlandet skal drive Erhverv ved Kønslig Usædelighed. I Modsætning til midlertidig Straffelov 1911 § 4, 2det Stk. i Slutningen er Reglen begrænset til de tilfælde, at den paagældende enten er under 21 Aar eller er uvidende om Formaalet. Der er næppe Trang til ved Siden af den almindelige Regel om Rufferi at give en særlig Bestemmelse om Befordring ud af Riget af myndige Personer, når disse rejser Frivillig og er fuldt klare over Formaalet. Naar Aldersgrænsen er foreslaaet sat til 21 Aar, skyldes det Hensynet til at bringe Bestemmelsen i Overensstemmelse med den i Geneve den 30. September 1921 afsluttede Konvention til Bekæmpelse af den hvide Slavehandel.

Kommissionen har ikke foreslaaet optaget en Bestemmelse svarende til Reglen i midl. Straffelov § 4, 2det Stk. om Straf for den, som uden at det sker til Opfyldelse af en lovlig Forsørgelsespligt tager en Kvinde under 18 Aar, der driver Erhverv ved Utugt, til Huse eller giver en saadan Kvinde Bolig. For de Tilfælde af denne Art, hvor det vil kunne være rimeligt at anvende Straf, vil Bestemmelsen i § 208, 2det Stk. afgive fornøden Hjæmmel dertil, jfr. Ordet ”bistaa”.

Ved artikel 5 i konvention af 30. september 1921 til bekæmpelse af handel med kvinder og børn ændredes aldersgrænsen i pkt. B i slutprotokollen til den tidligere nævnte konvention om samme emne fra 1910 fra 20 år til 21 år. Danmark ratificerede 1921-konventionen den 23. april 1931 med det forbehold, at konventionen først skulle træde i kraft for Danmark samtidig med ikrafttrædelsen af straf-



feloven af 1930 (jf. bekendtgørelse nr. 300 af 27. november 1931). Konventionen trådte således i kraft for Danmark den 1. januar 1933.

Af forarbejderne fremgår endvidere bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3375):

”§ 230 (U. § 208, jfr. Mot. Sp. 326-27) omhandler det egentlige Rufferi. I Stk. 2 er endvidere fastsat Straf for den, der medvirker til en Persons Befordring ud af Riget, for at denne i Udlandet skal drive Erhverv ved kønslig Usædelighed. I Modsætning til Straffelovstillæg 1911 § 4, 2det Stk. i Slutningen, er Reglen begrænset til de Tilfælde, at den paagældende Person enten er under 21 Aar eller er uvidende om Formaålet. Naar man i Stk. 2 har undladt at betinge, at Handlingen skal være foretaget for Vindings Skyld, og har foreslaaet Aldergrænsen sat til 21 Aar, skyldes det Hensynet til at bringe Bestemmelsen i Overensstemmelse med den i Geneve den 30. September 1921 afsluttede Konvention til Bekæmpelse af den hvide Slavehandel.”

**1.2.1.2.** I borgerlig straffelov, der trådte i kraft i 1933, havde § 229 følgende ordlyd:

”§ 229. Den, som erhvervsmæssigt fremmer kønslig Usædelighed ved at optræde som Mellemand, eller som udnytter en andens Erhverv ved kønslig Usædelighed, straffes med Fængsel indtil 3 Aar.

*Stk. 2.* Med Fængsel indtil 4 Aar straffes den Mandsperson, som helt eller delvis lader sig underholde af en Kvinde, der driver Utugt som Erhverv.

*Stk. 3.* Med Fængsel indtil 1 Aar straffes den Mandsperson, som imod Politiets Advarsel deler Bolig med en Kvinde, der driver Utugt som Erhverv.

*Stk. 4.* De i Stk. 2 og 3 givne Straffebestemmelser finder ikke Anvendelse paa Mandspersoner under 18 Aar, overfor hvem Kvinden har Underholdspligt.”

Om forarbejderne til denne bestemmelse kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) § 211 samt side 205. Der kan endvidere henvises til Torps betænkning af 1917 (U II) § 209 samt side 195-96 og udkast af 1923 (U III) § 209 samt spalte 327-29. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3375-76 (§ 231), og Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, spalte 5376 (§ 229).

Af U II fremgår bl.a. følgende (side 195-96):

”§ 209 afviger fra K. U. § 211, 1. St. deri, at ”Fremme af kønslig Usædelighed”, der ikke har Karakteren af egentligt Rufferi, kun foreslaas straffet, naar det sker erhvervsmæssigt. Den Hotelportier, som lejlighedsvis paa Anmodning giver en

Rejsende en offentlig Piges Adresse, eller den Hotelvært, der lejer et Værelse til et rejsende Par, selv om han nærmest antager, at de paagældende ikke er gifte, er næppe som saadanne farlige for Samfundssædeligheden; og en for rigorøs Ordning fører, hvad det sidstnævnte Tilfælde angaar, ofte til en for hæderlige Ægtefæller paa Rejse højst generende Inkvisition. Farlige bliver disse Handlinger først, naar de drives erhvervsmæssigt. Heller ikke Udleje af Værelser til prostituerede bør som saadan være strafbar, naar selve Prostitutionen lades fri, men kun en Udnyttelse af denne, hvorved den paagældende skaffer sig Uforholdsmæssig Fordel, f. Eks. ublu Leje.”

Af U III fremgår bl.a. følgende (spalte 327-28):

”§ 209, 1ste Stk. angaar visse med Rufferi beslægtede Tilfælde, der er af mindre farlig Karakter end de i § 208 nævnte, og som derfor er henførte under en mildere Straffebestemmelse. Tilsvarende bestemmelser er nu optaget i Lov 30. Marts 1906 § 3, 2det Stk. og midl. Straffelov § 4, 1st Stk. Straffen for den, der ved at optræde som Mellemand fremmer kønslig Usædelighed, er begrænset til det Tilfælde, at den paagældende handler erhvervsmæssigt. Kommissionen er med T. U., jfr. Mot. S. 195-196, enig i, at Handlingen kun i disse tilfælde maa anses for i saadan Grad farlig for den almene Sædelighed, at der er Grund til at anvende Straf. Endvidere er der fastsat Straf for den, der udnytter en andens (Mands eller Kvindes) kønslig usædelige Erhverv. Det er ikke her nogen Betingelse, at der foreligger en Forledelse eller Fremme af det usædelige Erhverv, men kun at en Person indvinder Fordel for sig selv af et saadant Erhverv udøvet af en anden. Dog ligger i Ordet ”udnytter” en Begrænsning, idet Bestemmelsen kun kommer til Anvendelse, hvor der er tale om Forhold af vis varigere Karakter, og hvor det drejer sig om økonomisk Fordel, som modtageren ikke har retligt eller naturligt Krav på at modtage. Udlejning af Værelser til prostituerede Kvinder kan saaledes kun antages at være strafbart, hvis der herfor fordres en uforholdsmæssig Fordel (ublu Leje), jfr. ogsaa Højesterets Dom af 2. Oktober 1907 (H.R.T. 1907 S.320, U.f.R. 1907 S.991). At f.Eks. Forældre eller Børn modtager Understøttelse af en prostitueret Kvinde, vil efter Omstændighederne heller ikke kunne betegnes som en Udnyttelse af dennes Erhverv, ligesom Straf selvfølgelig er udelukket, hvor der fra Kvindens Side kun er Tale om Opfyldelse af en legal Forsørgelsespligt.”

**1.2.1.3.** Straffelovens § 231 har det i det væsentlige været uændret siden borgerlig straffelovs ikrafttræden i 1933, hvor bestemmelsen havde følgende ordlyd:

”§ 231. Har den, som skal dømmes efter §§ 228, 229 eller 230, tidligere været dømt for nogen i disse Bestemmelser omhandlet Forbrydelse eller for Løsgængeri, eller har han for en Berigelsesforbrydelse været dømt til Fængsel, kan Straffen forhøjes med indtil det halve.”

Om forarbejderne til § 231 kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) § 212 samt side 205. Der kan endvidere henvises til Torps betænkning af 1917

(U II) § 210 samt side 196 og udkast af 1923 (U III) § 211 samt spalte 329. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3376 (§ 233), Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, spalte 5377 (§ 231), samt Rigsdagstidende 1928-29, tillæg B, spalte 2195-96 (§ 231).

Af U III fremgår bl.a. følgende (spalte 329):

”Kommissionen har ikke fundet Grund til at optage nogen almindelig Bestemmelse om forhøjet Straf i Gentagelsestilfælde ved alle de i dette Kapitel omhandlede Forbrydelser, jfr. T. U. Mot. S. 194. For de egentlige Kønsfrihedsforbrydelser vil der paa Grund af de høje Straffemaksima ikke være Trang til en saadan, jfr. derimod § 3 i midl. Straffelov af 1911. Kun i de i §§ 208, 209 og 210 [vedrørende prostitution] anførte Tilfælde skønnes der at være Trang til at kunne idømme en højere Straf i visse Gentagelsestilfælde.”

**1.2.1.4.** I borgerlig straffelov, der trådte i kraft i 1933, havde § 233 følgende ordlyd:

”§ 233. Den, som opfordrer eller indbyder til Utugt paa en saadan Maade eller stiller usædelig Levevis saaledes til Skue, at Blufærdigheden krænkes, offentlig Forargelse gives, eller omboende forulempes, straffes med Hæfte eller med Fængsel indtil 1 Aar eller under formildende Omstændigheder med Bøde.”

Bestemmelsen var udtryk for en uændret videreførelse af gerningsindholdet i § 2, stk. 1, i lov nr. 81 af 30. marts 1906 om modarbejdelse af offentlig usædelighed og venerisk smitte.

Om forarbejderne til § 233 kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) § 217 samt side 209-10. Der kan endvidere henvises til Torps betænkning af 1917 (U II) § 213 samt side 197-98 og udkast af 1923 (U III) § 214 samt spalte 330-31. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3377 (§ 235), samt Rigsdagstidende 1928-29, tillæg B, spalte 2195-96 (§ 233) og 2239-42.

Af U I fremgår bl.a. følgende (side 209-10):

”Paragrafen omhandler to Tilfælde, at stille kønslig Usædelig Levevis til Skue, og at opfordre eller indbyde til Utugt. For begge Tilfældes Vedkommende skal Handlingen, for at blive strafbar, ske paa en saadan Maade, at enten den enkelte for-

ulempes, eller at den udviste Opræden er egnet til at vække offentlig Forargelse. Bestemmelsen svarer til Lov Nr. 81, 30. Marts 1906 § 2, Stk. 1. I det første Tilfælde er det ikke Blotstillen af en enkelt kønslig Akt, der udgør Forbrydelsen, men derimod at stille et varigt usædeligt Forhold til Skue. Udkastet har ikke nogen særlig til Stl.s. § 178 svarende Bestemmelse, og kønslig usædeligt Samliv med en anden vil saaledes kun blive strafbart naar det paatvinger sig Omverdenen ved at stille sig til Skue, altsaa kun naar Personerne bestræbe sig for ved deres Opræden at bringe andre Kundskab om, at de føre et usædeligt kønsligt Samliv, paa en saadan Maade, at det maa virke forulepende eller forargende. Føres Samlivet, uden at Omverdenen udfordres, vil Forholdet være straffrit. Man har ment herved at opnaa den rette Begrænsning. Dertil kommer, at naar Staten holder paa, at Ægteskabet er den eneste sædelige Kønsforbindelse, er en Straffebestemmelse som den foreslaaede formentlig en nødvendig Konsekvens af dette Standpunkt. De øvrige under Bestemmelsen indbefattede Forhold tiltrænge ikke nærmere Belysning, da Paragrafen for disses Vedkommende kun er en Opretholden af den bestaaende Lovgivning”

Af U II fremgår bl.a. følgende (side 197-98):

”K.U. § 217 indeholder en Kombination af Reglerne i L. Nr. 81, 30. Marts 1906 § 2, 2. St. og – tildels – Strfl. § 178. Skønt Ordene i § 217 med nogen Omstilling og en enkelt Udeladelse i det væsentlige dækker Udtrykkene i L. 1906 § 2, betyder de nemlig og skal efter Motiverne betyde noget ganske andet. Medens ”usædelig Levevis” i L. 1906 § 2 ifølge Sammenhængen og Lovens øvrige Indhold kun sigter til Utugt som Erhverv – ikke Konkubinats i nogen Form, idet Reglerne derom findes i Strfl. § 178 – er det efter hele Sammenhængen og Bestemmelsens Plads i K. U.’s Kapitel om Sædelighedsforbrydelser naturligt at forstaa disse Ord saaledes, at de rammer ogsaa det saakaldte forargelige Samliv, naar dette foregaar aabenlyst, f. Eks. i Form af et offentligt deklareret Samvittighedsægteskab; og dette er ogsaa ifølge Motiverne S. 209-210 Mening. Men en saadan Regel maa i Nutiden anses som ganske forfejlet. Medens der næppe kan rejses nogen principiel Indvending mod Reglen i L. 1906 § 2, rigtigt forstaaet, kræver den almindelige Retsopfattelse sikkert, at enhver Rest af Strfl. § 178 bør forsvinde. Hvis de paa-gældende Handlinger, der er iagttagelige for andre, krænker Blufærdigheden eller vækker offentlig Forargelse, er en særlig Regel overflødig ved Siden af den almindelige Bestemmelse derom (§ 212). Og ellers har Konkubinats Straffbarhed, der kun er en Reminiscens af gammelkirkelig Straffejustits mod den, der krænker Kirkens Fordring om Ægteskab som eneste tilladelige Kønsforbindelse, efter Nutidens Opfattelse af disse Forhold ingen Berettigelse og rammes af alle mod Strfl. § 178 ofte fremførte Indvendinger – at den virker som en Klasselov, fører til Indblanding i Folks private Liv og Moralopfattelse, skaber stærk Fristelse til Angiveri osv. Naar Motiverne vil begrunde Bestemmelsen med, at den er en nødvendig Konsekvens af, at Staten holder paa, at Ægteskabet er den eneste sædelige Kønsforbindelse, er dette ganske misvisende. Dermed kunde man lige saa godt begrunde det simple Lejermaals Straffbarhed – for slet ikke at tale om Prostitutionen. Det foreslaas derfor at ombytte Ordenne ”kønslig usædelig Levevis” med ”Utugtserhverv”.”

Af U III fremgaar bl.a. følgende (spalte 330-31):

”§ 214 svarer til Bestemmelsen i Lov 30. Marts 1906 § 2, 1ste Stk., dog at der (...) i Stedet for Udtrykket ”usædelig Levevis” er brugt Udtrykket ”Utugtserhverv”, jf. T. U. Mot. S. 197.”

Den vedtagne straffelov af 1930 vendte tilbage til udtrykket ”usædelig Levevis”, hvilket skete under henvisning til U I, jf. 1906-loven og et andragende fra Dansk Kvindesamfund af 21. december 1928 (Rigsdagstidende 1928-29, tillæg B, spalte 2195-96). Af sidstnævnte fremgår navnlig, at Dansk Kvindesamfund var modstander af ændringen til ”Utugtserhverv”, fordi den indebar, at kun prostituerede og ikke tillige prostitutionskunder ville kunne straffes, hvilket Dansk Kvindesamfund fandt utilfredsstillende, idet de moralske love efter nutidens opfattelse af sædelighed efter Dansk Kvindesamfunds opfattelse var ens for mænd og kvinder (Rigsdagstidende 1928-29, tillæg B, spalte 2239-42).

**1.2.1.5.** Restaurationslovens § 31, stk. 2, kan føres tilbage til en bestemmelse i 1906-lovens § 15, stk. 1, der var sålydende:

”Politiet kan forbyde Hotelværter, Gæstgivere og Beværtere at have til Huse Kvinder, som ere straffede efter denne Lovs § 2, samt at benytte saadanne Kvinder til Gæsternes Underholdning eller Opvartning.”

1906-lovens § 2, stk. 1, var identisk med § 233 i straffeloven af 1930 (der er gengivet i pkt. 1.2.1.4 ovenfor), mens 1906-lovens § 2, stk. 2, indeholdt et forbud mod, at en prostitueret delte bolig med en voksen mand eller et umyndigt barn over 2 år eller modtog en mand under 18 år som kunde. Af forarbejderne til 1906-lovens § 15 fremgår bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1904-1905, tillæg A, spalte 1936):

”maa man tillægge [§ 15] en Del Betydning som Middel mod den offentlige Usædelighed under en af de Former, hvorunder den faktisk hyppig søger at skjule sig”

Bestemmelsen blev skærpet ved lov nr. 151 af 1. april 1921 om nogle Politiforholdsregler vedrørende Beværtninger og Gæstgiverier, hvis § 2, stk. 1, var sålydende:

”Naar der i et Gæstgiveri eller i en Beværtning jævning forefalder Drukkenskab og dermed forbunden Uorden, eller naar en Beværtning eller et Gæstgiveri drives paa en saadan Maade, at Utugt eller Uterlighed derved fremmes, kan Politiet forbyde Værten i sin Forretning eller i sin i Nabolaget værende Bolig eller Ejendom at have som Gæster, logerende, Medhjælpere eller paa anden Maade Kvinder, som søger Fortjeneste ved Utugt, og som af Politiet navngives eller om fornødent paa-vises for Værten. Politiet kan i Forbindelse med Forbudet forbyde en saadan Kvinde at indfinde sig de nævnte Steder.”

Af forarbejderne til denne lov fremgår bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1920-21, tillæg A, spalte 4513-16):

”en Del Beværtninger [har] efterhaanden (...) samlet et Stampublikum af drikfældige og løsagtige Kvinder, der benytter vedkommende Forretning som Basis for deres Utugtserhverv, og (...) straffede Personer – ofte farlige Forbrydere – holder til der som Opvartere og [er] samtidig (...) Alfonser for de paagældende Kvinder. (...)

Bestemmelsen i § 15 i Lov Nr. 81 af 30. marts 1906 er ikke tilstrækkelig til at ordne Forholdene i mange af de daarlige Beværtninger, fordi den ikke kan anvendes overfor løsagtige Kvinder i Almindelighed, end ikke saadanne, der har været dømt for Løsgængeri i Henhold til Lovens § 1, men kun overfor saadanne Kvinder, der er dømt efter dens § 2. Nærværende Forslag er derfor mere vidtrækkende end Bestemmelsen i § 15 i Loven af 1906, forsaavidt som det er tilstrækkeligt til Nedlæggelsen af Forbud mod en Kvindes Adgang til vedkommende Forretning, at hun søger Fortjeneste ved Utugt. Det er med Forsæt, at Forslaget kun kræver, at vedkommende Kvinde søger Fortjeneste ved Utugt, ikke, at hun søger Erhverv derved. Erfaringen viser nemlig, at det er vanskeligt at bevise, at de Kvinder, der holder til paa de her omhandlede Beværtninger, modtager Penge for Utugt, og hvis man endog vilde kræve Bevis for, at de driver Erhverv ved Utugt, vilde Bestemmelsens praktiske Betydning blive væsentlig forringet.”

Bestemmelsen blev på ny udvidet ved lov nr. 129 af 15. marts 1939 om beværtning og gæstgiveri samt handel med stærke drikke, hvis § 37 bl.a. indeholder følgende:

”For saa vidt det af Hensyn til Sædeligheden, Ædrueligheden eller Opretholdelsen af Ro og Orden maa anses for nødvendigt, skal Politiet forbyde en Beværter eller en Gæstgiver i sin Virksomhed eller i sin i Nærheden beliggende Bolig eller Ejendom som Gæster, logerende, Medhjælpere el. lign. at have Personer, der søger Fortjeneste ved Utugt. De paagældende skal af Politiet navngives og om fornødent paa-vises for Værten. Politiet kan i Forbindelse med Forbudet forbyde saadanne Personer at indfinde sig de nævnte Steder. Naar Forholdene taler derfor, kan Politiet endvidere forbyde, at der i de paagældende Beværter- eller Gæstgivervirksomheder anvendes kvindeligt Serveringspersonale, Garderobe- eller Toiletbetjening m. v.”

Af forarbejderne til denne lov fremgår bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1938-39, tillæg A, spalte 3515):

”I § 37 er foreslaaet indføjet Bestemmelser, der i Princippet svarer til § 2 i Lov af 1. April 1921 om nogle Politiforholdsregler vedrørende Beværtninger og Gæstgiverier. Det er dog fundet ønskeligt at udvide den gældende Regel, hvorefter Politiet har Adgang til at forbyde, at Beværtere eller Gæstgivere har utugtige Kvinder boende eller anvender disse som Medhjælpere, saaledes, at tilsvarende Forholdsregler kan træffes med Hensyn til utugtige Mænd. Endvidere foreslaas det, at Politiet skal kunne forbyde, at der i de i Paragraffen omhandlede Beværtninger og Gæstgivervirksomheder anvendes kvindeligt Serveringspersonale, Garderobebejning m. v.”

Bestemmelsen blev videreført uændret som § 36 i lov nr. 207 af 7. juni 1958, bevrerterloven.

### **1.2.2. Lovændringen i 1961**

Ved lov nr. 163 af 31. maj 1961 om ændringer i borgerlig straffelov (Ungdomsfængsel, betingede domme mv.) fik § 228, § 229, stk. 1 og 2, og § 233 i det væsentlige deres nuværende affattelse, idet der efterfølgende alene er foretaget ændringer af § 229, stk. 1 og 2, og § 233 som følge af afskaffelse af hæftestraffen, jf. afsnit 1.2.8 nedenfor, og af § 233 som følge af forenkling af strafferammer, jf. afsnit 1.2.11 nedenfor.

Lovændringen indebar, *at* der blev indsat et nyt § 228, stk. 1, nr. 1, *at* aldersgrænsen i § 228, stk. 2, 1. led, blev forhøjet fra 18 til 21 år, *at* § 229, stk. 1, blev omformuleret, *at* der blev indsat et nyt § 229, stk. 2, og *at* § 233 blev omformuleret.

Om baggrunden herfor fremgår bl.a. følgende af forarbejderne, jf. Folketingstidende 1960-61, tillæg A, spalte 583-86, med henvisninger til betænkning nr. 139/1955 om foranstaltninger til bekæmpelse af prostitution (prostitutionsbetænkning I):

”Disse bestemmelser om ændringer i §§ 228-29 angår strafansvaret for de personer, der betegnes som prostitutionens bagmænd. De gældende regler herom bygger på det synspunkt, at virksomhed, der fremmer prostitution, som hovedregel

kun bør kriminaliseres, når virksomheden i sig selv er af en særlig asocial karakter; efter § 228, stk. 1, straffes den, der forleder nogen til kønlig usædelighed med andre, således kun, hvis han har handlet ”for vindings skyld”, og § 229, stk. 1, fastsætter kun straf for mellemmandsvirksomhed, hvis denne er udøvet ”erhvervmæssigt”. Det synes ikke rigtigt at fastholde dette synspunkt strengt. Udgangspunktet synes snarere at måtte være, at hensynet til en begrænsning af prostitutionen med dens menneskelige og samfundsmæssige følger tilsiger en kriminalisering af handlinger, der i væsentlig grad fremmer prostitutionen. Dette udgangspunkt ligger til grund for det af justitsministeriet udarbejdede udkast til ændring af §§ 228 og 229, som er omtalt i prostitutionsbetænkningens kap. VIII og tiltrådt af udvalgets flertal. Det her foreliggende lovforslag er i det væsentlige i overensstemmelse med dette udkast (betænkningen, p. 74 ff.). (...)

Den gældende regel i § 228, stk. 1, om straf for den, der for vindings skyld forleder nogen til kønlig usædelighed med andre, foreslås suppleret med en bestemmelse, hvorefter det er strafbart at forlede nogen til at søge fortjeneste ved kønlig usædelighed med andre – selv om forledelsen ikke sker ”for vindings skyld”. Herefter vil f. eks. den prostituerede, der medinddrager en veninde i prostitutionen, kunne straffes, hvis der foreligger forledelse. (...)

§ 228, stk. 2, indeholder en særlig strafferetlig beskyttelse imod, at de helt unge inddrages i prostitution, idet bestemmelsen fastsætter straf for den, der tilskynder eller bistår en person under 18 år til at søge erhverv ved kønlig usædelighed. Bestemmelsens aldersgrænse foreslås nu forhøjet fra 18 til 21 år med henblik på en styrkelse af det strafferetlige værn mod ungdomsprostitution. Det bemærkes, at reglen kun angår tilskyndelse eller bistand til at søge erhverv ved kønlig usædelighed; under hensyn hertil må den foreslåede udvidelse af det strafbares område anses for ubetænkelig. (...)

Efter § 229, stk. 1, straffes den, som erhvervmæssigt fremmer kønlig usædelighed ved at optræde som mellemmand. Udtrykket ”erhvervmæssigt” frembyder fortolkningstvivl; det må antages at indebære, at mellemmandsvirksomheden skal være udøvet dels for vindings skyld, dels i en flerhed af tilfælde. Samtidig med, at bestemmelsen hermed knytter strafansvaret til strengere betingelser end rimeligt, stiller den så store bevismæssige krav, at den er blevet uden nævneværdig praktisk betydning. I overensstemmelse med det tidligere anførte principielle udgangspunkt foreslås det nu, at den omhandlede mellemmandsvirksomhed skal kunne straffes, når den er udøvet enten for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde. Herefter vil der kunne rejses straffesag mod f. eks. den hotelportier, bartender eller restaurationstjener, der mod betaling eller – hvis sådan betaling ikke kan bevises – i oftere gentagne tilfælde over for gæster har opgivet adressen på en kvinde, der er villig til mod betaling at indlade sig i kønsligt forhold. (...)

Efter § 229, stk. 1, sidste led, straffes den, som udnytter en andens erhverv ved kønlig usædelighed. Det er almindeligt antaget, at denne bestemmelse kun omfatter udlejning af hotelværelser til erhvervmæssig utugt, hvis der tages ublu leje. Denne begrænsning er ikke rimelig, og der foreslås derfor nu en almindelig regel i § 229, stk. 2, om straf for udlejning af hotel- og gæstgiveriværelser til benyttelse



til erhvervmæssig utugt. Den foreslåede bestemmelse er i det væsentlige i overensstemmelse med prostitutionsbetænkningens udkast til § 233, stk. 3, nr. 1 (betænkningen, p. 75 f, 99 og 107). (...)

Efter den gældende bestemmelse i § 233 straffes den, som opfordrer eller indbyder til utugt på sådan måde eller stiller usædelig levevis således til skue, at blufærdigheden krænkes, offentlig forargelse gives eller omboende forulempes. Det foreslås nu præciseret, at bestemmelsen er anvendelig, blot den udviste optræden er egnet til at forulempe eller forarge som angivet i bestemmelsen. Endvidere er bestemmelsen udvidet, således at den omfatter forulempelse af andre end omboende, navnlig personer, der må færdes i gader, der er tilholdssted for prostituerede.

Bestemmelsen er – med en mindre redaktionel ændring – i overensstemmelse med prostitutionsbetænkningens forslag til § 233, stk. 1 (p. 53 f, 99 og 106 f).”

### **1.2.3. Lovændringen i 1965**

Ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 om ændringer i borgerlig straffelov (Konfiskation, fuldbyrdelse af frihedsstraf mv.) indsattes en bestemmelse i § 229, stk. 4, 2. pkt., hvorefter en af politiet meddelt advarsel havde gyldighed for 5 år, jf. Folketingstidende 1964-65, tillæg A, spalte 970, og tillæg B, spalte 803.

### **1.2.4. Lovændringen i 1970**

Ved lov nr. 121 af 25. marts 1970 om restaurations- og hotelvirksomhed mv. fik restaurationslovens § 31, stk. 2, i det væsentlige sin nuværende affattelse, idet der senere alene er foretaget en præcisering af den del af bestemmelsen, der ikke angår prostituerede, samt foretaget sproglige ændringer, herunder ændring af ”utugt” til ”prostitution”. Bestemmelsen trådte i stedet for beværterlovens § 36, hvis forhistorie er beskrevet i pkt. 1.2.1.5 ovenfor.

I forhold til beværterlovens § 36 udgik kriterierne for, hvornår forbud kan meddeles, af lovteksten, men det forusattes i forarbejderne, at ”forbud som hidtil kun meddeles, for så vidt det af hensyn til lovlighed, sædelighed, ædruelighed eller opretholdelse af ro og orden må anses for nødvendigt”, jf. Folketingstidende 1969-70, tillæg A, spalte 1711.

Muligheden for generelt af forbyde kvindeligt serveringspersonale blev ikke videreført, og i forhold til prostituerede blev muligheden for forbud formuleret som forbud mod ”at opholde sig som gæster i bestemte virksomheder”. Indskrænk-

ningen i forhold til beværterlovens § 36, der også omfattede beskæftigelse i restauranten samt ophold i nærliggende bolig eller ejendom, er ikke kommenteret i lovforslagets bemærkninger.

### **1.2.5. Lovændringen i 1972**

Ved lov nr. 89 af 29. marts 1972 om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m., af lov om rettens pleje og af lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse (Privatlivets fred m.m.) blev § 231 ændret, således at henvisningen § 230 om homoseksuel prostitution, der var blevet ophævet i 1967, udgik.

### **1.2.6. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse**

Straffelovrådets drøftelser i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse af straffelovens §§ 228, 229, 231 og 233 tog udgangspunkt i de forslag, som Justitsministeriets kriminalforsorgsudvalg var fremkommet med i betænkning nr. 678/1973 om prostitution (prostitutionsbetænkning II).

Straffelovrådet foreslog at ophæve §§ 231 og 233. Rådet fremhævede, at § 233 ikke længere anvendtes i praksis, og fandt det endvidere tilstrækkeligt, at der i visse tilfælde kan rejses tiltalte efter bestemmelser i politivedtægterne (i dag ordensbekendtgørelsen), jf. betænkningen side 177.

Med hensyn til spørgsmålet om ændring af straffelovens § 229 delte Straffelovrådet sig i et flertal og et mindretal, jf. betænkningen side 178-79:

”Flertallet (Bang, Elmer, Haulrig, Rentzmann og Waaben) finder ligesom mindretallet i kriminalforsorgsudvalget, at de gældende bestemmelser i § 229, stk. 3 og 4, er for vidtgående og ligesom stk. 5 bør ophæves. Det er utilfredsstillende, at selve det forhold at dele bolig med en person, der driver utugt som erhverv, er strafbart efter stk. 4, når politiet har meddelt en advarsel herimod. Men også bestemmelsen i stk. 3 om helt eller delvis underhold rækker for vidt, når den omfatter tilfælde, hvor manden har været uden indflydelse på kvindens valg af prostitution, og hvor han – som i den ovenfor refererede sag – har bidraget med lige så store beløb som kvinden til bestridelse af fælles udgifter. Det må efter flertallets opfattelse foretrækkes, at straffelovens hjemmel til at ramme den strafværdige al-

fonservirksomhed må søges i en bestemmelse, der udtrykkeligt kræver, at der fra mandens side er sket en udnyttelse af kvindens utugtserhverv. Flertallet vil ligesom mindretallet i kriminalforsorgsudvalget pege på § 229, stk. 1, som en bestemmelse, der uden ændring egner sig til at lægges til grund for en bedømmelse i de enkelte tilfælde.

Mindretallet (Langkilde og Lindegaard) kan henholde sig til de synspunkter, som af flertallet i kriminalforsorgsudvalget er anført imod en ophævelse af bestemmelserne i § 229, stk. 3-5. Man fremhæver navnlig, hvad der i udvalgsbetænkningen af 1973 er anført om glidende overgange mellem de aktive og de passive alfonser og om vanskeligheder ved at bevise, at alfonsen har udøvet en bestemmende indflydelse på kvinden og udnyttet hendes erhverv ved utugt. Der kan efter mindretallets opfattelse ikke rettes afgørende indvendinger mod den måde, på hvilken de strafbare forhold er beskrevet i § 229, stk. 3 og 4, men der kan formentlig være grund til at ændre strafferammerne således, at de i højere grad end nu gør det muligt at differentiere straffastsættelsen ud fra en bedømmelse af forholdene i de enkelte tilfælde.”

Bortset fra spørgsmålet om ophævelse af straffelovens § 229, stk. 3-5, var der i Straffelovrådet enighed om, at der kunne ske nedsættelser i strafferammerne i §§ 228 og 229, og at rådet ikke i den foreliggende sammenhæng kunne gå i enkeltheder med hensyn til beskrivelsen af de strafbare forhold i disse bestemmelser. Med hensyn til strafferammerne i §§ 228 og 229 stillede Straffelovrådet følgende forslag, jf. betænkningen side 179:

”I § 228 ændres 4 år til bøde eller fængsel indtil 3 år.

I § 229, stk. 1, ændres 3 år, under formildende omstændigheder hæfte eller bøde, til bøde eller fængsel indtil 3 år.

I § 229, stk. 2, ændres 1 år, under formildende omstændigheder bøde, til bøde eller fængsel indtil 1 år.”

### **1.2.7. Lovændringen i 1999**

Ved lov nr. 141 af 17. marts 1999 om ændring af straffeloven (Afkriminalisering af prostitution mv. samt kriminalisering af kunder til prostituerede under 18 år) blev straffelovens § 229, stk. 3-5, ophævet. Om baggrunden herfor fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 933):

”I forbindelse med en afkriminalisering af prostitution bør også bestemmelserne i straffelovens § 229, stk. 3-5, om ”passivt” alfonseri ophæves. Hvis prostitution ikke længere er forbundet med et (indirekte) strafansvar, bør det efter Justitsministeriets opfattelse heller ikke være strafbart at leve sammen med eller at lade sig underholde af en prostitueret, medmindre der er tale om udnyttelse af den prostituerede.

Behovet for at straffe retter sig mod den egentlige bagmandsvirksomhed, som er omfattet dels af straffelovens § 228 om bl.a. rufferi, dels af § 229, stk. 1 og 2, om de "aktive" alfonser, dvs. personer, som enten udnytter en andens erhverv som prostitueret, eller som for vindings skyld eller oftere gentaget optræder som medlemmænd.

Justitsministeriets Kriminalforsorgsudvalg og Straffelovrådet har tidligere overvejet spørgsmålet om at ophæve straffelovens § 229, stk. 3-5, jf. betænkning nr. 678/1973, side 35-36 og 39-41, og betænkning nr. 1099/1987, side 178-179. I både Kriminalforsorgsudvalget og Straffelovrådet var der delte meninger om spørgsmålet. 5 af Straffelovrådets 7 medlemmer anbefalede at ophæve bestemmelserne.

Argumenterne imod at ophæve bestemmelserne var navnlig, at der i praksis er glidende overgange mellem "aktive" og "passive" alfonser, og at det i konkrete sager kan være meget vanskeligt at føre bevis for, hvor intensivt alfonsen påvirker kvindens valg af erhverv. Hvis det kriminaliserede område indsnævres, vil man derfor risikere, at mænd, der udøver en intensiv pression, som blot ikke kan bevises, går fri for straf.

Det er imidlertid et væsentligt princip, at straffebestemmelser bør udformes så præcist og så snævert som muligt. Efter Justitsministeriets opfattelse er den alfonserivirksomhed, som bør kunne straffes også efter en afkriminalisering af prostitution, dækket af gerningsbeskrivelsen i straffelovens § 229, stk. 1 og 2. Der bør ikke opretholdes en kriminalisering af et bredere område alene for at sikre, at man kan straffe nogle personer, hvis adfærd formodes reelt at falde ind under beskrivelsen i § 229, stk. 1, men hvor dette ikke kan bevises."

I 1999 overvejedes at ophæve § 233 som led i afkriminaliseringen af prostitution. Justitsministeriet fandt imidlertid ikke grundlag herfor, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 932-33:

"Justitsministeriet har overvejet, om der er behov for at opretholde bestemmelsen i straffelovens § 233, der (...) stort set ikke har været anvendt. I praksis rejses der alene tiltalte efter bestemmelserne i politivedtægten, men disse regler vil normalt ikke kunne anvendes over for reklamering i blade m.v.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan det ikke udelukkes, at der fortsat vil være behov for et strafferetligt værn mod groft anstødelig reklamering med salg af seksuelle ydelser. På denne baggrund finder Justitsministeriet, at bestemmelsen i straffelovens § 233 bør opretholdes."

### **1.2.8. Lovændringen i 2000**

Ved lov nr. 433 af 31. maj 2000 om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med gennemførelsen af en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (Ændringer som følge af straffuldbyrdelsesloven, afskaffelse af hæftestrafen og prøve-

løsladelse af livstidsdømte mv.) blev straffelovens § 229, stk. 1 og 2, og § 233 ændret, idet hæfte udgik af bestemmelserne.

### **1.2.9. Lovændringen i 2001**

Ved lov nr. 280 af 24. april 2001 om ændring af straffeloven, lov om international fuldbyrdelse af straf mv., lov om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. og lov om udlevering af lovovertrædere samt forskellige andre love (Gennemførelse af EU-rammeafgørelse om styrkelse af beskyttelsen mod falskmøntneri, 1. tillægsprotokol til den europæiske konvention om overførelse af domfældte og FN-konventionen til bekæmpelse af terrorbombninger samt ændringer som følge af afskaffelsen af hæftestraffen mv.) blev straffelovens § 231 ændret, således at henvisningen til § 198 om løsgænger, der var blevet ophævet i 1999, udgik.

### **1.2.10. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer**

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer fremgår bl.a. følgende (side 744-45):

”4.4.2. § 228 er i rådets oversigt baseret på det angrebne retsgode henført til samme kategori som bl.a. §§ 218, 219 og 223 (...), dvs. med et strafmaksimum på 4 års fængsel, hvilket svarer til det nuværende. § 229 er placeret i samme kategori som § 223 a (...), dvs. med et strafmaksimum på 2 års fængsel. Det indebærer, at strafmaksimum sænkes fra 3 til 2 års fængsel.

Straffelovrådet har hæftet sig ved de synspunkter om §§ 228, 229 og 231, som fremkom i 1987-betænkningen (...). Rådet er fortsat af den opfattelse, at § 231 kunne overvejes ophævet, sml. herved denne betænkningens kapitel 6 om normal- og sidestrafammer, pkt. 7.7. Rådet er endvidere enig i, at der kunne være anledning til at ændre § 229, stk. 1 og 2, med henblik på at bringe bestemmelserne på linje med andre tilsvarende straffebestemmelser, sml. kapitel 6 om normal- og sidestrafammer, pkt. 7.2 og 7.3.

Rådet ville imidlertid bl.a. af hensyn til sammenhængen i strafferammesystemet finde det rigtigst, at strafferammen i § 228 indtil videre opretholdes uændret. For så vidt angår § 229 kunne det som nævnt i rådets oversigt baseret på det angrebne retsgode af tekniske grunde overvejes at sænke strafmaksimum i § 229, stk. 1, til 2 års fængsel. En sådan ændring kunne endvidere bidrage til at tydeliggøre forskellen i strafværdighed med hensyn til forhold, der omfattes af henholdsvis § 228 og § 229. Rådet bemærker i den forbindelse, at de forhold, som indgår i den nye bestemmelse om menneskehandel, sml. § 262 a med et strafmaksimum på

8 års fængsel, sigter på meget grove forhold. Med dette maksimum markeres således, at de omfattede forhold, f.eks. ulovlig tvang efter § 260, sker med henblik på ”udnyttelse” af den pågældende ved kønslig usædelighed mv. Rådet bemærker i øvrigt, at det ved en lovrevision kunne overvejes at ændre aldersgrænsen i § 228, stk. 2, der har forbindelse med den tidligere gældende myndighedsalder på 21 år, sml. Den kommenterede straffelov s. 257.

**4.4.3.** § 233 er i rådets oversigt baseret på det angrebne retsgode opført i kategorien ”fredskrænkelser mv.” med et strafmaksimum på 6 måneders fængsel (...). Den anførte kategorisering indebærer, at strafmaksimum i § 233 sænkes fra fængsel i 1 år til fængsel i 6 måneder.

Straffelovrådet finder i lighed med opfattelsen i 1987-betænkningen, at der kunne rejses spørgsmål om, hvorvidt der fortsat er tilstrækkeligt grundlag for at opretholde kriminaliseringen i § 233 (...). Som det fremgår (...) ovenfor, havde Folketinget så sent som i 1999 lejlighed til at overveje dette spørgsmål som led i behandlingen af lovforslaget om afkriminalisering af prostitution. Straffelovrådet har på denne baggrund begrænset sig til at foreslå en teknisk begrundet forenkling af strafferammen fra ”fængsel indtil 1 år eller under formildende omstændigheder med bøde” til ”bøde eller fængsel indtil 1 år”

### **1.2.11. Lovændringen i 2004**

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) gennemførtes en teknisk begrundet forenkling af normal- og sidestrafferammerne i straffelovens § 233, idet sidestrafferammen, hvorefter straffen under formildende omstændigheder kunne nedsættes til bøde, udgik, samtidig med at bøde indsattes som det faste minimum i normalstrafferammen. Bestemmelsens strafmaksimum forblev uændret, og det anføres i forarbejderne, at der med udeladelsen af kravet om formildende omstændigheder ikke tilsigtedes nogen ændring i det hidtidige strafbare område eller udmålingsniveau, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3327.

Det fremgår ikke af forarbejderne, hvorfor der ikke blev gennemført en tilsvarende forenkling af strafferammerne i straffelovens § 229, stk. 1 og 2, men det har formentlig sammenhæng med, at Straffelovrådet i betænkning nr. 1424/2002 for så vidt angår straffelovens § 229 indskrænkede sig til at udtale, at der ”kunne være anledning” til en sådan ændring, mens rådet for så vidt angår straffelovens § 233 og en række andre paragraffer direkte foreslog en sådan ændring. Straffelovens § 229 er efter lovændringen i 2004 den eneste bestemmelse i straffeloven,

som er udformet på den måde, at straffen under formildende omstændigheder kan gå ned til bøde.

### **1.2.12. Lovændringen i 2012**

Ved lov nr. 275 af 27. marts 2012 om ændring af straffeloven (Udvidet definition af menneskehandel mv.) blev dansk ret bragt i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/36 af 5. april 2011 om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofre herfor. Direktivet er nærmere omtalt i pkt. 3.6 nedenfor.

Af forarbejderne fremgår bl.a. følgende (pkt. 4.4 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 57):

”Som nævnt (...) ovenfor fremgår det af artikel 18 i direktivet, at medlemsstaterne skal overveje, om brugen af ydelser fra ofre for menneskehandel skal være strafbar. Brug af ydelser fra en handlet person kan f.eks. omfatte den situation, at en person køber eller i øvrigt modtager seksuelle ydelser fra en prostitueret, som er offer for menneskehandel, men der kan også være tale om, at en handlet person udfører mere almindeligt arbejde for nogen.

Det er i dag ikke i sig selv strafbart at gøre brug af ydelser fra et offer for menneskehandel, men der kan dog forekomme tilfælde, hvor der er tale om en strafbar handling. Efter omstændighederne vil der f.eks. kunne straffes for voldtægt eller medvirken hertil, hvis en kunde har samleje med en handlet prostitueret med forsæt til, at den prostituerede ved vold eller trussel om vold er tvunget til dette samleje - f.eks. kan man nævne den situation, at en kunde ved et besøg på et bordel kan se eller høre, at bordellets ejer ved trussel om vold tvinger den prostituerede til at have samleje med kunden. Endvidere vil der efter omstændighederne f.eks. kunne straffes for medvirken til ulovlig tvang, hvis en person køber rengøring med forsæt til, at den, der udfører rengøringen, er blevet tvunget til det ved trusler om vold eller frihedsberøvelse.

Overvejelser om en eventuel ordning, hvor modtagelsen af en ydelse er strafbar, alene fordi den, der leverer ydelsen, er offer for menneskehandel, omfatter nogle vanskelige spørgsmål. Det gælder ikke mindst spørgsmålet om, hvordan man i praksis skal kunne føre bevis for, at modtageren har haft det fornødne forsæt med hensyn til, at offeret rent faktisk var offer for en menneskehandel. Et andet spørgsmål er, hvordan ordningens anvendelsesområde nærmere skal afgrænses for at sikre, at et offer for menneskehandel kan udføre arbejde, når det er i offerets egen interesse, uden at arbejdsgiveren risikerer straf.

Det fremgår af regeringsgrundlaget ”Et Danmark, der står sammen” fra oktober 2011, at regeringen vil gennemføre en grundig undersøgelse af et forbud mod købesex generelt. I den forbindelse bemærkes det, at Justitsministeriet har anmodet Straffelovrådet om at foretage en generel gennemgang af straffelovens kapitel 24

om forbrydelser mod kønssædeligheden. Rådet forventes i den forbindelse at foretage en vurdering af bl.a. spørgsmålet om, hvorvidt køb af seksuelle ydelser bør kriminaliseres. Straffelovrådet skal samtidig vurdere, om der er behov for nye initiativer vedrørende strafniveaueet i sager om voldtægt. Justitsministeriet har i den forbindelse sendt et tidligere fremsat forslag til folketingsbeslutning om skærpet straf for voldtægt af ofre for menneskehandel (forslag nr. B 103 fremsat den 12. januar 2010) til rådet med henblik på, at det kan indgå i rådets overvejelser.

På den anførte baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at en nærmere stillingtagen til, om brug af ydelser fra ofre for menneskehandel bør kriminaliseres, bør afvente resultaterne af Straffelovrådets overvejelser.”

## 2. Retspraksis

### 2.1. Straffelovens § 228

I retspraksis er i en række tilfælde idømt mellem ½ og 1½ års fængsel for at holde bordel, jf. straffelovens § 228, stk. 1, nr. 3. Anvendelse af helt eller delvis betinget dom er forholdsvis almindeligt i førstegangstilfælde. Der kan bl.a. henvises til følgende domme:

UfR 2011.2825 Ø (1½ års fængsel og 1 års betinget fængsel): To 33-36-årige kvinder blev fundet skyldige i at have holdt bordel på syv adresser i henholdsvis ca. 4 år, ca. 3 år, ca. ½ år, ca. 3 år, ca. ½ år, ca. 1½ år og ca. ½ år med en samlet nettofortjeneste på 2,6 mio. kr. Én af de tiltalte havde herudover holdt bordel på en ottende adresse i ca. 4 år med en yderligere nettofortjeneste på 3,2 mio. kr., og denne tiltalte var endvidere tidligere dømt for at holde bordel. Der blev henvist til, at de tiltalte modtog betaling fra de prostituerede, der benyttede lokalerne, som væsentligt oversteg de tiltaltes udgifter, og at de tiltalte afholdt udgifter til husleje, varme, el, telefon og forestod websites og i en periode annoncering samt søgte efter prostituerede gennem hjemmesiden.

TfK 2011.296 Ø (1 år og 3 måneders fængsel, heraf 9 måneder betinget): En 47-51-årig mand og en 39-43-årig kvinde blev fundet skyldige i at have holdt bordel i ca. 3 år og 9 måneder med en nettofortjeneste på i alt 1,85 mio. kr. De tiltalte drev en massageklinik, hvor der ud over massage også blev udført onanering af kundens lem mod betaling, og de tiltalte modtog halvdelen af betalingen.

TfK 2008.487 V (8 måneders fængsel, heraf 6 måneder betinget): En 31-34-årig kvinde blev fundet skyldig i at have holdt bordel på tre adresser i henholdsvis ca. 2½ år, ca. 2 år og ca. 3 måneder med en samlet nettofortjeneste på ca. 450.000 kr. Landsretten henviste til, at tiltalte havde udlejet lokalerne til prostituerede på dagsbasis, at lejeindtægterne væsentligt oversteg markedsløjen og tiltaltes udgifter



til husleje og forbrug af el, varme og vand, at tiltalte havde sørget for annoncering i Ekstra Bladet, og at tiltalte havde udfærdiget prislister for seksuelle ydelser.

UfR 2006.171 H (6 måneders fængsel): To mænd blev ved et nævningeting fundet skyldige i at have holdt bordel i ca. 1 år, idet de havde benyttet lokaler, som de havde lånt eller lejet, til, at forskellige kvinder kunne arbejde som prostituerede i lokalerne. Kvinderne havde i alt betalt mindst 420.000 kr. til de tiltalte.

TfK 2005.487 V (1½ års fængsel, heraf 1 år og 3 måneder betinget): En 55-61-årig mand blev fundet skyldig i at have holdt bordel på seks adresser i henholdsvis ca. 6 år, ca. 5 år, ca. 2½ år, ca. 2½ år, ca. 2 år og ca. 1½ år med en samlet nettofortjeneste på 1,5 mio. kr. Der blev henvist til, at tiltalte havde udlejet lokalene til prostituerede på dagsbasis, at lejeindtægterne væsentligt oversteg markedsløjen, at tiltalte havde ladet ejendommene møblere, installeret telefon og ”fluesmækkere” til kundernes dankortbetalinger og i et vist omfang bistået de prostituerede med annoncering og levering af kondomer og glidecreme.

UfR 2003.437 V (1½ års fængsel, heraf 1 år og 4 måneder betinget med vilkår om samfundstjeneste): En 36-44-årig kvinde blev fundet skyldig i at have holdt bordel på seks adresser i henholdsvis ca. 5 år, ca. 8½ år (3 adresser), ca. 7½ år og ca. ½ år med en samlet nettofortjeneste på 5 mio. kr. Landsretten henviste til, at tiltalte havde indrettet lokalene til prostitution og mod dagsbetaling stillet lokalene med udstyr og ”dørpiger” til rådighed for prostituerede, og at tiltalte lavede vagtplaner og forestod annoncering.

TfK 2001.433 Ø (6 måneders og 4 måneders fængsel): En 30-31-årig mand og en 31-32-årig mand blev fundet skyldig i at have drevet bordel på én adresse i ca. 9 måneder og på en anden adresse i ca. ½ år med en samlet nettofortjeneste på 100.000 kr.

I et tilfælde, hvor tiltalte kun nåede at holde bordel i ca. 14 dage, før politiet greb ind, blev straffen fastsat til 60 dages betinget fængsel (som også omfattede straf for beskæftigelse af udlændinge uden arbejdstilladelse):

TfK 2011.133 Ø (60 dages betinget fængsel): En 44-årig mand aftalte med to udenlandske prostituerede, som ikke havde arbejdstilladelse, at de mod betaling af 100 kr. pr. kunde kunne benytte hans lejlighed til betjening af kunder. Tiltalte stod endvidere for annonceringen.

I tidligere retspraksis er straffen typisk blevet fastsat noget højere, hvis tiltalte tillige har forledt nogen til prostitution, jf. straffelovens § 228, stk. 1, nr. 2. Som eksempel kan nævnes følgende dom:

TfK 2002.606 Ø (2½ års fængsel): En 34-38-årig kvinde blev fundet skyldig i at have holdt bordel på otte adresser i henholdsvis ca. 2 år og 9 måneder, ca. 4 må-

neder, ca. 3½ år og ca. ½ år (5 adresser) med en samlet fortjeneste på 4 mio. kr. Tiltalte blev endvidere fundet skyldig i at have forledt et stort antal kvinder til prostitution, idet kvinderne kom fra Thailand til Danmark uden nogen anden erhvervsmulighed end prostitution og af tiltalte blev ”etableret” i prostitution.

I dag vil straffen for overtrædelse af straffelovens § 228, stk. 1, nr. 2, i sådanne tilfælde blive absorberet af straffen for overtrædelse af straffelovens § 262 a om menneskehandel.

Der ses ikke at være trykt retspraksis om overtrædelse af straffelovens § 228, stk. 1, nr. 1.

Trykt retspraksis om overtrædelse af straffelovens § 228, stk. 2, er sparsom. Som eksempel kan nævnes følgende dom:

TfK 2004.238 Ø (4 måneders fængsel): En 26-årig mand havde tilskyndet og bistået en 19-årig udenlandsk kvinde til at arbejde som prostitueret. Tiltalte havde haft en nettofortjeneste på 50.000 kr.

Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i den 25-årige periode 1985-2009 var i alt 150 fældende strafferetlige afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 228, heraf 71 ubetingede fængselsstraffe på gennemsnitligt mellem 60 dage og 1½ års fængsel.

## **2.2. Straffelovens § 229**

Trykt retspraksis om overtrædelse af straffelovens § 229 er sparsom. Der kan bl.a. henvises til følgende domme om overtrædelse af § 229, stk. 1:

TfK 2007.425 V (8 måneders fængsel, heraf 5 måneder betinget): En 58-59-årig mand havde i ca. 1 år fungeret som chauffør for prostituerede, der betjente kunderne i kundernes hjem. Han havde modtaget ca. 155.000 kr. i betaling herfor. Straffen omfattede også et forhold af bedrageri over for en A-kasse, jf. straffelovens § 289 a, stk. 1, med hensyn til ca. 130.000 kr.

UfR 1975.889 Ø (60 dages betinget fængsel med en tillægsgbøde på 2.000 kr.): En 52-årig mand havde over en periode på ca. 9 måneder ca. 160 aftener udlejet et værelse i sin lejlighed til en prostitueret for 50 kr. pr. aften.

UfR 1969.492 Ø (3 måneders fængsel): En 44-årig kvinde havde ca. 50 gange udlejet sin lejlighed til en prostitueret for 150 kr. pr. dag.

UfR 1962.178 V (5 måneders fængsel): En taxivognmand havde gennem ca. 2 år mod betaling formidlet kontakt mellem prostituerede og kunder samt kørt for de prostituerede.

Så vidt ses findes alene to trykte domme, hvor der er domfældt for overtrædelse af straffelovens § 229, stk. 2:

TfK 2010.956 Ø (6 måneders betinget fængsel): En 59-64-årig mand havde over en periode på knap 4½ år udlejet kabiner i en pornobigraf til prostituerede og deres kunder, hvorved han opnåede en indtjening på ca. 3,3 mio. kr.

UfR 1964.220 Ø (20 dages hæfte): En hotelportier havde over en periode på ca. ½ år udlejet værelser til prostitution, nemlig til en kvinde 7-8 gange, til en anden kvinde talrige gange, til en tredje kvinde 8-10 gange, til en fjerde kvinde 3 gange og til en femte kvinde 4 gange.

Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i den 25-årige periode 1985-2009 var i alt 82 fældende strafferetlige afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 229, heraf 18 ubetingede fængselsstraffe på som oftest mellem 30 dages og 6 måneders fængsel. Der var dog én dom på 1 års fængsel og én dom på 2½ års fængsel.

### **2.3. Straffelovens § 231**

Bestemmelsen i straffelovens § 231 citeres så vidt ses ikke i praksis. I modsætning til f.eks. straffelovens § 247, stk. 1, som indeholder en for så vidt lignende bestemmelse om strafforhøjelse i gentagelsestilfælde (vedrørende vold), er der således så vidt ses ikke tradition for i anklageskrifter og domme at citere straffelovens § 231, selv om tiltalte tidligere er dømt som nævnt i bestemmelsen. Så vidt ses er den eneste trykte dom, der citerer straffelovens § 231, UfR 2011.2825 Ø, der er omtalt i afsnit 2.1 ovenfor.

### **2.4. Straffelovens § 233**

Bestemmelsen i straffelovens § 233 anvendes sjældent og ses således ikke at være anvendt i trykt retspraksis siden straffelovens ikrafttræden i 1933.

Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i den 25-årige periode 1985-2009 var i alt 11 fældende strafferetlige afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 233, hvoraf ingen var ubetingede fængselsstraffe.

### **3. EU-retlige og internationale forpligtelser**

**3.1.** Danmark tiltrådte i 1931 konvention af 4. maj 1910 angående bekæmpelse af den hvide slavehandel og konvention af 30. september 1921 til bekæmpelse af handel med kvinder og børn, således at konventionerne trådte i kraft for Danmark den 1. januar 1933 samtidig med ikrafttrædelsen af borgerlig straffelov af 1930.

Efter disse konventioner er de kontraherende stater bl.a. forpligtet til at kriminalisere den, som for at tilfredsstille andres lidenskaber hverver, bortfører eller forleder en kvinde under 21 år i utugtigt øjemed, selv om det sker med hendes samtykke.

**3.2.** Til afløsning af bl.a. de konventioner fra 1910 og 1921 om bekæmpelse af den hvide slavehandel, som er omtalt i pkt. 3.1, udarbejdede FN i 1950 en bredere konvention om bekæmpelse af menneskehandel og udnyttelse af andres prostitution.

Efter artikel 1 i denne konvention forpligter de kontraherende stater sig til at kriminalisere den, som for at tilfredsstille andres lidenskaber

- 1) hverver, bortfører eller forleder nogen til prostitution, selv om det sker med dennes samtykke, eller
- 2) udnytter en andens prostitution, selv om det sker med dennes samtykke.

Efter artikel 2 forpligter de kontraherende stater sig endvidere til at kriminalisere den, der

- 1) holder eller driver eller deltager i finansieringen af et bordel eller
- 2) udlejer lokaler til andres prostitution.

Danmark undertegnede konventionen den 12. februar 1951, men har ikke ratificeret konventionen, der således ikke er i kraft for Danmark.

Konventionen er ratificeret af Norge og Finland, men ikke af Sverige. Der er 9 andre EU-lande end Danmark og Sverige, der ikke har ratificeret konventionen, nemlig Tyskland, Nederlandene, United Kingdom, Irland, Grækenland, Østrig, Estland, Lithauen og Malta.

**3.3.** Europarådets konvention af 16. maj 2005 om indsatsen mod menneskehandel indebærer bl.a. en pligt for de kontraherende stater til at kriminalisere menneskehandel, jf. konventionens artikel 18. Menneskehandel er defineret således, jf. konventionens artikel 4, litra a:

”at rekruttere, transportere eller overføre personer, holde personer skjult eller modtage personer ved brug af magt eller trussel om magtanvendelse eller andre former for tvang, bortførelse, bedrageri, misbrug af magt, udnyttelse af en sårbar stilling eller ydelse eller modtagelse af betaling eller goder for at opnå samtykke fra en person, der har myndighed over en anden person, med det formål at udnytte den pågældende. Udnyttelse omfatter i det mindste udnyttelse af andres prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde eller tvangsydelser, slaveri eller slaverilignende former for udnyttelse af arbejdskraft eller fjernelse af organer.”

Et eventuelt samtykke fra et offer for menneskehandel til den påtænkte udnyttelse er uden betydning, hvis et af de omhandlede tvangsmidler er blevet anvendt, jf. artikel 4, litra b.

Endvidere anses det for menneskehandel at rekruttere, transportere eller overføre et barn, holde et barn skjult eller modtage et barn med henblik på udnyttelse, selv om det ikke er forbundet med nogen af de omhandlede tvangsmidler, jf. artikel 4, litra c. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. artikel 4, litra d.

Danmark ratificerede konventionen den 19. september 2007, og konventionen trådte i kraft for Danmark den 1. februar 2008.

**3.4.** FN-protokol af 15. november 2000 om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn, til supplerung af De Forenede Nationers konvention af 15. november 2000 om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet indeholder samme pligt til kriminalisering af menneskehandel som Europarådskonventionen.

Danmark ratificerede protokollen den 30. september 2003, og protokollen trådte i kraft for Danmark den 25. december 2003.

**3.5.** Rådets rammeafgørelse nr. 2002/629 af 19. juli 2002 om bekæmpelse af menneskehandel forpligter bl.a. EU's medlemsstater til at kriminalisere menneskehandel, der defineres på følgende måde, jf. rammeafgørelsens artikel 1, stk. 1:

”rekruttering, transport eller overførelse af og husly til en person, efterfølgende modtagelse af en person, herunder overdragelse eller overførsel af kontrollen med den pågældende, hvor:

- a) der anvendes tvang, magt eller trusler, herunder bortførelse, eller
- b) der anvendes bedrag eller svig, eller
- c) der er tale om misbrug af autoritet eller udnyttelse af en sårbar stilling, der er af en sådan art, at den pågældende ikke har andet reelt, acceptabelt alternativ end at give efter for det pågældende misbrug, eller
- d) der ydes eller modtages betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der har kontrol med en anden person, med henblik på at udnytte den pågældende persons arbejde eller tjenester, herunder i det mindste tvangs- eller pligtarbejde eller tvangs- eller pligtjenester, slaveri eller praksis, der kan sidestilles med slaveri eller trældom, eller med henblik på udnyttelse af andres prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, herunder i forbindelse med pornografi.”

Et eventuelt samtykke fra et offer for menneskehandel til den påtænkte udnyttelse er uden betydning, hvis et af de omhandlede tvangsmidler er blevet anvendt, jf. artikel 1, stk. 2.

Hvis den adfærd, der omhandles i artikel 1, stk. 1, involverer et barn, er der tale om strafbar menneskehandel, selv om der ikke er gjort brug af nogen af de i stk. 1 nævnte midler, jf. artikel 1, stk. 3. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. artikel 1, stk. 4.

Efter rammeafgørelsens artikel 3, stk. 2, skal strafferammen for menneskehandel mindst omfatte fængsel indtil 8 år, hvis en af følgende omstændigheder gør sig gældende:

- ”a) ved lovovertrædelsen er offeret forsætligt eller groft uagtsomt blevet bragt i livsfare

- b) lovovertrædelsen er begået mod et offer, der er særlig sårbart. Et offer betragtes altid som særlig sårbart, når det er under den seksuelle lavalder i henhold til national lovgivning, og lovovertrædelsen er begået med henblik på udnyttelse af andres prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, herunder i forbindelse med pornografi
- c) lovovertrædelsen er begået med brug af grov vold eller har forvoldt offeret særlig alvorlig skade
- d) lovovertrædelsen er begået inden for en kriminel organisation som defineret i fælles aktion 98/733/RIA bortset fra det strafniveau, der er fastsat deri”

Fælles aktion nr. 98/733 er nu afløst af Rådets rammeafgørelse nr. 2008/841 af 24. oktober 2008 om bekæmpelse af organiseret kriminalitet, der definerer ”kriminel organisation” på følgende måde (artikel 1, nr. 1):

”en struktureret sammenslutning af en vis varighed bestående af mere end to personer, der handler i forening med henblik på at begå strafbare handlinger, som kan straffes med en frihedsstraf eller en sikkerhedsforanstaltning af en maksimal varighed på mindst fire år eller en strengere straf, for direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel”

**3.6.** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/36 af 5. april 2011 om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofrene herfor træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af menneskehandel for så vidt angår de medlemsstater, som er omfattet af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivet skal menneskehandel kriminaliseres med en strafferamme på mindst fængsel indtil 5 år, under nærmere opregnede skærpene omstændigheder dog med en strafferamme på mindst fængsel indtil 10 år.

Menneskehandel er defineret på følgende måde, jf. artikel 2, stk. 1:

”Rekruttering, transport, overførelse, ydelse af husly til eller modtagelse af en person, herunder udveksling eller overdragelse af kontrol over de pågældende, ved trusler eller ved brug af magt eller andre former for tvang, ved bortførelse, ved bedrag, ved svig, ved misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar position eller ved, at der ydes eller modtages betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der har kontrol over en anden person, med henblik på udnyttelse”

En sårbar position betyder, en situation, hvor den pågældende ikke har noget reelt eller acceptabelt alternativ til at finde sig i misbruget, jf. direktivets artikel 2, stk. 2.

Udnyttelse skal mindst omfatte udnyttelse af andres prostitution og andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde eller tvangstjenester, herunder tiggeri, slaveri og slaverilignende forhold, trældom samt udnyttelse af strafbare handlinger og fjernelse af organer, jf. artikel 2, stk. 3.

Et eventuelt samtykke fra et offer for menneskehandel til den påtænkte udnyttelse er uden betydning, hvis et af de omhandlede midler er blevet anvendt, jf. artikel 1, stk. 4.

Hvis den adfærd, der omhandles i artikel 1, stk. 1, involverer et barn, er der tale om strafbar menneskehandel, selv om der ikke er gjort brug af nogen af de i stk. 1 nævnte midler, jf. artikel 1, stk. 5. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. artikel 1, stk. 6.

Efter direktivets artikel 4, stk. 2, skal strafferammen for menneskehandel mindst omfatte fængsel indtil 10 år, når lovovertrædelsen:

- ”a) er begået mod et offer, der i særlig grad var sårbart, hvilket i dette direktiv mindst omfatter børneofre
- b) er begået inden for en kriminel organisation i betydningen i Rådets rammeafgørelse 2008/841/RIA af 24. oktober 2008 om bekæmpelse af organiseret kriminalitet
- c) forsætligt eller groft uagtsomt har bragt offeret i livsfare, eller
- d) er begået med brug af grov vold, eller offeret blev forvoldt særlig alvorlig skade ved lovovertrædelsen.”

Efter direktivets artikel 18, stk. 4, skal medlemsstaterne overveje at træffe foranstaltninger til at strafbelægge brug af ydelser i forbindelse med den i artikel 2 nævnte udnyttelse med viden om, at den pågældende er offer for menneskehandel.

Direktivet skal være gennemført i national ret inden den 6. april 2013.



**3.7.** Efter artikel 2, litra a og b, i Rådets rammeafgørelse nr. 68/2004 af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi er EU's medlemsstater forpligtet til at kriminalisere bl.a. den, der tvinger et barn til prostitution eller drager fordel af eller på anden måde udnytter et barn til prostitution, eller som hverver et barn til prostitution. Ved "barn" forstås en person under 18 år, jf. rammeafgørelsens artikel 1, litra a.

Det følger af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 1, at strafferammen mindst skal omfatte fængsel indtil 1 år. Det følger endvidere af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 2, at strafferammen i bl.a. følgende to tilfælde mindst skal omfatte fængsel indtil 5 år:

- 1) Tvinge et barn til at deltage i prostitution.
- 2) Drage fordel af eller på anden måde udnytte et barn til at deltage i prostitution eller hverve et barn til at deltage i prostitution, hvis
  - offeret efter national lovgivning er et barn under den seksuelle lavalder,
  - barnets liv udsættes for fare,
  - der anvendes grov vold eller forvoldes barnet alvorlig skade, eller
  - lovovertrædelserne er begået inden for rammerne af en kriminel organisation som defineret i fælles aktion 98/733/RIA, der gør det strafbart at deltage i en kriminel organisation i Den Europæiske Unions medlemsstater.

**3.8.** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/92 af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi for så vidt angår de medlemsstater, som er omfattet af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivets artikel 4, stk. 5, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, forpligtet til at kriminalisere den, der får et barn til eller rekrutterer det til at deltage i prostitution, eller som drager fordel af eller på anden måde udnytter et barn til sådanne formål. Ved "barn" forstås en person under 18 år, jf. direktivets artikel 2, litra a.

Strafferammen skal mindst omfatte fængsel indtil 8 år, hvis barnet er under den seksuelle lavalder, og fængsel indtil 5 år, hvis barnet er over denne alder. Hvis der er tale om at presse eller tvinge et barn til prostitution eller at true et barn med dette formål, skal strafferammen dog ifølge direktivets artikel 4, stk. 6, mindst omfatte fængsel indtil 10 år, hvis barnet er under den seksuelle lavalder.

Direktivet skal være gennemført i national ret senest den 18. december 2013.

**3.9.** Efter artikel 19, stk. 1, litra a og b, i Europarådets konvention af 25. oktober 2007 om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug skal de kontraherende stater kriminalisere den, der rekrutterer et barn til prostitution, får et barn til at deltage i prostitution eller tjener på eller på anden måde udnytter et barn til prostitution. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. konventionens artikel 3, litra a.

Danmark ratificerede konventionen den 18. november 2009, og konventionen trådte i kraft den 1. juli 2010.

## **4. Fremmed ret**

### **4.1. Norsk ret**

Den gældende norske straffelov er fra 1902 (lov nr. 10 af 22. maj 1902 med senere ændringer). Der er i 2005 vedtaget en ny norsk straffelov (lov nr. 28 af 20. maj 2005 med senere ændringer), som skal erstatte straffeloven fra 1902. Den nye straffelov af 2005 med senere ændringer er imidlertid endnu ikke trådt i kraft.

Efter § 202, stk. 1, litra a, i den endnu gældende norske straffelov fra 1902 straffes den, som fremmer andres prostitution, med bøde eller fængsel indtil 5 år. Efter § 202, stk. 1, litra b, gælder det samme den, som udlejer lokaler og forstår, at lokalerne skal bruges til prostitution, eller udviser grov uagtsomhed i så henseende.

At fremme andres prostitution rammer det at bidrage til andres frivillige prostitution. Er prostitutionen ikke frivillig, rammes forholdet i stedet af bestemmelserne om menneskehandel. I forarbejderne er som eksempler på at fremme andres prostitution nævnt at drive mellemmandsvirksomhed, at organisere sexklubber, hvor prostituerede deltager frivilligt, og at sørge for, at den prostituerede har kunder, en lejlighed at arbejde fra eller transport til et sted, hvor kunderne er, jf. Ot.prp. nr. 62 (2002-2003) side 97.

Efter § 202, stk. 2, straffes den, som offentligt utvetydigt tilbyder, formidler eller efterspørger prostitution, med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Efter § 7, nr. 2, er en handling forøvet offentligt, når den er forøvet ved udgivelse af trykt skrift eller i overværelse af et større antal personer eller under sådanne omstændigheder, at den let kunne iagttages fra et offentligt sted og er iagttaget af nogen der eller i nærheden.

Ved prostitution forstås, at en person har seksuel omgang eller handling med en anden mod vederlag, jf. § 202, stk. 3. Om den nærmere forståelse af udtrykkene ”seksuel omgang” og ”seksuel handling” henvises til *kapitel 7*, afsnit 4.3, ovenfor.

Efter § 202 a straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder den, som mod betaling har seksuel omgang eller handling med en anden eller mod betaling får nogen til at udføre handlinger med sig selv, som svarer til seksuel omgang. Hvis den seksuelle omgang eller handling er sket på en særligt krænkende måde, er straffen fængsel indtil 1 år. Strafferammerne er efter § 203 bøde eller fængsel indtil 2 år henholdsvis fængsel indtil 3 år, hvis der er tale om en person under 18 år.

Den nye norske straffelov (lov nr. 28 af 20. maj 2005 med senere ændringer) viderefører uden ændringer bestemmelserne i §§ 202 a og 203 i straffeloven af 1902 om køb af sex, jf. straffeloven af 2005 §§ 309 og 316.

Den nye norske straffelov viderefører med to ændringer bestemmelsen i § 202 i straffeloven af 1902 om fremme af prostitution, jf. straffeloven af 2005 § 315. Definitionen af prostitution er udvidet til også at omfatte, at en person mod betaling foretager en seksuel handling, som svarer til seksuel omgang, med sig selv.

Endvidere er strafferammen for at fremme prostitusjon forhøjet til fængsel indtil 6 år, hvilket ifølge forarbejderne skyldes reduktionen i antallet af strafferammer i straffeloven af 2005. Der er tale om en teknisk ændring, som ikke har til formål at påvirke straffnivået, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) side 269.

Det norske forbud mod at betale for sex trådte i kraft den 1. januar 2009, og der foreligger så vidt ses på nuværende tidspunkt ikke nogen undersøgelser af forbuddets anvendelse eller virkninger i Norge generelt set. Derimod har Bergen Kommune gennemført en undersøgelse af forbuddets virkninger i Bergen, som er Norges næststørste by og har ca. 260.000 indbyggere. Af rapporten over undersøgelsens resultater fremgår bl.a. følgende ("Lokale konsekvenser af sexkjøbsloven i Bergen. En kartleggingsrapport om kvinnene, markedet og samfunnet" (maj 2010) side 16-41):

"Frem mot lovendringen registrerte prostitusjonstiltakene i Bergen en nedgang i synlig prostitusjon og kvinnene fortalte at de forberedte seg på lovens iverksettelse. Prostitusjonstiltakene registrerte likevel fortsatt nyrekruttering av unge i 2008. Det er likevel en utfordring å skille mellom konsekvenser av loven og andre utviklingstrekk. Dette tatt i betraktning presenteres kartleggingens funn i det følgende. (...)

Norske rusavhengige kvinner er mindre synlig i prostitusjon, og norske kvinner på innearenaen ønsker ikke kontakt med prostitusjonstjenestene. Mens de nigerianske kvinnene i all hovedsak jobber fra gaten, er de thailandske kun å finne på innmarkedet. Østeuropeiske kvinner er godt organisert og har utstrakt reisevirksomhet. De fleste søramerikanske kvinnene reiste til andre europeiske land ved innføringen av sexkjøpsloven. (...)

Det er ikke fremkommet endringer i voldsomfanget rettet mot kvinner i prostitusjon. Kvinnene opplever seg likevel mer utrygge nå enn tidligere. Flere oppgir at de ikke vil kontakte politiet dersom de skulle bli utsatt for vold. Tillit mellom kvinnene og politiet fremstår som avgjørende. (...)

De fleste kvinnene har helseplager, og psykiske vansker er vanlig. Kvinnene opplever et større press på å selge seksuelle tjenester uten kondom, men hvorvidt det er en konkret økning i slike forespørsler er vanskelig å fastslå. De norske rusavhengige kvinnene er ved til dels svært dårlig helse. De fleste kvinnene i denne gruppen oppgir at de ruser seg mer, og at de ønsker seg rusbehandling. Det er avdekket mer rusbruk på innearenaen enn det som var tidligere kjent både blant thailandske og europeiske omreisende kvinner. (...)

For utenlandske kvinner får endring i inntjening den konsekvens at flere har mindre kontakt med nettverk i eget hjemland. I gateprostitusjon er det mindre samhold mellom kvinnene og hverdagen er preget av alvor og konkurranse. Økt reisevirksomhet har påvirket kontakten mellom kvinnene på ulike måter. Mens noen erfarer mindre samhold på grunn av stor utskiftning, har andre nå mer kontakt med hverandre for å organisere seg sammen. Det er fortsatt kontakt mellom

kvinnene og hjelpetiltakene, og varierte metoder har gitt innpass i nye miljøer. (...)

Gateprostituasjonsarenaen er etablert inn mot Torgallmenningen og er preget av bevegelighet og stor utskiftning. Etter innføringen av loven er det registrert en nedgang i antall treff. Reduksjonen i antall ulike personer som tilbyr seksuelle tjenester fra gaten er ikke tilsvarende stor. Det er ikke avdekket nye offentlige arenaer eller en systematisk forflytning fra gaten til innemarkedet. Prostituasjonen på innearenaen foregår hovedsakelig fra private leiligheter. Dette er blitt mer utbredt på grunn av vanskeligheter med å innkvartere seg på hotell. (...)

Kvinner og kunder finner nye strategier for å møtes og for å opprettholde markedet. For noen kvinner er forhandlingsposisjonen åpenbart svekket, mens det i andre deler av prostituasjonsmarkedet er endrete maktforhold ved at både kvinner og kunder er i posisjon til å presse den andre part. (...)

Tilpasningene i markedet foregår kontinuerlig. Det er mer bruk av private leiligheter og det er et marked for å leie ut rom på timesbasis. Med økt konkurranse er det blitt økt reisevirksomhet for kvinner som arbeider både på gate- og innearena. Kvinnenes annonsering har endret seg sammen med utviklingen i markedet. På nyåret ble annonsene mer personlige og kvinnene delte mer av seg selv. Med økt kontroll av annonsemarkedet er dette gått tilbake, og kvinnene er igjen mer anonyme. (...)

Den økte organiseringen en har sett i prostituasjonsmarkedet gjelder både på gaten og på innearenaen. Tilretteleggerne beskrives gjerne som «hjelper», men flere vil kunne straffeforfølges etter hallikparagrafen. Nøkkelinformanter og tjenesteapparat har kunnskap om menneskehandel i Bergen, men kvinnene deler generelt lite informasjon på dette området. (...)

Det største fokuset etter sexkjøpslovens ikraftsettelse har vært rettet mot kvinner som selger sex. Vi har lite kunnskap om omfanget av menn som kjøper sex. Både på gate- og innearenaen var det en kraftig nedgang i antall kvinner som tilbød sine tjenester umiddelbart etter lovens iverksettelse. Allerede kort tid etterpå kunne en igjen registrere en økning. (...)

I januar 2009 ble politiets tilstedeværelse observer på prostituasjonsarenaen. Media var opptatt av håndhevingen av loven og at den første kjøperen skulle bøtelegges. Fra februar og utover sommeren var politiet mindre synlig, og det ble rettet mye oppmerksomhet mot politiets ressursproblemer. Det var også en debatt hva som var den best egnede politimetode for å imøtekomme lovens intensjoner, og Oslopolitiets mer aksjonsbaserte håndheving fikk mye omtale.

Det er svært tydelig at politiets håndheving av loven har betydning for de lokale effektene. Politiet i Bergen opprettet i august 2009 Exit-gruppen, der etterforskningen av saker knyttet til sexkjøp, hallikvirksomhet og menneskehandel er samlet. I etterkant av dette har politiets arbeid skapt uro i prostituasjonsmiljøene. På landsbasis har politiet bøtelagt 260 kjøpere av seksuelle tjenester i 2009, og så langt er det ikke rettspraksis på feltet (Pro Senteret, 2010). Det kan nå gå mot landets første rettsak i Bergen i løpet av våren (Bergens Tidende, torsdag 18. mars 2010). Videre vektlegger politiet at loven også har en forebyggende intensjon.

For aktørene i prostituasjonsmarkedet har det gjennom hele 2009 hersket usikkerhet rundt hva som er lov og ikke lov. Dette kommer frem i dialog med kvinner, hjelpetiltakene, samt i diskusjonsforumene på internett. Spesielt kvinner som selger sex på innearenaen i Bergen stiller spørsmål om politiets metoder. Eksempel-

vis hyppigere papirsjekk og bortvisning fra hotellene har ført til at en del opplever seg kriminalisert. Også kundene er opptatt av hvilke metoder politiet bruker og har mulighet til å bruke, samt at de utveksler tips og erfaringer for hvordan loven kan omgås.

Fra kvinnene selv, hjelpetiltakene og politiet selv fremkommer at dersom kvinnene skal ønske å benytte politiet, ved eksempelvis voldsepisoder eller i menneskehandels- og tvangssaker, er det avgjørende at det er et tillitsforhold mellom kvinnene og politiet. Politiet har problematisert dilemmaet ved at håndheving av loven nødvendigvis vil ramme kvinnene som selger sex. (...)

Håndhevingen av loven og huseieres fare for tiltale etter hallikparagrafen, har bidratt til at personer som selger sex opplever seg kontrollert fra flere kanter. Næringslivet iverksetter kontrolltiltak og samarbeid for å verne om egen virksomhet og for å unngå å bli involvert. For kvinnene innebærer dette blant annet et vanskelig boligmarked. Det er også problematisk å ta inn på hotell, da flere hoteller følger med på aktuelle internettsider for eventuelt å dra kjensel på kvinner som annonserer. Kvinner har opplevd å bli avvist på hotell på bakgrunn av nasjonalitet uten at det har vært «andre indikatorer» på prostitusjon enn for eksempel et russisk pass. Også norske kvinner forteller at de er blitt utvist fra hotell og nektet adgang til hotellkjeder. Dette vil da gjelde enten kvinnen ønsker å bo på hotellet for å arbeide eller for å feriere. (...)

Samtidig som kvinnene føler seg kriminalisert av det norske samfunnet, opplever flere å bli trakassert av forbispaserende på gaten. I følge kvinnene selv og de oppsøkende tjenestene har dette økt i omfang. En nigeriansk kvinne sa i denne sammenheng at «mange norske, både menn og kvinner, trakasserer kvinnene på gaten. Dette har økt siden loven kom, det er mye mer enn før, det er mye drittslenging...». Kvinnene opplevde tilsvarende også før sexkjøpsloven, men økningen kan være et tegn på at kvinnene i gateprostitusjon er ytterligere marginalisert med loven, og at trakassering mot dem som er igjen på gaten fremstår som mer legitimt (...)

Det var fremmet en rekke hypoteser om hvorvidt sexkjøpsloven ville bidra til en nedgang eller en økning i kriminalitet. Kriminalisering av sexkjøp har ikke gitt dokumenterte utslag i kriminalitetsstatistikk verken vedrørende vinning eller vold og overgrep. Kartleggingsteamet er kjent med historier der kvinner har stjålet eller presset penger fra kunder, men vi kjenner ikke til at det er endringer i omfang av dette etter sexkjøpsloven.

Våren 2009 gav noen av de norske rusmiddelavhengige kvinnene uttrykk for at de kunne bli presset til å utøve vinningskriminalitet ettersom de ble fratatt muligheten til å tjene penger på ærlig vis. I kartleggingens andre fase fremkommer at for en del kvinner er dette blitt en realitet og en del kompensere for inntektstapet i prostitusjon gjennom kriminell virksomhet. Flere av de norske rusavhengige kvinnene oppgir at de oftere selger rusmidler. Det finnes også indikasjoner på at en del av de nigerianske kvinnene er involvert i rusrelatert kriminalitet og at det er koblinger mellom kvinnene i prostitusjon og aktører i det åpne rusmiljøet i Nygårdsparken.

Gjennom arbeidet med håndhevingen av sexkjøpsloven har politiet avdekket andre kriminelle forhold. Koblingen mellom prostitusjon og kriminalitet er tett. Dette dreier seg om organisert kriminalitet utover menneskehandel, eksempelvis narkotikahandel eller organisert vinningskriminalitet. Etterforskning av sexkjøp

har også avdekket sexkjøp fra mindreårige og besittelse av barnepornografi (www.bt.no, 18.02.10).

Før iverksettelsen av loven var en hypotese at det offentlige rom ville bli tryggere ved et sexkjøpsforbud, og det var mye fokus på at befolkningen var plaget i og rundt det etablerte prostitusjonsstrøket. Kilder hevder at kvinnene i gateprostitusjon i Bergen ikke er så pågående og aggressive som det fremgikk i media i forkant av sexkjøpsloven. Nøkkelinformanter har forklart at det ikke har vært utrygt å gå gjennom prostitusjonsarenaen. Enkelte kvinner sier at de må være mer aktive nå enn de var tidligere. Det synes likevel som om det er unntaksvis at kvinnene oppfattes som aggressive. På nyåret 2010 synes denne tendensen å snu noe og instanser fra «prostitusjon/menneskehandel» rapporterer om mer pågående atferd blant kvinnene på gaten.

Den synlige prostitusjonen er begrenset i forhold til før sexkjøpslovens iverksettelse. Kvinnene kommer senere ut på natten. Selv om de har etablert seg ved Torgallmenningen, er det ikke usannsynlig at enkeltpersoner opplever færre tilbud fra kvinner ettersom de ikke er tilstede på tidligere kveldstid.

Gjennom 2009 har det vært et sterkt mediefokus mot prostitusjon, lovforbudet og politiets håndheving av loven. Befolkningens kunnskap om prostitusjon har antakelig økt. Det vil imidlertid ofte være behov for nyanseringer av både markedet, gruppene og individene i prostitusjon. Instanser innenfor «kontroll/jus» og «prostitusjon/menneskehandel» peker på at menn tilbys et bedre personvern enn kvinnene i fremstillingen av prostitusjonsmarkedet og det vises sjelden prostitusjonens mange sider. Medias fokus har i stor grad vært hvorvidt loven virker med utgangspunkt i begrensninger av det synlige prostitusjonsmarkedet (Pro Sentret, 2010). Mediefokus fører til uro i miljøet og at kundene trekker seg tilbake både fra gaten og på innearenaen. Dette meldes fra kvinnene selv, nøkkelinformanter og tjenesteapparat. Media får således innvirkning på prostitusjonsmarkedet og lovens effekt. Nøkkelinformanter hevder at medias vinkling bidrar til kvinnes opplevelse av å være kriminalisert. Dersom loven skal være en holdningsskape og forebyggende lov forutsetter det offentliggjøring av god og nyansert kunnskap.”

Endvidere har Pro Sentret i 2012 gjennomført en undersøgelse om vold, som prostituerede kvinner udsattes for i Oslo. Af rapporten om undersøgelsen fremgår bl.a. følgende:

### **”5.2 Har kriminalisering av sexkjøp påvirket utsattheten for vold blant kvinner som selger sex i Oslo?**

(...) I del 2 av rapporten presenterte vi resultatene fra en undersøkelse Pro Sentret gjennomførte våren 2012, der vi kartla voldserfaringene til kvinner i prostitusjon etter 1. januar 2009. (...)

I del 3 av rapporten har vi gjennomgått intervjuer Pro Sentret gjorde med ulike hjelpetiltak i vinteren 2010/11. Hensikten med intervjuene var at vi skulle finne ut om kriminaliseringen hadde ført til mer vold og om den hadde påvirket sikkerheten og sårbarheten til kvinnene.

Dette datamaterialet gir ikke svar på hvorvidt den høye voldsforekomsten og sårbarheten kvinner i prostitusjon opplever skyldes kriminaliseringen av sexkjøp eller andre faktorer. Det vi med sikkerhet kan slå fast er at det ikke er færre kvinner i prostitusjon som svarer at de har blitt utsatt for vold etter innføringen av sexkjøpsloven, og at kvinner i prostitusjon er en gruppe som fortsatt er svært sårbare.

Om sexkjøpsloven har ført til endringer i voldsforekomsten blant de som selger sex i Norge vil vi trolig aldri få svar på.

Prostitusjonsmarkedet i Norge er et mobilt marked som er i konstant endring. Markedet tilpasser seg hele tiden de endringer som skjer både i Norge, internasjonalt og på de ulike prostitusjonsarenaene. Endringer i lovverk, økonomi, politikk, politiets aktivitet og migrasjonsmønstre påvirker alle utviklingen i markedet og hvordan kvinnene organiserer sin prostitusjonshverdag. Dette påvirker også sikkerheten, sårbarheten og voldsutsattheten hos kvinnene.

Rapporten peker på ulike endringer markedet har vært preget av de siste årene. Den konstaterer at antallet respondenter som utsettes for vold i prostitusjon ikke har gått ned. Tallene peker heller i motsatt retning. I undersøkelsen som ble gjennomført i 2007/08 svarte 52 % av dem at de hadde opplevd vold i prostitusjon i løpet av prostitusjonskarrieren. I 2012 svarer 59 % at de har opplevd vold i prostitusjonen i løpet av de siste 3 årene.”

Pro Sentret anslår ud fra undersøgelser af annoncer for prostitution, at der i Norge i 2008 var ca. 1400, i 2009 ca. 1100, i 2010 ca. 1400 og i 2011 ca. 1800 personer, der annoncerede med salg af sex (Pro Sentrets årsberetninger for 2009 side 13-14, 2010 side 15 og 2011 side 9). Mens der således var tale om et fald i 2009, hvor sexkøbeloven trådte i kraft, er antallet steget i de følgende år og er nu højere end før sexkøbelovens ikrafttræden.

Pro Sentret anslår ud fra centerets opsøgende arbejde, at antallet af gadeprostituerte i Oslo i 2007 var ca. 970, i 2008 ca. 1230, i 2009 ca. 500, i 2010 ca. 670 og i 2011 ca. 850 (Pro Sentrets årsberetning for 2011 side 10). Der var således tale om et kraftigt fald i 2009, og selv om antallet er steget i de følgende år, er antallet stadig lavere end før sexkøbelovens ikrafttræden.

Der var i 2009-2011 i Oslo henholdsvis 128, 85 og 84 anmeldelser af overtrædelse af sexkøbeloven. Heraf angik henholdsvis 43, 21 og 6 indendørs prostitution (Pro Sentrets årsberetning for 2011 side 13). For hele Norge blev der i 2011 registreret 211 anmeldelser, hvilket var en nedgang på 18,5 % i forhold til 2010.

Af Pro Sentrets årsberetning for 2011 fremgår herudover bl.a. følgende (side 4, 13, 14, 21 og 28):



”De økonomiske problemene som mange land i Europa står overfor, har innvirkning på prostitusjonsmarkedet i hele Schengenområdet. Når kjøpekraften avtar søker naturlig nok noen kvinner ut til land hvor økonomien er bedre. Norge er et slikt land. Pro Sentret registrerer da også at tilstrømmingen av utenlandske kvinner særlig fra Italia og Spania har økt i 2011, sammenliknet med året før.

Etter at sexkjøpsloven ble innført i 2009 skulle man anta at innslaget av utenlandske kvinner ville avta. Det var tenkt at loven skulle føre til mindre menneskehandel til Norge, altså mindre tilstrømming av kvinner fra land hvor menneskehandel er utbredt. Hvis dette kan måles ut i fra hvor mange utenlandske kvinner som befinner seg i prostitusjon i Norge, har det ikke slått til i nevneverdig grad. Fremdeles er den utenlandske kontingenten stor. Åpenbart tjener de utenlandske kvinnene mer på å selge sex i Norge enn på de mulighetene de har i de søreuropeiske landene, selv med innføring av sexkjøpsloven. (...)

Sexkjøpsloven hadde fire mål; gjennom å kriminalisere kunden ønsket man å bidra til å redusere prostitusjonsmarkedet, forhindre nyrekruttering [af kunder], forhindre menneskehandel og bidra til en holdningsendring mot sexkjøp. Samtidig var det uttalt at loven ikke skulle bidra til å gjøre situasjonen verre for de som var i prostitusjon. I de tre årene som har gått siden loven ble innført, er det mye som tyder på at man har oppnådd å forverre livsbetingelsene til kvinner og menn i prostitusjon.

Særlig i Oslo har politiet det siste året til tider vært svært aktive i prostitusjonsmiljøet og mange kvinner både på innemarkedet og i gateprostitusjonen oppfatter seg forfulgt, trakassert og sjikanert. Politiet på sin side oppgir at innsatsen er nødvendig blant annet for å nå fram til kunden. Med dette som bakteppe framstår det som noe underlig at antallet kunder tatt på innemarkedet er så vidt lavt i 2011, 6 stykker mot 21 året før.

Det er nærliggende å tro at politiets innsats har mer dreid seg om å uroe prostitusjonsmarkedet og gjøre situasjonen vanskeligere for de som selger sex, enn å intensivere kampen mot lovbrudd som menneskehandel og sexkjøp. Politiet opplyser da også selv at deres innsats skal bidra til at det ikke legges til rette for å drive prostitusjon i Oslo. Spørsmålet blir da om det virkelig er politiets oppgave å bidra til at det blir så vanskelig som mulig å bedrive en lovlig virksomhet som salg av sex tross alt er. (...)

Denne artikkelen skal ikke vurdere om målene [med sexkøbeloven] er nådd, men skal forsøke å se på samfunnets syn på prostitusjon og hvilken effekt det har på de som av forskjellige årsaker ikke har sluttet å selge sex.

Loven ble vedtatt i en situasjon hvor det synlige – og ukontrollerte – sexmarkedet var blitt en bekymring i offentligheten. Det er muligens spekulativt, men mange mener at lovforslaget neppe hadde blitt fremmet hvis det ikke hadde vært for en økende, synlig utenlandsk prostitusjon på gata i Oslo, Bergen og Stavanger. Forebygging av menneskehandel og reduksjon av markedet ble derfor viktige mål. Så da loven ble innført, intensiverte politiet arbeidet med alle lovene vi har på prostitusjonsfeltet. Flere store byer fikk egne politigrupper med dette formål. STOP-gruppa hos Oslopolitiet skulle ta jobben i hovedstaden.

I debatten før loven ble vedtatt, var det også en forståelse av at de som selger ville få en vanskeligere situasjon. Deprostituerte skulle gis bedre muligheter til å

finne andre alternativer. Her skulle staten bidra med penger og begrepet sluttpakker ble hyppig brukt. (...)

Vi kan slå fast at det er legalkontrollen som setter dagsorden – loven har et pedagogisk oppdrag – i det ligger også moralske og verdimeslige dommer: Det ”paternaliserende” i lovgivningen – *vi vet best hvordan du bør leve og hva som er best for deg* – EXIT-programmer foretrekkes framfor skadereduksjon – Økt disiplinering av sosialarbeidere – For at kvinnene skal få hjelp, må det stilles krav om å forlate prostitusjon.

Alt dette fører til at sexselgerne marginaliseres ytterligere og at stigma forsterkes. Sånn sett kan vi si at økt rettsliggjøring har hatt effekter man ikke ønsket. Vi tar neppe for hardt i når vi hevder at kvinnene opplever seg mer forlatt av samfunnet enn før. (...)

Innføring av sexkjøpsloven har igjen legitimert et, etter vårt skjønn, foreldet og reaksjonært syn på hvem den prostituerte kvinnen er. De siste tretti årene har samfunnets syn på de prostituerte svingt fra å se henne som representant for umoralen, noe man kunne fordømme, til å se henne som offer som hadde krav på medlidenhet og nå er hun igjen fordømt og jaget vilt. Det er en trist utvikling. Stigmatisering og utstøting har igjen blitt legitimt. Hun mister alle sine menneskelige trekk, sin verdighet, sin rett til å ta egne valg, sin humanitet. Hun blir bare DEN ANDRE – ikke som oss. Hun blir HORA. Denne loven har forsterket og aktualisert dualismen i HORA OG MADONNA dikotomien. Dette er bakstreversk og trist for et moderne samfunn som bygger på humanitære verdier. Loven gjør overhode ingen ting med årsakene til prostitusjon – den kun renoverer gatene.”

## 4.2. Svensk ret

Efter den svenske straffelovs kapitel 6 § 12, stk. 1, straffes den, som fremmer eller på utilbørlig måde økonomisk udnytter, at en person har tilfældige seksuelle forbindelser mod vederlag, for koplerti med fængsel indtil 4 år.

Fremme af en andens prostitution kan f.eks. ske ved at udleje lokaler til prostitution eller ved at give oplysning om prostitueredes adresser, jf. prop. 2004/05:45 side 108. Også psykisk påvirkning af en anden, hvorved denne beslutter sig for at prostituere sig eller fortsætte med at prostituere sig, kan udgøre fremme af en andens prostitution. Fremme af en andens prostitution omfatter også annoncering, herunder at hoste en hjemmeside på internettet, hvor der annonceres for prostitution, jf. SOU 2010:49 side 195.

Hvis en person, der har udlejet en lejlighed, får at vide, at lejligheden i væsentligt omfang anvendes til tilfældige seksuelle forbindelser mod vederlag, og ikke gør, hvad der med rimelighed kan forventes for at bringe udlejningen til ophør, skal

den pågældende anses for at have fremmet en eventuel fortsat anvendelse af lejligheden til tilfældige seksuelle forbindelser mod vederlag, jf. kapitel 6 § 12, stk. 2.

Straffen for groft kopleri er fængsel fra 2 år indtil 8 år, jf. kapitel 6 § 12, stk. 3. Ved vurderingen af, om forbrydelsen er grov, skal der særligt tages hensyn til, om forbrydelsen har omfattet virksomhed i større omfang, medført betydelig vinding eller indebåret hensynsløs udnyttelse af en anden.

Efter den svenske straffelovs kapitel 6 § 11 straffes den, som skaffer sig en tilfældig seksuel forbindelse mod vederlag, for køb af seksuel tjeneste med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Efter den svenske straffelovs kapitel 6 § 9 straffes den, som formår en person under 18 år til mod vederlag at foretage eller tåle en seksuel handling, for køb af seksuel handling af barn med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det svenske forbud mod at betale for sex trådte i kraft den 1. januar 1999. Den svenske regering nedsatte i 2008 et udvalg med henblik på at undersøge, hvordan forbuddet havde virket i praksis, og hvilke virkninger forbuddet havde haft for forekomsten af prostitution og menneskehandel i Sverige. Ifølge kommissoriet skulle udvalget tage udgangspunkt i, at det fortsat skulle være strafbart at betale for sex.

Udvalget afgav i 2010 betænkningen *Förbud mot köp af sexuell tjänst* (SOU 2010:49), hvoraf bl.a. fremgår følgende (side 13-24):

”Den 1 januari 1999 införde Sverige, som första land i världen, en lagstiftning som kriminaliserade köp, men inte försäljning, av sexuella tjänster. (...)

Förbudet mot köp av sexuella tjänster infördes eftersom det ansågs vara ett angeläget samhällsligt intresse att bekämpa prostitution. Kriminaliseringen var till skillnad från tidigare åtgärder och insatser riktad mot efterfrågan av sexuella tjänster, dvs. mot sexköpare och presumtiva sexköpare. Med stöd av förbudet skulle prostitutionen och dess skadeverkningar kunna bekämpas på ett effektivare sätt än vad de tidigare åtgärderna mot prostitutionen hade möjliggjort. Det anfördes i lagstiftningsärendet att det i ett jämställt samhälle är ovärdigt och oacceptabelt att män skaffar sig tillfälliga sexuella forbindelser med kvinnor mot ersättning och att Sverige genom att införa ett förbud mot sexköp också gjorde en viktig markering gentemot andra länder för att visa vår inställning till sexköp och prosti-

tution. Det framhölls att prostitution medför allvarliga skador såväl för individen som för samhället. Kriminaliseringen antogs kunna få en avskräckande effekt på presumtiva sexköpare samt kunna minska intresset från olika grupper eller enskilda i utlandet att etablera en mer omfattande organiserad prostitutionsverksamhet i Sverige vilket skulle ha en hämmande effekt på prostitutionens utbredning här.

Förbudet mot köp av sexuell tjänst har nu varit i kraft i drygt tio år. Det har framförts olika uppfattningar om vilka konsekvenser kriminaliseringen har fått. (...)

Förslaget om att kriminalisera sexköp ingick som en del i regeringens proposition Kvinnofrid (prop. 1997/98:55). I Kvinnofridspropositionen föreslogs ett stort antal olika åtgärder inom olika samhällssektorer för att motverka våld mot kvinnor, prostitution och sexuella trakasserier i arbetslivet. En fråga som enligt Kvinnofridspropositionen var nära besläktad med den om våld mot kvinnor och bristande jämställdhet var frågan om män som köper sexuella tjänster, oftast av kvinnor, dvs. prostitutionsfrågan.

Den viktigaste insikten när det gäller prostitutionsfrågan som presenterades med Kvinnofridspropositionen var att uppmärksamheten måste riktas mot köparna. Det handlade om en perspektivförskjutning som kan sammanfattas i en självklarhet. Om det inte fanns någon efterfrågan skulle det inte heller finnas någon prostitution.

Regeringen presenterade den 10 juli 2008 en Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167). Med handlingsplanen markerar regeringen ånyo att prostitution och människohandel är något oacceptabelt i vårt samhälle och att det behövs vittomfattande insatser för att motverka dem. I handlingsplanen konstateras också att de bakomliggande orsakerna till att personer befinner sig i prostitution varierar men att det som primärt upprätthåller såväl människohandeln som prostitutionen är efterfrågan, dvs. att människor, främst män, köper sex. Människohandel för sexuella ändamål drabbar i första hand unga kvinnor och flickor. Den exakta omfattningen av människohandeln i världen är inte känd eftersom mörkertalen är höga, men det är allmänt erkänt att människohandel utgör en av de mest vinstbringande formerna av internationell organiserad brottslighet.

Det finns således ett tydligt samband mellan förekomsten av prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Förbudet mot köp av sexuell tjänst har allt sedan det tillkom orsakat debatt både i Sverige och internationellt. Den officiella inställningen till trots finns det i Sverige alltjämt en pågående diskussion när det gäller synen på prostitution. Försvare av prostitution menar att man kan göra skillnad mellan frivillig och icke frivillig prostitution, att vuxna människor bör ha rätt att fritt sälja och köpa sex och att förbudet mot köp av sexuell tjänst utgör ett otidsenligt sexualmoraliskt ställningstagande. Med utgångspunkt i ett jämställdhets- och människorättsperspektiv och med fokus flyttat från utbudet, dvs. de som utnyttjas i prostitution, till efterfrågan, dvs. människohandlarna, kopplarna och sexköparna, blir uppdelningen i frivillig och ofrivillig prostitution emellertid inte relevant. (...)

Det har visat sig vara en svår uppgift att utvärdera effekterna av förbudet mot köp av sexuell tjänst. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål är komplexa och mångfacetterade samhällsfenomen som delvis försiggår i det fördolda. Den ökade internationaliseringen och Internet som en ny arena för prostitu-

tion gör det också svårt att överblicka utbredningen. Trots att det finns ett stort antal rapporter, artiklar och uppsatser som behandlar dessa företeelser är kunskapen om omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål således begränsad. Detta gäller särskilt kunskapen om personer som är verksamma som prostituerade på andra arenor än i gatumiljön och på Internet liksom kunskapen om förekomsten av prostitution utanför storstadsområdena.

Traditionellt har med prostitution i huvudsak avsetts heterosexuell prostitution med kvinnor som tillhandahåller den sexuella tjänsten och män som köpare av den. De insatser som genomförs och den kunskap som finns utgår också i stor utsträckning från denna gängse syn. Vi vet således inte så mycket om män som tillhandahåller sexuella tjänster och om ungdomar som utnyttjas i prostitution. När det gäller köparna av sexuella tjänster är de, trots den uttalade politiska viljan att byta fokus, fortfarande ganska osynliga.

De empiriska undersökningar som genomförts har i vissa fall haft begränsad omfattning och det förekommer olika arbetssätt, metoder och syften. Bland annat mot den bakgrunden kan det ibland finnas skäl att tolka resultaten med försiktighet.

Med dessa reservationer gjorda anser vi emellertid att det ändå är möjligt att dra slutsatser utifrån det material vi haft tillgång till och de resultat vi presenterar utifrån detta underlag är enligt vår uppfattning en så tydlig bild som det i dag är möjligt att åstadkomma.

#### *En halvering av gatuprostitutionen*

När det gäller gatuprostitutionen bedöms de uppgifter som finns om omfattning och utbredning beskriva de verkliga förhållandena. Sedan förbudet mot köp av sexuell tjänst infördes har gatuprostitutionen i Sverige halverats. Denna minskning får anses vara en direkt följd av kriminaliseringen av sexköp.

Vid en jämförelse har vi kunnat konstatera att det förekom ungefär lika mycket gatuprostitution i de tre huvudstäderna i Danmark, Norge och Sverige innan förbudet mot köp av sexuell tjänst infördes här, men att det därefter skett en kraftig ökning av antalet kvinnor i gatuprostitutionen i både Danmark och Norge. Personerna i gatuprostitutionen uppskattades år 2008 vara tre gånger så många i både Danmark och Norge som i Sverige. Mot bakgrund av de stora likheter som i många avseenden finns mellan dessa tre länder, ekonomiskt och socialt, är det rimligt att anta att den minskade gatuprostitutionen i Sverige är en direkt följd av kriminaliseringen. (...)

Antalet utländska kvinnor i gatuprostitutionen har ökat i samtliga nordiska länder, även i Sverige. Vid en jämförelse kan dock konstateras att den kraftiga ökningen av antalet utländska kvinnor i gatuprostitutionen som rapporteras från både Danmark och Norge saknar motsvarighet i Sverige.

#### *Internet – en ny arena*

Prostitution där den inledande kontakten tas via Internet är en viktig och växande prostitutionsarena som på senare år alltmer kommit att uppmärksammas. Jämfört med gatuprostitutionen är omfattningen av Internetprostitutionen svårare att verifiera och bedöma, men kunskapen om denna prostitutionsform ökar successivt.

Internetprostitutionen har de senaste fem åren ökat i Sverige liksom i Danmark och Norge. Omfattningen av denna prostitutionsform är dock större i våra grann-

länder och det finns ingenting som tyder på att det skulle ha skett en större ökning av prostitutionen på Internet i Sverige än i dessa jämförbara länder. Detta talar mot att förbudet skulle ha medfört att gatuprostitutionen i Sverige bytt arena till Internet. Mot den här bakgrunden bör man kunna dra slutsatsen att den halvering av gatuprostitutionen som skett i Sverige utgör en reell minskning av prostitutionen här och att denna minskning också i huvudsak är en effekt av kriminaliseringen av sexköp.

Särskilt när det gäller ungdomar i prostitution spelar Internet en viktig roll. Ungdomsstyrelsen drar slutsatsen att de flesta ungdomar som utnyttjats sexuellt mot betalning fått kontakt med köpare via Internet. Denna slutsats stöds av resultaten från andra enkätundersökningar som genomförts angående ungdomars erfarenheter av att sälja sexuella tjänster. Exponeringen av unga på Internet har utvecklats oavsett förbudet mot köp av sexuell tjänst. De risker för sexuell utnyttjande och övergrepp som denna exponering innebär ökar emellertid behovet av att skydda ungdomar från att hamna i prostitution.

#### *Ingen ökning av prostitutionen totalt sett i Sverige*

Inte tyder på att omfattningen av sådan inomhusprostitution som inte marknadsförs genom annonser i tidningar och på Internet, t.ex. prostitution på messagesalonger, sexklubbar och hotell samt i restaurang- och nattklubbmiljöer skulle ha ökat under senare år. Det finns inte heller några uppgifter som tyder på att prostituerade som tidigare utnyttjats i gatumiljön numera finns i inomhusprostitution.

Personer som arbetar på fältet anser att det inte har skett någon ökning av prostitutionen sedan förbudet infördes. Eftersom prostitutionsverksamhet typiskt sett är beroende av att exponera sig för att komma i kontakt med kunderna är det osannolikt att det skulle finnas någon omfattande prostitution som är helt okänd.

Den samlade bild vi fått fram är att medan det under den senaste tioårsperioden skett en ökning av prostitutionen i våra nordiska grannländer så har prostitutionen, såvitt känt, i vart fall inte ökat i Sverige. Det kan kanske finnas flera förklaringar till detta men med hänsyn till de stora likheter som i övriga avseenden föreligger mellan de nordiska länderna är det rimligt att anta att prostitutionen skulle ha ökat också i Sverige om vi inte hade haft ett förbud mot köp av sexuell tjänst. Kriminaliseringen har därmed bidragit till att bekämpa prostitutionen.

#### *Förbudet mot köp av sexuell tjänst har motverkat etableringen av organiserad kriminalitet*

Människohandel för sexuella ändamål är en växande form av allvarlig ekonomisk brottslighet i stora delar av världen. Även om det är svårt att bedöma den exakta omfattningen av människohandel för sexuella ändamål i Sverige anses etableringen av denna typ av kriminalitet ha betydligt mindre omfattning här än i andra jämförbara länder. Enligt Rikskriminalpolisen är det uppenbart att förbudet mot köp av sexuell tjänst fungerar som en barriär för människohandlare och kopplare som överväger att etablera sig i Sverige.

#### *Ett ökat stöd för förbudet bland allmänheten*

Förbudet mot köp av sexuella tjänster avsåg att markera samhällets inställning att prostitution inte är en önskvärd företeelse. När det gäller svenska folkets inställ-

ning till sexköp har det genomförts attitydundersökningar såväl före som efter det att kriminaliseringen infördes. Att döma av de resultat som framkommit i fyra befolkningsbaserade attitydundersökningar som genomförts har det skett en förändring av inställningen till köp av sexuella tjänster som i tiden sammanfaller med kriminaliseringen av sexköp. Den påtagliga attitydförändring som har skett här – och som inte har någon motsvarighet i Danmark och Norge – måste tolkas som att förbudet i sig har haft en betydande normativ effekt vilken, med hänsyn till att stödet för kriminaliseringen är störst bland unga, kan förväntas komma att bestå. I samtliga de tre undersökningar som genomförts efter det att förbudet infördes har mer än 70 procent av de tillfrågade varit positiva till förbudet.

#### *Hur förbudet har påverkat personerna i prostitutionen*

När förbudet mot köp av sexuell tjänst infördes framfördes olika farhågor, bl.a. att en kriminalisering skulle riskera att driva prostitutionen under jorden vilket skulle medföra att det blev svårare att nå de utsatta personerna med sociala insatser och att förbudet skulle medföra ökad risk för fysiska övergrepp och allmänt försämrade livsvillkor för de prostituerade. Såvitt vi kan bedöma utifrån det skriftliga material och de kontakter som vi haft med myndighetspersoner och personer med erfarenhet av prostitution har dessa farhågor inte besannats.

Poliser och socialarbetare uppger att köparna av sexuella tjänster blivit försiktigare och att förbudet gjort att efterfrågan, i vart fall i gatuprostitutionen, har minskat som en följd av kriminaliseringen. Enligt polisen är köparna rädda för att avslöjas men de är mer oroliga för att den gärning de misstänks ha gjort sig skyldiga till ska bli känd för familj och bekanta än för det straff de riskerar. Uppfattningen att köparna blivit mera försiktiga delas av vissa av de prostituerade och tidigare prostituerade som besvarat utredningens frågor, medan andra har uppgett att kriminaliseringen inte påverkat köparna eftersom så få åker fast och påföljden är så mild.

Enligt undersökningar som gjorts i Sverige i tiden efter kriminaliseringen har andelen män som uppger att de vid något tillfälle köpt sex minskat och färre män verkar köpa sex i Sverige än i de övriga nordiska länderna. Ett antal av de tillfrågade i en undersökning från 2008 uppgav också att förbudet hade påverkat deras handlande så att de slutat köpa sex. Det nu redovisade måste sammantaget tolkas som att förbudet har en avskräckande effekt på presumtiva köpare av sexuella tjänster.

Det är tydligt, och framstår som logiskt, att de personer som tagit sig ur prostitutionen är positiva till kriminaliseringen medan de som alltjämt utnyttjas i prostitutionen är kritiska mot förbudet. Detta mönster återfinns i många olika rapporter och bekräftas också av de kontakter utredningen haft med kvinnor med erfarenhet av prostitution.

#### *Tillämpningen av förbudet 1999-2008*

Polisen har sedan förbudets tillkomst vid många tillfällen riktat särskilda insatser mot prostitutionen. Huvuddelen av spaningen och insatserna mot brottslighet relaterad till prostitution har utförts och utförs av de olika specialgrupper som under perioder funnits i Stockholm, Göteborg och Malmö samt vid Rikskriminalpolisen. Insatserna har i huvudsak inriktats mot gatuprostitutionen och mer organiserade former av prostitution som har samband med koppleri eller människohandel. Poli-

sen har vanligen inte prioriterat eller haft resurser att ingripa mot sexköp i andra former av prostitution.

Gatuprostitutionen anses av polisen ha ett stort symbolvärde i allmänhetens ögon och gatumiljön används också för att marknadsföra andra former av prostitution. De poliser som utredningen har varit i kontakt med bedömer att insatser mot gatuprostitutionen har en omedelbar effekt när det gäller att avskräcka presumtiva sexköpare, men att sådana insatser även har en mer långsiktig effekt när det gäller att avskräcka och hålla nere antalet övriga främjare och organisatörer i prostitutionen.

De flesta ärenden där någon lagförts för brott mot förbudet avser sexköp där sexköparen tagit den inledande kontakten i gatumiljön. En ny straffbestämmelse, människohandel för sexuella ändamål, trädde i kraft den 1 juli 2002 och från år 2003 och framåt har det varit en kraftig ökning av antalet lagförda brott mot förbudet mot köp av sexuell tjänst som har sitt ursprung i koppleri och människohandelsärenden. Omfattningen av dessa ärenden varierar kraftigt mellan olika år beroende på vilka resurser som satsats och vilka prioriteringar som främst polisen gjort.

Det står klart att kontrollen av efterlevnaden av förbudet i stor utsträckning beror på de prioriteringar polisen gör och de resurser de har till sitt förfogande. Enligt både poliser och åklagare som utredningen har talat med skulle betydligt fler sexköpare kunna lagföras om detta brott prioriterades i den dagliga verksamheten. Ett skäl till att man inte prioriterar sexköpsbrott är brottets låga straffvärde. (...)

Vår genomgång av de domar och strafförelägganden som meddelats under den undersökta perioden visar en stor likformighet när det gäller bedömning av straffvärde och påföljdsval. Efter det att Högsta domstolen prövade frågan om straffmätning för ett sexköp år 2001 (NJA 2001 s. 527) har mer än 85 procent av alla lagföringar för ett enstaka sexköp lett till påföljden 50 dagsböter. (...)

De åklagare som utredningen har talat med har uppgett att de i dag inte ser några tillämpningsproblem direkt knutna till straffbestämmelsen. Sexköpsbrott anses normalt sett vara lätta att utreda och relativt okomplicerade att handlägga. (...)

De oklarheter vid tillämpningen som alltjämt finns gäller om de som utnyttjats ska anses vara vittnen eller målsäganden i domstolsprocessen samt försökspunkten för brottet. Det anses vara svårt att bevisa försöksbrott, vilket har fått till följd att polisen i samband med gatuprostitution medvetet väntar med att ingripa tills den sexuella handlingen har påbörjats och brottet således har fullbordats.

Vår utvärdering visar att förbudet mot köp av sexuell tjänst har haft avsedd effekt och utgör ett viktigt instrument för att förebygga och bekämpa prostitution.”

I den 10-årige periode 1999-2008 var der i Sverige i alt 660 fældende strafferetlige afgørelser om overtrædelse af forbuddet mod købesex (SOU 2010:49 side 202-206). Heraf var 7 tiltalefrafald, 364 bødeforelæg og 289 domme, og i 80% af sagerne havde den pågældende erkendt sig skyldig. Afgørelserne angik 648 personer, idet 12 personer blev straffet to gange hver. Endvidere angik nogle afgørelserne flere overtrædelser af forbuddet mod købesex, således at afgørelserne til



sammen angik mindst 853 overtrædelser. 40% af afgørelserne havde tilknytning til en sag om menneskehandel eller kopleri (SOU 2010:49 side 207-208). Langt de fleste af de øvrige afgørelser angik gadeprostitution i Stockholm (især på Malmskillnadsgatan), Göteborg (især på Rosenlundsgatan) og Malmö (især på Industrigatan). Det er i Sverige blevet betegnet som ”bemærkelsesværdigt” (*anmärkningsvärt*), at der i Sverige kan forekomme så åben handel med sex, når man har en lov, som forbyder købesex (SOU 2010:49 side 217).

Straffen for en enkeltstående overtrædelse af forbuddet mod købesex fastsættes normalt til 50 dagbøder, og for to overtrædelser til samtidig pådømmelse er straffen hyppigst 70 dagbøder. Betinget fængsel og tillægsgbøde er idømt i fem tilfælde, heraf ét, hvor gerningsmanden vidste, at den prostituerede var offer for menneskehandel (SOU 2010:49 side 210-13). En dagbod skal fastsættes til mellem 50 kr. og 1.000 kr. under hensyn til domfældtes indkomst, formue, forsørgelsesforpligtelser og økonomiske forhold i øvrigt (SOU 2010:49 side 214). I sagerne om købesex har en dagbod i gennemsnit været fastsat til 168 kr., og medianbeløbet har været 150 kr. De hyppigste beløb har været 50 kr., 100 kr. og 200 kr. (samt 30 kr. forud for den 1. oktober 2006, hvor mindstebeløbet blev hævet fra 30 kr. til 50 kr.).

### **4.3. Finsk ret**

I Finland kan køb og salg af sex på offentligt sted straffes med en bøde på 50 euro (ordningslovens § 16, stk. 1, nr. 5). Denne regel trådte i kraft i 2003 og har efter det oplyste medført, at gadeprostitution i stor udstrækning er forsvundet fra gadebilledet.

Køb af sex hos en person under 18 år straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år (straffelovens kapitel 20 § 8 a).

Køb af sex hos en person, der er offer for kopleri eller menneskehandel, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder (straffelovens kapitel 20 § 8). Baggrunden for denne strafbestemmelse er beskrevet i den finske justitsministers besvarelse den 24. maj 2007 af et spørgsmål fra et medlem af den finske rigsdag:

”[Spørgsmål:]

På vilket sätt följer regeringen hur den svenska och norska lagstiftningen om köp av sexuella tjänster inverkar på situationen i Finland och har regeringen för avsikt att ändra strafflagen så att köp av sexuella tjänster kriminaliseras i större utsträckning än i dag?

[Svar:]

Den 1 oktober 2006 trädde den ändrade 8 § i 20 kap. i strafflagen (39/1889) i kraft. I paragrafen kriminaliseras utnyttjande av person som är föremål för sexhandel. Den som genom att utlova eller ge en ersättning som representerar ett direkt ekonomiskt värde får någon som är föremål för ett brott som avses i 9 eller 9 a § eller i 25 kap. 3 eller 3 a § att ha samlag eller företa en därmed jämförlig sexuell handling skall enligt paragrafens 1 mom. dömas för det nämnda brottet till böter eller fängelse i högst sex månader. De paragrafer som det hänvisas till i momentet gäller koppleri, grovt koppleri, människohandel och grov människohandel. (...)

Regeringen föreslog i den proposition som överlämnades den 22 december 2005 (RP 221/2005 rd) en allmän kriminalisering av köp av sexuella tjänster som skulle gälla alla köpsituationer. Såsom alltid när en ny straffbestämmelse stiftas var man också vid kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster tvungen att väga de förväntade fördelarna och nackdelarna av en kriminalisering mot varandra. Frågan behandlades grundligt, eftersom ett stort antal sakkunniga i bl.a. lagutskottet hördes. I Sverige hade man befarat att den bestämmelse som motsvarade den i regeringens proposition föreslagna straffbestämmelsen också skulle ha negativa effekter bl.a. så att utredningen av koppleribrott försvåras och prostitutionen går under jorden.

Vid riksdagsbehandlingen riktades den starkaste kritiken mot att straffbestämmelsen föreslogs täcka alla köpsituationer och därmed var otydlig. Enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen skall brottsrekvisit vara exakta och noggrant avgränsade. Också grundlagsutskottet fäste uppmärksamhet vid problemen i detta avseende i sitt utlåtande om förslaget (GrUU 17/2006 rd).

Den allmänna straffbestämmelsen i propositionen var enligt grundlagsutskottets mening även ett problem med tanke på regleringens proportionalitet och handlingar som är föga klandervärda. Lagutskottet begärde grundlagsutskottets utlåtande om förslaget i regeringens proposition och dessutom om en alternativ formulering enligt vilken köp av sexuella tjänster måste ha ett samband med koppleri eller människohandel för att vara straffbart. Enligt grundlagsutskottet var den alternativa bestämmelsen klart mer begränsad och uppfyllde proportionalitetskravet bättre än regeringens förslag, eftersom den bara gällde ovedersägligt klandervärda handlingar i samband med dessa brott.

I sitt betänkande (LaUB 10/2006 rd) stannade lagutskottet för den gällande 8 § i strafflagens 20 kap., dvs. en kriminalisering av utnyttjande av person som är föremål för sexhandel. Redan i delbetänkandet av den arbetsgrupp som justitieministeriet tidigare tillsatt för att bereda saken (justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2003:5) föreslog en minoritet en straffbestämmelse som är bunden till koppleri och människohandel. Det är fråga om en straffbestämmelse som personer som bedriver koppleri och människohandel är tvungna att beakta när de överväger verksamhet i Finland. Syftet med bestämmelsen är uttryckligen att försvaga verksamhetsbetingelserna för denna typ av allvarlig brottslighet. Bestämmelsen kan

också påverka attityderna till köp av sexuella tjänster mer allmänt så att efterfrågan på dessa tjänster minskar även i andra situationer än när säljaren är offer för människohandel eller föremål för koppleri.

Det bör också understrykas att kriminalisering är ett medel för att främja de syften som nämns i det skriftliga spörsmålet. Man måste komma åt orsakerna till prostitutionen och stöda och hjälpa de prostituerade på många olika sätt. Det behövs t.ex. social- och hälsovårdstjänster för att förebygga och reparera de men för hälsan och sociala skador som drabbar de prostituerade. Riksdagen förutsatte i sitt uttalande att det för prostituerade ordnas adekvata stödtjänster för att ge dem bättre möjligheter att komma ifrån prostitution och inträda i arbetslivet (RSv 93/2006 rd).

Vid bedömningen av behovet av att ändra en straffbestämmelse måste man ha tillräckliga uppgifter om tillämpningen av bestämmelsen. På grund av de årliga variationerna i brottsligheten bör man följa tillämpningen under en relativt lång tid. Riksdagens lagutskott förutsatte i samband med att straffbestämmelsen om utnyttjande av person som är föremål för sexhandel stiftades att tillämpningen av bestämmelsen följs upp under tre års tid. Det krävs denna tid för att man skall kunna få tillförlitliga uppgifter om tillämpningen. (...)

I spörsmålet frågas också hur regeringen följer den svenska och norska lagstiftningens inverkan på situationen i Finland. Det krävs nordiskt samarbete för att förhindra de skadliga verkningarna. Justitieministeriet följer hur situationen utvecklas.”

Med hensyn til, hvordan en køber af sex kan vide, om den prostituerede er offer for koppleri eller menneskehandel, anføres følgende i en pressemeddelelse af 25. september 2006 fra det finske justitsministerium:

”Det är en indikation på koppleri t.ex. när kontakten med den som säljer sex sker via en mellanhand eller ersättningen betalas till någon annan person än den som involverad i den sexuella handlingen. Också annonser för avgiftsbelagd sex på internet kan tyda på att det är fråga koppleri. Så kan fallet vara när det t.ex. på samma webbsida finns flera olika personers annonser som liknar varandra eller som har samband med varandra.

Den kan vara en indikation på människohandel att den sexsäljande personens rörelsefrihet är märkbart begränsad eller att han eller hon saknar fullständig psykisk funktionsförmåga. En person som är föremål för människohandel är i allmänhet samtidigt föremål för koppleri.”

Koppleri straffes med böde eller fängsel indtil 3 år (groft koppleri med fängsel fra 4 måneder til 6 år) og omfatter følgende handlinger, når de foretages for at skaffe sig eller andre vinding (straffelovens kapitel 20 § 9):

”1) ordnar ett rum eller något annat ställe för samlag eller en därmed jämförlig sexuell handling som utförs av någon mot ersättning eller för en uppenbart

- sedlighetsårerande handling som mot ersättning utförs av ett barn under aderton år,
- 2) väsentligt främjar en sådan handling genom att som en etablerad del av sin affärsverksamhet inkvarterar någon som utför handlingen,
  - 3) genom förmedling av kontaktuppgifter eller på annat sätt marknadsför att någon annan utför sådana handlingar, medveten om att detta handlande väsentligt främjar gärningens fullbordan,
  - 4) på annat sätt utnyttjar att någon utför sådana handlingar, eller
  - 5) förleder eller genom påtryckning förmår någon till sådana handlingar”

En undersøgelse fra 2009 (refereret i SOU 2010:49 side 139 note 2) af virkningerne af det finske forbud mod køb af sex hos en person, der er offer for kopleri eller menneskehandel, viste bl.a., at der ikke anvendes særligt mange ressourcer på retsforfølgning af denne forbrydelse. Det er svært at bevise forsæt. I de få sager, der har været, er der i gennemsnit idømt ca. 20 dagbøder. Det er svært at få vidner til menneskehandel, eftersom et potentielt vidne, der har været kunde hos en menneskehandlet prostitueret, selv risikerer at blive straffet. Forbuddet har haft begrænset virkning, eftersom prostitution allerede inden indførelsen af forbuddet i princippet var forsvundet fra gaderne.

#### **4.4. Andre europæiske lande**

Et udvalg under Europarådets Parlamentariske Forsamling offentliggjorde den 9. juli 2007 en rapport med titlen ”Prostitution – which stance to take?”.

På baggrund af rapporten anbefalede Europarådets Parlamentariske Forsamling den 4. oktober 2007, at Europarådets medlemsstater formulerer en udtrykkelig politik med hensyn til prostitution og undgår dobbelte standarder, som tvinger prostituerede under jorden eller under indflydelse af alfonser, og afstår fra at straffe prostituerede.

Europarådets Ministerkomité besvarede den 11. juni 2008 anbefalingen fra Europarådets Parlamentariske Forsamling. Ministerkomitéen noterede sig, at tilgangen i Europarådets 47 medlemsstater varierer meget på dette område. En fælles politik vedrørende prostitution kunne derfor efter ministerkomitéens opfattelse kun meget vanskeligt formuleres på nuværende tidspunkt.

Rapporten sonderer mellem fire tilgange til prostitution: forbud, regulering, ”abolitionist” og ”neo-abolitionist”. Forbudstilgangen var navnlig fremherskende i en del østeuropæiske lande, mens reguleringstilgangen navnlig omfattede Tyskland og Nederlandene og i mindre omfang Østrig, Schweiz, Ungarn, Grækenland, Letland, Tyrkiet og Cypern. De øvrige lande – herunder Danmark – blev i rapporten klassificeret som ”abolitionist”, bortset fra Sverige, der blev betegnet som ”neo-abolitionist” som følge af det svenske forbud mod køb af sex. Efterfølgende har også Norge og Island indført forbud mod køb af sex og ville således i rapportens terminologi nu blive anset for ”neo-abolitionist”.

## **5. Undersøgelser af prostitution i Danmark**

Der eksisterer en række undersøgelser af prostitution i Danmark. Senest har SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd i juni 2011 offentliggjort en rapport om prostitution i Danmark (i det følgende betegnet ”SFI’s rapport”). Undersøgelserne giver ikke et fuldstændigt billede af prostitution i Danmark, hvilket formentlig bl.a. har sammenhæng med, at prostituerede generelt set oplever stigmatisering både institutionelt (lovgivning og myndigheder), symbolsk (medierne) og socialt (familie og venner) (SFI’s rapport side 298-99), og med, at der foregår en ikke ubetydelig kriminalitet i tilknytning til prostitution. Antallet af prostituerede kendes ikke, men det antages, at der er mellem ca. 3.200 og ca. 3.500 prostituerede i Danmark (SFI’s rapport side 289). Politiet har kendskab til ca. 1.400 af disse prostituerede (Rigspolitiets beskrivelse af politiets indsats mod prostitutionens bagmænd i 2009 side 22-31).

I SFI’s rapport præsenteres resultaterne fra SFI’s kortlægning af prostitution i Danmark. Kortlægningen havde til formål at opgøre omfanget af prostitution i Danmark og skabe viden om prostitutionsområdet, herunder afdække prostitutionens organisering samt de prostitueredes levevilkår. Af rapportens resumé fremgår bl.a. følgende (side 9-13):

”Prostitutionsområdet i Danmark er et felt i forandring, hvorfor opdateret viden er nødvendig, hvilket netop er denne undersøgelses formål. Til kortlægningen har vi benyttet flere forskellige metoder, og prostitutionsområdet bliver kortlagt både via kvalitative og kvantitative metoder, samt et litteraturstudium. De anvendte kvalitative metoder er interviews, observationer og gennemgang af journaler fra et so-

cialt tilbud rettet mod udenlandske prostituerede. Interviewene er udført med nuværende og tidligere prostituerede inden for forskellige typer prostitution samt fagpersoner fra ngo'er og offentlige myndigheder. De kvantitative metoder, der er anvendt, er to døgnoptællinger af gade prostituerede, en spørgeskemaundersøgelse og en annoncetælling, som både bidrager med data til at estimere omfanget af prostitution og med konkret viden om levevilkår. Herudover er der indsamlet data fra henholdsvis Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter og Mødestedet for udenlandske kvinder i prostitution på Vesterbro.

Rapporten fremlægger undersøgelsens hovedresultater, der overordnet set kan opdeles i to grupper:

1. En opgørelse af omfanget af prostitution i Danmark.
2. En afdækning af de prostitueredes levevilkår.

Kortlægningen er struktureret ud fra syv undersøgelsesspørgsmål. De første seks spørgsmål omhandler prostitueredes levevilkår og situation, mens det sidste handler om prostitutionens omfang. Hovedtræk i svarene på de syv spørgsmål, giver vi nedenfor:

### *1. Hvilke faktorer kan føre til prostitutionsdebut?*

Rapporten viser, at pengene spiller en væsentlig rolle for prostitutionsdebut. De kvalitative interview indikerer tillige, at pengene opfylder forskellige behov. Nogle bruger pengene på at dække basale leveomkostning[er], andre på at betale for et misbrug, andre på at sende penge til deres familie i udlandet og andre igen på at købe luksusvarer mv. Endvidere viser vi i rapporten, at 10 pct. har haft deres debut i en alder af 18 år og ca. halvdelen af de prostituerede har haft deres prostitutionsdebut senest i slutningen af 20'erne. Dertil fremgår det, at en ganske lille andel starter, efter de er fyldt 50 år (mindre end 10 pct.). Endelig viser undersøgelsen, at også seksuel nysgerrighed spiller en rolle for debut.

### *2. Hvordan er de prostitueredes levevilkår?*

I forbindelse med de prostitueredes levevilkår er det ud over de prostitueredes uddannelsesmæssige, økonomiske og sociale baggrund relevant at se på, hvordan kontakten til kunderne etableres, og hvordan rammerne for salget af de seksuelle ydelser er. Undersøgelsens kvalitative materiale indikerer, at kunderne søger kontakt med de prostituerede via annoncer, når det handler om klinik og i mindre omfang kvindelig og mandlig escortprostitution. På gade og i barer opsøges de prostituerede af kunderne, mens mændene også bruger internettets chatfora til at søge kontakt til deres kunder. Tillige indikerer det kvalitative materiale, at klinikkerne i høj grad afspejler kundernes ønsker, idet vi har kunnet identificere tre forskellige typer.

Indtægten fra salg af sex udgør den primære indtægtskilde for ca. halvdelen af de prostituerede i undersøgelsen. Rapporten viser tillige, at aldersspredningen blandt undersøgelsesdeltagerne er stor, ligesom der ikke er noget entydigt mønster i de prostitueredes uddannelsesniveau. Dog synes gruppen af gade prostituerede at skille sig ud i sammenligning med escort- og klinik prostituerede, idet flere end 40 pct. af de adspurgte gade prostituerede angiver, at deres højest opnåede eksamen er folkeskoleeksamen. Til sammenligning gør dette sig gældende for 20 pct. af de klinik prostituerede, knap 10 pct. af de kvindelige escort prostituerede og næsten 20 pct. af de mandlige escort prostituerede. Af spørgeskemaundersøgelsen fremgår

det, at ca. halvdelen af de prostituerede har børn. Det ses endvidere, at ca. en fjerdedel af de prostituerede bor sammen med en kæreste, ægtefælle eller samlever. Cirka 40 pct. af de prostituerede i undersøgelsen bor alene. Derudover fremgår det, at lejebolig er den mest udbredte boligform, da næsten halvdelen af de prostituerede bor i lejebolig. Mellem 30 og 40 pct. af de adspurgte escort- og klinikprostituerede bor i andels- eller ejerbolig, mens mindre end 5 pct. af de adspurgte gadeprostituerede ejer deres egen bolig.

### *3. Hvordan er prostitutionen organiseret med hensyn til tredjepart, som tjener på andres prostitution gennem rufferi og menneskehandel?*

Rapporten giver et billede af dele af de strukturelle forhold for prostituerede i Danmark, herunder de økonomiske betingelser. Undersøgelsen belyser blandt andet de prostitueredes indtægter og udgifter til tredjepart, herunder betaling til klinikejere. Derudover berører den også den del af prostitutionsmiljøet, der omhandler tvang og udnyttelse fra bagmænd, samt menneskehandel.

For de prostituerede, hvis primære beskæftigelse er prostitution, angives indkomsten til ca. 24.000 kr. om måneden, og for den gruppe, som ikke har prostitution som sin primære indtægtskilde, er indkomsten ca. 11.000 kr. om måneden. I klinikprostitution er der på størsteparten af klinikkerne en klinikudlejer, der enten selv arbejder på klinikken, eller som stiller lokalerne til rådighed mod en husleje. 75 pct. af de klinikprostituerede svarer således, at de har udgifter til husleje, hvilket primært dækker over betaling til klinikejere. Det koster for 52 pct. af de klinikprostituerede mellem 600 og 1.800 kroner for en såkaldt helvagt, der er mellem 8-12 timer.

Vedrørende udenlandske gadeprostituerede kan de[t] på baggrund af det kvalitative studie sandsynliggøres, at der i nogle tilfælde er involveret bagmænd eller anden form for tredjepart, men hvorvidt der tillige er tale om handlede kvinder, kan vi ikke identificere. Blandt escortprostituerede mænd og kvinder indikerer undersøgelsen, at tredjeparter ikke er involveret.

### *4. I hvilken grad og i hvilke situationer udsættes prostituerede for vold og anden grænseoverskridende adfærd fra deres kunder eller fra tredjepart?*

Rapporten viser, at der i forbindelse med salg af sex er prostituerede, som oplever grænseoverskridelse (fx overskridelser i form af berøringer på kroppen og former for sex, som den prostituerede ikke ønsker) og voldelige overgreb. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at i gennemsnit 18 pct. af de prostituerede har oplevet vold fra kunder en eller flere gange i 2010, mens tallet for oplevelse af grænseoverskridelser er 20 pct.

Det kvalitative datamateriale indikerer en sammenhæng mellem på den ene side at være udsat for grænseoverskridelse og vold og på den anden side oplevelsen af økonomisk afhængighed af prostitution og social eksklusion fra samfundet. Både i forhold til vold og grænseoverskridelser viser resultaterne, at gadeprostituerede er den mest udsatte gruppe. Det kvalitative materiale indikerer endvidere, at prostituerede for at undgå vold og grænseoverskridelser udfører risikohåndterende taktikker, der blandt andet omfatter en vurdering af kundens pålidelighed.

### *5. Hvordan oplever de prostituerede deres egen livssituation og forholdet til sociale og sundhedsmæssige tilbud samt politi?*

Rapporten præsenterer både de prostitueredes oplevelse af stigmatisering, vurdering af psykiske symptomer og viden om og erfaringer med sociale tilbud og offentlige myndigheder, herunder politi og SKAT. Det kvalitative materiale indikerer, at de prostituerede på tværs af arenaer oplever stigmatisering på alle niveauer i samfundet, og at de overvejende hemmeligholder deres salg af seksuelle ydelser. Generelt angiver ca. halvdelen af de prostituerede, at de har psykiske symptomer. De symptomer, der generelt fremhæves, er depression og svære koncentrationsproblemer.

Politiets arbejde med prostitution vurderes overvejende positivt i undersøgelsen, mens de prostituerede er mere forbeholdne i deres vurdering af SKAT.

#### *6. Hvordan kommer de prostituerede ud af prostitutionen?*

Rapporten viser, at forebyggelse af prostitutionsdebut og hjælp til prostitutionsopbør bør tage udgangspunkt i, at prostituerede kan opleve der[e]s situation meget forskelligt. Det viser sig, at 44 pct. af de adspurgte har overvejelser om at stoppe med at sælge sex inden for det nærmeste år. I den kvalitative del af undersøgelsen giver informanter udtryk for, at de mener, de kan stoppe fra dag til dag, hvis de ønsker det. Andre informanter vil gerne stoppe, men oplever, at det er vanskeligt eller tror, at det vil blive vanskeligt. Dette hænger ofte sammen med en oplevelse af økonomisk afhængighed. Ud af den gruppe, der ønsker at stoppe i prostitution, er det dog kun 6 pct., der oplever, at der i høj grad eller i meget høj grad eksisterer tilbud, som kan hjælpe dem med problemstillinger i den forbindelse. 30 pct. finder, at der slet ikke eksisterer tilbud.

Der er tillige et varierende kendskab til sociale tilbud rettet mod prostituerede og til forskellige offentlige myndigheder beskæftiget med prostitutionsområdet. Undersøgelsen viser, at de danske kvindelige klinikprostituerede har det mest udbredte kendskab til forskellige sociale tilbud, hvilket sandsynligvis skyldes, at de opsøges af medarbejdere fra sociale tilbud. Escortprostituerede mænd og kvinder og udenlandske kvinder kender i langt mindre grad til de sociale tilbud.

#### *7. Hvad er omfanget af prostitution i Danmark?*

I rapporten estimerer vi omfanget af individer inden for forskellige typer af prostitution i Danmark i 2010. Der er en række udfordringer forbundet hermed. Det skyldes blandt andet, at det ikke er muligt at trække en tilfældig stikprøve af personer, der arbejder med prostitution, for derefter at interviewe dem. Derfor har vi benyttet andre metoder til at opgøre prostitutionsomfanget. De undergrupper, vi estimerer, er klinikprostituerede, udenlandske gadeprostituerede og kvindelige escortprostituerede. Antallet af klinikprostituerede estimerer vi til 1.633, antallet af udenlandske gadeprostituerede estimerer vi til at være 595, og antallet af kvindelige escortprostituerede estimerer vi til at være 903. Det har for enkelte undergrupper af prostituerede (danske gadeprostituerede, mandlige escortprostituerede, barprostituerede og privat/diskret) ikke været muligt at komme med et sagligt estimat. For disse undergrupper gør vi i rapporten i stedet rede for den viden, vi har opnået, samt hvorfor det ikke er muligt at opgøre det endelige tal.”

Prostituerede er meget forskellige. Nogle prostituerede er ofre for menneskehandel, men antallet kendes ikke (SFI's rapport side 295). Ganske mange prostitue-



rede er ofre for rufferi, idet de betaler for at arbejde på et bordel (en "klinik" i traditionel socialfaglig terminologi) (SFI's rapport side 295), eller udnyttes af alfonser (navnlig udenlandske gadeprostituerede, jf. SFI's rapport side 296, men også nogle escortprostituerede og barprostituerede ("champagnepiger"), jf. SFI's rapport side 117-20 og 132). En del prostituerede er også ofre for afpresning ("beskyttelsespenge"). Et forholdsvis mindre antal prostituerede arbejder primært som prostituerede for at finansiere et stofmisbrug (navnlig danske gadeprostituerede, jf. SFI's rapport side 293). Herudover er der imidlertid også et antal prostituerede, som hverken er ofre for menneskehandel, rufferi, alfonseri eller afpresning, og som heller ikke har et stofmisbrug.

Prostituerede er også meget forskellige med hensyn til f.eks. alder, uddannelsesmæssig baggrund, bolig-mæssige og familiemæssige forhold. Der er prostituerede i alle aldre, f.eks. er en tredjedel over 40 år (SFI's rapport side 97). Der er prostituerede med alle uddannelsesniveauer, men de er ikke ligeligt fordelt på de forskellige former for prostitution. Blandt gadeprostituerede er der en væsentligt højere andel, der ikke har nogen uddannelse ud over folkeskoleniveau, og blandt escortprostituerede er der en højere andel, der har en lang videregående uddannelse (SFI's rapport side 98). Halvdelen af de prostituerede har børn, og for en tredjedels vedkommende er børnene under 18 år, og mellem en fjerdedel og en femtedel bor sammen med børn (SFI's rapport side 99-100). Omtrent en fjerdedel af de prostituerede bor sammen med kæreste, ægtefælle eller samlever. Over halvdelen af de prostituerede bor til leje, mens en tredjedel bor i ejer- eller andelsbolig (SFI's rapport 101). Andelen af gadeprostituerede, der bor i ejer- eller andelsbolig, er dog meget lav, mens andelen, der bor på herberg, krisecenter eller andet, til gengæld er højere.

Der er både kvinder og mænd, der er prostituerede. Kvinder, som er prostituerede, er det generelt mere regelmæssigt og mere langvarigt end mænd. Konsekvensen heraf er, at af de personer, der på et givet tidspunkt arbejder som prostituerede, er flertallet kvinder, selv om andelen af den samlede befolkning, der på noget tidspunkt har solgt sex, er højere blandt mænd end blandt kvinder. Dette fremgår bl.a. af en artikel i Politiken den 1. august 2009:

"Eksperter mener nu, at flere mænd end kvinder i Danmark på et tidspunkt i deres liv har solgt sig selv til sex.

”I nordiske lande, hvor prostitutionen ikke er så omfattende, er andelen af mænd, der har erfaring med at sælge sex, højere end kvinder,” siger Jari Kousmanen fra Göteborg Universitet.

Sidste år fremlagde den svenske mandeforsker undersøgelsen ”Prostitution i Norden”, der dokumenterede, at en større andel af mænd (2,0 pct.) end kvinder (1,6 pct.) mellem 18 og 74 år i Sverige har solgt sex.

Ifølge Kousmanen er tendensen den samme i Danmark, og flere danske undersøgelser blandt unge peger i samme retning. Også danske eksperter i mandlig prostitution bekræfter tendensen.

At flere mænd har erfaringer med at sælge sex, mens kvinderne stadig er overrepræsenteret i branchen, skyldes ifølge eksperterne, at mændene ikke kan blive så mange år i faget.”

Holdningen til prostitution er belyst i forskellige undersøgelser. Eksempelvis gennemførte Servicestyrelsen i 2007 en undersøgelse af 15-19-årige unges holdninger til prostitution. Undersøgelsen viste bl.a., at et flertal både blandt piger og drenge var enige i udsagn som ”det er kikset at købe sex”, ”det er ydmygende at sælge sex” og ”en dansk kvinde tager selv beslutningen, om hun vil sælge sex”. Derimod var der ikke enighed blandt piger og drenge om det overordnede udsagn ”det er i orden at købe sex”, idet et flertal blandt drengene var enige heri, mens et flertal af pigerne var uenige.

En anden undersøgelse er Claus Lautrups evaluering fra 2002 af straffelovens § 223 a om køb af sex hos en mindreårig prostitueret. Som led i denne evaluering blev der også gennemført en undersøgelse af befolkningens holdning til prostitution blandt voksne. Denne undersøgelse viste bl.a., at et klart flertal mente, at prostitution er en helt eller delvis acceptabel del af samfundet (66%), men at samfundet gennem lovgivning og/eller hjælp til prostituerede burde arbejde for at begrænse prostitutionen (77%). 7% gik ind for at kriminalisere prostituerede, 10% gik ind for at kriminalisere prostitutionskunder, og 28% gik ind for at kriminalisere såvel prostituerede som prostitutionskunder.

I Danmark er der siden 2007 til og med september 2011 identificeret 183 ofre for menneskehandel (Servicestyrelsen).

Servicestyrelsen lancerede i november 2011 en kampagne mod menneskehandel under titlen ”Ud med bagmændene”. Kampagnematerialet indeholdt bl.a. følgende:

”Det kan være tegn på menneskehandel, hvis en person:

1. Virker tilbageholdende, apatisk og måske bange.
2. Bliver overvåget.
3. Ikke selv tager imod de penge, som han/hun tjener – men at pengene gives til en anden.
4. Bor og arbejder under usle forhold.
5. Bor og arbejder samme sted.
6. Har vanskeligt ved at gøre sig forståelig. F.eks. hverken taler dansk eller engelsk, og at en anden person taler på vegne af ham/hende.
7. Har fået frataget sine identitetspapirer eller er udstyret med falsk pas.
8. Har fået pålagt en gæld af bagmanden og frygter for repressalier, hvis han/hun ikke betaler gælden af eller ikke er samarbejdsvillig.
9. Har været udsat for vold eller trusler mod sig selv og sin familie.
10. Ikke har været klar over de betingelser, som han/hun skulle arbejde under, og den grad af udnyttelse, som han/hun ville blive udsat for.

Det er et sammenfald af flere tegn/indikatorer, der afgør, om en person kan betragtes som et offer for menneskehandel og altså ikke én isoleret indikator, der er afgørende. Men følgende tre forhold går igen i sager om menneskehandel:

- Et offer for menneskehandel har ikke mulighed for at undslippe tvangsforholdet og udnyttelsen.
- Personen tvinges enten fysisk eller psykisk til at fortsætte med at prostituere sig eller arbejde.
- Personen får en urimelig lav eller slet ingen løn og har fået pålagt en stor og ofte eskalerende gæld af sin bagmand.

Sexkunder kan være den eneste kontakt, som en kvinde, der er handlet til prostitution, har til omverdenen – udover de andre ofre for menneskehandel og bagmændene. Derfor har sexkunder et særligt ansvar for at fornemme, hvad der foregår, og se efter tegnene på menneskehandel.

Som sexkunde skal man være opmærksom på, at en kvinde, der er handlet til prostitution:

- Sjældent eller aldrig spørger om hjælp.
- Er bange, utryg eller virker apatisk.
- Er bange for at fortælle sin virkelige historie og frygter, at ingen vil hjælpe hende.
- Er bange for, at bagmændene vil straffe hende, hvis de får kendskab til, at hun har spurgt om hjælp.
- Ikke længere har tillid til nogen.
- Frygter repressalier fra bagmanden, hvis hun ikke samarbejder og ”frivilligt” prostituerer sig.
- Har brug for penge til at betale gælden til sin bagmand og til at sende hjem til familien.
- Kun selv får lidt eller ingen af de penge, som hun tjener ved at prostituere sig.

Derfor gælder det om at holde øjne og ører åbne.

- Hvis det er en anden end kvinden selv, der tager i mod pengene, kan det være et typisk tegn på menneskehandel.
- Jo mere usle forholdene er på massageklinikken eller det sted, hvor prostitutionen foregår, jo større risiko er der for, at der foregår menneskehandel, og at bagmændene ikke er ved at etablere en blivende forretning.

Når man køber sex, kan man risikere at støtte en bagmand, som tjener penge på at udnytte kvinder til prostitution. Når man som sexkunde har truffet et valg om at gå til prostitueret, har man derfor et ansvar for at være opmærksom på signalerne og reagere, hvis man har mistanke om menneskehandel.”

## **6. Straffelovrådets overvejelser**

### **6.1. Kriminalisering af prostituerede**

Historisk har den strafferetlige behandling af prostituerede bevæget fra et såkaldt tolerancesystem, hvor udøvelse af prostitution lovligt kun kunne udøves på vilkår fastsat af politiet (perioden før 1906), over et system, hvor politiet kunne give en prostitueret, der ikke havde andre indtægter til sin forsørgelse, påbud om at ophøre med at udøve prostitution (perioden 1906-1999), til en ordning, hvor udøvelse af prostitution som sådan er straffri (perioden siden 1999).

Herudover var der en periode efter afkriminaliseringen i 1933 af frivillige homoseksuelle forhold mellem voksne, hvor det var strafbart at modtage betaling for et homoseksuelt forhold, jf. straffelovens § 230 som gældende frem til 1967.

Uanset hvordan man ser på prostitution, er der efter Straffelovrådets opfattelse ikke tvivl om, at det efter en nutidig opfattelse ikke bør komme på tale at straffe en prostitueret alene for det forhold, at den pågældende har seksuelle forhold mod betaling.

En eventuel kriminalisering af prostituerede kan således efter Straffelovrådets opfattelse i dag alene begrundes i ordensmæssige hensyn, herunder hensynet til virksomheder, hvis drift forstyrres af prostituerede, og naboer eller forbipasserende, som forulempes. Sådanne ordensmæssige hensyn er imidlertid ikke enty-

dig knyttet til prostituerede, idet også andre persongrupper eller enkeltindivider kan være til alvorlig gene for virksomheder, naboer eller forbipasserende. Meget taler på denne baggrund for ikke at fastsætte forbud eller forbudshjemler, som kun vedrører prostituerede, men i stedet også over for prostituerede i givet fald at anvende de generelle ordensregler, som gælder for alle, der udviser en nærmere bestemt generende adfærd.

Straffelovrådet kan således tilslutte sig den afkriminalisering af prostitution som sådan, der blev gennemført i 1999, og som i øvrigt ligger i tråd med den internationale tendens i det mindste i Europa.

Spørgsmålet om, hvorvidt man bør gå skridtet videre, end man gjorde i 1999, og ophæve den bestemmelse, som indebærer, at udøvelse af prostitution ikke anses som et ”lovligt erhverv”, vedrører navnlig social- og arbejdsmarkedslovgivningen (f.eks. regler om arbejdsløshedsforsikring og syge- og barselsdagpenge). Straffelovrådet har ikke fundet anledning til at overveje dette spørgsmål nærmere, men skal dog for fuldstændighedens skyld udtale, at der efter rådets opfattelse ikke er strafferetlige hensyn, der taler imod en sådan eventuel fuld lovliggørelse af prostitution som erhverv.

Straffelovrådet er opmærksom på, at man f.eks. i Finland har forbudt gadeprostitution, dvs. gjort det strafbart for prostituerede at indgå aftale med kunder på åben gade. Selv om straffen for overtrædelse af dette forbud i Finland alene er en såkaldt ordensbod på 50 euro, finder Straffelovrådet, at et sådant forbud er i modstrid med afkriminaliseringen af prostitution, fordi forbuddet særskilt rammer den prostitueredes salg af sex uden hensyn til, om salget foregår på en måde, der efter de regler, der gælder for borgerne i øvrigt, anses for generende.

Straffeloven indeholder en enkelt bestemmelse, som i dag navnlig tager sigte på annoncering for prostitution, som foretages af den prostituerede selv. Efter straffelovens § 233 straffes således den, som opfordrer eller indbyder til utugt eller stiller usædelig levevis til skue på en måde, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse, med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Rækkevidden af straffelovens § 233 kan give anledning til tvivl, og bestemmelsen anvendes meget sjældent til trods for, at prostitutionsannoncer i elektroniske medier tit indeholder pornografiske billeder (SFI's rapport side 123).

Efter Straffelovrådets opfattelse bør straffelovens § 233 ophæves. Efter rådets opfattelse er der således efter en nutidig opfattelse ikke tilstrækkeligt grundlag for at kriminalisere den prostitueredes egen annoncering uanset formen.

Efter Straffelovrådets opfattelse imødekommes andres berettigede forventning om beskyttelse mod eventuel særligt pågående adfærd fra prostituerede i tilstrækkelig grad ved ordensbekendtgørelsens regler. Efter denne bekendtgørelse er det således forbudt at udvise uanstændig eller anstødelig opførsel, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse (§ 3, stk. 2). Endvidere er opsætning eller ombæring af plakater eller udstilling, salg eller uddeling af skrifter eller billeder forbudt, når det er egnet til at forstyrre den offentlige orden, eller når plakaterne, skrifterne eller billederne er af anstødelig karakter (§ 9, stk. 1). Det er også forbudt i huse at aflevere skrifter og billeder af anstødeligt indhold til andre end beboere, der har afgivet udtrykkelig bestilling herpå, såfremt indholdet er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse (§ 9, stk. 2).

I tilknytning hertil har Straffelovrådet overvejet bestemmelsen i restaurationslovens § 31, stk. 2, hvorefter politiet kan forbyde bl.a. en prostitueret at opholde sig om gæst i en restaurant mv.

Den oprindelige begrundelse (i 1906, 1921 og 1939) for at kunne give en prostitueret et sådant forbud var at søge at bekæmpe barprostitution. Forbudshjemlen vedrørende prostituerede er flere gange videreført ved gennemførelse af en ny restaurationslov, senest i 1993, men ses ikke at være særskilt omtalt i lovforarbejder siden gennemførelsen af beværterloven i 1939. Forbudshjemlen vedrørende prostituerede som gæster på restauranter mv. ses heller ikke at være omtalt i forbindelse med afkriminaliseringen af prostitution i 1999. Tilsyneladende anvendes forbudshjemlen ikke længere i forhold til prostituerede. I hvert fald omtales det slet ikke i forarbejderne til den seneste ændring af restaurationslovens § 31, stk. 2, at bestemmelsen også hjemler forbud i forhold til prostituerede, jf. betænkning nr. 1504/2009 om restaurationsadgang til identitetsoplysninger på personer med restaurationsforbud og lov nr. 1275 af 16. december 2009.

I overensstemmelse med det, der er anført ovenfor om, at prostitution ikke bør bekæmpes ved kriminalisering af prostituerede, finder Straffelovrådet, at hjemlen i restaurationslovens § 31, stk. 2, til at forbyde en prostitueret at opholde sig som gæst i en restauration mv., bør ophæves.

Straffelovrådet finder således, at hensynet til andre restaurantgæster, som måtte blive forelempt af en prostitueret, i givet fald bør varetages ved anvendelse af reglerne i ordensbekendtgørelsen. Rådet bemærker herved også, at rådet ikke i øvrigt foreslår ændringer af restaurationslovens § 31, stk. 2, og at en person således fortsat vil kunne forbydes at opholde sig som gæst i en bestemt restaurant, hvis den pågældende – herunder en prostitueret – har begået et strafbart forhold, herunder overtrådt ordensbekendtgørelsen.

Straffelovrådet finder endvidere, at bekæmpelse af rufferi eller alfonseri i forbindelse med barprostitution – ligesom ved andre former for prostitution – bør ske ved en politimæssig indsats over for de kriminelle bagmænd og ikke over for den prostituerede.

De prostitueredes forhold påvirkes i høj grad også af, hvad der gælder om medvirken til andres prostitution og om betaling for sex. Disse forhold omtales i de følgende afsnit.

## **6.2. Kriminalisering af medvirken til andres prostitution**

**6.2.1.** Efter Straffelovrådets opfattelse er det åbenbart, at anvendelse af tvang, svig mv. over for en person med henblik på at udnytte den pågældende ved prostitution fortsat bør være strafbar. Dette følger i øvrigt af Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser.

Dette er i dag kriminaliseret som menneskehandel, jf. straffelovens § 262 a, stk. 1, hvis gerningsmanden har rekrutteret, transporteret, overført, huset eller efterfølgende modtaget den person, som det er hensigten at udnytte ved prostitution. Efter straffelovens § 23 omfatter strafbestemmelsen desuden alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Bestemmelsen omfatter dermed alle, der medvirker til, at nogen rekrutterer, transporterer, overfører, hu-

ser eller efterfølgende modtager en person, som det er hensigten at udnytte ved prostitution. Gerningsindholdet er så bredt, at bestemmelsen formentlig i praksis omfatter enhver form for medvirken til anvendelse af tvang, svig mv. over for en person med henblik på at udnytte den pågældende ved prostitution.

Bestemmelsen i straffelovens § 262 a, stk. 1, er udformet i lyset af Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser og er senest revideret i 2012. Straffelovrådet foreslår ingen indholdsmæssige ændringer af bestemmelsen.

**6.2.2.** Efter Straffelovrådets opfattelse er det endvidere åbenbart, at medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, ligeledes fortsat bør være strafbar. Også dette følger i øvrigt af Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser.

Ordlyden af konventionerne af 4. maj 1910 og 30. september 1921 om bekæmpelse af den hvide slavehandel kan tale for, at Danmark endvidere er forpligtet til at kriminalisere enhver rekruttering til prostitution af en kvinde under 21 år. Det må imidlertid antages ved Danmarks ratifikation af konventionerne i 1931 at være forudsat, at straffeloven af 1930 var tilstrækkelig til at opfylde Danmarks forpligtelser efter konventionerne, og straffelovens § 228, stk. 2, 1. led, om tilskyndelse eller bistand til prostitution fastsatte oprindeligt en 18-års aldersgrænse, der først i 1961 blev forhøjet til en 21-års aldersgrænse (uden at der i den forbindelse blev henvist til konventionerne af 1910 og 1921). Straffelovrådet har på denne baggrund ikke fundet anledning til i sine videre overvejelser at antage, at disse ældre konventioner – i modsætning til nyere FN- og Europarådskonventioner – kræver anvendelse af en 21-års aldersgrænse.

Straffelovrådet finder i tilknytning hertil, at der ikke længere bør gælde særlige regler for prostituerede mellem 18 og 21 år. Myndighedsalderen er i dag 18 år, og Straffelovrådet finder ikke grundlag for at behandle 18-20 årige myndige personer anderledes end myndige personer over 21 år. Det bemærkes herved også, at straffeloven alene i én anden bestemmelse, § 220, anvender en 21-års aldersgrænse, som Straffelovrådet også foreslår ændret, jf. herom *kapitel 11*, afsnit 4, ovenfor.



Straffelovens § 228, stk. 2, indeholder i dag særlige regler om medvirken til, at en person under 21 år deltager i prostitution. Endvidere er det kriminaliseret som menneskehandel, jf. straffelovens § 262 a, stk. 2, at rekruttere, transportere, overføre, huse eller efterfølgende modtage en person under 18 år med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution. I det omfang § 228, stk. 2, eller § 262 a, stk. 2, ikke måtte dække forholdet, vil medvirken til, at en person under 18 år deltager i prostitution kunne være strafbar som medvirken til en kundes seksuelle forhold til en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling, jf. straffelovens § 223 a.

Bestemmelsen i straffelovens § 262 a, stk. 2, er udformet i lyset af Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser og er senest revideret i 2012. Straffelovrådet foreslår ingen indholdsmæssige ændringer af bestemmelsen.

Straffelovens § 262 a, stk. 2, omfatter formentlig i praksis enhver medvirken til, at en person under 18 år deltager i prostitution med henblik på udnyttelse af den pågældende.

Med henblik på at ramme medvirken til, at en person under 18 år deltager i prostitution, som ikke sker med henblik på udnyttelse af den pågældende, foreslår Straffelovrådet en ny bestemmelse om straf for den, der medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde. Bestemmelsen foreslås formuleret parallelt med straffelovens § 235 a, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden, jf. herom *kapitel 20*, afsnit 4, nedenfor. Bestemmelsen viderefører dermed i moderniseret form og for så vidt angår personer under 18 år de dele af straffelovens § 228, stk. 2, der angår personer under 21 år, og som ikke er omfattet af straffelovens § 262 a, stk. 2, om menneskehandel.

Straffelovrådet foreslår samme strafferamme i den nye bestemmelse om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, som for optagelse af pornografiske fotografier mv. af en person under 18 år og for medvirken til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden, jf. straffelovens § 230 og § 235 a, stk. 1, dvs. bøde eller fængsel indtil 6 år. Der henvises i den forbindelse til *kapitel 20*, afsnit 4.

Straffelovrådet lægger herved vægt på, at både § 230 og § 235 a, stk. 1, og den foreslåede nye bestemmelse angår medvirken til, at personer under 18 år anvendes til seksuelle aktiviteter, henholdsvis fremstilling af pornografiske fotografier og film, deltagelse i pornografiske forestillinger og deltagelse i prostitution.

Straffelovrådet bemærker endvidere, at strafferammen på fængsel indtil 6 år opfylder kravet i 2011-direktivet (som ikke gælder for Danmark) om en strafferamme på mindst fængsel indtil 5 år for rekruttering mv. af personer over den seksuelle lavalder til prostitution. Direktivets krav om en strafferamme på mindst fængsel indtil 8 år for rekruttering mv. af personer under den seksuelle lavalder til prostitution er efter Straffelovrådets opfattelse opfyldt allerede i dag, eftersom rekruttering mv. af en person under den seksuelle lavalder til prostitution samtidig udgør en overtrædelse af straffelovens § 222, herunder jf. §§ 224 og 225, om seksuelt forhold til barn under 15 år, hvor normalstrafferammen er fængsel indtil 8 år.

**6.2.3.** Med hensyn til kriminalisering af medvirken til andres prostitution, hvor den prostituerede er fyldt 18 år, og hvor der ikke er tale om at anvende tvang, svig mv. med henblik på at udnytte den pågældende ved prostitution, er det efter Straffelovrådets opfattelse vigtigt at være opmærksom på, at der i givet fald er tale om at kriminalisere medvirken til en i øvrigt straffri virksomhed. Der vil således i givet fald være tale om særskilt kriminalisering af nærmere angivne handlinger og ikke om medvirkensansvar efter straffelovens § 23.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør en sådan kriminalisering af medvirken til andres frivillige prostitution i givet fald have til formål at beskytte de prostituerede mod udnyttelse. Det er derfor også vigtigt at være opmærksom på, at jo mere vidtgående en eventuel kriminalisering af medvirken til andres frivillige prostitution bliver, jo vanskeligere bliver det at arbejde som prostitueret. Der må i sidste ende ske en afvejning af hensynet til, at frivillig prostitution er straffri og bør kunne udøves under rimelige forhold, og hensynet til, at udnyttelse af andres prostitution bør bekæmpes.

Straffelovrådet bemærker for fuldstændighedens skyld, at ”frivillig prostitution” i denne sammenhæng skal ses i modsætning til de tilfælde, som behandles i pkt.

6.2.1 ovenfor, hvor nogen ved tvang eller svig mv. ufrivilligt er blevet prostituerede. Straffelovrådet er opmærksom på, at en persons livssituation kan være sådan, at vedkommende føler sig tvunget til at prostituere sig for at skaffe penge. Det kan f.eks. være en narkoman, som har brug for penge til at købe stoffer, som vedkommende er afhængig af, eller en illegal indvandrer, som ikke har andre indtægtsmuligheder. Selv om en sådan ”tvang” (som ligger i pågældende livssituation) i sagens natur ikke direkte kan imødegås strafferetligt (da der ikke kan udpeges en ansvarlig gerningsmand), indgår det i Straffelovrådets overvejelser, at nogle af de prostituerede, der hverken er tvunget eller besveget mv., på grund af deres livssituation i øvrigt kan stå meget svagt og derfor have behov for beskyttelse mod at blive udnyttet.

Straffelovrådet har ud fra disse hensyn navnlig overvejet, hvordan prostitutionsvirksomhed bør kunne være organiseret, og i hvilket omfang og på hvilke vilkår andre bør kunne bistå med hjælpefunktioner i relation til prostitution (f.eks. lokaler, telefonbetjening, reception, annoncering mv.).

Straffelovrådet er kommet frem til, at prostitutionsvirksomhed ud over, at én prostitueret driver sin egen virksomhed, alene bør kunne være organiseret som et ligeværdigt fællesskab mellem flere prostituerede.

Straffelovrådet finder, at der ved andre organiseringsformer er for stor risiko for udnyttelse af de prostituerede, og at hensynet til at modvirke en sådan udnyttelse vejer tungere end hensynet til at give prostituerede frihed til at organisere sig, som de selv ønsker.

Straffelovrådet foreslår således, at prostitutionsvirksomhed skal være strafbar, hvis der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden.

En sådan ny strafbestemmelse vil i vidt omfang videreføre den eksisterende strafbestemmelse om at holde bordel (§ 228, stk. 1, nr. 3) og til dels den eksisterende strafbestemmelse om at fremme kønslig usædelighed ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand og om at udnytte en andens erhverv ved kønslig usædelighed (§ 229, stk. 1).

En sådan ny strafbestemmelse vil imidlertid være neutral i forhold til, hvordan prostitutionsvirksomheden nærmere er organiseret, og vil dermed finde anvendelse uden hensyn til, om der er tale om bordelprostitution, barprostitution, escortprostitution eller gadeprostitution.

Bordelprostitution er karakteriseret ved, at der er indrettet lokaler, hvor kunder kan henvende sig og på stedet have sex med en prostitueret. Barprostitution er karakteriseret ved, at kunder, som gæster et udskænkingssted, på stedet kan opnå kontakt med en prostitueret. Der kan dermed også være en glidende overgang mellem bordelprostitution og barprostitution (hvis det seksuelle forhold foregår i lokaler i tilknytning til udskækningsstedet). Escortprostitution er i modsætning hertil karakteriseret ved, at kunder kan tilkalde en prostitueret, som herefter møder kunden på et aftalt sted, eventuelt hjemme hos kunden. Endelig er gadeprostitution karakteriseret ved, at kunder på gaden kan opnå kontakt med en prostitueret.

For alle prostitutionsformer gælder, at der kan være en bagmand, som organiserer virksomheden, og det er denne bagmand, der rammes af den foreslåede nye strafbestemmelse.

Bestemmelsen vil dermed ramme de groveste tilfælde af dem, der i dag er fordelt mellem den strengere rufferibestemmelse i § 228, stk. 1 (strafferamme: fængsel indtil 4 år) og den mildere alfonseribestemmelse i § 229, stk. 1 (strafferamme: fængsel indtil 3 år eller under formildende omstændigheder bøde).

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund en strafferamme på fængsel indtil 4 år (svarende til den gældende rufferibestemmelse i § 228, stk. 1) for den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed, hvor der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden. Bøde vil således ikke indgå i strafferammen, men straffen vil for medvirkende (eksempelvis ansatte i virksomheden) kunne nedsættes, herunder til bøde, f.eks. for den, der kun har villet ydet en mindre væsentlig bistand, jf. straffelovens § 23, stk. 1, 2. pkt.

Som også berørt ovenfor svarer den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed, hvor der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab mellem de

prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden, som udgangspunkt indholdsmæssigt til, hvad der efter gældende ret anses som strafbar bordelvirksomhed mv.

Med Straffelovrådets forslag er det dog hensigten at justere grænsen mellem straffri og strafbar prostitutionsvirksomhed, således at prostituerede får lidt større muligheder for at organisere sig i et økonomisk fællesskab, end straffeloven må antages at give mulighed for i dag.

Det er således med udtrykket ”ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden” hensigten at give mulighed for, at flere prostituerede aftaler en rimelig fordeling af indtægter og udgifter i prostitutionsvirksomheden, også selv om det indebærer, at en eller flere prostitueredes indtægter får økonomisk betydning for en eller flere andre prostituerede i virksomheden.

Der er imidlertid alene tale om en mindre justering af grænsen mellem straffri og strafbar prostitutionsvirksomhed. Det er således med udtrykket ”ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden” samtidig hensigten under det strafbares område at indbefatte tilfælde, hvor én af de prostituerede fungerer som leder i forhold til de andre prostituerede, for ikke at tale om tilfælde, hvor virksomheden ledes af en person, der ikke er beskæftiget som prostitueret i denne.

Selv om straffeloven i dag ikke fuldt ud giver disse muligheder for, at flere prostituerede straffrit organiserer sig i et økonomisk fællesskab, er tiltalepraksis imidlertid sådan, at tiltale for overtrædelse af § 228, stk. 1, nr. 3, om at holde bordel i dag kun sker, hvis der er en bagmand. Også efter Straffelovrådets forslag til en justering af grænsen mellem straffri og strafbar prostitutionsvirksomhed vil forhold, som i dag faktisk påtales og straffes, fortsat kunne straffes.

Straffelovrådets forslag gør det dermed heller ikke hverken nemmere eller vanskeligere fremover at bevise strafbar prostitutionsvirksomhed. Det, der i dag skal til for at kunne bevise, at nogen ”holder bordel”, vil således ret nøje svare til det, der fremover skal til for at bevise, at nogen ”driver prostitutionsvirksomhed, hvor der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden”. Fremover vil samme bevisvurdering imidlertid også

skulle anlægges i sager om prostitutionsvirksomhed, der foregår på anden måde end som bordelvirksomhed.

**6.2.4.** Ved siden af den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed, hvor der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden, foreslår Straffelovrådet at opretholde den eksisterende kriminalisering af (i øvrigt) at udnytte en andens erhverv ved prostitution.

Straffelovrådet finder således, at mest taler for, at det også, selv om der hverken foreligger tvang, svig eller anden utilbørlig påvirkning, fortsat bør være strafbart at udnytte en andens erhvervsmæssige prostitution ved mere varigt at modtage en andel af den prostitueredes indtjening, uden at modtageren har et retligt eller naturligt krav herpå.

Dette indebærer navnlig, at den egentlige fortjeneste ved prostitutionen fortsat ikke lovligt hverken helt eller delvis kan tilfalde nogen anden end den eller de prostituerede selv. Udnyttelse vil også foreligge, hvis den prostituerede betaler en væsentlig højere pris for en ydelse end den pris, som andre skal betale, eller som i øvrigt kan anses for sædvanlig eller rimelig. Som eksempel kan nævnes udlejning af lokaler til overpris.

Det vil imidlertid fortsat, når der ikke foreligger tvang, svig eller anden utilbørlig påvirkning, være lovligt fra en prostitueret at modtage underhold, som den prostituerede er retligt forpligtet til at yde (ægtefælle og børn), eller hvor der dog efter almindelig opfattelse foreligger en naturlig pligt (f.eks. samlever, forældre eller søskende afhængig af de nærmere omstændigheder). Når der ikke foreligger tvang, svig eller anden utilbørlig påvirkning, vil det således f.eks. fortsat være lovligt, at en samlever til en prostitueret forsørges af denne, eller at en ikke-samlevende kæreste til en prostitueret modtager sædvanlige gaver.

Ligesom i dag vil det i grænsetilfælde bero på en konkret vurdering af forholdet mellem parterne, om en ydet økonomisk fordel fra en prostitueret til en anden person har en rimelig begrundelse eller er udtryk for en udnyttelse fra modtagerens side. Det bemærkes herved også, at bestemmelsen kræver forsæt, herunder med hensyn til, at den modtagne økonomiske fordel er finansieret af giverens

indtjening fra prostitution. Det bemærkes endvidere, at ”udnyttelse” forudsætter, at modtageren har påvirket den prostituerede til at yde den økonomiske fordel. En sådan påvirkning vil efter omstændighederne kunne ske stiltiende, men den rent passive modtagelse fra en prostitueret af en del af dennes indtjening er ikke omfattet af kriminaliseringen. Der er således ikke tale om en kriminalisering på linje med hæleri efter straffelovens § 290, jf. igen at prostitution som sådan er straffri. Noget andet er, at hvis én person (en bagmand) har udnyttet en prostitueret på strafbar måde, vil en anden persons efterfølgende uberettigede modtagelse – herunder rent passive modtagelse – af en del af bagmandens udbytte kunne straffes som hæleri, hvis der ikke er tale om sædvanligt underhold fra familiedlemmer eller samlever eller om normalt vederlag for sædvanlige forbrugsvarer, brugsting eller tjenester.

Straffelovrådet foreslår, at strafferammen for bestemmelsen om i øvrigt at udnytte en andens erhvervsmæssige prostitution fastsættes til bøde eller fængsel indtil 2 år. Medtagelsen af bøde i normalstrafferammen i stedet for i en formildende sidestrafferamme som i det gældende § 229, stk. 1, er alene udtryk for en teknisk begrundet forenkling på linje med de tilsvarende ændringer, der i 2004 blev gennemført i alle andre bestemmelser i straffeloven med formildende sidestrafferammer med bøde. Forslaget om at nedsætte strafmaksimum fra 3 år til 2 år i forhold til det gældende § 229, stk. 1, skal navnlig ses i lyset af, at de groveste udnyttelsestilfælde efter Straffelovrådets forslag vil være omfattet af den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed, hvor der foreslås en strafferamme på fængsel indtil 4 år.

**6.2.5.** Straffelovrådet foreslår, at der ved siden af de foreslåede strafbestemmelser om prostitutionsvirksomhed og udnyttelse i øvrigt af en andens erhverv ved prostitution ikke opretholdes en særskilt kriminalisering af mellemmandsvirksomhed.

Erhvervsmæssig mellemmandsvirksomhed f.eks. i form af et udskænkingssteds formidling af barprostitution eller i form af formidling af escortprostitution vil efter Straffelovrådets forslag være omfattet af den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed – og dermed af en strengere strafbestemmelse end den gældende bestemmelse om mellemmandsvirksomhed i straffelovens § 229, stk. 1.

Ikke-erhvervsmæssig mellemmandsvirksomhed vil derimod efter Straffelovrådets forslag ikke længere være selvstændigt kriminaliseret. Dette svarer til retstilstanden før 1961, men også til tiltalepraksis i de sidste mange år, hvor anklagemyndigheden i praksis ikke rejser tiltale mod personer, der alene ikke-erhvervsmæssigt har formidlet kontakt mellem en prostitueret og en kunde. Også efter Straffelovrådets forslag vil forhold, som i dag faktisk påtales og straffes, fortsat kunne straffes.

Straffelovrådet er opmærksom på, at begrundelsen for kriminaliseringen i 1961 af ikke-erhvervsmæssig mellemmandsvirksomhed (hvis den skete mod betaling eller i oftere gentagne tilfælde) var begrundet i, at hensynet til en begrænsning af prostitutionen med dens menneskelige og samfundsmæssige følger tilsagde en kriminalisering af handlinger, der i væsentlig grad fremmer prostitutionen. Der blev endvidere henvist til vanskelighederne ved at bevise, at en udøvet mellemmandsvirksomhed skete erhvervsmæssigt.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør kriminaliseringen af medvirken til andres frivillige prostitution imidlertid som nævnt i dag have til formål at beskytte de prostituerede mod udnyttelse. Det bør således ikke være et selvstændigt formål for kriminaliseringen at begrænse omfanget af den frivillige prostitution mest muligt. Hvis omfanget af den frivillige prostitution ønskes begrænset, bør det således ske gennem en social indsats og ikke gennem kriminalisering.

Hertil kommer, at det i hvert fald kvantitativt næppe har den store betydning for omfanget af den frivillige prostitution, hvis f.eks. et hotel som en ”service” over for gæsterne efter anmodning udleverer telefonnumre eller adresser på prostituerede.

Der vil i sagens natur være en glidende overgang mellem en sådan lejlighedsvis ”serviceoplysning” og et samarbejde mellem f.eks. et hotel og bestemte prostituerede, som indebærer, at hotellet reelt driver prostitutionsvirksomhed. Sidstnævnte vil være omfattet af den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed – og dermed af en strengere strafbestemmelse end den gældende bestemmelse om mellemmandsvirksomhed i straffelovens § 229, stk. 1. Førstnævnte adskiller sig derimod i realiteten ikke fra salg af annonceplads i trykte eller



elektroniske medier til prostitutionsvirksomheder, hvilket allerede i dag er lovligt (når der ikke er tale om medvirken til andres rufferi eller alfonseri).

Endvidere vil annoncering for eller formidling af kontakt til prostituerede, der ikke arbejder alene eller i et ligeværdigt fællesskab med andre prostituerede, efter omstændighederne kunne straffes som medvirken til overtrædelse af den foreslåede nye bestemmelse om prostitutionsvirksomhed. Dette vil være tilfældet, hvis annonceringen eller formidlingen sker efter aftale med prostitutionsvirksomheden eller nogen, der handler på prostitutionsvirksomhedens vegne (eksempelvis de enkelte prostituerede), og annoncøren eller formidleren har forsæt med hensyn til, at prostitutionsvirksomheden ikke er organiseret som et ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden.

Straffelovrådet er opmærksom på, at forsætskravet i mange tilfælde i praksis vil udelukke strafansvar i sådanne situationer, fordi der ikke vil foreligge forsæt, eller forsæt i hvert fald ikke vil kunne bevises. Dette svarer til situationen i dag, hvor virksomheder, som sælger annonceplads til prostitutionsvirksomheder, i praksis ikke strafforfølges, selv om der formentlig i nogle tilfælde objektivt set er tale om medvirken til rufferi eller alfonseri.

Når det alligevel er relevant i denne sammenhæng at nævne strafbarheden af efter anmodning af annoncere for eller henvise kunder til en prostitutionsvirksomhed, der drives af en bagmand, skyldes det, at der i de mere konkrete formidlingstilfælde (i modsætning til annoncering), hvor f.eks. et hotel formidler kontakt til prostituerede, med tiden kan foreligge en situation, hvor hotellet har en sådan konkret viden om, hvordan prostitutionsvirksomheden er organiseret, at fortsat henvisning af kunder hertil beviseligt vil udgøre forsætlig medvirken til strafbar prostitutionsvirksomhed.

Straffelovrådets forslag giver således ikke mulighed for som forretningsmodel at have, at man henviser kunder til prostituerede, der ikke arbejder alene eller i et ligeværdigt fællesskab med andre prostituerede. Som nævnt ovenfor vil allerede en enkeltstående henvisning af en kunde til en prostitueret i givet fald kunne straffes som medvirken til overtrædelse af den foreslåede nye bestemmelse om prostitutionsvirksomhed, hvis formidleren har den fornødne viden med hensyn til, hvordan prostitutionsvirksomheden er organiseret.

Straffelovrådet er opmærksom på, at erhvervmæssig mellemmandsvirksomhed eller medvirken til strafbar prostitutionsvirksomhed efter omstændighederne kan være vanskelig at bevise. Når rådet trods dette alligevel ikke har fundet grundlag for at foreslå at videreføre den eksisterende særskilte kriminalisering af visse tilfælde af ikke-erhvervmæssig mellemmandsvirksomhed, skyldes det, dels at disse forhold ifølge langvarig tiltalepraksis ikke strafforfølges, dels at kriminaliseringen også omfatter personer, som prostituerede bruger som hjælp og beskyttelse.

Som eksempler kan nævnes de såkaldte ”dørpiger”, der f.eks. passer telefon og/eller reception for en eller flere prostituerede, og chauffører, der kører for escortprostituerede og samtidig fungerer som beskyttelse og derfor eventuelt også er den, der står for den indledende kontakt til kunden og tager imod betaling mv.

I overensstemmelse med langvarig tiltalepraksis bør sådanne ”hjælpere”, der gør det nemmere og sikrere at arbejde som prostitueret, ikke straffes, alene fordi de udfører sådanne hjælpeopgaver i tilknytning til andres frivillige prostitution.

Ligesom i dag vil sådanne personer derimod kunne straffes, hvis det kan bevises, at de (og ikke den eller de prostituerede i et ligeværdigt fællesskab) driver prostitutionsvirksomheden, at de arbejder for den bagmand, som driver prostitutionsvirksomheden (og ikke for den eller de prostituerede i et ligeværdigt fællesskab), eller at de modtager en uforholdsmæssig høj betaling for deres arbejde.

**6.2.6.** Straffelovrådet har overvejet, om der bør opretholdes en særskilt kriminalisering af at udleje et værelse i hotel eller gæstgiveri til erhvervmæssig prostitution, jf. straffelovens § 229, stk. 2. Bestemmelsen har betydning for udlejning til sædvanlig pris. Udlejning af værelser til prostitution til en uforholdsmæssig høj pris er omfattet af den strengere strafbestemmelse, som Straffelovrådet foreslår opretholdt, om udnyttelse af en andens erhverv ved prostitution.

Efter langvarig tiltalepraksis strafforfølges overtrædelser af bestemmelsen i almindelighed ikke. Undtagelser forekommer dog, jf. navnlig TfK 2010.956 Ø, hvor der blev idømt 6 måneders betinget fængsel og konfiskation af 3,3 mio. kr. for overtrædelse af bestemmelsen.

Efter Straffelovrådets opfattelse er behovet for denne kriminalisering af udlejning af værelser til sædvanlig pris til erhvervsmæssig prostitution ikke stort. Bestemmelsen er alene relevant ved udlejning til frivillig prostitution, som udlejeren af værelserne ikke har organiseret. Hvis udlejeren af værelserne har organiseret prostitutionen, omfattes forholdet af den foreslåede nye strafbestemmelse om prostitutionsvirksomhed.

En afkriminalisering vil imidlertid give mulighed for, at hotelvirksomhed særligt indrettes med henblik på systematisk udlejning (til sædvanlig pris i anden sammenhæng) af værelser til erhvervsmæssig prostitution. Straffelovrådet har på denne baggrund ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå at ophæve straffelovens § 229, stk. 2.

**6.2.7.** Straffelovrådet har endvidere overvejet, om der bør opretholdes en særskilt kriminalisering af at forlede nogen til prostitution uden forsæt til udnyttelse, jf. straffelovens § 228, stk. 1, nr. 1.

Bestemmelsen har et snævert anvendelsesområde, hvilket må antages at være baggrunden for, at den sjældent eller aldrig anvendes i praksis.

For at være omfattet af bestemmelsen skal gerningsmanden på den ene side ”forlede” nogen, dvs. anvende falske foregivender eller lignende utilbørlig fremgangsmåde, og på den anden side må det ikke ske med henblik på, at gerningsmanden eller tredjemand opnår et økonomisk udbytte, idet der i så fald i praksis vil være tale om menneskehandel, som er en væsentligt alvorligere forbrydelse.

Bestemmelsen ville formentlig uden skade kunne ophæves som overflødig i praksis, men Straffelovrådet har dog ikke fundet tilstrækkelig grundlag for at stille forslag herom.

Straffelovrådet foreslår imidlertid, at strafferammen fastsættes som for udnyttelse i øvrigt af en andens erhvervsmæssige prostitution, dvs. til bøde eller fængsel indtil 2 år. Efter Straffelovrådets opfattelse afspejler denne strafferamme bedre end den gældende strafferamme på fængsel indtil 4 år forholdets strafværdighed i sammenligning med prostitutionsvirksomhed (hvor Straffelovrådet foreslår at

anvende strafferammen på fængsel indtil 4 år) henholdsvis udnyttelse i øvrigt af en andens erhvervmæssige prostitution.

**6.2.8.** Med hensyn til strafforhøjelsesreglen i straffelovens § 231 i visse gentagelsestilfælde bemærkes for det første, at mens der i ældre strafferet har været en stærk tilbøjelighed til at opstille skærpede sidestrafferammer af enten obligatorisk eller fakultativ karakter med sigte på gentagelsestilfælde, spiller sådanne bestemmelser ikke nogen større rolle i nyere dansk strafferet.

Straffelovrådet har tidligere anbefalet, at der i almindelighed udvises tilbageholdenhed med at anvende formuleringer, der fremhæver gentagelsestilfælde som en strafforhøjende omstændighed, jf. betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer side 207-208. Rådet henviste bl.a. til, at det ved fastsættelsen af strafmaksima for de enkelte delikter bør have for øje, at gentagelse – herunder gentagne tilbagefald – kan være en omstændighed, der i sig selv eller i kombination med andre strafudmålingsfaktorer kan føre til straffe, der ligger over normalniveauet for det pågældende delikt. Rådet henviste endvidere til, at der er rigelig mulighed for at tillægge gentagelse fuld betydning inden for de pågældende almindelige strafferammer.

Straffelovrådet anbefaler på denne baggrund, at straffelovens § 231 ophæves. Rådet lægger herved navnlig vægt på, at de almindelige strafferammer, som rådet foreslår, er fuldt tilstrækkelige til, at der også i gentagelsestilfælde kan udmåles en passende straf. Rådet bemærker herved også, at § 231 med en enkelt undtagelse ikke ses anvendt i trykt retspraksis, og at der i den dom, hvor § 231 blev citeret, blev idømt 1½ års fængsel (hvor den almindelige strafferamme er – og efter rådets forslag fortsat vil være – 4 års fængsel).

**6.2.9.** Straffelovens §§ 228 og 229 er efter forarbejderne til straffeloven af 1930 og til lovændringen i 1961 møntet på prostitution, dvs. på seksuelle forhold til en kunde mod betaling eller løfte herom. Bestemmelserne anvendes i praksis i overensstemmelse hermed.

I lyset af de bemærkninger, der siden 1969 som led i den politiske behandling af forskellige lovforslag har været fremsat om forståelsen af udtrykket ”kønslig usædelighed” i straffelovens §§ 228 og 229, har Straffelovrådet overvejet, om de

foreslåede moderniserede regler om medvirken til andres prostitution bør kunne anvendes på andre ”usædelige” forhold, dvs. i praksis fremstilling af pornografiske fotografier eller film henholdsvis afholdelse af pornografiske forestillinger.

For så vidt angår fremstilling af pornografiske fotografier eller film eller afholdelse af pornografiske forestillinger med deltagelse af personer under 18 år har straffeloven siden henholdsvis 2000 og 2009 indeholdt særkilte og udtømmende straffebestemmelser herom, jf. §§ 230 og 235 a og Straffelovrådets overvejelser herom i *kapitel 20* nedenfor.

Spørgsmålet om en eventuel anvendelse af prostitutionsbestemmelserne på andre ”usædelige” forhold end prostitution angår således i dag alene fremstilling af pornografiske fotografier eller film henholdsvis afholdelse af pornografiske forestillinger udelukkende med deltagelse af personer over 18 år.

Som tidligere nævnt finder Straffelovrådet ikke noget grundlag for, at der i dag op til en vis alder (f.eks. 21 år) skal være en særlig beskyttelse i seksuel henseende af personer over 18 år, som nu er myndighedsalderen. De hensyn til beskyttelse af unge mod udnyttelse som pornomodeller, der blev fremført i 1969, må således efter Straffelovrådets opfattelse i dag anses for at være varetaget ved de nævnte bestemmelser i straffelovens §§ 230 og 235 a, selv om disse bestemmelser opererer med en 18-års-aldersgrænse, hvor man i 1969 tilkendegav et ønske om at beskytte personer under 21 år mod at blive benyttet som pornomodeller i erhvervmæssig sammenhæng.

Tilbage står herefter alene spørgsmålet om en eventuel anvendelse af prostitutionsbestemmelserne i forhold til alle over 18 år, som deltager i pornografiske fotografier, film eller forestillinger.

En anvendelse af de foreslåede prostitutionsbestemmelser ville bl.a. indebære et totalforbud mod erhvervmæssig fremstilling af pornofilm og afholdelse af sexshows, undtagen hvor der var tale om et ligeværdigt samvirke mellem samtlige optrædende i filmen eller forestillingen.

Straffelovrådet finder, at der ikke er grundlag herfor, og de gældende prostitutionsbestemmelser er da heller ikke blevet anvendt i forhold til andet end prostitution.

Straffelovens § 262 a om menneskehandel må i lyset af Danmarks internationale forpligtelser antages at skulle forstås på den måde, at den også omfatter tvang, svig mv. med henblik på udnyttelse af en person ved fremstilling af pornografiske fotografier eller film eller afholdelse af pornografiske forestillinger.

Her er der imidlertid tale om tvang eller svig mv., og det kan efter Straffelovrådets opfattelse ikke begrunde en kriminalisering også i forhold til frivillig deltagelse (af personer over 18 år) i pornografiske fotografier, film eller forestillinger. Efter Straffelovrådets opfattelse gør der sig ikke her de samme hensyn gældende som i forhold til prostitution.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund, at de foreslåede nye prostitutionsbestemmelser formuleres, så det klart fremgår, at de alene angår prostitution, dvs. seksuelle forhold til en kunde mod betaling eller løfte herom.

Straffelovrådet bemærker, at de foreslåede prostitutionsbestemmelser i givet fald vil finde anvendelse på et sådant seksuelt forhold til en kunde mod betaling eller løfte herom, også hvor det seksuelle forhold er genstand for fotografering eller filmoptagelse eller indgår i en pornografisk forestilling.

**6.2.10.** Straffelovrådet har endelig overvejet, i hvilket kapitel i straffeloven strafbestemmelserne vedrørende prostituerede over 18 år systematisk hører hjemme. Det bemærkes herved, at bestemmelserne vedrørende prostituerede under 18 år indgår i den samlede beskyttelse af personer under 18 år mod seksuelt misbrug og derfor systematisk klart hører hjemme i straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser.

Som tidligere nævnt må begrundelsen også for strafbestemmelser om prostituerede over 18 år efter Straffelovrådets opfattelse i dag være hensynet til at beskytte den prostituerede. Dette taler for at placere disse strafbestemmelser i et kapitel, hvis beskyttelsesinteresse primært er beskyttelse af den enkelte frem for i et kapitel (som f.eks. straffelovens kapitel 22 om betleri og skadelig erhvervsvirksom-

hed), hvor beskyttelsesinteressen er af mere almen karakter. En placering af strafbestemmelser om prostituerede over 18 år i straffelovens kapitel 22 ville således i givet fald markere, at bestemmelserne i højere grad skulle anses for mere bredt at varetage samfundsmæssige hensyn.

Efter Straffelovrådets opfattelse kan beskyttelsesinteressen ved strafbestemmelserne vedrørende prostitution endvidere snarest henføres til beskyttelse af den prostitueredes seksuelle frihed frem for beskyttelse af den pågældendes personlige frihed mere generelt eller beskyttelse af den pågældendes økonomiske interesser.

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at også strafbestemmelserne vedrørende prostituerede over 18 år systematisk mest nærliggende fortsat hører hjemme i straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser.

### **6.3. Kriminalisering af køb af sex**

**6.3.1.** Efter gældende ret er det som udgangspunkt lovligt at betale en anden for et seksuelt forhold.

Det var i perioden 1961-1967 kriminaliseret at betale en person under 21 år for et homoseksuelt forhold (jf. dagældende § 225, stk. 4), og det har siden 1999 været strafbart at betale en person under 18 år for sex, jf. straffelovens § 223 a.

Efter Straffelovrådets opfattelse er det åbenbart, at forbuddet mod betaling af personer under 18 år for sex bør opretholdes. Dette følger i øvrigt også af Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser.

Efter Straffelovrådets opfattelse kommer det endvidere efter en nutidig betragtning ikke på tale at gøre forskel på heteroseksuel og homoseksuel prostitution. Tilsvarende bør reglerne for kvindelige og mandlige prostituerede være ens, og dette gælder, uanset at der er væsentligt flere kvindelige end mandlige prostituerede.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der heller ikke grundlag for at fastsætte en højere aldersgrænse end 18 år. Myndighedsalderen er i dag 18 år, og Straffelovrådet

finder ikke grundlag for at behandle myndige personer op til en vis alder (f.eks. 21 år) anderledes end myndige personer over denne alder.

På denne baggrund er hovedspørgsmålet, om der bør indføres et generelt straf-sanktioneret forbud mod at betale for sex. Hvis der ikke indføres et sådant gene-relt forbud, kan det supplerende overvejes, om der bør indføres et forbud mod be-taling for sex i visse situationer, f.eks. hvis den prostituerede er offer for menne-skehandel, eller hvis den prostituerede er offer for rufferi eller alfonseri.

**6.3.2.** Et forbud mod betaling for sex vil være udtryk for, at en aktivitet, der i øv-rikt er lovlig – sex mellem samtykkende voksne – bliver strafbar, hvis der ydes betaling.

Dette vil i sig selv være usædvanligt, idet langt de fleste aktiviteter enten er straf-bare som sådanne eller lovlige, hvad enten de udøves vederlagsfrit eller mod be-taling. I gældende ret kendes der således så vidt ses alene enkelte eksempler på, at en i øvrigt lovlig handling bliver strafbar, hvis der ydes betaling for den.

Det gælder for det første samleje og anden kønslig omgængelse med en 15-17-årig, hvilket som udgangspunkt er lovligt, men bliver strafbart, hvis det sker mod betaling, jf. straffelovens § 223 a. Som nærmere beskrevet i *kapitel 15*, afsnit 1.2, ovenfor indgår dette forbud i de forskellige internationale bestræbelser med hen-blik på at bekæmpe seksuel udnyttelse af børn.

Det gælder dernæst organdonation, hvilket som udgangspunkt er lovligt, men bliver strafbart, hvis det sker mod betaling (strafbestemmelsen omfatter både den, der yder, og den, der modtager betaling), jf. sundhedslovens § 268, stk. 2. Denne bestemmelse viderefører det tidligere gældende § 20, stk. 3, i ligsynslo-ven, der trådte i kraft den 1. juli 1990. Af forarbejderne til denne bestemmelse fremgår om begrundelsen for strafbarheden alene følgende (Folketingstidende 1989-90, tillæg A, spalte 3816):

”Strafansvaret (og den deraf følgende adgang til konfiskation af det modtagne be-løb) skal søge at modvirke, at der i Danmark opstår tilfælde, hvor personer mod-tager penge f.eks. for at afgive en nyre til transplantation.”



Det gælder endvidere donation af menneskelige ubefrugtede eller befrugtede æg, hvilket som udgangspunkt er lovligt, men bliver strafbart, hvis der modtages betaling (strafbestemmelsen omfatter ikke den, der køber ægget), jf. lov om kunstig befrugtning § 29, jf. § 12. Bestemmelsens forarbejder indeholder ikke nogen nærmere begrundelse for strafbarheden.

Efter Straffelovrådets opfattelse er et forbud mod betaling for sex med personer over 18 år ikke sammenligneligt med nogen af de eksisterende forbud mod ydelse eller modtagelse af betaling for handlinger, der ville være lovlige, hvis der ikke blev ydet betaling. Dette gælder også forbuddet mod betaling for sex med personer under 18 år, idet dette forbud indgår i den samlede beskyttelse af børn og unge under 18 år mod seksuel udnyttelse mv. og derfor ikke er relevant for overvejelserne om et forbud mod køb af sex af personer over 18 år.

Det bemærkes herved også, at forbuddene mod køb og salg af organer og forbuddet mod salg af menneskelige æg retter sig mod en aktivitet, der på det tidspunkt, hvor forbuddene blev indført, måtte antages ikke at forekomme i praksis. Forbuddene blev således indført for at søge at forhindre en eventuel fremtidig udvikling henimod køb og salg af organer henholdsvis salg af menneskelige æg.

I modsætning hertil er køb af sex en aktivitet, som i meget lang tid og fuldt lovligt er foregået i betydeligt omfang.

På denne baggrund er det Straffelovrådets umiddelbare opfattelse, at indførelse af et forbud mod købesex bør forudsætte, at tungtvejende grunde taler for et sådant forbud.

**6.3.3.** Sverige indførte i 1999 som det første land i verden et generelt forbud mod køb af sex, uden at salg af sex var kriminaliseret, efterfulgt af Norge og Island i 2009. Begrundelsen for disse generelle forbud mod køb af sex har navnlig været at bekæmpe prostitution gennem en begrænsning af efterspørgslen. Som yderligere begrundelse har det været anført, at det i dagens samfund er ”uværdigt og uacceptabelt”, at mænd betaler kvinder for sex.

Med hensyn til det sidstnævnte argument bemærker Straffelovrådet for det første, at det også forekommer, at mænd betaler mænd for sex, at kvinder betaler mænd

for sex (jf. f.eks. SFI's rapport side 126 om en mandlig escortprostitueret, der bl.a. har fire handicappede kvinder som stamkunder), og at kvinder betaler kvinder for sex (SFI's rapport side 208).

Straffelovrådet bemærker dernæst, at det i høj grad er et holdningsspørgsmål, om selve det at betale for sex er (moralsk) uacceptabelt, og om salg af sex er nedværdigende for sælgeren eller for køberen eller for begge, og om parternes køn har nogen betydning i den henseende. Ud fra foreliggende undersøgelser mv. må det endvidere antages, at der i den danske befolkning er stærkt delte meninger herom.

Det svenske forbud mod køb af sex er i meget høj grad båret af en helt principiel afstandtagen fra køb af sex. Dette giver sig bl.a. udtryk i, at det i kommissoriet for undersøgelsen af virkningerne af forbuddet mod køb af sex var forudsat, at køb af sex fortsat skulle være strafbart. Det fremgår også udtrykkeligt, at den svenske ordning bygger på den opfattelse, at prostitution er udtryk for ulighed mellem mennesker, hvor køberen tiltager sig retten til at udnytte et andet menneskes krop som en vare (SOU 2010:49 side 61). Den nyeste svenske betænkning går så vidt som til at kritisere brugen af udtryk som "seksælgere" og "at sælge sex", fordi de giver indtryk af en forretningstransaktion mellem to ligestillede parter, men nøjes dog med at notere sig, at udtrykket "den prostituerede" af nogle kan opfattes som stigmatiserende og af andre som en rigtig beskrivelse af virkeligheden (SOU 2010:49 side 61-62).

Ifølge den svenske betænkning om virkningerne af forbuddet mod køb af sex i Sverige har forbuddet medført en halvering af antallet af gadeprostituerede, uden at der er noget der tyder på, at forbuddet har ført til en forøgelse af andre former for prostitution. Samlet set konkluderes det, at prostitutionen i Sverige i hvert fald ikke er øget siden 1999 (SOU 2010:49 side 119-120).

Ifølge betænkningen er det svært at bedømme det præcise omfang af menneskehandel til seksuelle formål i Sverige og dermed også svært at vurdere, om forbuddet mod køb af sex har påvirket omfanget heraf. Ifølge betænkningen er der dog oplysninger, som tyder på en sådan påvirkning. Politifolk og socialarbejdere oplyser således, at kriminelle opfatter Sverige som "et dårligt marked" for sexhandel, og mens det andre steder i Europa ikke er usædvanligt, at 20-60 kvinder

er beskæftiget på et bordel, træffer politiet i Sverige sjældent mere end 2-4 kvinder samt et antal kunder, når politiet foretager en razzia mod et bordel. Bl.a. på denne baggrund er det efter Rikspolisens opfattelse åbenbart, at forbuddet mod køb af sex fungerer som en barriere for, at menneskehandlere og koplere etablerer sig i Sverige (SOU 2010:49 side 122-23).

Ifølge betænkningen er der ikke grundlag for at antage, at forbuddet mod købesex skulle have gjort sociale indsatser over for prostituerede sværere eller skulle have medført, at prostituerede er mere udsat for vold (SOU 2010:49 side 127-28). De prostituerede er imidlertid modstandere af forbuddet, fordi forbuddet har forstærket det sociale stigma, der er forbundet med at sælge sex, og fordi de føler sig jagede af politiet, og de føler sig umyndiggjorte i og med, at deres handlinger tolereres, men deres vilje og valg ikke respekteres. Ifølge betænkningen bør dette betragtes som en positiv virkning af forbuddet, idet formålet er at bekæmpe prostitutionen (SOU 2010:49) side 129-30.

Straffelovrådet finder på det foreliggende grundlag, herunder erfaringerne fra Sverige, Norge og Finland, anledning til at fremhæve, at et forbud mod købesex vil være ressourcekrævende at håndhæve. Dette skyldes navnlig, at begge de involverede parter – den prostituerede og kunden – har en fælles interesse i, at en overtrædelse af et forbud mod købesex ikke opdages – den prostituerede for at opretholde sin indtjening, kunden for at undgå straf. Det vil derfor i almindelighed ikke kunne forventes, at nogen vil anmelde eller frivilligt vidne om overtrædelse af et forbud mod købesex (i Sverige sker det i praksis kun, hvis kunden har begået anden kriminalitet, f.eks. vold, over for den prostituerede). Håndhævelsen vil derfor i praksis afhænge af politiets egne direkte observationer af kontakter mellem prostituerede og deres kunder.

Håndhævelse af et forbud mod købesex vil derfor i praksis bl.a. kræve, at politiet ofte patruljerer i områder, hvor gadeprostitution er udbredt, og i givet fald griber ind over for kontakter mellem prostituerede og kunder. Håndhævelse af et forbud mod købesex vil i praksis endvidere kræve, at politiet ofte foretager razzier mod bordeller og retsforfølger de kunder, som antræffes under en sådan razzia. Tilsvarende vil gælde i forhold til barprostitution. Systematisk håndhævelse af et forbud mod købesex i relation til escortprostitution vil næppe kunne ske i praksis, idet det ville forudsætte, at politiet systematisk brugte ressourcer på at følge efter

en kendt escortprostitueret og på den måde fandt frem til den pågældendes kunder. Tilsvarende gælder, blot i endnu højere grad, privat/diskret prostitution.

Det må endvidere antages, at virkningen af et forbud mod købesex vil være meget afhængig af omfanget af håndhævelsen, dvs. navnlig af, hvor mange ressourcer politiet afsætter til indskriden mod gadeprostitution og til razziaer mod bordeller. Erfaringerne fra Sverige og Norge tyder på, at hvis et forbud mod købesex skal føre til et reelt fald i efterspørgslen efter prostitution, skal risikoen for opdagelse være forholdsvis høj. Der vil ganske vist formentlig være en mindre gruppe af potentielle kunder, der allerede som følge af forbuddet vil afstå fra og i givet fald ophøre med at købe sex. Flertallet af potentielle kunder kan imidlertid kun forventes at afstå fra at købe sex som følge af forbuddet, hvis risikoen for opdagelse er forholdsvis høj.

Virkningen af et forbud mod købesex vil muligvis være afhængig af, om straffen for overtrædelse af forbuddet normalt er bøde eller fængsel. Dette må dog anses som usikkert, idet der ikke er nogen erfaringer med forbud mod købesex, der som udgangspunkt straffes med fængsel. I alle de lande, der har indført forbud mod købesex, uden at salg af sex er kriminaliseret, er straffen for overtrædelse af forbuddet som udgangspunkt bøde.

Hvis straffen for overtrædelse af et forbud mod købesex som udgangspunkt er bøde, vil virkningen af forbuddet formentlig ikke i særlig grad afhænge af størrelsen af bøden. Dette skyldes, dels at opdagelsesrisikoen har meget større betydning end størrelsen af en bøde, dels at det afskrækkende ved en strafforfølgning for overtrædelse af et forbud mod købesex i højere grad er selve afsløringen, herunder evt. over for den pågældendes familie eller andre, end det økonomiske tab i form af betaling af bøden.

Af disse grunde er det efter Straffelovrådets opfattelse ikke muligt særligt præcist at forudsæ virkningerne af et forbud mod købesex, idet virkningerne som beskrevet ovenfor i meget høj grad vil afhænge af den efterfølgende håndhævelse og dermed af, hvor mange ressourcer der fra politiets side anvendes herpå.

Ud fra erfaringerne fra Sverige og Norge vil det dog være nærliggende at antage, at virkningerne af et forbud mod købesex vil være forholdsvis begrænsede. Af-

hængig af politiets prioriteringer kan der måske i hvert fald i perioder forventes et fald i gadeprostitutionen, hvorimod et væsentligt fald i den samlede prostitution forekommer forholdsvis usandsynligt.

Det bemærkes herved også, at kun en høj, vedvarende politiindsats kan forventes varigt at føre til et fald i den samlede prostitution. Selv om en intensiv kampagne fra politiets side mod købesex i en begrænset periode muligt vil kunne føre til et umiddelbart markant fald i prostitutionen, må det således forventes, at prostitutionen forholdsvis hurtigt vil stige igen, når en sådan tidsbegrænset kampagne ophører. Til illustration af, hvad det ville kræve, hvis man teoretisk forestillede sig en vedvarende intensiv indsats fra politiets side mod købesex, kan nævnes, at politiet i 2009 havde kendskab til 466 bordeller og i dette år foretog lidt mere end 600 kontrolbesøg på bordeller (Rigspolitiets beskrivelse af politiets indsats mod prostitutionens bagmænd i 2009 side 20). Politets samlede årsværksforbrug til sager mod prostitutionens bagmænd (inklusive de nævnte kontrolbesøg på bordeller) var i 2009 32 årsværk (anf.st. side 32). En intensiv indsats mod købesex ville forudsætte langt hyppigere razziaer mod bordeller end 1-2 gange årligt pr. bordel. Allerede i lyset af ressourceforbruget i sagerne mod prostitutionens bagmænd, som angår alvorlige forbrydelser som menneskehandel, rufferi og alfonseri, er det imidlertid hverken realistisk eller rimeligt at forestille sig en prioritering af politiets begrænsede ressourcer til en så massiv indsats mod købesex, som i givet fald må anses som en langt mindre alvorlig forbrydelse.

Med hensyn til afledte virkninger af et forbud mod købesex peges undertiden på, at en af de måder, prostituerede og kunder i fællesskab kan søge at begrænse risikoen for, at kunden bliver straffet, er at forkorte den tid, en gade prostitueret og en potentiel kunde taler sammen, før de indgår aftale og den prostituerede f.eks. stiger ind i kundens bil. Gade prostituerede vil i den forbindelse kunne anføre, at de i dag for at forebygge vold eller andre ubehageligheder fra kundens side bruger lidt tid på at se kunden an (jf. herom f.eks. SFI's rapport side 235-36), og at muligheden herfor vil blive begrænset, hvis de af hensyn til at begrænse risikoen for, at kunden bliver straffet, fremover skal beslutte sig på kortere tid.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der næppe nogen tvivl om, at dette vil være en reel bekymring for et antal gade prostituerede i forbindelse med en eventuel indførelse af et forbud mod købesex. På den anden side er der ikke noget i de sven-

ske eller norske erfaringer, der tyder på, at et forbud mod købesex vil føre til, at prostituerede faktisk vil blive udsat for mere vold eller andre ubehageligheder fra kunders side, end det allerede er tilfældet i dag.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der endvidere ud fra de svenske og norske erfaringer ikke grund til at forvente, at en eventuel indførelse af et forbud mod købesex vil gøre det vanskeligere for socialarbejdere mv. at komme i kontakt med prostituerede. Det er herved forudsat, at socialarbejdere mv. ikke involveres i håndhævelsen af et forbud mod købesex som anmeldere eller vidner.

Ifølge SFI's undersøgelse tilkendegiver 11% af de prostituerede, at de vil stoppe som prostituerede, hvis købesex forbydes (SFI's rapport side 276). Omvendt er der således 89%, der agter at forsætte som prostituerede, selv om købesex forbydes. Ifølge samme undersøgelse forventer knap en tredjedel af de prostituerede, at et forbud mod købesex vil medføre, at der vil være færre kunder, og at det vil blive sværere at ernære sig ved prostitution (SFI's rapport side 277). 79% forventer, at prostitution i givet fald vil foregå i det skjulte, og 52% forventer, at det vil blive sværere at anmelde vold og udnyttelse, mens kun 7% forventer, at menneskehandel vil mindskes (anf.st.). 89% er modstandere af et forbud mod købesex, blandt gade prostituerede er det dog kun 50%, der er modstandere af et forbud, mens 31% er tilhængere af et forbud (SFI's rapport side 278).

Sammenfattende er det Straffelovrådets opfattelse, at de mest sandsynlige afledede virkninger af et forbud mod købesex vil være, at det vil blive sværere at arbejde som prostitueret, dels fordi kontakten med kunderne vil skulle foregå under hensyntagen til, at kunderne begår et strafbart forhold, som den prostituerede og kunden har en fælles interesse i at holde skjult, dels fordi nogle kunder vil falde fra. Dette vil så kunne have den konsekvens, at en mindre del af de prostituerede stopper som prostituerede, men det vil næppe være meget mere end de godt 10%, der ifølge undersøgelser selv har denne forventning, og de prostituerede, der i givet fald stopper af denne grund, må for i hvert fald hovedpartens vedkommende antages at være blandt dem, der ikke er blevet tvunget eller besveget til at arbejde som prostituerede.

Det er endvidere Straffelovrådets opfattelse, at det er mest sandsynligt, at et forbud mod købesex højst vil have marginal indvirkning på omfanget af menneskehandel, rufferi og alfonseri.

Straffelovrådet har ikke mulighed for at vurdere sandsynligheden for, at gadeprostituerede, som er afhængige af euforiserende stoffer, vil begå mere berigelses-kriminalitet for at finansiere deres stofmisbrug, hvis købesex forbydes og indtjeningsmulighederne ved gadeprostitution i givet fald falder. Sådanne afledede virkninger ses ikke at være rapporteret i Sverige, hvorimod der er visse indikationer herpå i de norske erfaringer.

Straffelovrådet har heller ikke mulighed for at vurdere sandsynligheden for, at det i tilfælde af en kriminalisering af købesex vil blive vanskeligere at skaffe vidner til menneskehandel, fordi sexkøberne – som er de udenforstående personer, der har den tætteste kontakt til menneskehandlede prostituerede – i givet fald selv risikerer straf, hvis de henvender sig til politiet (frem for anonymt at anmelde en eventuel mistanke om menneskehandel). I Finland er der indikationer på, at det er blevet vanskeligere at skaffe vidner til menneskehandel, mens der i Sverige omvendt er politifolk, der ser det som en fordel, at sexkøbere som medtaltale er tvunget til at deltage i straffesager om menneskehandel og kopleri (SOU 2010:49 side 223).

Straffelovrådet har noteret sig, at erfaringerne fra Sverige viser, at sexkøbere, som tages på fersk gerning, dvs. hvor politiet direkte observerer et påbegyndt seksuelt forhold mellem den pågældende og en person, som politiet formoder er prostitueret, i de fleste tilfælde erkender på stedet (SOU 2010:49 side 191). Nogle nægter dog, idet de påstår, at der ikke er ydet eller lovet betaling, og hvis politiet ikke tillige direkte har observeret betalingen (eller denne kan dokumenteres gennem tv-overvågning, eller fordi der er betalt med betalingskort), må politiet ofte opgive at bevise købesex, idet den (formodede) prostituerede meget sjældent ønsker at bidrage til sagens oplysning (SOU 2010:49 side 180 og 191-92).

**6.3.4.** Om de beskrevne hensyn og sandsynlige konsekvenser fører til, at køb af sex bør forbydes, afhænger i afgørende grad af, hvilken vægt disse hensyn og konsekvenser tillægges, og det er efter Straffelovrådets opfattelse i høj grad et holdningsspørgsmål.

Hvis man har den holdning, at det i alle tilfælde er stærkt nedværdigende at modtage betaling for sex, og at den, der betaler for sex, derfor i og med, at han eller (sjældnere) hun betaler for sex, begår et groft overgreb mod den, der modtager betalingen, taler det for at indføre et forbud mod købesex. Det kan således i forlængelse heraf anføres, at sådanne grove overgreb af rent principielle grunde bør straffes, uanset om straffen kan forventes at føre til færre overgreb, og også uanset om de formodede ofre selv betragter sig som ofre for et overgreb.

Hvis man har den holdning, at prostitution forstyrrer den offentlige orden ved, at folk bliver antastet eller forulempet, taler det derimod efter Straffelovrådets opfattelse ikke afgørende for et forbud mod købesex. Dette hensyn kunne efter rådets opfattelse i det højeste tale for et forbud mod køb af sex på offentlig gade (som det kendes i Finland, hvor også salg af sex på offentlig gade er forbudt). Som nærmere beskrevet i afsnit 6.1 ovenfor er det imidlertid rådets opfattelse, at andres berettigede forventning om beskyttelse mod eventuel særligt pågående adfærd fra prostituerede i tilstrækkelig grad imødekommes ved de gældende regler i ordensbekendtgørelsen.

Hvis man har den holdning, at prostitution er et alvorligt socialt problem, fordi alle eller størstedelen af de prostituerede er tvunget ud i prostitution af deres livssituation, således at deres erhverv ikke bunder i et reelt frit valg, taler det for et forbud for købesex, i det omfang et sådant forbud kan forventes at hjælpe prostituerede ud af prostitution. Efter Straffelovrådets opfattelse må det imidlertid antages, at et forbud mod købesex næppe kan forventes at ville hjælpe mere end et meget begrænset antal prostituerede ud af prostitution. Rådet tænker her på nogle af de bedst stillede prostituerede, som selv har et ønske om at stoppe som prostituerede, og hvor et forbud mod købesex meget vel kunne blive anledningen til at forlade prostitutionen. Samtidig kan et lidt større, men dog stadig forholdsvis begrænset antal prostituerede blive tvunget ud af prostitution, uden at deres livssituation, som oprindeligt tvang dem ind i prostitution, i øvrigt forbedres. Rådet tænker her bl.a. på gade prostituerede, som navnlig afhængig af omfanget af politiets håndhævelse af et forbud mod købesex vil kunne få så svært ved at skaffe kunder nok, at de må stoppe som prostituerede. Langt de fleste prostituerede (nok i størrelsesordenen 9 ud af 10) måtte imidlertid forventes at fortsætte som prostituerede også efter indførelsen af et forbud mod købesex, og disses situation ville



ikke være forbedret, men nok snarere forværret, efter en indførelse af et forbud mod købesex.

Hvis man har den holdning, at prostitution er et alvorligt kriminalitetsproblem, fordi et stort antal prostituerede er ofre for menneskehandel, rufferi eller alfonseri, taler det for et forbud mod købesex, i det omfang et sådant forbud kan forventes at begrænse omfanget af menneskehandel, rufferi og alfonseri. Som nævnt er det imidlertid Straffelovrådets opfattelse, at det er mest sandsynligt, at et forbud mod købesex højst vil have marginal indvirkning på omfanget af menneskehandel, rufferi og alfonseri.

Hvis man har den holdning, at prostituerede, som ikke er ofre for menneskehandel, rufferi eller alfonseri, i almindelighed ikke er værre stillede (og undertiden bedre stillede) end mange andre mennesker, der har et fysisk eller psykisk belastende arbejde, taler det imod et generelt forbud mod købesex.

Sammenfattende er det på denne baggrund Straffelovrådets opfattelse, at et forbud mod købesex alene vil kunne begrundes ud fra en helt principiel afstandtagen fra køb af sex. Med den eksisterende viden om prostitution i Danmark og oplysningerne om erfaringerne med forbud mod købesex i andre lande er der således efter rådets opfattelse ikke grundlag for at antage, at et forbud mod købesex vil have mærkbare positive konsekvenser i andre henseender end selve den principielle afstandtagen fra køb af sex, som et strafsanktioneret forbud vil være udtryk for. Tværtimod vil et forbud mod købesex kunne have negative konsekvenser for et antal prostituerede både i form af ringere økonomiske forhold og i form af øget stigmatisering.

Straffelovrådet kan på denne baggrund ikke anbefale, at der indføres et sådant generelt forbud mod købesex.

**6.3.5.** Et andet spørgsmål er, om der bør indføres et forbud mod betaling for sex i visse situationer, f.eks. hvis den prostituerede er offer for menneskehandel, eller hvis den prostituerede er offer for rufferi eller alfonseri.

Straffelovrådet bemærker for det første, at der er stor forskel på menneskehandel på den ene side og rufferi og alfonseri på den anden side. Der vil derfor også væ-

re stor forskel på et forbud mod at købe sex af en person, der er offer for menneskehandel, og et forbud mod at købe sex af en person, der er offer for menneskehandel, rufferi eller alfonseri.

Menneskehandel er en meget alvorlig forbrydelse, som har en strafferamme på fængsel indtil 10 år, mens rufferi er en alvorlig forbrydelse, der straffes med fængsel indtil 4 år, og alfonseri straffes med fængsel indtil 3 år eller eventuelt med bøde. Straffelovrådet foreslår at videreføre strafferammen på fængsel indtil 4 år for rufferi, som samtidig foreslås udvidet til at omfatte de groveste af de tilfælde, som i dag straffes som alfonseri, jf. nærmere afsnit 6.2 ovenfor. Samtidig foreslås strafferammen for de mildere grader af udnyttelse af andres prostitution fastsat til bøde eller fængsel indtil 2 år.

Menneskehandel omfatter bl.a. modtagelse af en person, hvor der anvendes eller har været anvendt tvang, trusler, svig eller anden utilbørlig fremgangsmåde, med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution. Menneskehandel foreligger således bl.a. i tilfælde, hvor nogen, der er bekendt med, at der har været anvendt tvang mv., har modtaget en person med henblik på at få andel i den pågældendes indtægter som prostitueret.

Rufferi omfatter bl.a. at holde bordel, og Straffelovrådet foreslår dette udvidet til at omfatte enhver prostitutionsvirksomhed, hvor der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab mellem de prostituerede, der er beskæftiget i virksomheden, jf. nærmere afsnit 6.2 ovenfor. Alfonseri omfatter navnlig den, der i øvrigt udnytter en andens prostitution, dvs. modtager en andel af den pågældendes indtægter som prostitueret.

Mange af disse forhold vil ofte være skjult for den pågældende prostitueredes kunder, allerede fordi der er tale om alvorlige kriminelle forhold, som gerningsmændene vil søge at holde skjult.

Som det bl.a. fremgår af Servicesstyrelsens kampagne rettet bl.a. mod prostitutionskunder, er ofre for menneskehandel typisk bange for at fortælle deres virkelige historie, og der er endvidere en række mulige tegn på menneskehandel, som sjældent vil være synlige for en prostitutionskunde, eksempelvis om den prostitu-

erede har fået frataget sine identitetspapirer, er blevet pålagt en gæld, har været udsat for vold eller trusler eller ikke har været klar over arbejdsbetingelserne.

Andre mulige tegn på menneskehandel kan være synlige for en prostitutionskunde. Det kan være, om den prostituerede virker tilbageholdende, apatisk og måske bange, bor og arbejder samme sted, arbejder under usle forhold eller har vanskeligt ved at gøre sig forståelig. Sådanne mulige tegn på menneskehandel kan imidlertid også forekomme, selv om den prostituerede ikke er offer for menneskehandel. Selv om det ikke kan udelukkes, at det samlede billede kan være så påfaldende, at kunden vil have forsæt til, at der foreligger menneskehandel, vil det i almindelighed kræve noget mere. Som eksempler kan nævnes, at den prostitueredes bevægelsesfrihed er mærkbart begrænset, eller at den prostituerede mangler fuld psykisk funktionsduelighed.

Hvad angår rufferi og alfonseri gælder, at der formentlig er visse former for rufferi og alfonseri, hvor indikationerne kan være så stærke, at en prostitutionskunde ofte vil have forsæt til, at der foreligger rufferi eller alfonseri, selv om kunden ikke har sikker viden herom. Som eksempler kan nævnes, at prostitutionen afvikles fra et bordel, hvor der arbejder mere end én prostitueret, eller at kunden er kommet i kontakt med den prostituerede gennem en mellemmand. At betalingen sker til en tredjemand (uden at kontakten mellem kunde og prostitueret er formidlet af tredjemand), behøver derimod ikke at være tegn på alfonseri. Det *kan* det være, men det kan også være, at den pågældende tredjemand arbejder for den prostituerede (og ikke omvendt), og at betalingsmåden er en sikkerhedsforanstaltning fra den prostitueredes side.

På denne baggrund kan det til støtte for et forbud mod køb af sex hos en person, der er offer for menneskehandel, rufferi eller alfonseri, navnlig anføres, at det er kundens efterspørgsel, der giver mulighed for at udnytte den prostituerede, og at det uanset ens holdning til prostitution generelt umiddelbart fremstår som uacceptabelt at efterspørge køb af sex i tilfælde, hvor kunden har forsæt til, at den prostituerede udnyttes som offer for menneskehandel, rufferi eller alfonseri.

Heroverfor kan det navnlig anføres, at den nuværende politik, som bl.a. afspejles i Servicesstyrelsens kampagne, går ud på gennem en oplysningsindsats at ansvarliggøre prostitutionskunder, så de afstår fra at købe sex af prostituerede, hvis der

er tegn på, at den pågældende kan være offer for menneskehandel, og i givet fald anmelder en eventuel mistanke om menneskehandel til myndighederne. Hvis seksuelle forhold mod betaling til ofre for menneskehandel generelt kriminaliseres, vil en prostitutionskunde, der anmelder en mistanke om menneskehandel til myndighederne, fremover kunne risikere selv at blive retsforfulgt, hvilket må formodes at kunne få nogle prostitutionskunder til at afholde sig fra at anmelde en sådan eventuel mistanke.

Det kan endvidere anføres, at hvis prostitutionskunden er bekendt med eller bestemt formoder, at nogen tvinger den prostituerede til at prostituere sig og dermed til at have et seksuelt forhold til kunden, vil kunden ved at have sex med den prostituerede afhængig af tvangens art gøre sig skyldig i voldtægt eller i at skaffe sig seksuelt forhold ved anden ulovlig tvang, jf. straffelovens §§ 216 og 217. Grovere tilfælde af sex med en prostitueret, der udnyttes, er således allerede efter gældende ret omfattet af strafbestemmelser vedrørende alvorlige eller meget alvorlige forbrydelser.

Sammenfattende er det Straffelovrådets opfattelse, at det må antages i praksis at ville være sådan, at enten vil det helt undtagelsesvis kunne bevises, at en prostitutionskunde har en sådan viden, at den pågældende kan straffes for voldtægt eller anden ulovlig tvang, jf. straffelovens § 217, eller også vil der hverken kunne bevises forsæt til en af disse forbrydelser eller til seksuelt forhold til en person, der er offer for menneskehandel.

En eventuel ny bestemmelse om straf for prostitutionskunder, der har et seksuelt forhold til en prostitueret, der er offer for menneskehandel, måtte derfor antages i praksis ikke at ville blive bragt i anvendelse, idet der i praksis enten vil blive dømt for en alvorligere forbrydelse (voldtægt eller overtrædelse af straffelovens § 217) eller vil ske frifindelse på grund af manglende bevis for forsæt.

Straffelovrådet finder på denne baggrund ikke grundlag for at foreslå en særskilt kriminalisering af seksuelle forhold mod betaling til en person, der er offer for menneskehandel. Straffelovrådet finder heller ikke grundlag for at foreslå en særskilt kriminalisering af seksuelle forhold mod betaling til en person, der er offer for rufferi eller udnyttelse i øvrigt til prostitution.

## Kapitel 20

# Straffelovens §§ 230 og 235 a – pornomodeller under 18 år

### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

#### 1.1. Straffelovens § 230

##### 1.1.1. Den gældende bestemmelse i § 230

Efter straffelovens § 230 straffes den, der optager utugtige fotografier, film eller lignende af en person under 18 år med forsæt til at sælge eller på anden måde udbrede materialet, med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om optagelser af mere systematisk eller organiseret karakter.

Hovedformålet med bestemmelsen er at indføre et forbud mod anvendelse af 15-17-årige som pornomodeller. Før indførelsen af den gældende § 230 var dette ikke kriminaliseret, hvis den 15-17-åriges medvirken var frivillig.

Bestemmelsen omfatter personer under 18 år, og der kræves forsæt i relation til alderen. Herudover er der efter straffelovens § 230, 3. pkt., jf. § 226, mulighed for at pålægge ansvar for forhold omfattet af § 230 i tilfælde, hvor gerningsmanden har handlet uden kendskab til personens alder, men hvor der er handlet uagtsomt i relation til alderen. Straffelovens § 226 er behandlet i *kapitel 17* nedenfor.

Ved ”utugtige” fotografier, film eller lignende forstås billedoptagelser, hvor personen under 18 år har samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, hvor der i forhold til personen under 18 år anvendes genstande på en måde, der svarer til samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, eller hvor personen un-

der 18 år anvendes som model for fotografering af kønsdele eller seksuelt prægede berøringer. Lydoptagelser falder uden for bestemmelsen. Tegninger falder også uden for bestemmelsen.

Det må antages, at den person under 18 år, der optræder som pornomodel, ikke kan straffes for overtrædelse af bestemmelsen, heller ikke hvis optagelsen også omfatter andre personer under 18 år, jf. Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 328. Straffriheden omfatter kun optagelser, som personen under 18 år selv er med i. Hvis en person under 18 år, men over den kriminelle lavalder, optager utugtige fotografier, film eller lignende af en anden person under 18 år eller af andre personer under 18 år, kan den pågældende straffes, hvis den pågældende ikke selv er med i optagelsen.

Forbrydelsen fuldbyrdes ved optagelsen, men der kræves et videregående forsæt til salg eller anden udbredelse af optagelsen. Udbredelse omfatter i hvert fald videregivelse af optagelserne, herunder i en snæver kreds, og det er uden betydning, om der ydes betaling eller ej. Det kan diskuteres, om den blotte forevisning af optagelserne f.eks. for nogle få venner skal anses for udbredelse, jf. Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 328. Optagelse udelukkende til eget brug falder uden for bestemmelsen, men vil kunne være strafbart som forsøg på besiddelse af utugtige billedoptagelser, jf. straffelovens § 235, der omtales i *kapitel 23* nedenfor.

Ifølge forarbejderne til bestemmelsen afhænger medvirkensansvaret for en eventuel anden model, der virker som seksualpartner for personen under 18 år, af, om den pågældende ”samtidig står for optagelsen eller medvirker hertil”. Dette må forstås på den måde, at det ifølge forarbejderne ikke i sig selv er medvirken til optagelse at deltage som model i de aktiviteter, der optages, jf. tvivlende heroverfor Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 328.

Om straffelovens § 230 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 326-29.

## **1.1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen**

**1.1.2.1.** Den gældende bestemmelse i § 230 blev indsat ved lov nr. 441 af 31. maj 2000 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Forældelse, styrket indsats mod seksuelt misbrug af børn og unge samt IT-efterforskning) og var oprindelig affattet på følgende måde:

”§ 230. Den, der optager utugtige fotografier, film eller lignende af en person under 18 år med forsæt til at sælge eller på anden måde at udbrede materialet, straffes med hæfte eller fængsel indtil 2 år, under formildende omstændigheder med bøde. § 226 finder tilsvarende anvendelse.”

Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår bl.a. følgende (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 7794-95):

”Justitsministeriet finder, at der er behov for at udvide beskyttelsen af børn og unge mod at blive anvendt som pornomodeller til også at omfatte unge i aldersgruppen 15-17 år. Anvendelse af unge til dette formål er efter Justitsministeriets opfattelse udtryk for en seksuel udnyttelse, som samfundet ikke bør acceptere. Det bør således ikke være overladt til så unge personers egen bestemmelse, om de vil deltage i aktiviteter af den her omhandlede karakter, hvor der i øvrigt kan sættes spørgsmålstejn ved graden af frivillighed hos de unge, der medvirker.

Det foreslås derfor, at det ved indsættelse af en ny bestemmelse i straffelovens § 230 gøres strafbart at anvende unge under 18 år som modeller ved fremstilling af pornografisk billedmateriale. Under hensyn til det, der ovenfor er anført med hensyn til børn under 15 år, vil den foreslåede kriminalisering navnlig have betydning i forhold til unge i aldersgruppen 15-17 år, for så vidt som der i forhold til unge i denne aldersgruppe er tale om en nykriminalisering.

En sådan kriminalisering ligger i naturlig forlængelse af de andre bestemmelser i straffeloven, der indeholder en 18 års grænse med henblik på at beskytte personer under denne aldersgrænse mod seksuel udnyttelse.”

**1.1.2.2.** Bestemmelsen i § 230 blev ændret ved lov nr. 280 af 25. april 2001 om ændring af straffeloven, lov om international fuldbyrdelse af straf mv., lov om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. og lov om udlevering af lovovertrædere samt forskellige andre love (Gennemførelse af EU-rammeafgørelse om styrkelse af beskyttelsen mod falskmøntneri, 1. tillægsprotokol til den europæiske konvention om overførelse af domfældte og FN- konventionen til bekæmpelse af terrorbombninger samt ændringer

som følge af afskaffelsen af hæftestrafpen mv.), idet hæfte udgik af bestemmelsen.

**1.1.2.3.** Bestemmelsen i § 230 fik ved lov nr. 228 af 2. april 2003 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn mv.) sin nuværende formulering, når bortses fra ændringen af ”skærpende omstændigheder” til ”særligt skærpende omstændigheder i 2004.

Ved lovændringen blev strafferammen således ændret fra ”fængsel indtil 2 år eller under formildende omstændigheder bøde” til ”bøde eller fængsel indtil 2 år eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 6 år”. Endvidere blev der indsat et nyt 2. pkt. med angivelse af forhold, som i almindelighed skal anses som skærpende omstændigheder.

Lovændringen skete bl.a. på baggrund af et forslag til rammeafgørelse om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår bl.a. følgende (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 2619-20):

”Forslaget til rammeafgørelsens *artikel 5, stk. 2, litra c*, forpligter (...) hver medlemsstat til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at produktion, udbredelse mv. af børnepornografisk materiale kan straffes med fængsel i mindst 5 til 10 år, når der er tale om et barn under den seksuelle lavalder og barnets liv udsættes for fare, der anvendes grov vold, barnet forvoldes alvorlig skade, eller forholdet er begået inden for rammerne af en kriminel organisation.

Det foreslås derfor at forhøje strafferammen i § 235, stk. 1, til fængsel indtil 6 år, hvis der foreligger skærpende omstændigheder. Herudover foreslås det at tilføje et nyt pkt., der angiver eksempler på forhold, som taler i skærpende retning. Som skærpende omstændigheder anses således navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter. Det bemærkes i den forbindelse, at det foreslåede nye pkt. på dette punkt går videre end forslaget til rammeafgørelsen, idet det foreslås, at det forhold, at barnets liv udsættes for fare, at der anvendes grov vold, at der forvoldes barnet alvorlig skade, eller at der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter, altid skal betragtes som en skærpende omstændighed, uanset om der er tale om et barn under den seksuelle lavalder.

Der er ikke tale om en udtømmende opregning af omstændigheder, der kan betragtes som skærpende. Således kan eksempelvis barnets alder i sig selv medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme. Har barnet været udsat



for trusler eller særlig ydmygende eller fornædrende handlinger kan dette ligeledes medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme.

Det strafferetlige værn mod seksuel udnyttelse af børn i erhvervsmæssigt øje-med vil hermed tillige efter Justitsministeriets opfattelse blive styrket. En tilsvarende forhøjelse af strafferammen under skærpende omstændigheder foreslås indsat i § 230.

Hvorvidt optagelserne eller udbredelsen mv. skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter vil afhænge af en konkret vurdering, hvor bl.a. omfanget af produktionen og udbredelsen vil kunne indgå.

Med de foreslåede forhøjelser af strafferammerne i § 230 og § 235, stk. 1, vurderer Justitsministeriet, at Danmark opfylder forpligtelsen i rammeafgørelsens artikel 5, stk. 3, litra c.”

**1.1.2.4.** Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) blev ”skærpende omstændigheder” ændret til ”særligt skærpende omstændigheder”.

Det anføres i forarbejderne, at ændringen er teknisk begrundet. Det fremgår videre, at det er Justitsministeriets opfattelse, at der i bl.a. § 230 fortsat er behov for en skærpet sidestrafferamme, når der foreligger særligt skærpende omstændigheder, og at der med ændringen af kriteriet ”skærpende omstændigheder” ikke tilsigtes nogen ændring i det hidtidige strafbare område eller udmålingsniveau.

Lovændringen byggede på Straffelovrådets anbefaling i betænkning nr. 1424/2003 om straffastsættelse og strafferammer, jf. herved Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3290:

”Rådet har set det som en opgave ved revisionen af strafferammesystemet at komme med forslag til en mere præcis og nuanceret angivelse af de kriterier, der kan eller skal betinge anvendelsen af sidestrafferammer i skærpende retning.

Mens kriterierne for strafforhøjelse i overensstemmelse med legalitetsprincippet således bør være udformet så klart og præcist som muligt, er der ikke samme behov for, at kriterierne for strafnedsættelse skal udformes præcist. (...)

Uanset det ovenfor anførte principielle udgangspunkt, kan der efter rådets opfattelse for visse bestemmelsers vedkommende være behov for at bevare en *højere* sidestrafferamme med mindre præcise kriterier. Med henblik på disse tilfælde foreslår rådet anvendelse af kriteriet ”særligt skærpende omstændigheder” i sidestrafferammen for rent sprogligt at markere forskellen til den almindelige vurdering af skærpende omstændigheder ved udmåling inden for normalstrafferammen, jf. den foreslåede § 81”

## 1.2. Straffelovens § 235 a

Efter straffelovens § 235 a, stk. 1, straffes den, der rekrutterer eller i øvrigt medvirker til, eller som udnytter, at en person under 18 år deltager i en forestilling med utugtlig optræden, med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om forestillinger af mere systematisk eller organiseret karakter.

Efter straffelovens § 235 a, stk. 2, straffes den, der som tilskuer overværer en forestilling som nævnt i § 235 a, stk. 1, med deltagelse af en person under 18 år, med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Bestemmelsen i § 235 a blev indført ved lov nr. 319 af 28. april 2009 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Gennemførelse af Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug mv.). Som lovens undertitel viser, havde lovændringen sammenhæng med Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug. Af forarbejderne fremgår bl.a. følgende (Folketingstidende 2008-09, tillæg A, side 2450):

”På den anførte baggrund foreslås det med henblik på at opfylde konventionens artikel 21, at der indsættes en ny bestemmelse (straffelovens § 235 a), der dels omfatter rekruttering og anden medvirken til, at personer under 18 år deltager i pornografiske forestillinger, dels omfatter den, der som tilskuer overværer en sådan optræden med deltagelse af personer under 18 år.

Det foreslås, at der i lovteksten i stedet for konventionens udtryk (”pornografisk”) anvendes udtrykket ”utugtlig” optræden, som i dag bl.a. anvendes i straffelovens bestemmelser om børnepornografi (§§ 230 og 235). Den foreslåede bestemmelse vil således omfatte en række forskellige former for optræden af seksuel karakter, herunder tilfælde, hvor den pågældende optræder med striptease eller andre former for nøgends.

Med udgangspunkt i det, der er anført i den forklarende rapport til konventionen, foreslås det endvidere, at den nye bestemmelse i straffelovens § 235 a afgrænses nærmere til ”forestillinger”. Hermed sigtes først og fremmest til optrædere, hvor der kun er adgang mod betaling, men også optrædere, som f.eks. arrangeres ved lukkede sammenkomster for en afgrænset gruppe af personer, uden at der opkræves betaling, vil være omfattet. Det er forudsat, at der skal være tale om en vis forudgående planlægning og bestemmelsen vil således ikke omfatte tilfæl-

dighedsprægede optrædere – herunder når nogen er tilskuer til sådanne optrædere – f.eks. tilfælde, hvor en person under 18 år ved en fest spontant beslutter at ”optræde” med et striptease-show.

Det bemærkes endelig, at der efter konventionens artikel 21, stk. 2, er mulighed for at begrænse kriminaliseringen af tilskuere til pornografiske forestillinger med deltagelse af en person under 18 år til tilfælde, hvor barnet er blevet rekrutteret til eller udsat for tvang i forbindelse med den pornografiske optræden. Efter Justitsministeriets opfattelse ville en sådan begrænsning imidlertid rejse en række vanskelige bevismæssige spørgsmål, idet domfældelse af en tilskuer til en pornografisk optræden i givet fald ville forudsætte, at der kunne føres bevis for, at han eller hun havde forsæt til (dvs. vidste eller anså det for overvejende sandsynligt), at det optrædende barn f.eks. var tvunget til at optræde. På denne baggrund finder Justitsministeriet, at der i forbindelse med en dansk ratifikation i givet fald ikke bør tages forbehold efter konventionens artikel 21, stk. 2.”

## **2. Retspraksis**

Der foreligger ikke trykt retspraksis vedrørende overtrædelse af straffelovens § 230 eller § 235 a.

Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i den 10-årige periode 2000-2009 var i alt 4 fældende strafferetlige afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 230, hvoraf én var en ubetinget fængselsstraf (på 5 måneder).

Straffelovens § 235 a har kun været gældende siden den 1. juli 2009, og der foreligger endnu ikke statistiske oplysninger om bestemmelsens anvendelse ud over, at politiet i 2009 modtog 0 anmeldelser om overtrædelser af bestemmelsen og i 2010 1 anmeldelse om overtrædelse af bestemmelsen.

## **3. EU-retlige og internationale forpligtelser**

**3.1.** Efter artikel 2, litra a og b, i Rådets rammeafgørelser nr. 68/2004 af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi er EU's medlemsstater forpligtet til at kriminalisere bl.a. den, der tvinger et barn til deltagelse i pornografiske optrin eller drager fordel af eller på anden måde udnytter et barn til sådanne formål, eller som hverver et barn til deltagelse i pornogra-

fiske optrin. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. rammeafgørelsens artikel 1, litra a.

Efter artikel 3, stk. 1, litra a, i rammeafgørelsen er EU’s medlemsstater endvidere forpligtet til at kriminalisere fremstilling af børnepornografi.

Det følger af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 1, at strafferammen mindst skal omfatte fængsel indtil 1 år. Det følger endvidere af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 2, at strafferammen i bl.a. følgende to tilfælde mindst skal omfatte fængsel indtil 5 år:

- 1) Tvinge et barn til at deltage i pornografiske optrin.
- 2) Drage fordel af eller på anden måde udnytte et barn til at deltage i pornografiske optrin, hverve et barn til at deltage i pornografiske optrin eller fremstille børnepornografi, alt under forudsætning af, at offeret efter national lovgivning er et barn under den seksuelle lavalder og
  - barnets liv udsættes for fare,
  - der anvendes grov vold eller forvoldes barnet alvorlig skade, eller
  - lovovertrædelserne er begået inden for rammerne af en kriminel organisation som defineret i fælles aktion 98/733/RIA, der gør det strafbart at deltage i en kriminel organisation i Den Europæiske Unions medlemsstater.

Fælles aktion nr. 98/733 er nu afløst af Rådets rammeafgørelse nr. 2008/841 af 24. oktober 2008 om bekæmpelse af organiseret kriminalitet, der definerer ”kriminel organisation” på følgende måde (artikel 1, nr. 1):

”en struktureret sammenslutning af en vis varighed bestående af mere end to personer, der handler i forening med henblik på at begå strafbare handlinger, som kan straffes med en frihedsstraf eller en sikkerhedsforanstaltning af en maksimal varighed på mindst fire år eller en strengere straf, for direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel”

**3.2.** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/92 af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi for så vidt angår de medlemsstater, som er omfat-

tet af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivets artikel 4, stk. 2, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, forpligtet til at kriminalisere den, der får et barn til eller rekrutterer det til at deltage i pornografisk optræden, eller som drager fordel af eller på anden måde udnytter et barn til sådanne formål. Ved "barn" forstås en person under 18 år, jf. direktivets artikel 2, litra a.

Strafferammen skal mindst omfatte fængsel indtil 5 år, hvis barnet er under den seksuelle lavalder, og fængsel indtil 2 år, hvis barnet er over denne alder. Hvis der er tale om at presse eller tvinge et barn til at deltage i pornografisk optræden eller at true et barn med dette formål, skal strafferammen dog ifølge direktivets artikel 4, stk. 3, mindst omfatte fængsel indtil 8 år, hvis barnet er under den seksuelle lavalder, og fængsel indtil 5 år, hvis barnet er over denne alder.

Efter direktivets artikel 4, stk. 4, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, endvidere forpligtet til at kriminalisere den, der overværer en pornografisk optræden, hvori der deltager et barn.

Strafferammen skal mindst omfatte fængsel indtil 2 år, hvis barnet er under den seksuelle lavalder, og fængsel indtil 1 år, hvis barnet er over denne alder.

Efter direktivets artikel 5, stk. 6, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, endvidere forpligtet til at kriminalisere fremstilling af børnepornografi. Strafferammen skal mindst omfatte fængsel indtil 3 år.

Direktivet skal være gennemført i national ret senest den 18. december 2013.

**3.3.** Efter artikel 21, stk. 1, litra a og b, i Europarådets konvention af 25. oktober 2007 om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug skal de kontraherende stater kriminalisere den, der rekrutterer et barn til at deltage i en pornografisk forestilling, får et barn til at deltage i pornografisk forestilling eller tjener på eller på anden måde udnytter et barn til sådanne formål. Ved "barn" forstås en person under 18 år, jf. konventionens artikel 3, litra a.

Efter konventionens artikel 21, stk. 1, litra c, skal de kontraherende stater endvidere kriminalisere den, der overværer pornografiske forestillinger, der involverer deltagelse af børn.

Efter konventionens artikel 20, stk. 1, litra a, skal de kontraherende stater endvidere kriminalisere fremstilling af børnepornografi.

Danmark ratificerede konventionen den 18. november 2009, og konventionen trådte i kraft den 1. juli 2010.

#### **4. Straffelovrådets overvejelser**

**4.1.** Kriminaliseringen i bestemmelserne i straffelovens §§ 230 og 235 a bygger på EU-retlige og internationale forpligtelser. Bestemmelserne anvendes sjældent i praksis, og Straffelovrådet er ikke bekendt med, at bestemmelsernes udformning skulle have givet anledning til problemer.

Straffelovrådet har på denne baggrund ikke fundet grundlag for at foreslå større ændringer af gerningsindholdet i straffelovens §§ 230 eller 235 a.

Straffelovrådet foreslår dog at forenkle gerningsbeskrivelsen i § 235 a, således at ”rekrutterer eller i øvrigt medvirker til, eller som udnytter” ændres til ”medvirker til”. Bortset fra, at forbrydelsen med den foreslåede forenkling i alle tilfælde først vil være fuldbyrdet på det tidspunkt, hvor en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden, er der ikke tilsigtet nogen ændringer i gerningsindholdet. Rekruttering af en person under 18 år til en sådan forestilling vil fremover kunne straffes som forsøg, hvis den rekrutterede persons deltagelse ikke bliver til noget.

Endvidere foreslås en sproglig modernisering af gerningsbeskrivelsen i §§ 230 og 235 a, således at ”utugtig” ændres til ”pornografisk”.

**4.2.** Med hensyn til strafferammerne har Straffelovrådet noteret sig, at de ganske vist er udformet i lyset af EU-rammeafgårelsen, men at de dog ikke direkte følger heraf. Eksempelvis kræver EU-rammeafgårelsen for de fleste af de opregne-

de skærpende omstændigheders vedkommende kun mindst fængsel indtil 5 år i strafferammen, hvis barnet er under den seksuelle lavalder. Hertil kommer, at flere af de opregnede skærpende omstændigheder (grov vold, livsfare) i praksis kun vil foreligge, hvis andre straffelovsbestemmelser (§ 245, § 252) er overtrådt, som har strafferammer på henholdsvis fængsel indtil 6 år og fængsel indtil 8 år. Strafferammerne i straffelovens §§ 230 og 235 a går således noget videre end krævet i rammeafgørelsen.

Hertil kommer, at det nye EU-direktiv indeholder andre krav til strafferammerne end rammeafgørelsen, og at gældende dansk ret på ét punkt ikke lever op til direktivets krav. Direktivet kræver således en strafferamme på mindst fængsel indtil 2 år for at overvære en pornografisk forestilling, hvori deltager et barn under den seksuelle lavalder, hvilket efter gældende dansk ret ikke er opfyldt. Direktivet kræver endvidere en strafferamme på mindst fængsel indtil 8 år for at tvinge et barn under den seksuelle lavalder til at deltage i pornografisk optræden (artikel 4, stk. 3), hvilket efter gældende dansk ret dog må anses for opfyldt derved, at de groveste tilfælde af pornografisk optræden – hvor et barn under den seksuelle lavalder har seksuelt forhold til nogen – kan straffes med fængsel indtil 8 år, jf. straffelovens § 222.

Selv om direktivet ikke gælder for Danmark, har Straffelovrådet på denne baggrund overvejet, om en anden og eventuelt enklere udformning af strafferammerne ville være at foretrække.

Straffelovrådet foreslår at forenkle de gældende strafferammer i § 230 og § 235 a, stk. 1, så der fastsættes én fælles strafferamme i stedet for opdelingen i en normalstrafferamme og en skærpet strafferamme, og så den ikke-udtømmende opregning i lovteksten af særligt skærpende omstændigheder udgår. Rådet foreslår således en strafferamme på bøde eller fængsel indtil 6 år.

Rådet skal samtidig pege på, at direktivets krav til strafferammen for at overvære en pornografisk optræden, hvori deltager et barn under 15 år, vil kunne opfyldes ved at forhøje strafferammen i § 235 a, stk. 2, fra bøde eller fængsel indtil 1 år til bøde eller fængsel indtil 2 år eller ved at indføre en skærpet strafferamme, hvorefter straffen kan stige til fængsel indtil 2 år, hvis personen, som deltager i en pornografisk forestilling, har været under 15 år. Rådet har på denne baggrund i

sit lovudkast medtaget forslag om en generel forhøjelse af strafmaksimum til fængsel indtil 2 år.

**4.3.** Straffelovrådet har overvejet bestemmelsernes systematiske placering i kapitlet om seksualforbrydelser.

På den ene side er der tale om strafbestemmelser, som angår beskyttelse af personer under 18 år og dermed er beslægtede med de øvrige bestemmelser i kapitlet, der angår forhold begået over for personer under 18 år, dvs. straffelovens §§ 223 og 223 a.

På den anden side omfatter straffelovens §§ 230 og 235 a ikke kun samleje og anden kønslig omgængelse end samleje, hvilket taler for, at bestemmelserne først placeres efter straffelovens §§ 216-223 a, som angår samleje, og §§ 224 og 225, som angår anden kønslig omgængelse end samleje.

Der er imidlertid en sådan lighed mellem de forhold, der er omfattet af straffelovens § 230, og de forhold, der er omfattet af straffelovens § 235 a, at de to bestemmelser bør placeres umiddelbart efter hinanden.

**4.4.** Hvad angår strafansvar for uagtsomhed med hensyn til barnets alder henvises til *kapitel 17* ovenfor.



## Kapitel 21

### Straffelovens § 232 – blufærdighedskrænkelse

#### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

##### 1.1. Den gældende bestemmelse i § 232

Efter straffelovens § 232 straffes den, som ved uterligt forhold krænker blufærdigheden eller giver offentlig forargelse, med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Med udtrykket ”uterligt forhold” sigtes til handlinger, som har relation til seksuelle forhold og er af en vis grovhed.

Bestemmelsen fungerer i realiteten som en generalklausul, der kan bringes i anvendelse på enhver seksuel handling af en vis grovere karakter, som ikke er omfattet af de øvrige bestemmelser i straffelovens kapitel 24, men som dog af domstolene findes at burde kunne mødes med straf.

Strafansvar efter bestemmelsen forudsætter, at gerningsmanden ved det uterlige forhold enten krænker blufærdigheden eller giver offentlig forargelse.

Krænkelse af blufærdigheden i bestemmelsens forstand foreligger, når blot handlingen efter sin art er egnet til at krænke blufærdigheden. I kravet om, at handlingen skal være blufærdighedskrænkende ligger dog, at handlingen skal være foretaget over for en eller flere personer, hvis interesse man ved at pålægge strafansvar søger at beskytte, og at et gyldigt samtykke fra den eller dem, over for hvem handlingen er foretaget, udelukker ansvar.

Med offentlig forargelse sigtes til, at uterlige forhold ”påtvinges” en større og mere ubestemt kreds’ umiddelbare iagttagelse, som ikke på forhånd har samtykket deri. Sådan som krænkelse af blufærdigheden fortolkes, udvider det imidlertid næppe strafansvaret, og dette led i bestemmelsen anvendes næppe mere i

praksis, jf. Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 331.

Som nævnt udelukker det ansvar, hvis den eller de, over for hvem den seksuelle handling foretages, har givet gyldigt samtykke. I modsætning til, hvad der gælder for samleje og anden kønslig omgængelse end samleje, findes der ikke udtrykkelige lovbestemmelser om en nedre aldersgrænse for, hvornår der kan gives gyldigt samtykke til de seksuelle handlinger, der er omfattet af straffelovens § 232. I ældre teori og praksis var det antaget, at diskulperende samtykke ikke kunne gives af børn under 15 år, og at det afhang af de konkrete omstændigheder, om en 15-17-årig kunne give diskulperende samtykke (idet en person under 18 dog ikke kunne give diskulperende samtykke til forhold mellem personer af samme køn, jf. herved den højere seksuelle lavalder for homoseksuelle forhold, der var gældende frem til 1976). I nyere teori antages det derimod, at personer over 15 år generelt kan give diskulperende samtykke (medmindre forholdet mellem parterne ville være omfattet af straffelovens § 223 (eller § 210), hvis der var tale om samleje), og at det må bero på en konkret vurdering, om et barn under 15 år kan give diskulperende samtykke til en given seksuel handling, der er omfattet af straffelovens § 232. Spørgsmålet ses ikke at være behandlet i nyere retspraksis.

Subjektivt er ansvar efter straffelovens § 232 betinget af forsæt, hvilket navnlig har betydning i forhold til spørgsmålet, om der foreligger diskulperede samtykke. Bestemmelsens anvendelse forudsætter således ikke, at gerningsmanden selv har opfattet sin handling som blufærdighedskrænkende.

De handlinger, der er omfattet af straffelovens § 232, kan navnlig opdeles i handlinger, hvor gerningsmanden og offeret er i umiddelbar fysisk kontakt med hinanden, og handlinger, hvor dette ikke er tilfældet.

Handlinger, hvor gerningsmanden og offeret er i umiddelbar fysisk kontakt med hinanden, spænder fra handlinger lige under grænsen for anden kønslig omgængelse end samleje til flygtige berøringer. Til illustration af undergrænsen for, hvornår der foreligger en seksuel handling af en sådan grovhed, at den er omfattet af straffelovens § 232, kan nævnes den frifindede dom UfR 1988.397 V om befølinger af lår uden på tøjet i seksuel hensigt over for 17-18-årige over for den fældende dom UfR 2004.970 H om beføling af bagdelen uden på tøjet af en 13-

årig pige. Beføling af bryst eller kønsdele uden på tøjet er omfattet af straffelovens § 232.

Straffelovens § 232 kan også anvendes på samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, når det sker uden samtykke, hvis ingen anden bestemmelse i straffelovens kapitel 24 kan anvendes. Dette er i praksis forekommet i enkelte ældre domme fra før lovændringen i 1981 (f.eks. UfR 1961.794 H og UfR 1965.887 H), hvor der imidlertid i dag måtte forventes domfældelse for voldtægt. Det er endvidere også i nyere praksis forekommet i domme, hvor en læge eller anden behandler eller en plejer i en behandlings- eller plejesituation har foretaget ikke-behandlings- eller -plejemæssigt begrundede handlinger af seksuel karakter. Det drejer sig eksempelvis om TfK 2008.877 Ø (bl.a. indføring af fingre i to kvinders kønsdele), UfR 2008.1448 Ø (bl.a. indføring af fingre i kvindes kønsdel), UfR 2006.298 Ø (indføring af fingre i kvindes kønsdel) og UfR 1983.193 V (samleje). I sidstnævnte sag stemte 3 voterende for at domfælde for voldtægt.

Overtrædelser af straffelovens § 232, hvor gerningsmanden og offeret ikke er i umiddelbar fysisk kontakt, kan kategoriseres på forskellig måde. En særlig kategori er tilfælde, hvor gerningsmanden får offeret til at foretage en seksuel handling med sig selv. Sådanne sager er sjældne.

Herudover kan sondres mellem tilfælde, hvor gerningsmanden blotter sig eller i øvrigt foretager seksuelle handlinger i en andens påsyn, tilfælde, hvor gerningsmanden belurer en anden, som er nøgen eller i gang med en seksuel handling, tilfælde, hvor gerningsmanden retter en seksuel henvendelse til en anden, og tilfælde, hvor gerningsmanden videregiver oplysninger af seksuel karakter om nogen til andre. Derimod vil det næppe i sig selv være omfattet af straffelovens § 232, hvis en person anvender tekster, billeder eller genstande, som vedrører en anden person, til seksuelle formål, der ikke involverer andre.

Som tidligere nævnt er det en betingelse for strafansvar efter straffelovens § 232, at handlingen er af en vis grovere seksuel karakter.

Mens blottelse (dvs. fremvisning af kønsdele) og foretagelse af seksuelle handlinger i andres påsyn således normalt vil være omfattet af straffelovens § 232, gælder dette ikke, hvor en person f.eks. blot færdes nøgen på offentligt sted. Her

vil der højst kunne blive tale om straf for overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 2, om uanstændig eller anstødelig opførsel, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse. I dag anses det dog heller ikke for uanstændigt eller anstødeligt i ordensbekendtgørelsens forstand at færdes nøgen på en offentlig strand, og det samme vil efter omstændighederne kunne gælde f.eks. deltagelse i et nøgenløb.

Grænsen mellem lovlige og strafbare henvendelser af seksuel karakter eller videregivelse af oplysninger af seksuel karakter beror ligeledes på de nærmere omstændigheder, herunder karakteren af forholdet mellem de involverede personer.

Særligt med hensyn til videregivelse af oplysninger af seksuel karakter om nogen til andre bemærkes, at der i retspraksis er eksempler på, at dette efter sin art ikke er blevet anset som blufærdighedskrænkelse (UfR 1999.177 V, domfældelse for fredskrænkelse, jf. straffelovens § 264 d), og på, at tiltalen og dermed dommen har været udformet på den måde, at blufærdighedskrænkelsen bestod i senere modtagne henvendelser af seksuel karakter, som skyldtes videregivelsen af oplysningerne af seksuel karakter (UfR 2001.2573 Ø og TfK 2005.712 Ø). Det må imidlertid antages, at videregivelse af oplysninger af seksuel karakter om nogen til andre i sig selv kan udgøre en blufærdighedskrænkelse, forudsat at forholdet har den grovhed, som kræves for anvendelsen af straffelovens § 232. Der kan i overensstemmelse hermed henvises til TfK 2003.692 Ø, jf. også Vagn Greve m.fl., anf.st. side 333-34.

Om straffelovens § 232 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., anf.st. side 329-34, Knud Waaben, Strafferettens specielle del (5. udg. 1999) side 60-64, Stephan Hurwitz, Den danske Kriminalret, Speciel Del (1955) side 205-209 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 526-30.

Straffelovens § 232 suppleres af ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 2, som forbyder at udvise uanstændig eller anstødelig opførsel, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse. Ordensbekendtgørelsen finder anvendelse på veje eller på andre steder, hvortil der er almindelig adgang. ”Vej” omfatter også cykelsti, fortov, plads, bro, tunnel, passage, sti eller lignende, som benyttes til almindelig færdsel. Ordensbekendtgørelsen finder således f.eks. anvendelse i offentligt tilgængelige parker, jernbane- og rutebilstationer, porte, of-

fentlige toiletter, offentlige befordringsmidler, herunder taxier, forlystelsessteder samt i åbningstiden butikker, butikcentre og offentlige kontorer.

Justitsministeriet udtalte i 1976, at nøgenbadning og solbadning på stranden uden tøj ikke i sig selv kan betegnes som uanstændig opførsel, men at ”provokerende eller demonstrerende” optræden over for andre badegæster kan være det. Denne udtalelse er formentlig stadig udtryk for retstilstanden, jf. herved UFR 2009.504 Ø, hvor byretten udtalte, at samfundsudviklingen siden 1976 ikke havde udviklet sig således, at nøgenbadning nu var i strid med ordensbekendgørelsen, mens landsretten fandt, at ”badning” i naturbeskyttelseslovens forstand efter en almindelig sproglig forståelse og på baggrund af den samfundsmæssige udvikling måtte forstås som omfattende nøgenbadning.

## **1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen**

### **1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930**

Når bortses fra de ændringer, der er en følge af hæftestraftens afskaffelse (jf. afsnit 1.2.3 nedenfor) og forenklingen af strafferammer (jf. afsnit 1.2.5 nedenfor), har § 232 været uændret siden borgerlig straffelovs ikrafttræden i 1933, hvor bestemmelsen havde følgende ordlyd:

”§ 232. Den, som ved uterligt Forhold krænker Blufærdigheden eller giver offentlig Forargelse, straffes med Fængsel indtil 4 år eller under formildende Omstændigheder med Hæfte eller Bøde.”

Om forarbejderne til bestemmelsen kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) §§ 215-216 samt side 208-209. Der kan endvidere henvises til Torps betænkning af 1917 (U II) § 212 samt side 196-97 og udkast af 1923 (U III) § 213 samt spalte 330. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3377 (§ 234), samt Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, spalte 5377 (§ 232).

Af U I fremgår bl.a. følgende (side 208-209):

”§ 215 træder i Stedet for Stl.s § 185, for saa vidt denne straffer Krænkelser af den enkeltes Blufærdighed, men afviger ret væsentlig fra Straffelovens Bestemmelser. Den strafbare Handling betegnes som Foretagelsen af noget, der er egnet til at krænke nogens Blufærdighed. Den Handling, der skal foretages, maa være noget, der vedrører et kønsligt usædeligt Forhold, men den krænkes Legeme maa enten slet ikke benyttes, eller i alt Fald ikke bruges saaledes, at Behandlingen af det fremkalder kønslig Tilfredsstillelse, da Forholdet i saa Fald vil falde ind under de foregaaende Bud om Krænkelser af den enkeltes Kønsfrihed. Baade ensidige kønslige Handlinger og slige Handlinger mellem to Personer, baade sædelige og usædelige, omfattes af Paragrafen. Om Blufærdighedskrænkelsen fremkaldes ved Ord eller Gerning, er ligegyldigt. Begge Forhold ere strafbare efter Bestemmelsen. Til Forbrydelsen Fuldbrydelse kræves ikke, at nogens Blufærdighedsfølelse faktisk er bleven krænket. Skønner Domstolen, at Handlingen er egnet til at krænke, er Straf forskyldt. (...)

§ 216 beskytter den almene Blufærdighedsfølelse mod Handlinger af den i forrige Paragraf ommeldte Art, naar den foretages paa de i Paragrafen nærmere angivne Steder eller under de der angivne Forhold. Til Forbrydelsens Fuldbrydelse kræves ogsaa her kun Foretagelsen af en Handling. Medtaget er de Tilfælde, hvor Handlingen vel ikke er foretaget paa noget offentligt Sted eller noget Sted, der kan stilles i Klasse hermed, men i Overværelse af et større Antal Personer, saaledes en af de saakaldte nøgne Fremstillinger i en privat, større Kreds. Under Bestemmelsen er og bør ogsaa henføres Handlinger af ovennævnte Art, der foretages paa en saadan Maade, at de paatvinge sig omboendes eller Husfællers Opmærksomhed saaledes, at disse ikke kunne undgaa Kendskab til Handlingernes kønslig usædelige Karakter og derigennem forulempes.”

Af U II fremgår bl.a. følgende (side 196-97):

”Ogsaa K. U.’s Regler om den tredje Gruppe af de i 20. Kap. omhandlede Forbrydelser (...) er langt videregaaende end de tilsvarende Bestemmelser i nyere Love og Udkast og gaar navnlig ogsaa langt ud over de i Straffeloven dragne Grænser for det strafbare.

Dette gælder for det første K. U. §§ 215 og 216, der nærmest svarer til Strfl. § 185. Dennes Udtryk ”ved *uterligt Forhold* krænker Blufærdigheden” har man fortolket derhen, at de tilkendegiver, at Blufærdighedskrænkelsen skal være grov, men ikke siger noget om Handlingens Art. Der gaas derved ud fra, at Blufærdigheden kun kan krænkes ved kønsusædeligt (*uterligt*) Forhold. Det samme mener Motiverne til K. U. S. 208 og forudsætter, at ogsaa §§ 215 og 216 kun rammer Blufærdighedskrænkelser ved kønsusædeligt Forhold. Dette er dog næppe holdbart. Naar en Mand for at bade vandrer nøgen over en fremmed, privat Strand, hvor der sidder fuldt af Damer, eller omvendt, naar en Mand, der paa sin private Grund finder en Dame afklædt til Badning, gaar lige løs på hende og bortviser hende, eller f. Eks. en Maler ubemærket benytter hende som nøgen Model – i saadanne og talrige andre Tilfælde kan vedkommendes Blufærdighed meget vel blive endog ret stærkt krænket, men der foreligger intet *uterligt*, kønsusædeligt Forhold eller ”*utugtig Adfærd*” som N. Strafl. § 212 siger. Og Forholdet bør sikkert ikke

straffes, i alt fald ikke som Forbrydelse, men højst i visse Tilfælde som Politiforseelse.

Det foreslaas derfor i § 212 at bibeholde den i Strfl. § 185 gennem Ordene ”ved uterligt Forhold” givne Begrænsning. Ogsaa udtrykket ”krænker Blufærdigheden” foreslaas bibeholdt, idet K. U.’s ”egnet til at krænke” osv. atter gaar for vidt. Bevis for Krænkelsen bør vel ikke kræves, men gyldigt Samtykke maa dog selvfølgelig udelukke Ansvaret. (...) Det foreslaas dernæst, at Reglerne i K. U. §§ 215 og 216 ligesom i Strfl. § 185 og N. Strfl. § 212 sammendrages i en Bestemmelse. Det særegne ved K. U. § 216 – at en større eller tilfældig Kreds udsættes for Blufærdighedskrænkelsen – udtrykkes i N. Strfl. § 212, tysk V. E. § 256, G. E. § 250, østerrigsk Regeringsforsl. § 283 og schweizisk V. E. Art. 135 ganske kort ved Ordet ”offentlig” foretager o. l. Og dette synes, ligesom Udtrykket i Strfl. § 185 ”giver offentlig Forargelse”, fuldt saa klart og skarpt som den lange Beskrivelse i K. U. § 216 at angive, hvad det kommer an paa, uden som denne at aabne Døren for en Mængde Bogstavfortolkning og derfra hidrørende Tvivl.

Ganske udenfor den almindeligt for saadanne Bestemmelser gældende Ramme gaar K. U. § 216 øjensynligt, idet den ved Ordene ”eller i Overværelse af et større Antal Personer” bl. a., som det ogsaa siges i Motiverne S. 209, sigter til ”nøgne Fremstillinger” i en *privat* større Kreds, altsaa ogsaa, hvor Deltagerne ved, hvad de gaar hen til. Dette er ganske urimeligt. Voksne Mennesker bør selv afgøre, hvad de i en privat Kreds har Lyst til og kan taale at se af den Art. Tilstedeværende umodne Personer er der Grund til at beskytte, jfr. ogsaa N. Straf. § 212; ligesaa – dolus forudsat – uindviede Deltagere. Begge Dele er der ved Affattelsen af § 212 taget Hensyn til [”*offentligt eller overfor Børn under 16 Aar eller Personer, hvis Samtykke dertil han ikke var berettiget til at forudsætte*”]. Men ellers kommer det hele ikke Samfundet ved. Der er derfor næppe Anledning til at komme ind paa al den Tvivl og Usikkerhed, som det vage Udtryk ”større Antal Personer” kan give anledning til.”

Af U III fremgår bl.a. følgende (spalte 330):

”§ 213 opretholder Straffelovens § 185, forsaavidt denne fastsætter Straf for Krænkelse af Blufærdigheden. Ligesom Straffelovens § 185 er Udkastets § 213 begrænset til de Tilfælde, hvor Blufærdighedskrænkelsen sker ved uterligt Forhold. Naar dette ikke er Tilfældet, f. Eks. hvis upassende Badning finder Sted fra offentlig Vej eller Plads, vil der i Almindelighed kun kunne være Tale om en politimæssig Forseelse, jfr. f. Eks. Politivedtægt for København af 1. Marts 1913 § 10, og nogen større Straf skønnes i disse Tilfælde ikke paakrævet.”

I Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3377, anføres alene helt kort, at § 234 ”opretholder Straffelovens § 185, idet man – i Modsætning til Kommississionen – foreslaar Straf ikke blot for den, som ved uterligt Forhold krænker Blufærdigheden, man ogsaa for den, som paa lige Maade giver offentlig Forargelse”.

### **1.2.2. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse**

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse fremgår bl.a. følgende (side 179-80):

”I praksis anvendes i almindelighed bøde, betinget dom eller en kort frihedsstraf. Det samlede antal sager om § 232 i årene 1979-82 har ligget på ca. 200, hvoraf ca. 125 blev afgjort med bøde. Af samtlige udmålte frihedsstraffe 1979-82 var der gennemsnitlig kun fire pr. år (to ubetingede og to betingede), der lød på højere straf end 6 måneder, og i intet af disse tilfælde har straffen oversteget 1 år og 6 måneder.

Det forekommer ubetænkeligt at foreslå strafferammen i § 232 ændret således, at den lyder på bøde eller fængsel indtil 2 år. Det er muligt, at maksimum endog kunne sættes ned til fængsel i 1 år. Men måske er det utilrådeligt at gå så langt ned, bl.a. under hensyn til, at § 232 kan være den eneste anvendelige straffebestemmelse med hensyn til nogle ikke ubetydelige seksuelle krænkelser af børn.

Straffelovrådet foreslår endvidere, at man i forbindelse med en ændring af strafferammen forenkler beskrivelsen af de strafbare forhold ved at stryge ordene ”eller giver offentlig forargelse”. Disse ord er næppe af selvstændig betydning ved siden af bestemmelsens 1. led: ”krænker blufærdigheden”, der ikke er begrænset til krænkelser af enkeltpersoner, men også finder anvendelse på uterligt forhold udvist over for flere personer, også når det sker på offentlige steder.”

### **1.2.3. Lovændringen i 2000**

Ved lov nr. 433 af 31. maj 2000 om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med gennemførelsen af en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (Ændringer som følge af straffuldbyrdelsesloven, afskaffelse af hæftestraffen og prøveløsladelse af livstidsdømte mv.) blev straffelovens § 232 ændret, idet hæfte udgik af bestemmelsen.

### **1.2.4. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer**

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer fremgår bl.a. følgende (side 747):

”5.4.2. § 232 er i Straffelovrådets oversigt baseret på det angrebne retsgode placeret i samme kategori som bl.a. §§ 218 og 219 (...), dvs. med et strafmaksimum på 4 års fængsel svarende til det nugældende.



Straffelovrådet har noteret sig den opfattelse, som kom til udtryk i 1987-betænkningen (...). Rådet er fortsat enig i, at det ved en lovrevision kunne overvejes at forenkle gerningsbeskrivelsen som anført. Rådet ville dog bl.a. af hensyn til sammenhængen i strafferammesystemet finde det rigtigst, at det nugældende strafmaksimum på 4 års fængsel indtil videre opretholdes uændret. Rådet bemærker i den forbindelse, at § 232 efter omstændighederne kan omfatte meget grove forhold. Rådet foreslår en teknisk begrundet ændring af strafferammen fra ”fængsel indtil 4 år eller under formildende omstændigheder med bøde” til ”bøde eller fængsel indtil 4 år””

### **1.2.5. Lovændringen i 2004**

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) gennemførtes en teknisk begrundet forenkling af normal- og sidestrafferammerne i straffelovens § 232, idet sidestrafferammen, hvorefter straffen under formildende omstændigheder kunne nedsættes til bøde, udgik, samtidig med at bøde indsattes som det faste minimum i normalstrafferammen. Bestemmelsens strafmaksimum forblev uændret, og det anføres i forarbejderne, at der med udeladelsen af kravet om formildende omstændigheder ikke tilsigtedes nogen ændring i det hidtidige strafbare område eller udmålingsniveau, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3329.

## **2. Retspraksis**

Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i den 25-årige periode 1985-2009 var i alt 7.190 fældende strafferetlige afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 232, heraf 726 ubetingede fængselsstraffe på i gennemsnit mellem 43 og 192 dage.

Der er således ikke alene flere fældende afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 232 end for overtrædelse af nogen anden paragraf i straffelovens kapitel 24 – der er flere fældende afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 232 end for overtrædelse af samtlige øvrige paragraffer i straffelovens kapitel 24 *til sammen*.

De oftest forekommende former for blufærdighedskrænkelser er beføling og blotteri. I perioden 1986-2009 var der 2.115 fældende strafferetlige afgørelser om blufærdighedskrænkelser i form af beføling, hvoraf 434 var ubetingede fængselsstraffe på i gennemsnit mellem 50 og 204 dage. I samme periode var der 2.361 fældende strafferetlige afgørelser om blufærdighedskrænkelser i form af blotteri, hvoraf 82 var ubetingede fængselsstraffe på i gennemsnit mellem 17 og 138 dage.

Der er således en betydelig retspraksis om overtrædelse af straffelovens § 232, hvoraf imidlertid kun en mindre andel er trykt. Med udgangspunkt i nyere retspraksis trykt i Ugeskrift for Retsvæsen eller Tidsskrift for Kriminalret kan der navnlig anføres følgende:

Befølinger straffes typisk med fængsel mellem 14 dage og 3 måneder, idet straffe på 4 eller 5 måneders fængsel dog også forekommer. Der forekommer både betingede og ubetingede straffe i spændet fra 14 dage til 3 måneder, men betinget straf er hyppigere, når straffen fastsættes til 14 dage, end når straffen fastsættes højere. Ved straffens udmåling lægges navnlig vægt på befølingens karakter (hvor på kroppen, inden for/uden på tøjet osv.), om der er tale om enkeltstående eller gentagne tilfælde af befølinger samt på forholdet mellem gerningsmanden og forurettede (herunder om der er tale om ansættelsesforhold, familieforhold, patientforhold osv.).

Som eksempler på straffe på 14 dages fængsel for befølinger kan nævnes følgende domme, hvor der i alle tilfælde var tale om enkeltstående forhold og i ingen tilfælde var tale om familieforhold:

TfK 2011.960 V (betinget): En 70-årig kunde i en butik omfavnede en 16-årig ansat og kyssede hende på kinden og på munden.

TfK 2011.255 Ø (betinget): En 49-årig mand berørte en 13-årig pige på den ene balle og befølte kortvarigt en 12-årig pige i skridtet. Forholdet fandt sted under vandet i en svømmehal. Tiltalte var tidligere straffet med dagbøder for et tilsvarende forhold.

TfK 2011.157 Ø (betinget): En 39-årig taxachauffør befølte flere gange under kørslen en passager på låret samt tilbød hende sex.

TfK 2009.717 V (betinget): En arbejdsgiver befølte en 22-årig ansat på brysterne. Forholdet fandt sted på arbejdspladsen i arbejdstiden.

TfK 2010.406 Ø (betinget): En 49-årig mand befølte en 12-årig pige på brysterne og i skridtet. Forholdet fandt sted i en butik uden for toilettet.

TfK 2009.921 V (betinget): En 38-årig taxachauffør kyssede en 15-årig passager på kinden.

TfK 2000.162 V (betinget): En 30-årig spejderleder befølte to 10-årige spejdere på brysterne under tøjet. Forholdene fandt sted under spejdermøder.

UfR 2008.1261 Ø: En 42-årig butiksejer kyssede en 13-årig kunde to gange på kinden, lagde armene om hende og placerede sine hænder på hendes bagdel og kyssede hende to gange på munden.

TfK 2006.280 V: En 35-årig arbejdsgiver befølte en 15-årig ansat på skuldrene og kyssede hende på halsen samt opfordrede hende til samleje. Tiltalte var tidligere straffet med dagbøder for et tilsvarende forhold.

TfK 2005.122 V: En 53-årig buschauffør befølte en 10-årig passager på brysterne. Tiltalte var tidligere straffet med bøde for blufærdighedskrænkelser.

TfK 2004.614 V: En 55-årig mand befølte kortvarigt en 13-årig dreng i skridtet uden på tøjet. Forholdet fandt sted i tiltaltes hjem. Forurettede var ansat hos tiltalte.

TfK 2001.682 V: En 31-årig bestyrer af en netcafé befølte flere gange en 13-årig dreng på lårene og i skridtet uden på tøjet. Forholdet fandt sted i et baglokale til netcaféen, hvor tiltalte havde serveret alkohol for forurettede og hans storebror.

Som eksempler på straffe på 30 dages fængsel for befølinger kan nævnes følgende domme, der adskiller sig fra dommene på 14 dages fængsel navnlig ved, at der i de fleste sager enten var tale om flere forhold (begået over for samme eller forskellige forurettede) eller forelå skærpende omstændigheder i form af indtrængen i forurettedes hjem eller overfald på åben gade:

TfK 2007.69 V (betinget): En 39-årig mand befølte en 14-årig pige under blusen på maven og på brysterne uden på hendes bh, tog hende i skridtet og førte hendes hånd ned i sine underbukser, så hånden rørte hans erigerede lem. Forholdet fandt sted i tiltaltes hjem, hvor forurettede var på besøg.

UfR 2004.542 V: En mand trængte om natten ind hos en af sin kones kollegaer og befølte hende på den ene endebalde og på låret. (Også domfældelse for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, om husfredskrænkelser).

UfR 2003.2260 Ø: En 44-årig mand fulgte efter en kvinde, som han ikke kendte, greb fat i hendes hånd og stak sin anden hånd ind under hendes T-shirt og befølte hende på brystet.

TfK 2007.377 V: En 52-årig mand befølte en bekendts 9-årige datter på brysterne under tøjet og på kønsdelen inden for trusserne.

TfK 2007.20 V: En 20-årig mand ringede på hos en kvinde, gik ind i lejligheden, da kvinden lukkede op, og befølte kvinden på brysterne og bagdelen. (Også domfældelse for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, om husfredskrænkelser).

TfK 2007.7 Ø: En 37-årig arbejdsgiver berørte en 14-årig ansat på ryggen inden for tøjet og forsøgte at kysse hende, berørte en anden 14-årig ansat på ryggen og maven inden for tøjet og berørte en 16-årig jobansøger på ryggen og bagdelen, i skridtet og på lårene uden på tøjet.

TfK 2006.230 V: En arbejdsgiver befølte gennem ca. 14 dage gentagne gange en 14-årig ansat på brysterne og kyssede hende på munden og halsen. Forholdene fandt sted på arbejdspladsen i arbejdstiden.

TfK 2006.17 V: En 38-årig mand befølte en 12-årig pige i skridtet inden for trusserne og kyssede hende samt blottede sig for to piger på 15 og 16 år. Tiltalte var tidligere straffet med bøde for blufærdighedskrænkelser.

TfK 2003.680 V: En 32-årig mand befølte gennem to år i ca. 10 tilfælde en 16-18-årig kollega på brysterne og bagdelen uden på tøjet og åbnede ved én lejlighed tre gange døren til baderummet og betragtede hende, mens hun stod nøgen under bruseren. Befølingerne fandt sted på arbejdspladsen i arbejdstiden.

TfK 2001.477 Ø: En 41-45-årig mand befølte gennem 4½ år jævnligt sin 11-16-årige steddatter på brysterne såvel uden på tøjet som på hendes blottede bryster.

Som eksempel på strengere straffe for befølinger kan nævnes følgende domme:

TfK 2005.612 Ø (40 dages fængsel): En 36-årig forsikringsagent kærtegnede en kundes ansigt, hænder og ryg, tog hende om bagdelen og trak hende ind til sig og pressede sit erigerede lem mod hendes underliv, stak sin tunge ind i hendes mund og befølte hendes bryster uden på tøjet. Forholdet fandt sted i forurettedes hjem.

TfK 2002.602 Ø (40 dages fængsel): En 35-årig mand fulgte i 30-40 minutter en butiksansat rundt i butikken, spurgte, om han måtte røre ved hendes bryster, og befølte hende flere gange på bagdelen og brysterne uden på tøjet samt kyssede hende på halsen og nappede hende i skulderen med tænderne.

TfK 2001.139 V (40 dages fængsel): En 37-årig mand lagde sig nøgen oven på sin 11-årige datter og pressede sit erigerede lem mod hendes kønsdel uden på trusserne.

TfK 2005.169 (50 dages fængsel): En 55-årig mand befølte i en svømmehal en 11-årig pige på låret og sendte som svar på en kontaktannoncer et brev vedlagt to fotografier af kvindelige kønsorganer. Tiltalte var seks gange tidligere straffet for blufærdighedskrænkelser.

TfK 2001.695 V (60 dages betinget fængsel): En 58-59-årig mand befølte gennem godt et år i adskillige tilfælde sin 14-15-årige steddatter på brysterne og i skridtet både uden på tøjet og under tøjet.

TfK 2010.901 Ø (60 dages fængsel): En 26-27-årig mand kyssede gennem ca. 1½ år i et ikke ubetydeligt antal tilfælde en 6-årig og en 9-årig pige på munden og befølte dem på brysterne og på deres kønsdele inden for tøjet. Forholdene fandt sted, mens tiltalte passede børnene i deres eller sit hjem.

TfK 2002.147 V (3 måneders betinget fængsel): En 29-årig mand befølte gennem ca. 2½ måned 3-4 gange sin 11-årige steddatter i skridtet uden på tøjet og tog én gang hendes hånd og førte den hen til sit lem og fik hende til at berøre det og bevæge hånden om det.

TfK 2003.23 V (3 måneders betinget fængsel og tillægsbøde): En 31-årig mand befølte kortvarigt sin 12-årige steddatter på hendes kønsdel inden for trusserne.

TfK 2002.394 V (3 måneders fængsel): En 60-årig mand befølte i to tilfælde en 9-10-årig pige på brysterne under tøjet og ved en tredje lejlighed på bagdelen inden for trusserne og på brysterne og befølte i flere tilfælde en 11-årig pige på kønsde-

len inden for trusserne, på bagdelen og på brysterne både uden på og under tøjet. Forholdene fandt sted, mens tiltalte passede børnene i deres hjem.

TfK 2010.694 Ø (4 måneders fængsel): En 50-52-årig mand lagde sig gennem ca. 2 år jævnlige nøgen under dynen og kælede med sin 12-14-årige datter og masse-rede én gang hendes klitoris under tøjet.

TfK 2000.579 Ø (5 måneders fængsel): En 36-37-årig ansat på et fritidshjem be-følte gennem ca. ½ år flere gange fire 8-9-årige drenge i skridtet både uden på og inden for tøjet. Forholdene fandt sted i fritidshjemmet og under fritidshjemets udflugt til en svømmehal.

Straf for blufærdighedskrænkelser i form af samleje eller anden kønslig omgæn-gelse end samleje er sjældne, da andre bestemmelser i straffelovens kapitel 24 normalt i givet fald vil finde anvendelse i stedet for straffelovens § 232. Det er derfor vanskeligt at tale om et typisk strafniveau i sådanne sager. Som eksempler kan nævnes følgende domme:

TfK 2008.877 Ø (6 måneders fængsel): En 29-årig hjemmehjælper stak i forbin-delse med badning to gange en finger op i en 89-årig kvindes skede og stak én gang en finger op i hendes endetarmsåbning og stak en finger op i en 84-årig kvindes skede.

UfR 2008.1448 Ø (50 dages fængsel): En 62-årig læge befølte i forbindelse med, at han skulle foretage et mindre operativt indgreb ved en kvindes endetarmsåb-ning, flere gange kvinden på og i hendes kønsdel, stak et instrument op i hendes skede, stak sine fingre op i hendes skede og endetarmsåbning, kyssede hende på brystet, førte hendes hånd hen mod sine bukser, hvor hun kunne mærke hans eri-gerede lem, opfordrede hende til at vise, hvordan hun seksuelt tilfredsstillede sig selv, spurgte hende, om hun brugte dildo, og kaldte hende flere gange hot, lækker og dejlig og sagde, at hun var våd og smagte dejligt.

TfK 2006.298 Ø (60 dages fængsel): En 43-årig behandler stak i flere tilfælde i forbindelse med fysioterapeutisk behandling sine fingre op i skeden på en kvinde, som han behandlede, og kommenterede hendes bryster og kønsbehåring.

UfR 1983.193 V (2½ års fængsel): En 49-årig hypnotisør havde i to tilfælde sam-leje med kvinder, som han havde i behandling for psykiske problemer. Tiltalte havde, mens forurettede lå på en briks i tiltaltes konsultationsværelse i meget af-slappet tilstand i forbindelse med tiltaltes suggestionsbehandling, blottet foruret-tedes underliv, lagt sig oven på forurettede og gennemført samleje. Forholdene blev straffet som blufærdighedskrænkelser, idet 3 voterende henset til, at tiltalte ikke havde udvist anden vold end at lægge sig oven på forurettede, og at foruret-tede havde forholdt sig fuldstændig passiv, fandt det overvejende betænkeligt at anse det for godtgjort, at tiltalte havde tiltvunget sig samlejerne ved vold. (Dissens af 3 voterende for at straffe forholdene som voldtægt). Tiltalte blev endvidere fundet skyldig i ét tilfælde af voldtægt, to voldtægtsforsøg og tolv tilfælde af blu-færdighedskrænkelser, alt begået på tilsvarende måde over for kvinder, han havde i behandling.

Blotteri straffes typisk med bøde, i grovere tilfælde dog med fængsel typisk udmålt i dage. Som eksempler på bødestraf for blotteri kan nævnes følgende domme:

TfK 2010.636 Ø: En 25-årig mand blottede sig gentagne gange samt onanerede foran to kvinder. Forholdet fandt sted på et offentligt sted.

TfK 2007.691 V: En 47-årig mand blottede sig foran seks 11-årige børn. Forholdet fandt sted på en campingplads.

TfK 2004.579 V: En 28-årig mand blottede sig gennem ca. 3 måneder gentagne gange og onanerede 2-3 gange foran forbipasserende. Forholdene fandt sted i en offentlig park.

Som eksempler på fængselsstraf for blotteri kan nævnes følgende domme:

TfK 2010.834 V (60 dages fængsel): En 44-45-årig mand blottede sig gennem ca. 1 år adskillige gange for sin 13-14-årige steddatter og onanerede i hendes påsyn.

TfK 2006.688 V (60 dages fængsel): En 48-årig mand onanerede i løbet af en weekend gentagne gange foran sin 11-årige niece, lagde hendes hånd på sit erigerede lem og pressede hendes bagdel mod sit erigerede lem.

TfK 2006.102 V (40 dages betinget fængsel): En 55-årig mand onanerede foran tre 14-årige drenge. Forholdet fandt sted på et offentligt sted. Tiltalte var tidligere straffet med henholdsvis bøde og betinget dom for blufærdighedskrænkelse.

Trykte domme om andre former for blufærdighedskrænkelse end beføling og blotteri er sjældne, og det er derfor vanskeligt at angive et typisk straffniveau, men der forekommer i hvert fald fængselsstraffe udmålt i dage. Som eksempler kan nævnes følgende domme:

TfK 2005.478 Ø (20 dages betinget fængsel): En 51-årig mand havde forsøgt at belure sin 14-årige steddatter ved at tv-overvåge hendes værelse.

TfK 2006.597 V (20 dages betinget fængsel): En 36-årig mand sendte gennem en længere periode mange sms-beskeder af seksuelt indhold til en 11-årig og en 12-årig pige. Tiltalte var træner for et gymnastikhold, som den 11-årige pige gik på.

TfK 2006.24 Ø (60 dages fængsel): En 61-årig kørelærer fremsatte udtalelser af seksuel karakter dels i forbindelse med teoriundervisning af 12-14 køreelever, dels gentagne gange over for to kvindelige køreelever i forbindelse med øvelseskørsel. Tiltalte var tidligere straffet med betinget fængsel for tilsvarende forhold.

### 3. EU-retlige og internationale forpligtelser

**3.1.** Rådets rammeafgørelse nr. 68/2004 af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi er EU's medlemsstater angår bl.a. børns deltagelse i pornografiske optrin og fremstilling af børnepornografi, jf. herom straffelovens §§ 230 og 235 a og *kapitel 20* ovenfor. Rammeafgørelsen angår desuden seksuel udnyttelse af børn, som efter omstændighederne kan være omfattet af straffelovens §§ 216-223 a, 228 eller 229, men nævner ikke forhold, som i givet fald ville skulle henføres under straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/92 af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi for så vidt angår de medlemsstater, som er omfattet af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivets artikel 3, stk. 2, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, forpligtet til at kriminalisere den, der udsætter et barn under den seksuelle lavalder for at overvære seksuelle aktiviteter. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. direktivets artikel 2, litra a. Strafferammen skal mindst omfatte fængsel indtil 1 år.

Efter direktivets artikel 3, stk. 3, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, endvidere forpligtet til at kriminalisere den, der med seksuelt formål udsætter et barn under den seksuelle lavalder for at overvære seksuelt misbrug. Strafferammen skal mindst omfatte fængsel indtil 2 år.

Direktivet skal være gennemført i national ret senest den 18. december 2013.

**3.2.** Efter artikel 22 i Europarådets konvention af 25. oktober 2007 om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug skal de kontraherende stater kriminalisere den, der med seksuelt formål foranlediger, at et barn under den seksuelle lavalder overværer seksuelle aktiviteter.

Danmark ratificerede konventionen den 18. november 2009, og konventionen trådte i kraft den 1. juli 2010.

## **4. Fremmed ret**

### **4.1. Norsk ret**

Den gældende norske straffelov er fra 1902 (lov nr. 10 af 22. maj 1902 med senere ændringer). Der er i 2005 vedtaget en ny norsk straffelov (lov nr. 28 af 20. maj 2005 med senere ændringer), som skal erstatte straffeloven fra 1902. Den nye straffelov af 2005 med senere ændringer er imidlertid endnu ikke trådt i kraft.

Den endnu gældende norske straffelov fra 1902 indeholder to bestemmelser, som mere eller mindre svarer til blufærdighedskrænkelser efter dansk ret.

Efter § 200, stk. 1, straffes den, som foretager en seksuel handling med nogen, som ikke har samtykket til det, med bøde eller fængsel indtil 1 år. Bestemmelsen omfatter navnlig beføling.

Efter § 200, stk. 2, 1. pkt., straffes den, som foretager en seksuel handling med et barn under 16 år, med fængsel indtil 3 år. Straffen kan efter stk. 3 stige til fængsel indtil 6 år under særdeles skærpende omstændigheder. Bestemmelsen indebærer, at børn under 16 år ikke kan give diskulperende samtykke til seksuelt betegnede befølinger. Det følger dog af § 200, stk. 4, jf. § 196, stk. 4, at straffen kan bortfalde, hvis de pågældende er omtrent jævnbyrdige i alder og udvikling.

Efter § 200, stk. 2, 2. pkt., straffes den, som forleder et barn under 16 år til at udvise seksuelt krænkende eller anden uanstændig adfærd som nævnt i § 201, med fængsel indtil 3 år. Bestemmelsen vil i praksis bl.a. omfatte den, der forleder et barn under 16 år til at blotte sig. Straffen kan efter stk. 3 stige til fængsel indtil 6 år under særdeles skærpende omstændigheder.

Efter § 201 straffes den, som i ord eller handling udviser seksuelt krænkende eller anden uanstændig adfærd, med bøde eller fængsel indtil 1 år, hvis det sker på



offentligt sted, over for nogen, som ikke har samtykket til det, eller over for et barn under 16 år. Begrebet ”seksuelt krænkende eller anden uanstændig adfærd” er en retlig standard, hvis nærmere indhold beror på den til enhver tid gældende moralopfattelse. Bestemmelsen omfatter bl.a. blottelse og henvendelser af seksuel karakter. Et barn under 16 år kan ikke give diskulperende samtykke.

I den nye straffelov fra 2005 videreføres § 200, stk. 1, uden ændringer i § 297, mens § 200, stk. 2, 1. pkt., videreføres i § 299, litra c, og § 304, hvilket indebærer den ændring, at en kvalificeret seksuel handling over for et barn under 14 år som noget nyt anses som voldtægt og straffes med fængsel indtil 10 år. Til gengæld videreføres strafforhøjelsesreglen i § 200, stk. 3, ikke. En kvalificeret seksuel handling omfatter navnlig berøring af nøgne kønsorganer.

I den nye straffelov fra 2005 videreføres § 200, stk. 2, 2. pkt., og § 201 i § 298 og § 305 med den ændring, at strafferammen for at forlede et barn under 16 år til at udvise seksuelt krænkende eller anden uanstændig adfærd ændres til bøde eller fængsel indtil 1 år.

Opdelingen i flere paragraffer skyldes det generelle princip i straffeloven fra 2005, hvorefter der sondres tydeligere mellem seksuelle krænkelser uden samtykke og seksuelle krænkelser over for børn under den seksuelle lavalder, der i Norge er 16 år. Begrundelsen herfor er navnlig, at samtykke er uden betydning, hvis forurettede er under den seksuelle lavalder.

## 4.2. Svensk ret

Den svenske straffelov indeholder følgende bestemmelse om blufærdighedskrænkelser (”sexuellt ofredande”) (kapitel 6 § 10):

”Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, sexuellt berör ett barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms för *sexuellt ofredande* till böter eller fängelse i högst två år.

Detsamma gäller den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet.”

Bestemmelsens første stykke tager sigte på handlinger af seksuel karakter, som retter sig mod børn under 15 år og ikke er omfattet af andre bestemmelser om seksuel krænkelse af børn under 15 år. Strafansvar forudsætter, at handlingen har et klart og for en voksen person utvetydigt seksuelt præg. Dette stykke omfatter berøringer af seksuel karakter og at formå barnet til at foretage eller medvirke til en handling af seksuel karakter. Barnet kan ikke give diskulperende samtykke.

Bestemmelsens andet stykke tager sigte på handlinger over for både børn og voksne, men dette har ingen betydning for så vidt angår berøringer af seksuel karakter af børn under 15 år, idet sådanne berøringer allerede er strafbare efter første stykke. Andet stykke omfatter bl.a. blottelse, berøringer af seksuel karakter og henvendelser af seksuel karakter.

## **5. Straffelovrådets overvejelser**

Straffelovens § 232 er karakteriseret ved, at den er en generel opsamlingsbestemmelse, som kan anvendes på seksuelle krænkelse af en vis grovere karakter, der ikke er omfattet af nogen anden bestemmelse. Straffelovens § 232 er samtidig langt den hyppigst anvendte strafbestemmelse om seksuelle krænkelse – den anvendes hyppigere end samtlige øvrige strafbestemmelser om seksuelle krænkelse *til sammen*.

Straffelovrådet foreslår, at opnåelse af et seksuelt forhold ved overrumpling, dvs. ved udnyttelse af, at forurettede befinder sig i en situation, hvor denne er ude af stand til at modsætte sig handlingen, fremover skal være omfattet af straffelovens § 218, stk. 2, og dermed ikke længere af § 232. Der henvises herom til *kapitel 9*, afsnit 5, ovenfor. Forslaget indebærer bl.a., at alle i praksis forekommende tilfælde af seksuelt forhold, som gerningsmanden gennemfører uden forurettedes (gyldige) samtykke, fremover vil være omfattet af straffelovens §§ 216-223 a.

Straffelovrådet finder, at straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser i øvrigt rammer de seksuelle krænkelse, som bør kunne straffes efter straffeloven. Bestemmelsens anvendelsesområde, som det fremgår af retspraksis, er således efter rådets opfattelse hverken for vidt eller for snævert.

Bortset fra forslaget om overrumplingstilfælde foreslår Straffelovrådet derfor ikke nogen ændringer i anvendelsesområdet for straffelovens § 232.

Straffelovrådet har overvejet, om bestemmelsens formulering – hvis gerningsbeskrivelse er uændret siden straffeloven af 1866 – bør moderniseres.

Straffelovrådet har i den forbindelse overvejet, om en mere detaljeret bestemmelse kunne være hensigtsmæssig, eksempelvis således at hovedkategorier af blufærdighedskrænkelser – beføling, blottelse, beluring osv. – blev nævnt udtrykkeligt i bestemmelsen.

Straffelovrådet finder imidlertid, at der ikke er noget behov for en sådan mere detaljeret bestemmelse. Bestemmelsens afgrænsning har i praksis ikke givet anledning til problemer i forhold til længe kendte former for blufærdighedskrænkelser, og retspraksis har også kunnet håndtere nye former for blufærdighedskrænkelser, herunder krænkelser på internettet, på en hensigtsmæssig måde.

En mere detaljeret bestemmelse ville heller ikke have væsentlig betydning for vurderingen af den indbyrdes grovhed af forskellige former for blufærdighedskrænkelser. Det gælder således for alle former for blufærdighedskrænkelser, at krænkelserne kan være mere eller mindre grove, og man kan derfor ikke helt generelt sige, at f.eks. blufærdighedskrænkelser ved beføling er grovere end blufærdighedskrænkelser ved beluring eller ved henvendelse af seksuel karakter.

Endvidere ville det næppe være muligt i en lovtæst udtømmende at opregne alle former for blufærdighedskrænkelser, og også en mere detaljeret strafbestemmelse ville således skulle indeholde et opsamlende led om seksuelle krænkelser i øvrigt.

Straffelovrådet har dernæst overvejet dels udtrykket ”giver offentlig forargelse”, dels udtrykket ”uterligt forhold”.

Straffelovrådet foreslår at forenkle bestemmelsen om blufærdighedskrænkelser, således at ”eller giver offentlig forargelse” udgår som overflødig, idet der er tale om en delmængde af de forhold, der allerede er omfattet af udtrykket ”krænker blufærdigheden”.

Straffelovrådet finder, at ”uterligt forhold” er sprogligt forældet, og foreslår derfor at erstatte dette udtryk med ”uanstændigt forhold”.

Med hensyn til strafferammen finder Straffelovrådet, at et strafmaksimum på fængsel indtil 2 år bedre vil markere, at blufærdighedskrænkelser generelt er en væsentligt mindre alvorlig forbrydelse end forhold omfattet af straffelovens §§ 217-221, hvor strafmaksimum efter Straffelovrådets forslag generelt vil være fængsel indtil 4 år.

I forhold til børn under 15 år supplerer straffelovens § 232 imidlertid de mere alvorlige bestemmelser om seksuelt forhold til barn under 15 år, hvor strafmaksimum er henholdsvis 8 år og 12 år, hvilket kunne tale for et højere strafmaksimum end fængsel indtil 2 år for så vidt angår blufærdighedskrænkelser af børn under 15 år. Det bemærkes herved også, at blufærdighedskrænkelser ud over mindre alvorlige overtrædelser i form af f.eks. verbale krænkelser, blottelse, beluring eller lettere berøringer også omfatter noget grovere overtrædelser i form af berøringer, der ligger lige under grænsen for seksuelt forhold (herunder berøringer af nøgne kønsdele med hånden uden manipulation eller indtrængen), eller som går ud på at få en person til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande.

Efter en samlet vurdering foreslår Straffelovrådet på denne baggrund, at strafferammen i straffelovens § 232 på bøde eller fængsel indtil 4 år ændres til bøde eller fængsel indtil 2 år, dog 4 år, når forurettede er under 15 år.

## Kapitel 22

# Straffelovens § 234 – salg af pornografi til børn under 16 år

### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

#### 1.1. Den gældende bestemmelse i § 234

Efter straffelovens § 234 straffes den, som sælger utugtige billeder eller genstande til en person under 16 år, med bøde.

Bestemmelsen angår salg til personer under 16 år af ”utugtige billeder eller genstande”. Bestemmelsen omfatter formentlig også bytte, men ikke andre former for udbredelse, herunder heller ikke udlejning, udlån og vederlagsfri overdragelse. Overladelse af utugtige billeder og genstande til et barn under 16 år, der ikke har karakter af salg eller bytte, vil imidlertid kunne være omfattet af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser.

Bestemmelsen omfatter ikke den blotte udbydelse til salg, jf. UfR 1971.435 H, og forsøg er ikke strafbart, jf. straffelovens § 21, stk. 3.

Det er næppe ganske afklaret, hvad der forstås ved ”utugtige billeder eller genstande”.

Der er ikke nogen tvivl om, at da bestemmelsen fik sin nuværende affattelse i 1969, omfattede den billeder af den karakter, som for så vidt angår fotografier mv. af børn i dag er omfattet af straffelovens § 235, jf. herom nærmere nedenfor i *kapitel 23*. En tilsvarende fortolkning måtte da formentlig anlægges med hensyn til genstande.

I den retsvidenskabelige litteratur har det imidlertid været gjort gældende, at begrebet ”utugtige” – ligesom begrebet ”anstødeligt” i ordensbekendtgørelsen (tid-

ligere politivedtægterne) – er et dynamisk begreb, hvis fortolkning beror på den til enhver tid værende almindelige opfattelse i samfundet, jf. bl.a. Karnovs noter til bestemmelsen. Waaben, Strafferettens specielle del (5. udg. 1999) side 66 synes derimod at ville fortolke bestemmelsen i overensstemmelse med dens oprindelige mening.

Det må på den baggrund antages, at bestemmelsen i hvert fald omfatter billeder (herunder tegninger og lignende) af den karakter, som når det drejer sig om fotografier mv. af børn, jf. straffelovens § 235, anses for særligt grove (dvs. billeder af voldtægt eller lignende), mens det er tvivlsomt, om bestemmelsen omfatter pornografiske billeder i øvrigt. Tilsvarende vil gælde genstande.

Bestemmelsen kræver forsæt, herunder med hensyn til, at salget sker til et barn under 16 år.

Om straffelovens § 234 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 335-36, Knud Waaben, anf.st., side 65-66, Stephan Hurwitz, Den danske Kriminalret, Speciel Del (1955) side 202 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 531-535.

## **1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen**

### **1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930**

Straffelovens § 234 havde ved borgerlig straffelovs ikrafttræden i 1933 følgende affattelse:

- ”§ 234. Med Bøde, Hæfte eller under skærpene Omstændigheder med Fængsel indtil 6 Maaneder straffes den, som
- 1) tilbyder eller overlader en Person under 18 Aar utugtige Skrifter, Billeder eller Genstande,
  - 2) offentliggør eller udbreder eller i saadan Hensigt forfærdiger eller indfører utugtige Skrifter, Billeder eller Genstande,
  - 3) foranstalter offentligt Foredrag, Forestilling eller Udstilling af utugtigt Indhold.”

Om forarbejderne til denne bestemmelse kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) § 218 samt side 210-11. Der kan endvidere henvises til Torps udkast af 1917 (U II) § 214 samt side 198 og udkast af 1923 (U III) § 215 samt spalte 331. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3377 (§ 236).

### **1.2.2. Lovændringen i 1939**

Ved lov nr. 87 af 15. marts 1939 om ændringer i og tilføjelser til borgerlig straffelov af 15. april 1930 blev straffelovens § 234 ændret, idet der indsattes nye stk. 2 og 3:

*”Stk. 2. Begaas de ovenfor nævnte Handlinger i erhvervsmæssigt Øjemed, kan kun under særlig formildende Omstændigheder Straf af Bøde anvendes.*

*Stk. 3. Den, der for Vindings Skyld offentliggør eller udbreder eller i saadan Hensigt forfærdiger eller indfører Skrifter eller Billeder, der, uden at de kan anses for egentlig utugtige, udelukkende maa antages at have forretningsmæssig Spekulation i Sanselighed til Formaal, straffes med Bøde eller Hæfte indtil 1 Aar.”*

### **1.2.3. Lovændringen i 1965**

Ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 om ændringer i borgerlig straffelov (Konfiskation, fuldbyrdelse af frihedsstraf mv.) blev straffelovens § 234, stk. 3, ændret, således at ”hæfte indtil 1 år” blev ændret til ”hæfte”. Lovændringen havde sammenhæng med en nedsættelse af det generelle maksimum for længden af en hæftestraf fra 2 år til 6 måneder og indebar således en nedsættelse af strafmaksimum i § 234, stk. 3, fra 1 år til 6 måneder.

### **1.2.4. Lovændringen i 1967**

Ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution mv.) blev straffelovens § 234 ændret, således at ”skrifter” udgik af bestemmelsens stk. 1, nr. 1 og 2, og således at stk. 2 og 3 blev ophævet. Efter denne lovændring var forbuddet mod udbredelse af pornografisk materiale således begrænset til billeder og genstande.

Ophævelsen af strafbestemmelserne vedrørende utugtige skrifter trådte først i kraft den 16. august 1968, idet ikraftsættelsen måtte afvente Danmarks udtræden af en international overenskomst. Reelt fik ophævelsen for så vidt angår dansk-sprogede pornografiske skrifter dog virkning allerede fra den 1. juli 1967, idet rigsadvokaten i en cirkulæreskrivelse af 30. juni 1967 bl.a. instruerede politiet og anklagemyndigheden om at sætte verserende sager i bero, ikke at indlede undersøgelser i nye sager og at frigive beslaglagte skrifter.

### 1.2.5. Lovændringen i 1969

Ved lov nr. 224 af 4. juni 1969 om ændring i borgerlig straffelov (Pornografiske billeder mv.) fik straffelovens § 234 sin nuværende affattelse. Ved lovændringen blev forbuddet mod at *tilbyde eller overlade* en person under 18 år utugtige billeder eller genstande således ændret til at forbud mod at *sælge* sådanne billeder eller genstande til en person under 16 år.

Af forarbejderne til lovændringen fremgår bl.a. følgende (Folketingstidende 1968-69, tillæg A, spalte 3054-55):

”Et særligt spørgsmål har det været, om eller eventuelt i hvilket omfang man burde opretholde bestemmelsen i § 234, nr. 1, der straffer den, der tilbyder eller overlader en person under 18 år utugtige billeder eller genstande. Ved behandlingen af spørgsmålet om ophævelse af straffebestemmelserne vedrørende den skriftlige pornografi var straffelovrådet opmærksom på, at de hensyn, der taler for en pornografiregel, har noget større vægt, når talen er om forholdet til børn og unge, selv om det på den anden side måtte erkendes, at en formodning om mere konkrete skadevirkninger også her hviler på et meget usikkert grundlag, jfr. betænkningen s. 63-64. Straffelovrådet kom til det resultat, at man for så vidt angik skrifterne ikke burde opretholde en særlig beskyttelsesregel for personer under 18 år, hvis man i øvrigt frigav den skrevne pornografi. Man henviste til, at såfremt utugtige skrifter i øvrigt frit kunne forhandles, ville de unge, der var interesseret i disse skrifter, uden vanskelighed kunne skaffe sig dem, og de unges interesse i at se de specielt for dem forbudte bøger m. v. ville måske endog øges. Hertil kom, at alle problemerne med fastlæggelse af utugtighedsbegrebet ville stå tilbage, og samtidig ville de handlende blive tvunget ind i en bedømmelse af, om den unge er over eller under 18 år. Særlige vanskeligheder ville være forbundet med salg, der sker ved forsendelse efter skriftlig eller telefonisk bestilling.

Opretholdelsen af en særlig beskyttelsesregel over for børn og unge på billedområdet vil efter justitsministeriets mening næppe volde samme retstekniske vanskeligheder, som tilfældet ville have været med en særregel vedrørende skrifterne. Som det fremgår af det oven for under pkt. 7 anførte, har det været muligt at op-



retholde en ret klar afgrænsning af de billeder m. v., der falder under § 234's utugtighedsbegreb; og med hensyn til de handlendes eventuelle vanskeligheder ved at bedømme en købers alder kan henvises til, at der også andre steder i lovgivningen findes forbud mod salg til unge under en vis aldersgrænse.

Det taler med afgørende vægt for på billedområdet at opretholde en særlig beskyttelsesregel for unge, at der efter filmcensurforslaget fortsat ved afgørelsen af, om en film kan godkendes for børn, bør tages hensyn til, om filmen indeholder seksuelle skildringer, der efter censurens skøn ikke bør vises for børn i de i betragtning kommende aldersklasser, jfr. betænkning om filmcensur (nr. 468/1967) s. 41. Efter oplysningerne i samme betænkning s. 58 findes der visse holdepunkter for at antage, at fotografier på det seksuelle område kan virke stærkere på tilskueren end film.

Det vil imidlertid være naturligt at fastsætte aldersgrænsen til 16 år, således at beskyttelsen kommer til at omfatte de samme aldersgrupper, som falder ind under filmcensurordningen.

Dette vil indebære en nedsættelse af den gældende 18 års-grænse i § 234, nr. 1. Også bortset herfra findes der at burde ske en begrænsning af bestemmelsens indhold. Efter den gældende formulering er ethvert tilbud om eller overladelse af utugtige billeder til personer under 18 år strafbart; dette gælder således også rent private overgivelser af sådanne billeder. Bortset fra tilfælde, hvor forevisning af utugtige billeder for mindreårige sker i forførelses hensigt – et sådant forhold falder ind under straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser – er man her inde på et område, hvor man ikke vil have mulighed for at håndhæve en strafferetlig regulering, og hvor en sådan regulering derfor vil virke uheldig. Ud fra dette synspunkt finder man det rigtigst, at den fremtidige straffebestemmelse alene kommer til at omfatte salg af utugtige billeder.

Straffen er fastsat til bøde, og bringes herved på linje med den straf, der efter det fremsatte forslag til lov om filmcensur kan anvendes for overtrædelse af denne lov, og den, der kan anvendes for overtrædelse af politivedtægternes bestemmelser om anstødelige udstillinger m. v.

At strafferammen således nedsættes i forhold til den gældende bestemmelse i § 234, nr. 1, hvorefter også hæfte og under skærpende omstændigheder fængsel i indtil 6 måneder kan idømmes, er uden væsentlig betydning, idet bøde og konfiskation også hidtil har været de i praksis anvendte sanktioner.”

## 2. Retspraksis

Bestemmelsen anvendes ikke i praksis. Ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik var der dog i den 25-årige periode 1985-2009 en enkelt fældende strafferetlig afgørelse i 1998 for overtrædelse af straffelovens § 234.

### 3. Straffelovrådets overvejelser

Bestemmelsen i straffelovens § 234 stammer i sin nuværende affattelse fra 1969 og havde sammenhæng med ophævelsen af det generelle forbud mod udbredelse af billedpornografi. Bestemmelsen er i dag uden reel praktisk betydning for, i hvilket omfang børn under 16 år ser pornografiske billeder. Undersøgelser viser således, at de fleste børn ser pornografiske billeder første gang i 12-14-årsalderen (jf. f.eks. Nordisk Ministerråds rapport ”Unge, køn og pornografi i Norden” (ANP 2006:749) side 49). Det må antages, at børn bl.a. ser pornografiske billeder på gratisider på internettet, hvilket ikke er reguleret af straffelovens § 234.

Bestemmelsen i straffelovens § 234 anvendes ikke i praksis og er efter Straffelovrådets opfattelse ikke længere tidssvarende.

Straffelovrådet har på den baggrund overvejet, om bestemmelsen bør moderniseres, eller om den i stedet bør ophæves.

For det første bemærkes med hensyn til aldersgrænsen, at 16-års-aldersgrænsen i forarbejderne er knyttet op på aldersgrænsen for biografensur. Den tilsvarende aldersgrænse for biografensur er i dag 15 år, og aldersgrænsen i § 234 bør efter Straffelovrådets opfattelse – såfremt bestemmelsen bevares – i givet fald nedsættes til 15 år.

Straffelovrådet kan imidlertid ikke pege på en anden udformning af bestemmelsen, som vil være mere hensigtsmæssig end den nuværende. Det kan diskuteres, hvilken betydning det har, at børn i 12-14-års alderen ser pornografiske billeder, bl.a. på internettet, men det er efter Straffelovrådets opfattelse under alle omstændigheder ikke realistisk at forestille sig, at man via straffeloven skulle kunne begrænse børns adgang til pornografiske gratisider på internettet.

Straffelovrådet finder heller ikke grundlag for at opretholde straffelovens § 234 af hensyn til børns eventuelle køb af pornografiske billeder, herunder på internettet. Eftersom børn under 15 år som udgangspunkt ikke kan formodes at have adgang til betalingskort eller lignende betalingsmidler, vil en sælger af pornografi på internettet i praksis som udgangspunkt ikke have forsæt til at sælge til et barn

under 15 år, hvis et sådant barn under 15 år – f.eks. ved anvendelse af forældres eller ældre søskendes betalingsmidler – rent faktisk køber pornografi på internettet. Hertil kommer, at udbuddet af gratis pornografi på internettet i dag er så stort, at der allerede derfor ikke længere er noget reelt grundlag for en særskilt regulering af børns eventuelle køb af pornografiske billeder. Dette gælder efter rådets opfattelse også børns eventuelle køb af traditionelle pornoblade i kiosker og lignende.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil en egentlig krænkelse af et barn navnlig foreligge, hvis barnet mod sin vilje påtvinges pornografiske billeder. Dette gælder, hvad enten barnet modtager det pornografiske billede som en billedbesked på sin mobiltelefon, som en vedhæftet fil i en e-mail eller på et fysisk medium. Sådanne forhold, hvor barnet ikke betaler for billedet, er imidlertid ikke omfattet af straffelovens § 234.

Derimod vil det ofte kunne udgøre en overtrædelse af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelse, hvis pornografiske billeder fremsendes, udleveres eller vises til et barn, som ikke ønsker det.

Endvidere kan den, der erhvervsmæssigt sælger, udlejer eller udlåner film offentligt i Danmark til børn under 11 og 15 år, uden at filmen forinden er godkendt for børn i den pågældende aldersgruppe af Medierådet for Børn og Unge, straffes med bøde, jf. filmlovens § 25, stk. 1, jf. § 20, stk. 1.

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at straffelovens § 234 kan ophæves som betydningsløs i praksis.



## Kapitel 23

# Straffelovens § 235 – børnepornografi

### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

#### 1.1. Den gældende bestemmelse i § 235

Efter straffelovens § 235, stk. 1, straffes den, som udbreder utugtige fotografier eller film, andre visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpene omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpene omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter.

Efter straffelovens § 235, stk. 2, straffes den, som besidder eller mod vederlag eller gennem internettet eller et lignende system til spredning af information gør sig bekendt med utugtige fotografier eller film, andre visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, med bøde eller fængsel indtil 1 år. Dette gælder dog ifølge § 235, stk. 3, ikke besiddelse af utugtige billeder af en person, der er fyldt 15 år, hvis den pågældende har givet sit samtykke til besiddelsen.

Ved ”utugtige” fotografier, film eller lignende forstås billedoptagelser, hvor personen under 18 år har samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, hvor der i forhold til personen under 18 år anvendes genstande på en måde, der svarer til samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, eller hvor personen under 18 år anvendes som model for fotografering af kønsdele eller seksuelt prægede berøringer. Lydoptagelser falder uden for bestemmelsen. Tegninger falder også uden for bestemmelsen. Der er i retspraksis eksempler på, at der ved vurderingen af, om en sammenhængende serie af fotografier er ”utugtige”, anlægges en helhedsvurdering, hvorefter billedserien i sin helhed anses som ”utugtig”, selv

om kun et mindre antal af de enkelte fotografier i serien isoleret set er ”utugtige”, jf. TfK 2006.522 Ø og UfR 2008.540 Ø.

Ved ”andre utugtige visuelle gengivelser” forstås navnlig computergenererede billeder, der ikke afbilder en virkelig person under 18 år, men bortset fra det fiktive har fuld lighed med et fotografi. Den fiktive fremstilling skal således fremtræde på tilnærmelsesvis samme måde som fotografier og lignende.

Henvisningen til ”personer under 18 år” skal ifølge forarbejderne forstås på den måde, at dette element i gerningsindholdet er opfyldt, hvis den pågældende fremtræder som yngre end 18 år, medmindre gerningsmanden beviser, at den pågældende faktisk var fyldt 18 år. Som anført i Vagn Greve, Kommeteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 338 er dette i givet fald udtryk for en fravigelse af almindelige bevisregler i straffesager.

Den strafbare handling efter § 235, stk. 1, er at udbrede det nævnte materiale. Udbredelse omfatter i hvert fald videregivelse af materialet, herunder i en snæver kreds, og det er uden betydning, om der ydes betaling eller ej. Det kan diskuteres, om den blotte forevisning af materialet f.eks. for nogle få venner skal anses for udbredelse, jf. Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 328 om det tilsvarende spørgsmål i relation til straffelovens § 230 om optagelse af utugtige fotografier mv. af personer under 18 år med forsæt til udbredelse. Det må antages, at allerede tilgængeliggørelse i et fildelingsnetværk skal anses som udbredelse i bestemmelsens forstand, uanset om og i givet fald i hvilket omfang materialet er blevet hentet af andre.

De strafbare handlinger efter § 235, stk. 2, er at besidde eller mod vederlag eller gennem internettet eller lignende at gøre sig bekendt med materiale af den nævnte karakter. Besiddelse omfatter også f.eks. lagring i digital form på medier, som er i gerningsmandens besiddelse, f.eks. en computers harddisk eller en usb-nøgle. Det er også strafbart mod vederlag at gøre sig bekendt med materiale af den nævnte karakter. Dette sker i praksis i givet fald normalt gennem internettet, og da det endvidere generelt er strafbart gennem internettet eller lignende at gøre sig bekendt med materiale af den nævnte karakter, har spørgsmålet om ydelse af vederlag i praksis ingen selvstændig betydning for strafansvaret (men kan have bevismæssig betydning). I det omfang det måtte være relevant, omfatter vederlag

ikke alene betaling, men enhver modydelse, herunder at der byttes med andre ydelser. Den selvstændige betydning af den særskilte kriminalisering af gennem internettet eller mod vederlag at gøre sig bekendt med materiale af den nævnte karakter ligger navnlig i, at det ikke anses som besiddelse alene at få vist materiale f.eks. på en computerskærm, hvis materialet ikke lagres.

Et eventuelt samtykke til udbredelse eller besiddelse fra de personer, billedoptagelserne vedrører, er som udgangspunkt uden betydning for strafansvaret. Det følger dog af § 235, stk. 3, at besiddelse (men ikke udbredelse) af ”utugtige billeder” af en person over 15 år med den pågældendes samtykke er lovlig. Henvi-ningen til ”billeder” indebærer ifølge forarbejderne, at alene fotografier og lignende lovligt kan besiddes med samtykke, mens der ikke kan gives diskulperende samtykke til besiddelse af film og lignende, jf. dog tvivlende om rigtigheden af denne fortolkning Karnovs note til § 235, stk. 3. Det kan diskuteres, om stk. 3 skal forstås bogstaveligt og dermed kun som omfattende besiddelse, eller om der også kan gives diskulperende samtykke til gennem internettet at gøre sig bekendt med utugtige billeder af en person over 15 år. Det kræves dog under alle omstændigheder, at der er tale om et frivilligt samtykke, og at der således f.eks. ikke foreligger bestemmende tvang eller svig. Hvis en 15-17-årig presses eller narres til gennem internettet at vise utugtige billeder af sig selv, foreligger der således ikke straffrihed. Som eksempel kan nævnes, at den person, som den 15-17-årige viser billederne til, har udgivet sig for at være en anden.

Det er tvivlsomt, om bestemmelsen omfatter en direkte transmission af utugtige billeder f.eks. gennem internettet, altså f.eks. et barn, der udfører seksuelle handlinger foran et webkamera, uden at der sker nogen lagring af billederne. I det omfang der sker lagring hos modtageren, vil der imidlertid med sikkerhed være tale om strafbar besiddelse, som der – da der er tale om film (levende billeder) – ifølge forarbejderne ikke kan gives diskulperende samtykke til.

Det må antages, at straffelovens § 235 ikke omfatter den, der udbreder eller besidder eller gør sig bekendt med utugtige film, fotografier eller lignende af sig selv, men straffrihed forudsætter, at der enten ikke optræder andre personer under 18 år på optagelserne eller udelukkende optræder personer over 15 år, som har givet (gyldigt) samtykke til besiddelsen (og i så fald er kun besiddelse, ikke ud-

bredelse, straffri). Straffriheden omfatter desuden i givet fald kun den pågældende selv, ikke eventuelle medvirkende.

Om straffelovens § 235 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 336-40, og Knud Waaben, Strafferettens specielle del (5. udg. 1999) side 67.

## **1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen**

### **1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930**

Straffelovens § 234 havde ved borgerlig straffelovs ikrafttræden i 1933 følgende affattelse:

- ”§ 234. Med Bøde, Hæfte eller under skærpende Omstændigheder med Fængsel indtil 6 Maaneder straffes den, som
- 4) tilbyder eller overlader en Person under 18 Aar utugtige Skrifter, Billeder eller Genstande,
  - 5) offentliggør eller udbreder eller i saadan Hensigt forfærdiger eller indfører utugtige Skrifter, Billeder eller Genstande,
  - 6) foranstalter offentligt Foredrag, Forestilling eller Udstilling af utugtigt Indhold.”

Om forarbejderne til denne bestemmelse kan henvises til udkast til ny straffelov af 1912 (U I) § 218 samt side 210-11. Der kan endvidere henvises til Torps udkast af 1917 (U II) § 214 samt side 198 og udkast af 1923 (U III) § 215 samt spalte 331. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3377 (§ 236).

Særskilte bestemmelser om udbredelse mv. af børnepornografisk materiale indgik ikke i borgerlig straffelov fra 1930, hvor der var en generel bestemmelse om udbredelse af pornografisk materiale (både skrifter, billeder og genstande). Den særlige kriminalisering vedrørende børnepornografi skete først med bestemmelser, der indsattes i straffeloven i 1980, jf. afsnit 1.2.6 nedenfor, efter at de tidligere bestemmelser om udbredelse af pornografisk materiale var blevet ophævet i 1969, jf. afsnit 1.2.5 nedenfor.



### 1.2.2. Lovændringen i 1939

Ved lov nr. 87 af 15. marts 1939 om ændringer i og tilføjelser til borgerlig straffelov af 15. april 1930 blev straffelovens § 234 ændret, idet der indsattes nye stk. 2 og 3:

”Stk. 2. Begaas de ovenfor nævnte Handlinger i erhvervsmæssigt Øjemed, kan kun under særlig formildende Omstændigheder Straf af Bøde anvendes.

Stk. 3. Den, der for Vindings Skyld offentliggør eller udbreder eller i saadan Hensigt forfærdiger eller indfører Skrifter eller Billeder, der, uden at de kan anses for egentlig utugtige, udelukkende maa antages at have forretningsmæssig Spekulation i Sanselighed til Formaal, straffes med Bøde eller Hæfte indtil 1 Aar.”

Om baggrunden for lovændringen fremgår følgende af forarbejderne (Rigsdagstidende 1938-39, tillæg A, spalte 3775-76):

”Efter Justitsministeriets Formening maa de Handlinger, der kan straffes efter denne Bestemmelse i dens nuværende Affattelse, anses som værende af en saa grov Karakter, at der, naar Forseelsen er begaaet i erhvervsmæssigt Øjemed, er Grund til i Almindelighed at anvende Frihedsstraf. Man foreslaar derfor en Bestemmelse, hvorefter Straf af Bøde i saadanne Tilfælde kun kan anvendes under særlig formildende Omstændigheder. I denne Forbindelse kan man henvise til, at der i Rusland i Henhold til en Bestemmelse af 17. Oktober 1935 er fastsat Straf af Frihedsberøvelse indtil 5 Aar for den, der fremstiller eller udbreder pornografiske Skrifter.

Endvidere mener Justitsministeriet, at der indenfor dette Felt er Grund til at udvide det strafbares Omraade. Der er navnlig i den senere Tid fremkommet en Del Skrifter, hvis Indhold i det hele har en saadan Karakter, at det maa staa enhver klart, at Skriftet kun kan betragtes som et Forsøg paa Spekulation i Interessen for pornografisk Lektüre. Saafremt disse Skrifter ikke har et egentlig utugtigt Indhold, kan de i Øjeblikket ikke rammes. Da saadanne Skrifter imidlertid intet berettiget Formaal har, foreslaar man, at der fastsættes Straf for den, der for Vindings Skyld offentliggør eller udbreder Skrifter og Billeder, der udelukkende maa antages at have til Formaal at spekulere i Sanselighed, selvom Indholdet ikke kan anses for egentlig utugtigt i den Forstand, Domstolene tager dette Begreb. Udenfor denne Bestemmelse falder de Tilfælde, hvor Skriftet har – eller tillige har – et virkelig literært, kunstnerisk eller videnskabeligt Formaal.

Rigsadvokaten har med Hensyn til Forslaget om en Udvidelse af det strafbares Omraade udtalt, at der efter hans Skøn ikke er nogen Trang hertil.

Hertil maa bemærkes, at vel kan en stor Del af de Skrifter, der alene har Spekulation i Uanstændighed til Formaal, rammes efter de nugældende Bestemmelser om utugtige Skrifter. Efter Justitsministeriets Formening kræver imidlertid Praxis, for at et Skrift kan betegnes som utugtigt, ikke alene, at Skriftet ikke har noget berettiget Formaal og skønnes egnet til at virke ”æggende” i seksuel Henseende, men ogsaa at Skriftets Indhold er af en vis grovere Beskaffenhed. Efter den

foreslaaede Bestemmelse vil ikke blot egentlig utugtige Skrifter, men ogsaa Skrifter, der ikke kan betegnes som utugtige, men dog er af utvivlsom slibrig Karakter, kunne rammes, og hertil er der efter Justitsministeriets Formening god Grund.”

### **1.2.3. Lovændringen i 1965**

Ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 om ændringer i borgerlig straffelov (Konfiskation, fuldbyrdelse af frihedsstraf mv.) blev straffelovens § 234, stk. 3, ændret, således at ”hæfte indtil 1 år” blev ændret til ”hæfte”. Lovændringen havde sammenhæng med en nedsættelse af det generelle maksimum for længden af en hæftestraf fra 2 år til 6 måneder og indebar således en nedsættelse af strafmaksimum i § 234, stk. 3, fra 1 år til 6 måneder.

### **1.2.4. Lovændringen i 1967**

Ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution mv.) blev straffelovens § 234 ændret, således at ”skrifter” udgik af bestemmelsens stk. 1, nr. 1 og 2, og således at stk. 2 og 3 blev ophævet. Efter denne lovændring var forbuddet mod udbredelse af pornografisk materiale således begrænset til billeder og genstande.

Ophævelsen af strafbestemmelserne vedrørende utugtige skrifter trådte først i kraft den 16. august 1968, idet ikraftsættelsen måtte afvente Danmarks udtræden af en international overenskomst. Reelt fik ophævelsen for så vidt angår dansk-sprogede pornografiske skrifter dog virkning allerede fra den 1. juli 1967, idet rigsadvokaten i en cirkulæreskrivelse af 30. juni 1967 bl.a. instruerede politiet og anklagemyndigheden om at sætte verserende sager i bero, ikke at indlede undersøgelser i nye sager og at frigive beslaglagte skrifter.

### **1.2.5. Lovændringen i 1969**

Ved lov nr. 224 af 4. juni 1969 om ændring i borgerlig straffelov (Pornografiske billeder mv.) fik straffelovens § 234 sin nuværende affattelse. Ved lovændringen ophævedes således forbuddene mod udbredelse af pornografiske billeder og genstande og mod offentlige foredrag, forestillinger eller udstillinger af ”utugtigt indhold”. Herefter var alene salg til børn under 16 år af utugtige billeder og gen-

stande kriminaliseret. Om dette forbud i den gældende § 234 henvises i øvrigt til *kapitel 22* ovenfor.

### **1.2.6. Lovændringen i 1980**

Ved lov nr. 252 af 16. juni 1980 om ændring af borgerlig straffelov (Pornografiske billeder af børn) indsattes som en ny bestemmelse § 235, hvorefter den, som erhvervsmæssigt sælger eller på anden måde udbreder eller med forsæt hertil fremstiller eller skaffer sig utugtige fotografier, film eller lignende af børn, straffes med bøde.

Den nye bestemmelse byggede på en udtalelse af 10. oktober 1979 fra Straffelovrådet om forbud mod pornografiske billeder af børn. Af udtalelsen, der var optrykt som bilag til lovforslaget, fremgik, at Straffelovrådet var delt med hensyn til strafferammen, idet et flertal fandt, at strafferammen alene burde omfatte bøde, mens ét medlem fandt, at strafferammen burde gå op til 6 måneders fængsel, jf. Folketingstidende 1979-80, tillæg A, spalte 1761ff, og tillæg B, spalte 833ff.

### **1.2.7. Lovændringen i 1989**

Ved lov nr. 272 af 3. maj 1989 om ændring af borgerlig straffelov (Vold og børnepornografi) skærpedes strafferammen i § 235, så der ud over bøde blev mulighed for at idømme hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Baggrunden for skærpelsen var et ønske om på en bedre måde at markere samfundets afstandtagen fra denne forbrydelsestype og samtidig gøre det strafferetlige værn mod seksuel udnyttelse af børn i erhvervsmæssigt øjemed mere effektivt, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2855ff, og tillæg B, spalte 1059ff.

### **1.2.8. Lovændringen i 1994**

Ved lov nr. 1100 af 21. december 1994 om ændring af straffeloven (Besiddelse af børnepornografi) udvidedes det strafbare område med et nyt stk. 2, hvorefter den, som besidder fotografier, film eller lignende af børn, der har samleje eller

anden kønslig omgængelse end samleje eller har kønslig omgang med dyr, eller som anvender genstande på groft utugtig måde, straffes med bøde.

At bestemmelsen blev gjort til et bødedelikt, skyldtes navnlig hensynet til i videst muligt omfang at værne privatlivets fred, jf. Folketingstidende 1994-95, tillæg A, spalte 474:

”Strafferammen for besiddelse af børnepornografisk materiale er efter forslaget bøde. Bestemmelsen giver således ikke mulighed for at idømme frihedsstraf. Kan der imidlertid føres bevis for, at gerningsmanden har haft forsæt til erhvervsmæssig udbredelse af det børnepornografiske materiale, vil forholdet efter omstændighederne være omfattet af den gældende bestemmelse i § 235 (der bliver § 235, stk. 1), som indeholder en strafferamme på bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Den foreslåede strafferamme i det nye stk. 2 til bestemmelsen i § 235 indebærer endvidere, at politiet afskæres fra at foretage ransagning af en ikke-sigtets bolig, rum eller gemmer med henblik på f.eks. beslaglæggelse af børnepornografisk materiale, jf. retsplejelovens § 795. Ransagning af en ikke-sigtet persons bolig m.v. kan således kun komme på tale, såfremt sagen angår en forbrydelse, der efter loven kan medføre frihedsstraf.

Formålet med denne del af forslaget er i videst muligt omfang at værne den enkelte mod indgreb i privatlivets sfære. Forslaget udelukker imidlertid ikke, at der efter omstændighederne kan foretages ransagning hos en person, der er sigtet for besiddelse af børne-pornografisk materiale, jf. retsplejelovens § 794, nr. 2.

Endelig indebærer den foreslåede strafferamme, at forsøg ikke er strafbart, jf. straffelovens § 21, stk. 3.”

### **1.2.9. Lovændringen i 2000**

Ved lov nr. 441 af 31. maj 2000 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Forældelse, styrket indsats mod seksuelt misbrug af børn og unge samt IT-efterforskning) gennemførtes en skærpelse af § 235.

Bestemmelsen i § 235, stk. 1, blev udvidet til ud over erhvervsmæssig udbredelse også at omfatte (anden) udbredelse i en videre kreds, og strafmaksimum forhøjedes fra fængsel i 6 måneder til fængsel i 2 år.

Bestemmelsen i § 235, stk. 2, blev udvidet til ud over besiddelse også at omfatte mod vederlag at gøre sig bekendt med, og strafferammen blev udvidet fra bøde til under skærpene omstændigheder også at omfatte hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Lovændringen byggede i alt væsentligt på betænkning nr. 1377/1999 om børnepornografi og IT-efterforskning afgivet af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet. Udvalgets overvejelser og forslag, som tiltrådtes af Justitsministeriet, er udførligt gengivet i lovforslagets bemærkninger (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 7802-05):

”Udvalget finder derfor, at kriminaliseringen i stk. 1 bør udvides til ud over den erhvervmæssige udbredelse også at omfatte udbredelse i en videre kreds. Udvalget har valgt at anvende udtrykket ”udbredelse i en videre kreds”, da dette udtryk i forvejen benyttes i straffeloven, jf. § 266 b om racediskriminerende udtalelser mv.

Udvalget har lagt vægt på, at adgang til børnepornografi via Internettet muliggør en meget omfattende udbredelse. Det er efter udvalgets opfattelse utvivlsomt, at en del af denne udbredelse ikke er erhvervmæssig, men udvalget finder, at også ikke-erhvervmæssig udbredelse af billeder i en videre kreds kan være egnet til at understøtte produktion af børnepornografisk materiale, og at kriminalisering af sådan udbredelse dermed kan tjene til at forebygge de samme misbrug, som forbud mod den erhvervmæssige udbredelse.

Endelig anfører udvalget, at en sådan ændring af straffelovens § 235, stk. 1, vil bringe dansk ret på linie med norsk, svensk, tysk og fransk ret, der ikke stiller krav om, at udbredelsen skal være erhvervmæssig. (...)

det [er] forudsat i forarbejderne til den gældende bestemmelse, at selve det at se på børnepornografiske billeder, der overføres fra en database til egen computerskærm, ikke etablerer en besiddelsessituation. Sker der derimod en lagring, hvor den pågældende selv kan kalde billedet frem igen, foreligger der en strafbar besiddelse.

Efter det for udvalget oplyste har der i de på nuværende tidspunkt kendte IT-sager vedrørende straffelovens § 235, stk. 2, som altovervejende hovedregel været tale om, at billederne er blevet downloaded (...).

I en række tilfælde vil der imidlertid ikke være etableret en besiddelse, fordi der ikke er sket lagring (...). Der kan f.eks. være tale om, at den pågældende blot går ind på særlige Internetområder med børnepornografi, eventuelt til et frit område. (...)

kriminaliseringen af besiddelse [er] sket på baggrund af opfordringer fra bl.a. Europarådet, FN og Nordisk Råd, og udgangspunktet for disse opfordringer har været at begrænse efterspørgslen efter børnepornografi. På denne baggrund kan det efter udvalgets opfattelse virke utilstrækkeligt at holde en benyttelsesform, der i dag i vidt omfang har afløst fysisk besiddelse, udenfor. Det er endvidere indgået i udvalgets overvejelser, at man ved brug af Internettet ofte vil kunne få adgang til at se et billede, der ligger på en server i udlandet under omstændigheder, som ikke gør det muligt at retsforfølge besidderen af serveren.

Efter udvalgets opfattelse er det på den anden side klart, at hvis brugere af Internettet kommer ind på de særlige områder, hvor der er fri adgang til børnepornografi, uden at de har noget ønske om at se børnepornografi eller som et enkelt

nysgerrigt forsøg, er der ikke tale om handlinger, som bør kriminaliseres. Det er ikke sådanne situationer, der er egnede til at understøtte produktionen af børnepornografi.

Bevismæssigt vil det endvidere være meget vanskeligt at gennemføre sager, hvor selve det at se børnepornografi kriminaliseres, ligesom der vil være en vanskelig afgrænsning til de mere tilfældighedsprægede situationer, der efter udvalgets opfattelse i hvert fald ikke bør omfattes af en regulering.

Udvalget antager, at der i et vist omfang er en erhvervsmæssig præget produktion – hvor sælgeren eller udbrederen er omfattet af bestemmelsen i straffelovens § 235, stk. 1 – og at brugerkredsen ved den erhvervsmæssige udnyttelse af børn i højere grad vil kunne identificeres, fordi også betalingsstrømme vil kunne indgå i bevisførelsen.

Ved spørgsmålet om, hvorvidt man skal kriminalisere det forhold, at en person mod vederlag retsstridigt gør sig bekendt med børnepornografi, har udvalget haft med i sine overvejelser, at det samlede omfang af børnepornografi synes at være voksende (...). Dette betyder efter udvalgets opfattelse, at den samlede mængde af bagvedliggende krænkelse formentlig også er voksende. En del børnepornografiske ydelser leveres på en sådan måde, at der ikke hos modtageren er tale om besiddelse i straffelovens forstand, hvorfor det efter udvalgets opfattelse vil være relevant at kriminalisere selve det forhold, at man mod vederlag har gjort sig bekendt med børnepornografi.

Dertil kommer, at når der betales vederlag for en børnepornografisk ydelse, vil det ud fra synspunkter af samme karakter som de, der ligger bag kriminaliseringen af hæleri, være naturligt at kriminalisere aftageren af ydelsen. Uanset at den person, der mod vederlag gør sig bekendt med børnepornografiske fremstillinger, ikke i straffelovens forstand kommer i besiddelse af materialet, har den pågældende modtaget en egentlig ydelse, nemlig muligheden for at kunne se det pågældende materiale. Herudover vil en kriminalisering kunne være medvirkende til at formindske efterspørgslen efter børnepornografiske ydelser og derved forhåbentligt være med til at formindske mængden af de bagvedliggende krænkelse. Dette synspunkt er endnu et moment, der minder om hælerisynspunktet, idet hovedformålet med kriminalisering af hæleri er et ønske om at forhindre førforbrydelserne.

På denne baggrund finder udvalget, at det forhold, at en person mod vederlag retsstridigt gør sig bekendt med børnepornografiske fremstillinger, bør kriminaliseres. (...)

Udvalget finder, at denne strafferamme [fængsel i 6 måneder i § 235, stk. 1] i praksis har vist sig tilstrækkelig ved de hidtil behandlede sager. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at det nugældende maksimum kan være for lavt, når det tages i betragtning, hvad beskyttelsesinteressen i § 235 er.

§ 235 skal for det første forhindre den krænkelse af privatlivets fred, der følger af udbredelser af billeder af denne art. Forholdet svarer for så vidt til straffelovens § 264 d om videregivelse af billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden, og § 264 c om at skaffe sig eller uberettiget udnytte billeder, som er optaget under de i § 264 a nævnte omstændigheder. Både § 264 d og § 264 c har – ligesom § 235 – et strafmaksimum på 6 måneders fængsel.

Derimod skal § 235 ikke anvendes på den direkte krænkelse af barnet under optagelsen af de pornografiske film eller billeder. I disse tilfælde anvendes de almindelige bestemmelser om voldtægt, samleje med mindreårig, anden kønslig omgængelse end samleje, kønslig omgængelse med en person af samme køn, blufærdighedskrænkelser osv., jf. straffelovens kapitel 24 om forbrydelser mod køns-sædeligheden. En forhandler, der bestiller billeder af denne art optaget hos en producent, kan straffes for medvirken til den pågældende sædelighedsforbrydelse.

Mellem producenten og den sluttelige køber eller besidder af det pornografiske materiale er der typisk en mellemhandler, der står for distributionen. I mange tilfælde foretages denne distribution for vindings skyld. Hvis den pornografiske film er bestilt af mellemhandleren, kan der som nævnt straffes for medvirken til sædelighedsforbrydelsen. Selv om dette ikke er tilfældet, er det naturligt at antage, at en betydelig del af de producerede film mm. er optaget med henblik på et senere salg. I sådanne tilfælde kan man ikke straffe køberen (mellemhandleren) for den oprindelige sædelighedsforbrydelse, men alene efter § 235. § 235 skal således hindre mellemhandlerens køb af filmen mm. og på den måde bidrage til, at den oprindelige optagelse og den oprindelige sædelighedsforbrydelse ikke gennemføres.

På denne baggrund lægger udvalget ved vurderingen af strafværdigheden i relation til § 235, stk. 1, til grund, at det er rimeligt at fastsætte en noget højere strafferamme (sammenlignet med strafferammerne i de nævnte bestemmelser om fredskrænkelser). Udvalget foreslår derfor, at strafmaksimum forhøjes fra de nuværende 6 måneders fængsel til fængsel i 2 år.

Med hensyn til § 235, stk. 2, (...) er der efter udvalgets opfattelse tale om væsentligt mindre grove forhold (end mellemhandlerens og distributørens). Den nuværende strafferamme (bøde) vil derfor i den overvejende del af tilfældene være passende. Udvalget finder på denne baggrund, at den nuværende begrænsning af straffen til bøde bør bevares som normalstraffen.

Udvalget finder imidlertid, at udviklingen i anvendelsen af Internettet og distribution af børnepornografi via Internettet har udviklet sig således, at der bør være mulighed for under skærpende omstændigheder at idømme hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Som eksempel på, hvad der skal betragtes som skærpende omstændighed, nævnes, at den pågældende betaler betydelige beløb for at modtage børnepornografisk materiale. Der vil ligeledes foreligge skærpende omstændigheder, hvis den pågældende besidder et meget stort antal børnepornografiske fremstillinger, eller et større antal fremstillinger af særlig grove forhold, f.eks. voldtægt af børn.”

I lovforslagets bemærkninger fremhævedes tillige, at den skærpede strafferamme i § 235, stk. 2, indebar, at forsøg fremover ville være strafbart, jf. straffelovens § 21, stk. 3, og at der åbnedes mulighed for ransagning hos ikke-mistænkte personer, jf. retsplejelovens § 795 (anf.st. side 7806).

### **1.2.10. Lovændringen i 2001**

Bestemmelsen i § 235 blev ændret ved lov nr. 280 af 25. april 2001 om ændring af straffeloven, lov om international fuldbyrdelse af straf mv., lov om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. og lov om udlevering af lovovertrædere samt forskellige andre love (Gennemførelse af EU-rammeafgørelse om styrkelse af beskyttelsen mod falskmøntneri, 1. tillægsprotokol til den europæiske konvention om overførelse af domfældte og FN-konventionen til bekæmpelse af terrorbombninger samt ændringer som følge af afskaffelsen af hæftestrafpen mv.), idet hæfte udgik af bestemmelsen.

### **1.2.11. Lovændringen i 2003**

Ved lov nr. 228 af 2. april 2003 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn mv.) fik straffelovens § 235, stk. 1, sin nuværende formulering, når bortses fra ændringen af ”skærpende omstændigheder” til ”særligt skærpende omstændigheder” i 2004.

Lovændringen indebar for § 235, stk. 1’s vedkommende, at ”børn” (hvilket skulle forstås som personer, hvis fysiske udviklingstrin svarer til aldersgruppen under 15 år) blev ændret til ”personer under 18 år”, at ”andre utugtige visuelle gengivelser” blev medtaget, at enhver udbredelse blev omfattet (ikke kun erhvervs-mæssig udbredelse og udbredelse i en videre kreds), og at strafferammen blev udvidet fra bøde eller fængsel indtil 2 år til under skærpende omstændigheder at give mulighed for at idømme fængsel indtil 6 år. Endvidere blev der indsat en regel med eksempler på forhold, der udgør skærpende omstændigheder.

Lovændringen indebar for § 235, stk. 2’s vedkommende den samme udvidelse til ”personer under 18 år” (i stedet for ”børn”) som i § 235, stk. 1. Endvidere blev bestemmelsen udvidet til at omfatte alle ”utugtige” billeder omfattet af stk. 1 (og ikke kun de groveste), herunder de ”andre utugtige visuelle gengivelser”, der som noget nyt blev medtaget i stk. 1, og strafferammen blev ændret til bøde eller fængsel indtil 1 år (mod tidligere bøde eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 6 måneder).



Om baggrunden for lovændringen fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 2617-20):

”2.5.3.3. Den eksisterende bestemmelse i straffelovens § 235, stk. 1, omfatter utugtige fotografier, film eller lignende af ”børn”, hvilket skal forstås som personer, hvis fysiske udviklingstrin svarer til aldersgruppen under 15 år.

Danmark vil med ratifikation af tillægsprotokollen [til FNs konvention om barnets rettigheder om salg af børn, børneprostitution og børnepornografi] og vedtagelse af EU-rammeafgårelsen [om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi] blive forpligtet til i straffelovens § 235, stk. 1, i stedet at indføre en fast aldersgrænse, således at bestemmelsen i straffelovens § 235, stk. 1, fremover udvides til at beskytte alle personer under 18 år. Justitsministeriet foreslår derfor, at ordet ”børn” i straffelovens § 235, stk. 1, erstattes med ordene ”personer under 18 år”.

Udtrykket ”personer under 18 år” vil ikke omfatte personer, der fremstår som yngre end 18 år, men som faktisk er fyldt 18 år. Justitsministeriet finder ikke, at de beskyttelseshensyn, der ligger bag bestemmelsen i § 235 om børnepornografi, i tilstrækkelig grad kan begrunde kriminalisering af disse tilfælde, hvor der er tale om pornografisk materiale, som forestiller personer, der faktisk er over 18 år. Det bemærkes herved, at sådanne tilfælde ikke er omfattet af kriminaliseringskravet i tillægsprotokollen og forslaget til EU-rammeafgårelse. Danmark agter således ved ratifikationen af [Europarådets] konvention(...) om IT-kriminalitet at tage et forbehold, der angår tilfælde af denne karakter.

På samme måde som det efter den gældende formulering af § 235 er afgørende for strafbarheden, om den pågældende på billedet fremtræder som et ”barn”, vil det med den foreslåede formulering af bestemmelsen – i tilfælde, hvor identiteten og alderen på den pågældende person er ukendt – være afgørende for strafbarheden, om den pågældende fremtræder som yngre end 18 år i det børnepornografiske materiale. I praksis vil det formentlig i det helt overvejende antal tilfælde være umuligt at fremskaffe konkrete oplysninger om den afbildede persons faktiske identitet og alder. Foreligger der imidlertid konkrete oplysninger om, at personen er over 18 år, vil forholdet ikke være omfattet af bestemmelsen.

2.5.3.4. Både tillægsprotokollen, forslaget til EU-rammeafgårelse og konventionen om IT-kriminalitet indeholder en forpligtelse til at kriminalisere såkaldt ”fiktiv” børnepornografi (”gengivelse af virkelig eller simuleret eksplicit seksuel aktivitet” og ”realistiske billeder af et ikke-eksisterende barn”).

Straffelovens § 235, stk. 1, er i sin gældende udformning begrænset til fotografier, film og lignende (herunder videooptagelser), hvorimod f.eks. tegninger og billeder frembragt ved hjælp af edb (såkaldt computergenerede billeder), som ikke afbilder et virkeligt samleje eller anden kønslig omgængelse end samleje, falder uden for bestemmelsen.

Forud for ændringen af § 235 ved lov nr. 441 af 31. maj 2000 (...) overvejede udvalget om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (Brydesholt-udvalget), om også computerskabte fremstillinger eller lignende fremstillinger burde være omfattet af den strafferetlige regulering. Udvalget fandt dog, at hensynet til beskyttelse af børn mod misbrug ikke nødvendiggør, at sådanne fremstillinger om-

fattes af reguleringen. Der henvises til betænkning nr. 1377/1999 og Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, s. 7801-7802 og 7805.

På baggrund af tillægsprotokollens, EU-rammeafgørelsens og konventionen om IT-kriminalitets definitioner af børnepornografi kan den nugældende retstilstand på dette punkt ikke opretholdes. Det bemærkes i den forbindelse også, at den tekniske udvikling i dag gør det muligt at lave meget realistiske billeder med et pornografisk indhold, uden at personer på billederne har deltaget i produktionen endsige er virkelige.

Det foreslås derfor, at § 235, stk. 1, formuleres således, at bestemmelsen tillige omfatter andre utugtige ”gengivelser” end fotografier, film og lignende. ”Gengivelser” vil således – udover fotografier, film eller lignende – omfatte forhold, hvor der er tale om en fiktiv afbildning.

Der vil med den foreslåede formulering skulle foreligge en realistisk afbildning, jf. udtrykket ”gengivelse”. Bestemmelsen vil derfor alene omfatte fiktive fremstillinger, der fremtræder på samme eller tilnærmelsesvis samme måde som fotografier og lignende. Eksempelvis vil et computergeneret billede, der bortset fra det fiktive motiv har fuld lighed med et fotografi, være omfattet. Modsat vil malerier, håndtegninger mv., der ikke fremtræder som identiske med faktiske afbildninger, falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde.

Som følge heraf vil tegnede eller malede fremstillinger, som eksempelvis findes på oldtidens græske vaser, ikke være omfattet af bestemmelsen. Det kan endvidere bemærkes, at materiale, der kan anses for legitimeret ved sin kunstneriske værdi, som hidtil efter en konkret vurdering vil kunne falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde.

Bestemmelsen er, som det fremgår, begrænset til visuelle gengivelser med et børnepornografisk indhold, hvilket svarer til forslaget til EU-rammeafgørelse og konventionen om IT-kriminalitet. Den foreslåede udvidelse af § 235 om børnepornografi omfatter således ikke litterære gengivelser mv., dvs. materiale, hvor det utugtige indhold alene gengives i skriftform.

På den baggrund agter Danmark ved ratifikation af tillægsprotokollen at afgive en præciserende erklæring om, at man anser udtrykket ”enhver gengivelse” i tillægsprotokollen for alene at omfatte ”visuel gengivelse”. Det kan i den forbindelse oplyses, at Sverige ved sin undertegnelse af tillægsprotokollen har afgivet en tilsvarende erklæring.

2.5.3.5. De handlinger, der ifølge tillægsprotokollen, forslaget til EU-rammeafgørelse og konventionen om IT-kriminalitet skal kriminaliseres, er bl.a. fremstilling, videregivelse, import, eksport, udbud, salg, distribution, spredning og transmission af børnepornografisk materiale.

Det foreslås, at der i § 235, stk. 1, anvendes udtrykket ”udbredelse” som en samlet betegnelse for handlinger af denne karakter. Udtrykket ”udbredelse” omfatter såvel erhvervmæssig som ikke-erhvervmæssig udbredelse. Det svarer til den gældende § 235, stk. 1.

Imidlertid vil den ændrede affattelse af bestemmelsen indebære, at ikke-erhvervmæssig udbredelse fremover vil være omfattet af § 235, stk. 1, selv om videregivelsen af det børnepornografiske materiale ikke sker til en videre kreds (...). I dag er sådanne tilfælde alene omfattet af § 235, stk. 2, om besiddelse af børnepornografi.

Fremstilling af fiktiv børnepornografisk materiale med forsæt til at udbrede materialet vil skulle straffes efter § 235, stk. 1, mens produktion af pornografiske fotografier mv. af børn under 18 år fortsat straffes efter § 230.

2.5.3.6. (...) det [er] i dag efter straffelovens § 235, stk. 2, strafbart at besidde (eller mod vederlag gøre sig bekendt med) visse grovere former for børnepornografi.

Det følger af (...) tillægsprotokollen, forslaget til EU-rammeafgørelse og konventionen om IT-kriminalitet, at Danmark vil være forpligtet til at kriminalisere besiddelse af enhver form for pornografisk materiale, der gengiver personer under 18 år – herunder også såkaldt fiktiv børnepornografi.

På den baggrund foreslås det i § 235, stk. 2, at indsætte samme formulering som i forslaget til ændret affattelse af stk. 1, således at bestemmelsen udvides til at omfatte besiddelse af ”utugtige fotografier, film, andre visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år” (...).

Det er dog Justitsministeriets opfattelse, at tilfælde, hvor vedkommende afbildede person på tidspunktet for afbildningen er over den seksuelle lavalder på 15 år og har givet sit frivillige samtykke (direkte eller implicit) til besiddelsen af billedet, bør være undtaget fra det strafbare område. Hvorvidt der foreligger et sådant samtykke vil afhænge af en samlet vurdering af den pågældendes intellektuelle udviklingstrin samt omstændighederne i øvrigt, herunder om samtykket er opnået ved misbrug af for eksempel en på alder og erfaring beroende overlegenhed. Et samtykke vil således kunne meddeles til, at en kæreste mv. til en pige på eksempelvis 17 år besidder et billede af hende, selv om billedet kan karakteriseres som utugtigt. Derimod vil det have formodningen imod sig, at der er meddelt et frivilligt samtykke til besiddelse hos en person, som den afbildede person har en fjerne- re tilknytning til.

Undtagelsen vil alene omfatte ”billeder”, hvormed menes fotografier, malerier mv. Film og lignende er derimod ikke omfattet af undtagelsen.

I overensstemmelse med det anførte er det efter forslaget til EU-rammeafgørelsen muligt at undtage fremstilling og den efterfølgende besiddelse af pornografiske billeder fra kriminalisering i tilfælde, hvor den afbildede person er over den seksuelle lavalder og har givet samtykke, jf. artikel 3, stk. 2, litra b. En tilsvarende undtagelsesmulighed findes ikke i tillægsprotokollen, og Danmark agter derfor i forbindelse med ratifikation af tillægsprotokollen at afgive en erklæring om, at besiddelse af billeder, der forestiller en person over 15 år, som har givet samtykke til besiddelsen af billedet, ikke vil blive anset for omfattet af pligten til kriminalisering.

2.5.4.1. (...) Danmark er med forslaget til EU-rammeafgørelse forpligtet til at sikre, at besiddelse af børnepornografisk materiale kan straffes med fængsel i mindst 1 år. Det foreslås derfor, at strafferammen i straffelovens § 235, stk. 2, forhøjes til fængsel indtil 1 år, hvilket efter Justitsministeriets opfattelse tillige i højere grad vil afspejle samfundets afstandtagen til den form for adfærd, der medvirker til at øge eller opretholde efterspørgslen på materiale, hvor sårbare børn og unge er blevet krænket i forbindelse med tilblivelsen heraf.

Med den foreslåede forhøjelse af strafferammen i straffelovens § 235, stk. 2, er det Justitsministeriets vurdering, at Danmark opfylder forpligtelsen i rammeafgørelsens artikel 5, stk. 1. (...)

2.5.4.4. Forslaget til rammeafgørelsens artikel 5, stk. 2, litra c, forpligter (...) hver medlemsstat til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at produktion, udbredelse mv. af børnepornografisk materiale kan straffes med fængsel i mindst 5 til 10 år, når der er tale om et barn under den seksuelle lavalder og barnets liv udsættes for fare, der anvendes grov vold, barnet forvoldes alvorlig skade, eller forholdet er begået inden for rammerne af en kriminel organisation.

Det foreslås derfor at forhøje strafferammen i § 235, stk. 1, til fængsel indtil 6 år, hvis der foreligger skærpende omstændigheder. Herudover foreslås det at tilføje et nyt pkt., der angiver eksempler på forhold, som taler i skærpende retning. Som skærpende omstændigheder anses således navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter. Det bemærkes i den forbindelse, at det foreslåede nye pkt. på dette punkt går videre end forslaget til rammeafgørelsen, idet det foreslås, at det forhold, at barnets liv udsættes for fare, at der anvendes grov vold, at der forvoldes barnet alvorlig skade, eller at der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter, altid skal betragtes som en skærpende omstændighed, uanset om der er tale om et barn under den seksuelle lavalder.

Der er ikke tale om en udtømmende opregning af omstændigheder, der kan betragtes som skærpende. Således kan eksempelvis barnets alder i sig selv medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme. Har barnet været udsat for trusler eller særlig ydmygende eller fornædrende handlinger kan dette ligeledes medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme.

Det strafferetlige værn mod seksuel udnyttelse af børn i erhvervsmæssigt øjemed vil hermed tillige efter Justitsministeriets opfattelse blive styrket. En tilsvarende forhøjelse af strafferammen under skærpende omstændigheder foreslås indsat i § 230.

Hvorvidt optagelserne eller udbredelsen mv. skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter vil afhænge af en konkret vurdering, hvor bl.a. omfanget af produktionen og udbredelsen vil kunne indgå.

Med de foreslåede forhøjelser af strafferammerne i § 230 og § 235, stk. 1, vurderer Justitsministeriet, at Danmark opfylder forpligtelsen i rammeafgørelsens artikel 5, stk. 3, litra c. Det bemærkes i den forbindelse, at der, hvis der samtidig med en overtrædelse af § 230 eller § 235, stk. 1, foreligger en overtrædelse af straffelovens § 245, § 249 eller § 252, stk. 1, kan straffes for begge overtrædelser.

2.5.4.5. De foreslåede forhøjede strafferammer er en følge af forpligtelserne efter rammeafgørelsens artikel 5. Strafferammeforhøjelserne giver domstolene mulighed for i højere grad at graduere strafudmålingen, navnlig i sager om optagelse og udbredelse af børnepornografisk materiale af mere systematisk eller organiseret karakter, hvor barnet har været udsat for fare eller grov vold, eller hvor der forvoldes barnet alvorlig skade.”

### 1.2.12. Lovændringen i 2004

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) blev ”skærpende omstændigheder” ændret til ”særligt skærpende omstændigheder”.

Det anføres i forarbejderne, at ændringen er teknisk begrundet. Det fremgår videre, at det er Justitsministeriets opfattelse, at der i bl.a. § 235 fortsat er behov for en skærpet sidestrafferamme, når der foreligger særligt skærpende omstændigheder, og at der med ændringen af kriteriet ”skærpende omstændigheder” ikke tilsigtes nogen ændring i det hidtidige strafbare område eller udmålingsniveau.

Lovændringen byggede på Straffelovrådets anbefaling i betænkning nr. 1424/2003 om straffastsættelse og strafferammer, jf. herved Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3290:

”Rådet har set det som en opgave ved revisionen af strafferammesystemet at komme med forslag til en mere præcis og nuanceret angivelse af de kriterier, der kan eller skal betinge anvendelsen af sidestrafferammer i skærpende retning.

Mens kriterierne for strafforhøjelse i overensstemmelse med legalitetsprincippet således bør være udformet så klart og præcist som muligt, er der ikke samme behov for, at kriterierne for strafnedsættelse skal udformes præcist. (...)

Uanset det ovenfor anførte principielle udgangspunkt, kan der efter rådets opfattelse for visse bestemmelsers vedkommende være behov for at bevare en *højere* sidestrafferamme med mindre præcise kriterier. Med henblik på disse tilfælde foreslår rådet anvendelse af kriteriet ”særligt skærpende omstændigheder” i sidestrafferammen for rent sprogligt at markere forskellen til den almindelige vurdering af skærpende omstændigheder ved udmåling inden for normalstrafferammen, jf. den foreslåede § 81”

### 1.2.13. Lovændringen i 2009

Ved lov nr. 319 af 28. april 2009 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Gennemførelse af Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug mv.) blev straffelovens § 235, stk. 2, udvidet til også at omfatte at gøre sig bekendt med børnepornografisk materiale gennem internettet eller et lignende system til spredning af information, uanset om det sker mod vederlag eller ej.

Om baggrunden for lovændringen fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (Folketingstidende 2008-09, tillæg A, side 2448-49):

”Efter konventionens [Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug] artikel 20, stk. 1, litra f, skal staterne sikre, at det er strafbart forsægtligt ved hjælp af informations- og kommunikationsteknologi at skaffe sig adgang til børnepornografi. Staterne kan dog samtidig forbeholde sig helt eller delvist at undlade at kriminalisere sådanne forhold, jf. artikel 20, stk. 4.

Spørgsmålet om kriminalisering af sådanne tilfælde, hvor internetbrugere (vederlagsfrit) skaffer sig adgang til børnepornografiske hjemmesider gennem internettet, uden at det børnepornografiske materiale lagres, har tidligere været overvejet af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (Brydensholt-udvalget). Udvalget anfører herom i delbetænkning nr. 1377/1999 om børnepornografi og IT-efterforskning, side 58 f., bl.a., at børnepornografisk materiale på internettet i en række tilfælde ikke vil blive lagret/downloadet, idet den pågældende bruger af internettet blot kan gå ind på særlige områder med børnepornografi (hjemmesider mv.) Udvalget fandt på denne baggrund, at det kunne virke utilstrækkeligt at holde en benyttelsesform, der i vidt omfang har afløst fysisk besiddelse, uden for det kriminaliserede område.

Udvalget pegede samtidig på, at det bevismæssigt ville kunne være vanskeligt at gennemføre sager, hvor selve det at betragte børnepornografi var kriminaliseret, og at en sådan kriminalisering i givet fald ville føre til en vanskelig afgrænsning i forhold til de mere tilfældighedsprægede situationer, der efter udvalgets opfattelse i hvert fald ikke burde være omfattet af en kriminalisering.

Rigspolitiet har over for Justitsministeriet oplyst, at der findes en række hjemmesider mv. på internettet med børnepornografisk materiale, som der ikke skal betales vederlag for at få adgang til, og hvor brugerne ikke behøver at lagre billederne mv.

Det må endvidere antages, at efterspørgslen efter børnepornografisk materiale, uanset hvordan dette gøres tilgængeligt, bidrager til, at der løbende produceres nyt børnepornografisk materiale og dermed begås nye seksuelle krænkelse og overgreb mod børn.

I overensstemmelse med konventionens artikel 20 vil det i givet fald alene være forsægtlige forhold, hvor en person bevidst skaffer sig adgang til en hjemmeside mv. med børnepornografisk materiale, der kriminaliseres. En sådan bestemmelse vil f.eks. ikke skulle omfatte den, der uforvarende kommer ind på en hjemmeside med børnepornografisk materiale og straks forlader den igen.

Hertil kommer, at Rigspolitiet over for Justitsministeriet har oplyst, at hjemmesider mv. med børnepornografisk materiale i praksis må anses for at være vanskelige at komme tilfældigt ind på. De pågældende hjemmesider vil således typisk have adresser med en kompliceret og/eller ulogisk opbygning, og det vil som udgangspunkt ikke være muligt at finde frem til disse hjemmesider ved, at man via de mest almindelige søgemaskiner på internettet søger f.eks. på forskellige ord, der kunne relatere sig til børnepornografi. Adgang til hjemmesider på internettet med børnepornografisk materiale, som der ikke skal betales vederlag for at få adgang til, forudsætter i praksis normalt, at den pågældende forinden har modtaget

præcise oplysninger om hjemmesidens adresse f.eks. fra andre personer eller grupper/netværk med interesse for børnepornografisk materiale.

Med hensyn til mulighederne for at efterforske forhold, hvor en person har skaffet sig adgang til børnepornografisk materiale på internettet uden at betale vederlag herfor, har Rigspolitiet oplyst, at det med de nuværende teknologiske efterforskningsmuligheder i et vist omfang vil være muligt også efterfølgende at påvise, hvilke konkrete hjemmesider en bruger af en given computer har besøgt, men det vil dog i praksis være noget enklere og mindre ressourcekrævende at efterforske tilfælde, hvor der hos den pågældende f.eks. findes lagrede børnepornografiske fotografier eller film mv.

På den anførte baggrund er det efter en samlet vurdering Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for, at Danmark benytter muligheden for ikke at kriminalisere de forhold, der er omfattet af konventionens artikel 20, stk. 1, litra f. Det foreslås derfor, at straffelovens § 235, stk. 2, om besiddelse af utugtige fotografier, film mv. af personer under 18 år i overensstemmelse med konventionens artikel 20 udvides til også at omfatte tilfælde, hvor en person via internettet mv. forsætligt skaffer sig adgang til børnepornografisk materiale uden at betale vederlag for det.”

#### 1.2.14. Oversigt over udviklingen i kriminaliseringen vedrørende børnepornografi

Udviklingen i kriminaliseringen vedrørende børnepornografi kan skematisk gives således:

	<b>Udbredelse</b>	<b>Besiddelse (uden forsæt til udbredelse)</b>
1933	Generelt forbud vedrørende billedpornografi (herunder tegninger) Strafferamme: bøde eller hæfte eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 6 måneder	Ikke kriminaliseret
1939	Hvis erhvervsmæssigt kun bøde under særligt formildende omstændigheder	
1969	Ikke kriminaliseret	
1980	Erhvervsmæssig udbredelse af børnepornografi (fotografier og film af børn under 15 år) Strafferamme: bøde	
1989	Strafferamme: bøde, hæfte eller	

	<b>Udbredelse</b>	<b>Besiddelse (uden forsæt til udbredelse)</b>
	fængsel indtil 6 måneder	
1994		Besidde grov børnepornografi Strafferamme: bøde
2000	Erhvervsmæssig udbredelse og udbredelse i en videre kreds Strafferamme: bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år	Besidde eller mod vederlag gøre sig bekendt med grov børnepornografi Strafferamme: bøde eller under skærpende omstændigheder hæfte eller fængsel indtil 6 måneder
2001	Hæfte udgår af strafferammen	Hæfte udgår af strafferammen
2003	Udbredelse af børnepornografi (fotografier og film samt andre visuelle gengivelser af personer under 18 år) Strafferamme bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år eller under [2004: særligt] skærpende omstændigheder fængsel indtil 6 år	Besidde eller mod vederlag gøre sig bekendt med børnepornografi (fotografier og film samt andre visuelle gengivelser af personer under 18 år) Strafferamme: bøde eller fængsel indtil 1 år
2009		Besidde eller mod vederlag eller gennem internettet gøre sig bekendt med børnepornografi

## 2. Retspraksis

Som det fremgår af afsnit 1.2 ovenfor, er der siden erhvervsmæssig udbredelse af pornografiske fotografier og film af børn under 15 år blev nykriminaliseret i 1980 ved lovændringer i 1989, 1994, 2000, 2003 og 2009 sket en gradvis udvidelse af kriminaliseringen og forhøjelse af strafferammerne.

Retspraksis vedrørende forhold begået før lovændringen i 2003 (der trådte i kraft den 4. april 2003) har på denne baggrund mindre betydning for vurderingen af strafniveauet i dag.

Rigsadvokaten har som bilag til Rigsadvokaten Informerer nr. 12/2005 udsendt en oversigt over domme vedrørende overtrædelser af straffelovens § 235 begået



efter den 4. april 2003. Bilaget er senest opdateret den 12. december 2006. Det fremgår af denne oversigt over domme, at straffene for overtrædelse af § 235 – ikke overraskende – navnlig afhænger af omfanget og karakteren af det børnepornografiske materiale, som gerningsmanden har udbedt eller besiddet mv.

Med hensyn til udbredelse indeholder oversigten en enkelt dom, hvor straffen var bøde, idet der alene var udbredt tre billeder til én person. Ved alle øvrige domme om udbredelse i oversigten er idømt fængsel, som oftest ubetinget, men i nogle tilfælde betinget. Straffene går fra 10 dages fængsel til 1 års fængsel. Det bemærkes, at mange af dommene om udbredelse samtidig angår besiddelse, herunder undertiden således at der dømmes for besiddelse af væsentligt mere materiale, end der er udbredt.

Med hensyn til besiddelse (uden udbredelse) indeholder oversigten 6 domme, hvor straffen var bøde, og 46 domme, hvor straffen var fængsel, spændende fra 10 dages fængsel til 5 måneders fængsel. Med hensyn til valget mellem ubetinget og betinget straf har Højesteret i to principielle afgørelser af 10. november 2006 (UfR 2007.404 og 407) fastsat følgende retningslinjer:

”Højesteret finder, at udgangspunktet bør være, at anvendelse af betinget straf ikke er udelukket ved førstegangsovertrædelse af straffelovens § 235, stk. 2, medmindre der er tale om en overtrædelse af betydelig grovhed, eksempelvis besiddelse af et større antal groft børnepornografiske fotografier eller film eller et antal fremstillinger af særligt grove forhold, f.eks. voldtægt af børn.”

Med hensyn til mod vederlag at gøre sig bekendt med børnepornografisk materiale (uden hverken at besidde eller udbrede materialet) indeholder oversigten én dom, hvor straffen var bøde, og tre domme, hvor straffen var betinget fængsel i henholdsvis 20, 20 og 30 dage.

Senere retspraksis vedrørende straffelovens § 235 ses generelt at være på linje med de domme, som fremgår af Rigsadvokatens oversigt.

Ved én senere trykt dom (TfK 2008.706 Ø) vedrørende besiddelse er der idømt 6 måneders fængsel, hvilket må antages at skyldes, at overtrædelsen i denne sag var grovere end i de sager, der indgår i Rigsadvokatens oversigt.

Endvidere foreligger der én senere trykt dom (TfK 2011.272 V) vedrørende udbredelse under særligt skærpende omstændigheder (så vidt ses i kraft af materialets meget store omfang og herunder til dels meget grove karakter). Sagen angik ca. 1,4 mio. fotografier og 9.288 film, heraf 3.779 fotografier og 178 film med særligt grove seksuelle forhold, som tiltalte havde lagret på sin computer, og som blev stillet til rådighed for andre i et fildelingsnetværk. Straffen blev fastsat til 3 års fængsel (dissens af 3 dommere for at fastsætte straffen til 4 års fængsel).

Rigsadvokaten har i meddelelse nr. 9/2005 fastsat retningslinjer for anklagemyndighedens strafpåstand i sager om overtrædelse af straffelovens § 235. Retningslinjerne er senest rettet i september 2009.

Ifølge retningslinjerne skal anklagemyndigheden altid nedlægge påstand om ubetinget frihedsstraf ved overtrædelse af § 235, stk. 1 (udbredelse), og med hensyn til straffens længde skal der navnlig lægges vægt på den tidsmæssige udstrækning af udbredelsen, omfanget af udbredelsen (herunder størrelsen af kredsen, hvortil udbredelse er sket), størrelsen af et eventuelt vederlag, grovheden af det børnepornografiske materiale og materialets omfang. Hvis der foreligger særligt skærpende omstændigheder, bør det give sig udtryk i væsentligt strengere straffe, end der før lovændringen i 2003 blev idømt for udbredelse af børnepornografi.

Ifølge retningslinjerne skal anklagemyndighedens strafpåstand ved overtrædelse af § 235, stk. 2 (besiddelse mv.) som udgangspunkt være ubetinget frihedsstraf. I førstegangstilfælde kan der dog nedlægges påstand om betinget dom, hvis der ikke er tale om en overtrædelse af betydelig grovhed, jf. højesteretsdommene af 10. november 2006, der er omtalt ovenfor. Endvidere kan der i førstegangstilfælde i stedet nedlægges påstand om bødestraf, når der er tale om besiddelse af et meget begrænset antal børnepornografiske fremstillinger. Ifølge retningslinjerne bør anklagemyndigheden endvidere gøre gældende, at forhøjelsen af strafmaksimum ved lovændringen i 2003 fra 6 måneders til 1 års fængsel bør få indflydelse på straffastsættelsen i forhold til straffene forud for lovændringen.

### **3. EU-retlige og internationale forpligtelser**

#### **3.1. Rammeafgårelsen og direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi**

**3.1.1.** Efter artikel 3, stk. 1, litra b-d, i Rådets rammeafgårelser nr. 68/2004 af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi er EU's medlemsstater forpligtet til at kriminalisere distribution, spredning, transmission, udbydelse, tilrådighedsstillelse, anskaffelse eller besiddelse af børnepornografi.

Børnepornografi omfatter ifølge rammeafgårelsens artikel 1, litra b, som udgangspunkt pornografisk materiale, der visuelt afbilder eller forestiller

- i) et virkeligt barn, der er involveret eller deltager i eksplicit seksuel adfærd, herunder seksuelt pirrende fremvisning af et barns kønsorganer eller pubesområde, eller
- ii) en virkelig person, der ser ud som et barn, og som er involveret eller deltager i den adfærd, der er nævnt i nr. i)
- iii) realistiske billeder af et ikke-eksisterende barn, der er involveret eller deltager i den adfærd, der er nævnt i nr. i)

Ved "barn" forstås en person under 18 år, jf. rammeafgårelsens artikel 1, litra a.

Medlemsstaterne har dog efter rammeafgårelsens artikel 3, stk. 2, valgfrihed med hensyn til, om de vil lade forbuddet mod børnepornografi omfatte følgende tilfælde:

- a) hvis en virkelig person, der ser ud som et barn, faktisk var 18 år eller derover på tidspunktet for afbildningen
- b) hvis billeder af børn, der har nået den seksuelle lavalder, fremstilles og besiddes med disses samtykke og udelukkende til deres eget private brug. Selv om der er givet samtykke, skal dette ikke anses for gyldigt, hvis det er opnået ved misbrug af for eksempel højere alder, stilling eller status, større modenhed eller erfaring eller ofrets afhængighed af lovovertræderen
- c) hvis det kan godtgøres, at fiktivt børnepornografisk materiale er fremstillet og besiddes af producenten udelukkende til eget privat brug, og såfremt intet ægte børnepornografisk materiale er blevet anvendt til fremstilling deraf, og såfremt fremstilling af materialet ikke indebærer nogen risiko for, at det kan spredes.

Endvidere følger det af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 4, at medlemsstaterne har valgfrihed med hensyn til, om de vil fastsætte strafferetlige eller andre sanktioner for overtrædelse af forbuddet vedrørende fiktiv børnepornografi (i det omfang der ikke efter artikel 3, stk. 2, litra c, kan gøres undtagelse fra dette forbud). Bestemmelsen må naturligt forstås på den måde, at der ikke gælder et krav om kriminalisering, men alene om, at der skal være et forbud, hvis overtrædelse er sanktioneret.

Det følger af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 1, at strafferammen (for andre forhold end fiktiv børnepornografi) mindst skal omfatte fængsel indtil 1 år. Det følger endvidere af rammeafgørelsens artikel 5, stk. 2, at strafferammen for distribution, spredning, transmission, udbydelse og tilrådighedsstillelse af børnepornografi mindst skal omfatte fængsel indtil 5 år, hvis offeret efter national lovgivning er et barn under den seksuelle lavalder og

- barnets liv udsættes for fare,
- der anvendes grov vold eller forvoldes barnet alvorlig skade, eller
- lovovertrædelserne er begået inden for rammerne af en kriminel organisation som defineret i fælles aktion 98/733/RIA, der gør det strafbart at deltage i en kriminel organisation i Den Europæiske Unions medlemsstater.

Fælles aktion nr. 98/733 er nu afløst af Rådets rammeafgørelse nr. 2008/841 af 24. oktober 2008 om bekæmpelse af organiseret kriminalitet, der definerer ”kriminal organisation” på følgende måde (artikel 1, nr. 1):

”en struktureret sammenslutning af en vis varighed bestående af mere end to personer, der handler i forening med henblik på at begå strafbare handlinger, som kan straffes med en frihedsstraf eller en sikkerhedsforanstaltning af en maksimal varighed på mindst fire år eller en strengere straf, for direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel”

**3.1.2.** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/92 af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi for så vidt angår de medlemsstater, som er omfattet af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivets artikel 5, stk. 2-5, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, forpligtet til at kriminalisere distribution, udbredelse, transmission, udbydelse, levering, tilrådighedsstillelse, anskaffelse eller besiddelse af børnepornografi samt erhvervelse af adgang til børnepornografi ved hjælp af informations- og kommunikationsteknologi.

Børnepornografi omfatter ifølge rammeafgørelsens artikel 2, litra c, som udgangspunkt

- i) enhver form for materiale, der afbilder et barn, der er involveret i virkelig eller simuleret eksplicit seksuel adfærd
- ii) enhver afbildning af et barns kønsorganer primært med seksuelt formål
- iii) enhver form for materiale, der afbilder en person, der ser ud som et barn, der er involveret i virkelig eller simuleret eksplicit seksuel adfærd, eller enhver form for afbildning af kønsorganerne på en person, der ser ud som et barn, primært med seksuelt formål, eller
- iv) realistiske billeder af et barn, der er involveret i eksplicit seksuel adfærd, eller realistiske billeder af et barns kønsorganer, primært med seksuelt formål

Ved "barn" forstås en person under 18 år, jf. direktivets artikel 2, litra a.

Medlemsstaterne har dog efter direktivets artikel 5, stk. 7, valgfrihed med hensyn til, om de vil lade forbuddet mod børnepornografi omfatte de tilfælde, der er nævnt i nr. iii, når en person, der ser ud som et barn, faktisk var 18 år eller derover på tidspunktet for afbildningen.

Medlemsstaterne har efter direktivets artikel 5, stk. 8, endvidere valgfrihed med hensyn til, om de vil lade forbuddet mod børnepornografi omfatte de tilfælde, hvor materiale som nævnt i nr. iv er fremstillet og besiddes af fremstilleren udelukkende til dennes eget private brug, for så vidt der ved fremstillingen ikke er anvendt materiale som nævnt i nr. i-iii, og for så vidt handlingen ikke indebærer nogen risiko for udbredelse af materialet.

Medlemsstaterne har efter direktivets artikel 8, stk. 3, endvidere valgfrihed med hensyn til, om de vil lade forbuddet mod børnepornografi omfatte fremstilling af materiale, der involverer børn over den seksuelle lavalder, når materialet er frem-

stillet med disse børns samtykke og udelukkende til de involverede personers private brug, for så vidt handlingerne ikke involverer misbrug.

Strafferammen for distribution, udbredelse, transmission, udbydelse, levering eller tilrådighedsstillelse af børnepornografi skal efter direktivets artikel 5, stk. 4 og 5, mindst omfatte fængsel indtil 2 år.

Strafferammen for anskaffelse eller besiddelse af børnepornografi samt erhvervelse af adgang til børnepornografi ved hjælp af informations- og ske

eksisterende barn, eller som involverer børn, der har nået den seksuelle lavalder, hvis billederne besiddes af dem med deres samtykke og udelukkende til deres eget private brug.

Konventionens artikel 20, stk. 4, giver mulighed for at tage forbehold over for pligten til kriminalisering af at skaffe sig adgang til børnepornografi gennem informations- og kommunikationsteknologi.

Danmark ratificerede konventionen den 18. november 2009, og konventionen trådte i kraft den 1. juli 2010. Danmark tog ved ratifikationen i medfør af artikel 20, stk. 3, forbehold over for pligten til kriminalisering af besiddelse af pornografisk materiale, som involverer børn, der har nået den seksuelle lavalder, hvis billederne besiddes af dem med deres samtykke og udelukkende til deres eget private brug.

## **4. Fremmed ret**

### **4.1. Norsk ret**

Den gældende norske straffelov er fra 1902 (lov nr. 10 af 22. maj 1902 med senere ændringer). Der er i 2005 vedtaget en ny norsk straffelov (lov nr. 28 af 20. maj 2005 med senere ændringer), som skal erstatte straffeloven fra 1902. Den nye straffelov af 2005 med senere ændringer er imidlertid endnu ikke trådt i kraft.

#### **4.1.1. Generelt forbud mod ”pornografi”**

Den endnu gældende norske straffelov fra 1902 indeholder i § 204 et generelt forbud mod udbredelse af ”pornografi”, der er defineret som ”kønslige skildringer som virker støtende eller på annen måte er egnet til å virke menneskelig nedverdiggende eller forrående, herunder kønslige skildringer hvor det gjøres bruk av lik, dyr, vold og tvang”. Som pornografi regnes ikke ”kønslige skildringer som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål”.

Hvad der opfattes som ”stødende”, er en retlig standard, som henviser til samfundets almindelige moral- og retsopfattelse. Den norske højesteret har i afgørelsen Rt. 2005 side 1628 afgjort, at billeder af eksplicit seksuel aktivitet mellem samtykkende voksne *ikke* i sig selv kan anses som ”stødende”. Ved vurderingen af, om en skildring er ”menneskeligt nedværdigende”, skal der lægges vægt på, om mennesker fremstilles uden nogen anden værdi end det at være nydelsesobjekt for det modsatte køn og uden selvbestemmelsesret, sådan at respekten for den menneskelige personlighed krænkes. Med ”forrående” sigtes til ”forsimplende og afstumpende” fremstillinger, som kan tænkes at virke forrående på børn, unge og andre særligt påvirkelige.

Strafferammen for forsætlig overtrædelse af forbuddet mod udbredelse af ”pornografi” er bøde eller fængsel indtil 3 år. Ved uagtsom overtrædelse er strafferammen bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

I straffeloven fra 2005 videreføres den gældende § 204 uændret som § 317.

#### **4.1.2. Børnepornografi**

Den endnu gældende norske straffelov fra 1902 indeholder i § 204 a bl.a. et forbud mod at udbrede, besidde eller mod vederlag eller planmæssigt at gøre sig bekendt med fremstillinger af seksuelle overgreb mod barn eller fremstillinger, som seksualiserer barn. Med barn menes personer, som er eller fremstår som under 18 år. Forbuddet omfatter ikke fremstillinger, ”som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål”.

Strafferammen for forsætlig overtrædelse af forbuddet er bøde eller fængsel indtil 3 år. Ved uagtsom overtrædelse er strafferammen bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Straffen kan bortfalde for den, som besidder et billede af en person mellem 16 og 18 år, hvis denne har givet sit samtykke og de to er omtrent jævnbyrdige i alder og udvikling.



Bestemmelsen i § 204 a blev indført i 2005. Indtil da var udbredelse (men ikke besiddelse uden forsæt til udbredelse) af børnepornografi omfattet af det generelle forbud mod udbredelse af ”pornografi”, jf. afsnit 4.1.1 ovenfor.

I straffeloven fra 2005 videreføres den gældende § 204 a med redaktionelle ændringer samt en enkelt justering som § 311. Justeringen går ud på at ændre kriminaliseringen af mod vederlag eller planmæssigt at gøre sig bekendt med materiale omfattet af bestemmelsen til en kriminalisering af at skaffe sig adgang til sådant materiale, og denne del af bestemmelsen indskrænkes endvidere til at omfatte forsætlige forhold.

Justis- og Politidepartementet i Norge har oplyst følgende om erfaringerne med forbuddet mod animeret børnepornografi:

”Gjeldende straffelov 22. mai 1902 nr. 10 § 204 a rammer ulike befatningsmåter med ”fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn”. Uttrykket kom inn under justiskomiteens behandling av Odelstingsproposisjon nr. 37 (2004-2005), hvor det ble foreslått et eget straffebud om barnepornografi. I Innstilling til Odelstinget nr. 66 (2004-2005) uttalte komiteen følgende:

”Komiteen vil understreke at med bruken av ordet ”fremstilling” mener man at dette rammer enhver fremstilling uansett medium, også tekst. Fremstillinger som er animert, manipulert eller på andre måter kunstig fremstilt, rammes også hvis de viser seksuelle overgrep mot barn eller seksualiserer barn.”

Animert barnepornografi ville imidlertid også tidligere kunne rammes av de alminnelige pornografibestemmelsene i henholdsvis straffeloven § 211 (gjeldende frem til 11. august 2000) og § 204. Av forarbeidene til sistnevnte bestemmelse går det frem at barnepornografidefinisjonen i § 204 annet ledd annet punktum omfattet rørlige og urørlige bilder uavhengig av hvilken teknikk som var benyttet for å gjøre bildene tilgjengelige for det menneskelige øyet, jf. Odelstingsproposisjon nr. 28 (1999-2000) om lov om endringer i straffeloven (seksuallovbrudd) side 167. I tillegg til fotografier og film, ville tegninger og datagrafikk etter omstendighetene være omfattet.

Det er lite rettspraksis om animert pornografi. Vi kan imidlertid nevne Høyesteretts kjennelse inntatt i Rt. 1984 side 1016. Tegnefilmen ”Snowwhite and the seven lovers” ble ansett utuktig i relasjon til dagjeldende pornografibestemmelse i straffeloven § 211. Filmens innhold var en bortimot sammenhengende fremstilling av forskjellige former for seksuell utfoldelse med en stadig fokusering av kjønnsorganene. Høyesterett uttalte at:

”selv om en tegnefilm gjerne vil ha et mindre realistisk preg, idet den fremstiller fantasibilder utenfor virkelighetens verden, vil denne fremstillingsform samtidig gi mulighet for å bruke virkemidler som virker forsterkende og påtrengende i sin eksponering av seksuell atferd.”

Det er gjort unntak for kjønnslige skildringer som må anses for forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål, jf. § 204 a femte ledd, jf. § 204 fjerde ledd.

Ny straffelov 20. mai 2005 nr. 28 § 311 viderefører hovedsakelig innholdet i straffeloven 1902 § 204 a, men med enkelte utvidelser av straffbare befatningsmåter og i en endret lovteknisk utformning. Forslaget til endret systematikk innebærer ikke noen realitetsendring i forhold til hvilke handlinger som rammes, jf. Odelstingsproposisjon nr. 22 (2008-2009) side 265.”

Justits- og Politidepartementet i Norge har endvidere opplyst, at kriminaliseringen av animert barnepornografi i Norge ikke har givet anledning til problemer i forhold til ytringsfriheten.

Straffelovrådet er ikke bekendt med nyere norske afgørelser, hvor der alene er domfældt for udbredelse eller besiddelse af animert barnepornografi.

## **4.2. Svensk ret**

Den svenske straffelov indeholder i kapitel 16 § 10 a bl.a. et forbud mod at udbrede, besidde eller skaffe sig adgang til og betragte et pornografisk billede af et barn. Med barn menes en person, hvis pubertetsudvikling ikke er fuldbyrdet, eller som er under 18 år. Hvis pubertetsudviklingen er fuldbyrdet, gælder forbuddet dog kun, hvis det af billedet og omstændighederne omkring det (f.eks. markedsføringen af billedet) fremgår, at den afbildede person er under 18 år. Med pubertetsudviklingen sigtes til den ydre kropslige forandring, som finder sted under kønsmodningsprocessen, jf. prop. 2009/10:70 side 16. Det kræves ikke, at billedet forestiller et virkeligt barn.

Forbuddet mod besiddelse gælder ifølge § 10 b, stk. 1, ikke den, som fremstiller et pornografisk billede af et barn, hvis forskellen i alder og udvikling mellem den afbildede person og den, som fremstiller billedet, er ringe og omstændighederne i øvrigt ikke påkalder, at strafansvar pålægges.

Forbuddet mod besiddelse gælder ifølge § 10 b, stk. 2, heller ikke den, som tegner, maler eller på anden lignende håndværksmæssig måde fremstiller et sådant billede, hvis billedet ikke er tilsigtet gjort tilgængelig for andre.

Endvidere gælder ifølge § 10 b, stk. 3, at bestemmelsen i § 10 a ikke omfatter en gerning, som under hensyn til omstændighederne er forsvarlig. Denne undtagelse tager primært sigte på gerninger, som kan være nødvendige for nyhedsformidling, forskning og opinionsdannelse, jf. prop. 2009/10:70 side 18.

Endelig følger det af almindelige strafferetlige principper, at en person ikke ifalder strafansvar for udbredelse eller besiddelse af pornografiske billeder af sig selv (dvs. billeder, hvor ingen andre børn optræder), jf. prop. 2009/10:70 side 38-39.

Om hvad der anses for pornografisk, anføres følgende i prop. 2009/10:70 side 16:

”En bild anses pornografisk när den, utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöjlt och utmanade sätt skildrar ett sexuellt motiv. Straffbarheten är inte begränsad till befattning med bilder där barn är inbegripna i handlingar som uppenbarligen har en sexuell innebörd, utan bestämmelsen omfattar också bilder där barn förekommer tillsammans med en eller flera vuxna personer som utför sådana handlingar. Även bilder där ett barn framställs på ett sätt som är ägnat att vädja till sexualdriften utan att det avbildade barnet kan sägas ha deltagit i ett sexuellt beteende vid avbildningen kan falla inom det straffbara området. För att en bild av ett barn ska vara straffbar krävs att den enligt vanligt språkbruk och allmänna värderingar är pornografisk.”

Normalstrafferammen for overtrædelse af bestemmelsen i § 10 a er fængsel indtil 2 år. Hvis overtrædelsen er ringe, er strafferammen bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Hvis overtrædelsen er grov, er strafferammen fængsel fra 6 måneder indtil 6 år. Ved bedømmelsen af om, overtrædelsen er grov, skal særligt tages hensyn til, om den er begået erhvervsmæssigt eller for vindings skyld, har udgjort et led i en kriminel virksomhed, som udøves systematisk eller i større omfang, har angået en særligt stor mængde billeder eller billeder, hvor barnet er særligt ungt, udsættes for vold eller tvang eller udnyttedes på anden særligt hensynsløs måde.

Bestemmelsen omfatter som udgangspunkt alene forsætlige forhold. Den, som erhvervsmæssigt eller for vindings skyld uagtsomt udbreder et pornografisk billede af et barn, straffes dog som angivet i normalstrafferammen eller, hvis overtrædelsen er ringe, som angivet i den mildere sidestrafferamme.

Justitiedepartementet i Sverige har oplyst følgende:

”Att skildra barn i pornografisk bild blev straffbart i Sverige 1980 (se prop. 1978/79:179). Straffbestämmelsen om barnpornografibrott finns i 16 kap. 10 a § brottsbalken.

Att skildra ett barn i pornografisk bild innebär att en sådan bild av ett barn framställs. En bild kan framställas på olika sätt, t.ex. genom att ett verkligt barn fotograferas, filmas eller tecknas av. Genom olika tekniker kan också mer eller mindre artificiella bilder skapas. För straffansvar krävs inte att bilden föreställer ett verkligt barn, utan även bilder av fiktiva barn omfattas. Nya framställningar kan också skapas genom att redan befintliga skildringar mångfaldigas eller manipuleras, exempelvis genom att filmsekvenser klipps ihop i en annan ordningsföljd eller att en bild av ett barns huvud klipps ihop med bilden av ett annat barns kropp.

Anledningen till att också bilder av t.ex. fiktiva och tecknade barn omfattas av bestämmelsen är att barnpornografibrottet har s.k. dubbla skyddsobjekt, det avser att skydda inte bara det avbildade barnet utan också barn i allmänhet. Barnpornografibrottet ingår systematiskt bland brotten mot allmän ordning i 16 kap. brottsbalken.

Från det straffbara området har dock gjorts vissa undantag. Förbuden gäller t.ex. inte mot skildring och innehav för den som tecknar, målar eller på något annat liknande hantverksmässigt sätt framställer en barnpornografisk bild, om bilden inte är avsedd att spridas, överlätas, upplåtas, förevisas eller på annat sätt göras tillgänglig för andra. Undantaget avser därmed framställningar som på grund av den använda framställningstekniken väsentligen kan antas vara framställda för eget bruk. Däremot omfattas inte sådana framställningsformer där resultatet enkelt kan komma att omsättas eller spridas, såsom fotografier och datorframställda bilder (se prop. 2009/10:70).

Tillgänglig statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att antalet anmälda barnpornografibrott (inkl. grova brott) år 2009 uppgick till 345 (varav 252 Internetrelaterat). Uppklarade barnpornografibrott (inkl. grova brott) för samma år uppgick till 274 (varav 169 Internetrelaterat).”

Justitiedepartementet i Sverige har särskilt vedrørende animeret børnepornografi oplyst følgende:

”Med *animerade* bilder förstår vi tecknade eller annars artificiellt framställda bilder av verkliga eller fiktiva barn.

Lagstiftningen gör ingen åtskillnad mellan bilder beroende på hur de framställts. I fråga om avgöranden om barnpornografibrott har vi ingen information om och i så fall i vilken utsträckning de avser animerade bilder. Det saknas avgöranden som behandlar detta från såväl Högsta Domstolen som underrätterna. Det förhållandet kan dock inte tas till intäkt för att det inte skulle förekomma fall som rör sådana bilder.

Frågan om hur animerade barnpornografibilder behandlas i praxis har alltså såvitt känt inte berörts särskilt. I den mån brottsutvecklingen varit föremål för behandling har inte heller en sådan avgränsning aktualiserats.”

Justitiedepartementet i Sverige har endvidare oplyst följande:

”Enligt gällande lagstiftning bedöms frågan om en bild är att anse som barnpornografisk på grundval av vad som går att utläsa av bilden. Med barn avses därvid en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som, när det framgår av bilden och omständigheterna kring den, är under 18 år.

Bilder som omfattas av straffbestämmelsen, dvs. skildringar av barn i pornografisk bild, är undantagna från det grundlagsskyddade området genom särskilda bestämmelser i Tryckfrihetsförordningen (1 kap. 10 §) och Yttrandefrihetsgrundlagen (1 kap. 13 §). Den särskilda grundlagsregleringen som syftar till att skydda bl.a. yttrandefriheten är därmed inte tillämplig på skildringar av barn i pornografisk bild.”

Straffelovrådet er alene bekendt med to nyere svenske afgørelser, hvor der er domfældt alene for besiddelse af animeret børnepornografi. I den ene sag blev domfældelsen ændret til frifindelse efter anke af dommen. I begge sager drejede det sig om mangategninger (japanske tegneserier), og i begge sager blev straffen fastsat til bøde. Den ene sag er kort nævnt i SOU 2007:54 side 411 i en gennemgang af retspraksis, mens den anden sag blev afgjort af Svea hovrätt den 28. januar 2011. Hovrätten udsendte i den anledning en pressemeddelelse, hvoraf fremgår følgende:

”Hovrätten har i dag meddelat dom i målet mot den man som av Uppsala tingsrätt dömdes för barnpornografibrott därför att han innehaft 51 tecknade s.k. mangabilder.

Hovrätten konstaterar i domen att brottsbalkens förbud mot innehav av pornografiska bilder som skildrar barn omfattar alla slags bilder, även tecknade. Skälet till att det straffbara området har utsträckts till att gälla även tecknade bilder är att sådana bilder anses kränkande för barn över huvud taget och inte bara för det barn som kan ha använts som modell.

Efter en genomgång av utredningen i målet har hovrätten kommit fram till att det beträffande fyra bilder inte med tillräcklig grad av säkerhet kan slås fast att de föreställer barn i lagens mening. Hovrätten har vidare gjort den bedömningen att det beträffande åtta bilder är tveksamt om de är pornografiska i den mening som

avses i straffbestämmelsen om barnpornografibrott. Beträffande övriga 39 bilder finner hovrätten att de ur ett straffrättsligt perspektiv är att bedöma som pornografiska bilder av barn.

Hovrätten dömer därför, liksom tingsrätten, den åtalade mannen för barnpornografibrott, ringa brott, till dagsböter.”

Tiltalte ankede dommen til den svenske højesteret, der den 7. november 2011 besluttede at realitetsbehandle anken. Rigsadvokaten havde forud herfor i et indlæg af 14. september 2011 til højesteret udtalt sig for en realitetsbehandling af anken (og for stadfæstelse af hovrättens dom). Rigsadvokaten beskriver i indlægget de omhandlede billeder således:

”Jag delar till en början hovrättens bedömning att det inte råder någon tvekan om att bilderna föreställer människor, även om alla detaljer i bilderna inte framstår som verklighetstrogn – några av de avbildade karaktärerna har kattliknande öron och svansar och några saknar näsa eller mun.

Jag delar vidare hovrättens bedömning att de aktuella 39 bilderna föreställer barn, vilkas pubertetsutveckling inte är fullbordad. (...)

Merparten av de aktuella bilderna föreställer nakna eller delvis nakna barn som poserar sexuellt och vars könsdelar exponeras tydligt. Ett antal bilder föreställer nakna eller delvis nakna barn som deltar i sexuella aktiviteter, även samlag, såväl med andra barn som med vuxna personer. Jag delar hovrättens bedömning att samtliga 39 bilder på ett ohöljt och utmanande sätt skildrar barn i sexuella situationer på ett sätt som leder till slutsatsen att ändamålet med bilderna väsentligen varit att påverka betraktaren sexuellt. De aktuella bilderna bör enligt vanligt språkbruk och allmänna värderingar anses pornografiska. De i målet aktuella bilderna är sålunda pornografiska i den mening som avses i 16 kap. 10 a § brottsbalken.”

Den svenske højesteret frifandt den 15. juni 2012 tiltalte. Den svenske højesteret beskriver de pågældende tegninger således:

”4. De aktuelle teckningarna föreställer fantasifigurer. Det är dock tydligt att det är fråga om avbildningar av mänskliga varelser, och i den bemärkelsen kan otvetydigt sägas att det är bilder av människor. Bilderna föreställer, med den utgångspunkten, barn vars pubertetsutveckling inte har avslutats. Barnen är helt eller delvis nakna och framställs på ett sådant sätt att det måste anses vädja till sexualdriften. På de flesta bilderna är könet synligt och på några bilder utförs sexuella handlingar. Teckningarna får anses pornografiska.

5. En av teckningarna (g24.jpg) skiljer sig från de övriga genom att barnet på bilden har drag som framstår som verkliga. Även i övrigt måste teckningen anses verklighetstrogen.”

Den svenske højesteret fandt, at strafbestemmelsens anvendelsesområde var uklart i forhold til de 38 tegninger, som ikke fremstod virkelighedstro, og at straf-

bestemmelsen derfor skulle fortolkes i lyset af grundlæggende principper om yttingsfrihed og informationsfrihed. Den svenske højesteret fandt, at kriminalisering af besiddelse af de 38 tegninger udgjorde et indgreb i informationsfriheden, som i givet fald ville opfylde kravene om lovhjemmel og om at være begrundet i et legitimt formål. Kriminalisering af besiddelse af de 38 tegninger gik dog ud over, hvad der var nødvendigt af hensyn til de formål, som begrundede strafbestedelsen. En fortolkning af strafbestedelsen i overensstemmelse med den svenske grundlov førte derfor til, at strafbestedelsen ikke omfattede besiddelse af de 38 tegninger. Om proportionalitetsafvejningen anførte den svenske højesteret følgende:

”20. Yttrandefriheten och informationsfriheten är grundläggande för ett demokratiskt samhälle. Möjligheterna till undantag från dessa friheter måste ges en restriktiv tolkning och behovet av begränsningar måste redovisas på ett övertygande sätt.

21. De nu aktuella teckningarna är mangateckningar. Sådana har en stark förankring i den japanska kulturen och har även spritt sig över världen. Även om teckningarna knappast är sådana att de tydligt ryms under begreppet konst, har vissa av dem konstnärliga drag.

22. De skäl som lagstiftaren åberopade för kriminaliseringen av barnpornografi var (...), att barn skulle skyddas mot möjliga bakomliggande övergrepp och att barnpornografiska bilder kan användas för att förleda barn att delta i sexuella handlingar. Vidare angavs som ändamål att skydda mot de kränkningar av barn i allmänhet som barnpornografiska framställningar innebär. Det sistnämnda anfördes också som skäl för att låta kriminaliseringen omfatta även teckningar. Det angavs också att teckningar kan avbilda ett verkligt barn.

23. Även om de aktuella 38 bilderna kan framstå som stötande torde risken för identifikation och därmed också risken för kränkning av barn i allmänhet vara väsentligt mycket mindre beträffande sådana bilder än i fråga om realistiska avbildningar med sexuellt innehåll. När det gäller de aktuella bilderna framstår det som givet att det inte rör sig om något verkligt övergrepp. Att det över huvud taget förekommer pornografiska teckningar med motiv som kan föra tankarna till barn är knappast en sådan kränkning av barn i allmänhet att det motiverar den förhållandevis långtgående inskränkning i yttrandefriheten och informationsfriheten som det skulle innebära om realistiska sådana teckningar utan undantag kriminaliserades. Inte heller det skäl som består i att man vill undgå risken att barn ska kunna förledas att delta i sexuella handlingar motiverar en sådan begränsning. Till detta kommer att mangateckningar har en stark förankring i den japanska kulturen och att det mot den bakgrunden finns skäl att beakta vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.”

Den 39. tekening, der fremstod som virkelighedstro, var omfattet af strafbestedelsen, men tiltaltes besiddelse af teeningen fandtes forsvarlig i bestemmelsens

forstand. Begrundelsen for at anse tiltaltes besiddelse af tegningen for at være forsvarlig var følgende:

”26. Det har framkommit i målet att [tiltalte] är expert på japansk kultur, inte minst mangateckningar. Han har bott i Japan i flera år och har arbetat bl.a. som översättare av mangaserier. Han har haft stora mängder mangateckningar i sin dator. Mot den bakgrunden måste hans innehav av en enda teckning, som i och för sig är sådan att innehav av den annars vore straffbart, anses försvarligt.”

## **5. Straffelovrådets overvejelser**

### **5.1. Gerningsindholdet i straffelovens § 235**

**5.1.1.** Kriminaliseringen af udbredelse og besiddelse af børnepornografiske fotografier mv. i straffelovens § 235 bygger i vidt omfang på EU-retlige og internationale forpligtelser, og straffelovens § 235 er senest ændret så sent som i 2009 med henblik på at muliggøre Danmarks tiltræden af Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug.

Straffelovrådet finder, at afgrænsningen af kriminaliseringen til ”utugtige” fotografier mv. har fungeret på en hensigtsmæssig måde i praksis. Denne afgrænsning har ikke voldt større vanskeligheder i praksis og må desuden efter Straffelovrådets opfattelse som udgangspunkt anses for på en rimelig måde at adskille de fotografier mv., som bør være omfattet af kriminaliseringen vedrørende børnepornografi, fra de fotografier mv., som ikke i sig selv bør anses som ulovlige. Straffelovrådet foreslår en sproglig modernisering, således at ”utugtig” ændres til ”pornografisk”.

Med hensyn til fiktiv børnepornografi og ”børneerotika” henvises i den forbindelse til overvejelserne nedenfor i afsnit 5.2 og 5.3.

**5.1.2.** Med hensyn til aldersgrænsen for, hvad der skal være omfattet af forbuddet mod børnepornografi, følger det af Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser, at der skal gælde en 18-års aldersgrænse.



De EU-retlige og internationale forpligtelser stiller imidlertid ikke krav om ændringer i almindelige strafferetlige bevisprincipper og forpligter desuden kun til kriminalisering af forsætlige forhold. De EU-retlige og internationale forpligtelser er således ikke til hinder for en retstilstand, hvorefter domfældelse for udbredelse eller besiddelse af børnepornografi forudsætter, at anklagemyndigheden beviser, at det afbildede barn er under 18 år.

I Norge omfatter forbuddet mod børnepornografi både personer, som *er* under 18 år, og personer, som *fremstår* som under 18 år. Det må imidlertid antages, at der af bevismæssige grunde i praksis sjældent vil kunne dømmes for børnepornografi vedrørende personer, som er under 18 år, men som ikke fremstår som under 18 år.

I Sverige omfatter forbuddet mod børnepornografi dels personer, hvis pubertetsudvikling ikke af afsluttet (herunder personer over 18 år), dels personer, som ud fra billedet og omstændighederne omkring billedet (f.eks. markedsføringen af det) fremstår som under 18 år (uden hensyn til den faktiske alder).

I Danmark omfatter forbuddet mod børnepornografi *i praksis* personer, som ud fra billedet og den sammenhæng, det indgår i, *fremstår* som under 18 år. Hvis det undtagelsesvis (af tiltalte) bevises, at en person, som på billedet fremstår som under 18 år, faktisk er over 18 år, er forholdet dog straffrit.

Straffelovrådet finder, at den gældende retstilstand i Danmark med hensyn til aldersgrænsen er hensigtsmæssig. Den gældende retstilstand er i overensstemmelse med Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser og sammenlignelig med retsstillingen i Norge og Sverige. Den gældende retstilstand har endvidere kunnet håndteres hensigtsmæssigt i retspraksis, herunder bevismæssigt.

**5.1.3.** Straffelovrådet har overvejet formuleringen af straffelovens § 235, stk. 3, om straffrihed for besiddelse af ”utugtige billeder” af en person, der er fyldt 15 år, som har givet sit samtykke til besiddelsen.

Bestemmelsen gør det f.eks. muligt for en 15-17-årigs kæreste med den 15-17-åriges samtykke at optage billeder af seksuel karakter af den 15-17-årige. Enhver

efterfølgende udbredelse af billederne (med eller uden samtykke) vil imidlertid være strafbar efter § 235, stk. 1.

Det forudsættes i forarbejderne, at bestemmelsen alene giver mulighed for at besidde fotografier (dvs. stillbilleder), og at bestemmelsen således ikke omfatter film (dvs. levende billeder). Forarbejderne angiver ikke en nærmere begrundelse herfor, men forudsætningen bygger formentlig på, at det er mindre alvorligt at besidde enkeltstående pornografiske fotografier af en 15-17-årig end at besidde en egentlig pornofilm med den pågældende.

Straffelovrådet er for så vidt enig heri, men finder, at en sådan sondring mellem stillbilleder og levende billeder, herunder kortvarige filmklip, bl.a. i lyset af den teknologiske udvikling siden kriminaliseringen i 2003 af besiddelse af pornografiske fotografier og film af 15-17-årige ikke længere er hensigtsmæssig.

Undtagelsesbestemmelsen i straffelovens § 235, stk. 3, er møttet på 15-17-årige, der som led i udforskningen af deres seksualitet ønsker at lade sig fotografere i en seksuel situation til eget og en typisk nogenlunde jævnaldrende partners personlige brug. Bestemmelsens formål er i den forbindelse at undtage den anden persons besiddelse af sådanne fotografier fra kriminaliseringen af besiddelse af børnepornografi.

Blandt nutidens unge vil en så skarp sondring mellem stillbilleder og levende billeder imidlertid virke kunstig. Unge mennesker, som med gensidigt samtykke optager billeder af hinanden i seksuelle situationer, vil ofte anvende f.eks. en mobiltelefon eller andet digitalkamera, hvor man alt efter omstændighederne kan vælge at optage adskilte enkeltfotografier, en serie enkeltfotografier eller en egentlig (kort) film. At besiddelse af enkeltfotografierne er lovlig, mens besiddelse af filmen er strafbar, vil være meget vanskeligt at forstå for de unge mennesker, som er den primære målgruppe for undtagelsesbestemmelsen. Den afgrænsning af bestemmelsen, som er forudsat i forarbejderne, medfører dermed også en stor risiko for hyppige overtrædelser i form af besiddelse af film.

Straffelovrådet har på denne baggrund overvejet, om straffelovens § 235, stk. 3, også bør omfatte besiddelse af film, eller om bestemmelsen alternativt bør ophæves. Ud fra de hensyn, som straffelovens § 235, stk. 3, bygger på, er det Straffe-

lovrådets opfattelse, at mest taler for, at bestemmelsen også bør omfatte besiddelse af film.

En ophævelse af § 235, stk. 3, ville således indebære, at enhver besiddelse af fotografier eller lignende af seksuel karakter af en 15-17-årig bliver strafbar, herunder når billederne med den 15-17-åriges samtykke besiddes af den pågældendes jævnaldrende partner til dennes personlige brug. I betragtning af, hvor udbredt sådan adfærd må antages at være, og hvor ringe skadevirkninger der generelt er forbundet hermed, ville en sådan kriminalisering være vidtgående. Det bemærkes herved også, at forbuddet mod besiddelse af pornografiske billeder af personer under 18 år ikke alene omfatter billeder, hvor der foregår en seksuel aktivitet, men også billeder, som i øvrigt har en seksuel karakter, eksempelvis fordi der fokuseres på personens kønsdele.

Straffelovrådet har imidlertid endvidere overvejet, hvad der bør gælde, hvis en 15-17-årig fortryder sit samtykke til, at en anden besidder pornografiske billeder af den pågældende (eller blot ombestemmer sig, fordi parterne f.eks. ikke længere er kærester). Det fremgår ikke klart af hverken ordlyden eller forarbejderne til § 235, stk. 3, hvad der gælder i denne situation.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør straffriheden for besiddelse af pornografiske billeder af en 15-17-årig med dennes samtykke ophøre, hvis den 15-17-årige tilbagekalder sit samtykke. I betragtning af, at der er tale om en undtagelse til det generelle forbud mod besiddelse af børnepornografiske billeder, er der ikke noget stort hensyn at tage til den, der med samtykke har besiddet pornografiske billeder af f.eks. sin 15-17-årige kæreste, og som i givet fald vil være forpligtet til at slette eller på anden måde tilintetgøre billederne. Tværtimod er der også i betragtning af begrundelsen for undtagelsen et stort hensyn at tage til den 15-17-årige, der f.eks. efter afslutningen af et kæresteforhold ikke længere ønsker, at den tidligere kæreste besidder pornografiske billeder af den pågældende.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund at omformulere straffelovens § 235, stk. 3, så det fremgår klart, at bestemmelsen omfatter både fotografier og film, og at et samtykke til besiddelse frit kan tilbagekaldes med den virkning, at fortsat besiddelse ikke længere er straffri efter bestemmelsen.

## 5.2. Animeret børnepornografi

Kriminaliseringen af udbredelse og senere også besiddelse af børnepornografi var oprindelig – og er stadig navnlig – begrundet i, at sådan udbredelse og besiddelse forudsætter, at et virkeligt barn er blevet seksuelt misbrugt ved den oprindelige fremstilling af det børnepornografiske materiale, som udbredes eller besiddes.

Formålet er således gennem kriminaliseringen af udbredelse og besiddelse at søge at begrænse efterspørgslen efter børnepornografisk materiale og dermed at søge at begrænse incitamentet til, at børn misbruges seksuelt med henblik på fremstilling af børnepornografisk materiale.

Der har i debatten om kriminaliseringen af børnepornografi helt tilbage fra før den første kriminalisering i 1980 til stadighed været fremført to modsatrettede synspunkter med hensyn til, hvordan udbredelsen af børnepornografisk materiale på anden måde kan påvirke omfanget af seksuelt misbrug af børn.

Ifølge ét synspunkt udgør besiddelse af børnepornografisk materiale i sig selv et incitament og en ansporing til at misbruge virkelige børn seksuelt. Ifølge dette synspunkt er udbredelse af børnepornografi således i sig selv en medvirkende årsag til, at børn misbruges seksuelt (uden sammenhæng med fremstilling af børnepornografisk materiale).

Ifølge et andet synspunkt udgør besiddelse af børnepornografisk materiale tværtimod en begrænsende faktor for seksuelt misbrug af virkelige børn, idet personer, som føler sig seksuelt tiltrukket af børn og potentielt kunne krænke et virkeligt barn seksuelt, i et vist omfang får afløb for deres seksuelle orientering ved anvendelse af børnepornografisk materiale og dermed som gruppe betragtet misbruger færre børn seksuelt, end de ellers ville gøre.

Sexologisk Klinik og Visitations- og Behandlingsnetværket har til brug for Straffelovrådets overvejelser afgivet en udtalelse vedrørende fiktiv børnepornografi. Udtalelsen er optrykt som *bilag 3* til betænkningen.

Det fremgår af udtalelsen, at der ikke foreligger videnskabelige undersøgelser, der kan belyse, om besiddelse af fiktiv børnepornografi, der ikke er realistiske afbildninger, som fremtræder på samme måde eller tilnærmelsesvis på samme måde som fotografier mv., kan lede personer til at begå seksuelle overgreb på børn.

Det fremgår endvidere af udtalelsen, at forskning vedrørende sammenhængen mellem brug af pornografiske billeder af virkelige børn og seksuelt misbrug af børn først er taget til i omfang inden for de seneste år. Hittidige undersøgelser synes at vise, at der eksisterer en højrisikogruppe, for hvem brug af pornografiske billeder af virkelige børn kan være en medvirkende årsag til seksuelt misbrug af et barn, men at brug af pornografiske billeder af virkelige børn uden for denne højrisikogruppe ikke i sig selv synes at føre til seksuelt misbrug af børn.

Udtalelsen konkluderer, at der på nuværende tidspunkt ikke foreligger dokumentation for, at besiddelse af fiktiv børnepornografi, der ikke er realistiske afbildninger, som fremtræder på samme måde eller tilnærmelsesvis på samme måde som fotografier mv., kan lede personer til at begå seksuelle overgreb på børn.

Straffelovrådet peger på, at det gældende forbud mod børnepornografi i straffelovens § 235 allerede i dag ud over over utugtige fotografier mv. af virkelige børn under 18 år også omfatter fiktive visuelle gengivelser af personer, der fremtræder som under 18 år, når gengivelsen fremtræder på tilnærmelsesvis samme måde som en fotografisk gengivelse. Computergenerede og computermanipulerede animationer, der har fuld lighed med en fotografisk gengivelse, er således allerede i dag omfattet af forbuddet mod udbredelse og besiddelse af børnepornografi. Dette gælder, hvad enten gengivelsen er computergeneret uden noget virkeligt forlæg, eller den fiktive børnepornografiske gengivelse er fremstillet ved billedmanipulation af ikke-pornografiske fotografier mv. af børn eller af pornografiske fotografier mv. af voksne.

Fiktiv børnepornografi, som har en sådan ydre lighed med børnepornografi vedrørende virkelige børn, er således allerede i dag omfattet af forbuddet mod udbredelse og besiddelse af børnepornografi. Forbuddet omfatter dermed allerede i dag den fiktive børnepornografi, der for en umiddelbar betragtning med hensyn

til brug og virkninger må antages at have størst lighed med børnepornografi vedrørende virkelige børn.

Straffelovrådet peger dernæst på, at der ikke er undersøgelser, der viser eller tyder på, at besiddelse af fiktiv børnepornografi, der ikke har den beskrevne lighed med fotografiske fremstillinger af virkelige børn, er en medvirkende årsag til, at børn misbruges seksuelt.

På denne baggrund er det efter Straffelovrådets opfattelse vanskeligt at begrunde en udvidelse af det allerede gældende forbud mod udbredelse og besiddelse af visse former for fiktiv børnepornografi til også at omfatte animeret børnepornografi, der ikke har den beskrevne lighed med fotografiske fremstillinger af virkelige børn.

Forbuddet mod udbredelse og siden besiddelse af børnepornografi har således siden 1980 konsekvent haft til formål at beskytte børn mod seksuelle overgreb af den ene eller den anden art, hvorimod formålet ikke har været f.eks. at beskytte en almindelig moralopfattelse i samfundet, hvorefter det i sig selv vil kunne anses for stødende i mere eksplicit form at fantasere om at begå seksuelle overgreb mod børn.

Efter Straffelovrådets opfattelse ville det også være meget vidtgående at gennemføre en kriminalisering alene med henblik på at beskytte en sådan moralopfattelse i samfundet, og kriminalisering på dette grundlag kendes da heller ikke i øvrigt i nyere tid i dansk ret. I modsætning til f.eks. i Norge gælder der således f.eks. ikke i Danmark noget forbud mod udbredelse af voldspornografi, hvor der kun optræder voksne.

Straffelovrådet peger endvidere på, at hvis animeret børnepornografi fremtræder som en decideret tilskyndelse til at begå seksuelle overgreb mod børn, vil offentlig udbredelse af materialet kunne straffes efter straffelovens § 136, stk. 1, hvor strafferammen er bøde eller fængsel indtil 4 år.

Sammenfattende kan Straffelovrådet på denne baggrund ikke anbefale ændringer af straffelovens § 235 med henblik på at udvide bestemmelsen til at omfatte animeret børnepornografi i videre omfang, end det allerede er tilfældet i dag.

### 5.3. Børneerotika

Børneerotika er i sit udgangspunkt et meget bredt begreb. Det kan således forstås som materiale vedrørende børn, som tjener et seksuelt formål for en given person. Denne definition fremgår f.eks. af den amerikanske publikation ”Child Molesters: A Behavioral Analysis”, som udkom første gang i 1986 og senest foreligger i en 5. udgave fra 2010, hvor den nævnte definition findes på side 86. Publikationen er udgivet af National Center for Missing & Exploited Children og forfattet af (nu) tidligere supervisory special agent (FBI) Kenneth V. Lanning. Samme sted angives som de mere almindelige typer af børneerotika legetøj, spil, computere, tegninger, fantasyskrifter, dagbøger, souvenirs, sexlegetøj, manualer, breve, bøger om børn, psykologibøger om pædofili og almindelige fotografier af børn.

Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for at gå ind i overvejelser om andre spørgsmål end det sidstnævnte eksempel, fotografier af børn. Straffelovrådet har således ikke fundet grundlag for at gå ind i overvejelser om nykriminalisering af udbredelse eller besiddelse af ikke-fotografisk materiale, der viser interesse for seksuelle forhold med børn. Med hensyn til animeret børnepornografi henvises til overvejelserne i afsnit 5.2 ovenfor.

Straffelovrådet peger på, at efter straffelovens § 136, stk. 1, straffes den, som offentlig tilskynder til forbrydelse, med bøde eller fængsel indtil 4 år. Der er således allerede efter gældende ret grænser for, på hvilken måde man lovligt kan udbrede ikke-fotografisk materiale, der viser interesse for seksuelle forhold med børn, idet offentlig udbredelse af materiale, der må forstås som en tilskyndelse til at begå seksuelle overgreb mod børn, kan straffes efter straffelovens § 136, stk. 1.

Hertil kommer, at videregivelse af materiale af en seksuel karakter til en person, der ikke er indforstået med at modtage det pågældende materiale, kan være en overtrædelse af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser. Dette gælder naturligvis også om materiale af seksuel karakter vedrørende børn.

Med hensyn til fotografier af børn bemærker Straffelovrådet for det første, at afgrænsningen af, hvad der forstås ved ”utugtige” fotografier og dermed er omfattet af forbuddet mod udbredelse og besiddelse i den gældende § 235, har været gældende siden 1980 og som nævnt i afsnit 5.1 ovenfor har fungeret på en hensigtsmæssig måde i praksis.

Straffelovrådet bemærker dernæst, at ”utugtige” fotografier ikke alene omfatter fotografier, hvor der foregår en egentlig seksuel aktivitet mellem barnet og en anden person, eller hvor barnet foretager eksplicitte seksuelle handlinger. Utugtige fotografier omfatter således også tilfælde, hvor barnet f.eks. anvendes som model for fotografering af kønsdele. Fra retspraksis kan nævnes et tilfælde, hvor en mand havde fotograferet en 14-årig piges bagdel, der var iført G-streng (TfK 2008.504 Ø).

Overvejelserne om en eventuel udvidelse af det strafbare område angår således alene almindelige fotografier af børn, herunder almindelige nøgenbilleder af børn, der ikke i sig selv har en seksuel karakter, f.eks. billeder af badende børn.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der ikke noget, der taler for en generel nykriminalisering af udbredelse eller besiddelse af almindelige fotografier af børn, og dette gælder også almindelige nøgenbilleder af børn, der ikke i sig selv har en seksuel karakter. Udbredelse og besiddelse af sådanne billeder kan efter Straffelovrådets vurdering ikke efter den almindelige moralopfattelse i samfundet anses som stødende.

Straffelovrådet finder endvidere, at der tværtimod er stærke grunde, der taler imod en sådan generel kriminalisering af udbredelse eller besiddelse af almindelige fotografier af børn.

En sådan kriminalisering ville, navnlig hvis den også omfattede påklædte børn og også omfattede besiddelse, være helt ekstremt vidtgående, idet den bl.a. ville ramme alle almindelige familiefotografier af børn. Selv en mere begrænset kriminalisering, f.eks. begrænset til nøgenfotografier af børn og til udbredelse, ville være vidtgående, idet den bl.a. ville ramme den private videregivelse inden for en familie af almindelige nøgenbilleder af mindre børn.



Hertil kommer, at en sådan kriminalisering – selv begrænset til nøgenbilleder og til udbredelse – ville mangedoble vanskelighederne med i praksis at skelne mellem ulovlige billeder og billeder, der på grund af et sagligt formål er lovlige. Med den gældende afgrænsning af ”utugtige” fotografier, hvor der skal være et seksuelt element, opstår der i praksis sjældent spørgsmål om, hvorvidt et fotografi af et barn, hvori indgår et sådant seksuelt element, alligevel er lovligt, fordi det f.eks. indgår i en legitim kunstnerisk eller undervisningsmæssig sammenhæng. En generel kriminalisering af udbredelse af nøgenfotografier af børn måtte imidlertid forventes at føre til et meget stort antal vanskelige afgrænsningstilfælde, da det i en række sammenhænge under alle omstændigheder på grund af et tilstrækkeligt sagligt formål ville være legitimt at udbrede et almindeligt nøgenfotografi af et barn.

Straffelovrådet kan på den anførte baggrund ikke anbefale en udvidelse af kriminaliseringen af udbredelse og besiddelse af fotografier af børn ud over den gældende kriminalisering med hensyn til fotografier indeholdende et seksuelt element.

Straffelovrådet er opmærksom på, at debatten om strafferetlige initiativer med hensyn børneerotika bl.a. tager udgangspunkt i tilfælde af den karakter, som er beskrevet således ovenfor i *kapitel 3*, afsnit 2.6:

”det drejer sig godt nok om billeder af børn, som f.eks. leger i strandkanten i badetøj, men de er taget på en måde, så man f.eks. kun kan se skridtet, og bliver lagt ud på bestemte hjemmesider, hvor mænd så kan kommentere dem i et meget seksualiseret forum”

Straffelovrådet er enig i, at en sådan anvendelse af billeder af børn efter den almindelige moralopfattelse i samfundet vil kunne virke stødende, og at den almindelige moralopfattelse i samfundet bør inddrages i de samlede overvejelser om, hvorvidt en kriminalisering er ønskelig og mulig.

I vurderingen af spørgsmålet om en eventuel kriminalisering bør imidlertid også inddrages andre hensyn, herunder de mulige skadevirkninger af den adfærd, som overvejes kriminaliseret, og om det er muligt at afgrænse den adfærd, som kriminaliseres, fra lovlig adfærd på en hensigtsmæssig og pratisk anvendelig måde.

Endvidere indgår det som et væsentligt element, om andre strafbestemmelser helt eller delvis allerede rammer den adfærd, som overvejes kriminaliseret.

Med hensyn til eksempler af den beskrevne karakter – dvs. almindelige fotografier af børn, herunder eventuelt almindelige nøgenbilleder, der indgår i en seksualiseret sammenhæng – bemærkes for det første, at hvis selve billedet er blevet manipuleret, så det indeholder et seksuelt element, er forholdet omfattet af den gældende § 235. Med hensyn til det helt præcise eksempel – dvs. fotografier med særligt fokus på et barns skridt – bemærkes, at hvis barnets skridt er nøgent eller kun iklædt en G-streng eller kun dækket af tilnærmelsesvis gennemsigtigt tøj, vil forholdet ligeledes være omfattet af den gældende § 235.

I andre tilfælde – dvs. hvor barnet er påklædt, herunder eventuelt i almindeligt dækkende badetøj, eller hvor barnet er nøgent, men hvor billedet ikke fokuserer på barnets kønsdele eller lignende – er udbredelse og besiddelse efter gældende ret ikke i sig selv, dvs. ikke uden videre, strafbar.

Hvis et fotografi af en genkendelig person, herunder et barn, udbredes i en videre kreds, herunder f.eks. via internettet, ledsaget af seksuelle kommentarer til billedet, vil forholdet – afhængig af grovheden af de ledsagende seksuelle kommentarer – imidlertid kunne udgøre en overtrædelse af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser.

Persondataloven gælder ifølge lovens § 1, stk. 1, bl.a. for behandling af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling. Loven gælder derfor bl.a. for udbredelse af personoplysninger via internettet.

Ved ”personoplysninger” forstås ifølge persondatalovens § 3, nr. 1, enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person. Det er således en betingelse for, at en behandling kan anses for omfattet af loven, at der sker behandling af personoplysninger om en identificeret eller identificerbar fysisk person. Omfattet af begrebet er oplysninger, som f.eks. foreligger i form af billede.

Billeder er i Datatilsynets praksis i de tilfælde, hvor der ikke foreligger andre oplysninger end selve billedet til at identificere personen, blevet betragtet som personhenførbare og dermed omfattet af loven, i hvert fald hvis billedet bliver forevist til personer, der vil kunne genkende den fotograferede. Offentliggørelse via internettet medfører, at de pågældende billeder vil blive tilgængelige for en så bred kreds, at det er sandsynligt, at nogen vil kunne genkende den fotograferede person, og der vil derfor ifølge Datatilsynets praksis i denne situation som udgangspunkt være tale om elektronisk databehandling af personoplysninger omfattet af persondataloven.

Det må antages, at offentliggørelse på internettet af et fotografi af et barn, der indgår i en seksualiseret sammenhæng, ikke vil opfylde behandlingskravene i persondatalovens § 6, medmindre der foreligger et gyldigt samtykke til offentliggørelsen, og det er vanskeligt at forestille sig, at der i praksis skulle foreligge et gyldigt samtykke til en sådan offentliggørelse i en seksualiseret sammenhæng.

Selv om ledsagende seksuelle kommentarer ikke måtte have en sådan grovhed, at straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser finder anvendelse, vil offentliggørelse på internettet af et fotografi af et genkendeligt barn i en seksualiseret sammenhæng således i praksis under alle omstændigheder udgøre en overtrædelse af persondataloven, som kan straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, jf. persondatalovens § 70.

Efter Straffelovrådets opfattelse dækker straffelovens § 232 og persondataloven dermed allerede i dag i praksis de tilfælde, hvor anvendelse af billeder af børn, som ikke er omfattet af straffelovens § 235, ikke desto mindre indebærer en sådan alvorlig krænkelse navnlig af det pågældende barn, at strafansvar med rimelighed kan komme på tale.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der på denne baggrund ikke anledning til at foreslå nye strafbestemmelser vedrørende børneerotika.

Straffelovrådet finder således, at anden beskæftigelse med billeder af børn, eksempelvis offentliggørelse af et (manipuleret) fotografi af et ikke-eksisterende eller effektivt anonymiseret barn i en seksualiseret sammenhæng, men uden at fotografiet indeholder et seksuelt element, bør behandles på linje med beskæftigelse

se med anden (ikke-fotografisk) børneerotika, dvs. grænsen mellem lovlig og ulovlig adfærd bør som beskrevet ovenfor afgøres efter navnlig straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser og § 136, stk. 1, om offentlig tilskyndelse til forbrydelse.

#### **5.4. Strafferammerne i § 235**

Straffelovrådet noteret sig, at strafferammerne i straffelovens § 235 ganske vist er udformet i lyset af EU-rammeafgårelsen, men at de dog ikke direkte følger heraf. Eksempelvis kræver EU-rammeafgårelsen kun mindst fængsel indtil 5 år i strafferammen for udbredelse af børnepornografi, hvis barnet er under den seksuelle lavalder.

Straffelovrådet har endvidere noteret sig, at EU-direktivet fra 2011 (som ikke gælder for Danmark) ikke kræver samme strafferamme som rammeafgårelsen. Direktivet kræver således alene en strafferamme på mindst fængsel indtil 2 år for udbredelse af børnepornografi.

Gerningsindholdet i straffelovens § 235, stk. 1, består i at udbrede børnepornografi, uanset om gerningsmanden er ansvarlig for den oprindelige billedoptagelse. Er gerningsmanden konkret også ansvarlig for den oprindelige billedoptagelse, straffes billedoptagelsen efter straffelovens § 230, og det vil i den forbindelse ved strafudmålingen indgå som skærpnde omstændigheder, hvis der i forbindelse med billedoptagelsen har været tale om, at barnets liv udsættes for fare, anvendelse af grov vold, eller at barnet forvoldes alvorlig skade.

Formuleringen af, hvad der navnlig udgør særligt skærpnde omstændigheder, er parallel i § 230 om optagelse af pornografiske fotografier eller film af personer under 18 år, § 235 a, stk. 1, om pornografiske forestillinger med deltagelse af personer under 18 år og § 235, stk. 1, om udbredelse af børnepornografi.

I modsætning til de to førstnævnte forbrydelser, hvor en overtrædelse direkte begås over for konkrete personer under 18 år, er udbredelse af børnepornografi udtryk for en efterfølgende udnyttelse af allerede foreliggende billedoptagelser. Ved realiseringen af gerningsindholdet i § 235, stk. 1 – udbredelse af børnepornografi – forekommer det derfor ikke i praksis, at barnets liv udsættes for fare, el-

ler at der anvendes grov vold, og sjældent, at der forvoldes barnet alvorlig skade. Der kan derimod være tale om, at der i forbindelse med den forudgående billedoptagelse – som gerningsmanden til overtrædelsen af § 235, stk. 1, ikke er ansvarlig for – forelå fare for barnets liv eller blev anvendt grov vold, eller at der blev forvoldt barnet alvorlig skade.

I praksis vil der imidlertid i sager om udbredelse af børnepornografi sjældent foreligge nærmere oplysninger om den forudgående billedoptagelse, og der vil derfor i praksis ikke foreligge andre oplysninger om, hvad barnet blev udsat for, end hvad der direkte fremgår af billedoptagelserne. Der kan imidlertid godt have været fare for barnets liv eller været anvendt grov vold eller været forvoldt barnet alvorlig skade – hvorved bemærkes, at dette udtryk ifølge forarbejderne også omfatter psykisk skade (jf. Justitsministeriets besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål nr. 7 og 9 vedrørende lovforslag nr. L 117 (2002-2003)) – uden at det direkte fremgår af billedoptagelserne. Omvendt kan billedoptagelser være manipuleret på forskellig måde, og en foreliggende billedoptagelse, der fremstår som volds-pornografi, er ikke nødvendigvis udtryk for, at barnet faktisk blev udsat for vold, endsiges grov vold, var i livsfare eller blev påført alvorlig skade.

Forarbejderne taler for, at henvisningen i § 235, stk. 1, 2. pkt., til fare for barnets liv, grov vold eller alvorlig skade skal forstås på den måde, at der sigtes til de faktiske omstændigheder i forbindelse med den forudgående billedoptagelse. I forarbejdernes forklaring på, hvordan de opregnede skærpene omstændigheder også kan foreligge ved udbredelse af fiktiv børnepornografi nævnes således dels udbredelse af mere systematisk og organiseret karakter, dels tilfælde, hvor der er tale om en fiktiv gengivelse af et virkeligt barn – eksempelvis hvor billedet af et virkeligt barn ved computermanipulation har fået et utugtigt udtryk – og hvor der i forbindelse med optagelsen af billedet af det virkelige barn har været anvendt grov vold, eller hvor barnets liv har været udsat for fare (jf. pkt. 1.5 i den kommenterede høringsoversigt (L 177 (2002-2003) – bilag 2)).

Det fremgår således ikke af forarbejderne, at det afgørende f.eks. kunne være, hvordan situationen fremstår på billedet.

I retspraksis lægges ved strafudmålingen (inden for den almindelige strafferamme på fængsel indtil 2 år) bl.a. vægt på, om de børnepornografiske billeder, der

er udbredt, er uden seksuel aktivitet, med almindelig seksuel aktivitet eller med seksuel aktivitet af særligt grov karakter, f.eks. voldtægt af børn. Det må antages, at det afgørende herved er, hvordan billederne fremstår, og ikke de faktiske omstændigheder i forbindelse med den forudgående billedoptagelse.

De gældende strafferammer, herunder opregningen af, hvad der navnlig skal anses som særligt skærpende omstændigheder, er som nævnt udformet på baggrund af EU-rammeafgørelsen. Rammeafgørelsen nævner også bl.a. livsfare, grov vold og alvorlig skade som skærpende omstændigheder, men det fremgår ikke – lige så lidt som det fremgår af de danske forarbejder til implementeringen af rammeafgørelsen – at de nævnte forhold umiddelbart giver bedre mening som skærpende omstændigheder i forbindelse med optagelse af børnepornografi end i forbindelse med en efterfølgende udbredelse af optagelserne, som foretages af personer, der ikke er (med)ansvarlige for den oprindelige optagelse. Hvis der anlægges en ordlydsfortolkning af rammeafgørelsen, kan der imidlertid argumenteres for, at de nævnte forhold sjældent vil være relevante i forhold til udbredelse (i modsætning til optagelse) af børnepornografi. Rammeafgørelsens regler er således formuleret på den måde, at *lovovertræderen* har bragt barnet i livsfare, henholdsvis at *lovovertrædelser* er begået med brug af grov vold eller har forvoldt barnet alvorlig skade (artikel 5, stk. 2, litra c, jf. litra b, 2. og 3. led). Efter ordlyden finder disse bestemmelser således ikke anvendelse på den, der udbreder børnepornografi, medmindre *den pågældende* har bragt barnet i livsfare eller *udbredelsen* er begået med brug af grov vold eller har forvoldt barnet alvorlig skade.

Straffelovrådet finder, at en maksimumsstraf på fængsel i 6 år er en streng strafferamme for forhold, der ikke direkte indebærer, at nogen udsættes for en seksuel krænkelse. EU-rammeafgørelsen kræver imidlertid en strafferamme på mindst fængsel indtil 5 år for de groveste tilfælde af udbredelse af børnepornografi, hvor barnet er under den seksuelle lavalder, og der er i dansk ret ikke tradition for at anvende en strafferamme på fængsel indtil 5 år.

Med en så høj maksimumsstraf er det efter Straffelovrådets opfattelse hensigtsmæssigt, at strafferammen er todelt, således at maksimum på 6 års fængsel kun anvendes under særligt skærpende omstændigheder, og at det almindelige strafmaksimum udgør 2 års fængsel. Af samme grund har Straffelovrådet heller ikke bemærkninger til, at tre af de fire særligt skærpende omstændigheder, som næv-

nes i lovteksten, sjældent er relevante for forbrydelsen udbredelse af børneporno-grafi. Rådet bemærker i den forbindelse også, at lovens opregning af særligt skærpende omstændigheder ikke er udtømmende.

Sammenfattende foreslår Straffelovrådet således ingen ændringer af strafferammerne i straffelovens § 235.

## **5.5. Betinget dom med vilkår om sexologisk behandling**

**5.5.1.** I forarbejderne til lov nr. 274 af 15. april 1997 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særfor-sorg mv. (Samfundstjeneste og forstærket indsats mod seksualforbrydelser) var det forudsat, at der skulle iværksættes en forsøgsordning med betinget dom med vilkår om behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser (navnlig incest), som alternativ til ubetinget fængselsstraf. Forsøgsordningen blev senere ved finanslovsaftalen for 2001 ændret til en permanent ordning.

Ordningen omfatter personer, der har begået seksualforbrydelser, uden at forholdet omfatter vold eller ulovlig tvang. I forarbejderne til 1997-loven opregnes følgende forbrydelser, der navnlig kan indgå i ordningen (jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 101-102):

- Incest, jf. straffelovens § 210, og ”adoptiv- eller stedbarnsincest”, jf. straffelovens § 223, stk. 1
- Grovere former for blufærdighedskrænkelser, jf. straffelovens § 232
- Samleje med barn under 18 år, der er den pågældendes plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, jf. straffelovens § 223, stk. 1
- Samleje med en person, der er indsat eller anbragt i et fængsel, en børne- eller ungdomsinstitution, et psykiatrisk hospital, en institution for personer med vidtgående psykisk handicap eller lignende, jf. straffelovens § 219.

Ordningen anvendes i praksis også i forhold til personer, der har overtrådt straffelovens § 222 om samleje med barn under 15 år, uden at forholdet er omfattet af § 210 eller § 223, stk. 1. Som eksempler kan nævnes UfR 2004.2845 Ø, hvor tiltalte blev idømt 1½ års fængsel, heraf 1 års betinget med vilkår bl.a. om sexologisk behandling, for 3 enkeltstående og 2 længerevarende seksuelle forhold til 12-13-årige piger, og UfR 2007.33 Ø, hvor tiltalte blev idømt 5 måneders betin-

get fængsel med vilkår bl.a. om sexologisk behandling for 3 tilfælde af anden kønslig omgængelse end samleje med en 6-7-årig dreng.

Det fremgår af forarbejderne til 1997-loven (anf.st.), at ordningen i almindelighed forudsattes alene at komme på tale som alternativ til ubetinget fængselsstraf på fra 4-6 måneder og op til omkring 1½ år.

Af forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel mv.) fremgår, at et flertal i Folketingets Retsudvalg gik ud fra, at

”forhøjelsen af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke vil føre til væsentlige begrænsninger i den eksisterende mulighed for i sædelighedssager at idømme en betinget dom med vilkår om behandling i tilfælde, hvor strafniveaueet i dag ligger mellem 4-6 måneders fængsel og fængsel i 1 år og 6 måneder, og hvor der ikke er anvendt vold eller ulovlig tvang.” (Folketingstidende 2001-2002 (2. samling), tillæg B, side 1289)

Det kan næppe anses for afklaret i retspraksis, om dette skal forstås på den måde, at den i almindelighed øvre grænse for anvendelse af betinget dom med vilkår om sexologisk behandling på op til omkring 1½ års fængsel, som var forudsat i forarbejderne til 1997-loven, efter strafskærpelsen i 2002 kan anses for forhøjet svarende til strafskærpelsen.

En betinget dom med vilkår om behandling forudsætter, at sigtede efter en individuel vurdering findes egnet og motiveret til at gennemføre vilkåret. Et visitationsudvalg bestående af repræsentanter for de tre behandlingsinstitutioner, der indgår i ordningen, kriminalforsorgen og sigtedes hjemkommune foretager denne vurdering på grundlag af en indhentet mentalerklæring, jf. retsplejelovens § 809. Visitationsudvalgets indstilling til brug for rettens behandling af straffesagen skal indeholde en individuel behandlingsplan.

I den betingede dom med vilkår om behandling skal længden af behandlingsperioden fastsættes. Et behandlingsforløb forudsattes i forarbejderne til 1997-loven at vare mindst to år og at bestå af tre faser:



- 1) Et indledende ophold af 3-6 måneders varighed i en af kriminalforsorgens pensioner eller eventuelt en regional eller kommunal institution. Ved en kombinationsdom erstattes institutionsopholdet af et fængselsophold, hvor den ubetingede del af straffen afsones. I denne periode iværksættes behandlingen.
- 2) Ambulant behandling i ca. 1 år på en af de tre behandlingsinstitutioner, som indgår i ordningen.
- 3) Tilsyn af kriminalforsorgen i yderligere et halvt år, eventuelt med vilkår om behandling, hvis kriminalforsorgen bestemmer det.

I nyere trykt retspraksis sondres normalt ikke mellem fase 2 og 3, idet der typisk alene fastsættes ét samlet tilsyns- og behandlingsvilkår af 2 års varighed samt vilkår om 3 eller 6 måneders indledende institutionsophold.

Betinget dom med vilkår om sexologisk behandling ses i trykt retspraksis ikke anvendt i sager om udbredelse af børnepornografi. Dette gælder også i tilfælde, hvor kriminalforsorgen har fundet tiltalte egnet til betinget dom med vilkår om sexologisk behandling, jf. som eksempel TfK 2011.807 V, hvor tiltalte blev idømt 4 måneders fængsel for udbredelse af 1.004 fotografier og 289 film.

Derimod er der enkelte eksempler på betinget dom med vilkår om sexologisk behandling i sager om besiddelse af børnepornografi. Som eksempel kan nævnes TfK 2005.497 Ø, hvor tiltalte blev idømt 30 dages betinget fængsel med vilkår bl.a. om sexologisk behandling for besiddelse af 158 fotografier og 50 film (disens af 3 dommere for ubetinget fængsel).

**5.5.2.** Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at de tre behandlingsinstitutioner, som indgår i behandlingsnetværket vedrørende sexologisk behandling af seksualforbrydere, har anmodet om, at det overvejes at lade sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi være omfattet af ordningen med betinget dom med vilkår om behandling.

Behandlingsinstitutionerne har i den forbindelse henvist til, at de korte straffe, der ofte idømmes i 1. gangstiltælde i disse sager, gør, at domfældte ofte ikke vil være omfattet af visitationsordningen vedrørende personer, der afsoner en ubetinget fængselsstraf for seksualkriminalitet. Endvidere er de domfældte, hvis straf

er lang nok til, at de er omfattet af visitationsordningen, erfaringsmæssigt svære at motivere for at deltage i behandling, når de først er idømt ubetinget fængsel.

Behandlingsinstitutionerne vurderer imidlertid en tidlig indsats i disse sager som afgørende med henblik på at forebygge ny kriminalitet, herunder ny kriminalitet i form af direkte seksuelt misbrug af børn (i modsætning til udbredelse og besiddelse af børnepornografi, hvor misbruget er indirekte).

**5.5.3.** Straffelovrådet har på denne baggrund overvejet, om ordningen med betinget dom med vilkår om sexologisk behandling også bør omfatte sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi.

Ordnningen blev oprindelig indført som en forsøgsordning i 1997 og blev en permanent ordning i 2001. På daværende tidspunkt var det ikke relevant at overveje alternativer til ubetinget fængselsstraf i sager om børnepornografi. I hele perioden fra 1985-2000 blev der således ifølge statistiske oplysninger fra Danmarks Statistik alene idømt 1 ubetinget fængselsstraf (på 40 dage) for udbredelse af børnepornografi (idet en dom på 5 års fængsel i 1998, hvor hovedforholdet ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik var besiddelse af børnepornografi, antagelig er fejlregistreret).

Ved lovændringen i 2003 skete der en væsentlig udvidelse af kriminaliseringen af børnepornografi, og i perioden 2003-2009 blev der ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik idømt i alt 220 ubetingede fængselsstraffe for udbredelse og besiddelse af børnepornografi, heraf 70 sager, hvor hovedforholdet var udbredelse af børnepornografi.

Efter Straffelovrådets opfattelse tilsiger de hensyn, der begrunder ordningen med betinget dom med vilkår om sexologisk behandling, at ordningen også bør kunne anvendes i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi.

Selv om udbredelse og besiddelse af børnepornografi ikke har karakter af et direkte seksuelt misbrug af et barn, må der således ud fra det, de er anført af behandlingsinstitutionerne i behandlingsnetværket, antages at være et potentiale for en gavnlig virkning af en sexologisk behandlingsindsats også for så vidt angår

personer, hvis kriminalitet består i udbredelse eller besiddelse af børnepornografi.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der endvidere ikke væsentlige modhensyn, der taler imod en anvendelse af betinget dom med vilkår om sexologisk behandling i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi.

Det vil være en forudsætning for anvendelse af betinget dom med vilkår om sexologisk behandling, at tiltalte er vurderet såvel egnet som motiveret for sexologisk behandling. Heri ligger også, at der skal foreligge et behandlingsbehov, og en person, der f.eks. har udbredt børnepornografi primært for økonomisk vindings skyld (og ikke i anledning af en seksuel orientering, der retter sig mod børn), vil således ikke kunne få en betinget dom med vilkår om sexologisk behandling.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund, at ordningen med betinget dom med vilkår om sexologisk behandling skal kunne anvendes i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi i samme omfang som i sager om de andre former for seksualkriminalitet, der er omfattet af ordningen. Heri ligger også, at ordningen kun vil omfatte de forholdsvist grove tilfælde af udbredelse eller besiddelse af børnepornografi, hvor straffen i dag fastsættes til ubetinget fængsel i mindst 4-6 måneder.

Straffelovrådet foreslår endvidere, at der herudover skal kunne anvendes betinget dom med vilkår om sexologisk behandling i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi i tilfælde, hvor straffen i dag fastsættes til en kortere ubetinget fængselsstraf. En sådan betinget dom vil – i modsætning til, når straffen fastsættes til fængsel i mindst 4-6 måneder – *ikke* skulle indeholde vilkår om et indledende institutionsophold. Det vil også her være en forudsætning, at tiltalte vurderes såvel egnet som motiveret for sexologisk behandling. Forslaget omfatter ikke tilfælde, der i dag afgøres med betinget dom uden behandlingsvilkår. I sådanne tilfælde bør der således i givet fald fortsat idømmes betinget dom uden behandlingsvilkår.



## Kapitel 24

### Straffelovens § 236 – pålæg

#### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

##### 1.1. Den gældende bestemmelse i § 236

Efter straffelovens § 236 kan der ved i dom i visse tilfælde gives den dømte pålæg om ikke at indfinde sig bestemte steder (stk. 1) eller om ikke at lade børn under 18 år tage ophold i deres bolig eller uden politiets tilladelse selv at tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under 18 år (stk. 2).

Et pålæg gælder indtil videre, og domfældte kan tidligst 3 år efter straffens udståelse forlange, at spørgsmålet om ophævelse af pålægget indbringes for retten (stk. 3). Hvis anmodningen om ophævelse af pålægget ikke imødekommes, kan domfældte tidligst fremsætte ny anmodning om ophævelse af pålægget, når der er forløbet 3 år, idet justitsministeren dog, når særlige omstændigheder taler for det, kan tillade, at indbringelse for retten sker tidligere.

Overtrædelse af et pålæg straffes med fængsel indtil 4 måneder (stk. 4).

Efter § 236, stk. 1, kan der ved dommen gives en person, der dømmes efter § 216, § 217, § 218, stk. 1, § 222 eller § 223, stk. 2 (herunder jf. §§ 224-226), eller efter § 232, pålæg om ikke at indfinde sig i offentlige parker eller anlæg, på fælledele, ved skoler og legepladser, ved opdragelseshjem, ved sindssygehospitalet og institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap, i bestemt angivne skove og på bestemt angivne badeanstalter og strandbredder.

Efter § 236, stk. 2, kan der endvidere ved dommen gives en person, der dømmes efter § 216, § 217, § 218, stk. 1, § 222 eller § 223, stk. 2 (herunder jf. §§ 224-226), eller efter § 228, § 229 eller § 232, pålæg om, at de ikke må lade børn under 18 år tage ophold i deres bolig eller uden politiets tilladelse selv tage ophold

hos personer, hos hvem der opholder sig børn under denne alder. Pålægget gælder dog ikke med hensyn til børn, over for hvilke den domfældte har forsørgelsespligt.

Bestemmelsen angiver ikke nogen kriterier for, hvornår der i en dom om overtrædelse af en af de angivne bestemmelser bør medtages et pålæg efter stk. 1 og/eller stk. 2.

Pålæg efter stk. 1 kan begrænses til visse af de steder, som nævnes i bestemmelsen. Som eksempel kan nævnes JD 1936.47 B, hvor der blev givet pålæg om ikke at indfinde sig i Københavns Kommunes badeanstalter og i svømmehallerne i København og på Frederiksberg. Pålægget kan også afgrænses, så det kun gælder på visse tider af året. Som eksempel kan nævnes UfR 1927.153 Ø, som angik et pålæg om ikke i månederne maj-september at indfinde sig på en nærmere angiven strandbred.

Det må antages, at pålæg efter stk. 2 kan begrænses til f.eks. børn under 15 år, jf. Karen-Inger Bast og Jesper Hjortenberg i Anklagemyndighedens Årsberetning 1994 side 184, eller til børn af det ene køn, jf. anklagemyndighedens påstand i TfK 2008.370 Ø. Pålæg efter stk. 2 kan endvidere tidsbegrænses, jf. TfK 2003.61 Ø.

Den så vidt ses eneste trykte dom om overtrædelse af et påbud efter § 236 fortolker udtrykket ”tage ophold” i § 236, stk. 2, meget vidt. I UfR 2007.2320 Ø blev tiltalte således dømt for overtrædelse af et pålæg efter § 236, stk. 2, ved to gange samme dag i forbindelse med udgang fra afsoning kortvarigt at have været til stede i sin lejlighed, mens der var personer under 18 år til stede i lejligheden.

Om straffelovens § 236 kan der nærmere henvises til Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del (9. udg. 2008) side 340-42, Stephan Hurwitz, Den danske Kriminalret, Almindelig del (4. udgave ved Knud Waaben) side 496 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 536-37.

## 1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen

### 1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930

I borgerlig straffelov, der trådte i kraft i 1933, havde bestemmelsen i § 236 følgende affattelse:

”§ 236. Naar nogen dømmes efter §§ 216, 217, Stk. 1 og 3, 218, 222 og 223, Stk. 2, 224, jfr. en af fornævnte Bestemmelser, § 225, Stk. 1, jfr. §§ 216, 217, Stk. 1 og 3, 218 og 222, § 225, Stk. 2 og 3, § 226, jfr. en af fornævnte Bestemmelser, eller § 232, kan der ved Dommen gives ham Paalæg om, at han ikke maa indfinde sig i offentlige Parker eller Anlæg, paa Fællede, ved Skoler og Legepladser, ved Opdragelseshjem, ved Sindssygehospitaller og Aandssvageanstalter, i bestemt angivne Skove og paa bestemt angivne Badeanstalter og Strandbredder.

*Stk. 2.* Naar 3 Aar er forløbet efter Domfældtes endelige Løsladelse, kan han forlange Spørgsmaalet om Paalægets fortsatte Bestaaen forelagt den Ret, som har paakendt Sagen i 1ste Instans. Afgørelsen træffes ved Kendelse. Nægtes Ophævelse af Paalægget, kan ny Begæring først fremsættes efter 3 Aars Forløb. Bestemmelserne i § 97, Stk. 3, finder tilsvarende Anvendelse.

*Stk. 3.* Overtrædelse af Paalægget straffes med Hæfte eller med Fængsel indtil 4 Maanedere.”

Om forarbejderne til bestemmelsen kan henvises til Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, spalte 5377 (§ 236), Rigsdagstidende 1928-29, tillæg B, spalte 2195-96 (§ 236), samt Rigsdagstidende 1929-30, tillæg A, spalte 2372 (§ 235).

En sådan bestemmelse indgik ikke i nogen af de tre straffelovsudkast fra 1912, 1917 eller 1923 (U I, U II og U III). Af Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, spalte 5377, fremgår følgende om bestemmelsen:

”Bestemmelsen træder delvis i Stedet for § 6 i Lov Nr. 133 af 11. April 1925 om Sikkerhedsforanstaltninger mod visse Personer, der udsætter Retssikkerheden for Fare. Paalægget foreslaas ligesom det i § 75 [§ 70 i straffeloven af 1930; § 68 i gældende straffelov] omhandlede givet af Retten, men ligesom de i Loven af 1925 omhandlede paa ubestemt Tid. Medens de sidstnævnte Paalæg kan ophæves dels af Justitsministeriet dels af Domstolene, foreslaas disse Afgørelse nu alene henlagt til Domstolene.”

Af Rigsdagstidende 1929-30, tillæg A, spalte 2372, fremgår, at:

”Stk. 1 er udvidet til ogsaa at omfatte Personer, der dømmes efter § 216, Stk. 1 og 3 [§ 217, stk. 1 og 3, i straffeloven af 1930; § 218, stk. 1, i gældende straffelov], og saaledes at Paalæg ogsaa kan gives om ikke at indfinde sig ved Opdragelses-hjem, Sindssygehospitaller og Aandssvageanstalter.”

§§ 1-5 i 1925-loven om sikkerhedsforanstaltninger angik personer, som i dag er omfattet af straffelovens § 69, og gav ligesom gældende § 69 mulighed for at fastsætte foranstaltninger som nævnt i gældende § 68, herunder anvisning af opholdssted eller forbud mod ophold på bestemte steder.

I forlængelse heraf gav § 6 i 1925-loven mulighed for at give personer, som var domfældt for en sædelighedsforbrydelse, et strafsanktioneret pålæg om ikke at indfinde sig i offentlige parker eller anlæg, i bestemt angivne skove, på fællede, ved skoler og legepladser samt på bestemt angivne badeanstalter eller strandbredder. Denne bestemmelse var ikke begrænset til personer, som befandt sig i en tilstand som nævnt i gældende § 69.

Af forarbejderne til 1925-loven fremgår bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1924-25, tillæg B, spalte 1611-12):

”Udvalget mener, at der bør skabes forøget Sikkerhed – navnlig for Kvinder og Børn – mod grove forbryderske Overgreb fra aandssvækkede farlige Personers Side. Paa den anden Side bør der selvfølgelig vises stor Varsomhed med Hensyn til at gøre Indgreb i den personlige Frihed. (...)

Endelig har man søgt at begrænse de Tilfælde, hvor Indespærring kan finde Sted, idet der i Lovforslagets § 6 er givet Anvisning paa en Række mildere Foranstaltninger, som naturligvis først og fremmest vil blive anvendt, saaledes at Indespærring altsaa kun vil ske, naar disse mildere Foranstaltninger maa antages ikke at ville kunne føre til Maalet.”

Som nævnt havde § 6 i 1925-loven imidlertid et videre personelt anvendelsesområde end lovens øvrige bestemmelser, og af Straffelovskommissionens medlemmers brev til Justitsministeriet, som indgik i grundlaget for udformningen af lovens § 6, fremgår da ogsaa bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1924-25, tillæg B, spalte 1621-22):

”af Hensyn til den meget stærke praktiske Trang dertil [anser vi det] for ønskeligt, at der dog paa et enkelt Punkt gaas noget udenfor Rammen for de psykisk defekte Personer. Vi henviser i saa Henseende til Udkatets § 3 [svarende til lovens § 6], hvor der er foreslaaet Adgang til at anvende Tilhold – hvis Overtrædelse alene



kan medføre Straf, men ikke Internering – overfor alle løsladte Sædelighedsforbrydere uden Hensyn til, hvad der foreligger oplyst om deres mentale Tilstand. Dette støttes (...) paa Hensynet til Ønskeligheden af i al Almindelighed at skabe større Tryghed for Kvinder og Børn overfor de heromhandlede Personer”

Endelig bemærkes, at Oluf Krabbe – der som medlem af Straffelovskommissionen var medunderskriver af ovennævnte brev – tidligere havde stillet forslag om en mere begrænset tilholdsbestemmelse, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 1925 side 26:

*”Politiet kan meddele Mandspersoner, der er straffede efter §§ 218-235, Tilhold om ikke at indfinde sig i offentlige Parker eller Lystanlæg. Overtrædelse af saadant Tilhold straffes med Bøde.*

En Bestemmelse som denne vil utvivlsomt være nyttig til Betyggelse af Freden for Kvinder og Børn i vore offentlige Anlæg, der – vistnok i stigende Grad – afgiver Tilholdssted for Ekshibitionister og andre Sædelighedsforbrydere, som kendes af Opsynet, men vanskelig lader sig gribe paa fersk Gerning.”

### **1.2.2. Lovændringen i 1939**

Ved lov nr. 87 af 15. marts 1939 om ændringer i og tilføjelser til borgerlig straffelov af 15. april 1930 blev straffelovens § 236 ændret, idet der indsattes et nyt stk. 2:

*”Stk. 2. Der vil derhos ved Dommen kunne gives Personer, der dømmes efter de i Stk. 1 nævnte Paragraffer eller efter §§ 228 og 229, Paalæg om, at de ikke maa lade Børn under 18 Aar tage Ophold i deres Bolig eller uden Politiets Tilladelse selv tage Ophold hos Personer, hos hvem der opholder sig Børn under nævnte Alder. Paalægget gælder dog ikke med Hensyn til Børn, over for hvilke den Domfældte har Forsørgelsespligt.”*

Af forarbejderne til lovændringen fremgår bl.a. følgende (Rigsdagstidende 1938-39, tillæg A, spalte 3376-78):

*”Efter den gældende Straffelovgivning er der ingen Adgang for Myndighederne til at forbyde Sædelighedsforbrydere – heller ikke saadanne, der har forbrudt sig mod Børn – at tage Ophold hos Familier, hvor der er Børn, eller selv at have Børn i deres Hjem. De i Forsørgsloven indeholdte Regler giver heller ikke tilstrækkelig Beskyttelse for Børnene i denne Henseende. Forsørgslovens § 130 hjemler ganske vist Myndighederne Adgang til i visse Tilfælde at fjerne et Barn fra Hjemmet, naar Hensynet til Barnets Velfærd kræver det, og denne Bestemmelse vil kunne benyttes, hvor det drejer sig om den Domfældtes egne Børn. Derimod kan der i*

Almindelighed ikke blive Spørgsmaal om at fjerne et Barn fra et ellers godt Hjem, fordi en Sædelighedsforbryder tager Ophold i Hjemmet, og det uden Hensyn til, om Hjemmet nægter at lade den paagældende flytte. Dertil kommer, at Børneværnet sikkert hyppigt ikke faar Kendskab til, at en for Sædelighedsforbrydelse dømt Person har taget Ophold i et Hjem, hvor der er Børn, og selv naar Børneværnet faar saadan Meddelelse, vil det ofte være i Tvivl om, hvorvidt det er berettiget til overhovedet at underrette Hjemmet derom. Med Hensyn til Sædelighedsforbryderes Adgang til selv at tage Børn til Huse yder Forsorgslovens § 115 et vist Værn, idet i Henhold til denne Bestemmelse ingen maa modtage eller have noget Barn under 14 Aar i Familiepleje uden dertil at have faaet Tilladelse af det sociale Udvalg. Der foreligger imidlertid, navnlig udenfor København, en meget stor Mulighed for, at Udvalget faktisk ikke faar Kendskab til alle Plejeforhold, og der tiltrænges derfor ogsaa paa dette Punkt forøget Beskyttelse.

Efter Forhandling med Socialministeriet foreslaar man derfor, at der gives Domstolene Adgang til, naar en Person dømmes for Sædelighedsforbrydelse eller for Alfonsoeri, at give ham Paalæg om ikke at tage Ophold hos Familier, der har Børn, og ikke selv at tage Børn til sig. Om et saadant Paalæg skal meddeles, maa i hvert enkelt Tilfælde afgøres af Domstolene under Hensyn til de i Sagen oplyste Omstændigheder og med Støtte i de Erklæringer om den paagældendes Mentalitet, der som Regel foreligger i disse Sager. Naar Paalæget er meddelt nogen, er det denne forbudt saavel selv at tage Børn i Pleje som at fremleje Dele af sin Lejlighed til Personer, der har Børn; ligeledes er det ham forbudt at tage Ophold hos en Familie, der enten selv har Børn eller har Logerende, der har Børn. Da der imidlertid kan forekomme Tilfælde, hvor det kan virke overordentlig haardt at nægte en saadan Person at tage Ophold hos en Familie, hvor der er Børn, navnlig naar det drejer sig om Slægt og Venner, der er kendt med de Forhold, for hvilke den paagældende er dømt, foreslaar man, at Politiet kan tillade den Dømte at tage Ophold i et saadant Hjem. Den foreslaaede Beskyttelse af Børnene foreslaas udstrakt til Børnenes 18de Aar; i Tilfælde, hvor det drejer sig om Personer, der er dømt for Overtrædelse af § 223, Stk. 2, er der særlig Trang til Beskyttelse af Børn mellem 15 og 18 Aar. Paalæget skal efter Forslaget ikke gælde Børn, overfor hvilke den paagældende har Forsørgerpligt. Forældre og forsørgelsespligtige Stedforældre bør kun kunne hindres i at samleve med deres Børn i de Tilfælde, hvor Myndighederne i Henhold til Forsorgslovens § 130 træffer Bestemmelse om Børnenes Fjernelse fra Hjemmet.”

### 1.2.3. Lovændringen i 1961

Ved lov nr. 163 af 31. maj 1961 om ændringer i borgerlig straffelov (Ungdomsfængsel, betingede domme mv.) blev straffelovens § 236 ændret, idet henvisningen i stk. 3, 3. pkt., til § 97, stk. 3, blev ophævet. Ændringen skyldtes, at § 97, stk. 3, var blevet ophævet i 1939.

#### **1.2.4. Lovændringen i 1965**

Ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 om ændringer i borgerlig straffelov (Konfiskation, fuldbyrdelse af frihedsstraf mv.) blev den daværende bestemmelse i straffelovens § 217, stk. 3, om samleje uden for ægteskab med en kvinde, der var optaget i hospital eller anstalt for sindssyge eller åndssvage, ophævet, og henvisningen hertil i § 236, stk. 1, udgik som følge heraf.

Ved samme lovændring fik § 236, stk. 3 – når der bortses fra den tekniske ændring af en henvisning, som er nævnt i afsnit 1.2.8 nedenfor – sin nuværende udformning. Af forarbejderne fremgår herom følgende (Folketingstidende 1964-65, tillæg A, spalte 974):

”Det foreslås, at reglen formuleres efter de retningslinjer, der er fulgt ved affattelsen af § 59, stk. 2 og 3, og § 70, stk. 3 og 4, samt forslagene under nr. 25 og 26 vedrørende §§ 78 og 79.”

Denne ændring indebar navnlig, at anmodninger om ophævelse af et pålæg altid behandles af byretten i første instans, uanset om straffesagen, hvor pålægget blev givet, blev behandlet ved landsretten i første instans.

#### **1.2.5. Lovændringen i 1967**

Ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution mv.) byttede straffelovens §§ 217 og 218 plads, og som følge heraf blev straffelovens § 236 ændret, så henvisningen til § 217, stk. 1, og § 218, blev ændret til en henvisning til § 217 og § 218, stk. 1. Der var således tale om en teknisk begrundet konsekvensændring.

#### **1.2.6. Lovændringen i 1981**

Ved lov nr. 256 af 27. maj 1981 om ændring af borgerlig straffelov (Voldtægt, røveri og brandstiftelse) fik straffelovens § 236, stk. 1, sin nuværende affattelse, når bortset fra ændringen af ”åndssvageanstalter” til ”institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap” i 1997. Lovændringen i 1981 indebar, at henvisningerne i § 236, stk. 1, til § 225, stk. 2 og 3, udgik, idet § 225, stk. 2 og 3,

var blevet ophævet i henholdsvis 1976 og 1967. Samtidig blev § 225, jf. § 223, stk. 2, medtaget i § 236, stk. 1, hvilket havde sammenhæng med, at der ved lovændringen i 1976 var blevet medtaget en henvisning til § 223 i § 225.

### **1.2.7. Lovændringen i 1997**

Ved lov nr. 274 af 15. april 1997 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforborg mv. (Samfundstjeneste og forstærket indsats mod seksualforbrydelser mv.) blev straffelovens § 236 ændret, idet ”åndssvageanstalter” blev ændret til ”institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap”. Ændringen betegnes i forarbejderne som en sproglig tilpasning til de gældende socialretlige regler, jf. Folketings-tidende 1996-97, tillæg A, side 110-11.

### **1.2.8. Lovændringen i 2000**

Ved lov nr. 433 af 31. maj 2000 om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med gennemførelsen af en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (Ændringer som følge af straffuldbydelsesloven, afskaffelse af hæftestrafen og prøve-løsladelse af livstidsdømte mv.) blev straffelovens § 236, stk. 4, ændret, idet hæfte udgik af bestemmelsen. Endvidere blev henvisningen i § 236, stk. 3, til § 59, stk. 3, ændret til en henvisning til § 59, stk. 2, som følge af den samtidige ophævelse af § 59, stk. 1, og dermed ændringen af § 59, stk. 3, til § 59, stk. 2.

## **1.3. Tilhold og opholdsforbud**

Lov om om tilhold, opholdsforbud og bortvisning trådte i kraft den 1. marts 2012. Loven indeholder bl.a. regler om tilhold og opholdsforbud.

Ved tilhold kan en person forbydes at opsøge en anden ved personlig, mundtlig eller skriftlig henvendelse, herunder ved elektronisk kommunikation, eller på anden måde kontakte eller følge efter den anden, jf. lovens § 1. Et tilhold kan efter forarbejderne begrænses til et forbud mod visse former for adfærd eller henvendelser mv. Et tilhold kan værne privatpersoner, institutioner, virksomheder og offentlige myndigheder, hvis der er tale om en konkretiseret personkreds.

Tilhold kan gives ved begrundet mistanke om fredskrænkelser, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende fortsat vil krænke, jf. lovens § 2, stk. 1.

Tilhold kan endvidere gives ved begrundet mistanke om drab, røveri, frihedsberøvelse, vold, brandstiftelse, voldtægt eller anden seksualforbrydelse, hvis forurettede eller dennes nærmeste efter lovovertrædelsens grovhed ikke findes at skulle tåle kontakt, jf. lovens § 2, stk. 2.

Ved opholdsforbud kan en person forbydes at opholde sig eller færdes i et nærmere afgrænset område i nærheden af en anden persons bolig eller arbejds-, uddannelses eller opholdssted eller andet område, hvor denne ofte færdes, jf. lovens § 3.

Opholdsforbud kan gives, når betingelserne for tilhold er opfyldt og mistanken angår oftere gentagen fredskrænkelser, forsætlig overtrædelse af et tilhold eller visse nærmere opregnede lovovertrædelser, for så vidt et tilhold ikke kan anses for tilstrækkeligt til at beskytte den anden person, jf. § 4.

Det geografiske område, som et opholdsforbud dækker, skal efter forarbejderne beskrives så præcist som muligt i afgørelsen, herunder f.eks. ved anvendelse af kort over området. Udtrykket ”i nærheden” skal ses i lyset af, at opholdsforbud indebærer et væsentligt indgreb i den pågældendes bevægelsesfrihed, og det bør således normalt være et mindre område, hvor den forurettede ofte færdes. Der gælder ikke en bestemt maksimal geografisk udstrækning af opholdsforbud. I tæt bebyggede områder, som f.eks. en storby, vil formålet med et opholdsforbud oftest kunne nås ved at lade opholdsforbuddet omfatte et mindre område, mens et opholdsforbud, der vedrører et tyndbefolket område, vil kunne have en væsentlig større udstrækning, når ikke konkrete forhold taler imod. Hvis parterne bor tæt på hinanden, må forbudsområdet i givet fald indrettes herefter, således at der også tages behørigt hensyn til den pågældendes bevægelsesfrihed. På den anden side vil det kunne tale for at udstrække opholdsforbuddet til et større område, hvis den forurettede er flyttet fra sit hidtidige bopælsområde for at undgå kontakt med den pågældende, som ikke har tilknytning til det aktuelle område eller i øvrigt nogen rimelig grund til at komme i området. Ved fastlæggelse af forbudsområdet bør der også tages hensyn til eventuelle større færdselsårer, f.eks. større ve-

je og banestrækninger mv., som den indklagede har en legitim interesse i at færdes ad.

Med udtrykket ”opholde sig eller færdes” sigtes efter forarbejderne til enhver fysisk tilstedeværelse inden for det afgrænsede område, herunder at passere igennem området. Et opholdsforbud vil således som udgangspunkt indebære, at den blotte tilstedeværelse i det afgrænsede område vil udgøre en overtrædelse, selv om der er tale om helt kortvarige ophold. Et opholdsforbud indebærer således også et forbud mod at bosætte sig i området.

Et tilhold gives for et besemt tidsrum på indtil 5 år og et opholdsforbud for et bestemt tidsrum på indtil 1 år, jf. lovens § 5.

Tilhold og opholdsforbud må ikke stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af den pågældendes forhold, hensynet til dem, som foranstaltningen skal beskytte, og karakteren af den adfærd, der er udvist fra den pågældendes side, jf. lovens § 12.

Tilhold og opholdsforbud omfatter ikke kontakt, ophold eller færden, som af særlige grunde må anses for beføjet, jf. lovens § 13.

Tilhold og opholdsforbud kan besluttes, når en person, som foranstaltningen skal beskytte, anmoder om det, eller når almene hensyn kræver det, jf. lovens § 14.

Afgørelse om tilhold og opholdsforbud træffes i første instans af politidirektøren, hvis afgørelse kan påklages til statsadvokaten, jf. lovens § 15, stk. 2 og 3.

Afgørelse om opholdsforbud (men ikke om tilhold) kan forlanges indbragt for retten. Anmodning herom skal fremsættes inden 14 dage efter, at afgørelsen er forkyndt for den pågældende, jf. lovens § 17.

Forsætlig overtrædelse af et tilhold eller opholdsforbud straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år, jf. lovens § 21. Overtrædelse påtales kun efter forurettedes anmodning, medmindre almene hensyn kræver påtale.

## 2. Retspraksis

**2.1.** Bestemmelsen i straffelovens § 236, stk. 1, anvendes næsten ikke i praksis. Så vidt ses er den eneste trykte dom fra 1936:

JD 1936.47 B (1 års fængsel): En 35-årig mand onanerede en 13-årig dreng og fik ham til at onanere sig, befølte to 16-17-årige drenge og en 18-årig mand og fik dem til at beføle sig og onanerede på en badeanstalt foran unge mænd. Tiltalte fik pålæg om ikke at indfinde sig i Københavns Kommunes badeanstalter og i svømmehallerne i København og på Frederiksberg.

Rigsadvokaten har i maj 2012 oplyst, at Rigsadvokaten siden 2000 har registreret 3 sager, hvor der er givet pålæg efter straffelovens § 236, stk. 1.

**2.2.** Bestemmelsen i straffelovens § 236, stk. 2, anvendtes oprindeligt meget lidt. JD 1940.90 B og UfR 1957.534 H er så vidt ses er de eneste trykte domme før 2000, hvor der gives pålæg, og det fremgår af Anklagemyndighedens Årsberetning 1994 side 180-85, at der i perioden 1967-1994 kun blev givet pålæg i 3 sager. Bestemmelsen anvendes i nyere praksis noget hyppigere, og Rigsadvokaten har i maj 2012 oplyst, at Rigsadvokaten siden 2000 har registreret 109 domme, hvor der er givet pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Pålæg er givet i følgende nyere domme trykt i Ugeskrift for Retsvæsen eller Tidsskrift for Kriminalret:

UfR 2012.998 V (11 års fængsel): En 37-39-årig mand voldtog adskillige gange sin 17-19-årige datter og sin 13-14-årige steddatter, forsøgte én gang at tvinge datteren til at have anden kønslig omgængelse end samleje med sin 8-årige halvbror og forsøgte én gang at tvinge datteren til at have samleje med tredjemand. (Tillige dømt for vanrøgt af sine 7 andre børn, steddatteren og yderligere et stedbarn, kvalificeret vold og mishandling over for 6 af børnene samt ulovlig tvang samt kvalificeret vold og langvarig frihedsberøvelse over for datteren). Under hensyn til karakteren af voldtægtsforholdene blev tiltalte meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

UfR 2008.1281 Ø (5 måneders fængsel): En 74-årig mand befølte en 5-årig pige på kønsdelen og klitoris og lod pigen berøre hans lem i forbindelse med, at pigen blev passet i tiltaltes hjem. Tiltalte var ca. 1 år før gerningstidspunktet straffet med fængsel i 60 dage for et lignende forhold og i den forbindelse fradømt retten til erhvervsmæssigt eller ikke-erhvervsmæssigt i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn under 18 år. Byretten fandt under hensyn til tiltaltes personlige forhold, at der ikke siden gerningstidspunktet (ca. 1 år før byrettens dom) havde været mindreårige børn i tiltaltes hjem, og at rettidighedsfrakendelsen fortsat stod ved magt, ikke grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236,

stk. 2. Landsretten gav under hensyn til tiltaltes tidligere straf for ligeartet kriminalitet, det hurtige recidiv og tiltaltes personlige forhold pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, med henblik på at forebygge fremtidige lignende overgreb. Tiltalte havde børnebørn på 4, 6, 18 og 19 år. Tiltaltes ægtefælle ledede en såkaldt mormorordning, hvor frivillige passer syge børn i børnenes hjem.

UfR 2004.2845 Ø (1½ års fængsel, heraf 1 år betinget bl.a. med vilkår om sexologisk behandling): En 25-årig mand befølte og slikkede i to tilfælde en 13-årig piges kønsdele og fik hende til at onanere hans lem, havde samleje med en 13-årig pige, lod en 12-årig pige kysse sig i skridtet, havde i 8 tilfælde analt samleje med en 13-årig pige og oralsex og havde i ikke under 15 tilfælde vaginalt eller analt samleje med en 13-årig pige og oralsex. Byretten fandt under hensyn til forholdenes karakter af kæresteforhold, og da tiltalte var ustraffet, ikke grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Landsretten gav under hensyn til de ligeartede forhold, der havde strakt sig over adskillige måneder, pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

UfR 2000.1478 Ø (6 års fængsel): En hiv-smittet mand havde begået seksuelle overgreb mod ti 10-14-årige drenge, der var betroet ham til sportsundervisning og i hans egenskab af pædagogmedhjælper, og overgrebene omfattede for to af drengene bl.a. mange anale samlejer uden kondom, hvilket medførte, at en af drengene blev smittet med hiv. Tiltalte blev ved et nævningeting frakendt retten til at undervise eller på anden måde erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn under 15 år samt meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2009.338 Ø (5 års fængsel): En 44-48-årig mand havde gennem et år samleje med sit 9-10-årige plejebarn ca. en gang om ugen med mellemliggende perioder af måneder og fik hende flere gange til at onanere ham, havde gennem ca. 2½ år fire gange samleje med sit 8-10-årige plejebarn og vaskede gennem ca. 5 år sit 6-11-årige plejebarn i skridtet med sine hænder og en svamp og fik hende, da hun var 10 år, næsten dagligt til at klæde sig nøgen foran tiltalte. (Straffen omfattede også gentagne tilfælde af vold mod de to sidstnævnte plejebørn). Tiltalte blev frakendt retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år samt meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, idet der blev lagt vægt på kriminalitetens grovhed.

TfK 2007.313 V (3 måneders fængsel): En 57-årig mand befølte en 7-årig og en 9-årig pige i skridtet inden for trusserne og befølte ved en anden lejlighed den 9-årige pige på ryg og bryst inden for tøjet og på bagdelen inden for bukserne, men uden på trusserne. Forholdene fandt sted, mens han passede børnene i deres eller sit hjem. Tiltalte var tre gange tidligere straffet med fængsel for seksuelle krænkelser af børn, senest ca. 14 år før gerningstidspunkterne i den aktuelle sag. I betragtning af, at tiltalte tidligere var straffet for seksuelle overgreb mod mindreårige, og for at forhindre, at han i fremtiden begik tilsvarende overgreb, blev tiltalte meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.



TfK 2006.546 Ø (1½ års fængsel): En 29-32-årig mand befølte gennem ca. 2½ år ofte sit 12-14-årige plejebarns lem inden for undertøjet og suttede gennem godt 2 år ofte på plejebarnets lem og fik adskillige gange plejebarnet til at have analt samleje med sig samt forsøgte at få plejebarnet til at sutte på tiltaltes lem og at opnå analt samleje med plejebarnet. Tiltalte befølte endvidere, da han var 30-32 år, gennem ca. 2 år flere gange en 12-13-årig drengs lem og onanerede ham adskillige gange. Tiltalte suttede endvidere, da han var 31-34 år, gennem ca. 2½ år flere gange på en 15-17-årig drengs lem, fik flere gange drengen til at sutte på tiltaltes lem og fik én gang drengen til at have analt samleje med tiltalte (forholdet blev henført under straffelovens § 223, stk. 2). Begge disse drenge kom i tiltaltes hjem for at besøge tiltaltes plejebarn, som var drengenes kammerat. Tiltalte befølte endvidere, da han var 34-37 år, gennem ca. 2½ år adskillige gange en 12-14-årig dreng i skridtet både uden på og under tøjet og onanerede ham flere gange (denne dreng var kommet i tiltaltes hjem, siden han var 6-7 år gammel). Tiltalte blev frakendt retten til at undervise eller på anden måde erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år samt meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2006.145 Ø (2 års fængsel): En 40-47-årig mand onanerede en 15-årig dreng, onanerede to gange en 13-14-årig dreng og fik én gang drengen til at onanere tiltalte, onanerede gennem ca. 3 år adskillige gange en 11-14-årig dreng og suttede på hans lem, onanerede ved flere lejligheder en 14-årig dreng og suttede på hans lem og onanerede en 13-14-årig dreng. Tiltalte var leder i en idrætsklub, som de fem drenge var medlemmer af. Tiltalte blev frakendt retten til at undervise eller på anden måde erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år samt meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2005.334 V (2 års fængsel): En 54-57-årig mand befølte gennem knap 2 år flere gange en 10-11-årig pige i hendes kønsdel og stak en eller flere fingre op i den og stak flere gange skافتet af forskelligt værktøj op i hendes skede efter at have sat hendes fingre fast i en skruestik. Forholdene fandt sted, mens pigen blev passet i tiltaltes hjem. Tiltalte var tidligere straffet med fængsel for seksuel krænkelse af børn. Byretten fandt henset til tidsforløbet siden forholdenes ophør (der var gået 5 år) ikke tilstrækkeligt grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Landsretten henviste til, at tiltalte i 1993 var straffet med fængsel i 1 år og 3 måneder for lignende forhold, at tiltalte nu var dømt for grove seksuelle overgreb over for en mindreårig, der kom i hans hjem for at blive passet, og at disse overgreb begyndte i august 1997 (tiltalte var blevet prøveløsladt fra den tidligere dom i december 1994). På denne baggrund fandt landsretten, at der forelå en sådan risiko for gentagelse, at der blev givet pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2003.61 Ø (1½ års fængsel): En mand onanerede gennem ca. 4 år adskillige gange en 7-11-årig dreng og suttede på hans lem, førte sit lem ind mellem benene på ham og fik ham til at onanere tiltalte og sutte på tiltaltes lem. Forholdene fandt sted, mens drengen blev passet i tiltaltes hjem. (Tiltalte blev også dømt for ulovlig tvang og vold over for samme dreng). Tiltalte blev for 5 år frakendt retten til er-

hvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år samt for 5 år meddelt pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Der blev henvist til, at tiltalte gennem 1990'erne etablerede tætte relationer til to familier og derefter inviterede familiens børn på besøg og rejser i stort omfang, at tiltalte efter bruddet med den ene familie tog initiativ til at blive godkendt som ”voksenven” for derigennem at få kontakt med familier med børn, at tiltalte i sin egenskab af ”voksenven” havde haft en dreng på besøg og fotograferet ham med nøgen overkrop, og at der hos tiltalte var blevet fundet en større mængde pornografiske billeder af drenge, som efter tiltaltes forklaring var hentet på internettet.

I følgende nyere domme blev anklagemyndighedens påstand om pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, ikke taget til følge:

UfR 2004.1460 V (3 måneders betinget fængsel bl.a. med vilkår om sexologisk behandling): En 51-årig mand manipulerede i ca. 5 tilfælde en 10-årig drengs og sit eget lem, mens de så pornofilm. Drengen var i familie med tiltalte og overnattede i visse tilfælde i tiltaltes hjem. Byretten gav pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, væsentligst på grund af tiltaltes holdning til sin handling. Landsretten fandt efter en samlet vurdering af den begåede kriminalitet og tiltaltes personlige forhold, samt henset til at tiltalte var undergivet behandling, ikke tilstrækkeligt grundlag for at meddele pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Det fremgik af tiltaltes ægtefælles forklaring for landsretten, at pålægget havde store konsekvenser for familien, idet der kom mange børn fra familie- og vennekredsen hos dem, og at de ofte blev inviteret til arrangementer, hvor der også var inviteret børn. Hun havde spurgt politiet, om tiltalte måtte deltage i en julefrokost, hvor der også kom børn, men det var blevet afslået.

TfK 2011.112 V (6 måneders fængsel): En mand befølte en 14-årig pige på køns-læberne, slikkede hende på hendes kønsdele og gned sit erigerede lem mod hendes kønsdele. Forholdet fandt sted, mens pigen blev passet i tiltaltes hjem. Henset til karakteren af forholdet blev tiltalte frakendt retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn eller unge under 18 år, hvorimod der ikke fandtes grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2010.229 Ø (3½ års fængsel): En 59-62-årig mand havde gennem ca. 3½ år i adskillige tilfælde analt samleje med sit 6-9-årige plejebarn. Tiltalte blev frakendt retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år. Udtalt, at domfældelsen for seksuel krænkelse af domfældtes plejebarn ikke i sig selv bevirkede, at der forelå en sådan konkret risiko, at der var fornødent grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2010.100 Ø (1 år og 3 måneders fængsel): En 32-årig mand befølte en 10-11-årig pige på kønsdelen og indførte en finger inden for hendes ydre kønslæber og blottede sig og onanerede flere gange foran hende samt blottede sig for en 11-årig pige. Forholdene over den første pige fandt sted, mens hun blev passet i tiltaltes

hjem. (Straffen omfattede også bl.a. bedrageri, forsøg på indsmugling af euforiserende stoffer i fængsel, spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden). Tiltalte var tidligere straffet med bøde for blufærdighedskrænkelser. Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse om ikke at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Byretten havde henvist til, at befølingen var en enkeltstående krænkelser, og at tiltalte ikke tidligere var straffet for lignende kriminalitet.

TfK 2008.370 Ø (2 års fængsel): En 34-40-årig mand befølte gennem knap 6 år i adskillige tilfælde sin 6-11-årige datter i skridtet, mens han i to af tilfældene onanerede sig selv, forsøgte i mindst fem tilfælde, da hun var 9-11 år gammel, at stikke en finger op i hendes skede, forsøgte i ét tilfælde, da hun var 11 år gammel, at voldtage hende, og stak i ét tilfælde, da hun var 13 år gammel, en finger op i hendes skede. Byretten fandt det ikke sandsynliggjort, at tiltalte udgjorde en sådan risiko i forhold til andre piger, at der var grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Landsretten fandt tilsvarende, at domfældelsen for seksuel krænkelser af domfældtes datter ikke i sig selv bevirkede, at der forelå en sådan konkret risiko, at der var fornødent grundlag for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

TfK 2008.180 Ø (6 måneders fængsel): En 39-årig mand havde gennem knap 2 år i adskillige tilfælde samleje med sit 15-16-årige plejebarn samt anden kønslig omgængelse, idet han slikkede hende i skridtet og hun onanerede og suttede på hans lem. Tiltalte blev i to år fra byrettens dom frakendt retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år. Byretten gav pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, hvorimod landsretten efter overtrædelsens karakter og tiltaltes personlige forhold ikke fandt tilstrækkeligt grundlag herfor. Tiltalte og hans ægtefælle havde to børn på 5 og 9 år.

TfK 2007.250 Ø (2 års fængsel, heraf 1½ år betinget bl.a. med vilkår om sexologisk behandling og om, at tiltalte ikke uden tilsynsmyndighedens samtykke måtte modtage besøg af piger under 15 år eller tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig piger under denne alder): En 22-25 årig mand befølte gennem ca. 3½ år sin 1-4-årige datter i skridtet og på klitoris og slikkede hende i skridtet og lod hende et par gange, da hun var 3-4 år, sutte på hans lem. Under henvisning til vilkåret i den betingede dom vedrørende besøg og ophold fandt byretten ikke grund til tillige at meddele pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Landsretten fandt heller ikke grundlag herfor.

Spørgsmål om ophævelse af et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, forelå i følgende afgørelser:

TfK 2004.349 V: Anmodning om ophævelse af pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, modtaget af retten ca. 4 år efter dommen og ca. 3½ år efter prøveløsladelse blev ikke imødekommet. Der blev henvist til, at domfældte var dømt for flere tilfælde af seksuelle overgreb mod en 11-årig dreng, som var i hans varetægt, hvilke forhold blev begået i prøvetiden efter en betinget dom for ligesået kriminalitet, og til domfældtes forhold efter prøveløsladelsen.

TfK 1999.186 V: Anmodning om ophævelse af pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, modtaget af retten godt 6 år efter dommen og godt 4 år efter prøvelsesladdelse blev ikke imødekommet. Der blev henvist til, at domfældte for godt et år siden blev dømt for indtil for godt to år siden at have været i besiddelse af to blade og et videobånd med børneporno, og til karakteren af de overtrædelser, som førte til pålægget.

Sammenfattende kan det konstateres, at straffens længde ikke i sig selv er afgørende for, om der gives pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Der er således både eksempler på, at pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, gives i tilfælde af forholdsvis korte straffe (3 eller 5 måneder), og på, at pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, ikke gives i tilfælde af forholdsvis lange straffe (2 eller 3½ år).

Det er heller ikke i sig selv afgørende, om der er tale om enkeltstående forhold eller seksuelt misbrug gennem en længere periode. Der er således både eksempler på, at pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, gives i domme vedrørende enkeltstående forhold, og på, at pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, ikke gives i domme vedrørende længerevarende seksuelt misbrug.

Der synes heller ikke systematisk at blive taget hensyn til, om det aktuelle seksuelle misbrug fandt sted under omstændigheder, som på den ene side ikke rammes af en rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 og på den anden side rammes af et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Dette var således tilfældet i seks af de ti refererede domme, hvor pålæg efter straffelovens § 236, stk. 4, blev givet, idet der i fem af dommene var tale om forhold begået i forbindelse med privat børnepasning (for én af de fem dommes vedkommende gjaldt det nogle af forholdene) og i én af dommene var tale om forhold begået over for en steddatter (ét af forholdene), men ikke i de fire øvrige domme, hvor der i tre sager var tale om erhvervsmæssige plejeforhold eller undervisningsforhold (som omfattedes af den samtidige rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79) og i én sag om kæreste-forhold. Desuden var der også i tre af de syv refererede domme, hvor der ikke blev givet pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, tale om forhold begået i forbindelse med privat børnepasning. I disse sager har det således vægtet tungere, at der var tale om førstegangstilfælde begået over for én forurettet, jf. straks nedenfor.

Derimod er der en tendens til, at pålæg snarere gives, hvis der er tale om forhold over for flere forurettede, eller i gentagelsestilfælde, end hvis der er tale om forhold over for en enkelt forurettet. I alle de refererede syv afgørelser, hvor pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, ikke blev givet, var der således tale om seksuelt misbrug af én forurettet, hvor domfældte ikke tidligere var straffet for lignende forhold. Modsvarende var der i ni af de ti refererede afgørelser, hvor pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, blev givet, enten tale om gentagelsestilfælde eller om seksuelt misbrug af flere forurettede.

Denne måde at sammenfatte praksis på er i forholdsvis god overensstemmelse med de begrundelser, som fremgår af de pågældende domme. Flere domme henviser således i begrundelsen for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, til forhold som hurtigt recidiv, tidligere straffe, risiko for gentagelse, eller at der var tale om flere forhold. Modsvarende henviser flere domme i begrundelsen for ikke at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, til forhold som fraværet af tidligere straffe, manglende konkret risiko for gentagelse, eller at der var tale om et enkeltstående forhold. Der er imidlertid også domme, der i begrundelsen for at give eller ikke give pålæg henviser til andre forhold, herunder kriminalitetens grovhed eller varighed (pålæg), forholdenes karakter (pålæg), overtrædelsens karakter (ikke pålæg) eller tiltaltes personlige forhold (ikke pålæg). Endvidere indeholder fire domme – heraf én sag afgjort ved nævningeting før 2008 – ud af de 17 refererede domme ikke nogen begrundelse for afgørelsen om at give eller ikke at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

Med hensyn til overtrædelse af pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2 (jf. strafbestemmelsen i § 236, stk. 4), findes der så vidt ses kun én trykt dom, UfR 2007.2320 Ø. Som nævnt i afsnit 1.1 ovenfor bestod overtrædelsen i denne sag i, at domfældte to gange samme dag i forbindelse med udgang fra afsoning kortvarigt var til stede i sin lejlighed, mens der var personer under 18 år til stede i lejligheden. Straffen blev fastsat til 14 dages fængsel.

**2.3.** Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i perioden 1980-2010 var 4 fældende strafferetlige afgørelser, hvor overtrædelse af et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 4, var hovedforholdet. Det drejer sig om en foranstaltningsdom i 2004 og tre ubetingede fængselsstraffe i 2002, 2007 (ovennævnte trykte dom) og 2010 på henholdsvis 30 dage, 14 dage og 60 dage.

Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at der i perioden 1980-2010 endvidere var 6 fældende strafferetlige afgørelser, hvor der ved siden af et andet hovedforhold også blev dømt for overtrædelse af pålæg efter straffelovens § 236, stk. 4. Det drejer sig om tre foranstaltningsdomme i 2002, 2005 og 2006 og tre ubetingede fængselsstraffe i 1993, 1999 og 2010. I de tre sidstnævnte domme blev der dømt for henholdsvis 7, 7 og 2 overtrædelser af et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 4.

I samme periode var der 6 sigtelser for overtrædelse af pålæg efter straffelovens § 236, stk. 4, som hovedforhold og 20 sigtelser for overtrædelse af et sådant pålæg som biforhold, der ikke førte til domfældelse, idet påtale blev opgivet eller der skete frifindelse.

### **3. Fremmed ret**

#### **3.1. Norsk ret**

Efter norsk ret – både den endnu gældende straffelov af 1902 med senere ændringer og den nye endnu ikke ikrafttrådte straffelov af 2005 med senere ændringer – kan der i forbindelse med en dom for et strafbart forhold ske rettighedsfrakendelse efter de nærmere regler i § 29 i straffeloven af 1902 henholdsvis § 56 i straffeloven af 2005.

Endvidere kan der som vilkår i betingede domme bl.a. medtages bestemmelser om domfældtes opholdssted eller samkvem med bestemte personer.

Endelig kan der i forbindelse med et pålæg om ikke at kontakte en bestemt person efter omstændighederne tillige gives pålæg om ikke at opholde sig bestemte steder (i nærheden af den pågældendes bopæl, arbejdssted mv.).

Derimod er der ikke i norsk ret regler om, at en domfældt i øvrigt kan pålægges ikke at indfinde sig bestemte steder, eller om, at en domfældt kan pålægges ikke

at lade børn under 18 år tage ophold i domfældtes bolig eller selv at tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under 18 år.

### **3.2. Svensk ret**

Efter svensk ret kan der som vilkår i domme om ”skyddstillsyn” bl.a. medtages bestemmelser om domfældtes opholdssted.

Endvidere kan der i forbindelse med et pålæg om ikke at kontakte en bestemt person efter omstændighederne tillige gives pålæg om ikke at opholde sig bestemte steder (i nærheden af den pågældendes bopæl, arbejdssted mv.).

Derimod er der ikke i svensk ret regler om, at en domfældt i øvrigt kan pålægges ikke at indfinde sig bestemte steder, eller om, at en domfældt kan pålægges ikke at lade børn under 18 år tage ophold i domfældtes bolig eller selv at tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under 18 år.

## **4. Straffelovrådets overvejelser**

### **4.1. Pålæg om ikke at indfinde sig bestemte steder**

Indledningsvis bemærkes, at hensynet til at beskytte den forurettede for en seksualforbrydelse og dennes nærmeste familie mod nye lovovertrædelser – eller blot mod krænkende kontakt fra gerningsmandens side – bør varetages efter reglerne i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning fra 2012.

Overvejelserne vedrørende straffelovens § 236, stk. 1, angår således alene beskyttelse af andre end den nu forurettede eller dennes nærmeste familie.

Om den gældende regel i straffelovens § 236, stk. 1, fremgår af straffelovens forarbejder alene, at bestemmelsen med en vis udvidelse (og flytning af kompetencen til at meddele tilhold fra justitsministeren til domstolene) viderefører en bestemmelse i en lov fra 1925 om sikkerhedsforanstaltninger mod visse personer,

der udsætter retssikkerheden for fare. Straffelovens forarbejder indeholder således ikke noget om bestemmelsens formål.

Af forarbejderne til 1925-loven om sikkerhedsforanstaltninger fremgår, at denne lov først og fremmest tog sigte på at give ”forøget Sikkerhed – navnlig for Kvinder og Børn – mod grove forbryderske Overgreb fra aandssvækkede farlige Personers Side”. Den bestemmelse i 1925-loven, som svarer til § 236, stk. 1, var dog ikke begrænset til åndssvækkede personer.

Pålæg efter straffelovens § 236, stk. 1, er en som udgangspunkt tidsubestemt foranstaltning, der i givet fald anvendes i tillæg til den sædvanlige straf for overtrædelse af nærmere angivne strafbestemmelser (voldtægt, tiltvingelse af seksuelt forhold ved anden tvang, udnyttelse af sindssygdom eller mental retardering, seksuelt forhold til barn under 15 år, forførelse af personer under 18 år samt blufærdighedskrænkelse).

Efter Straffelovrådets opfattelse bør en sådan foranstaltning kun kunne anvendes, hvis der er et klart behov for det, således at hensynet til de interesser, som pålægget beskytter, klart overstiger hensynet til den domfældte, som har udstået sin straf.

Hensynet til at beskytte mænd, kvinder og børn mod psykisk afvigende og potentielt farlige seksualforbrydere varetages og bør efter Straffelovrådets opfattelse fortsat varetages af straffelovens almindelige regler om foranstaltninger over for sådanne personer, jf. navnlig straffelovens §§ 68-70. Straffelovrådet finder ikke grundlag for af hensyn til beskyttelsen af potentielle ofre ved siden af disse bestemmelser at opretholde muligheden for at give dømte seksualforbrydere pålæg om ikke at indfinde sig bestemte steder.

Straffelovrådet har overvejet, om straffelovens § 236, stk. 1, bør opretholdes i forhold til dømte seksualforbrydere, der ikke er omfattet af straffelovens §§ 68-70.

Straffelovrådet lægger i den forbindelse vægt på, at straffelovens § 236, stk. 1, ikke anvendes i praksis og således ikke i praksis har været anset som et egnet retsmiddel til beskyttelse af potentielle ofre.



Straffelovrådet lægger dernæst vægt på, at et pålæg om ikke at indfinde sig bestemte steder vil være meget vanskeligt at håndhæve. En virksom håndhævelse ville således forudsætte, enten at politiet i hvert fald stikprøvevis kontrollerede den dømtes overholdelse af pålægget, eller at oplysninger om pålægget blev videregivet til dem, der har ansvaret for de steder, som pålægget omfatter, og at de pågældende havde praktisk mulighed for at kontrollere, om pålægget blev overtrådt.

Straffelovrådet bemærker i den forbindelse, at det første forslag til en tilholdsbestemmelse, som senere blev til straffelovens § 236, stk. 1, alene angik offentlige parker, og at det fremgår af begrundelsen for det oprindelige forslag, at man forestillede sig en park med en parkbetjent, som var bekendt med domfældtes identitet og dermed kunne gribe ind over for overtrædelser af et tilhold. Offentlige parker med parkbetjente er formentlig forholdsvis sjældne i vore dage, og under alle omstændigheder omfatter straffelovens § 236, stk. 1, også bl.a. legepladser, skove og strandbredder, som formentlig endnu sjældnere er underlagt et sådant opsyn, at der ville være praktisk mulighed for at håndhæve et tilhold om ikke at indfinde sig på legepladsen, i skoven eller på strandbredden.

Straffelovrådet bemærker endvidere i tilknytning hertil, at en ordning, hvorefter oplysninger om et pålæg blev videregivet til dem, der har ansvaret for f.eks. en park, skole, svømmehal eller badeanstalt, så håndhævelse af et pålæg blev praktisk mulig, efter en nutidig betragtning ville nødvendiggøre en forholdsvis omfattende retlig regulering af hensyn til persondatabeskyttelsen. I den forbindelse er det også relevant, at det i givet fald i praksis ville kunne være nødvendigt, at et større antal personer modtog oplysninger om pålægget for at sikre, at der til enhver tid var medarbejdere, der i givet fald ville kunne gribe ind, hvis domfældte i strid med pålægget indfandt sig i den pågældende park, skole, svømmehal, badeanstalt osv.

Til illustration heraf kan til sammenligning nævnes de ordninger, der er etableret vedrørende generel karantæne fra visse fodboldkampe henholdsvis forbud mod at opholde sig som gæst i en bestemt restaurant, bar, natklub, diskotek mv.

Ordningen vedrørende generel karantæne fra visse fodboldkampe har til formål at forebygge hooliganisme. Ordningen er etableret ved en særlig lov herom, lov om sikkerhed ved bestemte idrætsbegivenheder. Loven indeholder regler om bl.a. pålæg af generel karantæne, autorisation af kontrollører og videregivelse af oplysninger, og loven suppleres af en bekendtgørelse, som indeholder nærmere regler bl.a. om de nævnte forhold. Ordningen angår enkeltstående fodboldkampe, og med hensyn til videregivelse af oplysninger om pålagte generelle karantæner gælder, at oplysningerne herom udleveres af politiet tidligst 24 timer før kampen og skal tilbageleveres til politiet senest 24 timer efter kampen. I modsætning hertil er et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 1, som udgangspunkt gældende til enhver tid, og en ordning for videregivelse af oplysninger om sådanne pålæg ville derfor i praksis skulle være mere vidtgående.

Efter restaurationslovens § 31, stk. 2, kan politiet forbyde personer, som i forbindelse med besøg på et sted, hvorfra der foregår salg af mad og drikkevarer til nydelse på eller ved salgsstedet, har begået en strafbar handling, at opholde sig som gæster i bestemte virksomheder. Ud over en strafbestemmelse i lovens § 37 bl.a. om overtrædelse af et forbud efter lovens § 31, stk. 2, suppleres forbudsordningen af en række lovregler om den videre håndtering af et sådant forbud, jf. lovens § 31, stk. 3-6, der er sålydende:

*”Stk. 3. Politiet kan videregive oplysninger til indehavere og bestyrere om, hvilke personer der efter stk. 2 har fået forbud mod at opholde sig som gæst i den pågældende virksomhed.*

*Stk. 4. De oplysninger, som politiet videregiver i medfør af stk. 3, må kun behandles af indehavere, bestyrere og dørmænd, jf. dog stk. 6, og behandling må kun ske i det omfang, det er nødvendigt for at håndhæve forbud efter stk. 2.*

*Stk. 5. Indehavere, bestyrere og dørmænd har tavshedspligt med hensyn til de i stk. 3 nævnte oplysninger. Det samme gælder andre personer, som i medfør af regler fastsat efter stk. 6 kan behandle de pågældende oplysninger. Straffelovens §§ 152 og 152 c-152 f finder tilsvarende anvendelse.*

*Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte regler om politiets videregivelse af oplysninger i medfør af stk. 3, herunder om at videregivelsen kan ske via et privat register. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om den behandling af oplysninger, der er nævnt i stk. 4, herunder om at oplysningerne i nødvendigt omfang kan behandles af andre ansatte end de i stk. 4 nævnte.”*

Lovreglerne suppleres yderligere af nærmere regler i en bekendtgørelse om videregivelse og behandling af oplysninger om restaurationsforbud. Bekendtgørelsen indeholder i alt 17 paragraffer.

Straffelovrådet bemærker afslutningsvis vedrørende denne problemstilling, at de nævnte ordninger vedrørende hooliganisme og restaurationsforbud angår bestemt afgrænsede virksomhedstyper, der for restauranters vedkommende også i øvrigt er underlagt en forholdsvis omfattende politimæssig regulering. I modsætning hertil omfatter straffelovens § 236, stk. 1, en række meget forskelligartede steder, der desuden som udgangspunkt ikke i øvrigt er underlagt nogen særlig politimæssig regulering. Heraf følger bl.a., at indførelse af en ordning med videregivelse af oplysninger om pålæg efter straffelovens § 236, stk. 1, ville kunne påføre en bred kreds ikke ubetydelige administrative byrder.

Sammenfattende er det Straffelovrådets opfattelse, at der ikke vil være sådanne væsentlige fordele ved at opretholde en generel mulighed for at give bredt afgrænset opholdsforbud som nævnt i straffelovens § 236, stk. 1, at det kan opveje ulemperne og modhensynene.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund, at straffelovens § 236, stk. 1, ændres til en mulighed for i forbindelse med dom for en seksualforbrydelse at forbyde domfældte at opholde sig i et nærmere afgrænset geografisk område i nærheden af gerningsstedet.

En sådan bestemmelse vil navnlig have betydning, hvis gerningsmanden flere gange har begået en seksualforbrydelse over for et barn i samme afgrænset geografiske område, men vil dog også kunne anvendes på seksualforbrydelser begået over for voksne.

Et sådant opholdsforbud vil i almindelighed kunne håndhæves af det stedlige politi på en hensigtsmæssig måde, uden at der er behov for at etablere ordninger for videregivelse af følsomme personoplysninger til udenforstående.

Formålet med et sådant opholdsforbud vil – ligesom formålet med tilhold og opholdsforbud efter straffelovens § 236, stk. 2 – være at søge at forebygge, at en person, der dømmes for seksuel krænkelse af navnlig et barn, på ny begår et seksuelt overgreb.

I overensstemmelse med dette formål og i lyset af, at der efter omstændighederne kan være tale om et betydeligt indgreb i forhold til en domfældt, der har udstået sin straf, bør et sådant opholdsforbud efter Straffelovrådets opfattelse forudsætte, at det efter karakteren af den begåede kriminalitet sammenholdt med oplysningerne om tiltaltes personlige forhold og omstændighederne i øvrigt må antages, at der foreligger konkret risiko for, at domfældte vil begå ligesåret kriminalitet, og at et opholdsforbud konkret vil være egnet til at imødegå denne risiko. Straffelovrådet finder endvidere, at disse betingelser for at give et opholdsforbud på det overordnede plan bør afspejles i lovteksten. Rådet foreslår således, at det kort angives i lovteksten, hvornår der kan gives opholdsforbud, og at dette nærmere uddybes i lovforslagets bemærkninger.

Straffelovrådet har overvejet reglerne om et opholdsforbuds tidsmæssige udstrækning. På samme måde som med hensyn til tilhold og opholdsforbud efter straffelovens § 236, stk. 2 (jf. herom afsnit 4.2 nedenfor), er det Straffelovrådets opfattelse, at der er en sådan lighed og sammenhæng og samvirke mellem rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 og opholdsforbud efter et moderniseret § 236, stk. 1, at der ikke er grundlag for at opretholde forskellige regler om den tidsmæssige udstrækning og om tidsgrænser for indbringelse for retten. Reglerne herom i straffelovens §§ 78 og 79 stammer fra 1951 og er dermed nyere end de tilsvarende regler i straffelovens § 236, og rådet foreslår på denne baggrund, at § 236 også i disse henseender tilpasses §§ 78 og 79.

Forslaget indebærer, at det lovfæstes, at et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 1, kan være tidsbegrænset, nærmere bestemt fra 1 til 5 år regnet fra endelig dom. Forslaget indebærer samtidig, at muligheden for at indbringe et tidsbestemt pålæg for retten ændres fra 3 år efter straffens udståelse til 5 år efter endelig dom. Endelig indebærer forslaget, at ny indbringelse for retten i tilfælde af, at pålægget fastholdes, fremover kan ske efter 2 år (mod 3 år i dag).

## **4.2. Pålæg vedrørende kontakt til personer under 18 år**

**4.2.1.** Det fremgår af forarbejderne til straffelovens § 236, stk. 2, at bestemmelsen først og fremmest tager sigte på at give mulighed for at forbyde domfældte at tage børn i pleje, at fremleje dele af sin bolig til personer, der har børn, samt at

tage ophold hos en familie, der enten selv har børn eller har logerende, der har børn.

Bestemmelsen må således antages at have til formål at søge at forhindre, at domfældte i givet fald deler bolig med et barn.

Bestemmelsen tager derimod efter ordlyden og forarbejderne ikke umiddelbart sigte på tilfælde, hvor domfældte i sit hjem modtager besøg af et barn eller selv kommer på besøg i et hjem, hvor der er børn. Som anført i afsnit 1.1 ovenfor er det imidlertid forekommet i praksis, at et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, er blevet fortolket så vidt, at pålægget var overtrådt ved, at domfældte to gange samme dag kortvarigt var til stede i sin lejlighed samtidig med, at der var personer under 18 år i lejligheden.

**4.2.2.** Efter Straffelovrådets opfattelse gør det en stor forskel, om der anlægges en snæver eller en vid fortolkning af straffelovens § 236, stk. 2.

Efter reglerne i straffelovens § 79 kan retten til at udøve en vis virksomhed frakendes den, der dømmes for et strafbart forhold, hvis det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug af adgangen til at udøve den pågældende virksomhed.

Det fremgår af retspraksis, at der i forbindelse med dom for seksuel krænkelse af et plejebarn eller af et barn, som har været betroet domfældte i forbindelse med undervisning eller fritidsaktiviteter, efter omstændighederne kan ske frakendelse af retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med undervisning eller fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn under en vis alder. Udøvelse af virksomhed, til hvilken retten er frakendt, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder, jf. straffelovens § 131, stk. 1.

Pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, kommer kun på tale, hvis rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 enten ikke er mulig (f.eks. fordi den seksuelle krænkelse ikke er begået over for et plejebarn eller et barn, som har været betroet domfældte i forbindelse med undervisning eller fritidsaktiviteter) eller ikke anses som tilstrækkelig til forebyggelse af fremtidig ligeartet kriminalitet.

Med en snæver forståelse af straffelovens § 236, stk. 2, består den yderligere beskyttelse i forhold til en rettighedshedsfrakendelse efter straffelovens § 79 i, at domfældte ikke må dele bolig med et barn.

Heri ligger for det første, at domfældte heller ikke ikke-erhvervsmæssigt må tage et barn i pleje (erhvervsmæssige plejeforhold omfattes i givet fald allerede af rettighedsfrakendelsen).

Det bemærkes herved, at ifølge lov om social service § 78, stk. 1, må ingen modtage et barn under 14 år til døgnophold i privat familiepleje i en sammenhængende periode ud over 3 måneder uden at have tilladelse dertil fra kommunalbestyrelsen i den stedlige kommune. Modtagelse af et barn i pleje i strid med denne bestemmelse straffes efter lovens § 174 med bøde. Den sociale lovgivning kræver således ikke godkendelse af privat etableret familiepleje i højst tre måneder og kræver for børn over 14 år heller ikke godkendelse af privat etableret familiepleje i længere tid end tre måneder, medmindre der er tale om et egentligt døgnplejehjem (dvs. et hjem af mere institutionslignende karakter) (§ 78, stk. 7).

I forbuddet mod at dele bolig med et barn ligger dernæst, at domfældte ikke må være samlevende med en person, som har hjemmeboende børn under 18 år. Domfældte må heller ikke dele f.eks. en lejlighed med en anden familie, hvis der er hjemmeboende børn under 18 år i familien, og dette gælder, hvad enten domfældte lejer en del af boligen af den anden familie, den anden familie lejer en del af boligen af domfældte, eller domfældte og den anden familie ejer eller lejer boligen i fællesskab.

Hvis der i stedet anlægges en vid fortolkning af straffelovens § 236, stk. 2, indebærer et sådant pålæg ud over det allerede nævnte endvidere, at domfældte ikke må modtage besøg af børn i sit hjem og ikke må komme på besøg i hjem, hvor der er børn.

**4.2.3.** Straffelovrådet har på denne baggrund overvejet, om og i givet fald i hvilken udformning straffelovens § 236, stk. 2, bør videreføres.

Straffelovrådet bemærker indledningsvis, at formålet med straffelovens § 236, stk. 2, er at søge at forebygge, at en person, der dømmes for seksuel krænkelse af et barn, på ny begår et seksuelt overgreb mod et barn.

I overensstemmelse med dette formål og i lyset af, at der efter omstændighederne er tale om et ganske intensivt indgreb i forhold til en domfældt, der har udstået sin straf, bør pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, efter Straffelovrådets opfattelse i hvert fald forudsætte, at det efter karakteren af den begåede kriminalitet sammenholdt med oplysningerne om tiltaltes personlige forhold og omstændighederne i øvrigt må antages, at der foreligger konkret risiko for, at domfældte vil begå ligeartet kriminalitet, og at et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, konkret vil være egnet til at imødegå denne risiko. Straffelovrådet finder endvidere, at disse betingelser for at give et pålæg på det overordnede plan bør afspejles i lovteksten. Rådet foreslår således, at det i givet fald kort angives i lovteksten, hvornår der kan gives pålæg, og at dette nærmere uddybes i lovforslagets bemærkninger.

Som nævnt må pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, anses som subsidiaire i forhold til rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79. Tilsvarende bør det, hvis sagen afgøres ved en helt eller delvis betinget dom, i givet fald foretrækkes at medtage bestemmelser om tiltaltes samkvem med børn i øvrigt som vilkår i den betingede dom frem for at give pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Hvis der findes at være behov for en længere tidsmæssig udstrækning af et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, end prøvetiden ifølge en betinget dom, vil der dog også i en helt eller delvis betinget dom kunne medtages et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Endelig bemærkes, at hvis den forurettede eller dennes nærmeste ønsker beskyttelse mod at blive kontaktet, herunder opsøgt, af domfældte, bør der gås frem efter reglerne om tilhold og i givet fald opholdsforbud i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning.

Sammenfattende angår spørgsmålet om anvendelsen af straffelovens § 236, stk. 2, navnlig dels privat børnepasning, dels bofællesskab med børn, dels samvær i øvrigt i private hjem med børn.

**4.2.3.1.** Med hensyn til privat *børnepasning* (i børnepasserens eller barnets hjem) er det Straffelovrådets opfattelse, at der i straffelovens § 79 er hjemmel til efter

omstændighederne at frakende en person, der dømmes for en seksuel krænkelse af et barn i forbindelse med privat børnepasning, retten til pasning af børn i private hjem, uanset om der betales herfor. I overensstemmelse med det, der er anført ovenfor om forholdet mellem straffelovens § 79 og § 236, stk. 2, er det i forlængelse heraf Straffelovrådets opfattelse, at der i givet fald – dvs. når betingelserne herfor er opfyldt – bør ske rettighedsfrakendelse, og at straffelovens § 236, stk. 2, fremover ikke bør anvendes i forhold til pasning af børn.

**4.2.3.2.** Med hensyn til *bofællesskab med børn* må der sondres mellem plejebørn, egne børn, stedbørn og andre børn.

En person, der alene dømmes for at have misbrugt et *plejebarn*, bør i givet fald – dvs. hvis betingelserne herfor er opfyldt – i medfør af straffelovens § 79 frakendes retten til have børn i pleje og bør ikke herudover gives pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

Med hensyn til *egne børn* bør der ligesom efter gældende ret ikke være mulighed for ved dom for et strafbart forhold at give pålæg om ikke at opholde sig sammen med barnet. Som anført i forarbejderne til straffelovens § 236, stk. 2, bør eventuelle begrænsninger i en persons kontakt med sine egne børn alene ske med hjemmel i den sociale lovgivning.

Med hensyn til *stedbørn* (dvs. ægtefælles eller samlevers børn) og *andre børn* (dvs. andre bofællers børn) har Straffelovrådet noteret sig, at den eneste trykte dom, hvor en person, der dømmes for seksuelt misbrug af et stedbarn eller en anden bofælles barn, gives pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, er den ekstraordinært alvorlige sag UfR 2012.998 V. Antallet af trykte domme med pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, er imidlertid forholdsvis begrænset, og det er som anført i afsnit 2 ovenfor som udgangspunkt en forudsætning for at give et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, at der er tale om gentagelsestilfælde, eller at de seksuelle krænkelse er sket i forhold til flere børn. Det er derfor muligt, at det beror på en tilfældighed, at pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, på grundlag af den type forbrydelse i øvrigt ikke er forekommet i trykt retspraksis.

Straffelovrådet finder, at stærke hensyn her står over for hinanden. På den ene side er det et væsentligt hensyn at søge at forebygge, at en person, der flere gange



er dømt for seksuelt misbrug af en ægtefælles, samlevers eller anden bofælles barn (eller som er skyldig i seksuelt misbrug af flere sådanne børn), ikke igen seksuelt misbruger en ægtefælles, samlevers eller anden bofælles barn. På den anden side er det et meget vidtgående indgreb i en persons liv at fastsætte, at den pågældende efter at have udstået sin straf ikke må have ophold i boliger, hvor der opholder sig børn (med undtagelse af pågældendes egne børn).

Straffelovrådet finder i lyset heraf, at mest taler for en mellemløsning, som i tråd med den gældende regels mulighed for dispensation og det, der er anført i forarbejderne herom, giver mulighed for at pålægge domfældte ikke uden politiets tilladelse at have ophold i en bolig, hvor der opholder sig børn. Med dette forslag udvides muligheden for dispensation til også at omfatte tilfælde, hvor et barn tager ophold hos tiltalte, og ikke kun tilfælde, hvor tiltalte tager ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn. Efter Straffelovrådets opfattelse bør dispensationsmuligheden således ikke afhænge af, om det f.eks. er domfældtes kæreste, der sammen med et barn flytter ind hos tiltalte, eller om domfældte omvendt flytter ind hos sin kæreste og dennes barn.

Straffelovrådet finder endvidere, at politiets dispensationsmulighed fremover bør administreres på den måde, at der som udgangspunkt gives dispensation, hvis domfældte giver samtykke til, at politiet orienterer forældrene til det eller de pågældende børn, som domfældte ønsker at dele bolig med, om, hvad domfældte er dømt for. En sådan ordning sikrer, at domfældte ikke lovligt f.eks. kan flytte sammen med en ny kæreste, som har hjemmeboende børn under 18 år, uden at kæresten får at vide, at domfældte er dømt for en seksualforbrydelse over for et barn.

**4.2.3.3.** Med hensyn til *børn, som kommer på besøg* hos domfældte, uden at der er tale om, at domfældte passer barnet, står der efter Straffelovrådets opfattelse også stærke hensyn over for hinanden. På den ene side er det et væsentligt hensyn at søge at forebygge, at en person, der flere gange er dømt for seksuelt misbrug af et barn, der er kommet på besøg i domfældtes hjem, uden at der er tale om, at domfældte har passet barnet (eller som er skyldig i seksuelt misbrug af flere sådanne børn), ikke igen seksuelt misbruger et barn, der kommer på besøg i domfældtes hjem. På den anden side vil det afhængig af den pågældendes livssituation kunne være et meget vidtgående indgreb i en persons liv at fastsætte, at

den pågældende efter at have udstået sin straf ikke må lade børn komme på besøg i sit hjem. Et sådant forbud vil f.eks. betyde, at eventuelle børn i husstanden (domfældtes egne eller en ægtefælles eller samlevers børn) ikke vil kunne modtage besøg af f.eks. klassekammerater, og at domfældtes familie og venner ikke vil kunne tage deres børn med, når de kommer på besøg. Der er således et væsentligt hensyn til, at ikke alene domfældte, men også dennes samlever og eventuelle børn, vil kunne have et normalt socialt liv, hvor børnene f.eks. har mulighed for at besøge og selv få besøg af deres kammerater.

Straffelovrådet finder i lyset heraf, at mest taler for alene at give mulighed for at give pålæg om, at domfældte ikke selv modtager besøg af børn i sit hjem, uden at barnet er ledsaget af en voksen. Dette betyder, at domfældte gerne må modtage besøg af børn, der er ledsaget af deres forældre eller andre voksne, som har ansvaret for barnet, og at andre medlemmer af domfældtes husstand, herunder husstandens børn, gerne må modtage besøg af børn, også når børnene kommer på besøg alene.

Straffelovrådet er opmærksom på, at sondringen mellem, at domfældte modtager besøg af børn, og at andre husstandsmedlemmer modtager sådanne besøg, kan fremstå som en tilsyneladende vilkårlig afgrænsning. Grænsen må imidlertid nødvendigvis trækkes et sted, og denne afgrænsning af et pålæg er efter Straffelovrådets opfattelse den, der bedst tilgodeser de modstående hensyn, som gør sig gældende. Med denne afgrænsning rammes også med sikkerhed de alvorligste (og farligste) tilfælde, hvor en domfældt, der bor alene (eller aktuelt er alene hjemme), får besøg af et uledsaget barn.

Straffelovrådet er samtidig opmærksom på muligheden for, at en domfældt vil kunne foretage en seksuel krænkelse af f.eks. en overnattende klassekammerat til et barn i husstanden. Som eksempel kan nævnes TfK 2008.504 Ø, hvor tiltalte havde krænkede sin datters 14-årige venindes blufærdighed ved at fotografere hendes bagdel kun iført G-streng, mens hun sov sammen med datteren på datterens værelse, og ved en anden lejlighed havde forsøgt at fotografere en anden af datterens 14-årige veninder på samme måde, hvilket imidlertid mislykkedes, idet pigen vågnede.

Rådet har derfor også overvejet, om muligheden for at give pålæg burde være så vid, at den også omfattede denne situation, eventuelt sådan at der kunne gives dispensation i konkrete tilfælde. Rådet er imidlertid efter en samlet afvejning af de modstående hensyn blevet stående ved den beskrevne ordning, hvorefter domfældte efter omstændighederne kan frakendes retten til at passe børn i private hjem, men ikke gives pålæg om ikke at opholde sig i sit hjem samtidig med, at der kommer børn på besøg, uden at der er tale om, at domfældte passer børnene eller selv modtager besøg af børn.

Med hensyn til dispensationsmuligheden ville det i givet fald være naturligt også her at betinge dispensation af, at domfældte gav samtykke til, at politiet orienterer det besøgende barns forældre om, hvad domfældte er dømt for. Imidlertid er der efter Straffelovrådets opfattelse væsentlig forskel på at kræve, at domfældte orienterer forældre til børn, som deler bolig med domfældte, om en dom for seksualkriminalitet, og at kræve, at domfældte orienterer forældre til børn, der blot kommer på besøg, herom. Det ville således efter rådets opfattelse være for vidtgående at kræve af en domfældt, der har udstået sin straf, at oplysninger om den pågældendes tidligere kriminalitet skal videregives til en så vid kreds som betingelse for, at andre medlemmer af husstanden kan modtage besøg af børn. Et forbud med dispensationsmulighed vil derfor efter rådets opfattelse ikke være nogen hensigtsmæssig løsning i forhold til børn, som ikke deler bolig med domfældte, men blot kommer på besøg.

Og et pålæg uden dispensationsmulighed ville efter Straffelovrådets opfattelse være for vidtgående i forhold til det, der søges opnået.

Straffelovrådet lægger i den forbindelse også vægt på, at et pålæg ikke i sig selv sikrer, at domfældte ikke på ny begår ligesået seksualkriminalitet over for børn. Det kræves tillige, at domfældte frivilligt overholder pålægget, eller at pålægget håndhæves, dvs. at eventuelle overtrædelser af pålægget påtales, hvilket igen forudsætter, at overtrædelserne kommer til politiets kundskab.

Straffelovrådet lægger endvidere vægt på, at det samlede system i form af mulighederne for retlighedsfrakendelse, vilkår for en eventuel betinget dom og pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, først og fremmest tager sigte på at forebygge, at domfældte gennem et særligt fortroligheds- eller afhængighedsforhold til et barn

opnår at kunne misbruge barnet seksuelt. Der er således tale om forebyggende foranstaltninger, hvor der i givet fald vil kunne skrives ind på et tidspunkt, hvor der ikke foreligger bevis for forsøg på seksuelt misbrug af barnet. Disse muligheder har dermed deres største berettigelse ved mere varig eller gentagen kontakt mellem domfældte og et barn, eller hvor der i det mindste foreligger en form for varetægtsforhold i form af, at domfældte passer barnet eller selv modtager besøg af barnet. I et sådant forløb vil der kunne være tale om, at domfældte gennem en periode opbygger et fortrolighedsforhold til barnet, hvorefter det seksuelle misbrug finder sted. Hvis domfældte ikke selv har modtaget besøg af barnet og ikke har passet barnet, men benytter sig af, at barnet er på besøg hos et andet medlem af husstanden, til at misbruge barnet seksuelt, er der i almindelighed ikke i samme grad tale om, at domfældte over en periode kan opbygge et fortrolighedsforhold til barnet. Eftersom det i sig selv er strafbart at misbruge barnet seksuelt eller at gøre forsøg herpå, vil et strafsanktioneret pålæg om slet ikke at lade børn komme på besøg i husstanden tilsvarende have mindre betydning.

**4.2.3.4.** Med hensyn til *børn, hvis hjem domfældte besøger*, uden at der er tale om, at domfældte passer barnet, finder Straffelovrådet ikke grundlag for, at der skal kunne gives pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Når domfældte kommer på besøg i et barns hjem, uden at der er tale om, at domfældte passer barnet, er risikoen for, at domfældte i den forbindelse misbruger det pågældende barn som udgangspunkt så ringe, at et forbud mod sådanne besøg efter Straffelovrådets opfattelse vil være et uforholdsmæssigt indgreb i domfældtes sociale liv. Det bemærkes herved, at hvis besøget har tilknytning til undervisning eller en fritidsaktivitet, vil der som beskrevet ovenfor kunne tages hånd om problemstillingen efter reglerne om rettighedsfrakendelse.

**4.2.4.** Straffelovrådet har overvejet, om straffelovens § 236, stk. 2, bør udvides til at omfatte andre former for kontakt med børn end ophold eller besøg i private hjem.

Straffelovrådet lægger også i denne forbindelse vægt på, at det primære forebyggende retsmiddel over for seksualforbrydere, der har udstået deres straf, i givet fald bør være rettighedsfrakendelse. Reglerne om rettighedsfrakendelse dækker en bred vifte af aktiviteter, herunder kontakt til børn i forbindelse med undervisning eller fritidsaktiviteter.

Ud over kontakt til børn i domfældtes eller barnets hjem, som omtales i pkt. 4.2.2 og 4.2.3 ovenfor, er det i praksis navnlig kontakt til børn på offentligt tilgængelige steder eller kontakt til børn via telefon, internet mv., som ikke nødvendigvis vil blive ramt af en rettighedsfrakendelse eller et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2.

Med hensyn til kontakt til børn på offentligt tilgængelige steder finder Straffelovrådet det hverken rimeligt eller praktisabelt at indføre mulighed for helt generelt at forbyde en domfældt at kontakte et barn på et offentligt tilgængeligt sted.

Straffelovrådet lægger vægt på, at straffelovens bestemmelser om seksuelt misbrug af børn, herunder blufærdighedskrænkelse, i sig selv kriminaliserer kontakt til børn, hvis det kan bevises, at kontakten til barnet skete med forsæt til at opnå et seksuelt forhold til barnet i strid med straffelovens bestemmelser, eller hvis kontakten i sig selv har en sådan seksuel karakter, at den krænker blufærdigheden. Dermed er de former for kontakt til børn, som er strafværdige, i sig selv og helt uafhængig af et eventuelt pålæg strafbare.

Et eventuelt pålæg om ikke at kontakte børn ville således i forhold til det, der i forvejen gælder, alene have reel betydning for kontakter, der hverken har en sådan seksuel karakter, at de krænker blufærdigheden, eller beviseligt sker med forsæt til at opnå et strafbart seksuelt forhold til barnet. Der ville således være tale om kontakter, som hverken havde en grovere seksuel karakter eller beviseligt skete med forsæt til at opnå et strafbart seksuelt forhold til barnet.

Med hensyn til at kontakte et barn gennem internettet finder Straffelovrådet imidlertid, at der gør sig sådanne særlige forhold gældende, at der kan være grund til at indføre en ny mulighed for at pålægge en tiltalt, der dømmes for en seksualforbrydelse over for et barn, og som kom i kontakt med barnet gennem internettet, ikke at kontakte børn gennem internettet.

Straffelovrådet er opmærksom på, at politiet som udgangspunkt i praksis ikke vil have mulighed for direkte at kontrollere, om domfældte overholder et sådant pålæg, idet en mistanke alene om overtrædelse af pålægget ikke giver – og ikke bør give – adgang til indgrib i meddelelseshemmeligheden. Efter rådets opfattelse vil

overtrædelse af pålægget imidlertid f.eks. kunne tænkes retsforfulgt, hvis et barn, som domfældte i strid med forbuddet har kontaktet gennem internettet, eller barnets pårørende henvender sig til politiet i anledning af kontakten. Hvis domfældte i en sådan situation allerede beviseligt har gjort sig skyldig i en seksualforbrydelse eller forsøg herpå, vil pålægget ikke have nogen selvstændig betydning. Hvis kontakten ikke i sig selv efter sin karakter kan anses som blufærdighedskrænkende i straffelovens forstand, og hvis domfældte ikke beviseligt har haft forsæt til i øvrigt at begå en seksualforbrydelse mod barnet, vil den pågældende imidlertid i kraft af pålægget kunne straffes for selve det at have kontaktet et barn gennem internettet.

**4.2.5.** Straffelovrådet har overvejet, ved hvilke straffelovsovertrædelser der skal kunne gives pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Den gældende bestemmelse henviser til de bestemmelser, der er opregnet i § 236, stk. 1 – som Straffelovrådet foreslår ændret, jf. herom afsnit 4.1 ovenfor – samt §§ 228 og 229.

Kerneområdet for bestemmelsen er utvivlsomt tilfælde, hvor der dømmes for seksuelt forhold til barn under 15 år (§ 222, herunder jf. §§ 224 og 225) og/eller blufærdighedskrænkelse over for børn (§ 232). Samtlige domme, hvor pålæg er meddelt, som er refereret i afsnit 2 ovenfor, falder i denne kategori.

Spørgsmålet er herefter, om en person, der alene dømmes for et seksuelt overgreb mod et barn over 15 år, bør kunne gives pålæg efter § 236, stk. 2. Efter gældende ret kan der i sådanne tilfælde i givet fald meddeles pålæg, hvis overgrebet består i voldtægt eller anden ulovlig tvang (§§ 216 og 217), udnyttelse af barnets sindssygdом eller mentale retardering (§ 218, stk. 1) eller groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed (§ 223, stk. 2).

Medtagelsen af en henvisning til § 218, stk. 1, skyldes formentlig navnlig den lovtekniske udformning, hvor § 236, stk. 2, ved sin indførelse i 1939 i første række henviste til opregningen i den eksisterende – men væsentligt anderledes – bestemmelse i § 236, stk. 1. I § 236, stk. 1, er der således en sammenhæng mellem henvisningen til § 218, stk. 1, og hjemlen til at give pålæg om ikke at indfinde sig ved sindssygehospitaller og institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap. En tilsvarende sammenhæng kan der ikke siges at være i § 236, stk. 2, om pålæg vedrørende børn under 18 år. Straffelovrådet finder, at der på

denne baggrund ikke er grundlag for fremover at medtage en henvisning til § 218, stk. 1.

Straffelovrådet har i øvrigt som udgangspunkt ikke fundet grundlag for at foreslå ændringer hverken i indskrænkende eller udvidende retning af, hvilke lovovertrædelser der skal kunne give mulighed for at pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2. Straffelovrådet har således heller ikke fundet grundlag for at medtage henvisninger til straffelovens § 223, stk. 1, om seksuelt forhold til stedbarn, plejebarn mv. eller straffelovens § 210, stk. 1, om om seksuelt forhold til biologiske børn eller – efter Straffelovrådets forslag (jf. herom *kapitel 25*, afsnit 4, nedenfor) – adoptivbørn. Straffelovrådet har heller ikke fundet grundlag for at medtage en henvisning til straffelovens § 235 om udbredelse og besiddelse af børnepornografi. Rådet lægger i den forbindelse vægt på, at udbredelse og besiddelse af børnepornografi angår den efterfølgende udnyttelse af et eventuel tidligere seksuelt misbrug af et barn, og at udbredelse og besiddelse af børnepornografi således ikke indebærer nogen kontakt mellem gerningsmanden og et barn.

Straffelovrådet foreslår dog nogle mere teknisk begrundede ændringer i henvisningerne. I konsekvens af rådets forslag om nye strafbestemmelser vedrørende medvirken til andres prostitution (jf. herom *kapitel 19*, afsnit 6.2, ovenfor) og i konsekvens af indførelsen i 2002 af en særskilt bestemmelse om menneskehandel foreslås henvisningen til §§ 228 og 229 erstattet af en henvisning til den foreslåede nye bestemmelse om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, og til straffelovens § 262, stk. 2, om menneskehandel vedrørende personer under 18 år.

**4.2.6.** Straffelovrådet har endvidere overvejet reglerne om pålæggets tidsmæssige udstrækning. Den gældende bestemmelse nævner alene muligheden for et pålæg, der løber indtil videre, men efter retspraksis kan pålægget også være tidsbegrænset. Et pålæg, der løber indtil videre, kan forlanges prøvet ved retten efter 3 år (regnet fra straffens udståelse) og – i tilfælde af, at pålægget fastholdes – dernæst hvert 3. år.

Rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 sker på tid fra 1 til 5 år eller indtil videre. En rettighedsfrakendelse, der gælder indtil videre, kan forlanges prøvet

ved retten efter 5 år (regnet fra endelig dom) og – i tilfælde af, at pålægget fastholdes – dernæst hvert 2. år.

Straffelovens § 236 er i denne henseende uændret siden straffelovens ikrafttræden i 1933. Den tilpasning til straffelovens §§ 78 og 79, som skete ved lovændringen i 1965, angik således alene instansspørgsmålet og ikke tidsgrænserne.

Straffelovrådet finder, at der er en sådan lighed og sammenhæng og samvirke mellem rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 og pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, at der ikke er grundlag for at opretholde forskellige regler om den tidsmæssige udstrækning og om tidsgrænser for indbringelse for retten. Reglerne herom i straffelovens §§ 78 og 79 stammer fra 1951 og er dermed nyere end de tilsvarende regler i straffelovens § 236, og rådet foreslår på denne baggrund, at § 236 også i disse henseender tilpasses §§ 78 og 79.

Forslaget indebærer, at det lovfæstes, at et pålæg efter straffelovens § 236, stk. 2, kan være tidsbegrænset, nærmere bestemt fra 1 til 5 år regnet fra endelig dom. Forslaget indebærer samtidig, at muligheden for at indbringe et tidsbestemt pålæg for retten ændres fra 3 år efter straffens udståelse til 5 år efter endelig dom. Endelig indebærer forslaget, at ny indbringelse for retten i tilfælde af, at pålægget fastholdes, fremover kan ske efter 2 år (mod 3 år i dag).

**4.2.7.** Sammenfattende foreslår Straffelovrådet, at straffelovens § 236, stk. 2, videreføres med visse ændringer. Rådet foreslår, at betingelserne for at give pålæg medtages i lovtæksten, at der fremover skal kunne gives pålæg dels om ikke uden politiets tilladelse at *opholde* sig i en bolig, hvor der *opholder* sig børn, dels om ikke selv at modtage *besøg* i sit hjem af børn, der ikke er ledsaget af en voksen. Endvidere foreslår Straffelovrådet, at der som noget nyt skal kunne gives pålæg om ikke at *kontakte* børn *gennem internettet*. Straffelovrådet foreslår også mindre justeringer i, hvilke forbrydelser der skal kunne danne grundlag for meddelelse af pålæg. Straffelovrådet foreslår desuden, at reglerne om et pålægs tidsmæssige udstrækning og om, hvornår et tidsbestemt pålæg på ny kan indbringes for retten til prøvelse, udformes på samme måde som i straffelovens §§ 78 og 79 om rettighedsfrakendelse.



## Kapitel 25

# Straffelovens § 210 – biologiske børn og søskende

## 1. Gældende ret og baggrunden herfor

### 1.1. Den gældende bestemmelse i § 210

Efter straffelovens § 210, stk. 1, straffes den, der har samleje med en slægtning i nedstigende linje, med fængsel indtil 6 år.

Efter straffelovens § 210, stk. 2, straffes den, der har samleje med sin bror eller søster, med fængsel indtil 2 år. Straffen kan bortfalde for den, der ikke er fyldt 18 år, og i praksis vil en gerningsmand under 18 år typisk få et tiltalefrafald uden vilkår, hvis der ikke foreligger overtrædelse af andre bestemmelser, f.eks. straffelovens § 222 om samleje med barn under 15 år.

Efter § 210, stk. 3, finder bestemmelserne i stk. 1 og 2 tilsvarende anvendelse med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje, herunder mellem personer af samme køn.

Bestemmelsen i § 210 omfatter ikke adoptionsforhold, se herom § 223, stk. 1, der er behandlet i *kapitel 14*. Bestemmelsen i § 210, stk. 2, omfatter også halvsøskende. Der kan straffes i sammenstød med bestemmelser i straffelovens kapitel 24, i praksis er navnlig § 222 relevant.

Subjektivt er strafansvar betinget af forsæt, herunder kendskab til slægtskabsforholdet.

Der kan om bestemmelsen i § 210 bl.a. henvises til Vagn Greve m.fl., *Kommenteret straffelov, Speciel del* (9. udg. 2008) side 282-84, Knud Waaben, *Strafferettens specielle del* (5. udg. 1999) side 74-76, Stephan Hurwitz, *Den danske Kri-*

minalret, Speciel Del (1955) side 213-17 og Oluf Krabbe, Borgerlig Straffelov (4. udg. 1947) side 502-503.

## **1.2. Bestemmelsens tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelsen**

### **1.2.1. Borgerlig straffelov fra 1930**

Ved borgerlig straffelovs ikrafttræden i 1933 havde § 210 en affattelse, der på flere punkter afveg fra den nugældende. Bestemmelsen suppleredes af § 211 om samleje mellem besvoglede og af en bestemmelse i § 212, der for anden kønslig omgængelse end samleje foreskrev anvendelse af en ”forholdsmæssig mildere straf”:

”§ 210. For Blodskam straffes med Fængsel fra 6 Maaneder indtil 6 Aar den, som har Samleje med en Slægtning i nedstigende Linie, og med Fængsel indtil 2 Aar den, som har Samleje med Slægtning i opstigende Linie eller med Broder eller Søster. Har Samlejet fundet Sted med en Slægtning i nedstigende Linie under 18 Aar, er Straffen Fængsel fra 1 til 10 Aar.

*Stk. 2.* Straffri er den i nedstigende Linie beslægtede under 18 Aar. Ved Samleje mellem Søkende kan Straffen bortfalde for den, der ikke er fyldt 16 Aar.

§ 211. Samleje mellem besvoglede straffes, naar Indgaaelse af Ægteskab mellem dem er ubetinget forbudt, med Hæfte. Kan der gøres Undtagelse fra Forbudet, er Straffen Bøde.

*Stk. 2.* Bestemmelsen i § 210, stk. 2, finder tilsvarende Anvendelse.

§ 212. Har i de i § 210 og § 211 nævnte Slægts- og Svogerskabsforhold anden kønslig Omgængelse end Samleje fundet Sted, bliver en forholdsmæssig mildere Straf at anvende.”

Om forarbejderne til § 210 kan henvises til udkast af 1912 til ny straffelov (U I) § 235 samt side 219-20. Der kan endvidere henvises til Torps udkast af 1917 (U II) § 194 samt side 183 og 186-87 og udkast af 1923 (U III) §§ 190 og 192 samt spalte 309-10. Endelig kan henvises til Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, spalte 3367ff (§ 213), og Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, spalte 5373 (§§ 210 og 212), samt Rigsdagstidende 1928-29, tillæg B, spalte 2189-90 (§ 210).

Fra forarbejderne kan fra U I særligt fremhæves (side 220):

”Udkastet gaar i Lighed med den nye norske Straffelov den Vej at straffe Samleje (...) mellem personer, der ere beslægtede i op- eller nedstigende Linie, samt mellem Broder og Søster. Indenfor disse Grænser vil den almene Følelse kræve Afholdenhed. Straffen er, i Forhold til den gældende Ret, betydelig mildere, hvorved Udkastet sikkert er i Overensstemmelse med, hvad Retsbevidstheden i Almindelighed vil kræve.”

og fra U II særligt (side 183):

”Om den rette Begrundelse af dette Straffebud hersker der megen Tvivl. Hensynet til Indavls Skadelighed, som man tidligere ofte lagde Hovedvægten paa, er man i Nutiden næppe tilbøjelig til at tillægge saa afgørende Betydning, om det end næppe kan betvivles, at Forældrenes nære Slægtskab efter Omstændighederne kan begrunde en Fare for Sygelighed hos Afkommet. Den vægtigste Grund til Opretholdelsen af Blodskamsstraffen maa sikkert søges i den samfundsmæssige Interesse, som det har, at Kønsforbindelsen mellem visse nærbeslægtede og regelmæssig på intim Samleven henviste Personer kan anses som ganske udelukket, fordi det er Betingelsen for, at dette Familiens Samliv kan foregaa i de fri og naturlige Former, som her er tilvante og ønskelige. En virkelig Garanti for disse Familieforholds Renhed opnaas imidlertid netop kun, naar Uviljen imod, ja man kan sige Rædslen for Kønsforbindelser mellem disse nærbeslægtede bevarer den nedarvede instinktmæssige Karakter, som den har, og følgelig betragtes som et kategorisk og ufravigeligt Imperativ. Derfor vilde det navnlig ogsaa være ganske utilraadeligt at opgive dette Krav i de Undtagelsestilfælde, hvor de paagældende ikke saaledes har samlevet, men er opdraget som fremmede for hinanden. Thi taber Budet i den almindelige Forestilling denne sin absolutte Karakter, vil Udsigten til dets Overholdelse indenfor de faktisk samlevende Familienmedlemmers Kreds væsentlig forringes.”

### **1.2.2. Lovændringen i 1961**

Ved lov nr. 163 af 31. maj 1961 om ændringer i borgerlig straffelov (Ungdomsfængsel, betingede domme mv.) ophævedes de hidtil gældende strafminima på henholdsvis 6 måneders og 1 års fængsel i § 210, stk. 1. Ændringerne skete efter indstilling fra Straffelovskommissionen, jf. Folketingstidende 1960-61, tillæg A, spalte 581-82.

### **1.2.3. Lovændringen i 1965**

Ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 om ændringer i borgerlig straffelov (Konfiskation, fuldbyrdelse af frihedsstraf mv.) ophævedes § 211 om samleje mellem besvogrede. Endvidere ophævedes § 212 om anvendelse af en forholdsmæssig mil-

dere straf ved anden kønslig omgængelse end samleje i de i § 210 og § 211 omhandlede slægts- og svogerskabsforhold. Samtidig indføjedes i § 210 efter stk. 1 som nyt stykke en bestemmelse svarende til § 212 med sigte på de slægtskabsforhold, som omfattedes af § 210. Der henvises herom til Folketingstidende 1964-65, tillæg A, spalte 971-72:

”Efter § 211 straffes samleje mellem besvogrede. Denne regel må forekomme urimeligt vidtgående. Navnlig synes det klart, at strafansvaret ikke bør omfatte tilfælde, hvor det ægteskab, der betinger svogerskabet, er opløst. Men også bortset herfra er bestemmelsen videregående end påkrævet. Et behov for strafansvar kan kun antages at foreligge i tilfælde, hvor en ægtefælle har kønsligt forhold til et mindreårigt stedbarn.

Under hensyn hertil foreslås det – i overensstemmelse med lovændringer, der i de seneste år er gennemført i Norge og Sverige – helt at ophæve § 211. Samtidig foreslås en udvidelse af § 223. Denne bestemmelse fastsætter straf for den, der har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse; bestemmelsen foreslås udvidet til at omfatte samleje med stedbarn under 18 år.

§ 212 fastsætter straf for andet kønsligt forhold end samleje – mellem beslægtede og besvogrede. Reglen foreslås ophævet for så vidt angår besvogrede og i øvrigt overført til § 210”

#### 1.2.4. Lovændringen i 1967

Ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution mv.) ændredes i gerningsbeskrivelsen og de foreskrevne maksimumstrafferammer. Ændringerne førte til, at § 210 fik følgende affattelse:

”§ 210. Den, der har samleje med en slægtning i nedstigende linie, straffes med fængsel indtil 6 år.

*Stk. 2.* Den, der har samleje med sin broder eller søster, straffes med fængsel indtil 2 år. Straffen kan bortfalde for den, der ikke er fyldt 18 år.

*Stk. 3.* Har anden kønslig omgængelse end samleje fundet sted, bliver en forholdsmæssigt mindre straf at anvende.”

Lovændringen indebar en ophævelse af den forhøjede sidestrafferamme vedrørende samleje med en slægtning i nedstigende linje under 18 år. Lovændringen byggede på en indstilling fra Straffelovrådet afgivet i en utrykt udtalelse af 31. januar 1967. Af lovforslagets gengivelse af rådets indstilling fremgår, at der ikke

var enighed blandt rådets medlemmer om ændringen af strafferammerne, jf. Folketingstidende 1966-67, tillæg A, spalte 2463:

”For den beslægtede i opstigende linie er strafferammen i almindelighed fængsel indtil 6 år. Har han haft kønsligt forhold til en slægtning under 18 år, kan straffen dog stige til fængsel i 10 år. Denne bestemmelse foreslås ophævet. Dette er anbefalet af to af rådets medlemmer [Hurwitz og Waaben]. Justitsministeriet er enig med disse medlemmer, der finder den ordinære strafferamme med et maksimum på 6 år tilstrækkeligt, og i denne forbindelse henviser til, at bestemmelsen i § 222, hvorefter fængsel indtil 12 år efter omstændighederne kan anvendes, finder anvendelse i forbindelse med § 210, hvis slægtningen er under 15 år. Rådets to andre medlemmer [Erik Andersen og Olafsson] har foreslået at opretholde den gældende strafforhøjelsesregel i § 210.”

Lovændringen indebar endvidere, at samleje med slægtning i opstigende linje blev helt afkriminaliseret (dvs. også for den i nedstigende linje beslægtede over 18 år), og at aldersgrænsen for strafbortfaldsreglen vedrørende samleje mellem søskende blev forhøjet fra 16 til 18 år. Endelig udgik udtrykket ”blodskam” af lovteksten. Om afkriminaliseringen af slægtninge i nedstigende linje fremgår følgende af forarbejderne (Folketingstidende 1966-67, tillæg A, spalte 2462-63, og tillæg B, spalte 1413-14):

”Næsten alle sager om blodskamsforhold mellem beslægtede i op- og nedstigende linie angår forhold mellem en fader og hans datter. Gennemførelse af straffesag mod datteren i sådanne tilfælde vil i almindelighed være en urimelig belastning for hende – også selv om hun er over 18 år, og i praksis meddeles da næsten også altid tiltalefrafald.

Ved at ophæve reglen om strafansvar for den beslægtede i nedstigende linje bringes reglen i overensstemmelse med de tilsvarende regler i Norge og Sverige, således som disse er udformet efter revisioner for få år siden. En sådan begrænsning af strafansvaret er også i øvrigt almindeligt i fremmed ret.

Spørgsmålet har været forelagt straffelovrådet, der i en udtalelse af 31. januar 1967 (utrykt) har oplyst, at ingen af rådets medlemmer finder afgørende betænkeligheder ved ændringen, og at et af medlemmerne har ønsket at give udtryk for, at det efter hans opfattelse må anbefales, at ændringen søges gennemført.”

”Udvalget har i samråd med justitsministeren drøftet den ændrede kriminalisering af blodskamsforholdet. Lederen af Københavns universitets arvebiologiske institut (...) har over for udvalget redegjort for de genetiske forhold i forbindelse med indgifte og blodskam. Udvalget mener dog ikke, at de arvebiologiske synspunkter alene er afgørende for kriminaliseringen, idet denne også må bæres af hensynet til at værne familien. Dette hensyn finder udvalget fuldt ud tilgodeset gennem forslaget, idet det tilfælde, hvor descendenten har været den initiativtagende i forholdet,

er så atypisk, at det ikke kan begrunde en almindelig kriminalisering af descendents forhold.”

### **1.2.5. Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveladelse**

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveladelse fremgår bl.a. følgende (side 205-206):

”Straffelovrådet har ikke indgående drøftet spørgsmålet om hel eller delvis afkriminalisering af incest i § 210. Det ville være nærliggende at overveje en ophævelse af stk. 2 om forhold mellem søskende. Der er også peget på den mulighed at ophæve stk. 3 om andet kønsligt forhold end samleje. I svensk ret er incestbestemmelsen i BrB 7:5 begrænset til samleje. En ophævelse af stk. 3 ville imidlertid rejse et andet problem, som måtte løses. Det ville være nødvendigt at ændre § 224, jfr. § 223, idet andet kønsligt forhold end samleje til et adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn under 18 år er strafbart, hvilket da naturligvis også bør gælde forhold til en slægtning i nedstigende linie under 18 år. Såfremt incest efter § 210, stk. 1, blev helt afkriminaliseret, ville det være en enkel sag at tilføje slægtning i nedstigende linie i § 223, stk. 1. (...)

Straffelovrådet foreslår, at strafmaksimum i § 210, stk. 1, nedsættes fra 6 til 3 år. To medlemmer (Langkilde og Lindegaard) kan dog kun tiltræde dette forslag under den forudsætning, at der i straffelovens § 93 optages en speciel bestemmelse, som medfører, at forældelsesfristen for incest ikke bliver kortere end hidtil (...).

Det foreslås, at maksimum i § 210, stk. 2, nedsættes fra 2 til 1 år. For så vidt angår forhold til et barn under 15 år, kan der dømmes både efter § 210 og § 222, således at strafmaksimum efter straffelovrådets forslag bliver 6 år, hvis barnet var under 12 år, og 4 år, hvis barnet var mellem 12 og 15 år. Ved forhold til et barn mellem 15 og 18 år kan der derimod ikke straffes i sammenstød med § 223, stk. 1, da slægtning i nedstigende linie ikke er nævnt i denne bestemmelse”

### **1.2.6. Lovændringen i 1997**

Ved lov nr. 349 af 23. maj 1997 om ændring af retsplejeloven, straffeloven og erstatningsansvarsloven (Styrkelse af retsstillingen for ofre for forbrydelser mv.) fik § 210, stk. 3, sin nuværende affattelse. Ændringen indebar, at det strafbare område udvidedes til også at omfatte forhold til en person af samme køn, og at anden kønslig omgængelse end samleje sidestilledes med samleje i strafmæssig henseende. Der henvises til Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3182.

### 1.2.7. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer fremgår bl.a. følgende (side 690-693):

”3.5.1. [Der blev] under Straffelovrådets drøftelse af strafferammerne i § 210 ved afgivelsen af 1987-betænkningen rejst spørgsmål om hel eller delvis afkriminalisering af incest og om en samtidig udvidelse af gerningsbeskrivelsen i § 223, stk. 1, med slægtning i nedstigende linie, så biologisk barn under 18 år ligestilles med adoptivbarn m.fl. Lignende spørgsmål er rejst under rådets nuværende drøftelse af strafferammerne i § 210, sml. Vagn Greve: Blodskam – en tidssvarende straffebestemmelse, Kriminalistisk årbog 1996, s. 161 ff.:

”*Paragraffen har ingen praktisk betydning, hvis barnet er under 15 år, eller hvis der er tale om voldtægt. I slige sager anvender vi alligevel de almindelige bestemmelser om samleje med mindreårig og om voldtægt – om end således, at der også henvises til blodskamsbestemmelsen. Og strafferammerne er lige så høje eller højere i de almindelige bestemmelser.*

*I dag er der ingen, der i alvor kan påstå, at det er strafferettens opgave at opretholde bestemte familiemønstre. Vi har for længst afkriminaliseret hor og forargeligt samliv. Realiteten kan endvidere være den modsatte. Det er således blevet sagt, at incest – i de fleste tilfælde – ikke ødelægger familiens forhold, men er en følge af ødelagte familieforhold.*

Det er også almindelig anerkendt, at strafferetten ikke skal blande sig i, hvordan enige voksnes seksualliv er. Homoseksuelle forbindelser mellem voksne er blevet afkriminaliseret, selv om der utvivlsomt fortsat er mange, der ser på dem med afsky. Tilsvarende gælder oralsex o.s.v. Sligt er i dag en del af privatlivet. Og som sådant – i et vist omfang – beskyttede menneskerettigheder.

Der er lige så lidt som i 1917 noget acceptabelt argument i racehygiejniske hensyn. For det 1ste er der ikke nogen praktisk risiko ved en sådan indavl. For det 2det ville argumentet ikke kunne bære det eksisterende forbud i stk. 3 mod anden kønslig omgængelse end samleje [og nu tillige kønslig omgængelse med en person af samme køn]. For det 3die har lovgivningen ikke noget forbud mod kønslige relationer, der indebærer langt større risiko for, at børnene vil komme til at lide af svære fysiske eller psykiske defekter.

Derimod er det klart en opgave for strafferetten at beskytte børn og svage mod seksuelt misbrug, hvad enten der er tale om blodsbeslægtets overgreb eller om overgreb begået af fremmede. Beskyttelsen af den svage er ikke som i 1917 et supplerende argument; nu er det vort afgørende og bærende argument for at kriminalisere blodskam. Den kriminologiske og viktimologiske forskning har i de senere år afdækket, at et stort antal børn misbruges seksuelt. Men forskningen viser også – hvad der er væsentligt for udformningen af straffelovgivningen – at det ikke giver mening at skelne mellem biologiske forældre, stedforældre og adoptivforældre i denne henseende.

Straffeloven kan let bringes til at afspejle de sociale realiteter. Straffelovens § 223 kunne få indføjet ”barn”, så den kom til at lyde:

”Den, som har samleje med en person under 18 år, der er den pågældendes barn, adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn ... straffes med fængsel ...”

Dermed kriminaliseres andre former for seksuel omgængelse end samleje mellem forældre og børn ”automatisk” (jfr. §§ 224 og 225) ...

*Hvis det antages, at der er behov for at straffe samleje mellem søskende, hvor den ene eller begge er mellem 15 og 18 år, kan dette forbud naturligt indføres som et særligt stykke i § 223. Behovet for en straffebestemmelse er dog ikke større, når det drejer sig om biologiske (halv-)søskende end ved adoptiv- og plejesøskende, hvor der ikke i dag er nogen speciel regel. De almindelige regler – som også gælder for parforhold, hvor der ikke er en sådan tilknytning – kan bruges og bliver brugt, hvis der foregår misbrug m.m. De eksisterende almindelige regler vil altid være fuldt tilstrækkelige. Også for de her behandlede situationer. Se især det nuværende § 223, stk. 2, hvor der findes en misbrugsbestemmelse. Den vil kunne anvendes, hvis f.eks. en 25-årig mand forfører sin 16-årige (halv-)søster.*

*Herefter kan blodskamsbestemmelsen i § 210 ophæves som overflødig.*

Forslaget indebærer, at samlejer og andre former for frivillig seksuel omgang mellem beslægtede voksne (begge over 18 år) bliver straffri ...

Dansk ret vil ikke af den grund blive særligt påfaldende ... Det er stadig gældende ret i Frankrig, at der kun kan straffes i de såkaldte kvalificerede tilfælde. Med andre ord er frivillige forhold mellem voksne straffri. Lignende regler findes i Belgien, Luxembourg, Nederlandene, Portugal, Rusland, Tyrkiet og en række sydamerikanske lande. Efter italiensk ret kan der kun straffes, hvis forholdet vækker offentlig forargelse. Sagkyndige udvalg i Finland, Schweiz og Tyskland har nyligen foreslået afkriminaliseringer i lighed med mit forslag.

Hvis den foreslåede ændring ikke gennemføres, må vi fortsat sige – som straffelovskommissionen gjorde det i 1912 – at dansk strafferet på dette område skiller sig ud i internationale sammenligninger ved en hårdhed, der ikke lader sig forsvare.

*Den foreslåede afkriminalisering af frivillige, seksuelle forbindelser mellem voksne behøver ikke at påvirke ægteskabslovgivningens forbud mod ægteskaber mellem visse, nært beslægtede. Området for ægteskabshindringer må bestemmes ud fra de familieretlige og familiepolitiske principper. Her skal det blot fremhæves, at det er et almindeligt anerkendt retspolitisk princip, at de civilretlige forbud kan – og ofte bør – dække større områder end de strafferetlige forbud. I dag er der da også forbud mod, at en adopteret indgår ægteskab med adoptanten. Der er endvidere forbud mod ægteskaber i nære svogerskabsforhold. Sådanne strafferetlige regler findes ikke længere.”*

**3.5.2.** § 210 er i rådets oversigt baseret på det angrebne retsgode placeret i samme kategori som bl.a. §§ 217-219 og 223, dvs. med et strafmaksimum på 4 års fængsel (...). Det indebærer, at strafmaksimum nedsættes fra 6 til 4 års fængsel.

Der er under Straffelovrådets gennemgang af § 210 udtrykt sympati for de overvejelser og forslag, som er kommet til udtryk i den ovennævnte artikel. Der er enighed om, at § 210 kunne give anledning til at overveje ændringer i gerningsbeskrivelsen og eventuelt afkriminalisering, såfremt der var lejlighed til at foretage en grundigere kritisk gennemgang af bestemmelsen, herunder dens sammenhæng



med forbrydelserne mod kønssædeligheden i straffelovens kapitel 24. Dette har Straffelovrådet ikke haft mulighed for i forbindelse med en gennemgang, der i det væsentlige er begrænset til at angå strafferammerne.

Straffelovrådet finder efter en samlet vurdering, at det forekommer rigtigst indtil videre at opretholde det hidtil gældende strafmaksimum på 6 års fængsel i § 210, stk. 1, og stk. 3, jf. stk. 1, idet det dog i den foreliggende sammenhæng kunne overvejes at udskille forhold til slægtninge i nedstigende linje over 18 år i en særskilt strafferamme med et maksimum på 2 års fængsel. Rådet henviser bl.a. til, at en sådan differentiering kunne bidrage til en klarere markering af forskellen i strafværdighed med hensyn til de handlinger, som omfattes af § 210, stk. 1. Rådet ville endvidere finde det ubetænkeligt, om strafmaksimum nedsattes til 6 måneders fængsel, og bøde optoges i strafferammen for de forhold, som omfattes af stk. 2 og stk. 3, jf. stk. 2, sml. herved det anførte i den ovennævnte artikel. De omtalte ændringer af § 210 kunne f.eks. gennemføres således:

1. I § 210, stk. 1, indsættes som 2. pkt.: ”Har samleje fundet sted med en slægtning i nedstigende linje over 18 år, er straffen fængsel indtil 2 år.”

2. I § 210, stk. 2, 1. pkt., ændres ”fængsel indtil 2 år” til: ”bøde eller fængsel indtil 6 måneder”.

Af forarbejderne til lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) fremgår det, at sammenhængen med de skærpede strafferammer i bl.a. § 216 om voldtægt og § 222 om samleje med barn under 15 år efter Justitsministeriets opfattelse talte imod at lempe strafferammerne i § 210 som anbefalet af Straffelovrådet i betænkning nr. 1424/2002, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3310, og lovforslaget og lovændringen indeholdt således ikke nogen ændring af straffelovens § 210.

## 2. Retspraksis

2.1. Langt de fleste domme om overtrædelse af straffelovens § 210, stk. 1, angår tilfælde, hvor forurettede var under 15 år, og hvor tiltalte derfor samtidig dømmes for overtrædelse af straffelovens § 222, der siden 2002 har haft en højere strafferamme end straffelovens § 210, stk. 1 (og i perioden 1967-2002 havde samme strafferamme). I en del domme om overtrædelse af § 210, stk. 1, har forurettede været under 12 år, således at der også foreligger overtrædelse af § 222, stk. 2, der siden straffelovens ikrafttræden i 1933 har haft en højere strafferamme end § 210, stk. 1.

Ved overtrædelse af straffelovens § 222 i tilfælde, hvor § 210, stk. 1, samtidig er overtrådt, vil der i sagens natur være en stor aldersforskel mellem parterne, og det forurettede barn vil endvidere normalt være i et særligt stærkt afhængighedsforhold til gerningsmanden. Overtrædelse af § 222 under sådanne omstændigheder anses efter praksis – også bortset fra overtrædelsen § 210, stk. 1 – som en alvorlig forbrydelse, der straffes strengt.

På denne baggrund omtales i dette afsnit særligt retspraksis om overtrædelse af straffelovens § 210, stk. 1, hvor forurettede var over 15 år. Med hensyn til retspraksis vedrørende samleje med barn under 15 år henvises til *kapitel 13*, afsnit 2.1.

Der er kun få trykte domme om overtrædelse af § 210, stk. 1, hvor forurettede var fyldt 15 år, da forholdet blev indledt. Fra nyere retspraksis kan nævnes følgende domme, herunder vedrørende § 210, stk. 3, jf. stk. 1, om anden kønslig omgængelse end samleje:

UfR 2007.1399 V (1 år og 3 måneders fængsel): Tiltalte havde i en periode på ca. 4 måneder flere gange om ugen samleje med sin 20-årige datter og havde endvidere anden kønslig omgang end samleje med hende.

TfK 2006.526 V (9 måneders fængsel): Tiltalte havde berørt sin 24-årige søns kønsllem og indført to fingre i hans endetarm. Tiltalte var tidligere dømt for anden kønslig omgængelse end samleje med samme søn på et tidspunkt, hvor sønnen var under 12 år.

TfK 2001.233 V (2½ års fængsel): Tiltalte havde i en periode på ca. 3½ år utallige gange haft samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med sin 16-20 årige datter.

**2.2.** Trykt retspraksis om overtrædelse af § 210, stk. 2, er sparsom. Fra nyere retspraksis kan nævnes følgende domme, herunder vedrørende § 210, stk. 3, jf. stk. 2, om anden kønslig omgængelse end samleje:

TfK 2009.6 Ø (1 års betinget fængsel): En 15-21 årig ung mand havde i adskillige tilfælde samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med sin 4½ år yngre søster. Søsteren var over 12 år, da de begyndte at have samleje. Forholdet blev politianmeldt, da søsteren var 14 år, men fortsatte også herefter, indtil hun var 16 år.

(Forholdet var begyndt, før tiltalte fyldte 15 år, og søsteren blev også sigtet (men ikke tiltalt) for så vidt angår perioden efter, at hun var fyldt 15 år).

FED 2008.221 (foranstaltningsdom): En 19-20 årig mand, der var mentalt retarderet i lettere grad, havde i en periode på 8 måneder 2-5 gange anden kønslig omgængelse end samleje med sin 6-7 årige halvsøster.

TfK 2008.256 V (1½ års fængsel, heraf 3 måneder ubetinget): En 15-årig dreng havde to gange samleje og to gange anden kønslig omgængelse end samleje med sin 10-årige halvsøster. Tiltalte blev vedrørende det ene samleje tillige dømt for voldtægt. (Forholdet var begyndt, før tiltalte fyldte 15 år).

UfR 2005.2276 V (3 måneders betinget fængsel): En 15-årig dreng havde én gang samleje med sin 10-årige søster. (Tiltalte havde endvidere haft samleje med søsteren to gange, før han fyldte 15 år).

UfR 1993.93 Ø (6 måneders fængsel): En 32-årig mand havde i en periode på 7 måneder mange gange samleje med sin 15-årige halvsøster.

### **3. Fremmed ret**

#### **3.1. Norsk ret**

Den gældende norske straffelov er fra 1902 (lov nr. 10 af 22. maj 1902 med senere ændringer). Der er i 2005 vedtaget en ny norsk straffelov (lov nr. 28 af 20. maj 2005 med senere ændringer), som skal erstatte straffeloven fra 1902. Den nye straffelov af 2005 med senere ændringer er imidlertid endnu ikke trådt i kraft.

Den endnu gældende norske straffelov fra 1902 indeholder i § 197 et forbud mod seksuel omgang med slægtninge i nedstigende linje. Bestemmelsen omfatter både biologiske og adopterede efterkommere. Strafferammen er fængsel indtil 5 år.

Straffeloven fra 1902 indeholder endvidere i § 198 et forbud mod ”samleje” med bror eller søster, idet personer under 18 år dog ikke straffes. Strafferammen er fængsel indtil 1 år.

Udtrykket ”samleje” omfatter efter straffeloven fra 1902 ud over vaginalt og analt samleje også indføring af penis i mund og indføring af genstand i skede eller endetarmsåbning (§ 206). Udtrykket ”seksuel omgang” omfatter efter norsk

ret herudover andre seksuelle handlinger af en vis intensitet, som f.eks. indføring af finger i skede eller endetarmsåbning.

Bestemmelser svarende til §§ 197 og 198 er med visse udvidelser videreført i §§ 312 og 313 i den nye straffelov fra 2005, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-09) side 267-68, 448 og 526

For så vidt angår seksuel omgang med slægtning i nedstigende linje udvides forbuddet til også at omfatte at få en slægtning i nedstigende linje til at udføre handlinger, som svarer til seksuel omgang, med sig selv. Endvidere forhøjes straffesammenhængen fra 5 år til 6 år, men det skyldes alene en reduktion i antallet af straffesammenhænger, og der er ikke tilsigtet nogen ændring i straffniveaue.

For så vidt angår ”samleje” med bror eller søster udvides forbuddet til også at omfatte anden seksuel omgang og at få en bror eller søster til at udføre handlinger, som svarer til seksuel omgang, med sig selv. Endvidere ophæves straffriheden for personer under 18 år. Det fremgår dog af lovforslagets bemærkninger, at hvis forholdet har karakter af udnyttelse fra den ene part side, er det ikke meningen, at den udnyttede part skal kunne straffes.

### **3.2. Svensk ret**

Efter den svenske straffelovs kapitel 6 § 7, stk. 1, straffes den, som har samleje med sit eget barn eller dets afkom, med fængsel indtil 2 år.

Efter samme bestemmelses stk. 2 straffes den, som har samleje med en af sine helsøskende, med fængsel indtil 1 år.

Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at stk. 1 og 2 ikke gælder den, som er blevet formået til handlingen gennem ulovlig tvang eller på anden utilbørlig måde.

Bestemmelsen omfatter alene forhold mellem biologisk beslægtede og alene vaginalt samleje. Bestemmelsen er subsidiær i forhold til bl.a. bestemmelserne om voldtægt, tvang og udnyttelse samt om seksuelt forhold til barn under 15 år eller til bl.a. eget barn under 18 år. Bestemmelsen er ikke nævnt i kapitel 6 § 15, som

opregner de forbrydelser i kapitel 6, der straffes som forsøg, og forsøg er således ikke kriminaliseret.

Den svenske regering nedsatte i 2008 et udvalg med den opgave at foretage en evaluering af den reform af de strafferetlige regler om seksualforbrydelser, som blev foretaget i 2005, jf. Dir. 2008:94. Formålet med evalueringen har særligt været at vurdere, hvordan de ændrede strafbestemmelser har fungeret i praksis, og om formålet med reformen er blevet opnået.

I oktober 2010 blev der på den baggrund afgivet en betænkning om lovgivningen om seksualforbrydelser (SOU 2010:71). Det fremgår af betænkningen, at bestemmelsen om samleje med afkom og søskende anvendes sjældent, og at der efter udvalgets opfattelse generelt set ikke er problemer med anvendelsen af bestemmelsen, sådan som gældende ret ser ud (side 389).

Udvalget tilføjer imidlertid, at det efter udvalgets opfattelse bør overvejes, hvilken begrundelse kriminaliseringen hviler på, og – hvis der er tilstrækkelige grunde til at opretholde kriminaliseringen – hvordan bestemmelsen mest hensigtsmæssigt bør udformes. Udvalget har efter sit kommissorium og også af tidsmæssige grunde ikke fundet anledning til selv at overveje spørgsmålet.

#### **4. Straffelovrådets overvejelser**

**4.1.** Straffelovens § 210 omfattede oprindelig alene heteroseksuelle forhold, og homoseksuelle forhold til egne børn var indtil 1976 således alene omfattet af den almindelige højere seksuelle lavalder på 18 år for homoseksuelle forhold og mellem 1976 og 1997 alene af den nu fælles seksuelle lavalder på 15 år. (Det bemærkes, at det må antages at bero på en lovteknisk forglemmelse, at homoseksuelle forhold til egne børn mellem 15 og 18 år ikke var kriminaliseret i perioden 1976-1997). Siden 1997 har § 210 omfattet både heteroseksuelle og homoseksuelle forhold uden nogen øvre aldersgrænse.

Kriminaliseringen går dermed videre end f.eks. i forhold til adoptivbørn, stedbørn og plejebørn, hvor der gælder en 18-års aldersgrænse, jf. straffelovens § 223, stk. 1.

Med hensyn til søskendeforhold er samleje mellem f.eks. adoptivsøskende, sted-søskende og plejesøskende ikke kriminaliseret, når de pågældende er fyldt 15 år. Derimod er samleje mellem hel- og halvsøskende kriminaliseret uden øvre aldersgrænse, herunder uden hensyn til, i hvilket omfang de pågældende er vokset op sammen. Strafansvar forudsætter dog forsæt, så der kræves kendskab til slægtskabsforholdet.

**4.2.** Med hensyn til seksuelle forhold mellem *forældre og børn* er det væsentligste spørgsmål, om seksuelt forhold til et barn over 18 år fortsat bør være strafbart. Det er således åbenbart, at beskyttelsen af børn mod seksuelle forhold ikke bør være ringere i forhold til deres biologiske forældre end i forhold til f.eks. adoptivforældre, jf. herom straffelovens § 223, stk. 1, og at der derfor under alle omstændigheder bør opretholdes en kriminalisering af seksuelle forhold mellem forældre og deres børn under 18 år.

Som begrundelse for at opretholde kriminaliseringen af seksuelle forhold mellem forældre og deres voksne børn kunne anføres risikoen for arvelige sygdomme, hvis forholdet resulterede i en graviditet og en fødsel, og hensynet til at understøtte et traditionsmæssigt (og i en periode religiøst) begrundet moralsk forbud mod seksuelle forhold mellem forældre og børn.

Risikoen for graviditet og fødsel og for, at barnet i givet fald ville lide af en arvelig sygdom, må antages at være ringe, og risikoen angår kun samleje og ikke anden kønslig omgængelse end samleje, endsige homoseksuelle forhold. Det bemærkes i øvrigt, at homoseksuelt forhold til voksne børn først blev kriminaliseret i 1997, og at der altså på det tidspunkt, da straffeloven blev vedtaget i 1930, og hvor incestforbuddet var mere vidtgående og således også omfattede f.eks. forhold mellem en mand og hans søns tidligere ægtefælle eller kæreste, ikke fandtes noget behov for at kriminalisere homoseksuelle forhold mellem forældre og deres voksne børn.

Hensynet til at understøtte et traditionelt moralsk incestforbud eller hensynet til familielivet i øvrigt kan formentlig vanskeligt i sig selv begrunde et så vidtgående forbud som den gældende § 210, der f.eks. kun i de sidste 15 år har omfattet homoseksuelle forhold.

Efter Straffelovrådets opfattelse er der imidlertid generelt et sådant særligt afhængighedsforhold mellem forældre og deres børn, herunder voksne børn, at et absolut forbud mod seksuelle forhold mellem forældre og også deres voksne børn tillige – og i dag navnlig – kan begrundes i hensynet til at beskytte børnene mod misbrug, herunder et eventuelt skjult misbrug.

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at det gældende absolutte forbud mod alle heteroseksuelle og homoseksuelle forhold til biologiske slægtninge i nedstigende linje bør videreføres.

Straffelovrådet finder endvidere, at udviklingen på adoptionsområdet gør, at adoptionsforhold bør sidestilles med biologisk slægtskab, når det gælder forbuddet mod seksuelt forhold til slægtninge i nedstigende linje. Hvor adoption ved straffelovens vedtagelse i 1930 alene indebar et delvist slægtsskifte, indebærer adoption efter lovændringer i 1956 og 1972 derimod i dag et fuldstændigt slægtsskifte.

Straffelovrådet er opmærksom på, at retsvirkningerne af en adoption som udgangspunkt bestemmes efter lovgivningen på adoptionstidspunktet, og at der således stadig i en årrække fremover vil være voksne adoptivbørn, som ikke har foretaget et fuldstændigt slægtsskifte, fordi de er adopteret før 1957 (eller med forbehold af arveret i perioden 1957-1972). Den gældende adoptionslov trådte imidlertid i kraft den 1. oktober 1972, og også efter adoptionsloven af 1956, som trådte i kraft den 1. januar 1957, var udgangspunktet fuldstændigt slægtsskifte. Adopterede, der ikke har foretaget fuldstændigt slægtsskifte, vil således i dag som udgangspunkt være mindst 55 år og i hvert fald mindst 39 år.

Straffelovrådets forslag indebærer navnlig en nykriminalisering af seksuelle forhold mellem adoptivforældre og deres adoptivbørn over 18 år, mellem forældre og deres biologiske børns adoptivbørn over 15 år samt mellem adoptivforældre og deres adoptivbørns biologiske børn eller adoptivbørn over 15 år.

Straffelovrådet finder derimod, at forholdet mellem stedforældre og deres stedbørn eller mellem plejeforældre og deres plejebørn ikke kan sidestilles med forholdet mellem biologiske forældre og deres børn eller mellem adoptivforældre og

deres børn. Ved en adoption påtager adoptanten eller adoptanterne sig ikke alene ansvaret for, men også slægtskabet til adoptivbarnet, og adoption adskiller sig dermed afgørende fra at påtage sig ansvaret som stedforælder eller plejeforælder til et barn.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund ingen ændringer af den gældende 18-års grænse for seksuelle forhold til stedbørn eller plejebørn (jf. herom *kapitel 14* ovenfor).

Straffelovrådet har endvidere ikke fundet grundlag for at foreslå ændringer i den gældende strafferamme på fængsel indtil 6 år i straffelovens § 210, stk. 1.

**4.3.** Med hensyn til seksuelle forhold mellem *søskende* er de væsentligste spørgsmål, om der bør opretholdes en kriminalisering af forhold mellem søskende over 15 år, og om der i givet fald endvidere bør opretholdes en kriminalisering også af forhold, hvor begge parter er over 18 år.

Med hensyn til risikoen for arvelige sygdomme samt hensynet til at understøtte et traditionelt moralsk incestforbud eller hensynet til familielivet i øvrigt kan der henvises til overvejelserne ovenfor i pkt. 4.2 om forholdet mellem forældre og børn. Også for forhold mellem søskende gælder, at disse hensyn formentlig vanskeligt i sig selv kan begrunde et så vidtgående forbud som den gældende § 210, der f.eks. kun i de sidste 15 år har omfattet homoseksuelle forhold.

Med hensyn til aldersgruppen 15-17 år kan på den ene side anføres, at de er mindreårige og kan have behov for beskyttelse også i forhold til navnlig ældre søskende på samme måde som i forhold til forældre. På den anden side gælder der i dag ikke noget forbud mod, at f.eks. en 20-årig mand har samleje med sin 15-årige adoptivsøster, og dette gælder, selv om de er vokset op sammen som nære søskende og eventuelt først for nylig har fået at vide, at de ikke er biologiske søskende. I de tilfælde, hvor en – i praksis typisk væsentligt ældre – bror eller søster overtager ansvaret, herunder eventuelt forældremyndigheden, for et barn f.eks. på grund af forældres død, sygdom, afsoning mv., yder straffelovens § 223, stk. 1, i forvejen beskyttelse, så længe barnet er under 18 år, jf. henvisningen i denne bestemmelse til plejebarn og betroelse til opdragelse.



Efter Straffelovrådets opfattelse adskiller forholdet mellem søskende sig på afgørende måde fra forholdet mellem forældre og børn. Når bortset fra deciderede opdragelsessituationer, som er omfattet af straffelovens § 223, stk. 1, er forhold mellem søskende, der begge er fyldt 15 år, således generelt ikke karakteriseret ved et sådant stærkt asymmetrisk afhængighedsforhold, som generelt findes mellem forældre og børn. Søskende, som begge er fyldt 15 år, vil ofte have et nært forhold og dermed kunne siges at være afhængige af hinanden, men der vil i givet fald generelt være tale om et betydeligt mere ligestillet forhold end mellem forældre og børn.

Heraf følger også, at risikoen for misbrug, herunder eventuelt skjult misbrug, generelt må antages at være væsentligt mindre mellem søskende, der begge er fyldt 15 år, end mellem forældre og (voksne) børn.

Straffelovrådet finder, at det på denne baggrund kunne overvejes enten helt at ophæve forbuddet mod seksuelt forhold til en bror eller søster over 15 år, eller alternativt at indskrænke forbuddets rækkevidde. En sådan indskrænkning kunne f.eks. bestå i en begrænsning til forhold mellem helsøskende og/eller til en begrænsning til heteroseksuelle forhold. Begge disse begrænsninger findes i Sverige.

Straffelovrådet har imidlertid ikke fundet grundlag for at fremsætte et forslag om ændring af det gældende absolutte forbud mod alle heteroseksuelle og heteroseksuelle forhold mellem såvel helsøskende som halvsøskende.

Straffelovrådet lægger i den forbindelse navnlig vægt på, at incestforbuddet vedrørende forhold mellem biologiske søskende efter det anførte i dag i givet fald navnlig må begrundes i principielle moralske forestillinger snarere end beskyttelseshensyn eller lignende.

Straffelovrådet skal samtidig udtale, at såfremt det eksisterende incestforbud mellem søskende opretholdes, bør det efter rådets opfattelse ikke udvides yderligere. Efter Straffelovrådets opfattelse ville det således være betænkeligt generelt at kriminalisere seksuelle forhold mellem adoptivsøskende, stedsøskende eller plejesøskende, der er fyldt 15 år.

Straffelovrådet skal samtidig udtale, at såfremt det eksisterende incestforbud mellem søskende opretholdes (eller eventuelt indskrænkes til helsøskende og/eller til heteroseksuelle forhold), vil den eksisterende strafferamme på fængsel indtil 2 år efter rådets opfattelse stadig være passende.

Straffelovrådet finder endvidere, at den eksisterende mulighed for strafbortfald for personer under 18 år bør videreføres, og at bestemmelsen fortsat bør praktiseres på den måde, at strafbortfald – i praksis tiltalefrafald uden vilkår – i givet fald generelt anvendes i forhold til en person under 18 år i tilfælde af et frivilligt seksuelt forhold til en bror eller søster over 15 år. Ved frivillige seksuelle forhold mellem søskende, som begge er 15-17 år, bør begge søskende således gives tiltalefrafald uden vilkår.

**4.4.** I konsekvens af forslaget om, at udtrykket ”samleje” i straffelovens kapitel 24 fremover skal omfatte både vaginalt og analt samleje, jf. herom *kapitel 7*, afsnit 4.5.3, ovenfor, foreslår Straffelovrådet, at udtrykket ”samleje” i straffelovens § 210 tilsvarende fremover både skal omfatte vaginalt og analt samleje.

I tilknytning hertil foreslås udtrykket ”kønslig omgængelse med en person af samme køn og (...) anden kønslig omgængelse end samleje” i straffelovens § 210, stk. 3, ændret til ”andet seksuelt forhold end samleje”, jf. *kapitel 16*, afsnit 2, ovenfor om det tilsvarende forslag med hensyn til straffelovens §§ 224 og 225.

**4.5.** Straffelovrådet har overvejet, om kriminaliseringen af incest bør flyttes fra straffelovens kapitel 23 om forbrydelser i familieforhold til straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser, men har ikke fundet grundlag for at stille forslag herom.

Straffelovrådet lægger i den forbindelse navnlig vægt på, at selv om hovedbegrundelsen for forbuddet mod seksuelle forhold mellem forældre og børn i dag bør være at beskytte børnene mod misbrug af det særlige afhængighedsforhold, der generelt er mellem forældre og børn, indgår moralske forestillinger om forholdet mellem forældre og børn også som en supplerende begrundelse for kriminaliseringen. Hertil kommer, at kriminaliseringen tillige af seksuelle forhold mellem søskende (såfremt den opretholdes) i givet fald i det væsentlige må begrundes i sådanne moralske forestillinger.

## Kapitel 26

# Forældelse

### 1. Gældende ret og baggrunden herfor

#### 1.1. De gældende regler om forældelse i straffelovens §§ 93 og 94

Straffelovens kapitel 11 om ophør af den strafbare handling retsfølger indeholder bestemmelser om forældelse af strafansvar, herunder bl.a. visse særlige regler om forældelse i sager om seksuelt misbrug af børn.

Efter straffelovens § 93 afhænger forældelsesfristens længde af strafferammen for den pågældende forbrydelse. Forældelsesfristen er 2 år, når strafferammen ikke overstiger fængsel i 1 år, 5 år ved en strafferamme på fængsel indtil 4 år, 10 år ved en strafferamme på fængsel indtil 10 år, og 15 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel på bestemt tid. For enkelte lovovertrædelser er der fastsat særlige regler om en længere forældelsesfrist. Efter § 93, stk. 3, er forældelsesfristen for overtrædelse af straffelovens § 223, stk. 1 (om samleje med adoptivbarn, plejebarn mv. under 18 år), således i intet tilfælde mindre end 10 år.

Det fremgår af straffelovens § 93, stk. 4, at hvis nogen ved samme handling har begået flere lovovertrædelser, for hvilke der efter § 93, stk. 1-3, gælder forskellige forældelsesfrister, skal den længste af disse frister anvendes med hensyn til samtlige overtrædelser.

Efter straffelovens § 94 regnes forældelsesfristen som udgangspunkt fra den dag, den strafbare virksomhed eller undladelse er ophørt. Efter § 94, stk. 4, regnes forældelsesfristen for bl.a. en række sædelighedsforbrydelser dog tidligst fra den dag, den forurettede fylder 18 år. Det drejer sig om straffelovens § 210 om incest, § 216 om voldtægt, § 217 om anden tiltvingelse af samleje, § 218 om samleje ved udnyttelse af sindssygdом eller mental retardering samt samleje med en person, der er ude af stand til at modsætte sig handlingen, § 219 om en institutions-

ansats samleje med en person, der er optaget i institutionen, § 220 om samleje ved groft misbrug af tjenstlig eller økonomisk afhængighed, § 222 om samleje med en person under 15 år, § 223 om samleje med adoptivbarn, plejebarn mv. under 18 år, § 223 a om samleje mod betaling med en person under 18 år, § 228 om rufferi, § 229, stk. 1, om mellemmandsvirksomhed eller udnyttelse ved prostitution, og § 235 a, stk. 1, om medvirken til eller udnyttelse af, at en person under 18 deltager i en forestilling med utugtlig optræden. Straffelovens § 94, stk. 4, omfatter endvidere menneskehandel af en person under 18 år, jf. straffelovens § 262 a, stk. 2.

Det fremgår af forarbejderne til straffelovens § 94, stk. 4, at den navnlig er udformet med henblik på tilfælde, hvor det misbrugte barn kan være knyttet til gerningsmanden på en sådan måde, at barnet føler sig presset til at hemmeligholde forbrydelsen. Det gælder først og fremmest incestsager og sager, hvor barnet er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 7813. Bestemmelsen er imidlertid ikke begrænset hertil, men omfatter også tilfælde af seksuelt misbrug af børn, hvor der ikke foreligger et sådant særligt forhold mellem gerningsmanden og barnet.

## **1.2. Baggrunden for de gældende regler om forældelse**

### **1.2.1. Straffeloven af 1866**

Efter straffeloven af 1866 kunne alene mindre alvorlige strafbare forhold, hvor der ikke var forskyldt strengere straf end bøde eller simpelt fængsel, forældes. Forældelsesfristen var for sådanne strafbare forhold 2 år, jf. lovens § 66.

Om baggrunden for ikke at indføre forældelse af strafansvar i videre omfang fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (Udkast til Straffelov for Kongeriget Danmark side 103-105):

”den nugældende danske Strafferet [kjender] ikke til nogen Præscription eller Forældelse af Strafansvaret i egentlige criminelle Sager (...). Ikke destomindre har det (...) i (...) Kommission[en] været Gjenstand for omhyggelig Overveielse, om der ikke maatte være Anledning til i den nye Straffelov at indføre en saadan Forældelse af Strafskylden under visse Betingelser, navnlig paa Grund af den al-

mindelige Stemning, der synes at have gjort sig gjældende derfor i den nyere Tid, hvorom flere fremmede Straffelove bære Vidnesbyrd. Man er imidlertid kommen til det Resultat, at det ikke kan tilraades at indføre nogen *almindelig* Præscription af Strafskylden. Dette Resultat støttes ikke fortrinsviis eller væsentlig paa de mange practiske Ulemper, som Bestemmelsen om en saadan Præscription ved Anvendelsen i det virkelige Liv ville kunne medføre [bevistvivl om begyndelsestidspunktet for forældelsen; behov for undersøgelse for at afgøre den konkret forskyldte straf; forældelse af strafansvaret for én af flere medvirkende]. Forsaavidt Retfærdighed eller Billighed virkelig talte for at lade Strafansvaret bortfalde paa Grund af den lange Tid, der maatte være hængaaet efter Forbrydelsens Udøvelse, maatte man see til at komme ud over disse practiske Ulemper saa godt og saa vidt som muligt. Men Hovedhensynet for Kommissionen har været det, at det i og for sig slet ikke kan ansees begrundet i Retfærdighed eller stemmende med Vigtigheden af, at Straffelovens Autoritet hævdes, at den, der har forbrudt sig imod Straffeloven, skulde blive fri for Ansvar derfor fordi han har vidst i længere Tid at unddrage sig Retfærdighedens Arm. Det er aabenbart, at det ene Moment, der pleier at tages i Betragtning som Grund til at lade Forfølgningen bortfalde, naar en meget lang Tid er hængaaet efterat Forbrydelsen blev begaaet, nemlig at Sagens Undersøgelse derved er bleven i høi Grad vanskeliggjort og at navnlig Beviset for den Paagjældendes Skyld er blevet usikkert, slet ikke indeholder noget argument for Strafansvarets Forældelse som principmæssig, eller for at den paagjældende Forbryder, uagtet det er muligt at faae Sagen tilbørlig undersøgt og hans Skyld tilstrækkelig konstateret, ikke destomindre skulde være fri for Straf. Mere Betydning har vistnok den Betragtning, at den, der i en lang Tid efter den af ham begaaede Lovovertrædelse har levet et ustraffeligt og maaske hæderligt Liv, derved i Gjerningen har viist, at han har fortrudt sin ældre Forbrydelse og er vendt tilbage til Lydighed og Underkastelse under Lovens Herredømme, saa at det ikke længere udkræves til Forsoning af Retsideen og Fyldestgjørelse af den krænkede Retsorden, at den Paagjældende bliver straffet, ligesom ogsaa Straffen efter saa lang Tids Forløb, efterat den Paagjældende maaske er indtraadt i ganske andre Forhold og har erhvervet sig Agtelse og Tillid, fremtræder som dobbelt haard og følelig og maaskee kan befrygtes at ville føre ham bort fra den Ustraffelighedens og Hæderlighedens Bane, paa hvilken han i de senere Aar med Held var slaaget ind. Ligesom hertil imidlertid kan erindres, at der, forsaavidt man ikke vilde fordre, at den Paagjældende skulde føre et positivt Beviis for sit Levnets Ustraffelighed og Hæderlighed i hele den lange Tid, altid vil mangle Garanti for, at han virkelig i Mellemtiden har levet ustraffeligt, eftersom han jo ligesaa vel kan have forstaaet at skjule de af ham i denne Mellemtid begaaede Forbrydelser, som han har vidst at skjule eller unddrage sig Forfølgningen af den for længere Tid siden forøvede Lovovertrædelse – en Betragtning, som faaer forøget Betydning i det Tilfælde, at han i Mellemtiden har opholdt sig paa forskjellige Steder, maaske i fjerne Lande –, saaledes maa det fastholdes, at, da det er Pligt at respectere Loven, kan det i og for sig ikke tilregnes Nogen som en særegen Fortjeneste, der skulde kunne veie op imod det Strafansvar, som han ved den engang begaaede Forbrydelse har paadraget sig, at han ikke senere har overtraadt Loven. Naar Straffen efter saa lang Tids Forløb rammer ham haardere, maa dette i Reglen ansees at være hans egen Skyld, forsaavidt det er begrundet i hans Flugt eller Unddragelse fra Forfølgningen paa anden Maade, at Sag ikke tidligere er bleven reist imod ham i Anledning af den

begaæde Forbrydelse, og om han end stundom kan have Krav paa Medfølelse, naar han drages til Ansvar efter i lang Tid at have levet hæderligt og virket til Held iblandt sine Medborgere, maa det dog paa den anden Side erindres, at jo mere han er kommen til en levende Erkjendelse af Retsordenes Betydning og Retsi-deens absolute Berettigelse, destomere vil han ogsaa selv føle en Trang til at forli-ge sig med den af ham engang krænkede Retsorden ved at udsone sin Skyld med Lovens Straf, og Intet synes ialtfald at være mere skikket til at opretholde og styr-ke den almindelige Bevidsthed om Lovens Autoritet og om den gjengjældende Retfærdigheds strænge Upartiskhed, end netop dette, at naar det Slør, som har dækket en gammel og længe skjult Forbrydelse, brister, da griber Retfærdighe-dens Arm den Skyldige, om han end maatte have vidst at forskaaffe sig en nok saa anset og hæderlig Stilling i Samfundet.”

### 1.2.2. Borgerlig straffelov fra 1930

Med straffeloven af 1930 videreførtes den 2-årige forældelse af strafansvaret for strafbare forhold, når den konkret forskyldte straf ikke ville overstige bøde eller hæfte indtil 2 år, jf. lovens § 93, stk. 1, nr. 1.

Samtidig blev der indført nye 5-årige og 10-årige forældelsesfrister for henholdsvis tilfælde, hvor den konkret forskyldte straf ville blive hæfte over 2 år eller fængsel ikke over 1 år, og tilfælde, hvor straffen ville blive større, men forbrydelsens strafmaksimum ikke oversteg 6 års fængsel, jf. lovens § 93, stk. 1, nr. 2 og 3.

Forbrydelser med et højere strafmaksimum end 6 års fængsel var således fortsat uforældelige, hvis den konkret forskyldte straf oversteg fængsel i 1 år.

I UI var alene foreslået en videreførelse af den eksisterende 2-årige forældelse for mindre alvorlige forhold og en ny 5-årig forældelse svarende til den gennemførte. Efter UI var således alle strafbare forhold, hvor den konkret forskyldte straf oversteg 1 års fængsel, uforældelige. Om baggrunden for forslaget fremgår bl.a. følgende af motiverne (side 109-112):

”Dansk Ret indtager paa dette Omraade en Stilling, der er forladt af saa godt som alle bestaaende Love og Udkast. (...) Kun særdeles vægtige Grunde kunde imidlertid føre til at forlade det i dansk Ret fulgte Princip, og Kommissionen har ikke fundet, at der foreligger sådanne.

Forældelse af Forbrydelse skyldes ikke, at Forbryderens Strafskyld skulde være udslettet efter en vis Tids Forløb, men den Betragtning, at Samfundet ikke længe-

re har tilstrækkelig Interesse i at paatale en gammel Strafskyld, hvorved tværtimod let Ulempler kunne opstaa i andre Henseender for det almene eller for Personer, der ikke have noget med Forbrydelsen at gøre. Ud fra dette Synspunkt kan det være naturligt at hjemle Forældelse ved mindre betydelige Lovovertrædelser efter en vis kortere Tids Forløb. Det er overvejende sandsynligt, at det almene ikke har nogen virkelig Interesse i at paatale Handlinger af denne Art, som ikke længere høre til Nutidsbegivenheder. Naar det derimod gælder større Forbrydelser, kan en almindelig Formodning om, hvad Samfundsinteressen kræver med Hensyn til deres Forfølgning, ikke opstilles. At beregne den paa matematisk Grundlag maa jævnlig føre til Resultater, der lidet svarer til de virkelige Forhold, og er derfor i Virkeligheden en rent positiv vilkaarlig Forholdsregel. (...)

Som et vægtigt Argument for den lovfæstede Forældelse anføres, at Bevismaterialet i Tidernes Løb vil undergaa store Forandringer, og at disse Forandringer let ville kunne blive til Skade for den sigtede, idet Tilintetgørelsen af nogle Bevismidler vil kunne udstyre endnu eksisterende Bevismidler med en Beviskraft, som de mulig ikke vilde have haft, hvis de var blevne bedømte i Sammenhæng med de nu forsvundne. Det ses imidlertid ikke rettere, end at dansk Rets Ordning vil være bedre rustet til at tage de i saa Henseende fornødne Hensyn end en Ordning, der absolut paabyder Undersøgelse af de Forhold, der staa i Forbindelse med en Forbrydelse, der kan ligge henimod 20-30 Aar tilbage i Tiden, uden at det mulliggøres paa Forhaand at tage i Betragtning, om særlige Hensyn gøre det utilraadeligt eller betænkeligt at foranstalte Undersøgelsen indledet. (...)

Udkastet drager Grænsen for den lovbestemte Forældelse noget videre end den gældende Straffelov, idet den medtager Forbrydelser, som ikke antages at ville medføre højere Straf end Arbejdsfængsel i 1 Aar. Da Udkastet hjemler Anvendelse af betinget Straffedom ved Forbrydelser, der belægges med saadan Straf, og dermed har betegnet slige Lovovertrædelser som mindre betydelige, er det naturligt, at det ogsaa lovfæster Forældelse med Hensyn til disse.”

UII's forslag svarede til det gennemførte. Af bemærkningerne hertil fremgår bl.a. følgende (side 107-108):

”De Betragtninger, som i Motiverne til K. U., S. 110 anføres til Støtte for at blive staaende ved det hidtil i dansk Ret fulgte Princip, er utvivlsomt ikke uden Berettigelse. Navnlig maa det tiltrædes, at paa den ene Side de meget lange Forældelsesfrister, som man nødvendigvis kommer ind paa, hvor Talen er om grove Forbrydelser, fører til, at Paatale ofte maa finde Sted, hvor Ulemperne herved ubetinget overvejer Samfundets Interesse i Forbrydelseernes Forfølgning, og at det omvendt ikke er uden Betænkelighed ved virkelig grove Forbrydelser ubetinget at udelukke Paatale selv efter en ret lang Tids Forløb. Særlig vil det kunne virke i høj Grad stødende, at den skyldige, der f. Ex. ved Flugt har unddraget sig Forfølgningen, naar han efter Forældelsestidens Udløb vender hjem, ganske ugenert kan prale med sin Forbrydelse, f. Ex. et Drab, sikret mod ethvert Ansvar, noget som man andetsteds skal have haft Eksempler paa. Men disse Betænkeligheder gør sig omvendt ogsaa kun gældende, hvor Talen er om meget grove Forbrydelser og meget lange Forældelsesfrister; og hvorledes Grænsen i saa Henseende bør drages, kan omtvistet og beror væsentlig paa et Skøn. (...) Det synes (...) ubetænkeligt at gaa

noget videre [end U I]. De ovenfor anførte Betragtninger taler ganske vist imod at gaa til længere Forældelsesfrister end 10 Aar. Men det synes langt mindre betænkeligt (...) at hjemle en egentlig 10aarig Forældelse for visse mellemsvære Forbrydelser. Denne Vej er nærvær. Forsl. gaaet. (...)

nærvær. Forsl. (...) har ved den 10aarige Forældelse (...) taget Hensyn til Straffens Maksimum, idet Forældelse udelukkes, naar dette overstiger 6 Aars Arbejdsfængsel. Afgørende herved har været paa den ene Side Ønsket om ubetinget at holde de groveste Forbrydelser, forsætligt Manddrab, forsætlig grov Legemsbeskadigelse, Voldtægt, Røveri, Brandstiftelse og lignende almenfarlige Forbrydelser samt Falskmøntneri udenfor den egentlige Forældelse, paa den anden Side Ønsket om at lade Forældelsesreglen omfatte saadanne Forbrydelser, hvor Straffen kan overstige Arbejdsfængsel i 1 Aar, men som dog ved det angivne Maksimum (6 Aar) karakteriseres som hørende til de mindre grove [U III: mellemgrove] Forbrydelser, navnlig de kvalificerede Former af Berigelsesforbrydelser (undtagen Røveri) og de ikke særlig kvalificerede Falskforbrydelser.”

U III's forslag svarede ligeledes til det gennemførte. Af bemærkningerne hertil fremgår bl.a. følgende (spalte 197-98):

”Forældelse af Statens Ret til at bringe Straf til Anvendelse hviler hovedsagelig paa den Betragtning, at Straf ikke bør anvendes i videre Omfang, end det er nødvendigt, og at Straf som Samfundsmagtens Reaktion mod Lovovertrædelsen efter Omstændighederne ikke er nødvendig, naar en vis længere Tid er forløbet, efter at den strafbare Handling er begaaet, ligesom ogsaa Hensynet til Bevisvanskeligheder kan gøre en Strafforfølgning længe efter Handlingens Foretagelse betænkelig. (...)

Kommissionen er med K. U. 1912 og T. U. enig i, at der ikke bør foreskrives nogen lobbestemt Forældelse ved de groveste Forbrydelser (...). Selv en meget lang Forældelsesfrist vilde kunne medføre, at den skyldige, naar Fristen var udløbet, aabent kunde vedkende sig sin Gerning, uden at der fra Statsmagtens Side kunde skrives ind mod ham. Hvor der er Tale om grove Forbrydelser, Drab, Voldtægt eller lignende, vilde dette kunne være i høj Grad stødende for den almindelige Retsfølelse.

Derimod har man (...) med Hensyn til Forældelse af Adgangen til at gøre Strafansvar gældende foreslaet Regler, der i Tilslutning til T. U. gaar adskilligt videre end Straffelovens og ligeledes noget videre end de Regler, der er foreslaet i K. U. 1912.”

### **1.2.3. Lovændringen i 1967**

Ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution mv.) fik straffelovens § 93, stk. 1, om de almindelige forældelsesfrister og § 94, stk. 1, om det almindelige begyndelsestidspunkt for forældelsen deres nuværende udformning, idet der herved bortses



fra nogle senere lovændringer af § 93, stk. 1, nr. 1, for så vidt angår sager, hvor straffen ikke ville overstige bøde.

Lovændringen var med få undtagelser baseret på Straffelovrådets betænkning nr. 433/1966 om strafferetlig forældelse mv. Med lovændringen opnåedes stort set nordisk retsenhed vedrørende forældelse.

Med lovændringen indførtes som noget nyt faste forældelsesregler også for alvorlige forbrydelser, alene med undtagelse af strafbestemmelser med fængsel på livstid i strafferammen. Af Straffelovrådets betænkning nr. 433/1966 om strafferetlig forældelse mv. fremgår bl.a. følgende om spørgsmålet om forældelse af strafansvar for særlig alvorlige forbrydelser (side 16):

”I fremmed ret er det almindeligt, at forældelse kan ske også for de groveste forbrydelser; dette gælder også i Norge og Sverige samt i Finland (bortset fra visse statsforbrydelser).

Rådet finder det rimeligt, at der også i dansk ret fastsættes forældelsesfrister for sådanne forbrydelser. En sådan ordning synes ud fra principielle synspunkter at have fortrin fremfor den nuværende regel i § 93, stk. 3, der lader forældelses-spørgsmålet for de pågældende forbrydelser bero udelukkende på en konkret administrativ afgørelse. Betænkeligheder ved nyordningen kan vanskeligt tænkes at komme til at foreligge, når forældelsesfristerne bliver så lange som efter udkastet. Man må desuden lægge vægt på, at der ved denne ændring opnås overensstemmelse med ordningen i de andre nordiske lande.”

Straffelovrådets forslag om, at også grove forbrydelser skulle kunne forældes, indeholdt ingen undtagelser og omfattede således også strafbestemmelser med fængsel på livstid i strafferammen. Straffelovrådets forslag om en forældelsesfrist på 25 år for forbrydelser med fængsel indtil på livstid i strafferammen blev dog ikke gennemført. Om dette spørgsmål fremgår følgende af forarbejderne til lovændringen (Folketingstidende 1966-67, tillæg A, spalte 2458):

”Justitsministeriet har (...) fundet det overvejende betænkeligt, at de alvorligste forbrydelser, herunder navnlig grove drabsforbrydelser, (...) efter udløbet af en bestemt tidsfrist skulle være unddraget strafforfølgning.”

Med lovændringen forandredes endvidere principperne for ansvarsforældelse, der hidtil havde ladet forældelsesfristens længde bero på den konkret forskyldte straf, til i stedet som udgangspunkt at bero på forbrydelseskategoriens grovhed, således

som denne kommer til udtryk ved strafferammens maksimum. Af Straffelovrådets betænkning nr. 433/1966 fremgår herom bl.a. følgende (side 12-13):

”Det er et almindeligt anerkendt synspunkt, at forældelsesfristens længde bør være afhængig af lovovertrædelsens grovhed. Jo grovere en lovovertrædelse er, desto større behov vil der typisk være for at forfølge den, selv om der er gået længere tid, efter at den er begået, og desto svagere vil de hensyn, der kan tale imod en sådan forfølgning, typisk være.

Derimod kan det efter rådets opfattelse være noget tvivlsomt, hvilket kriterium der bør anvendes som målestok for overtrædelsemes grovhed.

Efter den gældende regel i § 93 beror forældelsesfristens længde som hovedregel på størrelsen af den straf, som i det enkelte tilfælde ville være forskyldt. Den strafferamme, der gælder for lovovertrædelsen, har kun begrænset betydning i § 93, stk. 1, nr. 3, hvorefter forældelsesfristen er 10 år, når straffen for overtrædelsen ville overstige fængsel i 1 år, ”men den højeste for gerningen foreskrevne straf ikke overstiger fængsel i 6 år”.

I modsætning hertil gælder efter finsk, norsk og svensk ret den ordning, der også er almindelig i anden fremmed ret, at forældelsesfristens længde bestemmes af det strafmaksimum, som er fastsat i strafferammen for den pågældende forbrydelse (”strafferammesystemet”).

Såvel i straffelovrådet som i den nordiske strafferetskomité er det indgående drøftet, hvilken af de to ordninger der bør foretrækkes. Af forhandlingerne i den nordiske komité er det fremgået, at man fra finsk, norsk og svensk side finder, at det strafferammesystem, der gælder i disse lande, har virket på tilfredsstillende måde, og at der er ikke uvæsentlige betæneligheder ved en ordning som den danske, hvorefter fristernes længde beror på størrelsen af den konkret forskyldte straf.

Efter rådets opfattelse må det foretrækkes at ændre den danske straffelovs nuværende regler og indføre en ordning, der – i hvert fald i hovedsagen – bygger på et strafferammesystem.

For en ordning, hvorefter forældelsesfristernes længde bestemmes af den konkret forskyldte straf, kan anføres, at ordningen er den mest konsekvente gennemførelse af det ovenfor anførte hovedsynspunkt, hvorefter den tid, hvori en lovovertrædelse kan forfølges, principalt bør bero på lovovertrædelsens grovhed; ved at tage udgangspunkt i størrelsen af den konkret forskyldte straf opnås en nuanceret vurdering af de enkelte lovovertrædelsers grovhed – i stedet for den grovere gennemsnitsvurdering, som strafferammesystemet er udtryk for.

Denne ordning medfører imidlertid visse åbenbare ulemper. Den tvinger anklagemyndighed og domstole til at foretage en rent hypotetisk strafudmåling alene med henblik på afgørelsen af spørgsmålet om forældelse. Denne fremgangsmåde er ikke alene ”kunstig” (navnlig i sager, hvor der slet ikke er spørgsmål om straf, men om anden retsfølge), men kan også være uheldig ud fra praktiske synspunkter. Det forekommer, at forældelsesspørgsmålet først kan afgøres efter en fuldstændig efterforskning og efter sædvanlig tilvejebringelse af personlige oplysninger om lovovertræderen, eventuelt først efter domstolsbehandling i flere instanser. Herved bliver forældelsesinstituttets formål tildels forskertset; retsmyndighederne bliver ikke sparet for arbejde, og den sigtede opnår først påtaleundladelse eller fri-

findelse efter en måske meget byrdefuld proces, der kan have haft lignende menneskelige og sociale skadevirkninger for ham som en domfældelse.

Disse ulemper undgås i hovedsagen (men ikke fuldt ud ...), når strafferammesystemet anvendes. Spørgsmålet om forældelse kan da i almindelighed afgøres på en enkel måde, når sigtelsen er fastlagt. Dette system giver desuden – hvad der næppe helt bør bortses fra – lovovertræderen bedre mulighed for at skaffe sig klarhed over, om overtrædelsen er forældet.

Indvendingen mod denne ordning er, at forældelsesfristerne bliver mere groft tilskårne end efter de gældende regler. Strafferammerne er udformet uden henblik på forældelsesspørgsmålet og giver kun et ret unuanceret udtryk for grovheden af de overtrædelser, rammen omfatter. Undertiden vil forholdet være det, at strafferammens omfang har liden relation til overtrædelsernes *typiske* grovhed, men er udformet med henblik på at sikre, at en tilstrækkelig høj straf vil kun[ne] idømmes for visse forholdsvis sjældent forekomne, atypiske overtrædelser; og det kan være ret tilfældigt, om man vælger at opdele en kategori af overtrædelser i to grupper med hver sin ramme eller undergiver hele kategorien en fælles ramme.

Selv om denne indvending ingenlunde er uvæsentlig, er det dog rådets opfattelse, at den ikke har en sådan vægt over for strafferammesystemets fortrin – som er omtalt ovenfor – at man bør afstå fra at søge dette system indført som grundlag for bestemmelsen af forældelsesfristernes længde.

Det må tages i betragtning, at enhver forældelsesordning – også den, der lader forældelsesfristens længde bero på størrelsen af den konkret forskyldte straf – må bygge på forholdsvis groft tilskårne regler; dette følger allerede af, at der nødvendigvis må arbejdes med ret få forældelsesfrister, og dermed også med meget betydelige ”spring” mellem fristerne. Betænkelighederne herved er imidlertid begrænsede, når anklagemyndigheden har en adgang til at frafalde tiltale som den, der er hjemlet i den danske retsplejelov. Den omstændighed, at der er hengået lang tid, siden en lovovertrædelse blev begået, er – uafhængigt af forældelsesreglerne – et væsentligt moment ved afgørelsen af tiltalospørgsmålet. Forældelsesordningen får for så vidt alene karakter af en rammeordning, der angiver de yderste tidsmæssige grænser for tiltalerejsning og domfældelse.

Hertil kommer, at det efter de stedfundne forhandlinger i den nordiske strafferechtskomité må antages, at man fra finsk, norsk og svensk side vil fastholde strafferrammesystemet. En ændring af den danske straffelov i overensstemmelse med dette system må således antages at være en forudsætning for, at de nordiske landes regler kan blive ensartede på dette principielle punkt. Efter rådets opfattelse må der – på baggrund af de synspunkter, der ligger til grund for den nordiske strafferechtskomité's nedsættelse og arbejde – lægges megen betydelig vægt på, at en sådan ensartethed tilvejebringes.”

#### 1.2.4. Lovændringen i 1997

Ved lov nr. 349 af 23. maj 1997 om ændring af retsplejeloven, straffeloven og erstatningsansvarsloven (Styrkelse af retsstillingen for ofre for forbrydelser mv.) blev forældelsesfristen for overtrædelse af straffelovens § 223, stk. 1, om samleje med adoptivbarn, stedbarn og plejebarn mv. forlænget til 10 år.

Om baggrunden for lovændringen fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 3175-76):

”[rigsadvokaten har anført], at seksuelt misbrug af børn i familien ofte er længe-revarende, og at anmeldelse ofte modtages lang tid efter gerningstidspunktet. Forskellen i forældelsesfristen har derfor en betydelig indflydelse på tiltalerejsningen i sager vedrørende adoptivbørn, stedbørn og plejebørn, idet et ikke uvæsentligt gerningstidsrum mellem barnets fyldte 15. og 18. år ofte vil være forældet.

Som eksempel på forældelsesfristens betydning omtaler rigsadvokaten en sag fra 1994. I denne sag henvendte en steddatter, der var født i 1970, sig i 1992 til politiet og forklarede, at hendes stedfar havde haft samleje med hende, inden hun fyldte 15 år, og var fortsat hermed til hun fyldte 21 år. Steddatteren havde i 1987 fået et barn, som stedfaderen var far til.

Med hensyn til forholdene efter, at steddatteren var fyldt 15 år, kunne der som følge af den 5-årige forældelse alene rejses tiltale for seksuelle forhold, der havde fundet sted i indtil 5 år, før forældelsen blev afbrudt i 1992. Det indebar navnlig, at seksuelle forhold i den periode, hvor steddatterens barn blev undfanget, ikke kunne straffes, og at det derfor var udelukket som strafskærpende omstændighed at gøre gældende, at steddatteren var blevet gravid som følge af forholdet.

Rigsadvokaten har på den baggrund foreslået, at straffelovens § 93 ændres, således at samleje eller anden kønslig omgængelse med et adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn, der er 15-18 år – ligesom det er tilfældet med hensyn til bl.a. incestsager – undergives en 10-årig forældelse. (...)

Justitsministeriet er (...) enig med rigsadvokaten i, at det bør sikres, at der i sager vedrørende adoptivbørn, stedbørn og plejebørn ikke sker forældelse på et så tidligt tidspunkt, at forhold begået mellem barnets fyldte 15. og 18. år ikke kan straffes eller tages i betragtning ved straffastsættelsen.

Det foreslås derfor, at straffelovens § 93 ændres, således at samleje eller anden kønslig omgængelse med et adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn i alderen 15-18 år – ligesom det er tilfældet med bl.a. incestsager – undergives en 10-årig forældelse.

Det bemærkes i den forbindelse, at Justitsministeriet har overvejet, om problemerne med hensyn til forældelse i disse sager i stedet burde løses ved en forhøjelse af strafferammen i § 223, der er 4 år, til 6 år. En sådan ændring ville medføre en 10-årig forældelsesfrist.

Justitsministeriet har imidlertid ikke ment nu at burde foreslå en sådan ændring. Det skyldes bl.a., at § 223, stk. 1, kun anvendes som eneste straffebestemmelse i de tilfælde, hvor barnet er fyldt 15 år. Er barnet yngre, anvendes bestemmelsen i straffel[ov]ens § 222, der har strafferammer på 6 og 10 år. En forhøjelse af strafferammen for forhold mellem 15-18 årige og stedforældre eller adoptivforældre, vil således kunne medføre højere straffe i disse sager. Det kan i den forbindelse nævnes, at Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse har foreslået, at strafmaksimum i § 223, stk. 1, nedsættes til 2 år, jf. betænkningen side 174.”

### **1.2.5. Lovændringen i 1999**

Ved lov nr. 141 af 17. marts 1999 om ændring af straffeloven (Afkriminalisering af prostitution mv. samt kriminalisering af kunder til prostituerede under 18 år) indsattes straffelovens § 223 a om dengang samleje som kunde med en person under 18 år, der helt eller delvis ernærer sig ved prostitution. (§ 223 a blev ved lov nr. 228 af 2. april 2003 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn mv.) udvidet til generelt at omfatte samleje som kunde mod betaling eller løfte om betaling med en person under 18 år, uanset om den pågældende helt eller delvis ernærer sig ved prostitution).

Det anføres kort i forarbejderne til lovændringen i 1999, at Justitsministeriet finder, at der ikke er behov for at udvide forældelsesfristen for strafansvaret fra 5 til 10 år ligesom for overtrædelser af straffelovens § 223, stk. 1 (jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 935).

### **1.2.6. Lovændringen i 2000**

Ved lov nr. 441 af 31. maj 2000 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Forældelse, styrket indsats mod seksuelt misbrug af børn og unge samt IT-efterforskning) indførtes reglen i straffelovens § 94, stk. 4, om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til den dag, forurerettede fylder 18 år, i sager om seksuelt misbrug af børn mv. Før denne lovændring anvendtes også i sådanne sager den almindelige regel i § 94, stk. 1, hvorefter forældelsesfristen regnes fra den dag, da den strafbare virksomhed er ophørt.

Om baggrunden for lovændringen fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 7788-91):

”Børnerådet har i en henvendelse til justitsministeren af 20. august 1999 opfordret til, at forældelsesreglerne i straffeloven ændres, således at forældelsesfristen i sager om seksuelt misbrug af børn først løber fra det tidspunkt, hvor barnet fylder 18 år og dermed er myndigt.

Børnerådet har som begrundelse for opfordringen nærmere anført, at seksuelt misbrug af et barn udgør en fundamental trussel mod barnets tilværelse, og at det

særligt er tilfældet, når overgrebet foretages af et familiemedlem eller anden nærtstående person. I de tilfælde kan barnet være afskåret fra hjælp fra den nære familie, og barnet er ofte ikke i stand til at søge bistand hos andre voksne eller myndigheder.

Børnerådet nævner i den forbindelse, at det er et typisk og velkendt forløb, at barnet længe efter og måske først som voksen er i stand til at erkende og beskrive de overgreb, som personen i barnealderen har været udsat for. Børnerådet peger samtidig på, at strafferetlig forfølgning efter de gældende forældelsesregler normalt kun kan gennemføres, hvis barnet få år efter, at det er flyttet hjemmefra eller måske endda inden, er blevet så afklaret, at barnet er i stand til at anmelde den pågældende nærtstående for en meget alvorlig forbrydelse. Dette vil efter Børnerådets opfattelse i mange tilfælde være illusorisk.

Det er derfor Børnerådets konklusion, at børn, der bliver misbrugt af nærtstående, reelt ikke har nogen mulighed for at få oprejsning over for misbrugeren, medmindre andre voksne bliver opmærksomme på forholdet og griber ind. Børnerådet foreslår på den baggrund, at straffeloven ændres, således at forældelsesfristen i sager om misbrug af børn først regnes, fra barnet fylder 18 år.

Det er Børnerådets vurdering, at misbrugte børn derved som voksne får en chance for at gøre op med misbruget, og at en domstolsafgørelse og en eventuel erstatning fra gerningsmanden vil give ofret en bedre mulighed for at gennemføre en behandling. (...)

Børnerådets forslag indebærer, at personer, der som børn har været udsat for seksuelt misbrug af en nærtstående voksen, sikres muligheden for som voksen at reagere over for dette misbrug, uden at forældelsesreglerne udelukker muligheden for strafferetlig forfølgning.

Bedømmelsen af, hvilke regler om forældelse der bør gælde for strafansvar, beror på en afvejning af flere generelle hensyn. Samfundets interesse i at gennemføre strafforfølgning svækkes, når der går længere tid, efter at overtrædelsen blev begået. Ved ”gamle” lovovertrædelser vil generalpræventive hensyn ikke i almindelighed nødvendigvis gøre, at sådanne forhold konsekvent følges. Der gør sig også nogle praktiske processuelle hensyn gældende. Det er vanskeligt at klarlægge de faktiske omstændigheder i en sag, hvis forholdet er begået for lang tid siden.

Justitsministeriet finder, at der kan anføres væsentlige grunde til støtte for at indføre en særlig regel om forældelse af strafansvar i sager om seksuelt misbrug af børn, jf. nærmere ovenfor (...).

Samtidig må det dog tages i betragtning, at de bevismæssige vanskeligheder, som kan forekomme, når retsforfølgning rettes mod forbrydelser, der er begået for lang tid siden, kan være meget betydelige. Det gælder ikke mindst i de tilfælde, hvor der ikke er tekniske beviser – f.eks. i form af lægeerklæringer om skader eller spor af blod mv. – men hvor beviserne i det væsentlige eller udelukkende består af vidneforklaringen fra ofret. Det skal i den forbindelse fremhæves, at en ændring af forældelsesreglerne ikke samtidig indebærer en ændring af kravene til bevisernes styrke. Det må derfor forudses, at der ved indførelse af en længere forældelsesfrist i sager om seksuelt misbrug af børn vil være en del sager, der tidligere måtte opgives, fordi strafansvaret var forældet, som alligevel ikke kan gennemføres til domfældelse – medmindre den sigtede tilstår – fordi der ikke foreligger tilstrækkelige beviser.

Justitsministeriet har fundet det rigtigst at udforme forslaget således, at den særlige udvidelse af forældelsesfristen omfatter alle de bestemmelser vedrørende seksuelt misbrug, hvor et barn som offer på grund af et nært forhold eller et på anden måde særligt forhold til misbrugeren *kan* føle sig presset til at hemmeligholde misbruget. Den særlige udvidelse af forældelsesfristen er således ikke begrænset til sager om incest, jf. *straffelovens § 210* om samleje mv. med en slægtning i nedstigende linie, broder eller søster (straf: fængsel indtil 6/2 år), og stedbarnsincest mv., jf. *straffelovens § 223, stk. 1*, om samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse (straf: fængsel indtil 4 år).

Når forslaget ikke er begrænset til sager om overtrædelse af § 210 eller § 223, stk. 1, skyldes det, at der i alle tilfælde, hvor der er tale om en form for seksuelt misbrug af børn, kan være en sådan forbindelse mellem gerningsmand og offer, at barnet af den grund søger at holde forholdet skjult.

Det kan være tilfældet ved overtrædelse af *straffelovens §§ 218-220*, hvor der efter bestemmelseernes beskrivelse af gerningsindholdet er en form for afhængighedsforhold mellem gerningsmanden og den forurettede. § 218 angår gerningsmandens udnyttelse af en persons sindssygdom, mentale retardering eller tilstand i øvrigt til at skaffe sig samleje uden for ægteskab med den pågældende (straf: fængsel indtil 4 år). § 219 angår den, der er ansat eller tilsynsførende ved fængsel, forsorghjem, børne- eller ungdomshjem, hospital for sindslidende, institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller lignende institution, og som har samleje med nogen, der er optaget i institutionen (straf: fængsel indtil 4 år). § 220 vedrører groft misbrug af en persons tjenstlige eller økonomiske afhængighed for derved at skaffe sig samleje uden for ægteskab med den pågældende (straf: fængsel indtil 3 år).

Ved overtrædelse af *straffelovens § 216* om voldtægt (straf: fængsel indtil 6/10 år), § 217 om samleje ved anden ulovlig tvang end vold og trussel om vold (straf: fængsel indtil 4 år), § 222 om samleje med barn under 15 år (straf: fængsel indtil 6/10 år) og § 223, *stk. 2*, om den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje (straf: fængsel indtil 4 år), vil gerningsmanden og barnet kunne være fremmede for hinanden. Men bestemmelserne bringes også i anvendelse i tilfælde, hvor der består et sådant andet særligt forhold mellem de involverede, at barnet af den grund kan føle sig afskåret fra at betro sig til nogen, uden at forholdet er omfattet af straffelovens §§ 210 og 223, *stk. 1*.

Justitsministeriet foreslår derfor, at forældelse af strafansvar i sager om seksuelt misbrug af børn efter alle de nævnte bestemmelser først begynder at løbe, når barnet fylder 18 år. Den særlige regel bør ikke kun gælde ved samlejeforhold, men også ved anden kønslig omgængelse end samleje (§ 224) og ved homoseksuelle forhold (§ 225).

Derimod findes der ikke anledning til at lade den særlige udvidelse af forældelsesfristen omfatte overtrædelser af *straffelovens § 221* om den, der tilsniger sig samleje med en person, der vildfarende anser samlejet som ægteskabeligt eller forveksler gerningsmanden med en anden (straf: fængsel indtil 6 år). Det samme gælder *straffelovens § 223 a* om som kunde at have samleje med en person under 18 år, der helt eller delvist ernærer sig ved prostitution (straf: fængsel indtil 2 år). For så vidt angår den sidstnævnte bestemmelse kan der i den forbindelse henvises

til, at det i forarbejderne til bestemmelsen – der er indsat i straffeloven ved lov nr. 141 af 17. marts 1999 – er anført, at der ikke er behov for at udvide forældelsesfristen for strafansvaret fra 5 til 10 år ligesom for overtrædelse af straffelovens § 223, stk. 1, jf. herved straffelovens § 93, stk. 3 (...).

Lovforslaget indebærer, at sager om incest (§ 210, stk. 1), voldtægt (§ 216), samleje med børn under 15 år (§ 222) og stedbarnsincest mv. (§ 223, stk. 1) tidligst kan blive forældet, når ofret er fyldt 28 år. Sager om incest mellem søskende (§ 210, stk. 2), ulovlig tvang (§ 217), udnyttelse af ofrets sindssygdом mv. (§ 218), ansattes samleje med personer optaget i institution (§ 219), groft misbrug af afhængighed (§ 220) og groft misbrug af alder og erfaring (§ 223, stk. 2) kan tidligst blive forældet, når ofret er fyldt 23 år.”

### 1.2.7. Lovændringen i 2003

Ved lov nr. 228 af 2. april 2003 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn mv.) blev § 94, stk. 4, om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år udvidet til også at omfatte menneskehandel af en person under 18 år, jf. straffelovens § 262 a, stk. 2.

Om baggrunden for ændringen fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 2621):

”Efter artikel 8, stk. 6, i rammeafgårelsen [om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi] skal medlemsstaterne træffe foranstaltninger, der muliggør retsforfølgning af de groveste overtrædelser omfattet af artikel 2 i rammeafgårelsen (menneskehandel, seksuel udnyttelse mv.), efter at barnet har nået myndighedsalderen.

Efter straffelovens § 94, stk. 4, regnes forældelsesfristen i sager om overtrædelse af bl.a. straffelovens § 216 (voldtægt), § 222 (samleje med et barn under 15 år) og § 223 (samleje med adoptivbarn mv.) tidligst fra den dag, den forurettede fylder 18 år (...).

Som det fremgår ovenfor (...), omfatter artikel 2 også forhold, der efter dansk ret vil være omfattet af straffelovens § 262 a om menneskehandel. Den udvidede forældelsesfrist i § 94, stk. 4, omfatter imidlertid ikke sager om menneskehandel, hvor et barn er offer. Det er Justitsministeriets opfattelse, at hensynene bag den udvidede forældelsesfrist tillige gør sig gældende i sager, hvor en person under 18 år er offer for menneskehandel med henblik på udnyttelse ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer.

Justitsministeriet finder derfor, at den udvidede forældelsesfrist efter § 94, stk. 4, tillige bør omfatte menneskehandel, hvor et barn er offer. Det foreslås derfor, at der i § 94, stk. 4, 1. pkt., indsættes en henvisning til § 262 a, stk. 2.



Det er herefter Justitsministeriets opfattelse, at forpligtelsen i rammeafgørelsens artikel 8, stk. 6, er opfyldt.”

### **1.2.8. Lovændringen i 2005**

Ved lov nr. 364 af 24. maj 2005 om ændring af straffeloven (Forældelse, skærpeelse af straffen for falske afsonere mv.) blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 93 a, hvorefter forældelse ikke indtræder, når en forbrydelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt.

Bestemmelsens forarbejder henviser i den forbindelse til statuten for Den Internationale Straffedomstol og til Genevekonventionerne, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 om visse forældelsesretlige spørgsmål side 49 og 97.

Straffelovens § 93 a har på denne baggrund i praksis betydning for folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser. Bestemmelsen har dog ikke nogen selvstændig betydning, i det omfang sådanne forbrydelser er uforældelige, allerede fordi fængsel indtil på livstid indgår i strafferammen.

### **1.2.9. Lovændringen i 2008**

Ved lov nr. 494 af 17. juni 2008 om ændring af straffeloven og militær straffelov (Strafskærpeelse for tortur) blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 93 b, hvorefter forældelse ikke indtræder, når en lovovertrædelse er omfattet af straffelovens § 157 a om overtrædelse af straffeloven begået ved tortur. Ved samme lovændring blev der indsat en tilsvarende bestemmelse i militær straffelovs § 10 a om overtrædelse af militær straffelov begået ved tortur.

Disse bestemmelser om uforældelighed var ikke medtaget i det oprindelige lovforslag, som byggede på Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 om en torturbestemmelse i straffeloven. Af betænkningen fremgår om spørgsmålet om forældelse bl.a. følgende (side 79-81):

”Straffelovrådet finder, at de eksisterende strafferammer – også hvor lovovertrædelsen er begået ved tortur – er passende til at afspejle, at samfundet ser med meget stor alvor på torturhandlinger (...). Straffelovrådet har i den forbindelse lagt

vægt på, at de allerede gældende strafferammer i f.eks. straffelovens bestemmelser om legemskrænkelser, forbrydelser mod den personlige frihed, trusler og forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv er fastlagt også under hensyn til, at torturhandlinger vil skulle straffes efter disse bestemmelser. Straffelovrådet finder i forlængelse heraf, at der heller ikke af hensyn til forbrydelsens grovhed er behov for at indsætte en særlig forlænget forældelsesfrist for tortur, idet de gældende frister således også i forældelsesmæssig henseende må anses for passende. (...)

Straffelovrådet har herefter overvejet, om hensynet til retshåndhævelsens effektivitet kan begrunde en forlænget forældelsesfrist for tortur.

Der kan i den forbindelse peges på, at der har været sat spørgsmålstejn ved, om de gældende forældelsesfrister er for korte i relation til torturhandlinger. Spørgsmålet har været rejst i forbindelse med torturhandlinger begået i udlandet. (...)

Det er efter Straffelovrådets opfattelse vigtigt, at forældelsesreglerne ikke udgør en hindring for den effektive retshåndhævelse af sager om tortur. Straffelovrådet finder imidlertid, at der ikke heri er grundlag for at indsætte en forlænget forældelsesfrist for torturhandlinger.

Straffelovrådet har herved lagt vægt på, at forældelsesfristen i almindelighed vil være mindst 10 år. Straffelovrådet har endvidere lagt vægt på, at det alene er en lille del af de sager, som har været efterforsket af Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager, der er afsluttet på grund af forældelse, og hvor der allerede derfor ikke har været grundlag for at undersøge til bunds, om der i øvrigt ville have været tilstrækkeligt bevismæssigt grundlag for at rejse tiltale. (...)

Torturhandlinger begået i udlandet vil ofte være forbundet med særlige opdagelsesvanskeligheder, der gør, at de først opdages sent. De bevisproblemer, der knytter sig til torturhandlinger begået i udlandet, vil endvidere ofte være så betydelige, at de allerede af den grund ikke vil kunne gennemføres til domfældelse her i landet. Der er således efter Straffelovrådets opfattelse ikke tilstrækkeligt grundlag for at antage, at en forlængelse af forældelsesfristen i praksis ville få nævneværdig betydning i relation til sådanne sager.”

Begrundelsen for det ændringsforslag om uforældelighed, der blev vedtaget under lovforslagets behandling i Folketinget, fremgår af justitsministerens besvarelse den 7. maj 2008 af Retsudvalgets spørgsmål nr. 5 vedrørende lovforslaget:

”De almindelige strafferetlige forældelsesregler er generelt begrundet i og udformet ud fra en afvejning af en række forskellige hensyn. Det indgår bl.a. i denne afvejning, at straffens nyttevirkninger i almindelighed taber i styrke, efterhånden som tiden går, mens hensyn, der taler imod forfølgning og straffuldbyrdelse, træder tydeligere frem. De almenpræventive formål og det straffebehov, der kan antages at være begrundet i retsfølelsen, må endvidere i mange sager antages at afsvækkes med tiden. Hertil kommer, at der efterhånden som tiden går i almindelighed vil opstå en række bevisvanskeligheder. Forældelsesregler medvirker således til at sikre, at politiet og retssystemet i øvrigt ikke skal bruge efter omstændighederne betydelige ressourcer på at efterforske og behandle mulige strafbare forhold begået for lang tid siden, og hvor det som følge af den forløbne tid vil være van-

skeligt at tilvejebringe det tilstrækkelige bevismæssige grundlag for domfældelse i en straffesag. Hermed undgås også, at den forurettede eventuelt vil skulle igennem en strafferetlig efterforskning i sager, hvor der som følge af den forløbne tid viser sig at være sådanne bevisproblemer, at der ikke er grundlag for at rejse tiltale, eller at den tiltalte bliver frifundet.

Som det fremgår af pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger, forældes strafansvaret for torturhandlinger i dag som udgangspunkt efter de almindelige forældelsesregler i straffeloven. Det betyder, at forældelsesfristen som udgangspunkt afhænger af, hvilket strafmaksimum der gælder for den pågældende forbrudelse, jf. straffelovens § 93. For mindre grove forbrydelser gælder en lavere strafferamme og en kortere forældelsesfrist end for de grovere forbrydelser. Forbrydelser med fængsel indtil på livstid i strafferammen – som f.eks. drab – forældes ikke. Det samme gælder for forbrydelser, der er omfattet af en mellemfolkelig overenskomst, som Danmark har tiltrådt, hvis det følger af overenskomsten, at strafansvaret skal være uforældeligt, jf. straffelovens § 93 a. Statutten for Den Internationale Straffedomstol indeholder en sådan bestemmelse om uforældelighed, og derfor forældes torturhandlinger, som har karakter af en forbrydelse mod menneskeheden eller en krigsforbrydelse, der er omfattet af statutten, ikke efter dansk ret.

Som anført i lovforslagets bemærkninger er lovforslaget også på dette punkt udformet i overensstemmelse med Straffelovrådets lovudkast. Rådet har om forældelsesspørgsmålet bl.a. anført, at forældelsesfristens længde også, når der er tale om tortur, bør være afhængig af den pågældende lovovertrædelses grovhed, og tortur kan udøves under mange forskellige former med meget varierende grovhed og kan være omfattet af en række forskellige bestemmelser i straffeloven. Endvidere vil forældelsesfristen for torturhandlinger i de fleste tilfælde være lang – 10 år eller mere – og forældelsesfristen afbrydes allerede, når den pågældende gøres bekendt med sigtelsen, eller når anklagemyndigheden anmoder om rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for lovovertrædelsen.

Straffelovrådet anfører, at der desuden knytter sig en række bevisproblemer til torturhandlinger begået i udlandet, som ofte vil være så betydelige, at en forlængelse af forældelsesfristen næppe vil få nævneværdig betydning for muligheden for at gennemføre sådanne sager til domfældelse.

Det ovenfor anførte er baggrunden for, at lovforslaget er udformet således, at der ikke indføres særlige forældelsesregler for forbrydelser, som begås under anvendelse af tortur.

Det kan på den anden side anføres, at der meget bredt i det internationale samfund er enighed om at stå sammen om bekæmpelsen af tortur uanset dens nærmere form. Det kan også anføres, at der gør sig det særlige gældende, at tortur begået i udlandet i praksis ofte først vil kunne efterforskes, når et undertrykkende regime er brudt sammen eller en vis stabilitet er opnået i det pågældende land. I sådanne sager vil det efter omstændighederne først meget lang tid efter, at torturen er begået, være muligt at indlede en relevant efterforskning, og det kan ikke på forhånd udelukkes, at det i enkelte sager vil være muligt at etablere det fornødne bevismæssige grundlag for at rejse tiltale.

Ud fra en samlet afvejning af de forskellige hensyn og i lyset af de politiske tilkendegivelser i forbindelse med behandlingen af lovforslaget agter jeg at frem-

sætte et ændringsforslag, som indebærer, at strafansvaret for torturhandlinger omfattet af den foreslåede strafsikringsbestemmelse ikke forældes.”

### 1.2.10. Lovændringen i 2009

Ved lov nr. 319 af 28. april 2009 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Gennemførelse af Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug mv.) fik § 94, stk. 4, sin nuværende affattelse.

Lovændringen indebar, at reglen om, at forældelsesfristen tidligst begynder at løbe, når forurettede er fyldt 18 år, blev udvidet til også at omfatte overtrædelser af § 223 a om samleje mod betaling med en person under 18 år, § 228 om rufferi, § 229, stk. 1, om mellemmandsvirksomhed eller udnyttelse ved prostitution, og § 235 a, stk. 1, om medvirken til eller udnyttelse af, at en person under 18 deltager i en forestilling med utugtig optræden.

Lovændringen havde til formål at muliggøre Danmarks tiltræden af Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug.

Om baggrunden for lovændringen fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (jf. Folketingstidende 2008-09, tillæg A, side 2451):

”Efter konventionens artikel 33 skal medlemsstaterne sikre, at forældelsesfristen for bl.a. tilfælde af seksuelt misbrug af børn, børneprostitution, rekruttering eller udnyttelse af børn til pornografiske forestillinger og fremstilling af børnepornografisk materiale gør det muligt at indlede retsforfølgning, efter at ofret er blevet myndigt. Endvidere skal fristen stå i rimeligt forhold til grovheden af den forbrydelse, der er tale om (...)

De forhold, som er omfattet af konventionens artikel 18 (om seksuelt misbrug af børn), må (...) efter Justitsministeriets opfattelse anses for omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 94, stk. 4.

Konventionens artikel 19 om forskellige forhold vedrørende børneprostitution mv. må anses for opfyldt bl.a. ved straffelovens § 223 a om den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, § 228 om rufferi mv. og § 229, stk. 1 (alfonseri), om den, der fremmer kønslig usædelighed ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand, eller som udnytter en andens erhverv ved kønslig usædelighed, samt straffelovens § 262 a, stk. 2, nr. 1, om menneskehandel.

Straffelovens § 94, stk. 4, omfatter i dag ikke bestemmelserne i straffelovens §§ 223 a, 228 og 229, stk. 1, og med henblik på at opfylde konventionens artikel 33 foreslås det på denne baggrund, at disse bestemmelser tilføjes til opregningen i

straffelovens § 94, stk. 4. Det samme gælder den foreslåede nye bestemmelse om rekruttering mv. af børn til at deltage i pornografiske forestillinger, jf. forslaget til straffelovens § 235 a, stk. 1”

### 1.2.11. Sammenfatning

For så vidt angår seksuelt misbrug af børn kan hovedtræk af udviklingen i forældelsesfristernes længde siden den principielle lovændring i 1967 sammenfattes på følgende måde set i forhold til forurettedes alder på gerningstidspunktet:

	Under 12 år (§ 222, stk. 2)	12-14 år (§ 222, stk. 1)	15-17 år (§ 223, stk. 1)
1967-1972	15 år	10 år	5 år
1972-1997	10 år		
1997-2002	10 år		
2002-	15 år		10 år

Når dette sammenholdes med, at forældelsesfristens begyndelsestidspunkt den 1. juli 2000 blev ændret fra ophøret af den strafbare virksomhed til forurettedes fyldte 18. år, kan forældelsens indtræden sammenfattes på følgende måde set i forhold til gerningstidspunktet og forurettedes alder på gerningstidspunktet:

	Under 12 år (§ 222, stk. 2)	12-14 år (§ 222, stk. 1)	15-17 år (§ 223, stk. 1)
1967-1990	10 år efter gerningstidspunktet		5 år efter gerningstidspunktet
1990-1992	forurettedes fyldte 33. år	forurettedes fyldte 28. år	forurettedes fyldte 28. år
1992-			

Skæringstidspunktet i 1990 var den 1. juli (fordi lovændringen i 2000 som nævnt trådte i kraft den 1. juli) og i 1992 den 1. juni (fordi lovændringen i 1997 trådte i kraft den 1. juni). Det bemærkes herved, at det af lovændringen i 2000 udtrykkeligt fremgik, at de nye (forlængede) forældelsesfrister også fandt anvendelse på forhold begået før lovændringen, når forældelse efter de hidtil gældende regler ikke var indtrådt før lovændringen, og at der i retspraksis (jf. TfK 2011.988 V) er

anlagt en tilsvarende fortolkning af den ændring af forældelsesfristens længde, som fulgte af ændringen i 2002 af strafferammen i § 222, stk. 2.

Til illustration kan nævnes sagen Tfk 2011.988 V, hvor et barn under 12 år var blevet seksuelt misbrugt i perioden 1985-1993. Eftersom den strafbare virksomhed var ophørt efter den 1. juli 1990, var forholdet ikke forældet, da gerningsmanden blev sigtet for forbrydelsen i april 2010, hvor forurettede var 28 år.

## 2. Tidligere overvejelser

Der sondres i strafferetten mellem ansvarsforældelse (eller påtaleforældelse) og strafforældelse (domsforældelse). Ansvarsforældelse (påtaleforældelse) udelukker, at strafansvar pålægges for en endnu ikke pådømt forbrydelse. Strafforældelse (domsforældelse) afskærer adgangen til at fuldbyrde en allerede idømt straf.

De to former for forældelse har i hovedsagen samme begrundelse, jf. Knud Waaben, Strafferettens almindelige del I – Ansvarslæren, 4. udg. side 97-98 (citeret efter Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 om visse forældelsesretlige spørgsmålside 15-16):

”Det er en gammel erfaring at retfærdigheden virker bedst når den kommer hurtigt. Straffens nyttevirkninger vil i almindelighed tabe i styrke efterhånden som tiden går, medens hensyn der taler imod forfølgning og straffuldbyrdelse vil træde tydeligere frem. De almenpræventive formål og det mere spontane, i retsfølelsen bundende straffebehov afsvækkes. Over for den der senere har holdt sig fri af kriminalitet vil straf efter lang tids forløb let komme til at virke med en uforholdsmæssig hårdhed og savne individualpræventiv mening, ikke mindst hvis hans livsforhold har ændret sig i positiv retning. Nogle af de nævnte hensyn gør sig ikke gældende med fuld styrke når det drejer sig om personer der senere har begået ny kriminalitet, og noget kunne efter omstændighederne tale for at også et ældre regnskab kan gøres op i forbindelse med ny kriminalitet. Men det gør dog udformningen af forældelsesreglerne meget lettere at reglerne gælder generelt i forhold til den enkelte forbrydelse eller dom. For de senest begåede forhold vil der jo være pådraget et strafansvar som gør det mindre betænkeligt at se bort fra ældre forhold.

Ud over det anførte kan der også peges på en forskel mellem forældelse af idømt straf og forældelse af påtale og ansvar. I forbindelse med strafforældelse drejer det sig om sager der er gennemført til dom på normal måde; retfærdigheden er for så vidt sket fyldest, og spørgsmålet er alene om den forløbne tid tillader at man giver afkald på straffens fuldbyrdelse. Det kan desuden skyldes myndighe-

deres forhold at fuldbyrdelsen ikke er sket. Med hensyn til den ikke pådømte kriminalitet hører det til forældelsens begrundelse at man herved kan overvinde vanskeligheder med bevisførelse efter længere tids forløb. Vel kan det siges at sådanne vanskeligheder også uden forældelsesregler hyppigt ville virke til gunst for gerningsmanden, da anklagemyndigheden jo har bevisbyrden. Men det har dog klare fordele at forældelsesregler generelt sætter en grænse for arbejdet med gamle sager, og der kunne i øvrigt forekomme situationer hvor man uden forældelsesregler ville se den sigtede gå glip af muligheden for at føre modbeviser.”

Jf. endvidere Vagn Greve, Nye forældelsesregler, Juristen 2003 side 107 (citeret efter betænkning nr. 1441/2004 side 16):

”*Begrundelsen for forældelsesreglerne* må selvsagt søges i den almindelige ideologi bag straffesystemet. 1960ernes strafferet var med hensyn til samfundssynet udtryk for en brydning mellem retsstatslige og socialstatslige samfundssyn, og med hensyn til synet på straffens formål for en brydning mellem det individualpræventive og det almenpræventive. Siden da er der foregået en række ændringer i straffesystemets grundlag. For det 1ste har menneskeretssynspunkter fået en klart øget vægt i den retspolitiske debat og i tolkningen af lovgivning m.m. For det 2det betones offerets ”krav” på, at gerningspersonen bliver straffet, hyppigt. For det 3dje bruger politikerne ikke længere det strafferetlige system alene som et middel til at forebygge uønskede handlinger; det anvendes som et kommunikationsmiddel for markeringer af værdier og for markeringer af politisk handlekraft. Det er underordnet, om man kan lide disse tendenser, eller om man tager afstand fra dem. De er en del af det kriminalpolitiske klima, som man må tage i betragtning – som støtte eller som modstand – når man plæderer for ændringer.”

De synspunkter, der begrunder reglerne om forældelse, har også betydning for straffastsættelsen, jf. straffelovens § 82, nr. 13 og 14, hvorefter det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som formildende omstændighed, at straffesagen mod gerningsmanden ikke er afgjort inden en rimelig tid, uden at det kan bebrejdes gerningsmanden (nr. 13), og at der er gået så lang tid, siden den strafbare handling blev foretaget, at anvendelsen af den sædvanlige straf er unødvendig (nr. 14).

Af Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 om visse forældelsesretlige spørgsmål fremgår bl.a. følgende (side 48):

”Det er fortsat Straffelovrådets opfattelse, at forældelsesfristens længde bør være afhængig af lovovertrædelsens grovhed. Jo grovere en lovovertrædelse er, desto større behov vil der typisk være for at forfølge den, selv om der er gået længere tid, efter at den er begået, og desto svagere vil de hensyn, der kan tale imod en sådan forfølgning, typisk være”

### **3. EU-retlige og internationale forpligtelser**

**3.1.** Efter artikel 8, stk. 6, i Rådets rammeafgørelser nr. 68/2004 af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi er EU's medlemsstater forpligtet til at muliggøre retsforfølgning i overensstemmelse med national ret af ”i det mindste de groveste af de lovovertrædelser”, der er omhandlet i artikel 2, efter at offeret har nået myndighedsalderen.

De lovovertrædelser, der omhandlet i rammeafgørelsens artikel 2, er at tvinge et barn til at deltage i prostitution eller pornografiske optrin, drage fordel af eller på anden måde udnytte et barn til prostitution eller pornografiske optrin eller hverve et barn til at deltage i prostitution eller pornografiske optrin, samt at have seksuelt forhold til et barn, hvor der gøres brug af tvang, magt eller trusler, betales for barnets deltagelse, eller hvor der er tale om misbrug af en anerkendt position med hensyn til tillid, myndighed eller indflydelse i forhold til barnet. Ved ”barn” forstås en person under 18 år, jf. rammeafgørelsens artikel 1, litra a.

**3.2.** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/92 af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi for så vidt angår de medlemsstater, som er omfattet af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivets artikel 15, stk. 2, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, forpligtet til at sikre, at der kan ske retsforfølgning for en række nærmere opregnede forbrydelse i en tilstrækkelig lang periode efter, at offeret har nået myndighedsalderen, i et omfang svarende til den pågældende lovovertrædelses grovhed.

De forbrydelser, der henvises til i artikel 15, stk. 2, er følgende:

- lade et barn under den seksuelle lavalder overvære seksuelle aktiviteter,
- seksuelt forhold til et barn under den seksuelle lavalder,



- seksuelt forhold til et barn, hvor en anerkendt position med hensyn til tillid, myndighed eller indflydelse i forhold til barnet misbruges, eller hvor et særligt værgeløst barns situation misbruges, navnlig som følge af et psykisk eller fysisk handicap eller en afhængighedssituation,
- seksuelt forhold til et barn, hvor der gøres brug af tvang, magt eller trusler,
- tvinge et barn til seksuelt forhold til tredjemand ved hjælp af tvang, magt eller trusler,
- rekruttering eller udnyttelse af, at et barn deltager i prostitution eller pornografisk optræden,
- seksuelt forhold til et barn mod betaling eller løfte herom og
- fremstilling af børnepornografi (vedrørende et virkeligt barn).

I artikel 15, stk. 2, henvises derimod ikke til følgende forbrydelser:

- overvære pornografisk optræden, hvori der deltager et barn og
- besiddelse mv. og udbredelse af børnepornografi.

Direktivet skal være gennemført i national ret senest den 18. december 2013.

**3.3.** Efter artikel 33 i Europarådets konvention af 25. oktober 2007 om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug skal de kontraherende stater sikre, at forældelsesfristen for en række nærmere opregnede forbrydelser fortsat løber i et tidsrum, der er langt nok til at tillade effektiv iværksættelse af retslige skridt, efter at offeret er blevet myndigt, og som står i rimeligt forhold til grovheden af den pågældende forbrydelse.

De forbrydelser, der henvises til i artikel 33, er følgende:

- seksuelt forhold til et barn under den seksuelle lavalder,
- seksuelt forhold til et barn, hvor der gøres brug af tvang, magt eller trusler,
- seksuelt forhold til et barn, hvor der sker misbrug af et tillidsforhold til, autoritet over eller indflydelse på barnet, herunder inden for familiens rammer,
- seksuelt forhold til et barn, hvor der sker misbrug af barnets særligt sårbare situation, særligt på grund af barnets psykiske eller fysiske handicap eller afhængighedsforhold, og
- rekruttere et barn til prostitution eller til at deltage i en pornografisk forestilling, få et barn til at deltage i prostitution eller en pornografisk forestilling eller tjene på eller på anden måde udnytte et barn til sådanne formål.

I artikel 33 henvises derimod ikke til følgende forbrydelser:

- lade et barn under den seksuelle lavalder overvære seksuelle aktiviteter,
- seksuelt forhold til et barn mod betaling eller løfte herom,
- overvære pornografiske forestillinger, der involverer deltagelse af børn og
- fremstilling, besiddelse mv. og udbredelse af børnopornografi.

Danmark ratificerede konventionen den 18. november 2009, og konventionen trådte i kraft den 1. juli 2010.

**3.4.** De EU-retlige og internationale regler kræver for visse nærmere opregnede forbrydelser, at forældelsesfristen skal løbe i en ”tilstrækkelig lang periode”, efter at offeret har nået myndighedsalderen. Disse regler stiller ikke noget særskilt krav om, hvornår forældelsesfristen tidligst må begynde at løbe. Det er blot et krav, at reglerne om forældelsesfristens begyndelsestidspunkt og forældelsesfristens længde i kombination fører til, at forbrydelsen tidligst forældes en vis (ikke nærmere defineret) tid, efter at offeret har nået myndighedsalderen.

Det må formentlig antages, at nogle få år generelt vil være tilstrækkelig lang tid til, at der er mulighed for retsforfølgning, efter at offeret har nået myndighedsalderen. Med en myndighedsalder på 18 år kan de EU-retlige og internationale forpligtelser således formentlig generelt opfyldes f.eks. ved forældelsesregler, hvor-efter en forældelsesfrist på mindst 5 år tidligst begynder at løbe, når forurettede fylder 15 år.

Med hensyn til de enkelte forbrydelser, hvor der skal være mulighed for at indlede retsforfølgning i en tilstrækkelig lang periode, efter at offeret har nået myndighedsalderen, er der visse forskelle mellem de forskellige EU-retlige og internationale instrumenter.

EU-rammeafgårelsen om bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn stiller ikke særligt præcise krav til national ret, idet kravet til forældelsesreglerne angår ”de groveste” (uden nærmere præcisering) af de overtrædelser, der er omfattet af rammeafgårelsen.

EU-direktivet (som ikke gælder for Danmark) og Europarådskonventionen stiller i vidt omfang samme krav vedrørende forældelsesreglerne. Begge instrumenters krav til forældelsesreglerne angår således de lovovertrædelser, der i Danmark er omfattet af straffelovens § 222, § 223, § 235 a, stk. 1, samt § 210, stk. 1, § 210, stk. 3, jf. stk. 1, og §§ 216, 218 og 220, når forbrydelsen begås over for en person under 18 år. Hertil kommer rekruttering af et barn til prostitution eller udnyttelse af et barns deltagelse i prostitution, der kan være omfattet af straffelovens § 262 a, § 228 eller § 229, stk. 1.

EU-direktivet går dog videre, idet direktivets krav vedrørende forældelsesreglerne i modsætning til Europarådskonventionen også angår at lade et barn under den seksuelle lavalder overvære seksuelle aktiviteter, at tvinge et barn til seksuelt forhold til tredjemand ved hjælp af tvang, magt eller trusler, seksuelt forhold til et barn mod betaling eller løfte herom og fremstilling af børnepornografi.

I hverken EU-direktivet eller Europarådskonventionen angår kravet til forældelsesreglerne overværelse af pornografisk optræden, hvori der deltager et barn, eller besiddelse mv. eller udbredelse af børnepornografi.

Sammenfattende vil de EU-retlige og internationale reglers krav til forældelsesreglerne formentlig kunne opfyldes ved regler om, at forældelsesfristen for overtrædelse af straffelovens § 222, §§ 224 og 225, jf. § 222, § 230, § 232 og § 235 a, stk. 1, tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 15 år. Behovet for at henvise til §§ 230 og 232 skyldes alene EU-direktivet (som ikke gælder for Danmark).

At der ikke er behov for at henvise til flere paragraffer, skal ses i sammenhæng med, at der i forhold til børn under 15 år for de fleste forbrydelsers vedkommende nødvendigvis samtidig vil være sket en overtrædelse af straffelovens § 222 (eller af §§ 224 eller 225, jf. § 222). Hvis nogen ved samme handling har begået flere overtrædelser, for hvilke der gælder forskellige forældelsesfrister, anvendes efter straffelovens § 93, stk. 4, den længste frist med hensyn til samtlige overtrædelser. Så længe en samtidig overtrædelse af straffelovens § 222 ikke er forældet, er overtrædelser af straffelovens §§ 210, 216, 218, 220, 223, 223 a eller 228 eller § 229, stk. 1, således heller ikke forældet. Behovet for at henvise særskilt til §§

230 og 232 og § 235 a, stk. 1, skyldes, at disse bestemmelser også kan overtrædes, uden at der foreligger et seksuelt forhold til et barn under 15 år.

At der ikke er behov for at henvise til et senere tidligste begyndelsestidspunkt for forældelsesfristen end den dag, den forurettede fylder 15 år, skyldes, at de relevante forældelsesfrister alle er mindst 5 år, og at en sådan regel derfor har den konsekvens, at forældelsen tidligst indtræder, når forurettede fylder 20 år (hvilket som nævnt må antages at opfylde kravene vedrørende forældelse). Dette gælder også for forbrydelser begået over for 15-17-årige, idet en forældelsesfrist på mindst 5 år i sagens natur medfører, at forældelse tidligst kan indtræde, når forurettede fylder 20 år.

## **4. Fremmed ret**

### **4.1. Norsk ret**

Som nævnt i afsnit 1.2.1 ovenfor bygger de gældende danske forældelsesregler på et fællesnordisk lovforberedende arbejde, og de norske forældelsesregler er da også opbygget efter samme principper som de danske, herunder navnlig således at forældelsesfristens længde afhænger af forbrydelsens strafferamme.

Forældelsesfristerne er også som udgangspunkt de samme i norsk ret som i Danmark, dog således at der i Norge gælder en forældelsesfrist på 25 år, når strafferammen er højere end fængsel i 15 år. I Danmark er forældelsesfristen 15 år, når strafferammen er fængsel i op til 16 år (eller 20 år, hvis en strafforhøjelsesregel finder anvendelse), og strafansvar forældes ikke, hvis strafferammen er fængsel indtil på livstid.

Ligesom efter dansk ret regnes fristen for forældelse i Norge som udgangspunkt fra den dag, det strafbare forhold er ophørt. For så vidt angår seksuel omgang med børn under 16 år regnes forældelsesfristen dog først fra den dag, forurettede fylder 18 år. I modsætning til i Danmark gælder dette derimod ikke for seksualforbrydelser over for børn mellem 16 og 18 år.

Det fremgår af forarbejderne til straffeloven af 2005, at det for så vidt angår seksualforbrydelser over for personer mellem 16 og 18 år (særlig voldtægt, misbrug af overmagtsforhold og lignende og incestbestemmelserne) efter Justis- og politidepartementets opfattelse ikke er nødvendigt med nogen særregulering af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt, da fristen vil være lang nok til at dække behovet for at kunne indlede retsforfølgning i tilstrækkelig lang tid, efter at forurettede er blevet myndig (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) side 267). Departementet tilføjer, at forældelsesfristen for de fleste af disse bestemmelser er 10 år.

## **4.2. Svensk ret**

Som nævnt i afsnit 1.2.1 ovenfor bygger de gældende danske forældelsesregler på et fællesnordisk lovforberedende arbejde, og de svenske forældelsesregler er da også opbygget efter samme principper som de danske, herunder navnlig således at forældelsesfristens længde afhænger af forbrydelsens strafferamme.

Forældelsesfristerne er også som udgangspunkt de samme i svensk ret som i Danmark, dog således at forældelsesfristen på 5 år i Sverige gælder, når strafferammen ikke er højere end fængsel i 2 år (mod 4 år i Danmark), og at forældelsesfristen på 10 år gælder, når strafferammen ikke er højere end 8 år (mod 10 år i Danmark). Endvidere gælder som udgangspunkt en forældelsesfrist på 25 år, når strafferammen er fængsel indtil på livstid. Visse forbrydelser (manddrab, folke-drab, terrorisme mv.) forældes dog ikke, hvis gerningsmanden var fyldt 21 år på gerningstidspunktet. I Danmark forældes strafansvar generelt ikke, hvis strafferammen er fængsel indtil på livstid.

Ligesom efter dansk ret regnes fristen for forældelse i Sverige som udgangspunkt fra den dag, det strafbare forhold er ophørt. For så vidt angår en række seksualforbrydelser begået over for personer under 18 år, regnes forældelsesfristen dog først fra den dag, forurettede fylder eller ville være fyldt 18 år. Det drejer sig om voldtægt, seksuel tvang, seksuel udnyttelse af en person i et afhængighedsforhold, seksuel omgang med barn under 15 år eller med et barn under 18 år, som er gerningsmandens barn, plejebarn mv., grov udnyttelse af et barn til seksuel posing, kopleri eller udbredelse eller besiddelse af børnepornografi.

Om baggrunden for de svenske regler fremgår af forarbejderne til den seneste ændring heraf bl.a. følgende (prop. 2004/05:45 side 120-24):

”Bestämmelsen om förlängd preskriptionstid i 35 kap. 4 § brottsbalken infördes den 1 januari 1995 (prop. 1994/95:2, bet. 1994/95: JuU5, rskr. 1994/95:58). I propositionen anförde regeringen att man i och för sig delar den grundläggande inställningen, som hade framförts av Lagrådet, att det är olyckligt om olika brott med likartat straffvärde har olika preskriptionstider. Regeringen konstaterade emellertid att det redan hade gjorts avsteg från de generella bestämmelserna om preskription i fråga om vissa brott, bl.a. bokföringsbrott, varvid utgångspunkten för preskriptionstidens beräkning förelagts till annan – senare – tidpunkt än dagen för brottets begående. Regeringen konstaterade att den föreslagna regleringen sålunda inte innebar en principiell nyhet. Regeringen anförde vidare att en särbehandling av sexualbrott mot barn i preskriptionshänseende har starka skäl för sig. Sexualbrott mot barn intar en särställning i det att de i många fall inte ger några synliga skador. De sexuella övergreppen är sällan förenade med något nämnvärt fysiskt våld, eftersom den som begår gärningen ofta befinner sig i en sådan överlägsen position att han eller hon inte behöver tillgripa något våld för att driva igenom sin vilja. Skadorna ligger i stället regelmässigt på det psykiska planet och kan vara både svåra och livslånga. Ett barn som utsätts för sexuella övergrepp förmår ofta av olika skäl inte berätta om vad det varit utsatt för förrän det kommer upp i de övre tonåren. Det är först då som barnet nått sådan självständighet och mognad att det kan berätta vad det varit med om. Sexuella övergrepp mot barn upptäcks därför i många fall inte förrän lång tid förflutit. Inte sällan kan de då vara preskriberade. Regeringen underströk att det straffrättsliga sanktionssystemet har en central roll för att bekämpa sexuella övergrepp. Höga krav måste därför ställas på att regelsystemet är utformat så att det medger en effektiv lagföring. Om bevisläget är sådant att den som har gjort sig skyldig till sexuellt övergrepp på ett barn kan överbevisas härom när brottet uppdragas skulle det enligt regeringens uppfattning vara stötande om preskriptionsreglerna skulle lägga hinder i vägen för en lagföring. Om preskriptionstiden förlängs skulle den som hade utsatts för övergrepp som barn härigenom kunna få upprättelse även då en lång tid förflutit från händelsen och möjligheterna att få skadestånd skulle öka.

Regeringen ansåg att de rättspolitiska argument, av innebörd att straffanspråket uttunnas med tiden och att gärningsmannen efter viss tid bör vara fredad mot ingripande, som uppbär preskriptionsinstitutet väger lätt mot intresset av att kränkningar av detta slag beivras.

Regeringen fann sammantaget att övervägande skäl förelåg för en förlängning av preskriptionstiden. Regeringen ansåg dock att en sådan förlängning är motiverad endast då det rör sig om allvarliga kränkningar. (...)

Frågan uppkommer då om vilka brott som bör omfattas av den särskilda preskriptionsbestämmelsen. (...)

I det lagstiftningsärendet då den särskilda preskriptionsbestämmelsen för sexualbrott mot barn infördes uttalade regeringen att en förlängning av preskriptionstiderna är motiverad endast då det rör sig om allvarliga kränkningar. Detta ställningstagande är alltså gällande. Med hänsyn till de rättspolitiska skäl som bär upp reglerna om preskription kan det inte komma i fråga att göra de särskilda

bestämmelserna tillämpliga på alla sexualbrott mot barn oavsett brottets allvar. Regeringen menar att en utvidgning av sådant slag rimmar mindre väl med den begränsning som alltjämt bör präglade denna speciella preskriptionsreglering, nämligen att den förlängning som regeln innebär är motiverad endast då det rör sig om allvarliga kränkningar. Därvid kan konstateras att detta synsätt tycks svara väl mot den uppfattning som råder inom övriga medlemsstater inom EU eftersom åtagandet i den ovannämnda bestämmelsen i rambeslutets artikel 8.6 begränsats till att omfatta endast de allvarligaste brotten i rambeslutets artikel 2. I det sammanhanget kan påpekas att regeringen i tidigare sammanhang gjort bedömningen att exempelvis brott som avses i bestämmelsen om sexuellt ofredande, där minimistraflet är dagsböter, typiskt sett inte uppfyller kriteriet om att endast allvarliga kränkningar bör omfattas av den förlängda preskriptionstiden. Riksdagen har godtagit denna bedömning (prop. 1994/95:2, bet. 1994/95:JuU5, rskr 1994/95:58). Därefter har frågan om förlängning av preskriptionstiden i vissa fall av sexuellt ofredande tagits upp av Barnpornografiutredningen (SOU 1997:29), vars förslag emellertid inte har lett till lagstiftning (prop. 1997/98:43 s. 52). I direktiven till Sexualbrottskommittén uppdrog regeringen åt kommittén att ta under förnyat övervägande om det finns skäl att förlänga preskriptionstiden även för sexuellt ofredande av barn under 15 år. Vad som sedan regeringens tidigare ställningstagande har framkommit föranleder emellertid inte regeringen att göra någon annan bedömning än den tidigare gjorda. Även om det också vid brott som omfattas av nämnda bestämmelser kan vara svårt för barnet att berätta vad det varit med om före det kommit upp i de övre tonåren anser regeringen sammanfattningsvis att det inte är motiverat att göra de särskilda preskriptionsbestämmelserna tillämpliga på brott där minimistraflet är dagsböter.

Även för att avgöra frågan om tillämpningsområdet för 35 kap. 4 § brottsbalken bör utvidgas till att omfatta ytterligare brott beskrivna i rambeslutets artikel 2 finns det enligt regeringens uppfattning anledning att hämta ledning från de straffskalor som knutits till de brott som aktualiseras, dvs. köp av sexuell handling av barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, koppleri och grovt koppleri.

Vid en jämförelse av straffskalorna avseende ovan angivna brott kan konstateras att brottet grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och koppleribrottets respektive straffskala är betydligt strängare än brotten köp av sexuell handling av barn respektive utnyttjande av barn för sexuell posering. Straffskalan för grovt utnyttjande av barn för sexuell posering är fängelse lägst sex månader och högst sex år, för koppleri fängelse i högst fyra år och för grovt koppleri fängelse i lägst två och högst åtta år. För brotten köp av sexuella handlingar av barn och utnyttjande av barn för sexuell posering är straffskalan böter eller fängelse i högst två år. Som tidigare anförts anser regeringen att brott med böter i straffskalan inte anses som så allvarliga att de bör omfattas av bestämmelsen om förlängd preskriptionstid. Med en sådan avgränsning som den ovan angivna bör även rambeslutets åtagande anses väl tillgodosett. Mot den tidigare angivna bakgrunden framstår det därför som lämpligt att, utöver de brott som i dag omfattas av tillämpningsområdet för 35 kap. 4 § brottsbalken, även låta grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, koppleri och grovt koppleri i framtiden omfattas. (...)

I 35 kap. 4 § i dess lydelse i dag omfattas även brotten sexuellt umgänge med avkomling respektive sexuellt umgänge med syskon i 6 kap. 6 § brottsbalken.

Kommittén har föreslagit att straffbestämmelsen inte skall omfattas av den särskilda preskriptionsbestämmelsen om sexualbrott mot barn. (...) Brottet sexuellt umgänge med avkomling avser endast avkomling som är över 18 år. Brottet sexuellt umgänge med syskon kan i princip endast aktualiseras när bägge syskon är 15 år fyllda. Sistnämnda brott har ett maximistraff på fängelse i ett år och bör enligt regeringens mening inte betraktas som ett brott av så allvarlig art att förlängd preskriptionstid är motiverad. Till detta kommer att straffansvar kan utkrävas av båda syskonen. Mot bakgrund av det anförda finns enligt regeringens bedömning inte skäl för att dessa brott bör omfattas av den särskilda preskriptionsbestämmelsen beträffande sexualbrott mot barn.”

## 5. Straffelovrådets overvejelser

**5.1.** Straffelovrådet skal efter kommissoriet i forbindelse med rådets gennemgang af straffelovens kapitel 24 om forbrydelser mod kønssædeligheden overveje, om der efter rådets opfattelse er grundlag for at ophæve eller ændre forældelsesfristen i sager om seksuelt misbrug og andre former for seksuel krænkelse af børn.

Som også anført i kommissoriet er de nuværende forældelsesregler i sager om seksuelt misbrug af børn udtryk for en samlet afvejning af på den ene side hensynet til offeret og samfundets interesse i, at disse forbrydelser så vidt muligt bliver genstand for retsforfølgning, og på den anden side bl.a. hensynet til at undgå omfattende efterforskning af sager, der ikke vil kunne gennemføres på grund af utilstrækkelige beviser, og hvor den forurettede formentlig vil opleve en frifindelse som en yderligere krænkelse.

Til støtte for at forlænge eller helt ophæve forældelsesfristen i sager om seksuelt misbrug af børn har det været anført, at hvis offeret for en seksualforbrydelse er et barn eller en ung, vil oplevelsen for mange være så traumatiserende, at den krænkede først flere år senere tør gå til myndighederne. Hvis forbrydelsen er begået inden for familiens kreds, kan et misforstået hensyn til de pårørende føre til, at offeret i årevis tier. Først mange år senere er offeret parat til at træffe den svære afgørelse om at anmelde forbrydelsen.

Det har endvidere været anført, at de nugældende forældelsesfrister ikke giver mening i en moderne tid, hvor f.eks. dna-spor er ”skudsikre”.



Det har også være anført, at hvis man afskaffer forældelsesfristen, kan man ”stoppe de pågældende i tide”.

**5.2.** Som det allerede har været fremhævet bl.a. i *kapitel 13*, afsnit 2.4, hører grove tilfælde af seksuelt misbrug af børn til nogle af de alleralvorligste overtrædelser af straffelovens regler om seksualforbrydelser. Endvidere er det karakteristisk for seksuelt misbrug af børn, at der som oftest ikke er andre direkte vidner til det seksuelle forhold end offeret selv, og at et barn, der er offer for seksuelt misbrug, ikke alene kan have svært ved at sige fra, men også kan have svært ved at fortælle andre om det seksuelle misbrug. Navnlig hvor gerningsmanden er en af barnets nærtstående, kan disse forhold føre til, at et seksuelt misbrug af et barn først kommer til myndighedernes kundskab, efter at barnet er blevet voksent.

På denne baggrund blev der allerede for mere end 10 år siden indført væsentlige særregler om forældelsen i sager om seksualforbrydelser mod børn. De gældende regler indebærer, at de alvorligste seksualforbrydelser mod børn først forældes, når barnet fylder 33 år, at de grovere seksualforbrydelser mod børn i øvrigt forældes, når barnet fylder 28 år, og at visse mindre grove seksualforbrydelser mod børn forældes, når barnet fylder 23 år.

De gældende regler er generelt mere vidtgående (dvs. indebærer en senere forældelse), end de EU-retlige og internationale regler stiller krav om, og er også mere vidtgående end de tilsvarende norske regler. De EU-retlige og internationale regler kræver kun, at forældelsen tidligst udløber et vist kortere åremål, efter at barnet er blevet myndigt. De norske regler om udskudt forældelse gælder kun forbrydelser over for børn under den seksuelle lavalder (der i Norge er 16 år).

Det er Straffelovrådets vurdering, at de gældende regler giver meget vide muligheder for at drage gerningsmænd til ansvar for selv meget gamle overtrædelser af reglerne om seksuelt forhold til børn. Eksempelvis forældes seksuelt misbrug af et barn under 12 år først, når barnet fylder 33 år. Forældelsesfristen i sådanne tilfælde er således altid *mindst* 21 år og kan være helt op til over 30 år, hvis der er tale om seksuelt misbrug af et barn under 3 år.

Det er endvidere Straffelovrådets vurdering, at der ikke er noget stort reelt behov for en yderligere forlængelse af forældelsesfristerne i sager om seksuelt misbrug

af børn. Dette gælder, selv om grove seksuelle misbrug af børn som nævnt hører til de alvorligste seksualforbrydelser, og selv om ofre for sådanne seksuelle misbrug efter omstændighederne først efter mange år psykologisk er parat til at anmelde, at de har været udsat for et sådant overgreb. *Ti år* efter det fyldte 18. år – og *femten år* efter det fyldte 18. år, hvis overgrebet fandt sted, før offeret fyldte 12 år – er imidlertid også meget lang tid, herunder i betragtning af de særlige bevismæssige vanskeligheder, der så mange år efter kan være forbundet med at afklare, om offeret reelt har været udsat for et seksuelt misbrug, eller om der eventuelt er tale om falske genkaldte erindringer. Til illustration af, hvad allerede de gældende forældelsesregler giver mulighed for, kan nævnes følgende dom:

TfK 2011.988 V (1 år og 9 måneders fængsel, heraf 1 år og 3 måneder betinget): En 26-34-årig mand fik i adskillige tilfælde gennem en periode på 7 år sin 4-11-årige niece til at sutte på hans lem i forbindelse med, at hun blev passet i hans hjem. Misbruget stoppede, da pigen som 12-årig sagde fra. Forurettede anmeldte forholdet til politiet, da hun var 26 år, og gerningsmanden blev 2 år senere sigtet for forholdet. Ved byrettens dom i sagen var der gået 17½ år siden forbrydelsens ophør, og tiltalte havde ikke relevante forstraffe. Straffen blev fastsat med udgangspunkt i strafniveauet på gerningstidspunktet, dvs. før strafskærpelserne i 2002 og 2008. Straffen blev gjort delvis betinget på grund af den forløbne tid, herunder navnlig, at der var forløbet mere end 8 år, fra forurettede fyldte 18 år, til anmeldelsen til politiet.

Det bemærkes, at som følge af overgangsreglerne i forbindelse med ændringerne af forældelsesreglerne har forældelse af de ældste forbrydelser, som fuldt ud er omfattet af de gældende forældelsesregler, tidligst kunnet indtræde den 3. juli 2003 for så vidt angår forhold begået over for 12-14-årige og tidligst den 3. juli 2011 for så vidt angår forhold begået over for børn under 12 år. Er forældelse indtrådt tidligere, har det således været i medfør af de tidligere gældende – kortere – forældelsesfrister. Det bemærkes endvidere, at når der f.eks. i den offentlige debat har været henvist til forældelse af sager, som har involveret præster i den katolske kirke, har der så vidt ses generelt været tale om sager, hvor forholdene i givet fald var begået, før de gældende forældelsesregler fik virkning, og hvor forældelse derfor i givet fald var indtrådt efter de tidligere gældende forældelsesregler, hvorefter forældelse typisk indtrådte 10 år efter gerningstidspunktet.

Endvidere er overtrædelser af strafbestemmelserne om seksuelt forhold til børn karakteriseret ved en meget stor variation i grovheden af overtrædelserne. Det er således langt fra alle overtrædelser af disse bestemmelser, der er meget grove.

Mindre grove overtrædelser og også milde overtrædelser forekommer i et ikke ubetydeligt omfang.

Hertil kommer, at det ved strafudmålingen i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, hvis der på domstidspunktet er gået lang tid, siden den strafbare handling blev foretaget, jf. straffelovens § 82, nr. 14. I sager om seksuelt misbrug af børn, der først pådømmes lang tid efter gerningstidspunktet, indebærer det, at der eksempelvis vil kunne anvendes helt eller delvis betinget dom selv for ret grove forhold. Som eksempel kan nævnes den ovennævnte dom om seksuelt misbrug gennem 7 år af en 4-11-årig pige, hvor størstedelen af straffen blev gjort betinget.

En ophævelse eller yderligere forlængelse af de gældende forældelsesfrister i sager om seksuelt misbrug af børn ville åbne mulighed for at føre straffesager om endnu ældre forhold. Jo ældre forhold der er tale om, jo større er risikoen for materielt urigtige afgørelser. Dette gælder særligt, hvis der ikke er andre væsentlige beviser end forurettedes forklaring, og det er som nævnt ofte situationen i sager om seksuelt misbrug af børn, hvis misbruget er foregået for år tilbage. I sådanne sager vil retten skulle vurdere troværdigheden af den tiltaltes forklaring og sammenholde den med troværdigheden af vidnets (forurettedes) forklaring om begivenheder, som skal have fundet sted i vidnets barndom – måske 20-40 år tidligere. Anklagemyndigheden skal for at bevise tiltalens rigtighed sandsynliggøre ud over enhver rimelig tvivl, at vidnets forklaring er troværdig, og at det i givet fald alene på dette grundlag er forsvarligt for retten at tilsidesætte den tiltalte forklaring som utroværdig og derefter dømme den tiltalte for seksuelle overgreb begået mange år tidligere.

Risikoen for at dømme en uskyldig på baggrund af kun én vidneforklaring vil utvivlsomt øges i takt med, at vidnets erindring om begivenhederne i barndommen gennem årene svækkes og/eller ubevidst påvirkes af senere oplevelser. Der er derfor grund til at antage, at domstolene af retssikkerhedsmæssige grunde – for ikke at dømme en uskyldig – i ikke uvæsentligt omfang må lade tvivlen om, hvad der er foregået mange år tidligere mellem den tiltalte og vidnet, komme den tiltalte til gode og frifinde denne.

I sager om seksuelt misbrug af børn, hvor forurettede først mange år efter misbruget anmelder forholdet til politiet, vil der således i praksis meget sjældent foreligge eksempelvis relevante dna-spor. I praksis vil gamle dna-spor som altovervejende hovedregel kun foreligge, hvis forholdet blev anmeldt til politiet kort efter, at forbrydelsen blev begået, således at politiet har kunnet sikre spor. De tilfælde, som er forekommet i praksis, hvor en forbrydelse bl.a. ved hjælp af dna-spor har kunnet opklares mange år efter, har ikke angået seksuelt misbrug af børn begået af en af barnets nærtstående, men derimod f.eks. voldtægt, herunder voldtægt af voksne. I disse tilfælde var forbrydelsen anmeldt til politiet med det samme, og politiet havde sikret spor, men gerningsmanden var ukendt. Der er således tale om en helt anden kategori af sager end de tilfælde, som de forlængede forældelsesfrister i sager om seksuelt misbrug af børn tager sigte på. Her vil situationen som altovervejende hovedregel være den, at gerningsmanden er *kendt* (af barnet), men forholdet anmeldes ikke straks til politiet, som derfor ikke vil kunne sikre spor. Den formentlig eneste situation, hvor der i praksis vil kunne foreligge dna-spor i en sag om seksuelt misbrug af et barn, som først anmeldes til politiet mange år efter, vil være, hvis misbruget har ført til en graviditet, og hvis graviditeten enten blev gennemført (således at gerningsmanden og offeret har fået et barn sammen, som vil kunne dna-testes) eller der er gemt prøver fra et aborteret foster.

Hertil kommer, at f.eks. et dna-bevis efter dansk retspraksis ikke kan stå alene. Til en domfældelse vil således kræves noget yderligere, eksempelvis andre tekniske beviser eller vidneforklaringer, og der kunne i øvrigt også før fremkomsten af dna-bevis forekomme gamle sager med stærke tekniske beviser, eksempelvis fingeraftryk.

Endvidere er hensynet bag forældelsesreglerne i relation til, at beviser generelt svækkes over tid, at førelsen af en straffesag vedrørende meget gamle forhold generelt bør afskæres uden nærmere vurdering af styrken af beviserne i den konkrete sag. Kun derved opnås at afskære førelsen af straffesager i gamle sager med svage beviser. Efter Straffelovrådets opfattelse kan det således næppe lade sig gøre alene at åbne for førelsen af straffesager om meget gamle forhold, hvis der foreligger ”stærke” beviser, eksempelvis dna-bevis med fornøden støtte i andre beviser. Det ville nemlig reelt næppe særligt ofte være muligt på forhånd at vurdere bevisernes samlede styrke, og resultatet ville derfor i givet fald blive en helt

generel åbning for at føre straffesager om meget gamle forhold – med de skadevirkninger, det har – idet det først ved straffesagens afgørelse kunne konstateres, om beviserne var ”stærke” eller ”svage”.

Endvidere er det sådan, at selv om bevisbyrden påhviler anklagemyndigheden, kan det også forekomme, at tiltalte uden forældelsesregler ville gå glip af muligheden for at føre modbeviser, eksempelvis i form af vidner, som støtter tiltaltes gengivelse af et hændelsesforløb, eller som bestyrker tiltaltes alibi.

Sammenfattende er det således Straffelovrådets opfattelse, at udviklingen af dna-bevis ikke kan begrunde en anden vurdering af hensynene bag forældelsesreglerne i relation til svækkelsen af beviserne i sager om meget gamle tilfælde af seksuelt misbrug af børn.

Hertil kommer, at forældelsesfristerne ikke kun har til formål at afskære straffesager om gamle forhold, som det på grund af den hengåede tid kan være vanskeligt nu at bevise. Det gælder således generelt, at straffens nyttevirkninger i almindelighed taber i styrke, efterhånden som tiden går. Dette gælder både med hensyn til almenprævention, gengældelseshensyn og individualprævention. Over for den, der senere har holdt sig fri af kriminalitet, vil straf efter meget lang tids forløb eksempelvis kunne virke med en uforholdsmæssig hårdhed og savne individualpræventiv mening, ikke mindst hvis den pågældendes livsforhold har ændret sig i positiv retning.

Straffelovrådet bemærker endvidere, at en forlængelse af forældelsesfristen i forhold til de gældende regler i sagens natur angår forhold, der er begået mindst 10 år, før nogen sigtes for forholdet, eller – for så vidt angår seksuelt forhold til barn under 12 år – mindst 21 år, før nogen sigtes for forholdet. Straffelovrådet har meget vanskeligt ved at se, hvordan en ny mulighed for at straffe forhold, der er begået for mere end mindst 10 – henholdsvis mere end mindst 21 – år siden, på nogen meningsfuld måde kan siges at forbedre mulighederne for at standse en kriminel løbebane ”i tide”. Det gælder generelt, at jo tidligere et kriminelt forhold anmeldes til politiet, jo større vil mulighederne være for at opklare forbrydelsen og for at få gerningsmanden straffet og dermed standse kriminaliteten. Hvis vedkommende har holdt sig kriminalitetsfri i mindst 10 år – henholdsvis mindst 21 år – må der efter Straffelovrådets opfattelse alt andet lige antages at

være en stærk formodning for, at risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet nu er meget begrænset. Og hvis vedkommende har begået ny kriminalitet, som indebærer seksuelt misbrug af børn, vil den pågældende kunne straffes for den nye kriminalitet.

Sammenfattende er der en række forhold, der taler for en senere forældelse i sager om seksuelt misbrug af børn end i sager om anden kriminalitet af tilsvarende grovhed. Der er som oftest ikke andre direkte vidner til det seksuelle forhold end offeret selv og i en række tilfælde heller ikke andre beviser eksempelvis i form af fysiske skader på barnet. Desuden kan barnet på grund af sin underlegenhed i forhold til og ofte også afhængighed af gerningsmanden have meget svært ved at fortælle andre om det seksuelle misbrug, før barnet er blevet voksent. Disse særlige hensyn afspejles i de gældende særregler om forældelse i sager om seksuelt misbrug af børn, hvorefter forældelsesfristen først regnes fra barnets fyldte 18. år. De gældende regler giver mulighed for at gøre strafansvar gældende mange år efter, at et seksuelt misbrug er begået. Der er som omtalt samtidig forhold, der taler imod en yderligere forlængelse af forældelsesfristerne, herunder navnlig at en yderligere forlængelse vil kunne medføre en forøget risiko for materielt urigtige afgørelser. En stillingtagen til, om de gældende regler om forældelse i sager om seksuelt misbrug af børn bør ændres, vil afhænge af en samlet afvejning af de beskrevne forhold. Straffelovrådet har på det foreliggende grundlag ikke fundet anledning til i sit lovudkast at medtage forslag om en generel udskydelse af forældelsen i sager om seksuelt misbrug af børn ud over, hvad der allerede gælder i dag.

Straffelovrådet foreslår imidlertid nogle mere begrænsede ændringer af de gældende regler om forældelse i sager om seksuelt misbrug af børn. Forslagene angår tilfælde, hvor gerningsmanden på strafbar måde har forhindret forurettede i at anmelde det seksuelle misbrug til politiet (pkt. 5.3), samleje ved tilsnigelse og optagelse af pornografiske fotografier og film af børn under 18 år (pkt. 5.4) og blufærdighedskrænkelser (pkt. 5.6).

**5.3.** Straffelovrådet har identificeret en særlig, helt ekstraordinær situation, hvor selv en forældelsesfrist, der først udløber 10 eller 15 år efter barnets fyldte 18. år, generelt vil kunne være utilstrækkelig. Det drejer sig om tilfælde, hvor ger-

ningsmanden på strafbar måde – eksempelvis ved en langvarig frihedsberøvelse – har forhindret offeret i at foretage anmeldelse, før forældelsesfristen er udløbet.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil det ikke være rimeligt, hvis en person, der har misbrugt et barn seksuelt, vil kunne opnå, at strafansvaret herfor forældes, hvis gerningsmanden på strafbar måde tvinger barnet til at undlade at anmelde forholdet, før forældelsesfristen udløber, når barnet fylder 28 eller 33 år.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund som en ny supplerende regel, at hvis gerningsmanden på strafbar måde har tvunget barnet til efter sit fyldte 18. år at undlade at anmelde et seksuelt misbrug, begynder forældelsesfristen for det seksuelle misbrug tidligst at løbe på det tidspunkt, hvor tvangen ophører. Forslaget omfatter tilfælde, hvor tvangen består på det tidspunkt, hvor forurettede fylder 18 år.

Straffelovrådet har overvejet, om der herudover burde være mulighed for suspension af forældelsen, efter at forældelsesfristen er begyndt at løbe, hvis gerningsmanden på et senere tidspunkt på strafbar måde tvinger forurettede til at undlade at anmelde det seksuelle misbrug, men har ikke fundet grundlag herfor. Rådet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at hensynet bag den foreslåede regel om yderligere udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt knytter sig til seksuelt misbrug af personer under 18 år og sådanne ofres særlige sårbarhed og mulige særlige afhængighed af gerningsmanden. Dette hensyn gør sig ikke gældende, hvis gerningsmanden først på et senere tidspunkt, efter at forurettede er fyldt 18 år, udøver strafbar tvang over for forurettede, og der er derfor efter rådets opfattelse i sådanne tilfælde ikke grundlag for at fravige de almindelige regler om forældelse af strafansvar.

I overensstemmelse med sædvanlig praksis i forbindelse med ændring af forældelsesregler foreslås det, at den nye regel om yderligere udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt også skal finde anvendelse på strafbare forhold begået før ikrafttrædelsen af den nye regel, forudsat at forældelse ikke før ikrafttrædelsen allerede er indtrådt efter de hidtil gældende regler.

Den eksisterende regel om, at forældelsesfristen i visse tilfælde tidligst begynder at løbe den dag, den forurettede fylder 18 år, omfatter ud over seksuelt misbrug

af børn også kvindelig omskæring og menneskehandel, som ikke sker med henblik på seksuel udnyttelse. Det vil lovteknisk være enklest, hvis den foreslåede nye regel om yderligere udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt, hvis gerningsmanden på strafbar måde har tvunget forurettede til at undlade at anmelde forholdet, får samme anvendelsesområde og dermed også kommer til at omfatte kvindelig omskæring og menneskehandel, som ikke sker med henblik på seksuel udnyttelse. En sådan udvidelse af den foreslåede regel forekommer umiddelbart ubetænkelig. Det skal dog samtidig bemærkes, at Straffelovrådet ikke har fundet grundlag for at overveje spørgsmålet nærmere, idet kvindelig omskæring og menneskehandel, som ikke sker med henblik på seksuel udnyttelse, falder uden for rådets kommissorium.

**5.4.** Straffelovrådet har overvejet anvendelsesområdet for reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år.

Reglen er først og fremmest begrundet i, at et barn, der er blevet seksuelt misbrugt af en nærtstående voksen, vil kunne have vanskeligt ved at anmelde forholdet, før barnet er blevet voksen. Ud fra denne begrundelse ville det som udgangspunkt være tilstrækkeligt at lade reglen omfatte sager efter straffelovens § 210, stk. 1 (herunder jf. stk. 3), og § 223, stk. 1 (herunder jf. §§ 224 og 225).

Reglen er dog også mere generelt begrundet i, at børn, som er ofre for seksuelt misbrug, kan have meget svært ved at fortælle om misbruget, selv om gerningsmanden ikke er en af barnets nærtstående. Ud fra denne begrundelse bør reglen generelt omfatte overtrædelser af i hvert fald straffelovens § 222 (samt reglerne om udnyttelse ved prostitution og menneskehandel). Hvis det antages, at den særlige vanskelighed for barnet ved at fortælle om et seksuelt misbrug generelt også er til stede hos 15-17 årige børn, taler det for, at reglen generelt omfatter seksuelle forhold til børn under 18 år.

Disse begrundelser tilsammen svarer som udgangspunkt til anvendelsesområdet for den gældende regel, der med en enkelt undtagelse generelt omfatter seksuelle forhold til børn under 18 år. Undtagelsen er straffelovens § 221 om tilsnigelse af samleje ved udnyttelse af, at forurettede forveksler gerningsmanden med en anden, idet denne strafbestemmelse ikke er omfattet af den gældende regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år.



I forarbejderne anføres herom alene, at der ikke findes anledning til at medtage § 221 i den særlige regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt.

Straffelovens § 221 anvendes sjældent i praksis, og spørgsmålet om forældelsesfristens begyndelsestidspunkt ved overtrædelse af denne bestemmelse har bl.a. derfor ringe betydning. Spørgsmålet har endvidere kun reel betydning for så vidt angår forhold til 15-17-årige børn, idet der ved seksuelt forhold til børn under 15 år i forvejen sker udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt på grund af den samtidige overtrædelse af det generelle forbud mod seksuelt forhold til barn under 15 år. En medtagelse af § 221 i reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år vil således i givet fald isoleret set medføre, at forældelsen indtræder op til 3 år senere end i dag.

Straffelovrådet foreslår imidlertid, at strafferammen i § 221 nedsættes fra fængsel indtil 6 år til fængsel indtil 4 år (jf. herom *kapitel 12*, afsnit 4.2, ovenfor), hvilket medfører, at forældelsesfristen for overtrædelser af § 221, som begås over for personer over 15 år, forkortes fra 10 til 5 år. Dette forslag indebærer således isoleret set, at forældelsen indtræder 5 år tidligere end i dag.

Nedsættelsen af strafferammen i § 221 – og den dermed forbundne forkortelse af forældelsesfristen for overtrædelse af bestemmelsen – er udtryk for, at § 221 bringes på linje med sammenlignelige strafbestemmelser, herunder navnlig de gældende §§ 217-219, som i dag er omfattet af reglen om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelsen.

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at straffelovens § 221 fremover bør være omfattet af reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år. Samlet set betyder det, at forældelse for overtrædelse af § 221, som begås over for en person over 15 år, vil indtræde mellem 2 og 5 år tidligere end i dag (2 år tidligere end i dag, hvis forurettede lige er fyldt 15 år; 5 år tidligere end i dag, hvis forurettede er lige under 18 år). Dette er imidlertid som nævnt udtryk for, at § 221 på dette punkt bringes på linje med sammenlignelige strafbestemmelser (idet § 221's strafferamme har været uændret siden 1933).

Den gældende regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år omfatter også straffelovens § 210 om incest, der ifølge straffelovens systematik ikke er en seksualforbrydelse, men en forbrydelse i familieforhold. Medtagelsen af § 210 er utvivlsomt berettiget for så vidt angår stk. 1 om seksuelt forhold til biologiske børn eller – efter Straffelovrådets forslag (jf. herom *kapitel 25*, afsnit 4, ovenfor) – adoptivbørn. Hovedbegrundelsen for § 210, stk. 1, bør således i dag være at beskytte børnene mod misbrug af det særlige afhængighedsforhold, der generelt er mellem forældre og børn (anf.st.). I modsætning hertil må forbuddet i § 210, stk. 2, mod søskendeincest, når begge søskende er fyldt 15 år, i dag navnlig begrundes i principielle moralske forestillinger snarere end beskyttelseshensyn eller lignende (anf.st.).

Noget taler derfor for at lade § 210, stk. 2, udgå af reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år. Blandt andet i betragtning af, at medtagelsen af § 210, stk. 2, højst udskyder forældelsens indtræden med 3 år (idet problemstillingen angår forhold til 15-17-årige), har Straffelovrådet dog ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at stille forslag herom.

Der er enkelte af de strafbestemmelser, der har til formål at beskytte børn under 18 år, som ud over seksuelle forhold mellem to personer også omfatter anden seksuel aktivitet. Det drejer sig om optagelse af pornografiske fotografier, film eller lignende af en person under 18 år, jf. straffelovens § 230, rekruttering eller udnyttelse af, at en person under 18 år deltager i en pornografisk forestilling, jf. straffelovens § 235 a, stk. 1, og overværelse som tilskuer af en sådan forestilling, jf. straffelovens § 235 a, stk. 2. Disse bestemmelser vil i givet fald ikke alene være overtrådt, hvis et barn under 18 år under disse omstændigheder har et seksuelt forhold til en anden person, men også, hvis barnet udfører seksuelle handlinger med sig selv, eller hvis billedoptagelsen eller forestillingen fokuserer på barnets nøgne kønsdele.

Både straffelovens § 230 og § 235 a, stk. 1, har en strafferamme på bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder fængsel indtil 6 år og er efter Straffelovrådets opfattelse også i øvrigt sammenlignelige.

Straffelovens § 230 er ikke medtaget i den gældende regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år, hvilket efter

forarbejderne må antages navnlig at skyldes, at EU-rammeafgørelsen fra 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi fandtes ikke at stille krav herom.

Straffelovens § 235 a, stk. 1, er derimod medtaget i den gældende regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år, hvilket efter forarbejderne navnlig skyldes, at Europarådets konvention af 2007 om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug stillede krav herom. Straffelovrådet bemærker herved, at Europarådskonventionen kræver, at forældelse i sådanne sager tidligst indtræder en passende tid efter forurettedes fyldte 18. år, men ikke forpligter til nogen bestemt måde at opnå dette resultat på, jf. herom nærmere pkt. 3.4 ovenfor.

Straffelovens § 230 blev indført i 2000 og senest ændret i 2003 og 2004, mens straffelovens § 235 a blev indført i 2009, hvor spørgsmålet om forældelsesfristens begyndelsestidspunkt ved overtrædelse af § 230 ikke ses at have været (gen)overvejet.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund, at reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år udvides til også at omfatte overtrædelser af straffelovens § 230. Det bemærkes herved også, at EU-direktivet fra 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi (som ikke gælder for Danmark) kræver, at forældelse af strafansvaret for de handlinger, der er omfattet af straffelovens § 230, tidligst indtræder en passende tid, efter at forurettede er fyldt 18 år.

Straffelovrådet finder derimod ikke grundlag for at foreslå at udvide reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år til også at omfatte overværelse som tilskuer af en pornografisk forestilling, hvori deltager et barn under 18 år, jf. straffelovens § 235 a, stk. 2. Strafferammen er her bøde eller fængsel indtil 1 år, hvilket er en lavere strafferamme end efter samtlige de bestemmelser, som i dag er omfattet af reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år. En eventuel implementering af EU-direktivet fra 2011 (som ikke gælder for Danmark) i dansk ret vil indebære en forhøjelse af strafferammen til bøde eller fængsel indtil 2 år, i hvert fald for så vidt angår pornografiske forestillinger med deltagelse af børn under 15 år, jf.

nærmere *kapitel 20*, afsnit 4, ovenfor, men med undtagelse af straffelovens § 223 a, hvor strafferammen er bøde eller fængsel indtil 2 år, er det stadig lavere end strafferammerne for de bestemmelser, som i dag er omfattet af reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år. Hertil kommer, at hverken de gældende EU-retlige eller internationale forpligtelser eller EU-direktivet fra 2011 indebærer nogen krav til forældelsesreglerne med hensyn til de handlinger, som er omfattet af straffelovens § 235 a, stk. 2.

**5.5.** Straffelovrådet har overvejet forældelsesfristernes længde for visse forbrydelser, hvor der i dag enten gælder en længere eller kortere forældelsesfrist, end det i øvrigt er tilfældet.

Det drejer sig om overtrædelser begået over for børn over 15 år, idet der for alle overtrædelser begået over for børn under 15 år gælder en forældelsesfrist (regnet fra barnets fyldte 18. år) på mindst 10 år (15 år, hvis der har været tale om seksuelt forhold til et barn under 12 år).

For overtrædelser begået over for 15-17-årige gælder i dag en særregel om en forældelsesfrist på 10 år, hvis forholdet er omfattet af straffelovens § 223, stk. 1, om seksuelt forhold til stedbarn eller plejebarn mv., jf. straffelovens § 93, stk. 3. Samme forældelsesfrist gælder – i kraft af strafferammen på fængsel indtil 6 år – hvis forholdet er omfattet af straffelovens § 210, stk. 1, om seksuelt forhold til biologiske børn eller – efter Straffelovrådets forslag (jf. herom *kapitel 25*, afsnit 4, ovenfor) – adoptivbørn.

Særreglen i straffelovens § 93, stk. 3, om forældelsesfristens længde for overtrædelse af § 223, stk. 1, blev indført i 1997, dvs. forud for indførelsen i 2000 af reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til forurettedes fyldte 18. år. Så vidt ses har reglen i § 93, stk. 3, ikke siden været (gen)overvejet.

Det er fortsat Straffelovrådets opfattelse, at forældelsesfristernes længde som udgangspunkt bør afhænge af forbrydelsens grovhed som udtrykt ved strafferammen. Rådet har dog ikke fundet tilstrækkelig anledning til nu at foreslå særreglen i § 93, stk. 3, ophævet.

På den anden side finder Straffelovrådet ikke grundlag for at foreslå at udvide § 93, stk. 3, til at omfatte andre af de strafbestemmelser, hvor der i dag gælder en 5-årig forældelse regnet fra forurettedes fyldte 18. år, dvs. §§ 217-220, § 223, stk. 2, § 228, § 229, stk. 1, § 223 a, og § 210, stk. 2.

Der er tale om strafbestemmelser, hvor strafmaksimum er på 2-4 års fængsel, og hvor der ikke generelt foreligger den særlige afhængighed, som er den væsentligste begrundelse for den særlige regel om en 10-årig forældelsesfrist for overtrædelse af § 223, stk. 1.

Særligt med hensyn til straffelovens § 210, stk. 2, om søskendeincest bemærkes, at når begge søskende er fyldt 15 år – og hvis de ikke er det, er forældelsesfristen som nævnt i forvejen mindst 10 år – må incestforbuddet i dag navnlig begrundes i principielle moralske forestillinger snarere end beskyttelseshensyn eller lignende (jf. herom *kapitel 25*, afsnit 4.3, ovenfor). Når begge søskende er fyldt 15 år, er der således efter Straffelovrådets opfattelse tale om en forbrydelse med en betydeligt ringere strafværdighed end det seksuelle misbrug af børn på 15-17 år, som er omfattet af straffelovens § 210, stk. 1, og § 223, stk. 1, og den 10-årige forældelse.

**5.6.** Den eksisterende regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år omfatter ikke blufærdighedskrænkelser.

Efter Straffelovrådets opfattelse er dette som udgangspunkt en hensigtsmæssig retstilstand, og det ville efter rådets opfattelse være for vidtgående generelt at lade blufærdighedskrænkelser af børn under 18 år være omfattet af reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år.

Blufærdighedskrænkelser er således generelt den mildeste seksualforbrydelse og også den hyppigst forekommende seksualforbrydelse, jf. nærmere *kapitel 21* ovenfor.

Samtidig er blufærdighedskrænkelser imidlertid karakteriseret ved, at den ud over mindre alvorlige overtrædelser i form af f.eks. verbale krænkelser, blottelse, be-luring eller lettere berøringer også omfatter noget grovere overtrædelser i form af berøringer, der ligger lige under grænsen for seksuelt forhold (herunder berørin-

ger af nøgne kønsdele med hånden uden manipulation eller indtrængen), eller som går ud på at få en person til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande.

Grænsen må imidlertid i sagens natur trækkes et sted, og Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for at foreslå at ændre den eksisterende grænse mellem seksuelt forhold og seksuelle handlinger, der alene kan udgøre blufærdighedskrænkelser (jf. herom *kapitel 16*, afsnit 2, ovenfor).

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at der som udgangspunkt ikke er anledning til at foreslå ændringer af reglerne om forældelse af blufærdighedskrænkelser.

EU-direktivet fra 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi (som ikke gælder for Danmark) kræver imidlertid, at forældelse af strafansvaret for at lade et barn under den seksuelle lavalder overvære seksuelle aktiviteter tidligst indtræder en passende tid, efter at forurettede er fyldt 18 år (jf. direktivets artikel 15, stk. 2, jf. artikel 3, stk. 1 og 2).

Selv om direktivet ikke gælder for Danmark, har Straffelovrådet overvejet, hvordan direktivets krav i givet fald – dvs. hvis direktivet på et tidspunkt kommer til at gælde for Danmark, eller hvis det i øvrigt beslutes at implementere direktivet i dansk ret – mest hensigtsmæssigt kan opfyldes.

Som nævnt ville det efter Straffelovrådets opfattelse være for vidtgående at medtage straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser i den gældende regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse til forurettedes fyldte 18. år.

Efter Straffelovrådets opfattelse kan der i det højeste blive tale om at udskyde forældelsesfristens begyndelse for blufærdighedskrænkelser begået over for børn under den seksuelle lavalder, dvs. (for Danmarks vedkommende) 15 år. Direktivet angår i denne henseende også kun forhold begået over for børn under den seksuelle lavalder.

Straffelovrådet har overvejet, om en udskydelse af forældelsesfristens begyndelse i øvrigt (dvs. ud over begrænsningen efter forurettedes alder) på en hensigtsmæs-

sig måde ville kunne begrænses til en delmængde af den mangfoldighed af meget forskelligartede handlinger, som forbrydelsen blufærdighedskrænkelse dækker over.

Efter Straffelovrådets opfattelse ville der for så vidt lovteknisk ikke være noget til hinder for at begrænse en regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt til kun at omfatte blufærdighedskrænkelse i form af at lade et barn under 15 år overvære et seksuelt forhold. Hermed ville reglen meget præcist afspejle direktivets krav. En sådan regel ville f.eks. kunne formuleres således:

”For overtrædelse af denne lovs § 232 ved at lade et barn under 15 år overvære et seksuelt forhold regnes forældelsesfristen dog tidligst fra...”

En sådan afgrænsning af en regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse ville imidlertid efter Straffelovrådets opfattelse ikke være hensigtsmæssig. En sådan afgrænsning af reglen ville nemlig indebære, at der ville være tilfælde af blufærdighedskrænkelse, som generelt må anses for grovere end at lade et barn under den seksuelle lavalder overvære et seksuelt forhold, der ikke ville være omfattet af reglen. Som eksempel kan nævnes gentagne befølinger af et mindre barn, som ligger lige under grænsen for at udgøre et seksuelt forhold. Det kan endvidere ikke antages, at børn skulle have særligt vanskeligt ved at fortælle om blufærdighedskrænkelse i form af at overvære et seksuelt forhold sammenlignet med blufærdighedskrænkelse f.eks. i form af de nævnte befølinger. Der kan således ikke generelt antages at være et større behov for en regel om udskudt forældelse i sager om at lade et barn under den seksuelle lavalder overvære et seksuelt forhold end i sager om andre former for blufærdighedskrænkelse.

Efter Straffelovrådets opfattelse er det i det hele taget vanskeligt at begrunde en afgrænsning af visse former for blufærdighedskrænkelse, hvor der i givet fald bør gælde en regel om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil den rigtige måde at implementere direktivets regel om forældelse af visse former for blufærdighedskrænkelse på denne baggrund være at lade reglen om udskydelse af forældelsesfristens begyndelse omfatte alle tilfælde af blufærdighedskrænkelse begået over for et barn under 15 år. Det bemærkes herved, at en sådan udskillelse af en delmængde af blufærdig-

hedskrænkelser på grundlag af forurettedes alder i forvejen kendes i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2, om varetægtsfængsling. En sådan regel vil f.eks. kunne formuleres således:

”For overtrædelse af denne lovs § 232 over for et barn under 15 år regnes forældelsesfristen dog tidligst fra den dag, den forurettede fylder 15 år.”

Hermed udskydes begyndelsestidspunktet for forældelsen kun til forurettedes fyldte 15. år. Alternativt vil ”overtrædelse af § 232 over for et barn under 15 år” kunne medtages i den eksisterende regel i straffelovens § 94, stk. 4, hvilket vil indebære en udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelsen indtil forurettedes fyldte 18. år. Dette alternativ vil indebære, at forældelsesfristen for blufærdighedskrænkelser over for en 15- eller 16-årig vil begynde at løbe på et tidligere tidspunkt end blufærdighedskrænkelser over for en 14-årig, og der vil efter omstændighederne kunne være tale om blufærdighedskrænkelser over for det samme barn som henholdsvis (f.eks.) 14-årig og 15-årig. Der vil imidlertid være en rimelig begrundelse for, at forældelsen i sådanne særlige tilfælde indtræder tidligere for den senere begående blufærdighedskrænkelser – nemlig at blufærdighedskrænkelser over for et barn under den seksuelle lavalder er en mere alvorlig forbrydelse end blufærdighedskrænkelser over for en person over den seksuelle lavalder.

Straffelovrådet har på denne baggrund i sit lovudkast medtaget modellen med udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse af blufærdighedskrænkelser over for et barn under 15 år indtil forurettedes fyldte 18. år.



## Kapitel 27

# Dansk straffemyndighed

### 1. Indledning

Grundlaget for dansk straffemyndighed i sager om seksualforbrydelser er i praksis normalt, at handlingen er foretaget i den danske stat, jf. straffelovens § 6, nr. 1.

Hvis en del af en lovovertrædelse er begået i den danske stat, er der dansk straffemyndighed for lovovertrædelsen i sin helhed, jf. straffelovens § 9, stk. 4, og forsøg og medvirken hører under dansk straffemyndighed, hvis forsøgs- eller medvirkenshandlingen er begået i Danmark, selv om forbrydelsen fuldbyrdes eller tilsigtes fuldbyrdes i udlandet, jf. straffelovens § 9, stk. 3.

Grundlaget for dansk straffemyndighed i sager om seksualforbrydelser, hvor ingen del af lovovertrædelsen er begået i den danske stat, er i praksis normalt gerningsmandens tilknytning til Danmark (gennem statsborgerskab eller bopæl mv.) og forbrydelsens strafbarhed på gerningsstedet, jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 1. I mangel af strafbarhed på gerningsstedet kan dansk straffemyndighed følge af, at såvel gerningsmanden som offeret har den nævnte tilknytning til Danmark (statsborgerskab eller bopæl mv.), jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra b.

Dette kapitel omhandler alene de regler om dansk straffemyndighed, som særligt angår sager om seksualforbrydelser. Disse regler har kun betydning, hvis de almindelige regler om dansk straffemyndighed, herunder navnlig § 6, nr. 1 (jf. § 9), og § 7, stk. 1, nr. 1, ikke fører til dansk straffemyndighed.

Dette kapitel angår således navnlig straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, om, at kravet om dobbelt strafbarhed fraviges bl.a. for visse seksualforbrydelser, som en gerningsmand med tilknytning til Danmark (gennem statsborgerskab eller bopæl mv.) begår i udlandet. Kapitlet angår endvidere straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4,

om dansk straffemyndighed bl.a. for visse seksualforbrydelser på grundlag af forurettedes tilknytning til Danmark (gennem statsborgerskab eller bopæl mv.).

## **2. Gældende ret og baggrunden herfor**

### **2.1. Den gældende bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a**

Straffelovens § 7, stk. 1, angår handlinger, som foretages inden for et fremmed myndighedsområde af en person, der på tidspunktet for sigtelsen har dansk indfødsret eller bopæl mv. i den danske stat. Bestemmelsen angår således en del af det aktive personalprincip (dvs. straffemyndighed, som bygger på gerningsmandens statsborgerskab mv.).

Efter bestemmelsens nr. 2, litra a, hører sådanne handlinger under dansk straffemyndighed, hvis gerningsmanden også på gerningstidspunktet havde den nævnte tilknytning til Danmark og handlingen omfatter seksuel udnyttelse af børn, menneskehandel eller kvindelig omskæring. Det er ikke et krav, at handlingen er strafbar efter lovgivningen på gerningsstedet, dvs. der gælder ikke noget krav om dobbelt strafbarhed.

Bestemmelsens henvisning til ”seksuel udnyttelse af børn” omfatter ifølge forarbejderne straffelovens §§ 222 og 223 a, herunder jf. § 224-226, § 230 og § 235.

Bestemmelsen omfatter således seksuelt forhold til et barn under 15 år, seksuelt forhold til en person under 18 år mod betaling eller løfte herom og optagelse af pornografiske fotografier, film eller lignende af en person under 18 år med forsæt til at udbrede materialet. Dette gælder også i tilfælde af uagtsomhed med hensyn til personens alder.

Bestemmelsen omfatter endvidere udbredelse af pornografiske fotografier, film eller lignende eller af andre pornografiske visuelle gengivelser af en person under 18 år, besiddelse heraf samt mod vederlag eller gennem internettet eller lignende at gøre sig bekendt med sådant materiale.

## **2.2. Den gældende bestemmelse i straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4**

Straffelovens § 7 a, stk. 1 og 2, angår handlinger, som foretages inden for et fremmed myndighedsområde, og som er rettet mod nogen, der på gerningstidspunktet har dansk indfødsret eller har bopæl mv. i den danske stat, hvis handlingen også er strafbar efter lovgivningen på gerningsstedet (dobbel strafbarhed) og efter dansk lovgivning kan medføre straf af fængsel i mindst 6 år. Bestemmelsen angår således en del af det passive personalprincip (dvs. straffemyndighed, som bygger på offerets statsborgerskab mv.).

Efter § 7, stk. 2, nr. 4, hører sådanne handlinger under dansk straffemyndighed, hvis handlingen omfatter en forbrydelse mod kønssædeligheden eller incest.

Efter forarbejderne henviser ”en forbrydelse mod kønssædeligheden” til straffelovens kapitel 24 og ”incest” til straffelovens § 210.

Som følge af strafferammekravet (strafmaksimum på mindst 6 år) omfatter bestemmelsen på denne baggrund seksuelt forhold til slægtning i nedstigende linje (§ 210, stk. 1, herunder jf. stk. 3), voldtægt (§ 216, herunder jf. §§ 224 og 225), tilsnigelse af samleje (§ 221, herunder jf. §§ 224 og 225), samleje med barn under 15 år (§ 222, herunder jf. §§ 224-226), optagelse af børnepornografi med forset til udbredelse (§ 230, herunder jf. § 226), udbredelse af børnepornografi (§ 235, stk. 1) og rekruttering eller udnyttelse af, at en person under 18 år deltager i en pornografisk forestilling (§ 235, stk. 1).

## **2.3. Bestemmelsernes tidligere indhold og tidligere ændringer af bestemmelserne**

### **2.3.1. Lovændringen i 2003**

Ved lov nr. 386 af 28. maj 2003 om ændring af straffeloven og udlændingeloven (Kvindelig omskæring) blev der indsat en bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 3, hvorefter handlinger foretaget inden for fremmed folkeretligt anerkendt statsområde begået af en person, der på gerningstidspunktet havde dansk indfødsret eller var bosat i den danske stat, hører under dansk straffemyndighed, selv om den ik-

ke er strafbar efter lovgivningen i det pågældende statsområde, når handlingen er omfattet af § 245 eller § 246, jf. § 245 a.

Bestemmelsen i straffelovens § 245 a angår med eller uden samtykke at bortskære eller på anden måde fjerne kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvis (kvindelig omskæring).

Om baggrunden for at fravige kravet om dobbelt strafbarhed i disse sager fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (jf. Folketingstidende 2002-2003, tillæg A, side 5527-28):

”Straffelovens krav om dobbelt strafbarhed med hensyn til handlinger, som foretages på andre staters område af danske statsborgere og personer, der er bosat i Danmark, bygger efter straffelovens forarbejder navnlig på den opfattelse, at statens interesse i at kræve, at danske statsborgere og herboende personer overholder danske straffebestemmelser i udlandet, generelt – med undtagelse af visse tilfælde, der er reguleret i straffelovens § 8 – kun foreligger som følge af, at den danske stat som udgangspunkt ikke udleverer sine egne statsborgere til strafforfølgning i udlandet, og derfor bl.a. af hensyn til den fremmede stat må påtage sig selv at straffe for visse handlinger begået i udlandet. Dette hensyn rækker imidlertid ifølge denne opfattelse ikke længere end til, at dansk straffemyndighed bør omfatte handlinger, som også er strafbare i det land, hvor de er begået.

Hertil kommer naturligvis det generelle forhold, at kravet om dobbelt strafbarhed indebærer, at borgerne kan indrette sig efter lovgivningen på opholdsstedet.

Kvindelig omskæring er en alvorlig forbrydelse mod piger og unge kvinder, og på grund af indgrebets karakter og den sociale sammenhæng, hvori det typisk foretages, er der – sammenholdt med den generelt øgede rejseaktivitet over landegrænserne – en særlig risiko for, at forbudet mod omskæring bliver omgået ved, at indgrebet med forældres eller andre herboende personers medvirken foretages under kortvarige ophold hos familie mv. i et land, hvor omskæring ikke er strafbart. Det må endvidere antages, at den forebyggende oplysningsindsats over for de berørte befolkningsgrupper her i landet vil kunne understøttes væsentligt, såfremt det i lovgivningen klart markeres, at forbudet mod kvindelig omskæring ikke kan omgås ved at sende pigen eller den unge kvinde til udlandet for at få indgrebet foretaget dér.

I lyset heraf og på baggrund af det, som i øvrigt er anført ovenfor under pkt. 3, finder Justitsministeriet, at straffelovens krav om dobbelt strafbarhed ikke bør gælde ved kvindelig omskæring.”

### **2.3.2. Lovændringen i 2006**

Ved lov nr. 540 af 8. juni 2006 om ændring af straffeloven (Dansk straffemyndighed ved seksuel udnyttelse af børn i udlandet) blev reglen om fravigelse af

kravet om dobbelt strafbarhed udvidet til også at omfatte nærmere opregnede strafbestemmelser om seksuel udnyttelse af børn.

De opregnede strafbestemmelser var §§ 222 og 223 a, herunder jf. § 224-226, § 230 og § 235.

Om baggrunden for at fravige kravet om dobbelt strafbarhed fremgår bl.a. følgende af forarbejderne (jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 6492-93):

”Som det er anført ovenfor, er det Jurisdiktionsudvalgets opfattelse, at kravet om dobbelt strafbarhed er et grundlæggende strafferetligt princip, og at der kan anføres en række forhold, som kan tale for, at princippet kun bør fraviges, hvis der foreligger særlige omstændigheder, eller der i øvrigt er et særligt behov herfor.

Justitsministeriet er enig i disse synspunkter. Justitsministeriet finder således også, at der bør udvises forsigtighed i forhold til at fravige princippet om dobbelt strafbarhed som forudsætning for at kunne pådømme handlinger foretaget i udlandet af personer med dansk tilknytning. Samtidig er det som anført af udvalget væsentligt at være opmærksom på, at på områder, hvor der i international sammenhæng er bred tilslutning til at anse bestemte handlinger som så alvorlige, at der bør kunne strafforfølges uden hensyn til lovgivningen i gerningslandet, foreligger der ofte mellemfolkelige overenskomster, der forpligter de tiltrædende stater til at kunne retsforfølge.

Som udvalget nærmere har redegjort for, er der for så vidt angår handlinger, der indebærer seksuelt misbrug af børn, tale om et område, hvor et beskyttelsesbehov allerede er bredt anerkendt i international sammenhæng i kraft af en række instrumenter, der i varierende grad forpligter de tiltrædende stater til at sikre beskyttelsen af børn mod seksuel udnyttelse, herunder via strafferetlige tiltag. De pågældende internationale instrumenter er imidlertid ikke mellemfolkelige overenskomster af en sådan karakter, at dansk straffemyndighed uden hensyn til kravet om dobbelt strafbarhed ville følge af straffelovens § 8, nr. 5. Som fremhævet af udvalget vil en lovgivning, hvorefter personer med dansk tilknytning, som foretager seksuel udnyttelse af børn i udlandet, undergives dansk straffemyndighed uafhængig af kravet om dobbelt strafbarhed, være på linje med de internationale instrumenter, selv om instrumenterne ikke forpligter de tiltrædende stater til have straffemyndighed.

En sådan regulering vil indebære, at personer med dansk tilknytning ikke vil kunne udnytte en eventuel manglende strafferetlig regulering i udlandet, idet retsforfølgning i Danmark vil kunne indledes uafhængig af, om der foreligger dobbelt strafbarhed. Reguleringen vil således sikre, at Danmark bidrager mere effektivt til at realisere målene med de internationale konventioner mv. på området.

På den baggrund er der i relation til seksuel udnyttelse af børn i udlandet efter Justitsministeriets opfattelse tale om et område, hvor der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der er grundlag for at fravige det almindelige krav om dobbelt strafbarhed som betingelse for dansk jurisdiktion i forhold til handlinger foretaget i udlandet af personer med dansk tilknytning.”

Om Jurisdiktionsudvalgets overvejelser fremgår bl.a. følgende (jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 6489):

”Baggrunden for kravet om dobbelt strafbarhed er et grundlæggende hensyn til at sikre forudsigelighed samt indretningssynspunkter, idet en person i almindelighed bør kunne regne med, at vedkommende ikke senere kan strafforfølges, hvis der er handlet i overensstemmelse med den lovgivning, der gælder i det land, hvor handlingen er foretaget.

Udvalget bemærker endvidere, at en fravigelse af kravet om dobbelt strafbarhed i et vist omfang kan opfattes som indblanding i gerningslandets forhold, og at der i forbindelse med overvejelser om at fravige princippet tillige bør indgå hensynet til det samspil mellem flere landes lovgivning, der er indbygget i princippet, herunder spørgsmålet om hvordan man fra dansk side i givet fald ville se på tilsvarende fravigelser i andre landes lovgivning. Hvis andre lande generelt ophævede kravet om dobbelt strafbarhed i deres lovgivning, ville det således betyde, at udlændinge senere ville kunne straffes i deres hjemland for handlinger, der fuldt lovligt er foretaget under ophold i Danmark, eksempelvis homoseksuelt forhold mellem voksne.”

Om den nærmere udformning af fravigelsen af kravet om dobbelt strafbarhed fremgår bl.a. følgende (jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 6493-94):

”Justitsministeriet finder (...) ligesom udvalget, at den særlige jurisdiktionsbestemmelse bør omfatte overtrædelse af straffelovens § 222, der omhandler samleje med et barn under den seksuelle lavalder. Sidestillet hermed bør også i jurisdiktionsmæssig henseende være tilfælde, hvor den seksuelle udnyttelse har haft karakter af anden kønslig omgængelse end samleje, jf. § 224, og tilfælde, hvor udnyttelsen er rettet mod en person af samme køn, jf. § 225. Derfor foreslås det, at der i tilknytning til en særlig jurisdiktionsregel i forhold til § 222 fastlægges en tilsvarende jurisdiktionsbestemmelse for handlinger omfattet af straffelovens § 224, jf. § 222 og § 225, jf. § 222.

Bestemmelsen vil indebære, at en dansk statsborger eller en person, der er bosat i Danmark, vil kunne straffes her i landet, hvis vedkommende i udlandet har samleje eller anden kønslig omgængelse med en person under 15 år – uanset om dette ikke er strafbart efter gerningslandets lovgivning. Bestemmelsen vil således bl.a. sikre dansk straffemyndighed i tilfælde af ”sex-turisme”, hvor herboende personer tager på ferieophold i f.eks. afrikanske eller asiatiske lande, der har en lavere seksuel lavalder end i Danmark, med det formål at kunne foretage seksuelle aktiviteter, der efter dansk lovgivning er strafbare.

Den foreslåede bestemmelse sonderer ikke mellem de forskellige formål, der kan være med, at den pågældende opholder sig i gerningslandet. Bestemmelsen vil således også indebære, at der kan ske retsforfølgning i Danmark i et tilfælde, hvor eksempelvis en dansk statsborger under skoleophold i Island har frivilligt samleje med en pige på 14 år – også selv om dette ikke er strafbart efter islandsk

ret, hvor den seksuelle lavalder er 14 år. Det er forudsat i den forbindelse, at der i overensstemmelse med sædvanlig praksis meddeles tiltalefrafald, hvis der er tale om et frivilligt seksuelt forhold mellem to unge uden stor aldersforskel.

Justitsministeriet er endvidere enig med udvalget i, at den særlige jurisdiktionsbestemmelse bør omfatte børneprostitution efter straffelovens § 223 a. Denne bestemmelse er ligesom § 222 udtryk for seksuel udnyttelse af mindreårige og omhandler en situation, der ofte forbindes med aktiviteter udøvet som led i ”sex-turisme”.

Også i forhold til børneprostitution bør jurisdiktionsbestemmelsen finde anvendelse, uanset om kunden har samleje eller anden kønslig omgængelse med barnet, og uanset om den børneprostituerede er af modsatte eller samme køn som kunden. I tilknytning til en særlig jurisdiktionsbestemmelse i forhold til § 223 a foreslås derfor en tilsvarende jurisdiktionsregel for handlinger omfattet af straffelovens § 224, jf. § 223 a og § 225, jf. § 223 a.

I det omfang en overtrædelse af § 223 a er rettet mod et barn under 15 år, vil § 222, eventuelt jf. § 224 eller § 225, tillige være anvendelig. Da disse bestemmelser er omfattet af den foreslåede særlige jurisdiktionsregel, vil tilføjelsen af § 223 a især have betydning i de tilfælde, hvor børneprostitutionen vedrører en person i aldersgruppen 15-17 år.

Straffelovens § 226 omhandler den situation, hvor straf efter bl.a. §§ 222, 223 a, 224 og 225 afhænger af den krænkede persons alder, og hvor gerningsmanden har handlet uden kendskab til den pågældendes alder, således at forholdet ikke kan tilregnes ham som forsætligt. I disse tilfælde kan der efter § 226 anvendes en forholdsvis mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet uagtsomt.

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at de hensyn, der bærer et ønske om at kunne retsforfølge i Danmark i tilfælde af seksuel udnyttelse af børn i udlandet i forbindelse med ”sex-turisme”, gør sig gældende både i forhold til forsætlige og uagtsomme overtrædelser af de omhandlede bestemmelser. En dækkende jurisdiktionsbestemmelse i relation til de pågældende overtrædelser bør derfor muliggøre retsforfølgning i Danmark uden krav om dobbelt strafbarhed også i de tilfælde, hvor det alene er muligt at bevise, at gerningsmanden har handlet uagtsomt i relation til offerets alder. Det foreslås derfor, at der i opregningen i den særlige jurisdiktionsbestemmelse også henvises til straffelovens § 226. (...)

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig udvalgets forslag om, at kravet om dobbelt strafbarhed tillige bør fraviges i forhold til overtrædelse af straffelovens § 230 om anvendelse af børn og unge under 18 år som pornomodeller. Handlinger omfattet af straffelovens § 230 indeholder på samme måde som børneprostitution et element af misbrug, der vil kunne foretages som led i ”sex-turisme”. En særlig jurisdiktionsbestemmelse for disse overtrædelser vil således eksempelvis indebære, at en dansk instruktør af pornografiske film ikke kan unddrage sig strafansvar ved at flytte sine filmoptagelser til et land, hvor brug af mindreårige lokale pornomodeller ikke kan straffes.

I det omfang de anvendte pornomodeller er under 15 år, vil straffelovens § 222, eventuelt jf. § 224 eller § 225 være anvendelig. Som nævnt foreslås disse bestemmelser omfattet af den særlige jurisdiktionsbestemmelse. En opregning, hvori også overtrædelse af § 230 indgår, vil således navnlig sikre, at der også er dansk straffemyndighed i tilfælde, hvor de anvendte pornomodeller er i aldersgruppen 15-17 år.

For så vidt angår den øvrige del af de bestemmelser, der kan være relevante ved seksuelt misbrug af børn, finder Justitsministeriet ligesom udvalget ikke grundlag for at medtage disse under den foreslåede særlige jurisdiktionsmæssige regulering. Justitsministeriet er enig med Jurisdiktionsudvalget i, at der bør lægges vægt på, at de pågældende bestemmelser enten vedrører seksuelt misbrug generelt og ikke kun seksuelt misbrug af børn eller vedrører handlinger, der ikke i praksis har sammenhæng med den situation, at en person med dansk tilknytning tager til udlandet for under midlertidigt ophold dér at foretage handlinger, som vedkommende ikke lovligt kan foretage her i landet.”

Udvidelsen til også at omfatte udbredelse og besiddelse af børnepornografi skete under lovforslagets behandling i Folketinget. Retsudvalgets betænkning over lovforslaget indeholder ingen begrundelse for udvidelsen, men ordføreren for Socialdemokratiet, som fremsatte det pågældende ændringsforslag, udtalte under 1. behandlingen af lovforslaget bl.a. følgende (Folketingstidende 2005-2006, forhandlingerne, side 5937-38):

”Men vi mener dog, at forslaget har en alvorlig mangel. Vi har svært ved at forstå, hvorfor straffelovens § 235 om besiddelse af børneporno ikke er medtaget i forslaget. I Danmark har vi jo gennem længere tid styrket indsatsen mod børneporno. Som jeg omtalte tidligere, har bl.a. tidligere SR-regeringer – og denne regering har fortsat det – givet rigspolitiet bedre muligheder for at efterforske den her afskyelighed. Teleudbydere og internetudbydere har sat advarsler op på deres hjemmesider og på deres servere, der giver sådan en pop up-advarsel, når man nærmer sig de her afskyelige sider. Målt på antallet af gange om dagen, de her advarsler popper op og udløses – her taler vi altså om tusindvis af gange – er interessen for besiddelse af børneporno desværre enorm.

Samtidig er besiddelsen af børneporno en usædvanlig alvorlig forbrydelse. Hvorfor er den det? Jo, fordi den seksuelle udnyttelse af det lille barn fastholdes på billedet til glæde for de afskyelige typer, som har vanvittige tanker om, hvad de kan tillade sig at gøre med børn. Derfor mener vi i Socialdemokratiet, at lovforslaget skal ændres, og at straffelovens § 235 om besiddelse af børneporno skal medtages i den endelige udgave af lovforslaget.”

Endvidere fremgår af justitsministerens besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål nr. 1 vedrørende lovforslaget bl.a. følgende:

”Det fremsatte lovforslag er udformet i overensstemmelse med anbefalingerne i delbetænkning nr. 1470/2006 fra Jurisdiktionsudvalget, herunder med hensyn til afgrænsningen af de bestemmelser, hvor kravet om dobbelt strafbarhed bør fraviges. Som der nærmere er redegjort for i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 4, er det Jurisdiktionsudvalgets grundlæggende opfattelse, at der bør udvises tilbageholdenhed med at fravige det almindelige princip om dobbelt strafbarhed, og at der derfor bør foretages en snæver afgrænsning af, hvilke bestemmelser der



bør være omfattet af en udvidet jurisdiktionsbestemmelse vedrørende ”sex-turisme”.

Lovforslaget omfatter straffelovsovertrædelser, der vedrører direkte seksuelt misbrug af børn, og som efter deres karakter kan have en sammenhæng med, at en person med dansk tilknytning tager til udlandet med henblik på dér at foretage handlinger, som vedkommende ikke lovligt kan foretage her i landet.

§ 235 omfatter forhold, der er fjernere i forhold til den konkrete krænkelse af barnet eller den unge, hvilket ud fra de ovenfor nævnte synspunkter kan tale imod at medtage bestemmelsen i opregningen af straffelovsovertrædelser, der er undergivet en særlig jurisdiktionsmæssig regulering.

Jeg vil imidlertid ikke have afgørende indvendinger imod et eventuelt ændringsforslag som angivet ovenfor.”

### 2.3.3. Lovændringen i 2008

Ved lov nr. 490 af 17. juni 2008 om ændring af straffeloven og forskellige andre love (Dansk straffemyndighed) blev straffelovens regler om dansk straffemyndighed nyaffattet.

I den forbindelse blev den hidtil gældende bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 3, videreført med redaktionelle ændringer som § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, jf. Folketingsstidende 2007-2008, 2. samling, tillæg A, side 583-84:

”Det foreslåede *nr. 2, litra a*, viderefører med redaktionelle ændringer den gældende bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 3, om dansk straffemyndighed i forhold til visse alvorlige forbrydelser foretaget i udlandet af personer med tilknytning til Danmark, selv om handlingen ikke er strafbar i gerningslandet. Det er (...) som hidtil en betingelse for at fravige kravet om dobbelt strafbarhed i de nævnte tilfælde, at gerningsmandens tilknytning til Danmark foreligger på gerningstidspunktet (og fortsat foreligger på sigtelsestidspunktet).

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 3, indeholder en opregning af de bestemmelser i straffeloven, i forhold til hvilke der ikke stilles krav om dobbelt strafbarhed. Det foreslåede litra a indeholder ikke en sådan opregning af lovbestemmelser, men henviser i stedet til karakteren af de pågældende lovovertrædelser (seksuel udnyttelse af børn og kvindelig omskæring). Der er alene tale om en lovteknisk forenkling, og der er ikke tilsigtet nogen ændring af bestemmelsens anvendelsesområde. Kravet om dobbelt strafbarhed for så vidt angår straffemyndighed i forhold til udlandshandlinger foretaget af personer med tilknytning til Danmark vil efter den foreslåede bestemmelse således (som efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 7, stk. 3) kun kunne fraviges i forhold til handlinger omfattet af straffelovens § 222, § 223 a, § 224, jf. § 222 eller § 223 a, § 225, jf. § 222 eller § 223 a, § 226, § 230, § 235, § 245 a eller § 246, jf. § 245 a.”

Endvidere blev § 7 a, stk. 1 og 2, indført som nye bestemmelser, jf. Folketingstidende 2007-2008, 2. samling, tillæg A, side 585:

”Den foreslåede bestemmelse vedrører dansk straffemyndighed i forhold til handlinger, som er foretaget i udlandet og er rettet mod personer med tilknytning til Danmark (det passive personalprincip). De foreslåede stk. 1 og stk. 2 er nye og tilsigter en udvidet beskyttelse af ofre (forurettede) med dansk tilknytning. Det foreslåede stk. 3 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende bestemmelse i straffelovens § 8, nr. 3.

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 8, nr. 3, omfatter efter sin ordlyd personer, der har dansk indfødsret eller er bosat i den danske stat. Med forslaget til straffelovens § 7 a udvides personkredsen til også at omfatte personer, som har *lignende fast ophold* her i landet, jf. om dette udtryk ovenfor bemærkningerne til forslaget til straffelovens § 7.

Straffemyndighed efter den gældende bestemmelse forudsætter, at forurettedes tilknytning til Danmark i form af statsborgerskab mv. foreligger på *gerningstidspunktet*. Det foreslås, at dette kommer til at fremgå udtrykkeligt af loven.

Med de foreslåede *stk. 1 og stk. 2* udvides området for dansk straffemyndighed på grundlag af det passive personalprincip til også at omfatte handlinger af en vis grovhed, der er rettet mod den nævnte personkreds, når handlingen er foretaget *inden for* et fremmed myndighedsområde, jf. om dette udtryk ovenfor bemærkningerne til forslaget til straffelovens § 6.

Dansk straffemyndighed er efter forslaget betinget af, at forholdet også er strafbart efter lovgivningen på gerningsstedet (dobbelt strafbarhed).

Det er endvidere en betingelse, at forholdet efter dansk lovgivning kan medføre straf af fængsel i mindst 6 år. Dansk straffemyndighed efter den foreslåede bestemmelse kræver derimod ikke, at forholdet er omfattet af en bestemt strafferamme efter lovgivningen på gerningsstedet. Denne strafferamme vil imidlertid have betydning ved udmålingen af den konkrete straf, jf. forslaget til straffelovens § 10, stk. 2.

Det er herudover en betingelse, at der er tale om en alvorlig lovovertrædelse i form af forsætligt drab (straffelovens § 237), grov vold (straffelovens § 245 og § 246, jf. § 245), frihedsberøvelse (straffelovens § 261) eller røveri (straffelovens § 288), en almenfarlig forbrydelse (straffelovens kapitel 20, herunder f.eks. § 180 om brandstiftelse og § 183 om sprængning), en forbrydelse mod kønssædeligheden (straffelovens kapitel 24, herunder f.eks. § 216 om voldtægt, § 222 om samleje med barn under 15 år og § 230 om børnepornografiske optagelser), incest (straffelovens § 210) eller kvindeligt omskæring (straffelovens § 245 a og § 246, jf. § 245 a). (...)

De foreslåede stk. 1 og 2 tager navnlig sigte på tilfælde, hvor gerningsmanden ikke har den ovennævnte tilknytning til Danmark. Bestemmelserne omfatter imidlertid også tilfælde, hvor gerningsmanden *har* dansk tilknytning. I de tilfælde vil dansk straffemyndighed (når også forurettede har dansk tilknytning) imidlertid også kunne støttes på ovennævnte forslag til straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra b, der ikke kræver dobbelt strafbarhed. (...)

Det er ingen betingelse for at anvende den foreslåede bestemmelse i § 7 a, at gerningsmanden var bekendt med, at forurettede havde den nævnte tilknytning til Danmark.”

### 2.3.4. Lovændringen i 2012

Ved lov nr. 275 af 27. marts 2012 om ændring af straffeloven (Udvidet definition af menneskehandel mv.) blev ”menneskehandel” indsat i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a.

Om baggrunden herfor fremgår bl.a. følgende af forarbejderne, jf. pkt. 3.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 57 (2011-12):

”Det følger af direktivets artikel 10, at hver enkelt medlemsstat skal sørge for at have straffemyndighed i forhold til menneskehandel, der begås af en statsborger i den pågældende medlemsstat, uanset om forholdet er strafbart på gerningsstedet eller ej (det vil sige uden krav om dobbelt strafbarhed).

Som det fremgår af direktivet, er der i international sammenhæng enighed om at anse menneskehandel som en så alvorlig krænkelse af den forurettedes personlige frihed, at strafforfølgning bør være mulig uafhængig af gerningslandets lovgivning. Direktivet er imidlertid ikke bindende for Danmark, og direktivets jurisdiktionsbestemmelser har således ikke karakter af internationale bestemmelser, ifølge hvilke Danmark er forpligtet til at have straffemyndighed, jf. herved straffelovens § 8, nr. 5. Retsforfølgning i Danmark kan således ikke med henvisning til denne bestemmelse gennemføres uafhængigt af, om den pågældende handling er strafbar i gerningslandet.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at der, når det kommer til handel med mennesker, er tale om et område, hvor der gælder et særligt beskyttelsesbehov. Der bør derfor sikres en effektiv retshåndhævelse i forhold til overtrædelser af straffelovens § 262 a i udlandet, når gerningsmanden i kraft af sit statsborgerskab, bopæl mv. har tilknytning til den danske stat. Danske statsborgere bør således ikke i udlandet lovligt kunne begå så grove strafbare handlinger, som handel med mennesker udgør, uden mulighed for retsforfølgning i Danmark.

Det foreslås derfor, at menneskehandel i overensstemmelse med direktivet – på linje med seksuelt misbrug af børn og kvindelig omskæring – undtages fra kravet om dobbelt strafbarhed i straffelovens § 7, stk. 1, for så vidt angår gerningsmænd, som også på gerningstidspunktet havde dansk indfødsret eller bopæl eller fast opholdssted i Danmark.”

Det direktiv, som der henvises til, er Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/36 af 5. april 2011 om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofre herfor. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

### **3. EU-retlige og internationale forpligtelser**

**3.1.** Efter artikel 8, stk. 1, litra b, i Rådets rammeafgørelser nr. 68/2004 af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi er EU's medlemsstater forpligtet til som udgangspunkt at fastlægge straffemyndighed med hensyn til de forbrydelser, der er omfattet af rammeafgørelsen, når gerningsmanden er statsborger i den pågældende medlemsstat.

Efter artikel 8, stk. 2, kan en medlemsstat dog beslutte, at den ikke eller kun i særlige tilfælde eller under særlige omstændigheder vil anvende de regler om straffemyndighed, der er fastsat i stk. 1, litra b, når lovovertrædelsen er begået uden for dens område. Medlemsstater, der beslutter at anvende artikel 8, stk. 2, skal efter artikel 8, stk. 4, underrette Generalsekretariatet for Rådet og Kommissionen herom.

Danmark meddelte i medfør heraf meddelt Generalsekretariatet for Rådet og Kommissionen, at dansk straffemyndighed i disse tilfælde betinges af, at forholdet også er strafbart efter lovgivningen i det land, hvor forholdet blev begået (dobbelt strafbarhed).

Rammeafgørelsen omfatter rekruttering mv. af en person under 18 år til prostitution eller en pornografisk forestilling, seksuelt forhold til en person under 18 år, hvor der gøres brug af tvang, magt eller trusler, betales for personens deltagelse, eller der er tale om misbrug af en anerkendt position med hensyn til tillid, myndighed eller indflydelse i forhold til personen, samt fremstilling, udbredelse og besiddelse af børnepornografi.

Som det fremgår af afsnit 1.3.2 ovenfor, har Danmark efterfølgende afskaffet kravet om dobbelt strafbarhed for så vidt angår visse af disse forbrydelser.

**3.2.** Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2011/92 af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi træder i stedet for rammeafgørelsen om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi for så vidt angår de medlemsstater, som er omfattet

af direktivet. Danmark er som følge af sit forbehold vedrørende retlige og indre anliggender ikke omfattet af direktivet.

Efter direktivets artikel 17, stk. 1, litra b, og stk. 4, er de medlemsstater, der er omfattet af direktivet, forpligtet til at fastlægge straffemyndighed med hensyn til visse af de forbrydelser, der er omfattet af direktivet, når gerningsmanden er statsborger i den pågældende medlemsstat, uanset om gerningerne er strafbare på gerningsstedet.

Det gælder for seksuelt forhold til et barn under den seksuelle lavalder, seksuelt forhold til en person under 18 år, hvor en anerkendt position med hensyn til tillid, myndighed eller indflydelse i forhold til barnet misbruges, betales for personens deltagelse, hvor en særligt værgeløs persons situation misbruges, navnlig som følge af et psykisk eller fysisk handicap eller en afhængighedssituation, eller hvor der gøres brug af tvang, magt eller trusler, rekruttering mv. af en person under 18 år til prostitution eller en pornografisk optræden samt fremstilling af børnepornografi.

For de øvrige forbrydelser, der er omfattet af direktivet, må straffemyndighed derimod gerne betinges af dobbelt strafbarhed. Det gælder at lade et barn under den seksuelle lavalder overvære et seksuelt forhold, at overvære en pornografisk optræden med en person under 18 år samt udbredelse og besiddelse af børnepornografi.

Direktivet skal være gennemført i national ret senest den 18. december 2013.

**3.3.** Efter artikel 25, stk. 4, i Europarådets konvention af 25. oktober 2007 om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug er de kontraherende stater forpligtet til at fastsætte straffemyndighed for visse af de forbrydelser, der er omfattet af konventionen, når gerningsmanden er statsborger i den pågældende konventionsstat, uanset om gerningerne er strafbare på gerningsstedet.

Det drejer sig om seksuelt forhold til et barn under den seksuelle lavalder, seksuelt forhold til en person under 18 år, hvor der gøres brug af tvang, magt eller trusler, hvor der sker misbrug af et tillidsforhold til, autoritet over eller indflydelse på personen, herunder inden for familiens rammer, betales for personens deltagelse,

eller hvor der sker misbrug af personens særligt sårbare situation, særligt på grund af personens psykiske eller fysiske handicap eller afhængighedsforhold, rekruttering mv. af en person under 18 år til prostitution eller en pornografisk optræden samt fremstilling af børnepornografi.

Efter konventionens artikel 25, stk. 2, skal de kontraherende stater ”bestræbe sig på” at fastsætte straffemyndighed med hensyn til strafbare handlinger omfattet af konventionen, når den strafbare handling er begået mod en af den kontraherende stats statsborgere eller en person, som har sin faste bopæl på den kontraherende stats område. Der er tale om en hensigtserklæring, som ikke pålægger de kontraherende stater retlige forpligtelser.

Danmark ratificerede konventionen den 18. november 2009, og konventionen trådte i kraft den 1. juli 2010.

I det omfang straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, ikke opfylder konventionens krav til dansk straffemyndighed, vil der være dansk straffemyndighed efter straffelovens § 8, nr. 5, hvorefter handlinger, som foretages uden for den danske stat, hører under dansk straffemyndighed, når handlingen er omfattet af en international bestemmelse, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at have straffemyndighed.

Dansk straffemyndighed over danske statsborgere, der i udlandet overtræder straffelovens § 210, stk. 1 (herunder jf. stk. 3), §§ 216, 218 eller 220 (herunder jf. §§ 224 eller 225) over for en person under 18 år, § 223, stk. 1, eller § 235 a, stk. 1, er dermed i kraft af straffelovens § 8, nr. 5, jf. konventionens artikel 25, stk. 1, litra d, og stk. 4, ikke betinget af, at handlingen er strafbar på gerningsstedet (dvs. der gælder ikke noget krav om dobbelt strafbarhed). Det samme gælder med hensyn til rekruttering mv. af en person under 18 år til prostitution, hvis forholdet ikke har karakter af menneskehandel, jf. straffelovens § 262 a, stk. 2. Hvis forholdet har karakter af menneskehandel, følger det af straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, som affattet ved lov nr. 275 af 27. marts 2012, at der ikke gælder noget krav om dobbelt strafbarhed.

## 4. Fremmed ret

### 4.1. Norsk ret

Den gældende norske straffelov er fra 1902 (lov nr. 10 af 22. maj 1902 med senere ændringer). Der er i 2005 vedtaget en ny norsk straffelov (lov nr. 28 af 20. maj 2005 med senere ændringer), som skal erstatte straffeloven fra 1902. Den nye straffelov af 2005 med senere ændringer er imidlertid endnu ikke trådt i kraft.

Efter § 12, stk. 1, nr. 3, litra a, i den endnu gældende norske straffelov fra 1902 er der norsk straffemyndighed for de fleste seksualforbrydelser foretaget i udlandet af en norsk statsborger eller en person, som er hjemmehørende i Norge, uanset om handlingen er strafbar på gerningsstedet. Der gælder dog et krav om dobbelt strafbarhed for blufærdighedskrænkelser og udbredelse af voksenpornografi.

Efter § 12, stk. 1, nr. 4, litra a, er der endvidere norsk straffemyndighed for handlinger foretaget i udlandet af en udlænding, uanset om handlingen er strafbar på gerningsstedet, hvis handlingen omfatter voldtægt, seksuelt forhold ved misbrug af stilling, afhængighedsforhold eller tillidsforhold, seksuelt forhold mellem en ansat og en person optaget i en institution under kriminalforsorgen eller barneværet eller seksuelt forhold til et barn under 14 år.

Reglerne om norsk straffemyndighed for de fleste seksualforbrydelser foretaget i udlandet af en norsk statsborger eller en person, som er hjemmehørende i Norge, uanset om handlingen er strafbar på gerningsstedet, er videreført i § 5, stk. 1, nr. 9, i den nye norske straffelov fra 2005. Efter straffeloven af 2005 omfatter dette tillige blufærdighedskrænkelser over for et barn under 16 år.

Reglerne om norsk straffemyndighed for visse grove seksualforbrydelser foretaget i udlandet af en udlænding, uanset om handlingen er strafbar på gerningsstedet, erstattes i straffeloven fra 2005 af en ny regel i § 5, stk. 5, om norsk straffemyndighed for forbrydelser med et strafmaksimum på mindst 6 års fængsel, uanset om handlingen er strafbar på gerningsstedet, hvis forurettede er norsk statsborger eller bosat i Norge. De seksualforbrydelser, der opfylder strafferammenkravet, er bestemmelserne om voldtægt (§§ 291-294), misbrug af overmagtsfor-

hold og lignende (§ 295), seksuel omgang med indsatte mv. i institution (§ 296), voldtægt af barn under 14 år (§§ 299-301), seksuel omgang med barn mellem 14 og 17 år (§§ 302 og 303), incest og seksuel omgang mellem andre nærtstående (§§ 312 og 314) og hallikvirksomhed (dvs. rufferi og mellemmandsvirksomhed med hensyn til prostitution) (§ 315).

## 4.2. Svensk ret

Efter kapitel 2 § 2, stk. 4, i den svenske straffelov fraviges kravet om dobbelt strafbarhed for følgende forbrydelser:

- Voldtægt, seksuel tvang og seksuel udnyttelse af person i afhængighedsforhold, som begås over for en person under 18 år.
- Voldtægt mod barn, seksuel udnyttelse af barn eller seksuelt overgreb mod barn. Disse forbrydelser omfatter navnlig seksuelt forhold til barn under 15 år eller til barn på 15-17 år, som er gerningsmandens afkom eller opfostres af gerningsmanden.
- Grov udnyttelse af barn til seksuel posering.
- Koplari (dvs. rufferi og mellemmandsvirksomhed med hensyn til prostitution), som begås over for en person under 18 år.
- Menneskehandel.
- Fremstilling af børnepornografi.

I betænkningen fra 2010 om lovgivningen om seksualforbrydelser (SOU 2010:71 *Sexualbrottslagstiftningen – utvärdering og reformförslag*) overvejes bl.a., hvilke lovændringer en svensk tiltrædelse af Europarådets konvention af om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug vil nødvendiggøre. Det vurderes, at en svensk tiltræden vil nødvendiggøre, at kravet om dobbelt strafbarhed yderligere fraviges for følgende forbrydelser (jf. SOU 2010:71 side 447-51):

- Køb af seksuel handling af barn (dvs. seksuelt forhold til en person under 18 år mod betaling eller løfte herom).
- Udnyttelse af barn til seksuel posering (og ikke kun grov udnyttelse af barn til seksuel posering).



## 5. Straffelovrådets overvejelser

**5.1.** Straffelovrådet bemærker indledningsvis, at de regler om dansk straffemyndighed, som rådet overvejer i dette kapitel, har begrænset praktisk betydning.

Som nævnt i afsnit 1 ovenfor er grundlaget for dansk straffemyndighed i sager om seksualforbrydelser således i praksis normalt, at handlingen er foretaget i den danske stat, jf. straffelovens § 6, nr. 1. Det bemærkes herved også, at hvis en del af en lovovertrædelse er begået i den danske stat, er der dansk straffemyndighed for lovovertrædelsen i sin helhed, jf. straffelovens § 9, stk. 4, og at forsøg og medvirken hører under dansk straffemyndighed, hvis forsøgs- eller medvirkenshandlingen er begået i Danmark, selv om forbrydelsen fuldbyrdes eller tilsigtes fuldbyrdes i udlandet, jf. straffelovens § 9, stk. 3.

Endvidere er grundlaget for dansk straffemyndighed i sager om seksualforbrydelser, hvor ingen del af lovovertrædelsen er begået i den danske stat, i praksis normalt gerningsmandens tilknytning til Danmark (gennem statsborgerskab eller bopæl mv.) og forbrydelsens strafbarhed på gerningsstedet, jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 1. I mangel af strafbarhed på gerningsstedet kan dansk straffemyndighed følge af, at såvel gerningsmanden som offeret har den nævnte tilknytning til Danmark (statsborgerskab eller bopæl mv.), jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra b.

De særlige regler i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, om, at kravet om dobbelt strafbarhed fraviges bl.a. for visse seksualforbrydelser, som en gerningsmand med tilknytning til Danmark (gennem statsborgerskab eller bopæl mv.) begår i udlandet, får således kun betydning, hvis gerningen ikke er strafbar på gerningsstedet og offeret heller ikke har den nævnte tilknytning til Danmark (statsborgerskab eller bopæl mv.).

Tilsvarende får den særlige regel i straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4, om dansk straffemyndighed på grundlag af forurettedes tilknytning til Danmark (gennem statsborgerskab eller bopæl mv.) kun betydning, hvis en gerningsmand uden en sådan tilknytning (statsborgerskab eller bopæl mv.) til Danmark efter gernings-tidspunktet kommer til Danmark uden at erhverve bopæl mv. i Danmark og ikke udleveres til den stat, hvor forbrydelsen er begået.

**5.2.** Efter Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug er Danmark forpligtet til at fastsætte dansk straffemyndighed for en række seksualforbrydelser over for børn under 18 år, som danske statsborgere begår i udlandet, uanset om handlingen er strafbar på gerningsstedet. EU-direktivet fra 2011 (som ikke gælder for Danmark) er på dette punkt identisk med konventionen.

Danmark har opfyldt sine forpligtelser efter Europarådskonventionen dels gennem den særlige regel i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, dels gennem den generelle regel i straffelovens § 8, nr. 5.

I tillæg til, hvad Danmark er folkeretligt forpligtet til, fraviger straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, også kravet om dobbelt strafbarhed i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi (straffelovens § 235) og i tilfælde af uagtsomhed med hensyn til forurettedes alder (straffelovens § 226) i relation til aldersgrænserne i straffelovens § 222, § 223 a og § 230.

**5.3.** Straffelovrådet har på denne baggrund overvejet reglen i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, om fravigelse af kravet om dobbelt strafbarhed i bl.a. sager om seksuel udnyttelse af børn.

Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for at foreslå indholdsmæssige ændringer af den gældende retstilstand, som i det væsentlige bygger på internationale forpligtelser.

Dette gælder dog ikke fravigelsen af kravet om dobbelt strafbarhed i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi samt om seksuel udnyttelse af børn og unge i tilfælde af uagtsomhed med hensyn til barnets eller den unges alder.

Der kan argumenteres for, at fravigelsen af kravet om dobbelt strafbarhed i disse situationer ikke har lige så stærke grunde for sig som med hensyn til de øvrige bestemmelser om seksuelt misbrug af børn og unge. Udbredelse og besiddelse af børnepornografi er udtryk for en efterfølgende udnyttelse af materiale, hvor der oprindeligt kan være foregået et seksuelt misbrug af et barn, som gerningsmanden til udbredelsen eller besiddelsen af børnepornografi imidlertid ikke er ansvarlig

for. I tilfælde af uagtsomhed med hensyn til forurettedes alder er der tale om en væsentligt mindre alvorlig forbrydelse, end når gerningsmanden i det hele har handlet forsætligt.

Straffelovrådet har dog ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå ændringer af den gældende retstilstand, der på dette punkt bygger på en lovændring fra 2006, herunder et ændringsforslag, som blev vedtaget under Folketingets behandling af lovforslaget.

Straffelovrådet har heller ikke fundet grundlag for at foreslå at udvide reglerne om fravigelse af kravet om dobbelt strafbarhed til at omfatte yderligere seksualforbrydelser. Rådet lægger i den forbindelse bl.a. vægt på, at kravet om dobbelt strafbarhed er et grundlæggende princip, som kun bør fraviges, hvis tungtvejende grunde taler for det, og at de hensyn, som begrunder de særlige regler i sager om seksuelt misbrug af børn, ikke gør sig gældende i nær samme grad i forhold til seksualforbrydelser over for voksne.

Med hensyn til den lovtekniske udformning af reglerne om fravigelse af kravet om dansk straffemyndighed i sager om seksuelt misbrug af personer under 18 år har Straffelovrådet overvejet alternativer til de gældende regler.

Straffelovrådet har overvejet, om den fravigelse af kravet om dobbelt strafbarhed, som følger af straffelovens § 8, nr. 5, jf. Europarådskonventionens artikel 25, stk. 1, litra d, og stk. 4, i stedet burde fremgå af straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a.

Til støtte herfor kan navnlig anføres, at reglerne dermed ville blive mere tilgængelige, idet de i deres helhed ville fremgå udtrykkeligt af straffelovens ordlyd frem for af straffelovens bestemmelser sammenholdt med Europarådskonventionens bestemmelser.

En sådan ændring ville imidlertid bryde med den lovtekniske forenkling, som blev gennemført i 2008, idet en opregning af alle de strafbestemmelser, med hensyn til hvilke Danmark efter Europarådskonventionen er forpligtet til ikke at stille krav om dobbelt strafbarhed, ville blive væsentlig mere omfattende end den

nuværende henvisning til ”seksuel udnyttelse af børn, menneskehandel eller kvindelig omskæring”.

Endvidere angår Europarådskonventionens artikel 25, stk. 1, litra d, og stk. 4, alene statsborgere i den pågældende kontraherende stat, mens straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, også omfatter udenlandske statsborgere, som har bopæl mv. i Danmark. En udvidelse af denne bestemmelse til at omfatte yderligere strafbestemmelser ville således indebære en udvidelse af den personkreds, med hensyn til hvilken kravet om dobbelt strafbarhed fraviges.

Efter en samlet vurdering har Straffelovrådet herefter ikke fundet grundlag for at foreslå ændringer af straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a.

**5.4.** Straffelovrådet har endvidere overvejet reglen i straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4, om det passive personalitetsprincip for så vidt angår visse grove seksualforbrydelser.

Også denne regel har som nævnt ringe betydning i praksis.

Bestemmelsen blev indført i 2008 som led i en generel modernisering af reglerne om dansk straffemyndighed og byggede på et grundigt forarbejde.

Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for at foreslå indholdsmæssige ændringer af reglen.

I konsekvens af forslaget om at ændre udtrykket ”Forbrydelser mod kønssædeligheden” i overskriften til straffelovens kapitel 24 til ”Seksuualforbrydelser”, jf. herom *kapitel 6*, afsnit 2, ovenfor, foreslår Straffelovrådet en tilsvarende ændring af udtrykket ”en forbrydelse mod kønssædeligheden” i straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4, til ”en seksualforbrydelse”.

## Kapitel 28

### Lovudkast med bemærkninger

#### 1. Lovudkast

##### § 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. ..., foretages følgende ændringer:

1. I § 7 a, stk. 2, nr. 4, ændres ”forbrydelse mod kønssædeligheden” til: ”seksualforbrydelse”.

2. I § 68 a, stk. 2, 1. pkt., § 69 a, stk. 2, 1. pkt., og § 70, stk. 2, nr. 1, ændres ”sædelighedsforbrydelse” til: ”seksualforbrydelse”.

3. I § 93, stk. 3, og § 94, stk. 4, 2. pkt., ændres ”§§ 224 og 225” til: ”§ 225”.

4. I § 94, stk. 4, 1. pkt., ændres ”216-220, 222, 223, 223 a, 228, § 229, stk. 1, § 235 a, stk. 1” til: ”216-224, § 226, § 227, stk. 1, § 232 over for et barn under 15 år”.

5. I § 94, stk. 4, 2. pkt., ændres ”216-220 og 222-223 a” til: ”216-224”.

6. I § 94, stk. 4, indsættes som 3. pkt.:

”Hvis gerningsmanden med vold, ulovlig tvang efter § 260 eller på anden måde ved en strafbar handling har tvunget forurettede til at undlade at anmelde lovovertrædelsen til politiet, regnes forældelsesfristen dog tidligst fra det tidspunkt, hvor tvangen er ophørt.”

7. I § 210, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

”Adoptionsforhold sidestilles med biologisk slægtskab.”

**8.** § 210, stk. 3, affattes således:

”Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.”

**9.** Overskriften til 24. kapitel affattes således:

”Seksualforbrydelser”

## **Model A**

**10A.** § 216 affattes således:

”§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller ved at hensætte en person i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Straffen kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpene omstændigheder.

Stk. 2. For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, der har samleje med et barn under 12 år.”

**11A.** (tom)

(Flertallets forslag:)

**12A.** I § 218, stk. 1 og 2, udgår ”uden for ægteskab”.

(Mindretallets forslag:)

**12A.** I § 218, stk. 1 og 2, ændres ”ægteskab” til: ”et fast samlivsforhold”.

**13A.** I § 218, stk. 2, indsættes efter ”tilstand”: ”eller situation”.

## Model B

**10B.** § 216 affattes således:

”§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller ved at hensætte en person i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Straffen kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

*Stk. 2.* For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, der har samleje med et barn under 12 år.

*Stk. 3.* For voldtægt straffes med fængsel indtil 4 år endvidere den, der skaffer sig samleje ved ulovlig tvang, jf. § 260, eller [uden for et fast samlivsforhold]<sup>1</sup> med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, medmindre forholdet er omfattet af stk. 1.”

**11B.** § 217 ophæves.

*(Flertallets forslag:)*

**12B.** I § 218, *stk. 1*, udgår ”uden for ægteskab”.

*(Mindretallets forslag:)*

**12B.** I § 218, *stk. 1*, ændres ”ægteskab” til: ”et fast samlivsforhold”.

**13B.** § 218, *stk. 2*, ophæves.

## Model C

**10C.** § 216 affattes således:

”§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der  
1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller

---

<sup>1</sup> Mindretallets forslag.

- 2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller [uden for et fast samlivsforhold]<sup>2</sup> med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

*Stk. 2.* For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, der har samleje med et barn under 12 år.

*Stk. 3.* Straffen efter stk. 1 kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpene omstændigheder.”

**11C.** § 217 ophæves.

*(Flertallets forslag:)*

**12C.** I § 218, stk. 1, udgår ”uden for ægteskab”.

*(Mindretallets forslag:)*

**12C.** I § 218, stk. 1, ændres ”ægteskab” til: ”et fast samlivsforhold”.

**13C.** § 218, stk. 2, ophæves.

**14.** § 219 affattes således:

”§ 219. Med fængsel indtil 4 år straffes den, der er

- 1) ansat ved kriminalforsorgen, og som har samleje med en person, der er optaget i en af kriminalforsorgens institutioner, og som er undergivet den pågældendes myndighed,
- 2) ansat ved politiet, og som har samleje med en person, der er frihedsberøvet og i politiets varetægt, eller
- 3) ansat ved eller tilsynsførende med døgninstitution eller opholdssted for børn og unge, psykiatrisk afdeling, døgninstitution for personer med vidtgående psykiske handicap eller lignende institution, og som har samleje med nogen, der er optaget i institutionen.”

---

<sup>2</sup> Mindretallets forslag.



15. I § 220 ændres ”tjenstlige eller økonomiske afhængighed skaffer sig samleje uden for ægteskab” til: ”arbejds-mæssige, økonomiske eller plejemæssige afhængighed skaffer sig samleje [uden for et fast samlivsforhold]<sup>3</sup>”.

16. I § 220 ændres ”under 21 år, med fængsel indtil 3 år” til: ”under 18 år, med fængsel indtil 4 år”.

17. I § 221 ændres ”6 år” til: ”4 år”.

18. I § 221 udgår ”vildfarende anser samlejet som ægteskabeligt eller”.

19. § 222, stk. 1, affattes således:

”Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.”

20. I § 222, stk. 2, udgår ”barnet været under 12 år, eller har”.

21. § 222, stk. 3, ophæves.

22. I § 223, stk. 1, udgår ”adoptivbarn,”.

23. §§ 223 a-231 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 224. Den, der medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

*Stk. 2.* Den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 225. Bestemmelserne i §§ 216-224 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

---

<sup>3</sup> Mindretallets forslag.

**§ 226.** Den, der optager pornografiske fotografier, film eller lignende af en person under 18 år med forsæt til at sælge eller på anden måde at udbrede materialet, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

**§ 227.** Den, der medvirker til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

*Stk. 2.* Den, der som tilskuer overværer en forestilling som nævnt i stk. 1 med deltagelse af en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

**§ 228.** Overtrædelse af §§ 218 eller 222-224, § 225, jf. §§ 218 eller 222-224, § 226 eller § 227, stk. 1,<sup>4</sup> der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurtedes tilstand eller alder ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet uagtsomt.”

**24.** § 232 affattes således:

”**§ 232.** Den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller, hvis forholdet er begået over for et barn under 15 år, med bøde eller fængsel indtil 4 år.”

**25.** §§ 233 og 234 affattes således:

”**§ 233.** Den, der driver virksomhed med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes for rufferi med fængsel indtil 4 år.

*Stk. 2.* Den, der i øvrigt udnytter, at en anden erhvervsmæssigt mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

*Stk. 3.* Den, der udlejer værelse i hotel til brug for, at en anden erhvervsmæssigt mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

---

<sup>4</sup> *Model B:* Endvidere henvisning til § 216, stk. 3. *Model C:* Endvidere henvisning til § 216, stk. 1, nr. 2.

**§ 234.** Den, der ved retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller anden utilbørlig fremgangsmåde formår en anden til mod betaling eller løfte om betaling at have seksuelt forhold til en kunde, straffes bøde eller fængsel indtil 2 år.”

**26.** I § 235, *stk. 1, 1. pkt.*, og *stk. 2*, ændres ”utugtige” to steder til ”pornografiske”.

**27.** § 235, *stk. 3*, affattes således:

”*Stk. 3.* Bestemmelsen i *stk. 2* omfatter ikke besiddelse af fotografier, film eller lignende af en person, der er fyldt 15 år, hvis den pågældende samtykker i besiddelsen.”

**28.** § 235 a ophæves.

**29.** § 236 affattes således:

”§ 236. Når nogen dømmes efter §§ 216, 217 eller 222, § 223, *stk. 2*, § 224, *stk. 1*, § 225, jf. §§ 216, 217 eller 222, § 223, *stk. 2*, eller § 224, *stk. 1*, § 228, jf. en af de foregående bestemmelser, § 232 eller § 262 a, *stk. 2*, kan der ved dommen gives den pågældende forbud mod

- 1) at opholde sig eller færdes i et nærmere afgrænset område i nærheden af gerningsstedet (opholdsforbud),
- 2) uden politiets tilladelse at lade børn under 18 år tage ophold i sin bolig eller selv tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under 18 år (boligforbud),
- 3) at modtage besøg af børn under 18 år, der ikke er ledsaget af en voksen (besøgsforbud) eller
- 4) gennem internettet eller et lignende system til spredning af information at søge at kontakte børn under 18 år, der ikke kender den dømte (kontaktforbud).

*Stk. 2.* Forbud efter *stk. 1* omfatter ikke kontakt, ophold eller færden, som af særlige grunde må anses for beføjet. Forbud efter *stk. 1, nr. 2 og 3*, omfatter ikke den dømtes børn eller adoptivbørn.

*Stk. 3.* Forbud kan gives, når det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om den dømtes person, herunder om tidligere kriminalitet, må anta-

ges, at der er nærliggende fare for, at den dømte vil begå ny lovovertrædelse af lignende beskaffenhed, og at forbuddet vil være egnet til at forebygge denne fare.

*Stk. 4.* Forbud gives på tid fra 1 til 5 år, regnet fra endelig dom, eller indtil videre.

*Stk. 5.* Forbud må ikke stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af den pågældendes forhold, hensynet til dem, som forbuddet skal beskytte, og karakteren af det begåede forhold.

*Stk. 6.* Når forbud er givet indtil videre, kan den dømte efter 5 års forløb, regnet fra endelig dom, forlange, at anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om forbuddets opretholdelse for retten. Når særlige omstændigheder taler for det, kan justitsministeren tillade, at indbringelse for retten sker tidligere. § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Afgørelsen træffes ved kendelse. Hvis afgørelsen går ud på, at forbuddet helt eller delvis opretholdes, kan spørgsmålet på ny indbringes for retten, dog tidligst efter 2 års forløb.

*Stk. 7.* Overtrædelse af et forbud efter stk. 1 straffes med fængsel indtil 4 måneder.”

**30.** I § 262 a, stk. 1 og 2, ændres ”kønslig usædelighed” til: ”prostitution, optagelse af pornografiske fotografier eller film, forestilling med pornografisk optræden”.

## § 2

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. ..., foretages følgende ændringer:

1. I § 29 a, stk. 1, 1. og 2. pkt., og § 741 a, stk. 2, 1. og 3. pkt., udgår ”2. led.”.<sup>5</sup>

2. I § 29 a, stk. 1, 2. pkt., og § 741 a, stk. 1, og stk. 3, 2. pkt., udgår ”§ 224 eller”.

3. I § 41 e, stk. 4, 3. pkt., og § 1017 b, stk. 1, ændres ”forbrydelser mod kønssædeligheden” til: ”seksualforbrydelser”.

4. I § 741 a, stk. 2, 3. pkt., ændres ”§ 224 eller § 225, jf. § 210,” til: ”§ 225, jf.”

---

<sup>5</sup> Model B og C: Endvidere ændringer af henvisninger til § 218 i § 29 a, stk. 1, 1. og 2. pkt., § 741 a, stk. 2, 1. og 3. pkt., og stk. 3, 1. og 2. pkt., og § 762, stk. 2, nr. 2.

5. I § 741 a, stk. 3, 1. pkt., udgår ”og stk. 2, 1. led.”.
6. I § 741 a, stk. 3, 2. pkt., udgår ”og stk. 2, 1. led”.
7. I § 741 g, stk. 1, 1. pkt., ændres ”sædelighedsforbrydelse” til: ”seksualforbrydelse”.
8. I § 762, stk. 2, nr. 2, ændres ”§§ 224 eller 225” til: ”§ 225”.
9. I § 781, stk. 1, nr. 3, ændres ”228” til ”233, stk. 1”.
10. I § 783, stk. 2, 1. pkt., ændres ”§§ 191, 192 a, 228, 237” til: ”§§ 191 eller 192 a, § 233, stk. 1, §§ 237”.

### § 3

I lov nr. 112 af 3. februar 2012 om tilhold, opholdsforbud og bortvisning foretages følgende ændring:

1. I § 2, stk. 2, nr. 1, ændres ”sædelighedsforbrydelse” til: ”seksualforbrydelse”.

### § 4

I lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 135 af 18. januar 2010, som ændret ved § 34 i lov nr. 718 af 25. juni 2010 og § 2 i lov nr. 249 af 30. marts 2011, foretages følgende ændring:

1. I § 31, stk. 2, 1. pkt., udgår ”der søger fortjeneste ved prostitution, eller”.

### § 5

*Stk. 1.* Loven træder i kraft den ...

*Stk. 2.* Straffelovens § 94, stk. 4, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 4-6, finder anvendelse på lovovertrædelser, der er begået før lovens ikrafttræden, medmindre forældelse efter de hidtil gældende regler er indtrådt før lovens ikrafttræden.

*Stk. 3.* Straffelovens § 236, stk. 4 og 6, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 29, finder anvendelse på lovovertrædelser, der er begået før lovens ikrafttræden, i stedet for de hidtil gældende regler.

*Stk. 4.* Straffelovens § 236, stk. 6, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 29, finder også anvendelse på pålæg givet før lovens ikrafttræden efter de hidtil gældende regler i straffelovens § 236. Ved afgørelsen af, om et sådant pålæg skal opretholdes, anvendes straffelovens § 236, stk. 1, 3 og 5, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 29.

*Stk. 5.* Straffelovens § 236, stk. 7, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 29, finder også anvendelse på pålæg givet før lovens ikrafttræden efter de hidtil gældende regler i straffelovens § 236.

## **2. Bemærkninger til lovudkastet**

### *Til § 1 (Straffeloven)*

#### *Til nr. 1 (§ 7 a, stk. 2, nr. 4)*

Straffelovens § 7 a, stk. 1 og 2, angår dansk straffemyndighed på grundlag af forurettedes tilknytning til Danmark (det passive personalitetsprincip). Bestemmelserne kan bl.a. anvendes på handlinger, der omfatter en ”forbrydelse mod kønssædeligheden”.

I konsekvens af forslaget om at ændre overskriften til straffelovens kapitel 24 (jf. lovforslagets § 1, nr. 9) foreslås straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4, ændret, således at ”forbrydelse mod kønssædeligheden” ændres til ”seksualforbrydelse”.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

#### *Til nr. 2 (§ 68 a, § 69 a og § 70)*

Straffelovens §§ 68 a, 69 a og 70 angår foranstaltninger over for psykisk afvigende lovovertrædere. Bestemmelserne omfatter bl.a. ”voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse”.

I konsekvens af forslaget om at ændre overskriften til straffelovens kapitel 24 (jf. lovforslagets § 1, nr. 9) foreslås straffelovens §§ 68 a, 69 a og 70 ændret, således at ”sædelighedsforbrydelse” ændres til ”seksualforbrydelse”.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

Forslaget om at flytte seksuelt forhold til barn under 12 år fra straffelovens § 222 til voldtægtsbestemmelsen i § 216 medfører ingen ændringer i forhold til straffelovens §§ 68 a, 69 a og 70, idet seksuelt forhold til barn under 12 år generelt må anses for en alvorlig seksualforbrydelse, der allerede i dag er omfattet af udtrykket ”voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse”.

Forslaget om at udvide straffelovens § 216 om voldtægt (Model B og C) til også at omfatte seksuelt forhold til en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (gældende § 218, stk. 2, og § 232), indebærer, at sådanne forhold omfattes af henvisningen til ”voldtægt” i straffelovens §§ 68 a, 69 a og 70. Udgangspunktet bliver dermed, at der ved idømmelse af en foranstaltning efter § 68 eller § 69 for sådanne forhold ikke fastsættes nogen længstetid for foranstaltningen. Endvidere vil der – hvis de snævre betingelser herfor i øvrigt er opfyldt – kunne idømmes forvaring efter § 70 for sådanne forhold.

*Til nr. 3 (§ 93, stk. 3, og § 94, stk. 4, 2. pkt.)*

Straffelovens §§ 93 og 94 angår forældelse af strafansvar. Det foreslås at ændre henvisningerne til straffelovens §§ 224 og 225 til henvisninger til straffelovens § 225. Der er tale om konsekvensændringer som følge af forslaget om at slå de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 224 og 225 sammen til én bestemmelse i straffelovens § 225, jf. lovforslagets § 1, nr. 23. Forslaget til ændring af straffelovens §§ 93 og 94 indebærer ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til nr. 4 og 5 (§ 94, stk. 4, 1. og 2. pkt.)*

Straffelovens § 94, stk. 4, angår udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til foretredtes fyldte 18. år. Det foreslås at ændre i opregningen af de be-

stemmelser i straffeloven, som er omfattet af reglen om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til forurettedes fyldte 18. år.

Det foreslås at udvide reglen om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til forurettedes fyldte 18. år til også at omfatte straffelovens § 221 om tilsnigelse af samleje ved udnyttelse af, at forurettede forveksler gerningsmanden med en anden (jf. lovforslagets § 1, nr. 18) og straffelovens § 226 om optagelse af pornografiske fotografier eller film af en person under 18 år (jf. lovforslagets § 1, nr. 23). Forslaget om at medtage henvisninger til §§ 221 og 226 indebærer en ændring i forhold til gældende ret.

Det foreslås endvidere at udvide reglen om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til forurettedes fyldte 18. år til også at omfatte straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelse, hvis blufærdighedskrænkelsen begås over for et barn under 15 år. Forslaget er en ændring i forhold til gældende ret og indebærer, at hvis de almindelige regler om begyndelsestidspunktet for forældelse i straffelovens § 94, stk. 1-3 (der som udgangspunkt henviser til den dag, da den strafbare virksomhed er ophørt), ville føre til, at forældelsesfristen for en blufærdighedskrænkelse begået over for et barn under 15 år begyndte at løbe før barnets fyldte 18. år, vil forældelsesfristen for en sådan blufærdighedskrænkelse fremover først løbe fra den dag, den forurettede fylder 18 år.

Det foreslås endvidere, at henvisningen til straffelovens § 223 a ændres til en henvisning til straffelovens § 224. Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om at flytte strafbestemmelsen i § 223 a til § 224, jf. lovforslagets § 1, nr. 23. Den foreslåede ændring af henvisningen til § 223 a indebærer ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

Det foreslås endvidere, at henvisningen til straffelovens § 228 og § 229, stk. 1, udgår. Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om en ny selvstændig bestemmelse om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, jf. lovforslagets § 1, nr. 23. Den foreslåede nye selvstændige bestemmelse om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, foreslås placeret som § 224, stk. 1, og vil dermed være omfattet af den foreslåede henvisning til § 224 (der som nævnt er en videreførelse af den eksisterende hen-



visning til § 223 a). Den foreslåede udeladelse af henvisninger til § 228 og § 229, stk. 1, indebærer på denne baggrund ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

Det foreslås endvidere, at henvisningen til straffelovens § 235 a, stk. 1, ændres til en henvisning til straffelovens § 227, stk. 1. Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om at flytte strafbestemmelsen i § 235 a til § 227, jf. lovforslagets § 1, nr. 23 og 28. Den foreslåede ændring af henvisningen til § 235 a, stk. 1, indebærer på denne baggrund ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 26*, afsnit 5.

*Til nr. 6 (§ 94, stk. 4, 3. pkt.)*

Det foreslås at supplere den eksisterende regel om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til forurettedes fyldte 18. år med en regel om yderligere udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse, hvis gerningsmanden på strafbar måde har tvunget forurettede til at undlade at anmelde lovovertrædelsen til politiet.

Den foreslåede nye regel finder anvendelse på forældelse af de lovovertrædelser, som fremgår af § 94, stk. 4, 1. og 2. pkt., som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 4 og 5.

Den foreslåede nye regel er kun relevant, hvis tvangen ikke er ophørt inden forurettedes fyldte 18. år. Hvis tvangen er ophørt inden forurettedes fyldte 18. år, regnes forældelsesfristen uændret fra forurettedes fyldte 18. år, jf. § 94, stk. 4, 1. og 2. pkt.

Den foreslåede nye regel finder anvendelse, hvis tvangen består på det tidspunkt, hvor forurettede fylder 18 år. Dette gælder, uanset om der mellem gerningstidspunktet og forurettedes fyldte 18. år har været en kortere eller længere periode, hvor der ikke bestod nogen tvang.

Den foreslåede nye regel finder anvendelse, hvis gerningsmanden med vold, ulovlig tvang efter § 260 eller på anden måde ved en strafbar handling har tvun-

get forurettede til at undlade at anmelde lovovertrædelsen til politiet. Reglen vil bl.a. kunne anvendes, hvis gerningsmanden ved trussel om vold forulemper forurettede i anledning af dennes forventede forklaring til politiet eller i retten, jf. straffelovens § 123, eller hvis gerningsmanden berøver forurettende friheden, jf. straffelovens § 261.

Det er en forudsætning for at anvende reglen, at det under straffesagen om den pågældende seksualforbrydelse kan bevises, at den pågældende gerningsmand objektivt og med fornøden tilregnelighed ved en strafbar handling (herunder som medvirkende) efter forurettedes fyldte 18. år tvang forurettede til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet.

Det er derimod ikke et krav, at gerningsmanden er straffet eller kan straffes for den strafbare handling, hvorved forurettede blev tvunget til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet. Det er således f.eks. uden betydning, om gerningsmanden var utilregnelig på tidspunktet for den strafbare handling, hvorved forurettede blev tvunget til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet, eller om strafansvaret for denne handling er forældet eller ikke hører under dansk straffemyndighed.

Tvang til at undlade at anmelde lovovertrædelsen til politiet kan både bestå i en fysisk forhindring i form af eksempelvis drab eller frihedsberøvelse og i f.eks. vold eller strafbare trusler, som får forurettede til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet. Det er et krav, at der er årsagsforbindelse mellem den strafbare handling og forurettedes undladelse af at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet.

Retsvirkningen af, at gerningsmanden på den beskrevne måde ved en strafbar handling har tvunget forurettede til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet, er, at forældelsesfristen for strafansvaret for den pågældende seksualforbrydelse først begynder at løbe, når tvangen er ophørt. Hvis tvangen aldrig ophører, f.eks. fordi gerningsmanden har slået forurettede ihjel, er konsekvensen, at forældelsesfristen aldrig begynder at løbe, og at strafansvaret for den pågældende seksualforbrydelse dermed aldrig forældes.

Tvungen ophører i den foreslåede regels forstand, når gerningsmandens strafbare handling ikke længere virker bestemmende i forhold til at få forurettede til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet. Vurderingen af, på hvilket tidspunkt dette var, må foretages ud fra sagens konkrete omstændigheder, men det vil formentlig i almindelighed være forholdsvis kort tid efter, at den strafbare handling er ophørt. Det afgørende er således, om forurettede fortsat er tvunget til ikke at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet, og ikke, om forurettede, efter at tvungen er ophørt, fortsat faktisk undlader at foretage politianmeldelse, eksempelvis fordi der nu er gået meget lang tid, siden seksualforbrydelsen blev begået.

Når tvungen først én gang er ophørt efter forurettedes fyldte 18. år, begynder forældelsesfristen at løbe, og forældelsesfristen løber videre, uanset om gerningsmanden på et senere tidspunkt ved en ny strafbar handling tvinger forurettede til at undlade at anmelde den pågældende seksualforbrydelse til politiet.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 26*, afsnit 5.

*Til nr. 7 (§ 210, stk. 1)*

Efter straffelovens § 210, stk. 1, straffes den, der har samleje med en slægtning i nedstigende linje, med fængsel indtil 6 år. Efter § 210, stk. 3, som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 8, finder stk. 1 tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

Det foreslås, at adoptionsforhold sidestilles med biologisk slægtskab i forhold til incestforbuddet i straffelovens § 210, stk. 1, og stk. 3, jf. stk. 1.

Forslaget indebærer, at det fremover som noget nyt generelt vil være strafbart at have seksuelt forhold til ens adoptivbarn over 18 år, og at seksuelt forhold til ens adoptivbarn under 18 år fremover vil være omfattet af straffelovens § 210 i stedet for § 223, stk. 1 (jf. lovforslagets § 1, nr. 22).

Strafferammen vil være fængsel indtil 6 år, jf. det gældende § 210, stk. 1, 1. pkt., som ikke foreslås ændret. Dette indebærer mulighed for anvendelse af de straffeprocessuelle tvangsindgreb, som kræver en strafferamme med mindst fængsel i 6 år i strafferammen. Med denne strafferamme er der endvidere mulighed for at

anvende de særlige regler i straffelovens § 7 a, stk. 1 og 2, om dansk straffemyndighed baseret på det passive personalprincip, jf. henvisningen til ”incest”, dvs. straffelovens § 210, i § 7 a, stk. 2, nr. 4.

Strafferammen på fængsel indtil 6 år indebærer endvidere, at forældelsesfristen for strafansvar er 10 år, jf. straffelovens § 93, stk. 1 (som ikke foreslås ændret). Samme forældelsesfrist gælder for de seksuelle forhold til adoptivbarn under 18 år, der i dag er omfattet af straffelovens § 223, stk. 1 (jf. straffelovens § 93, stk. 3, som foreslås ændret redaktionelt, jf. lovforslagets § 1, nr. 3). Forslaget til ændring af straffelovens § 210 indebærer således ingen ændringer af forældelsesfristen for de forhold, der foreslås flyttet fra straffelovens § 223, stk. 1, til § 210.

Efter forslaget omfatter straffelovens § 210 også en persons seksuelle forhold til sit adoptivbarns biologiske barn eller adoptivbarn eller til sit biologiske barns adoptivbarn (og tilsvarende gælder videre i nedstigende linje til oldebarn osv.). Efter gældende ret er sådanne forhold kun generelt kriminaliseret, hvis der er tale om seksuelt forhold til barn under 15 år.

Adoptionsforhold i den foreslåede bestemmelses forstand omfatter adoptioner, som har borgerlig gyldighed efter dansk ret, herunder dansk international privatret.

Adoptionsforhold i den foreslåede bestemmelses forstand foreligger, så længe adoptionsforholdet består. Hvis en adoption ophæves (med gyldighed for Danmark), vil den foreslåede bestemmelse ikke finde anvendelse på seksuelle forhold mellem den tidligere adoptant og det tidligere adoptivbarn, der finder sted efter adoptionens ophævelse.

Straffelovens § 210, stk. 2, om seksuelle forhold mellem søskende foreslås ikke ændret. Denne bestemmelse vil således fortsat alene finde anvendelse på seksuelle forhold mellem biologiske søskende.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 25*, afsnit 4.

*Til nr. 8 (§ 210, stk. 3)*

Straffelovens § 210, stk. 3, knytter sig til bestemmelserne i § 210, stk. 1 og 2 om samleje med en slægtning i nedstigende linje henholdsvis samleje med bror eller søster. Efter straffelovens § 210, stk. 3, finder disse bestemmelser (i § 210, stk. 1 og 2) tilsvarende anvendelse med hensyn til kønslig omgængelse med en person af samme køn og med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje.

Det foreslås at slå de to led i det gældende § 210, stk. 3, om henholdsvis homoseksuelt forhold og andet heteroseksuelt forhold end samleje sammen til én samlet bestemmelse om andet seksuelt forhold end samleje. Forslaget er identisk med forslaget om at slå straffelovens §§ 224 og 225 sammen til én bestemmelse i § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

Forslaget indebærer, at ”samleje” i straffelovens § 210, stk. 1 og 2, som noget nyt også vil omfatte analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn).

Herudover medfører forslaget ikke indholdsmæssige ændringer af gældende ret. Bortset fra det anførte om analt samleje er det således hensigten, at ”andet seksuelt forhold end samleje” skal forstås på samme måde som ”anden kønslig omgængelse end samleje” og ”kønslig omgængelse med en person af samme køn” efter gældende ret.

Der er med forslaget om at flytte kriminaliseringen af analt samleje fra straffelovens § 210, stk. 3, til § 210, stk. 1 og 2, ikke tilsigtet nogen ændring i vurderingen af dette forholds grovhed set i forhold til vaginalt samleje eller i forhold til andre seksuelle forhold. Der er således heller ikke tilsigtet nogen ændring i strafudmålingen i sager vedrørende analt samleje i forhold til det eksisterende strafniveau.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 16*, afsnit 2.

*Til nr. 9 (overskriften til kapitel 24)*

Der foreslås en sproglig modernisering af overskriften til straffelovens kapitel 24, således at ”Forbrydelser mod kønssædeligheden” ændres til ”Seksuualforbrydelser”.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 6*, afsnit 2.

*Til nr. 10-13 (§§ 216-218)*

### **Fælles bemærkninger til Model A, B og C**

Straffelovrådet har med hensyn til straffelovens §§ 216-218 opstillet tre lovmodeller. For overskuelighedens skyld og for at undgå gentagelser er bemærkningerne til de tre lovmodeller udformet som dels bemærkninger, der er fælles for alle tre modeller, dels særlige bemærkninger til Model B og C.

Det foreslås i § 216 uændret, at tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold straffes som voldtægt. Dette er fælles for alle tre modeller, og der er ikke tilset nogen ændringer i, hvad der skal forstås ved ”tiltvingelse ved vold eller trussel om vold”. Bestemmelsen vil således uændret bl.a. omfatte også mildere former for vold og også den blotte fastholdelse.

Det foreslås uændret, at tiltvingelse af samleje ved at hensætte en person i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, straffes som voldtægt. Dette fremgår særskilt af det foreslåede § 216, stk. 1, 1. pkt., i Model A og B, mens det i Model C er indeholdt i det foreslåede § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, om at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Denne del af voldtægtsbestemmelsen har uændret kun selvstændig betydning, hvis hensættelsen af forurettede i den hjælpeløse tilstand er sket på anden måde end ved vold. Er det sket ved vold, er der allerede som følge af voldsanvendelsen tale om voldtægt.

For disse former for voldtægt, som viderefører den gældende § 216, foreslås uændret en normalstrafferamme på fængsel indtil 8 år og en skærpet strafferamme på fængsel indtil 12 år. Bortset fra med hensyn til voldtægt af børn under 12 år (jf. herom nedenfor) er der i de tilfælde, som er omfattet af den gældende

§ 216, ikke tilsigtet nogen ændringer i anvendelsesområdet for normalstrafferammen og den skærpede strafferamme eller i strafudmålingen i forhold til i dag.

Det skal samtidig understreges, at strafudmålingen i voldtægtssager skal ske på grundlag af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde af voldtægtens karakter og øvrige foreliggende omstændigheder og ikke på grundlag af en generelt forskellig vurdering af grovheden af kontaktvoldtægt og parvoldtægt i forhold til overfaldsvoldtægt. At der er tale om et overfald, vil imidlertid i almindelighed udgøre en skærpende omstændighed, og straffen for en overfaldsvoldtægt vil derfor også alt andet lige være strengere end for en kontaktvoldtægt eller parvoldtægt.

Det skal endvidere understreges, at det i almindelighed vil udgøre en skærpende omstændighed i relation til strafudmålingen, hvis gerningsmanden til en voldtægt har en bestemt formodning om, at forurettede tillige er offer for menneskehandel.

Det foreslås som noget nyt, at ethvert samleje med et barn under 12 år fremover skal straffes som voldtægt med en strafferamme på fængsel indtil 12 år, jf. § 216, stk. 2. Med forslaget flyttes det gældende § 222, stk. 1, jf. stk. 2, 1. led, til § 216. Der er således tale om en uændret kriminalisering med en uændret strafferamme. Der er med forslaget ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag. Det forudsættes således også, at betinget dom med vilkår om sexologisk behandling fortsat vil kunne anvendes i samme omfang som i dag, selv om forbrydelsen fremover betegnes som ”voldtægt”.

Det er en forudsætning for anvendelse af den foreslåede bestemmelse i § 216 om samleje med barn under 12 år, at gerningsmanden havde forsæt med hensyn til, at barnet var under 12 år. Hvis gerningsmanden alene har handlet uagtsomt i forhold til, at barnet var under 12 år, skal forholdet i stedet bedømmes efter straffelovens § 222 om samleje med barn under 15 år (jf. lovforslagets § 1, nr. 19-21).

En børneattest kan med den pågældendes samtykke udleveres til brug for ansættelse eller beskæftigelse af personer, der som led i ansættelsen eller beskæftigelsen har en direkte kontakt med børn under 15 år, og i medfør af lov om indhentelse af børneattest i forbindelse med ansættelse af personale er der ved bekendtgørelse fastsat regler om, hvornår en sådan attest skal indhentes.

Af hensyn til udstedelsen af børneattester vil det være nødvendigt i kriminalregisteret fortsat at registrere domfældelser for samleje med barn under 12 år særskilt og ikke blot som ”voldtægt”. Som følge heraf bør det af anklageskrifter og domme om overtrædelse af straffelovens § 216 fremover fremgå tydeligt, om der domfældes for overtrædelse af den foreslåede nye voldtægtsbestemmelse om samleje med barn under 12 år.

Der vil i givet fald kunne straffes i sammenstød for overtrædelse af § 216, stk. 1, og § 216, stk. 2.

Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end samleje (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

Der henvises i øvrigt til *kapitel 7*, afsnit 4.5, 6.2 og 7.2, og *kapitel 13*, afsnit 2.4 og 3.3.

Det foreslås, at bestemmelsen i § 218, stk. 2, om at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, skal udvides til at omfatte at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en *situation*, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. I Model B og C foreslås § 218, stk. 2, samtidig flyttet til § 216 (jf. herom nedenfor), men forslaget vedrørende at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er i øvrigt fælles for alle tre modeller.

Forslaget indebærer, at kriminaliseringen af disse handlinger flyttes fra straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser til henholdsvis § 218 (Model A) eller § 216 (Model B og C).

Forslaget tager sigte på situationer, hvor gerningsmanden har mulighed for at overrumple forurettede og begynde et samleje (eller andet seksuelt forhold, jf.



forslaget til § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23)), uden at forurettede kan nå at reagere. Hvis forurettede på grund af sin *tilstand* er ude af stand til at modsætte sig handlingen, skal forholdet bedømmes efter dette led i bestemmelsen. Forslaget om at medtage *situationer*, hvor forurettede er ude af stand til at modsætte sig handlingen, tager således sigte på tilfælde, hvor forurettede for så vidt er i stand til at modsætte sig handlingen, men i den konkrete situation ikke kan nå at reagere, før gerningsmanden har begyndt et samleje eller andet seksuelt forhold.

I praksis vil der derfor typisk være tale om situationer, hvor forurettede er helt eller delvis afklædt, og hvor gerningsmanden har en legitim anledning til forholdsvis intime berøringer. Som eksempler kan nævnes bistand til personlig hygiejne, lægeundersøgelse, massage eller lignende. Med ”situation” sigtes således til en konkret fysisk situation og ikke til en eventuel særligt sårbar situation i øvrigt, eksempelvis i form af økonomisk afhængighed.

Med forslaget tilsigtes ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag. Det forudsættes således, at den nedenfor omtalte straffeskærpelse vedrørende tilfælde, der i dag er omfattet af straffelovens § 218, stk. 2, også skal omfatte den foreslåede udvidelse af § 218, stk. 2, i det omfang der er tale om misbrug af et særligt tillidsforhold, som beror på gerningsmandens profession eller tilsvarende. Hvis der derimod undtagelsesvis ikke er tale om misbrug af et sådant særligt tillidsforhold, forudsættes der ingen ændringer i strafudmålingen i forhold til strafniveauet i dag, hvor overrumplingstilfælde straffes som blufærdighedskrænkelse. Det skal endvidere bemærkes, at det ved strafudmålingen i den konkrete sag bl.a. bør indgå, hvilken form for seksuelt forhold der er tale om, og at dette i praksis vil kunne føre til et gennemsnitligt lavere strafniveau i overrumplingstilfælde sammenlignet med andre overtrædelser af straffelovens § 218, stk. 2, fordi overrumplingstilfældene i praksis som oftest omfatter mildere grader af andet seksuelt forhold end samleje og kun meget sjældent fuldbyrdet samleje.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 9*, afsnit 5.

Det foreslås i *flertallets* forslag, at bestemmelserne i § 218, stk. 1, om at skaffe sig samleje ved udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering, og § 218, stk. 2, om at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen,

skal udvides til at omfatte at skaffe sig samleje inden for ægteskab. I Model B og C foreslås § 218, stk. 2, flyttet til § 216 (jf. herom nedenfor), men forslaget vedrørende at skaffe sig samleje inden for ægteskab er fælles for alle tre modeller.

Flertallets forslag indebærer, at forhold mellem samlevende, der er gift, i forhold til straffelovens § 218 fremover vil skulle vurderes på samme måde som forhold mellem samlevende, der ikke er gift. Ligesom det i dag er tilfældet for forhold mellem samlevende, der ikke er gift, vil det således fremover også for forhold mellem gifte samlevende være afgørende for anvendelsen af § 218, om der har været tale om at ”udnytte” samleverens sindssygdom eller mentale retardering eller om at ”skaffe sig” samleje med samleveren, mens denne befandt sig i en tilstand, hvor den pågældende var ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Flertallets forslag indebærer endvidere, at forhold mellem ikke-samlevende ægtefæller fremover vil skulle vurderes på samme måde som forhold mellem andre personer, der ikke er samlevende. Forslaget indebærer således f.eks., at en person, der skaffer sig samleje med sin sovende fraseparerede ægtefælle, fremover vil kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 218 (Model A) henholdsvis § 216 (Model B og C). Tilsvarende vil en person, der f.eks. skaffer sig samleje med sin fraseparerede ægtefælle ved at udnytte dennes sindssygdom eller mentale retardering, fremover kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 218 (alle tre modeller).

Det foreslås i *mindretallets* forslag, at bestemmelserne i § 218, stk. 1, om at skaffe sig samleje ved udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering, og § 218, stk. 2, om at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, ikke skal omfatte forhold i et fast samlivsforhold. I Model B og C foreslås § 218, stk. 2, flyttet til § 216 (jf. herom nedenfor), men forslaget vedrørende forhold i et fast samlivsforhold er fælles for alle tre modeller.

Mindretallets forslag indebærer, at forhold mellem samlevende fremover ikke vil være omfattet af straffelovens § 218, uanset om parterne er gift eller ej.

Mindretallets forslag indebærer endvidere, at forhold mellem ikke-samlevende ægtefæller fremover vil skulle vurderes på samme måde som forhold mellem an-

dre personer, der ikke er samlevende. Forslaget indebærer således f.eks., at en person, der skaffer sig samleje med sin sovende fraseparerede ægtefælle, fremover vil kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 218. Tilsvarende vil en person, der f.eks. skaffer sig samleje med sin fraseparerede ægtefælle ved at udnytte dennes sindssygdом eller mentale retardering, fremover kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 218.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 9*, afsnit 3.3.

Det forudsættes med forslaget, at straffen for forhold, der i dag er omfattet af straffelovens § 218, stk. 2, skærpes. Det forudsatte strafniveau vil også gælde for forhold inden for ægteskab, der som noget nyt foreslås omfattet af § 218, stk. 2 (jf. ovenfor).

Der lægges med forslaget op til, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet tilfælde af at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor denne er ude af stand til at modsætte sig handlingen, fremover skal være 8 måneders fængsel. Hvis gerningsmanden har hensat forurettede i en tilstand, hvor denne ikke var i stand til at modsætte sig handlingen, uden at gerningsmanden dog har gjort det med forsæt til at skaffe sig samleje, vil der dog ved strafudmålingen fremover skulle tages udgangspunkt i et højere niveau, som afspejler, at forholdet nærmer sig voldtægt (kontaktvoldtægt).

I overensstemmelse med almindelige strafudmålingsprincipper vil straffen kunne udmåles højere f.eks. i gentagelsestilfælde, eller hvis der foreligger flere forhold til samtidig pådømmelse. Omvendt vil straffen kunne udmåles lavere f.eks. ved forsøg.

Strafudmålingen vil endvidere skulle ske ud fra den enkelte sags konkrete omstændigheder, og den konkrete straf også for et enkeltstående fuldbyrdet tilfælde af at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor denne er ude af stand til at modsætte sig handlingen, vil således afhængig af de konkrete omstændigheder kunne fastsættes både højere og lavere end det forudsatte udgangspunkt på 8 måneders fængsel.

Som eksempler på forhold, som kan indgå i vurderingen af forbrydelsens grov-  
hed og dermed ved fastsættelsen af straffen, kan nævnes det seksuelle forholds  
nærmere karakter (samleje eller andet seksuelt forhold end samleje og i givet fald  
hvilken form for seksuelt forhold), overgrebets tidsmæssige varighed, graden af  
forurettedes hjælpeløshed, forurettedes alder, stedet for overgrebet, herunder om  
gerningsmanden er trængt ind hos forurettede, og de omstændigheder, under  
hvilke gerningsmanden mødte forurettede, herunder karakteren af et eventuelt  
forudgående samvær.

De beskrevne forhold skal ikke anses for udtømmende, og fastsættelsen af straf-  
fen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af  
samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil kunne fraviges i  
op- og nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpene el-  
ler formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens  
fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 9*, afsnit 4.2.

### **Særlige bemærkninger til Model B**

Det foreslås, at forhold, som i dag er omfattet af straffelovens § 217 eller § 218,  
stk. 2, fremover skal være omfattet af straffelovens § 216 om voldtægt. Det  
samme gælder de foreslåede udvidelser af den gældende bestemmelse i § 218,  
stk. 2, til forhold inden for ægteskab og til at skaffe sig samleje med en person,  
der befinder sig i en situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsæt-  
te sig handlingen.

Det foreslås, at strafferammen for forhold, som i dag er omfattet af straffelovens  
§ 217 eller § 218, stk. 2, uændret skal være fængsel indtil 4 år, jf. forslaget til  
§ 216, stk. 3. Med hensyn til strafudmålingen i konkrete sager henvises til de fæl-  
les bemærkninger til Model A, B og C.

Medtagelsen i § 216 af forhold, som i dag er omfattet af straffelovens § 218, stk.  
2, indebærer, at der som noget nyt i sådanne sager vil kunne gives pålæg efter  
straffelovens § 236 (jf. lovforslagets § 1, nr. 29).

Der vil i forbindelse med gennemførelsen af forslaget skulle tages stilling til, hvornår domme om overtrædelse af det foreslåede § 216, stk. 3, skal slettes i kriminalregisterets efterforskningsdel. Der gælder i dag forskellige sletningsregler for afgørelser omfattet af § 217 (slettes, når gerningsmanden fylder 80 år) og afgørelser omfattet af § 218 eller § 232 (slettes efter 20 år).

Der henvises i øvrigt til *kapitel 7*, afsnit 4.5.4.

### **Særlige bemærkninger til Model C**

Det foreslås, at forhold, som i dag er omfattet af straffelovens § 217 eller § 218, stk. 2, fremover skal være omfattet af straffelovens § 216 om voldtægt. Det samme gælder de foreslåede udvidelser af den gældende bestemmelse i § 218, stk. 2, til forhold inden for ægteskab og til at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Det foreslås, at strafferammen for forhold, som i dag er omfattet af straffelovens § 217 eller § 218, stk. 2, skal være den samme som efter den gældende § 216 om voldtægt, dvs. en normalstrafferamme på fængsel indtil 8 år en skærpet strafferamme på fængsel indtil 12 år. Med hensyn til strafudmålingen i konkrete sager henvises til de fælles bemærkninger til Model A, B og C.

Forslaget indebærer, at forældelsesfristen for de forhold, der som noget nyt bliver omfattet af straffelovens § 216 om voldtægt, forlænges fra 5 til 10 eller 15 år afhængig af, om de henføres til normalstrafferammen eller den skærpede strafferamme. Forslaget indebærer endvidere, at der i sager om disse forhold som noget nyt vil kunne anvendes de straffeprocessuelle tvangsindgreb, som kræver en strafferamme på mindst 6 års fængsel. Endvidere vil dansk straffemyndighed for disse forhold som noget nyt kunne baseres på det passive personalitetsprincip (dvs. forurettedes tilknytning til Danmark), jf. straffelovens § 7 a, stk. 1 og 2.

Medtagelsen i § 216 af forhold, som i dag er omfattet af straffelovens § 218, stk. 2, indebærer desuden, at der som noget nyt i sådanne sager vil kunne gives pålæg efter straffelovens § 236 (jf. lovforslagets § 1, nr. 29).

Forslaget vil endelig naturligt have den konsekvens, at domme om forhold, som i dag hører under § 218, stk. 2, eller § 232, men fremover under § 216, først skal slettes i kriminalregisterets efterforskningsdel, når gerningsmanden fylder 80 år, idet dette allerede gælder for domme om overtrædelse af §§ 216 og 217 (hvorimod domme om overtrædelse af § 218 eller § 232 slettes efter 20 år).

Der henvises i øvrigt til *kapitel 7*, afsnit 4.5.4.

#### *Til nr. 14 (§ 219)*

Det foreslås at opdele straffelovens § 219 om samleje mellem ansatte og beboere på visse institutioner i tre numre, således at nr. 1 angår kriminalforsorgens institutioner, nr. 2 frihedsberøvede, der er i politiets varetægt, og nr. 3 andre institutioner.

Det foreslås i *nr. 1* at ændre kriminaliseringen af samleje mellem ansatte eller tilsynsførende ved en af kriminalforsorgens institutioner og en indsat i den pågældende institution til en kriminalisering af samleje mellem en ansat i kriminalforsorgen og en indsat i en af kriminalforsorgens institutioner, som den ansatte har myndighed over.

Forslaget indebærer, at det absolutte forbud mod samleje (eller andet seksuelt forhold, jf. straffelovens § 225 (lovforslagets § 1, nr. 23)) udvides fra ansatte og tilsynsførende ved en bestemt institution til at omfatte ansatte i hele kriminalforsorgen, men til gengæld begrænses til ansatte, som har myndighed over den pågældende indsatte. Med ansatte i kriminalforsorgen menes ansatte i Direktoratet for Kriminalforsorgen og alle underliggende myndigheder og institutioner, herunder fængsler, arresthuse, pensioner og kriminalforsorgen i frihed. Henvisningen til tilsynsførende udgår, og bestemmelsen vil således kun omfatte personer, der er ansat (herunder midlertidigt ansatte, deltidsansatte og ulønnede ansatte).

Forbuddet gælder uændret i den periode, den pågældende er optaget i en af kriminalforsorgens institutioner, herunder under udgang og frigang, hospitalsindlæggelse mv., men ikke efter løsladelse, herunder løsladelse på prøve. Forbuddet vil efter en konkret vurdering kunne udstrækkes til at gælde i en kortere periode efter udeblivelse fra udgang eller frigang eller efter undvigelse, men herefter må institutionsopholdet anses for ophørt. Det bemærkes, at hvis en ansat i kriminalforsorgen har kontakt med en undvegen fange, uden at søge at få den pågældende bragt tilbage til fængslet, vil den ansatte i almindelighed gøre sig skyldig i en tjenesteforsømmelse og vil efter omstændighederne også kunne straffes herfor, jf. navnlig straffelovens § 124, stk. 2, om hjælp til at skjule en undvegen fange og § 157 om tjenesteforsømmelse.

Forbuddet gælder uændret ikke i forhold til personer, der afsoner på deres bopæl, eller som efter prøveløsladelse eller i medfør af en betinget dom er underlagt tilsyn af kriminalforsorgen.

Med ansatte, som har ”myndighed” over den indsatte, sigtes til personer, der i forhold til den indsatte fremstår som en, der vil kunne have indflydelse på den indsattes forhold. Det er uden betydning, om den ansatte har nogen formel beslutningskompetence i forhold til den indsatte.

Det foreslås i *nr. 2* som en ny regel at indføre et absolut forbud mod samleje (eller andet seksuelt forhold, jf. straffelovens § 225 (lovforslagets § 1, nr. 23)) mellem en ansat ved politiet og en person, der er frihedsberøvet og i politiets varetægt.

Forbuddet omfatter alle ansatte ved politiet, herunder midlertidigt ansatte, deltidansatte og ulønnede ansatte.

Forbuddet omfatter seksuelt forhold til enhver, der er frihedsberøvet og i politiets varetægt. Grundlaget for frihedsberøvelsen er uden betydning. Forbuddet omfatter dermed eksempelvis personer, der anholdes i anledning af en sigtelse for et strafbart forhold, tilbageholdes i medfør af politiloven, tilbageholdes i medfør af psykiatriloven, tilbageholdes i medfør af udlændingeloven, anholdes med henblik på fremstilling i retten (som tiltalt i en straffesag, som skyldner i en fogedsag eller som vidne mv.) eller pågribes med henblik på iværksættelse eller fortsættelse

af varetægtsfængsling eller afsoning af en fængselsstraf. Forbuddet omfatter også eksempelvis varetægtsfængslede og strafafsonere, der midlertidigt er i politiets varetægt, eksempelvis under en transport. Forbuddet omfatter også strafafsonere under ledsaget udgang, hvis det er politiet, der ledsager den pågældende.

Forbuddet omfatter seksuelle forhold, der finder sted under frihedsberøvelsen, mens den pågældende er i politiets varetægt. Forbuddet gælder dermed ikke, efter at frihedsberøvelsen er ophørt, eller når den pågældende ikke længere er i politiets varetægt (uanset om frihedsberøvelsen ikke er ophørt).

Det foreslås i *nr. 3* med visse ændringer at videreføre den eksisterende bestemmelse i § 219 for så vidt angår andre institutioner end kriminalforsorgens institutioner.

Det foreslås, at henvisningen til tilsynsførende ved en institution ændres til tilsynsførende med en institution. Der er tale om en præcisering. Bestemmelsen vil således uændret omfatte dels personer, der er ansat (herunder midlertidigt ansatte, deltidsansatte og ulønnede ansatte) ved den pågældende institution, dels personer, der som led i et offentligt hverv fører tilsyn med behandlingen af personer, der er optaget i den pågældende institution. I modsætning til det foreslåede *nr. 1* vil *nr. 3* fortsat omfatte alle ansatte (ved den pågældende institution), og forbuddet i *nr. 3* gælder således, uanset om den ansatte har myndighed over den, der er optaget i institutionen.

Det foreslås, at forsorgshjem udgår af bestemmelsen.

Det foreslås at modernisere de øvrige institutionsbetegnelser, således at ”børne- eller ungdomshjem” ændres til ”døgninstitution eller opholdssted for børn og unge”, ”hospital for sindslidende” ændres til ”psykiatrisk afdeling” og ”institution for personer med vidtgående psykiske handicap” ændres til ”døgninstitution for personer med vidtgående psykiske handicap”.

Det absolutte forbud mod samleje (eller andet seksuelt forhold, jf. straffelovens § 225 (lovforslagets § 1, *nr. 23*)) gælder uændret for forhold mellem en ansat og en person, der er optaget i institutionen med henblik på at overnatte på institutionen. Bestemmelsen gælder således ikke for forhold til en person, der alene har



dagophold på institutionen, eksempelvis en patient, som modtager ambulante behandling på en psykiatrisk afdeling, eller en person, som deltager i aktiviteter i et dagcenter, beskyttet værksted eller lignende (uden at have døgnophold det pågældende sted). Bestemmelsen gælder uændret i den periode, hvor den pågældende er optaget i institutionen, dvs. også hvis den pågældende midlertidigt overnatter uden for institutionen, eksempelvis i forbindelse med samvær med familie, weekendophold hos en aflastnings- eller plejefamilie, hospitalsindlæggelse mv. Bestemmelsen gælder også under en eventuel studie- eller ferierejse, som foretages i institutionens regi. Når institutionsopholdet er ophørt, herunder i forbindelse med flytning til en anden institution, gælder bestemmelsen imidlertid ikke længere. Bestemmelsen vil efter en konkret vurdering kunne udstrækkes til at gælde i en kortere periode efter udeblivelse fra udgang eller efter rømning, men herefter må institutionsopholdet anses for ophørt.

Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end samleje (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

Strafferammen i § 219 er uændret fængsel indtil 4 år, og der er ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 10*, afsnit 4.

#### *Til nr. 15 og 16 (§ 220)*

Det foreslås i *nr. 15* at udvide straffelovens § 220 om at skaffe sig samleje ved groft misbrug af tjenstlig eller økonomisk afhængighed til også at omfatte at skaffe sig samleje ved groft misbrug af plejemæssig afhængighed.

Dette vil omfatte personer, der modtager (omfattende) plejemæssig bistand i eget hjem eller på en behandlingsinstitution eller et botilbud mv., hvis der foreligger et stærkt afhængighedsforhold mellem plejepersonalet og den pågældende og denne afhængighed er blevet groft misbrugt til at opnå samleje med den pågældende.

Det foreslås endvidere i *flertallets* forslag, at straffelovens § 220 skal udvides til at omfatte at skaffe sig samleje inden for ægteskab.

Flertallets forslag indebærer, at forhold mellem samlevende, der er gift, i forhold til straffelovens § 220 fremover vil skulle vurderes på samme måde som forhold mellem samlevende, der ikke er gift. Ligesom det i dag er tilfældet for forhold mellem samlevende, der ikke er gift, vil det således fremover også for forhold mellem gifte samlevende være afgørende for anvendelsen af § 220, om der har været tale om ”groft misbrug” af samleverens arbejdsmæssige, økonomiske eller (som noget nyt) plejemæssige afhængighed.

Det forudsættes, at anvendelse af en økonomisk afhængighed, som følger af ægteskabet (eller af et samlivsforhold uden ægteskab), som pressionsmiddel til at opnå samleje som udgangspunkt ikke skal anses som et ”groft misbrug” i § 220’s forstand. Eksempelvis vil opnåelse af samleje ved hjælp af en trussel om skilsmisse eller samlivsophævelse ikke kunne anses som et groft misbrug i § 220’s forstand, og dette gælder, selv om en ægtefælle eventuelt yderligere truer med at ville trække bodelingen i langdrag eller med en øjeblikkelig udsættelse af den fælles bolig ved fogedrettens bistand og den anden ægtefælle vil være meget vanskeligt stillet, hvis der gøres alvor af sådanne trusler. Opnåelse af samleje ved hjælp af en specifik trussel om ikke at ville betale pligtige underholdsbidrag (dvs. underholdsbidrag, som det ifølge eksigibel afgørelse fra statsforvaltningen eller en domstol påhviler den pågældende at betale) til forfaldstid eller om udsættelse af den fælles bolig ved ulovlig selvtægt, vil imidlertid i almindelighed udgøre et ”groft misbrug” i § 220’s forstand og vil dermed kunne straffes, hvis den anden ægtefælle var stærkt afhængig af at modtage bidragene fra ægtefællen til forfaldstid henholdsvis at blive boende i det fælles hjem og ægtefællen havde forsæt med hensyn til, at den anden ægtefælle indvilligede i samleje som følge heraf.

Det vil bero på en konkret vurdering, om opnåelse af samleje med en ægtefælle (eller ugift samlever), som plejemæssigt er stærkt afhængig af sin ægtefælle (eller ugifte samlever), udgør et groft misbrug af plejemæssig afhængighed i § 220’s forstand. I forlængelse af det, der er anført ovenfor om økonomisk afhængighed, som følger af ægteskabet (eller samlivsforholdet uden ægteskab), kan opnåelse af samleje ved hjælp af en trussel om skilsmisse eller samlivsophævelse ikke anses som et groft misbrug i § 220’s forstand, og dette gælder, selv om

skilsmissen eller samlivsophævelsen samtidig vil indebære ophør af pleje, som ægtefællen er stærkt afhængig af. Opnåelse af samleje ved hjælp af en specifik trussel om ikke at ville fortsætte med pleje, som ægtefællen (eller den ugifte samlever) er stærkt afhængig af, uden at ophøret af pleje har sammenhæng med en skilsmisse eller samlivsophævelse, vil imidlertid kunne udgøre et groft misbrug i § 220's forstand.

Flertallets forslag indebærer endvidere, at forhold mellem ikke-samlevende ægtefæller fremover vil skulle vurderes på samme måde som forhold mellem andre personer, der ikke er samlevende. Forslaget indebærer således f.eks., at en person, der skaffer sig samleje ved groft misbrug af sin fraseparerede ægtefælles arbejdsmæssige eller økonomiske afhængighed, fremover vil kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 220. Et eksempel herpå kunne være at opnå samleje ved at true med at undlade at betale pligtige underholdsbidrag til forfaldstid. Straf efter § 220 ville i den forbindelse bl.a. forudsætte, at den bidragsberettigede var stærkt afhængig af at modtage bidragene fra ægtefællen til forfaldstid, og at den bidragspligtige havde forsæt med hensyn til, at den bidragsberettigede indvilligede i samleje som følge heraf.

Det foreslås i *mindretallets* forslag, at straffelovens § 220 ikke skal omfatte forhold i et fast samlivsforhold.

Mindretallets forslag indebærer, at forhold mellem samlevende fremover ikke vil være omfattet af straffelovens § 220, uanset om parterne er gift eller ej.

Mindretallets forslag indebærer endvidere, at forhold mellem ikke-samlevende ægtefæller fremover vil skulle vurderes på samme måde som forhold mellem andre personer, der ikke er samlevende. Forslaget indebærer således f.eks., at en person, der skaffer sig samleje ved groft misbrug af sin fraseparerede ægtefælles arbejdsmæssige eller økonomiske afhængighed, fremover vil kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 220.

Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end samleje

(såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

Det foreslås i *nr. 16* at ændre den skærpede strafferamme, således at den skærpede strafferamme omfatter forhold begået over for personer under 18 år (i stedet for personer under 21 år), og således at strafmaksimum forhøjes fra 3 år til 4 år.

Der er ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 9*, afsnit 3.3, og *kapitel 11*, afsnit 4.

*Til nr. 17 og 18 (§ 221)*

Det foreslås i *nr. 18*, at 1. led i straffelovens § 221 om at tilsnige sig samleje med en person, der vildfarende anser samlejet som ægteskabeligt, skal udgå.

Forslaget indebærer, at det fremover ikke i sig selv vil være strafbart at have samleje med en person, der – seksualpartneren bekendt – går med til samlejet, fordi vedkommende fejlagtigt går ud fra, at parterne er gift. Som eksempel kan nævnes, at parterne har gennemført en religiøs vielseceremoni, der ikke har borgerlig gyldighed efter dansk ret.

En vildfarelse, som ikke angår de konkrete parters ægteskabelige status, men hvem personen har samleje med, vil imidlertid fortsat være omfattet af § 221. Som eksempel kan nævnes, at A, som er gift med B, har samleje med C, idet A forveksler C med B.

Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter anal samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end samleje (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23). Medtagelsen af seksuelt forhold mellem personer af samme køn er en ændring i forhold til gældende ret.

Det foreslås i *nr. 17*, at strafferammen for § 221 – som efter forslaget kun vil omfatte tilsnigelse af samleje med en person, der forveksler gerningsmanden med en anden – ændres fra fængsel indtil 6 år til fængsel indtil 4 år.

Nedsættelsen af strafmaksimum indebærer, at straffeprocessuelle tvangsindgreb, som kræver en strafferamme på mindst 6 års fængsel, fremover ikke vil kunne anvendes i sager om overtrædelse af straffelovens § 221.

Nedsættelsen af strafmaksimum indebærer endvidere, at forældelsesfristen for strafansvar for overtrædelse af straffelovens § 221 nedsættes fra 10 til 5 år, jf. straffelovens § 93, stk. 1. Hvis forurettede er under 18 år, foreslås imidlertid som noget nyt, at forældelsesfristen for overtrædelse af straffelovens § 221 først skal begynde at løbe fra den dag, hvor forurettede fylder 18 år, jf. lovforslagets § 1, nr. 4 og 5 (forslag til ændring af straffelovens § 94, stk. 4).

Der er med forslaget om at nedsætte strafmaksimum ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 12*, afsnit 4.

#### *Til nr. 19-21 (§ 222)*

Det foreslås, at samleje med barn under 12 år fremover skal straffes som voldtægt efter straffelovens § 216 (jf. lovforslagets § 1, nr. 10).

Straffelovens § 222 foreslås som følge heraf ændret, således at bestemmelsen er subsidær i forhold til det foreslåede § 216, stk. 2, om samleje med barn under 12 år, og således at § 222, stk. 2, 1. led, om samleje med barn under 12 år udgår. Endvidere foreslås bestemmelsen i stk. 3 om at skaffe sig samleje ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, der herefter alene vil angå stk. 1, placeret som et nyt 2. pkt. i stk. 1.

Forslaget indebærer, at der i forbindelse med straf efter det foreslåede nye § 216, stk. 2, om samleje med barn under 12 år ikke tillige skal straffes for overtrædelse af § 222. Hvis et samleje med et barn under 12 år som følge af manglende forsæt med hensyn til, at barnet var under 12 år, ikke kan straffes efter § 216, vil § 222 derimod kunne anvendes. Der vil endvidere fortsat i forhold til ofre i aldersgrup-

pen 12-14 år kunne straffes i sammenstød mellem § 222 og bestemmelserne om voldtægt i form af tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold mv. (forslaget til § 216, stk. 1,<sup>6</sup> jf. lovforslagets § 1, nr. 10).

Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end samleje (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

*Til nr. 22 (§ 223, stk. 1)*

Det foreslås, at en persons seksuelle forhold til sit adoptivbarn skal være omfattet af straffelovens § 210 om incest (jf. lovforslagets § 1, nr. 7). Som følge heraf foreslås straffelovens § 223, stk. 1, ændret, således at samleje med adoptivbarn udgår.

Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end samleje (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

*Til nr. 23 (§§ 223 a-231)*

Der foreslås at ophæve de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 223 a-231 og i stedet at indsætte §§ 224-228 som nyaffattede bestemmelser. I oversigtsform foreslås følgende ændringer i forhold til de gældende regler:

Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, som § 224, stk. 1, således at den eksisterende bestemmelse i § 223 a om en kundes samleje mod betaling eller løfte om betaling med en person under 18 år bliver § 224, stk. 2.

---

<sup>6</sup> *Model B*: Forslaget til § 216, stk. 1 og 3.

Det foreslås at slå de gældende bestemmelser om anden heteroseksuel kønslig omgængelse end samleje (§ 224) henholdsvis homoseksuel kønslig omgængelse (§ 225) sammen til én bestemmelse, som placeres i § 225, om andet seksuelt forhold end samleje.

Den foreslåede § 226 viderefører den gældende bestemmelse i straffelovens § 230, 1. pkt., med en sproglig modernisering og en forenkling af strafferammen.

Den foreslåede § 227 viderefører den gældende bestemmelse i straffelovens § 235 a med visse ændringer.

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 227 om strafnedsættelse eller strafbortfald for overtrædelse af straffelovens §§ 216-226 ved indgåelse af ægteskab mellem gerningsmanden og forurettede videreføres ikke.

Den foreslåede § 228 viderefører med visse ændringer den gældende bestemmelse i straffelovens § 226 om uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand eller alder.

De gældende bestemmelser i straffelovens §§ 228 og 229 om medvirken til andres prostitution afløses af de foreslåede § 224, stk. 1, og §§ 233 og 234 (lovforslagets § 1, nr. 25).

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 230, 1. pkt., om optagelse af pornografiske fotografier og film af en person under 18 år foreslås som nævnt flyttet til § 226.

Det gældende § 230, 2. pkt., indeholder en henvisning til den gældende § 226 om uagtsomhed med hensyn til alder. Det foreslås, at der i bestemmelsen om uagtsomhed (der som nævnt foreslås placeret som § 228) medtages en henvisning til den foreslåede § 226.

Samlet set videreføres straffelovens § 230 således i sin helhed ved de foreslåede §§ 226 og 228.

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 231 om, at straffen for overtrædelse af §§ 228 og 229 i gentagelsestilfælde kan forhøjes med indtil det halve, videreføres ikke. Der henvises herom til *kapitel 19*, afsnit 6.2.

I forenklet oversigtsform kan forholdet mellem de gældende bestemmelser og de foreslåede bestemmelser gengives således:

<i>Gældende bestemmelse</i>	<i>Foreslået bestemmelse</i>
§ 223 a	§ 224, stk. 2
§ 224	§ 225
§ 225	§ 225
§ 226	§ 228
§ 227	videreføres ikke
§ 228, stk. 1	§ 233, stk. 1, og § 234, stk. 1
§ 228, stk. 2	§ 224, stk. 1
§ 229, stk. 1	§ 233, stk. 2
§ 229, stk. 2	§ 233, stk. 3
§ 230	§ 226
§ 231	videreføres ikke
§ 232	§ 232
§ 233	videreføres ikke
§ 234	videreføres ikke
§ 235	§ 235
§ 235 a	§ 227
§ 236	§ 236

#### *Til § 224*

Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, som § 224, stk. 1, således at den eksisterende bestemmelse i § 223 a om en kundes samleje mod betaling eller løfte om betaling med en person under 18 år bliver § 224, stk. 2. Det forudsættes som noget nyt, at ”samleje” fremover også omfatter analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn). Andet seksuelt forhold end



samleje (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn) vil fremover være omfattet af straffelovens § 225 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

De gældende §§ 224 og 225 om anden kønslig omgængelse end samleje foreslås samlet i § 225.

Det foreslåede nye § 224, stk. 1, foreslås formuleret parallelt med bestemmelsen i straffelovens § 227, stk. 1 (gældende 235 a, stk. 1), om medvirken til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden.

Forslaget til stk. 1 omfatter den, der medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde. Det følger af forslaget til § 225 (lovforslagets § 1, nr. 23), at bl.a. § 224 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

Den foreslåede bestemmelse i § 224, stk. 1, omfatter således enhver form for bi-stand til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, herunder tilfælde, hvor den pågældende overtales, lokkes, narres eller vildledes hertil. Hvis der er anvendt ulovlig tvang efter straffelovens § 260 for at få den pågældende til mod betaling eller løfte om betaling at have samleje med en kunde, vil der også kunne straffes for voldtægt efter § 216 eller for overtrædelse af straffelovens § 217 om at tiltvinge sig samleje ved anden ulovlig tvang.<sup>7</sup>

Den foreslåede bestemmelse i § 224, stk. 1, er subsidiær i forhold til straffelovens § 262 a, stk. 2 (jf. lovforslagets § 1, nr. 30), om menneskehandel af en person under 18 år. Derimod vil der i givet fald kunne straffes i sammenstød mellem § 224, stk. 1, og bl.a. straffelovens §§ 216, 217, 222, 245 og 246.<sup>8</sup>

Det foreslås, at strafferammen for overtrædelse af forbuddet mod medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, skal være bøde eller fængsel indtil 6 år.

---

<sup>7</sup> *Model B og C*: Henvisningen til § 217 er ikke relevant.

<sup>8</sup> *Model B og C*: Henvisningen til § 217 er ikke relevant.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 19*, afsnit 6.2.

### *Til § 225*

Det foreslås at slå de gældende bestemmelser om anden heteroseksuel kønslig omgængelse end samleje (§ 224) henholdsvis homoseksuel kønslig omgængelse (§ 225) sammen til én bestemmelse, som placeres i § 225, om andet seksuelt forhold end samleje. Det foreslås i den forbindelse, at straffelovens § 221 (jf. lovforslagets § 1, nr. 18) om tilsnigelse af samleje ved udnyttelse af, at forurettede forveksler gerningsmanden med en anden, fremover også skal omfatte homoseksuel forhold.

Bortset fra den nævnte nykriminalisering af tilsnigelse af homoseksuel forhold ved udnyttelse af, at forurettede forveksler gerningsmanden med en anden, er sammenlægningen til én bestemmelse alene udtryk for en forenkling af lovteksten, og ændringen fra kønslig omgængelse til seksuelt forhold er alene udtryk for en sproglig modernisering.

Det forudsættes imidlertid, at ”samleje” i straffelovens §§ 216-224 fremover også vil omfatte analt samleje, dvs. hel eller delvis indføring af penis i anus (såvel mellem personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn).

Herudover medfører forslaget om at sammenskrive de gældende §§ 224 og 225 til én bestemmelse ikke indholdsmæssige ændringer af gældende ret. Bortset fra det anførte om analt samleje er det således hensigten, at ”andet seksuelt forhold end samleje” skal forstås på samme måde som ”anden kønslig omgængelse end samleje” og ”kønslig omgængelse med en person af samme køn” efter gældende ret.

Der er med forslaget om at flytte kriminaliseringen af analt samleje fra straffelovens §§ 224 og 225 til §§ 216-224 heller ikke tilsigtet nogen ændring i vurderingen af dette forholds grovhed set i forhold til vaginalt samleje eller i forhold til andre seksuelle forhold. Der er således heller ikke tilsigtet nogen ændring i strafudmålingen i sager vedrørende analt samleje i forhold til det eksisterende strafniveau.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 16*, afsnit 2.

### *Til § 226*

Det foreslås at indsætte en bestemmelse om optagelse af pornografiske fotografier eller film af en person under 18 år i § 226.

Strafbestemmelsen i den gældende § 226 om uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand eller alder ved overtrædelse af straffelovens §§ 216-225 videreføres med visse ændringer i den foreslåede § 228, jf. nærmere bemærkningerne til denne bestemmelse.

Den foreslåede § 226 viderefører den gældende bestemmelse i straffelovens § 230, 1. pkt., med en sproglig modernisering, således at ”utugtige” ændres til ”pornografiske”, og med en forenkling af strafferammen, således at den gældende normalstrafferamme på bøde eller fængsel indtil 2 år slås sammen med den gældende skærpede strafferamme på fængsel indtil 6 år. Der er ikke tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens gerningsindhold eller i strafudmålingen i forhold til i dag.

Med forslaget udgår opregningen i lovteksten af, hvad der navnlig anses som særligt skærpende omstændigheder. De forhold, som er opregnet i det gældende § 230, 2. pkt. – at barnets liv udsættes for fare, at der anvendes grov vold, at barnet forvoldes alvorlig skade, eller at der er tale om optagelser af mere systematisk eller organiseret karakter – vil imidlertid fortsat udgøre skærpende omstændigheder ved strafudmålingen. Det vil også fortsat være relevant ved strafudmålingen at inddrage forurettedes alder, således at straffen alt andet lige udmåles strengere, jo yngre forurettede er, og hvis forurettede er under 15 år, kan der i givet fald straffes i sammenstød med det foreslåede § 216, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 10), eller § 222 (lovforslagets § 1, nr. 19-21).

Det foreslås som noget nyt, at forældelsesfristen for overtrædelse af den foreslåede § 226 først skal begynde at løbe fra den dag, hvor forurettede fylder 18 år, jf. lovforslagets § 1, nr. 4 og 5 (forslag til ændring af straffelovens § 94, stk. 4).

Der henvises i øvrigt til *kapitel 20*, afsnit 4.

### Til § 227

Det foreslås at indsætte en bestemmelse om forestillinger med pornografisk optræden med deltagelse af en person under 18 år i § 227.

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 227 om strafnedsættelse eller strafbortfald for overtrædelse af straffelovens §§ 216-226 ved indgåelse af ægteskab mellem gerningsmanden og forurettede videreføres ikke. Ophævelsen af den gældende bestemmelse i § 227 er ikke til hinder for, at det ved strafudmålingen efter omstændighederne vil kunne tillægges betydning i formildende retning, at gerningsmanden og forurettede er blevet forsonet og har genoptaget eller fortsat deres samliv. Der henvises herom til *kapitel 9*, afsnit 3.3.

Den foreslåede § 227 viderefører den gældende bestemmelse i straffelovens § 235 a med visse ændringer.

Det foreslås at forenkle gerningsbeskrivelsen, således at ”rekrutterer eller i øvrigt medvirker til, eller som udnytter” ændres til ”medvirker til”. Samtidig foreslås en sproglig modernisering, således at ”utugtig” ændres til ”pornografisk”. Bortset fra, at forbrydelsen med den foreslåede forenkling i alle tilfælde først vil være fuldbyrdet på det tidspunkt, hvor en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden, er der ikke tilsigtet nogen ændringer i gerningsindholdet. Rekruttering af en person under 18 år til en sådan forestilling vil fremover kunne straffes som forsøg, hvis den rekrutterede persons deltagelse ikke bliver til noget.

Det foreslås desuden at forenkle strafferammen i stk. 1, således at den gældende normalstrafferamme på bøde eller fængsel indtil 2 år slås sammen med den gældende skærpede strafferamme på fængsel indtil 6 år. Der er ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag.

Med forslaget udgår opregningen i lovteksten af, hvad der navnlig anses som særligt skærpende omstændigheder. De forhold, som er opregnet i den gældende § 235, stk. 1, 2. pkt. – at barnets liv udsættes for fare, at der anvendes grov vold, at barnet forvoldes alvorlig skade, eller at der er tale om forestillinger af mere sy-

stematisk eller organiseret karakter – vil imidlertid fortsat udgøre skærpende omstændigheder ved strafudmålingen. Det vil også fortsat være relevant ved strafudmålingen at inddrage forurettedes alder, således at straffen alt andet lige udmåles strengere, jo yngre forurettede er, og hvis forurettede er under 15 år, kan der i givet fald straffes i sammenstød med det foreslåede § 216, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 10), eller § 222 (lovforslagets § 1, nr. 19-21).

Det foreslås samtidig at forhøje strafferammen i bestemmelsens stk. 2 fra bøde eller fængsel indtil 1 år til bøde eller fængsel indtil 2 år. Forslaget skal ses i lyset af strafferammekravet i EU-direktivet fra 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn for så vidt angår overværelse som tilskuer af forestillinger med pornografisk optræden med deltagelse af børn under den seksuelle lavalder, og der er ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 20*, afsnit 4.

#### *Til § 228*

Det foreslås i § 228 at indsætte en bestemmelse om uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand eller alder ved overtrædelse af straffelovens §§ 218 eller 222-224, § 225, jf. §§ 218 eller 222-224, § 226 eller § 227, stk. 1.

Med hensyn til den gældende § 228 om rufferi henvises til den foreslåede § 233 (lovforslagets § 1, nr. 25) og bemærkningerne hertil.

Den foreslåede § 228 viderefører med visse ændringer den gældende bestemmelse i straffelovens § 226.

Det foreslås at udvide kriminaliseringen af uagtsomhed med hensyn til forurettedes alder til at omfatte den foreslåede nye bestemmelse i § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, og den foreslåede bestemmelse i § 227, stk. 1 (som viderefører det gældende § 235 a, stk. 1), om medvirken til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden.

Det foreslås, at kriminaliseringen af uagtsomhed med hensyn til forurettedes alder fremover ikke skal omfatte strafforhøjelsesregler, som indeholder en aldersgrænse. Det drejer sig om det foreslåede § 216, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 10), om samleje med et barn under 12 år, og § 220 om groft misbrug af arbejdsmæssig, økonomisk eller plejemæssig afhængighed over for en person under 18 år (lovforslagets § 1, nr. 15 og 16). I tilfælde af uagtsomhed med hensyn til forurettedes alder i en sådan strafforhøjelsesregel vil forholdet i stedet i givet fald skulle straffes som en forsætlig overtrædelse inden for normalstrafferammen. Det foreslåede § 216, stk. 2, fungerer i denne forbindelse som en strafforhøjelsesregel i forhold til straffelovens § 222 (lovforslagets § 1, nr. 19-22).

Samtidig foreslås en sproglig forenkling af bestemmelsens formulering, og frem for at henvise til de ”foranstående bestemmelser” uden nærmere præcisering foreslås det at angive de af de foregående bestemmelser, som den foreslåede § 228 finder anvendelse på.

Der er ikke med den sproglige forenkling tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens gerningsindhold.

Opregningen af de af de foregående bestemmelser, som den foreslåede § 228 finder anvendelse på, har været nødvendig, fordi de foregående bestemmelser fremover også vil indeholde aldersgrænser, med hensyn til hvilke uagtsomhed efter forslaget ikke vil være kriminaliseret. Det gælder forslaget om at medtage samleje med barn under 12 år i § 216 om voldtægt (jf. lovforslagets § 1, nr. 10), og bestemmelsen i straffelovens § 220 (lovforslagets § 1, nr. 15 og 16) om groft misbrug af arbejdsmæssig, økonomisk eller plejemæssig afhængighed over for en person under 18 år. Det gælder endvidere forslaget til § 227, stk. 2 (som viderefører det gældende § 235 a, stk. 2) om overværelse som tilskuer af forestillinger med pornografisk optræden med deltagelse af en person under 18 år, hvor uagtsomhed i relation til en deltagers alder (i overensstemmelse med gældende ret) ikke foreslås kriminaliseret. Uagtsomhed foreslås heller ikke kriminaliseret i relation til aldersgrænsen i den foreslåede opdelte strafferamme i straffelovens § 232 (lovforslagets § 1, nr. 24) om blufærdighedskrænkelser.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 17*, afsnit 4.

*Til nr. 24 (§ 232)*

Det foreslås at nyaffatte straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser, således at bestemmelsen forenkles og sprogligt moderniseres. Det foreslås at ændre ”uterligt forhold” til ”uanstændigt forhold”, og at ”eller giver offentlig forargelse” udgår. Der er med den foreslåede forenkling og sproglige modernisering ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens gerningsindhold.

Forslaget om at udvide bestemmelsen i straffelovens § 218, stk. 2, om at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, til også at omfatte at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en *situation*, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, indebærer, at sådanne forhold ikke længere vil være omfattet af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser.

Det foreslås at opdele den gældende strafferamme på bøde eller fængsel indtil 4 år i en normalstrafferamme på bøde eller fængsel indtil 2 år og en skærpet strafferamme, som omfatter forhold begået over for et barn under 15 år, på bøde og fængsel indtil 4 år.

Der er ikke tilsigtet nogen ændring i strafudmålingen i forhold til i dag.

Det bemærkes i den forbindelse, at det fortsat vil indgå som en skærpende omstændighed, hvis en blufærdighedskrænkelser er begået ved udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed.

Det foreslås, at forældelsesfristen for strafansvaret for blufærdighedskrænkelser, der begås over for et barn under 15 år, tidligst skal regnes fra den dag, den forurettede fylder 18 år, jf. lovforslagets § 1, nr. 4 (forslag til ændring af straffelovens § 94, stk. 4).

Der henvises i øvrigt til *kapitel 21*, afsnit 5.

*Til nr. 25 (§§ 233 og 234)*

*Til § 233*

Det foreslås i § 233 at indsætte en bestemmelse om rufferi og anden udnyttelse af andres prostitution (stk. 1 og 2) og en regel om udlejning af hotelværelser til erhvervsmæssig prostitution (stk. 3).

Den gældende § 233 om opfordring eller indbydelse til prostitution mv. videreføres ikke. Der henvises herom til *kapitel 19*, afsnit 6.1.

Det foreslåede § 233, stk. 1, viderefører det gældende § 228, stk. 1, nr. 3, om at holde bordel og dele af § 229, stk. 1, om mellemmandsvirksomhed og udnyttelse af andres prostitution, mens det foreslåede § 233, stk. 2, viderefører dele af § 229, stk. 1, 2. led, om udnyttelse af andres prostitution. Det foreslåede § 233, stk. 3, viderefører det gældende § 229, stk. 2.

Efter det foreslåede *stk. 1* straffes for rufferi den, der driver virksomhed med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde.

Bestemmelsen angår den bagmand, som driver virksomhed med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse, hvor en person driver egen virksomhed med mod betaling eller løfte om betaling selv at have seksuelt forhold til en kunde.

Bestemmelsen finder endvidere ikke anvendelse, hvor flere personer i et ligeværdigt fællesskab driver virksomhed med, at de mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde. Der vil være tale om et ligeværdigt fællesskab, hvis de prostituerede, der er beskæftiget i prostitutionsvirksomheden, har aftalt en rimelig fordeling af indtægter og udgifter, også selv om det indebærer, at en eller flere prostitueredes indtægter får økonomisk betydning for en eller flere andre prostituerede i virksomheden. Der vil imidlertid ikke være tale om et ligeværdigt fællesskab, hvis én af de prostituerede fungerer som leder i forhold til de



andre prostituerede, eller hvis virksomheden ledes af en person, der ikke er beskæftiget som prostitueret i denne.

Ved vurderingen af, hvad der kan anses som en rimelig fordeling af indtægter og udgifter, bør de prostituerede overlades stor frihed til selv at bestemme, hvor solidarisk deres virksomhed skal drives. Eksempelvis må det i relation til håndteringen af sygdom eller barsel anses for en rimelig fordeling af indtægterne, hvad enten en prostitueret, som på grund af sygdom eller barsel ikke har nogen kunder og derfor ikke bidrager til indtægterne, ifølge de prostitueredes aftale skal have ingen, delvis eller fuld andel i indtægterne under sin sygdom eller barsel.

Hvis der ikke er tale om et ligeværdigt fællesskab, vil bestemmelsen kunne anvendes på den, der driver virksomheden, uanset om den pågældende også selv arbejder som prostitueret i virksomheden. Den pågældendes egen indtjening som prostitueret i virksomheden vil imidlertid i givet fald være erhvervet på straffri måde (og vil dermed ikke udgøre et udbytte ved en strafbar handling, som kan konfiskeres i medfør af straffelovens § 75, stk. 1).

Bestemmelsen finder anvendelse på den, der ”driver virksomhed” med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde.

Heri ligger, at den pågældendes involvering skal have et vist omfang og en vis regelmæssighed, før bestemmelsen finder anvendelse. Derimod stilles der ikke krav til den enkelte prostitueredes involvering i virksomheden. Også en persons enkeltstående seksuelle forhold til en kunde mod betaling eller løfte om betaling er omfattet, hvis bagmandens samlede aktiviteter har et sådant omfang, at den pågældende kan anses for at ”drive virksomhed” med andres prostitution.

Der skal imidlertid ikke meget til, før der er tale om at ”drive virksomhed” i bestemmelsens forstand. Også ”hobbyvirksomhed” som bagmand for andres prostitution er omfattet. Eksempelvis vil en virksomhed, som indebærer, at 1-2 prostituerede ca. hver anden weekend mod betaling eller løfte om betaling har seksuelle forhold til nogle få kunder, være omfattet af bestemmelsen. Derimod vil en virksomhed, som indebærer, at én prostitueret hver anden måned har nogle få kunder, ikke være omfattet af bestemmelsen.

For så vidt angår prostitutionsvirksomhed, som drives fra bestemte lokaler, hvor kunder kan henvende sig og på stedet have sex med en prostitueret (bordelvirksomhed), svarer det foreslåede § 233, stk. 1, til den gældende bestemmelse i § 228, stk. 1, nr. 3, om at ”holde bordel”, dog med den modifikation, at den foreslåede bestemmelse giver lidt større mulighed for, at flere prostituerede straffrit kan drive et bordel i fællesskab. Hvis der er tale om et ligeværdigt fællesskab – dvs. hvor fordelingen af indtægter og udgifter er rimelig, og der ikke er én af de prostituerede, der fungerer som leder af de øvrige – falder virksomheden således uden for den foreslåede bestemmelse, uanset om en eller flere prostitueredes indtægter har økonomisk betydning for en eller flere andre prostituerede i virksomheden.

Den foreslåede bestemmelse omfatter imidlertid på linje med bordelvirksomhed alle andre måder at drive prostitution på, når blot der er tale om, at en person (en bagmand) *driver virksomhed* med, at *en anden* mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, jf. ovenfor om disse begreber. Som eksempler kan nævnes barprostitution, escortprostitution og gadeprostitution.

Bestemmelsen omfatter den (bagmand), der *driver* virksomheden, dvs. den, der bestemmer over virksomhedens drift. Dette gælder, hvad enten denne personlig har sin daglige gang i virksomheden eller udøver sin magt over virksomhedens drift gennem andre. Som nævnt er det ikke udelukket, at en bagmand i bestemmelsens forstand samtidig selv kan arbejde som prostitueret i virksomheden. Det er heller ikke udelukket, at flere personer i fællesskab kan bestemme over en prostitutionsvirksomheds drift og dermed begge eller alle være direkte omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Hertil kommer, at det foreslåede § 233, stk. 1, i medfør af straffelovens § 23 om medvirken desuden omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen.

Dog gælder det, at de andre personer, der er nævnt i beskrivelsen af gerningsindholdet – dvs. dels den prostituerede (”en anden”), dels kunden (”en kunde”) – ikke kan straffes for medvirken til overtrædelse af bestemmelsen, når de som beskrevet i gerningsindholdet som henholdsvis sælger og kunde har seksuelt forhold mod betaling eller løfte om betaling.

Endvidere følger det af den beskyttelsesinteresse, som bestemmelsen skal tjene – nemlig at beskytte de prostituerede mod at blive udnyttet af en bagmand – at de prostituerede, der er beskæftiget i den pågældende prostitutionsvirksomhed, som udgangspunkt ikke bør straffes for medvirken til at drive prostitutionsvirksomhed.

Sammenfattende indebærer det, at når en bagmand driver prostitutionsvirksomhed, kan personer, der bistår bagmanden, straffes som medvirkende. Dette gælder både personer, der udlejer lokaler eller leverer varer eller tjenesteydelser (f.eks. annoncering eller betalingstjenester) til prostitutionsvirksomheden, og personer, der uden at være prostituerede er beskæftiget i virksomheden, eksempelvis som vagter, chauffører, telefonpassere, receptionister mv. For alle medvirkende gælder, at straf forudsætter forsæt, herunder med hensyn til, at der er tale om virksomhed med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde. Straf forudsætter således bl.a. forsæt med hensyn til de faktiske forhold, som begrunder, at forholdet juridisk kvalificeres som, at en *anden* mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde. Straf forudsætter dermed også bl.a. forsæt med hensyn til, at prostitutionsvirksomheden drives af en bagmand og ikke af de prostituerede i et ligeværdigt fællesskab.

Hertil kommer, at en prostitueret, som er beskæftiget i en prostitutionsvirksomhed, der drives af en bagmand – og som dermed selv er offer for udnyttelse til prostitution – som udgangspunkt ikke bør straffes for medvirken i anledning af, at den prostituerede også arbejder med eksempelvis pasning af telefoner eller reception, indkøb, madlavning, rengøring osv. Kun hvis den prostituerede har en ledende stilling i virksomhedens drift i forhold til andre prostituerede, bør straf for medvirken kunne komme på tale.

Bestemmelsen finder anvendelse, uanset om bagmanden har opnået eller tilsigtet at opnå en fortjeneste. Bestemmelsens formål er imidlertid at beskytte prostituerede mod udnyttelse, herunder skjult udnyttelse, og hvis en bagmand undtagelsesvis hverken har opnået eller tilsigtet at opnå en fortjeneste, taler dette for at udmåle en efter omstændigheder væsentligt mildere straf end ellers.

Det foreslås at videreføre den gældende strafferamme for rufferi på fængsel indtil 4 år, og der er ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen for overtrædelse af straffelovens § 228, stk. 1, nr. 3, i forhold til i dag.

Forhold, som i dag alene straffes som udnyttelse af en andens erhverv ved prostitution, jf. den gældende bestemmelse i straffelovens § 229, stk. 1, bør imidlertid, når der er tale om rufferi som defineret i det foreslåede § 233, stk. 1, fremover straffes på linje med bordelvirksomhed. Den konkrete straf bør udmåles bl.a. under hensyn til prostitutionsvirksomhedens tidsmæssige udstrækning, antallet af beskæftigede prostituerede og den opnåede eller tilsigtede fortjeneste, men under i øvrigt sammenlignelige omstændigheder bør bagmandsvirksomhed i forbindelse med barprostitution, escortprostitution og gadeprostitution straffes lige så hårdt som bagmandsvirksomhed i forbindelse med bordelvirksomhed.

Det foreslåede § 233, stk. 1, er subsidiær i forhold til straffelovens § 262 a om menneskehandel og vil derfor i praksis omfatte prostitutionsvirksomhed, hvor der ikke er anvendt tvang, svig eller anden utilbørlig fremgangsmåde over for de prostituerede. Er sådanne midler anvendt, vil der i praksis være tale om menneskehandel.

Der kan straffes i sammenstød mellem det foreslåede § 233, stk. 1, og det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde.

Efter det foreslåede *stk. 2* straffes den, der i øvrigt udnytter, at en anden erhvervsmæssigt mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde.

Som det fremgår af formuleringen ("i øvrigt"), er bestemmelsen subsidiær i forhold til det foreslåede stk. 1 om prostitutionsvirksomhed.

Bestemmelsen er endvidere subsidiær i forhold til straffelovens § 262 a om menneskehandel og i forhold til det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde.

Bestemmelsen viderefører den del af straffelovens § 229, stk. 1, 2. pkt., om udnyttelse af en andens erhverv ved prostitution, som ikke er omfattet af det foreslåede § 233, stk. 1, eller af det foreslåede § 224, stk. 1, og der er ikke tilsigtet nogen ændringer i gerningsindholdet.

Bestemmelsen omfatter således fortsat kun udnyttelse af en andens erhvervsmæssige prostitution. Dette omfatter også bierhverv som prostitueret. Det bemærkes, at udnyttelse af en prostitueret under 18 år er omfattet af det foreslåede § 224, stk. 1, som gælder både erhvervsmæssig og ikke-erhvervsmæssig prostitution.

”Udnyttelse” skal uændret forstås som at påvirke den prostituerede til mere varigt at videregive en andel af den prostitueredes indtjening, uden at modtageren har et retligt eller naturligt krav herpå. En sådan påvirkning vil efter omstændighederne kunne ske stiltiende, men den rent passive modtagelse fra en prostitueret af en del af dennes indtjening er ikke omfattet af kriminaliseringen. Udnyttelse vil også foreligge, hvis den prostituerede betaler en væsentlig højere pris for en ydelse end den pris, som andre skal betale, eller som i øvrigt kan anses for sædvanlig eller rimelig. Som eksempel kan nævnes udlejning af lokaler til overpris.

Det vil fortsat, når der ikke foreligger tvang, svig eller anden utilbørlig påvirkning, være lovligt fra en prostitueret at modtage underhold, som den prostituerede er retligt forpligtet til at yde (ægtefælle og børn), eller hvor der dog efter almindelig opfattelse foreligger en naturlig pligt (f.eks. samlever, forældre eller søskende afhængig af de nærmere omstændigheder). Når der ikke foreligger tvang, svig eller anden utilbørlig påvirkning, vil det således f.eks. fortsat være lovligt, at en samlever til en prostitueret forsørges af denne, eller at en ikke-samlevende kæreste til en prostitueret modtager sædvanlige gaver.

Ligesom i dag vil det i grænsetilfælde bero på en konkret vurdering af forholdet mellem parterne, om en ydet økonomisk fordel fra en prostitueret til en anden person har en rimelig begrundelse eller er udtryk for en udnyttelse fra modtagerens side. Det bemærkes herved også, at bestemmelsen kræver forsæt, herunder med hensyn til, at den modtagne økonomiske fordel er finansieret af giverens indtjening fra prostitution.

Det foreslås, at strafferammen for overtrædelse af det foreslåede § 233, stk. 2, skal være bøde eller fængsel indtil 2 år.

Medtagelsen af bøde i normalstrafferammen er udtryk for en teknisk begrundet forenkling af normal- og sidestrafferammer på linje med den forenkling, som ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 blev foretaget i en række bestemmelser i straffeloven. Der er med udeladelsen i lovteksten af kravet om formildende omstændigheder som betingelse for at idømme bøde ikke tilsigtet nogen ændring i det hidtidige udmålingsniveau efter straffelovens § 229, stk. 1, 2. led.

Nedsættelsen af strafmaksimum til fængsel i 2 år sammenlignet med fængsel i 3 år i det gældende § 229, stk. 1, skal bl.a. ses i sammenhæng med, at udnyttelse, der sker som led i prostitutionsvirksomhed, fremover vil være omfattet af den foreslåede rufferibestemmelse i § 233, stk. 1, uanset om prostitutionsvirksomheden drives som bordel eller på anden måde. Der er med forslaget om et strafmaksimum på fængsel i 2 år ikke tilsigtet nogen ændringer i strafudmålingen i forhold til i dag i de sager, der fremover vil være omfattet af det foreslåede § 233, stk. 2.

Det foreslåede *stk. 3* om udlejning af værelse til erhvervmæssig prostitution viderefører det gældende § 229, stk. 2, med en sproglig modernisering. Det foreslås, at henvisningen til ”gæstgiveri” ved siden af henvisningen til ”hotel” udgår, idet ”gæstgiveri” ikke længere anvendes som begreb i lovgivningen og heller ikke i almindelig sprogbrug i dag har nogen selvstændig betydning ved siden af henvisningen til ”hotel”. Det foreslås endvidere at erstatte ”til benyttelse til erhvervmæssig utugt” med ”til brug for, at en anden erhvervmæssigt mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde”. Der er ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens gerningsindhold.

Det foreslås, at strafferammen ændres fra fængsel indtil 1 år eller under formildende omstændigheder med bøde til bøde eller fængsel indtil 1 år. Der er tale om en teknisk begrundet forenkling af normal- og sidestrafferammer på linje med den forenkling, som ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 blev foretaget i en række bestemmelser i straffeloven. Der er med udeladelsen i lovteksten af kravet om formildende omstændigheder som betingelse for at idømme bøde ikke tilsigtet nogen ændring i det hidtidige udmålingsniveau efter straffelovens § 229, stk. 2.

Det gældende § 228, stk. 1, nr. 1, om at forlede nogen til prostitution videreføres i moderniseret form som § 234, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 25).

Det gældende § 228, stk. 1, nr. 2, om for vindings skyld at forlede nogen til prostitution eller afholde nogen, der driver erhverv ved prostitution, fra at opgive det videreføres ikke.

Bestemmelsens 1. led – om for vindings skyld at forlede nogen til prostitution – er i sin helhed absorberet af straffelovens § 262 a om menneskehandel og har dermed allerede efter gældende ret intet anvendelsesområde. Bestemmelsens 2. led – om for vindings skyld af afholde nogen, der driver erhverv ved prostitution, fra at opgive det – må antages i praksis at være absorberet af straffelovens § 262 a om menneskehandel. Hvis det helt undtagelsesvis skulle forekomme, at en person på utilbørlig måde og med henblik på udnyttelse afholder nogen fra at opgive sit erhverv som prostitueret, uden at den pågældende har rekrutteret, transporteret, overført, huset eller efterfølgende modtaget den prostituerede, vil det pågældende forhold stadig være strafbart, enten efter det foreslåede § 233, stk. 1, om prostitutionsvirksomhed, eller efter det foreslåede § 233, stk. 2, om udnyttelse i øvrigt af en andens erhvervsmæssige prostitution.

Det gældende § 228, stk. 2, om tilskyndelse af, at en person under 21 år søger erhverv ved prostitution, mv. videreføres ikke.

Med hensyn til bestemmelsens 1. led – tilskyndelse eller bistand til en person under 21 år til at søge erhverv ved prostitution – vil tilskyndelse eller bistand til en person under 18 år til prostitution fremover være omfattet af det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde. Sådan tilskyndelse eller bistand til en 18-20-årig vil derimod fremover være straffri, hvis der ikke er tale om prostitutionsvirksomhed (forslaget til § 233, stk. 1), udnyttelse af en andens erhvervsmæssige prostitution (forslaget til § 233, stk. 2) eller utilbørlig påvirkning (forslaget til § 234, stk. 1). Forslaget indebærer dermed, at der fremover vil gælde samme regler for 18-20-årige som for personer over 21 år.

Med hensyn til bestemmelsens 2. led – medvirken til befordring ud af riget af en person under 21 år med henblik på prostitution – er sådan mevirken til befordring

af en person under 18 år allerede efter gældende ret omfattet af straffelovens § 262 a, stk. 2, om menneskehandel af en person under 18 år. Sådant medvirken til befording af en 18-20-årig vil derimod fremover være straffri, hvis der ikke er tale om utilbørlig påvirkning (jf. § 262 a, stk. 1, om menneskehandel). Forslaget indebærer dermed, at der fremover vil gælde samme regler for 18-20-årige som for personer over 21 år.

Bestemmelsens 3. led – medvirken til befording ud af riget med henblik på prostitution af en person, som er uvidende om formålet – er absorberet af straffelovens § 262 a om menneskehandel og har dermed allerede efter gældende ret intet anvendelsesområde.

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 229, stk. 1, 1. led, om at fremme prostitution ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand videreføres ikke. Sådant mellemmandsvirksomhed vil fremover kunne straffes, hvis mellemmanden driver en prostitutionsvirksomhed eller medvirker til, at en bagmand driver en prostitutionsvirksomhed (forslaget til § 233, stk. 1), hvis mellemmanden udnytter (eller medvirker til at udnytte) en andens erhvervsmæssige prostitution (forslaget til § 233, stk. 2), eller hvis der er tale om utilbørlig påvirkning (forslaget til § 234, stk. 1). I andre tilfælde vil mellemmandsvirksomhed som sådant imidlertid være straffri.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 19*, afsnit 6.2.

#### *Til § 234*

Det foreslås at indsætte en bestemmelse om utilbørlig fremme af en andens prostitution i § 234.

Den gældende § 234 om salg af utugtige billeder og genstande til et barn under 16 år videreføres ikke. Der henvises herom til *kapitel 22*, afsnit 3.

Efter den foreslåede bestemmelse straffes den, der ved retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller anden utilbørlig fremgangsmåde formår en anden til mod betaling eller løfte om betaling at have seksuelt forhold til en kunde.



Bestemmelsen viderefører i moderniseret form det gældende § 228, stk. 1, nr. 1, om at forlede nogen til prostitution.

Bestemmelsen er subsidiær i forhold til straffelovens § 262 a om menneskehandel og i forhold til det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde. Bestemmelsen vil derfor i praksis finde anvendelse på forhold over for personer over 18 år i tilfælde, hvor der ikke er tale om at udnytte den pågældende.

Bestemmelsen angår den, der svigagtigt eller på anden utilbørlig måde formår en anden til mod betaling eller løfte om betaling at have seksuelt forhold til en kunde. Gerningselementerne ”retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse” og ”anden utilbørlig fremgangsmåde” skal forstås på samme måde som de tilsvarende led i bestemmelsen om menneskehandel, jf. straffelovens § 262 a, stk. 1, nr. 4 og 5.

Bestemmelsen medtager ikke ”ulovlig tvang”, ”frihedsberøvelse” eller ”trusler efter § 266”, sml. straffelovens § 262 a, stk. 1, nr. 1-3. Hvis der anvendes ulovlig tvang til at formå nogen til et seksuelt forhold, er gerningsindholdet i straffelovens § 216 om voldtægt eller i straffelovens § 217 om anden ulovlig tvang realiseret.<sup>9</sup> Det samme vil ofte gælde, hvis der anvendes frihedsberøvelse eller trusler som nævnt i straffelovens § 266 til at formå nogen til et seksuelt forhold, og hvis det ikke skulle være tilfældet, vil der i givet fald kunne straffes for frihedsberøvelse eller trusler som nævnt i straffelovens § 266, hvor der gælder en højere (§ 261) eller samme (§ 266) strafferamme som efter det foreslåede § 234, stk. 1.

Det foreslås, at overtrædelse af det foreslåede § 234, stk. 1, skal straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 19*, afsnit 6.2.

---

<sup>9</sup> *Model B og C*: Henvisningen til § 217 er ikke relevant.

*Til nr. 26 (§ 235, stk. 1 og 2)*

Der foreslås en sproglig modernisering af straffelovens § 235, stk. 1 og 2, om udbredelse og besiddelse af børnepornografi, således at ”utugtige” ændres til ”pornografiske”. Der er med forslaget ikke tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens gerningsindhold.

Med hensyn til strafudmålingen forudsættes det imidlertid, at ordningen med betinget dom med vilkår om sexologisk behandling fremover skal kunne anvendes i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi i samme omfang som i sager om de andre former for seksualkriminalitet, der er omfattet af ordningen. Heri ligger også, at ordningen kun vil omfatte de forholdsvis grove tilfælde af udbredelse eller besiddelse af børnepornografi, hvor straffen i dag fastsættes til ubetinget fængsel i mindst 4-6 måneder.

Det forudsættes endvidere, at der herudover fremover skal kunne anvendes betinget dom med vilkår om sexologisk behandling i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografi i tilfælde, hvor straffen i dag fastsættes til en kortere ubetinget fængselsstraf. En sådan betinget dom vil – i modsætning til, når straffen fastsættes til fængsel i mindst 4-6 måneder – ikke skulle indeholde vilkår om et indledende institutionsophold. Det vil være en forudsætning, at tiltalte vurderes såvel egnet som motiveret for sexologisk behandling. Ændringen omfatter ikke tilfælde, der i dag afgøres med betinget dom uden behandlingsvilkår. I sådanne tilfælde vil der fortsat i givet fald skulle idømmes betinget dom uden behandlingsvilkår.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 23*, afsnit 5.

*Til nr. 27 (§ 235, stk. 3)*

Det foreslås at nyaffatte straffelovens § 235, stk. 3, om undtagelse fra forbuddet i § 235, stk. 2, mod besiddelse af pornografiske billeder af børn, der er fyldt 15 år.

Med den foreslåede formulering angives, at undtagelsen omfatter det samme som forbuddet, dvs. pornografiske fotografier, film eller lignende. Undtagelsen omfatter dog fortsat ikke pornografiske visuelle gengivelser af en ikke-eksisterende person under 18 år.

Endvidere angives med den foreslåede formulering, at undtagelsen gælder, når den pågældende samtykker i besiddelsen. Heri ligger bl.a., at et samtykke til besiddelse til enhver tid kan tilbagekaldes med den virkning, at fortsat besiddelse vil være omfattet af forbuddet i straffelovens § 235, stk. 2.

Da der kræves forsæt, vil straf for besiddelse efter en tilbagekaldelse af et tidligere samtykke forudsætte, at gerningsmanden har forsæt med hensyn til, at samtykket er tilbagekaldt. Selv om et samtykke principielt vil kunne tilbagekaldes stiltiende, vil der af bevismæssige grunde formentlig i praksis kun blive tale om straf, hvis samtykket udtrykkeligt er tilbagekaldt. Dette gælder også i forbindelse med afslutning af et kæresteforhold, herunder en samlivsophævelse, hvor straf for fortsat besiddelse af pornografiske fotografier eller film eksempelvis af en ex-kæreste, som på optagelsestidspunktet var mellem 15 år og 18 år og dengang gav samtykke til besiddelse, derfor i praksis vil forudsætte, at ex-kæresten udtrykkeligt har bedt den pågældende om at destruere de pågældende fotografier eller film.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 23*, afsnit 5.

*Til nr. 28 (§ 235 a)*

Det foreslås at ophæve straffelovens § 235 a og i stedet placere bestemmelsen om forestillinger med pornografisk optræden med deltagelse af en person under 18 år som straffelovens § 227 (lovforslagets § 1, nr. 23).

*Til nr. 29 (§ 236)*

Der foreslås en modernisering af straffelovens § 236 om pålæg til personer, der dømmes for visse former for seksualkriminalitet.

Det foreslås i *stk. 1* at opregne dels de strafbestemmelser, hvor der skal være mulighed for i forbindelse med en domfældelse at give et pålæg, dels de former for pålæg, som skal kunne gives.

Strafbestemmelserne er straffelovens § 216 om voldtægt,<sup>10</sup> § 217 om anden ulovlig tvang,<sup>11</sup> § 222 om seksuelt forhold til barn under 15 år, § 223, stk. 2, om groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed, § 224, stk. 1 (jf. lovforslagets § 1, nr. 23), om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, § 232 om blufærdighedskrænkelser og § 262 a, stk. 2, om menneskehandel af en person under 18 år.

I forhold til gældende ret udgår henvisningen til straffelovens § 218, stk. 1, om udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering. Endvidere er den generelle henvisning til §§ 228 og 229 om medvirken til andres prostitution erstattet af en henvisning til det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde.

De opregnede strafbestemmelser angiver alene den ydre ramme for, ved hvilke straffelovsovertrædelser pålæg i givet fald vil kunne gives. Om et pålæg konkret bør gives, vil afhænge af, om der efter de foreslåede regler i stk. 3 og 5 er grundlag for det.

De pålæg, som i givet fald kan gives, er opholdsforbud, boligforbud, besøgsforbud og kontaktforbud som nærmere defineret i de foreslåede stk. 1, nr. 1-4.

Et opholdsforbud indebærer efter *nr. 1*, at den dømte ikke må opholde sig eller færdes i et nærmere afgrænset område i nærheden af gerningsstedet.

Udtrykket ”opholde sig eller færdes” skal forstås på samme måde som i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Ophold eller færden omfatter således enhver fysisk tilstedeværelse inden for det afgrænsede område, herunder at passere igennem området. Et opholdsforbud vil således som udgangspunkt indebære, at den blotte tilstedeværelse i det afgrænsede område vil udgøre en overtrædelse, selv om der er tale om helt kortvarige ophold. Et opholdsforbud indebærer således også et forbud mod at bosætte sig i området. Med hensyn til undtagelser henvises til det foreslåede stk. 2 og bemærkningerne hertil.

---

<sup>10</sup> I *Model B og C* omfatter dette også seksuelt forhold med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

<sup>11</sup> *Model B og C*: Henvisningen til § 217 er ikke relevant.

Det geografiske område, som et opholdsforbud dækker, skal beskrives så præcist som muligt i dommen, herunder f.eks. ved anvendelse af kort over området. Udtrykket ”i nærheden” skal ses i lyset af, at opholdsforbud kan indebære et væsentligt indgreb i den pågældendes bevægelsesfrihed, og det bør således normalt være et mindre område omkring gerningsstedet. Der gælder dog ikke en bestemt maksimal geografisk udstrækning af opholdsforbud, og den præcise afgrænsning vil afhænge af en konkret proportionalitetsvurdering.

I forhold til gældende ret træder muligheden for at give et geografisk bestemt opholdsforbud i nærheden af gerningsstedet i stedet for muligheden for at give et forbud mod at indfinde sig på de steder, som er opregnet i loven (offentlige parker eller anlæg, fællede, skoler, legepladser, opdragelseshjem, sindssygehospitalet, institutioner for personer med vidtgående psykiske handicap, skove, badeanstalter og strandbredder).

Den foreslåede bestemmelse er på den ene side videre end den gældende regel, idet den foreslåede bestemmelse ikke er begrænset til bestemte arter af steder. På den anden side er den foreslåede bestemmelse mere begrænset, fordi et opholdsforbud efter den foreslåede bestemmelse skal angå et område i nærheden af gerningsstedet, hvilket ikke som sådan er et krav efter den gældende regel.

Med hensyn til anvendelsen og udformningen af et opholdsforbud henvises i øvrigt til de foreslåede stk. 3-5 og bemærkningerne hertil.

Et boligforbud indebærer efter *nr. 2*, at den dømte ikke uden politiets tilladelse må dele bolig med et barn under 18 år.

Dette er i den foreslåede lovtæst formuleret på den måde, at den dømte kan forbydes at lade børn under 18 år ”tage ophold” i sin bolig eller selv ”tage ophold” hos personer, hos hvem der ”opholder sig” børn under 18 år. Et sådant forbud omfatter i givet fald ikke den dømtes egne børn eller adoptivbørn, jf. nærmere det foreslåede stk. 2 og bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen er som nævnt møntet på tilfælde, hvor den dømte deler bolig med et barn. ”Bolig” skal i den forbindelse forstås bredt og er et andet og betydeligt

videre begreb end ”bopæl”. ”Bolig” vil også omfatte en midlertidig bolig, herunder en feriebolig, og kan også være f.eks. en campingvogn, en båd eller et telt. Med ”bolig” sigtes først og fremmest til det sted, hvor den pågældende overnatter.

Med udtrykkene ”tage ophold” og ”opholder sig” sigtes dermed også til ophold med overnatning, og det vil endvidere i almindelighed være et krav, at der er tale om flere overnatninger. Et boligforbud vil dermed f.eks. ikke være til hinder for, at en klassekammerat til et barn i den dømtes husholdning overnatter en enkelt nat i den dømtes bolig, eller at den dømte i forbindelse med en familiefest overnatter en enkelt nat hos familie, der har hjemmeboende børn. Derimod vil politiets tilladelse i givet fald skulle indhentes (jf. herom nedenfor), f.eks. hvis den dømtes samlevers særbarn i forbindelse med samvær overnatter i den dømtes bolig f.eks. hver anden weekend, eller hvis den dømte tilbringer 3-4 juledage hos familie, hvor der også overnatter børn.

Et boligforbud vil endvidere ikke være til hinder for, at den dømte tilbringer dagtimerne sammen med et barn, når blot den dømte og barnet ikke overnatter i samme bolig. Om samvær i dagtimerne henvises i øvrigt til det foreslåede nr. 3 om besøgsforbud.

Et boligforbud indebærer, at den dømte ikke *uden politiets tilladelse* må dele bolig med et barn.

Det forudsættes, at politiet i givet fald i almindelighed giver tilladelse, hvis den dømte giver samtykke til, at politiet orienterer det pågældende barns forældre (dvs. indehaveren eller indehaverne af forældremyndigheden) om den dom, hvorved boligforbuddet er givet.

Det er politiet, der i givet fald skal orientere barnets forældre om dommen. Hvis en af forældrene har forældremyndigheden alene, skal politiet dog kun orientere indehaveren af forældremyndigheden. Hvis en af indehaverne af forældremyndigheden er i en tilstand, hvor denne ikke vil være i stand til at forstå en orientering, eller hvis politiet trods rimelige bestræbelser ikke har kunnet komme i kontakt med en af indehaverne af forældremyndigheden, vil det være tilstrækkeligt at orientere den anden forældremyndighedsindehaver. Hvis barnet er anbragt uden

for hjemmet, bør kommunen normalt også orienteres om dommen, og det vil kunne stilles som betingelse for at give en tilladelse, at den dømte giver samtykke hertil.

Den dømtes samtykke vil i givet fald indebære, at politiet kan orientere barnets forældre om hele dommen, dog bortset fra oplysninger om den dømtes personnummer og oplysninger, som er fortrolige af hensyn til andre personer end den dømte. Det vil i den forbindelse være op til politiets skøn, hvor stor en del af dommen, barnets forældre skal orienteres om, idet det dog forudsættes, at forældrene i det mindste orienteres om den domstol, der har afsagt dommen, dommens dato og konklusion og hovedtræk af de forhold, som der blev dømt for.

I forhold til den gældende bestemmelse er det nyt, at politiet også kan dispensere fra bestemmelsens 1. led om at lade børn under 18 år tage ophold i sin bolig. Endvidere forudsættes det, at den foreslåede bestemmelses henvisning til at ”tage ophold” og ”opholder sig” skal forstås som beskrevet ovenfor – og dermed ikke skal forstås så vidt, som der er eksempler på, at de tilsvarende udtryk i den gældende regel er blevet forstået i praksis.

Med hensyn til anvendelsen og udformningen af et boligforbud henvises i øvrigt til de foreslåede stk. 3-5 og bemærkningerne hertil.

Et besøgsforbud indebærer efter *nr.* 3, at den dømte ikke må modtage besøg af et barn, der ikke er ledsaget af en voksen.

Bestemmelsen angår tilfælde, hvor den dømte selv modtager besøg af et barn. Et besøgsforbud vil dermed ikke være til hinder for, at andre personer i den dømtes husstand, herunder børn i husstanden, kan modtage besøg af et barn, der ikke er ledsaget af en voksen. Det er imidlertid en forudsætning, at det andet medlem af husstanden, som barnet besøger, er hjemme, mens barnet er på besøg. Hvis den dømte er alene hjemme, vil ethvert besøg af et barn, der ikke er ledsaget af en voksen, være i strid med besøgsforbuddet. Det gælder omvendt, at besøg, der udelukkende finder sted, mens den dømte ikke er til stede, ikke vil være i strid med besøgsforbuddet, og dette gælder, selv om barnet er kommet efter invitation fra den dømte og der ikke er andre personer hjemme.

Da bestemmelsen som nævnt angår tilfælde, hvor det er den dømte, der modtager besøg af et barn, vil et besøgsforbud endvidere ikke være til hinder for, at den dømte besøger et barn.

”Besøg” omfatter tilfælde, hvor barnets tilstedeværelse hos den dømte ikke er så langvarig, at der er tale om at ”tage ophold” i det foreslåede nr. 2’s forstand. Besøg omfatter også tilfælde, hvor den dømte uden for sin bolig, eksempelvis på en restaurant eller i en forlystelsespark, er vært for et barn, der ikke er ledsaget af en voksen. Besøg omfatter ikke tilfælde, hvor den dømte og et barn mødes, uden at den dømte kan siges at være vært for barnet.

Besøg omfatter også tilfælde, hvor barnet kommer i den dømtes bolig i arbejdsmæssigt øjemed, herunder som ansat af tredjemand, eksempelvis en håndværker, eller for at hente eller bringe noget. Det vil i en sådan situation derfor i givet fald være nødvendigt, at barnet er ledsaget af en voksen, eller at den dømte ikke er hjemme, hvis barnet bliver i mere end ganske få minutter (jf. nedenfor om det tidsmæssige aspekt).

Besøg omfatter derimod ikke tilfælde, hvor et barn arbejder i den dømtes virksomhed, uden at der er tale om at udføre arbejde i den dømtes bolig eller om en situation, hvor den dømte i højere grad fungerer som vært end som arbejdsgiver for barnet. Som eksempel kan nævnes, at den dømte inviterer barnet til at blive på virksomheden efter arbejdstids ophør. Dette vil være et besøg, som vil være i strid med besøgsforbuddet, hvis barnet ikke er ledsaget af en voksen.

Bestemmelsen indeholder ikke nogen egentlig undergrænse for, hvor kort tid barnet skal være til stede hos den dømte, før der er tale om et besøg i bestemmelsens forstand. Også en kortvarig tilstedeværelse af f.eks. 5-10 minutters varighed må således anses som et besøg i bestemmelsens forstand. En helt kortvarig tilstedeværelse af f.eks. 2-3 minutters varighed eksempelvis for at give eller modtage en besked eller hente eller bringe noget kan dog ikke anses som et besøg i bestemmelsens forstand.

Et barns tilstedeværelse hos den dømte vil have karakter af et besøg i bestemmelsens forstand, uanset om den dømte eller barnet har taget initiativ hertil, og uanset om besøget er planlagt i forvejen eller barnet f.eks. kommer uanmeldt. Hvis



barnet selv er gået ind hos den dømte, er det dog en forudsætning, at den dømte har accepteret barnets tilstedeværelse eller ikke tager rimelige skridt til at bringe barnets tilstedeværelse til ophør.

Det er kun, hvis barnet ikke er ledsaget af en voksen, at et besøg i givet fald vil være i strid med et besøgsforbud. At barnet skal være ledsaget af en voksen, betyder, at den voksne skal være til stede under barnets besøg hos den dømte. Det er således ikke tiltrækkeligt til at bringe et besøg uden for forbuddet, at barnet hentes eller bringes af en voksen. Det er dog ikke et krav, at den voksne ledsager under besøget konstant er sammen med barnet. Hvad der kræves, vil også afhænge af de konkrete omstændigheder. Hvis der er adskillige børn og voksne til stede, vil der i praksis typisk kunne forekomme længere perioder, hvor et givet barn ikke er sammen med sin voksne ledsager, end hvis der kun er ét barn til stede. Ud fra formålet med forbuddet vil der dog omvendt heller ikke være noget til hinder for, at barnets voksne ledsager tilbringer hele eller næsten hele besøget sammen med den dømte, mens barnet tilbringer tiden alene eller sammen med andre børn eller voksne.

I modsætning til, hvad der foreslås med hensyn til boligforbud, kan politiet ikke dispensere fra et besøgsforbud.

I forhold til den gældende bestemmelse er det nyt, at der fremover bliver en særskilt mulighed for at give besøgsforbud. Afhængig af fortolkningen af den gældende bestemmelse vil et besøgsforbud som det foreslåede imidlertid kunne være indeholdt i et opholdsforbud efter den gældende bestemmelse, og i forhold til en sådan vid fortolkning af den gældende bestemmelse er forslaget udtryk for en indskrænkning, idet et besøgsforbud efter forslaget er begrænset som beskrevet ovenfor.

Med hensyn til anvendelsen og udformningen af et besøgsforbud henvises i øvrigt til de foreslåede stk. 3-5 og bemærkningerne hertil.

Et kontaktforbud indebærer efter *nr. 4*, at den dømte ikke gennem internettet eller et lignende system til spredning af information må søge at kontakte børn under 18 år, der ikke kender den dømte i forvejen.

Begrænsningen til børn, der ikke kender den dømte i forvejen, skyldes hensynet til, at den dømte f.eks. bør kunne maile, skype eller chatte med børn, den dømte har lært at kende uden anvendelse af internettet, eksempelvis børn af venner eller familie. Begrænsningen skal derfor forstås på den måde, at hvis den dømte i strid med et kontaktforbud gennem internettet har lært et barn at kende, vil kontakt gennem internettet stadig være i strid med kontaktforbuddet, så længe den dømte og barnet ikke har mødtes direkte. Begrænsningen skal endvidere forstås på den måde, at et barn ikke kender den dømte i bestemmelsens forstand, før barnet kender den dømtes rigtige identitet. Hvis den dømte har lært et barn at kende gennem internettet og derefter har mødtes med barnet direkte, vil kontakt gennem internettet stadig være i strid med kontaktforbuddet, hvis den dømte har brugt en falsk eller fiktiv identitet i sin kontakt med barnet. Det er dog ikke et krav, at barnet kender den dømtes fulde navn eller præcise adresse, for at barnet kan anses for at kende den dømte i bestemmelsens forstand.

Ud over kontakt gennem internettet omfatter bestemmelsen kontakt gennem et lignende system til spredning af information. Dette led er medtaget for at fremtidssikre bestemmelsen i forhold til eventuelle fremtidige kommunikationsteknologier på linje med internettet.

Kontakt gennem internettet omfatter en hvilken som helst kontakt, både skriftlig og mundtlig, som foregår ved den dømtes anvendelse af internettet. Som eksempler kan nævnes email, internetchat og internettelefoni. Kommunikation via sociale medier på internettet, eksempelvis Facebook, vil også være omfattet. Telefoning og fremsendelse af en tekst- eller billedbesked ved anvendelse af telefonnettet er derimod ikke omfattet.

Kontaktforbuddet gælder også, hvis barnet har taget initiativ til den første kontakt (f.eks. sendt den første mail eller den første chatbesked). Den dømte må altså i sådanne tilfælde ikke svare på barnets henvendelse.

Et kontaktforbud indebærer, at den dømte ikke må søge at ”kontakte børn” gennem internettet. Kontakten skal altså være rettet mod et eller flere konkrete børn eller mod børn generelt for at være omfattet af forbuddet. En generel henvendelse, eksempelvis på en Facebook-profil (den dømtes eller en andens), som er rettet både mod børn og voksne, vil ikke være omfattet af forbuddet.

Et kontaktforbud indebærer, at den dømme ikke må ”søge at” kontakte børn gennem internettet. Et kontaktforbud vil dermed være overtrådt, når den dømte har f.eks. afsendt en mail eller lagt en besked på en internetchat eller en Facebook-profil med forsæt til at opnå kontakt med et barn. Der vil således i givet fald foreligge en fuldbyrdet overtrædelse af kontaktforbuddet, selv om mailen eller beskeden ikke kommer frem til noget barn (herunder hvis årsagen er, at modtageren ikke er et barn, men har udgivet sig for at være et barn). Det bemærkes herved, at forsøg på at overtræde et forbud efter straffelovens § 236 ikke er strafbart, jf. straffelovens § 21, stk. 3, og den foreslåede strafferamme i § 236, stk. 7.

I forhold til den gældende bestemmelse er muligheden for at kunne give et kontaktforbud som beskrevet ny.

Med hensyn til anvendelsen og udformningen af et kontaktforbud henvises i øvrigt til de foreslåede stk. 3-5 og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at forbud som nævnt i stk. 1 (opholdsforbud, boligforbud, besøgsforbud og kontaktforbud) ikke omfatter kontakt, ophold eller færden, som af særlige grunde må anses for beføjet.

Med bestemmelsen lovfæstes, at der kan være tilfælde, hvor en adfærd, der formelt udgør en overtrædelse af et forbud efter stk. 1, af særlige grunde ikke skal anses for en overtrædelse af forbuddet.

Bestemmelsen må i praksis antages at få noget forskellig betydning for de forskellige typer af forbud. Der er dog i alle tilfælde tale om en forholdsvis snæver undtagelse.

For så vidt angår *opholdsforbud* kan der som eksempel på ophold eller færden, som af særlige grunde vil kunne anses for beføjet, navnlig peges på tilfælde, hvor den dømte med et særligt anerkendelsesværdigt formål kortvarigt passerer det område, som er omfattet af opholdsforbuddet. Det kunne f.eks. være i forbindelse med deltagelse i et motionsløb med en fastlagt rute. Det kunne også være i forbindelse med akut henvendelse til læge, skadestue eller apotek, hvis det ville medføre en væsentlig længere transporttid ikke at passere det område, som er

omfattet af opholdsforbuddet. Det kunne også være i forbindelse med deltagelse i en begravelse af et nært familiemedlem.

For så vidt angår *boligforbud* kan der som eksempel på, hvornår en formel overtrædelse af særlige grunde vil kunne anses for beføjet, formentlig i praksis næsten kun tænkes tilfælde, hvor den dømte og et barn af ekstraordinære grunde flere dage i træk er nødt til at overnatte i samme bolig. Det kunne f.eks. være, hvis en ekstraordinær vejr-situation forhindrer, at den dømte eller barnet som planlagt forlader den pågældende bolig.

For så vidt angår *besøgsforbud* kan der tænkes tilfælde, hvor barnets voksne ledsager uforudset akut må efterlade barnet hos den dømte. Det kan være i tilfælde af den pågældendes alvorlige sygdom eller tilskadekomst eller i tilfælde af, at en anden, eksempelvis et af den pågældendes (andre) børn, er kommet alvorligt til skade, eller hvis den pågældende bliver kaldt på arbejde i anledning af en opstået nødsituation. Det må i sådanne tilfælde forudsættes, at der udfoldes rimelige bestræbelser på, at barnet snarest muligt overlades til en anden end den dømte. Som en anden gruppe af tilfælde kan nævnes, at barnets besøg hos den dømte skyldes, at barnet er kommet til skade, faret vild eller lignende. Også her er det en forudsætning, at der udfoldes rimelige bestræbelser på snarest muligt at få hjælp fra anden side til at tage sig af barnet.

For så vidt angår *kontaktforbud* vil det næppe forekomme i praksis, at en kontakt gennem internettet til et barn, som ikke kender den dømte, af særlige grunde vil være beføjet. Det ville forudsætte, at den dømte befandt sig i en nødsituation og kun havde mulighed for at kommunikere via internettet. Selv om der faktisk kendes eksempler herpå (personer, som uforvarende er blevet lukket inde, eller som er frihedsberøvet som led i menneskehandel), må sandsynligheden for, at en sådan i sig selv meget sjældent forekommende situation netop skulle ramme en person, der er pålagt et kontaktforbud, antages at være yderst ringe.

Det foreslås i *stk. 2, 2. pkt.*, at boligforbud og besøgsforbud ikke skal omfatte den dømtes børn eller adoptivbørn.

Dette svarer i realiteten til den gældende bestemmelse, som ikke omfatter børn, over for hvilke den dømte har forsørgelsespligt.

Det foreslås i *stk. 3*, at forbud som nævnt *stk. 1* kan gives, når det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om den dømtes person, herunder om tidligere kriminalitet, må antages, at der er nærliggende fare for, at den dømte vil begå ny lovovertrædelse af lignende beskaffenhed, og at forbuddet vil være egnet til at forebygge denne fare.

Med bestemmelsen lovfæstes kriterier for, hvornår et forbud som nævnt i *stk. 1* kan gives.

Det foreslås, at forbud skal kunne gives, hvis det vil være et egnet middel til at forebygge nærliggende fare for ny tilsvarende kriminalitet. Vurderingen heraf skal foretages ud fra karakteren af det pådømte forhold og de foreliggende oplysninger om den dømtes person, herunder om tidligere kriminalitet.

Det gælder desuden et proportionalitetskrav, jf. det foreslåede *stk. 5* og bemærkningerne hertil.

Forbud som nævnt i *stk. 1* er et supplement til de generelle regler om rettighedsfrakendelse, jf. straffelovens § 79, og om vilkår for betinget dom, jf. straffelovens § 57.

Forbud som nævnt i *stk. 1* bør i almindelighed kun anvendes, hvis en rettighedsfrakendelse eller et vilkår i en betinget dom ikke vil være tilstrækkelig til at forebygge nærliggende fare for ny tilsvarende kriminalitet.

Forbud som nævnt i *stk. 1* har endvidere ikke til formål at beskytte de konkrete ofre for de pådømte forhold mod nye overgreb, endsige mod krænkende henvendelser fra den dømtes side.

Forbud som nævnt i *stk. 1* bør derfor kun anvendes med henblik på at forebygge nærliggende fare for ny kriminalitet mod nye ofre. Er der nærliggende fare for ny kriminalitet mod samme ofre (eller for krænkende henvendelser til ofrene), bør der i givet fald gives tilhold og eventuelt opholdsforbud efter lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning.

Det vil bero på en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag, om et forbud kan antages at være et egnet middel til at forebygge en nærliggende fare for ny tilsvarende kriminalitet, og hvilken eller hvilke former for forbud der i givet fald bør anvendes.

Forbud bør imidlertid i almindelighed kun anvendes, hvis den dømte har begået flere ligeartede overtrædelser i form af, enten at den pågældende tidligere er dømt for tilsvarende forhold, eller at den pågældende nu findes skyldig i ligeartede forhold begået ved forskellige lejligheder over for forskellige ofre. Hvis den pågældende ikke tidligere er straffet for lignende kriminalitet, bør en enkeltstående overtrædelse således ikke give anledning til forbud, og dette gælder, selv om overtrædelserne er grove og eventuelt begået over for flere ofre (eksempelvis en grov voldtægt af flere ofre ved én lejlighed). Hvis den pågældende ikke tidligere er straffet for lignende kriminalitet, bør en flerhed af overtrædelser begået over for samme offer heller ikke give anledning til forbud, og dette gælder, selv om overtrædelserne er grove og/eller fortsat gennem lang tid (eksempelvis seksuelt misbrug af ét barn gennem flere år).

Ved vurderingen af, om et forbud kan antages at være et egnet middel til at forebygge en nærliggende fare for ny tilsvarende kriminalitet, skal også inddrages de foreliggende oplysninger i øvrigt om den dømtes person, som de eksempelvis fremgår af en eventuel personundersøgelse eller mentalundersøgelse.

Hvis kriminaliteten må antages at skyldes forhold, som ikke længere er til stede, vil det tale imod, at der skulle foreligge en så nærliggende fare for ny lignende kriminalitet, at der bør gives forbud.

Med hensyn til de enkelte former for forbud kan endvidere navnlig anføres følgende:

Om et *opholdsforbud* bør gives, vil navnlig afhænge af, om de dømtes kriminalitet har en sådan tilknytning til et bestemt nærmere afgrænset område, at et forbud mod ophold og færden det pågældende sted kan være eget til at forebygge nærliggende fare for ny tilsvarende kriminalitet. Dette vil formentlig forholdsvis sjældent være tilfældet.

Som eksempler på en mulig anvendelse kan nævnes tilfælde, hvor den dømte flere gange samme sted (eksempelvis samme vej, sti eller park) har blottet sig for forskellige ofre, eller flere gange samme sted (eksempelvis samme svømmehal, sportshal eller fitnesscenter) har beluret forskellige ofre under omklædning og bad. Anvendelse af opholdsforbud vil navnlig kunne være relevant, hvis forholdene er begået over for børn.

I princippet kan opholdsforbud også tænkes anvendt ved alvorligere kriminalitet, men det er formentlig forholdsvis sjældent, at en person f.eks. i samme afgrænsede område (f.eks. et bestemt kolonihaveområde eller et bestemt villakvarter) ved forskellige lejligheder begår voldtægt. Og hvis det sker, er det ikke sikkert, at et forbud mod at opholde sig eller færdes i netop dette område vil have nogen nævneværdig betydning for risikoen for ny tilsvarende kriminalitet (eksempelvis i form af voldtægt i et andet kolonihaveområde eller et andet forholdsvis nærliggende villakvarter).

Spørgsmålet om at give *boligforbud og/eller besøgsforbud* vil der ofte være anledning til at behandle under ét, selv om omstændighederne også kan tale for alene at give et boligforbud (hvorimod der sjældent vil være grundlag for alene at give et besøgsforbud). Sådanne forbud bør i hvert fald forudsætte, at den dømte ved forskellige lejligheder seksuelt har misbrugt forskellige børn, som den dømte delte bolig med eller havde besøg af.

Det vil herudover afhænge af de konkrete omstændigheder, om et boligforbud eller et besøgsforbud vil være egnet til at forebygge nærliggende fare for ny tilsvarende kriminalitet.

Hvis den dømte udelukkende har misbrugt egne børn eller adoptivbørn, vil der i almindelighed ikke være anledning til at give boligforbud eller besøgsforbud, da sådanne forbud ikke omfatter egne børn eller adoptivbørn.

Hvis den dømte udelukkende har misbrugt børn, som den pågældende har delt bolig med, vil der i almindelighed ikke være anledning til ved siden af et boligforbud også at give et besøgsforbud.

Hvis den dømte udelukkende har misbrugt børn, som den pågældende er kommet i kontakt med i forbindelse med aktiviteter, der er omfattet af en rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 (eksempelvis undervisning, fritidsaktiviteter eller børnepasning), bør boligforbud eller besøgsforbud ikke anvendes.

Et *kontaktforbud* vil navnlig kunne gives, hvis den dømte ved forskellige lejligheder har seksuelt misbrugt forskellige børn, som den pågældende var kommet i kontakt med gennem internettet.

Det foreslås i *stk. 4*, at forbud skal kunne gives på tid fra 1 til 5 år, regnet fra endelig dom, eller indtil videre. Dette svarer til, hvad der efter straffelovens § 79, stk. 3, gælder med hensyn til rettighedsfrakendelse. Udgangspunktet bør være, at forbud tidsbegrænses, og at tidsubegrænset forbud kun anvendes i særligt grove tilfælde, hvor der er grundlag for at antage, at der stadig mere end 5 år efter endelig dom vil være nærliggende fare for ny lignende kriminalitet.

I forhold til den gældende bestemmelse lovfæstes muligheden for at tidsbegrænse et forbud, og det forudsættes, at udgangspunktet fremover vil være, at et forbud er tidsbegrænset.

Det foreslås i *stk. 5*, at et forbud som nævnt i stk. 1 ikke må stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af den pågældendes forhold, hensynet til dem, som forbuddet skal beskytte, og karakteren af det begåede forhold.

Med forslaget lovfæstes kravet om proportionalitet.

Det foreslåede stk. 5 er relevant både ved afgørelsen af, om der overhovedet skal gives forbud efter stk. 1, ved afgørelsen af, hvilken eller hvilke former for forbud der i givet fald skal gives, og ved fastlæggelsen af forbuddets nærmere udformning samt dets tidsmæssige udstrækning.

Det foreslåede stk. 5 indebærer, at der skal være et rimeligt forhold mellem på den ene side det indgreb over for den dømte, som forbuddet indebærer, og på den anden side dels hensynet til de potentielle ofre, som forbuddet har til formål at beskytte, dels alvoren af den nu pådømte kriminalitet.



Er der tale om alvorlig kriminalitet og stor risiko for ny alvorlig kriminalitet, vil det kunne berettige et mere indgribende forbud, end hvis der er tale om mindre alvorlig kriminalitet og/eller lidt mindre (men dog stadig nærliggende) risiko for ny tilsvarende kriminalitet.

Vurderingen af, hvor alvorligt et indgreb der i givet fald vil være tale om i forhold til den dømte, skal ske foretages konkret ud fra den pågældendes situation.

Proportionalitetsvurderingen er som nævnt relevant ikke alene ved afgørelsen af, om et forbud overhovedet skal gives, men også ved fastlæggelsen af forbuddets nærmere udformning.

For så vidt angår opholdsforbud gælder dette navnlig fastlæggelsen af selve det geografiske område, som forbuddet skal dække. Hvis proportionalitetshensyn tilsiger det, kan et opholdsforbud imidlertid også begrænses i tid, eksempelvis til kun at gælde visse af årets måneder eller visse af døgnets timer.

For så vidt angår boligforbud, besøgsforbud og kontaktforbud er der mulighed for begrænse, i forhold til hvilke børn et sådant forbud gælder. I praksis kan det navnlig være relevant at overveje at lade et sådant forbud gælde alene i forhold til børn under 15 år, hvis den dømte udelukkende har gjort sig skyldig i seksuelt misbrug af væsentligt yngre børn. En anden nærliggende mulighed er i givet fald at lade et sådant forbud gælde i forhold til børn af det ene køn, hvis den dømte alene har gjort sig skyldig i seksuelt misbrug af børn af det ene køn.

Det foreslåede *stk. 6* indeholder regler om indbringelse for domstolene af spørgsmålet om opretholdelse af et forbud, der er givet indtil videre.

Bestemmelsen er udformet på samme måde som de tilsvarende regler om rettighedsfrakendelse, der er givet indtil videre, jf. straffelovens § 79, stk. 3, jf. § 78, stk. 3.

Efter det foreslåede *1. pkt.* kan den dømte 5 år efter endelig dom forlange, at anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om forbuddets opretholdelse for retten. Når særlige omstændigheder taler for det, kan justitsministeren dog tillade, at indbringelse for retten sker tidligere, jf. det foreslåede *2. pkt.* Indbringelse sker

for byretten i den retskreds, som har pådømt sagen i første instans, eller byretten i den retskreds, hvor den dømte bor eller opholder sig, jf. henvisningen i det foreslåede 3. *pkt.* til straffelovens § 59, stk. 2. Byrettens afgørelse træffes ved kendelse, jf. det foreslåede 4. *pkt.* Doms mænd medvirker ikke.

Byrettens afgørelse kan gå ud på, at forbuddet ophæves, at forbuddet opretholdes uændret, at forbuddet tidsbegrænses til højst 2 år (dette er en konsekvens af genindbringelsesfristen i tilfælde af, at forbuddet opretholdes, jf. nedenfor), eller at forbuddet indskrænkes. Forbuddet kan derimod ikke udvides.

Byrettens kendelse kan kæres til landsretten, jf. retsplejelovens § 968. Både den dømte og anklagemyndigheden kan kære. Kærefristen er 14 dage, jf. retsplejelovens § 969, stk. 1. Kære har ikke opsættende virkning, medmindre det modsatte bestemmes af byretten eller landsretten, jf. retsplejelovens § 969, stk. 2. Landsrettens afgørelse i kæresagen kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 973.

Hvis afgørelsen går ud på, at forbuddet helt eller delvis opretholdes indtil videre, kan spørgsmålet 2 år efter afgørelsen på ny indbringes for retten, jf. det foreslåede 5. *pkt.* I den forbindelse gælder de samme regler som om indbringelse 5 år efter endelig dom, herunder reglen i det foreslåede 2. *pkt.* om, at justitsministeren kan tillade, at indbringelse for retten sker tidligere.

I forhold til den gældende bestemmelse ændres tidsgrænsen for, hvornår spørgsmålet om opretholdelse af et tidsbestemt forbud kan indbringes for retten, fra 3 år efter straffens udståelse til 5 år efter endelig dom. Endvidere nedsættes tidsgrænsen for, hvornår et opretholdt forbud på ny kan indbringes for retten, fra 3 til 2 år.

Det forslås i *stk.* 7, at overtrædelse af et forbud efter stk. 1 straffes med fængsel indtil 4 måneder, hvilket svarer til gældende ret. Straf forudsætter forsæt, jf. straffelovens § 19, og forsøg straffes ikke, jf. straffelovens § 21, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 24*, afsnit 4.

*Til nr. 30 (§ 262 a)*

Der foreslås en sproglig modernisering af straffelovens § 262 a om menneskehandel, således at ”kønslig usædelighed” ændres til ”prostitution, optagelse af pornografiske fotografier eller film, forestilling med pornografisk optræden”. Med ”prostitution” menes seksuelt forhold til en kunde mod betaling eller løfte om betaling. ”Optagelse af pornografiske fotografier eller film” skal forstås på samme måde som ”optagelse af pornografiske fotografier, film eller lignende” i den foreslåede § 226 (svarende til den gældende § 230), uanset at ”eller lignende” ikke foreslås medtaget i § 262 a. ”Forestilling med pornografisk optræden” skal forstås på samme måde som det tilsvarende udtryk i den foreslåede § 227 (svarende til den gældende § 235 a). Der er ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens gerningsindhold.

Parallelt med, hvad der er anført i bemærkningerne til det foreslåede § 233, stk. 1, om udnyttelse af andres prostitution (lovforslagets § 1, nr. 25) følger det af den beskyttelsesinteresse, som bestemmelsen om menneskehandel skal tjene – nemlig at beskytte potentielle ofre for menneskehandel – at en person, der udnyttes til prostitution, som udgangspunkt ikke bør straffes for medvirken til menneskehandel i anledning af sin bistand til driften af den pågældende prostitutionsvirksomhed, eksempelvis i form af pasning af telefoner eller reception, indkøb, madlavning, rengøring osv. Kun hvis den prostituerede har spillet en mere direkte rolle i forbindelse med rekruttering, transport, overførsel, husning eller modtagelse af en person under omstændigheder som nævnt i bestemmelsen, bør straf for medvirken kunne komme på tale.

*Til § 2  
(Retsplejeloven)*

*Til nr. 1 (§ 29 a, stk. 1, og § 741 a, stk. 2)*

Retsplejelovens § 29 a, stk. 1, angår dørlukning under forurettedes forklaring, når den pågældende anmoder om det.

Retsplejelovens § 741 a, stk. 2, angår beskikkelse af en advokat for forurettede, medmindre den pågældende efter at være blevet vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det.

Disse bestemmelser gælder bl.a. i sager omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 222, stk. 2, 2. led, om at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved tvang eller fremsættelse af trusler. Bestemmelserne gælder også i sager omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 216 om voldtægt.

Det foreslås at flytte straffelovens § 222, stk. 2, 1. led, om samleje med barn under 12 år til straffelovens § 216 om voldtægt, således at straffelovens § 222, stk. 2, fremover kun vil bestå af et led, jf. lovforslagets § 1, nr. 20.

I konsekvens heraf foreslås retsplejelovens § 29 a, stk. 1, og § 741 a, stk. 2, ændret, således at der henvises til straffelovens § 222, stk. 2, i stedet for § 222, stk. 2, 2. led.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører i sig selv ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

Medtagelsen af seksuelt forhold til barn under 12 år i straffelovens § 216 medfører imidlertid, at dørene fremover som noget nyt obligatorisk skal lukkes under den forurettedes forklaring i sådanne sager, når den pågældende anmoder om det. Dette vil i praksis kunne have betydning, når forholdet først anmeldes til politiet på et tidspunkt, hvor forurettede er ældre end ca. 12 år. Hvis forurettede på dette tidspunkt ikke er ældre end ca. 12 år, vil forurettede i almindelighed ikke skulle afgive vidneforklaring under hovedforhandlingen, idet forurettedes forklaring i stedet billedoptages, jf. retsplejelovens § 745 e, og afspilles under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 872.

Medtagelsen af seksuelt forhold til barn under 12 år i straffelovens § 216 medfører endvidere, at der fremover som noget nyt obligatorisk skal beskikkes advokat for forurettede i sådanne sager, medmindre den pågældende efter at være vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det.

*Til nr. 2 (§ 29 a, stk. 1, og § 741 a, stk. 1 og 3)*

Retsplejelovens § 29 a, stk. 1, angår dørlukning under forurettedes forklaring, når den pågældende anmoder om det.

Retsplejelovens § 741 a, stk. 1 og 3, angår beskikkelse af en advokat for forurettede.

Disse bestemmelser gælder bl.a. i en række sager omfattet af de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 224 og 225 om henholdsvis anden kønslig omgængelse end samleje og kønslig omgængelse mellem personer af samme køn.

Det foreslås at slå de gældende bestemmelser om anden heteroseksuel kønslig omgængelse end samleje (§ 224) henholdsvis homoseksuel kønslig omgængelse (§ 225) sammen til én bestemmelse, som placeres i § 225, om andet seksuelt forhold end samleje, jf. lovforslagets § 1, nr. 23.

I konsekvens heraf foreslås retsplejelovens § 29 a, stk. 1, og § 741 a, stk. 1 og 3, ændret, således at der henvises til straffelovens § 225 i stedet for §§ 224 og 225.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til nr. 3 (§ 41 e, stk. 4, 3. pkt., og § 1017 b, stk. 1)*

Retsplejelovens § 41 e, stk. 4, 3. pkt., angår anonymisering af dokumenter i forbindelse med meddelelse af aktindsigt i sager om overtrædelse af det gældende kapitel 24 i straffeloven om forbrydelser mod kønssædeligheden.

Retsplejelovens § 1017 b, stk. 1, forbyder offentliggørelse af forurettedes identitet i sager om overtrædelse af det gældende kapitel 24 i straffeloven om forbrydelser mod kønssædeligheden.

I konsekvens af forslaget om at ændre overskriften til straffelovens kapitel 24 (jf. lovforslagets § 1, nr. 9), foreslås retsplejelovens § 41 e, stk. 4, 3. pkt., og § 1017 b, stk. 1, ændret, således at ”forbrydelser mod kønssædeligheden” ændres til ”seksualforbrydelser”.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til nr. 4 (§ 741 a, stk. 2)*

Retsplejelovens § 741 a, stk. 2, angår beskikkelse af en advokat for forurettede, medmindre den pågældende efter at være blevet vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det.

Denne bestemmelse gælder bl.a. i en række sager omfattet af de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 224 og 225 om henholdsvis anden kønslig omgængelse end samleje og kønslig omgængelse mellem personer af samme køn.

Det foreslås at slå de gældende bestemmelser om anden heteroseksuel kønslig omgængelse end samleje (§ 224) henholdsvis homoseksuel kønslig omgængelse (§ 225) sammen til én bestemmelse, som placeres i § 225 om andet seksuelt forhold end samleje, jf. lovforslagets § 1, nr. 23.

I konsekvens heraf foreslås retsplejelovens § 741 a, stk. 2, ændret, således at der henvises til straffelovens § 225 i stedet for §§ 224 og 225. Samtidig foreslås det, at en fejlagtig (indholdsløs) henvisning til straffelovens §§ 224 eller 225, jf. § 210, udgår.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring (samt en rettelse af en teknisk fejl) og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til nr. 5 og 6 (§ 741 a, stk. 3)*

Retsplejelovens § 741 a, stk. 3, angår beskikkelse af en advokat for forurettede. Bestemmelsen giver mulighed for at afslås advokatbeskikkelse, hvis lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter og advokatbistand må anses for åbenbart unødvendig.

I modsætning hertil angår retsplejelovens § 741 a, stk. 2, beskikkelse af en advokat for forurettede, medmindre den pågældende efter at være blevet vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det.

Retsplejelovens § 741 a, stk. 3, gælder bl.a. i sager omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 222, stk. 2, 1. led, om samleje med barn under 12 år,

mens retsplejelovens § 741 a, stk. 2, gælder bl.a. i sager omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 216 om voldtægt.

Det foreslås at flytte straffelovens § 222, stk. 2, 1. led, om samleje med barn under 12 år til straffelovens § 216 om voldtægt, således at straffelovens § 222, stk. 2, fremover kun vil bestå af et led, jf. lovforslagets § 1, nr. 20.

I lyset heraf foreslås retsplejelovens § 741 a, stk. 3, ændret, således at henvisningen til straffelovens § 222, stk. 2, 1. led, udgår.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører i sig selv ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

Medtagelsen af seksuelt forhold til barn under 12 år i straffelovens § 216 medfører imidlertid, at der fremover som noget nyt obligatorisk skal beskikkes advokat for forurettede i sådanne sager, medmindre den pågældende efter at være vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det.

*Til nr. 7 (§ 741 g)*

Retsplejelovens § 741 g angår underretning af forurettede om tidspunktet for den dømtes første uledsagede udgang og løsladelse og om en eventuel undvigelse.

Bestemmelsen gælder bl.a. i sager, hvor der er afsagt dom om ubetinget fængselsstraf eller foranstaltninger efter straffelovens §§ 68-70 eller 74 a for en sædelighedsforbrydelse.

I konsekvens af forslaget om at ændre overskriften til straffelovens kapitel 24 (jf. lovforslagets § 1, nr. 9), foreslås retsplejelovens § 741 g ændret, således at ”sædelighedsforbrydelse” ændres til ”seksualforbrydelse”.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til nr. 8 (§ 762, stk. 2, nr. 2)*

Retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2, angår varetægtsfængsling på grundlag af en særligt bestyrket mistanke om overtrædelse af bl.a. straffelovens § 224 eller

§ 225, jf. § 218, stk. 1, eller § 222, om anden kønslig omgængelse end samleje ved udnyttelse af forurettedes sindssygdom eller mentale retardering eller med barn under 15 år.

Det foreslås at slå de gældende bestemmelser om anden heteroseksuel kønslig omgængelse end samleje (§ 224) henholdsvis homoseksuel kønslig omgængelse (§ 225) sammen til én bestemmelse, som placeres i § 225, om andet seksuelt forhold end samleje, jf. lovforslagets § 1, nr. 23.

I konsekvens heraf foreslås retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2, ændret, således at der henvises til straffelovens § 225 i stedet for §§ 224 og 225.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til nr. 9 (§ 781, stk. 1, nr. 3)*

Retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, angår kriminalitetskravet ved indgreb i meddelelseshemmeligheden, dvs. hvilken form for kriminalitet der skal være tale om, for at indgreb i meddelelseshemmeligheden kan ske.

Bestemmelsen nævner bl.a. straffelovens § 228 om rufferi.

Det foreslås at modernisere straffelovens § 228, stk. 1, om rufferi, mens den gældende bestemmelse i straffelovens § 228, stk. 2, om tilskyndelse af, at en person under 21 år søger erhverv ved prostitution, mv. ikke videreføres som en selvstændig bestemmelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 25. Den nye bestemmelse om rufferi foreslås placeret som § 233, stk. 1.

I lyset heraf foreslås retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, ændret, således henvisningen til straffelovens § 228 ændres til en henvisning til § 233, stk. 1.

Forslaget indebærer, at der fremover – når betingelserne i øvrigt er opfyldt – vil være mulighed for indgreb i meddelelseshemmeligheden i sager om overtrædelse af den foreslåede moderniserede rufferibestemmelse i straffelovens § 233, stk. 1, på samme måde som der i dag er mulighed for det i sager om overtrædelse af den gældende bestemmelse i straffelovens § 228, stk. 1, om rufferi.



I det omfang det foreslåede § 233, stk. 1, er udtryk for en udvidelse i forhold til det gældende § 228, stk. 1 (jf. herom bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 25), udvides mulighederne for indgreb i meddelelseshemmeligheden dermed tilsvarende.

Den del af det gældende § 228, stk. 2, der ikke allerede er absorberet af straffelovens § 262 a om menneskehandel (og som ikke foreslås ophævet, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 25), vil fremover være omfattet af det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til kunde. Strafferammen for overtrædelse af det foreslåede § 224, stk. 1, er bøde eller fængsel indtil 6 år, og der vil i kraft heraf være samme muligheder for indgreb i meddelelseshemmeligheden i sager om overtrædelse af det foreslåede § 224, stk. 1, som der i dag er i sager om overtrædelse af straffelovens § 228, stk. 2.

Endvidere bemærkes, at det er en konsekvens af forslaget om ændring af straffelovens § 210 (lovforslagets § 1, nr. 7), at sager om seksuelt forhold til adoptivbarn fremover som noget nyt vil opfylde kriminalitetskravet i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, om indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Samtidig er det en konsekvens af forslaget om ændring af straffelovens § 221 (lovforslagets § 1, nr. 17), at sager om tilsigelse af samleje ved udnyttelse af en forveksling fremover ikke vil opfylde kriminalitetskravet i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, om indgreb i meddelelseshemmeligheden.

*Til nr. 10 (§ 783, stk. 2)*

Retsplejelovens § 783, stk. 2, fraviger det almindelige krav i § 783, stk. 1, om anførelse af de telefonnumre mv., som et indgreb i meddelelseshemmeligheden vedrører. § 783, stk. 2, giver mulighed for, at der i rettens kendelse ud over bestemte telefonnumre kan anføres den person, som indgrebet angår.

Retsplejelovens § 783, stk. 2, omfatter bl.a. straffelovens § 228 om rufferi.

Det foreslås at modernisere straffelovens § 228, stk. 1, om rufferi, mens den gældende bestemmelse i straffelovens § 228, stk. 2, om tilskyndelse af, at en person

under 21 år søger erhverv ved prostitution, mv. ikke videreføres som en selvstændig bestemmelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 25. Den nye bestemmelse om rufferi foreslås placeret som § 233, stk. 1.

I lyset heraf foreslås retsplejelovens § 781, stk. 2, ændret, således henvisningen til straffelovens § 228 ændres til en henvisning til § 233, stk. 1.

Forslaget indebærer, at der fremover – når betingelserne i øvrigt er opfyldt – vil være mulighed for i en kendelse om telefonaflytning ud over bestemte telefonnumre at anføre den person, som indgrebet angår, i sager om overtrædelse af den foreslåede moderniserede rufferibestemmelse i straffelovens § 233, stk. 1, på samme måde som der i dag er mulighed for det i sager om overtrædelse af den gældende bestemmelse i straffelovens § 228, stk. 1, om rufferi.

I det omfang det foreslåede § 233, stk. 1, er udtryk for en udvidelse i forhold til det gældende § 228, stk. 1 (jf. herom bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 25), udvides mulighederne for i en kendelse om telefonaflytning ud over bestemte telefonnumre at anføre den person, som indgrebet angår, dermed tilsvarende.

Den del af det gældende § 228, stk. 2, der ikke allerede er absorberet af straffelovens § 262 a om menneskehandel (og som ikke foreslås ophævet, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 25), vil fremover være omfattet af det foreslåede § 224, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde. Der vil efter forslaget ikke være mulighed for i sager om overtrædelse af det foreslåede § 224, stk. 1, i en kendelse om telefonaflytning ud over bestemte telefonnumre at anføre den person, som indgrebet angår.

### *Til § 3*

#### *(Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning)*

##### *Til nr. 1 (§ 2, stk. 2, nr. 1)*

§ 2, stk. 2, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning giver mulighed for at give et tilhold (dvs. et forbud mod at opsøge eller kontakte en anden) bl.a. i sager om voldtægt eller anden sædelighedsforbrydelse eller forsøg herpå, hvis den for-

urettede eller dennes nærmeste efter lovovertrædelsens grovhed ikke findes at skulle tåle kontakt mv. med den pågældende.

I konsekvens af forslaget om at ændre overskriften til straffelovens kapitel 24 (jf. lovforslagets § 1, nr. 9), foreslås § 2, stk. 2, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning ændret, således at ”sædelighedsforbrydelse” ændres til ”seksualforbrydelse”.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer i forhold til gældende ret.

*Til § 4*  
*(Restaurationsloven)*

*Til nr. 1 (§ 31, stk. 2)*

Restaurationslovens § 31, stk. 2, giver politiet mulighed for at forbyde personer, der søger fortjeneste ved prostitution, eller som i forbindelse med besøg på et sted, hvorfra der foregår salg af mad og drikkevarer til nydelse på eller ved salgsstedet, har begået en strafbar handling, at opholde sig som gæster i bestemte virksomheder. Politiet kan tillige forbyde de pågældende indehavere at modtage disse personer som gæster.

Det foreslås at ændre restaurationslovens § 31, stk. 2, således at henvisningen til personer, der søger fortjeneste ved prostitution, udgår.

Forslaget indebærer, at restaurationsforbud fremover ikke kan gives på grundlag af, at en person – uden at have begået noget strafbart – søger fortjeneste ved prostitution.

Bestemmelsen i restaurationslovens § 31, stk. 2, foreslås i øvrigt ikke ændret, og bestemmelsen vil således fortsat kunne benyttes, hvis en person i forbindelse med besøg i en restaurant har begået en strafbar handling. Dette gælder også, hvis en prostitueret i forbindelse med besøg i en restaurant har begået en strafbar handling.

Der henvises i øvrigt til *kapitel 19*, afsnit 6.1.

*Til § 5*  
*(Ikrafttræden)*

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den...

Det følger af straffelovens § 3, stk. 1, at spørgsmål om strafbarhed og straf efter lovens ikrafttræden skal afgøres efter de foreslåede nye regler, dog at afgørelsen ikke derved må blive strengere end efter de regler, der gjaldt på gerningstidspunktet.

For handlinger begået før lovens ikrafttræden og pådømt efter lovens ikrafttræden gælder dermed generelt, at de skal bedømmes efter de foreslåede nye regler, men at straf kun kan pålægges, hvis handlingen også var strafbar efter de hidtil gældende regler, og at straffen ikke må være strengere end efter de hidtil gældende regler.

Forhold, der foreslås nykriminaliseret, straffes dermed kun, hvis de er begået efter lovens ikrafttræden. Dette gælder seksuelt forhold til adoptivbarn over 18 år mv. (straffelovens § 210, jf. lovforslagets § 1, nr. 7), seksuelt forhold inden for ægteskab ved udnyttelse af forurettedes sindssygdom, mentale retardering eller hjælpeløse tilstand (straffelovens § 218, jf. lovforslagets § 1, nr. 12), seksuelt forhold mellem en ansat ved kriminalforsorgen og en person, der er optaget i en af kriminalforsorgens institutioner og undergivet den ansattes myndighed, for så vidt den ansatte ikke er ansat ved den pågældende institution, og seksuelt forhold mellem en ansat ved politiet og en person, der er frihedsberøvet og i politiets varetægt (straffelovens § 219, jf. lovforslagets § 1, nr. 14), seksuelt forhold ved groft misbrug af plejemæssig afhængighed samt seksuelt forhold inden for ægteskab ved groft misbrug af arbejdsmæssig eller økonomisk afhængighed (straffelovens § 220, jf. lovforslagets § 1, nr. 15), medvirken til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, for så vidt der ikke er tale om menneskehandel, udnyttelse, bistand til erhvervsmæssig prostitution eller forledelse (straffelovens § 224, jf. lovforslagets § 1, nr. 23) og uagtsomhed med hensyn til alder ved medvirken til, at en person under 18 år har seksuelt forhold til en kunde mod betaling eller løfte om betaling eller deltager i en

forestilling med pornografisk optræden (straffelovens § 228, jf. § 226 og § 227, stk. 1, jf. lovforslagets § 1, nr. 23).

Ophævelsen af straffelovens § 227 om mulighed for strafnedsættelse eller strafbortfald i tilfælde af indgåelse af ægteskab mellem gerningsmanden og forurettede har ligeledes kun virkning for forhold begået efter lovens ikrafttræden.

Forhold, der foreslås flyttet til en anden strafbestemmelse, straffes efter den foreslåede nye bestemmelse, men straffen må ikke være strengere efter den hidtil gældende bestemmelse. Dette gælder seksuelt forhold til adoptivbarn under 18 år (straffelovens § 210, jf. lovforslagets § 1, nr. 7), seksuelt forhold til barn under 12 år (straffelovens § 216, jf. lovforslagets § 1, nr. 10), seksuelt forhold ved udnyttelse af, at forurettede befinder sig i en situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (straffelovens § 218, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 13<sup>12</sup>), rufferi og udnyttelse i øvrigt af en andens prostitution mv. (straffelovens § 233, jf. lovforslagets § 1, nr. 25) eller ved utilbørlig fremgangsmåde formå en anden til prostitution (straffelovens § 234, stk. 1, jf. lovforslagets § 1, nr. 25). Dette gælder endvidere optagelse af pornografiske fotografier eller film af en person under 18 år med forsæt til udbredelse (strafbestemmelsen foreslås i sin helhed flyttet fra straffelovens § 230 til § 226, jf. lovforslagets § 1, nr. 23) og medvirken til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden (strafbestemmelsen foreslås i sin helhed flyttet fra § 235 a til § 227, jf. lovforslagets § 1, nr. 23 og 28).

Endvidere vil den forudsatte strafskærpelse for seksuelt forhold til en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (straffelovens § 218, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 13<sup>13</sup>), kun finde anvendelse på forhold begået efter lovens ikrafttræden.

Forhold, der foreslås afkriminaliseret, vil efter lovens ikrafttræden ikke kunne straffes, og en ikke fuldbyrdet straf bortfalder, jf. straffelovens § 3, stk. 2. Dette gælder – hvis forholdet ikke er omfattet af andre strafbestemmelser – seksuelt forhold mellem en ansat ved et forsorgshjem og en person, der er optaget på forsorgshjemmet (straffelovens § 219, jf. lovforslagets § 1, nr. 14), seksuelt forhold

---

<sup>12</sup> Model B og C: straffelovens § 216, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

<sup>13</sup> Model B og C: straffelovens § 216, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

ved tilsnigelse med en person, der vildfarende anser det seksuelle forhold for ægteskabeligt (gældende § 221, 1. led, jf. lovforslagets § 1, nr. 18), visse former for bistand til en 18-20-årigs prostitution (gældende § 228, stk. 2, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 25), visse former for mellemmandsvirksomhed ved andres prostitution (gældende § 229, stk. 1, 1. led, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 25), opfordring eller indbydelse til utugt, der vækker offentlig forargelse (gældende § 233, jf. lovforslagets § 1, nr. 25), salg af utugtige billeder eller genstande til en person under 16 år (gældende § 234, jf. lovforslagets § 1, nr. 25) og overtrædelse af et restaurationsforbud udstedt under henvisning til, at den pågældende søger fortjeneste ved prostitution (restaurationslovens § 31, stk. 2, jf. lovforslagets § 3).

De afledede virkninger i forhold til mulighederne for at anvende straffeprocessuelle tvangsindgreb og i forhold til forældelsesfristens længde, som følger af forslag til ændret strafmaksimum, gælder fra lovens ikrafttræden både for forhold begået før eller efter lovens ikrafttræden, dog bortset fra tilfælde, hvor et forhold var forældet før lovens ikrafttræden. Mulighederne for at anvende straffeprocessuelle tvangsindgreb skal således afgøres efter den strafferamme, som er gældende på det tidspunkt, hvor der er spørgsmål om at anvende et straffeprocessuelt tvangsindgreb, uanset hvornår det strafbare forhold er begået. Hvis et forhold ikke var forældet før lovens ikrafttræden, skal spørgsmålet om forældelse endvidere afgøres efter lovgivningen på domstidspunktet, uanset om den nye lovgivning indebærer en kortere eller længere forældelsesfrist end den lovgivning, som var gældende på gerningstidspunktet. For så vidt angår de foreslåede ændringer af reglerne i straffelovens § 94, stk. 4, om begyndelsestidspunktet for forældelsen foreslås der en udtrykkelig overgangsregel, jf. nedenfor om det foreslåede stk. 2. Samme princip anvendes imidlertid for så vidt angår de ændringer af forældelsesfristens længde, som følger af ændrede strafferammer sammenholdt med straffelovens § 93, stk. 1 (der ikke foreslås ændret).

Det foreslås i *stk. 2*, at de foreslåede ændringer af straffelovens § 94, stk. 4, om begyndelsestidspunktet for forældelse i visse sager om seksuelt misbrug af børn også skal finde anvendelse på lovovertrædelser, der er begået før lovens ikrafttræden, medmindre forældelse efter de hidtil gældende regler er indtrådt før lovens ikrafttræden.

De foreslåede ændringer af straffelovens § 94, stk. 4, indebærer for det første, at reglen om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til forurettedes fyldte 18. år fremover som noget nyt også vil omfatte straffelovens § 221 om tilsnigelse af samleje ved udnyttelse af, at forurettede forveksler gerningsmanden med en anden (jf. lovforslagets § 1, nr. 18), straffelovens § 226 om optagelse af pornografiske fotografier eller film af en person under 18 år (jf. lovforslagets § 1, nr. 23) samt straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser (jf. lovforslagets § 1, nr. 24), hvis blufærdighedskrænkelsen begås over for et barn under 15 år.

De foreslåede ændringer af straffelovens § 94, stk. 4, indebærer for det andet, at reglen om udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse til forurettedes fyldte 18. år suppleres med en ny regel om yderligere udskydelse af begyndelsestidspunktet for forældelse, hvis gerningsmanden på strafbar måde har tvunget forurettede til at undlade at anmelde lovovertrædelsen til politiet.

I *stk. 3-5* foreslås overgangsregler vedrørende de foreslåede ændringer af straffelovens § 236 (lovforslagets § 1, nr. 29) om pålæg til dømte.

Det følger af straffelovens § 4, stk. 2, at for så vidt intet modsat er bestemt, kan pålæg efter lovens ikrafttræden kun gives, i det omfang et pålæg også kunne være givet efter den hidtil gældende bestemmelse i straffelovens § 236.

Med forbehold for det foreslåede stk. 3 (jf. herom nedenfor) gælder dermed i tilfælde, hvor der efter lovens ikrafttræden er spørgsmål om at give pålæg efter straffelovens § 236 i anledning af forhold begået før lovens ikrafttræden, *at* pålæg kun kan gives for forhold, som er omfattet af såvel den hidtil gældende som den foreslåede § 236, *at* pålæg kun kan gives, i det omfang dette følger af såvel den hidtil gældende som den foreslåede § 236, og *at* pålæg kun kan have en udformning, som er dækket af såvel den hidtil gældende som den foreslåede § 236.

Efter lovens ikrafttræden kan pålæg dermed ikke gives for forhold omfattet af straffelovens § 218, stk. 1, om udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering.

Med hensyn til kriterierne for at meddele pålæg kan de foreslåede regler i § 236, stk. 3 og 5, ikke anses for en udvidelse i forhold til det, som må antages at kunne

udledes af gældende praksis. Pålæg vil dermed i de beskrevne overgangssituationer i praksis kunne gives i overensstemmelse med de foreslåede § 236, stk. 3 og 5.

Med hensyn til udformningen af pålæg vil opholdsforbud i de beskrevne overgangssituationer kun kunne gives på en sådan måde, at forbuddet omfatter et område, der dels er i nærheden af det konkrete gerningssted, dels er omfattet af opregningen i den hidtil gældende § 236. Opholdsforbud kan således i overgangstilfældet kun gives, så det omfatter en offentlig park eller anlæg, en fælled, et område ved en skole, en legeplads, et område ved et ”opdragelseshjem” (dvs. en døgninstitution eller opholdssted for børn og unge), et område ved et sindssygehospital eller institution for personer med vidtgående psykiske handicap, en skov, en badeanstalt eller en strandbred.

Der vil i overgangssituationen ikke være nogen særlige begrænsninger i muligheden for at give boligforbud. For så vidt angår besøgsforbud vil det, hvis spørgsmålet skulle opstå, være op til domstolene at afgøre, om et forbud efter det hidtil gældende § 236, stk. 2, også indebar et besøgsforbud som angivet i det foreslåede § 236, stk. 1, nr. 3.

Kontaktforbud vil kun kunne gives i anledning af forhold, som er begået efter lovens ikrafttræden.

De beskrevne overgangssituationer angår tilfælde, hvor den kriminalitet, der efter lovens ikrafttræden er til pådømmelse, og som begrunder et pålæg efter straffelovens § 236, er begået før lovens ikrafttræden. I det omfang det ved en afgørelse efter straffelovens § 236 er relevant, om den dømte tidligere – dvs. forud for de nu pådømte forhold – er straffet for lignende kriminalitet, kan der uden særlige begrænsninger tages hensyn også til kriminalitet begået – og eventuelt pådømt – før lovens ikrafttræden, jf. herved også princippet i straffelovens § 5.

Som en fravigelse af straffelovens § 4, stk. 2, foreslås det i *stk.* 3, at de foreslåede regler i straffelovens § 236, stk. 4 og 6, om den tidsmæssige udstrækning af et forbud efter § 236 skal finde anvendelse på lovovertrædelser, der er begået før lovens ikrafttræden, *i stedet for* de hidtil gældende regler. Når forbud efter § 236 gives efter lovens ikrafttræden – herunder i anledning af forhold begået før lo-



vens ikrafttræden – gælder dermed om forbuddets tidsmæssige udstrækning alene de foreslåede § 236, stk. 4 og 6.

Det foreslås i *stk. 4*, at spørgsmål om opretholdelse af et tidsbestemt pålæg efter straffelovens § 236, som er givet før lovens ikrafttræden, efter lovens ikrafttræden skal afgøres efter den foreslåede nye § 236.

Forslaget indebærer, at når et tidsbestemt pålæg efter straffelovens § 236 er i kraft ved lovens ikrafttræden, kan den dømte forlange, at spørgsmålet om pålæggets opretholdelse af anklagemyndigheden indbringes for retten efter det foreslåede § 236, stk. 6, dvs. når der er forløbet 5 år efter endelig dom eller – hvis spørgsmålet om pålæggets opretholdelse allerede har været forelagt for retten – 2 år efter den seneste afgørelse om opretholdelse af pålægget. Ved afgørelsen af, om pålægget i givet fald helt eller delvis skal opretholdes, anvendes alene de foreslåede nye regler i § 236, stk. 1, 3 og 5. Som ved andre sådanne afgørelser gælder, at pålægget i givet fald alene kan opretholdes uændret, indskrænkes (herunder tidsbegrænses) eller ophæves fuldstændigt, men ikke udvides.

Hvis en sag om opretholdelse af et pålæg efter § 236 verserer for retten ved lovens ikrafttræden, bør den færdigbehandles efter de hidtil gældende regler. Hvis sagen endnu ikke er afgjort i 1. instans, er der imidlertid ikke noget til hinder for, at den dømte ved lovens ikrafttræden tilbagekalder sin anmodning og straks fremsætter ny anmodning om indbringelse af spørgsmålet for retten, og den nye anmodning vil i så fald skulle afgøres efter de foreslåede nye regler.

Det foreslås i *stk. 5*, at den foreslåede strafbestemmelse i straffelovens § 236, stk. 7, også skal finde anvendelse på pålæg givet før lovens ikrafttræden efter de hidtil gældende regler i straffelovens § 236.

Med forslaget sikres et klart hjemmelsgrundlag for også efter lovens ikrafttræden at straffe overtrædelse af pålæg efter § 236, som er givet før lovens ikrafttræden.



## **UDVIKLINGEN I SEKSUALFORBRYDELSER**

Til brug for Straffelovrådet er der udarbejdet opgørelser over udviklingen i antallet af anmeldelser, i omfanget og arten af strafferetlige afgørelser og i strafflængderne for de ubetingede domme for seksualforbrydelser. Desuden er der set på udviklingen i sigtelsesprocenten og i andelen af sigtelser for seksualforbrydelser, der fører til en fældende afgørelse. Opgørelserne er baseret på data fra Danmarks Statistiks kriminalstatistikregister.

Udviklingen er analyseret separat for de enkelte paragraffer samt for visse af de underkategorier, der findes for de enkelte paragraffer. Det drejer sig om følgende:

- § 218, stk. 1: Samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet
- § 218, stk. 2: Samleje ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand
- § 222, stk. 1: Samleje med barn under 15 år
- § 222, stk. 2: Samleje med barn under 12 år
- § 223, stk. 1: Samleje med plejebarn/stedbarn mv.
- § 223, stk. 2: Samleje ved forførelse
- § 224, jf. § 216: Anden kønslig omgængelse ved vold
- § 224, jf. § 217: Anden kønslig omgængelse ved ulovlig tvang
- § 224, jf. § 218: Anden kønslig omgængelse ved udnyttelse af psykisk abnormitet
- § 224, jf. § 219: Anden kønslig omgængelse med institutionsanbragt
- § 224, jf. § 220: Anden kønslig omgængelse ved misbrug af afhængighedsforhold
- § 224, jf. § 221: Anden kønslig omgængelse ved tilsnigelse
- § 224, jf. § 222, stk. 1: Anden kønslig omgængelse med barn under 15 år
- § 224, jf. § 222, stk. 2: Anden kønslig omgængelse med barn under 12 år
- § 224, jf. § 223, stk. 1: Anden kønslig omgængelse med plejebarn/stedbarn mv.
- § 224, jf. § 223, stk. 2: Anden kønslig omgængelse ved forførelse
- § 225, jf. § 222, stk. 1: Homoseksualitet med barn under 15 år
- § 225, jf. § 222, stk. 2: Homoseksualitet med barn under 12 år
- § 225: Homoseksualitet i øvrigt

- § 225, jf. § 216: Homoseksualitet ved vold
- § 225, jf. § 217: Homoseksualitet ved ulovlig tvang
- § 225, jf. § 216, jf. § 222, stk. 1: Homoseksualitet ved vold mod barn under 15 år
- § 225, jf. § 217, jf. § 222, stk. 1: Homoseksualitet ved ulovlig tvang mod barn under 15 år
- § 225, jf. § 216, jf. § 222, stk. 2: Homoseksualitet ved vold mod barn under 12 år
- § 225, jf. § 217, jf. § 222, stk. 2: Homoseksualitet ved ulovlig tvang mod barn under 12 år
- § 226, jf. § 222, stk. 1: Uagtsom seksualforbrydelse mod barn under 15 år
- § 226, jf. § 222, stk. 2: Uagtsom seksualforbrydelse mod barn under 12 år
- § 226: Uagtsom seksualforbrydelse i øvrigt
- § 232: Blufærdighedskrænkelser ved beføling
- § 232: Blufærdighedskrænkelser ved blotteri
- § 235, stk. 1: Børnepornografi
- § 235, stk. 2: Besiddelse af børnepornografi

I forhold til det samlede antal registrerede straffelovsovertrædelser er der ganske få seksualforbrydelser. Det drejer sig om 2-3.000 anmeldelser årligt, hvilket er omkring ½ pct. af samtlige anmeldte straffelovsovertrædelser. Dette meget lille antal anmeldte lovovertrædelser vanskeliggør en udviklingsanalyse for en stor del af paragrafferne og underkategorierne. Det skyldes også, at de fleste af seksualforbrydelserne angår nogle få af bestemmelserne i straffeloven, og for mange af de øvrige bestemmelser om seksualforbrydelser er det årlige antal anmeldte lovovertrædelser under 10. Vanskelighederne med at vurdere udviklingen gør sig i endnu højere grad gældende, når der fokuseres på strafferetlige afgørelser, der antalmæssigt udgør under 1000 årligt. Udviklingen i anmeldelser og i straffe vil derfor kun blive kommenteret for de mest dominerende – og talmæssigt relativt store – grupper af seksualforbrydelser. I øvrigt indgår alle tal for såvel de enkelte paragraffer som underkategorierne i bilagstabeller.

## 1. Anmeldelser

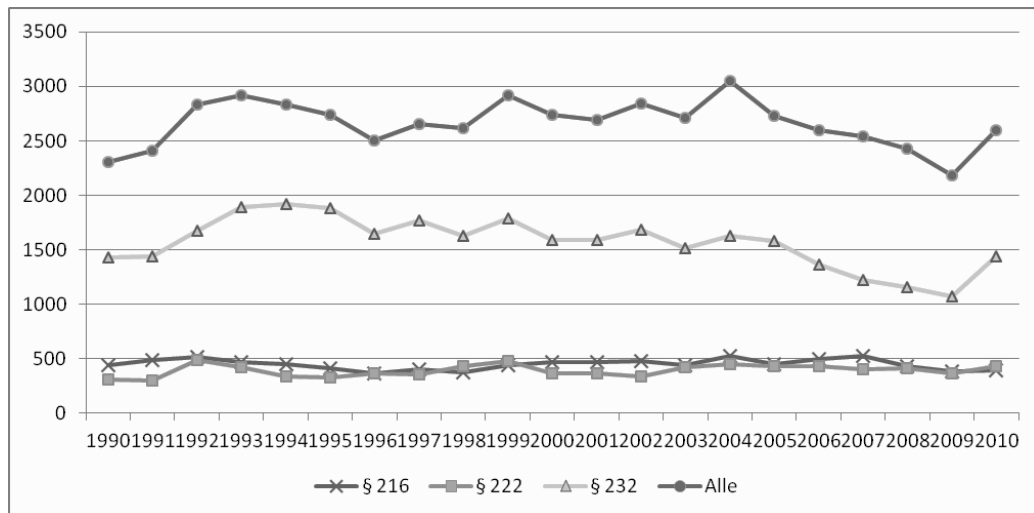
Der foreligger specificerede oplysninger om anmeldelser for perioden 1990 til 2010.

Af figur 1 fremgår, at det samlede årlige antal anmeldte seksualforbrydelser har varieret i perioden, men at der ikke er en tydelig tendens i hverken op- eller nedadgående retning. Der har ganske vidst siden 2004 været en længere periode med en nedadgående trend, som dog er afløst af en stigning i 2010.

Det ses videre af figuren, at det samlede årlige antal anmeldte seksualforbrydelser i høj grad bestemmes af antallet af anmeldelser for blufærdighedskrænkelser, der i næsten alle årene udgør 50-70 pct. af samtlige anmeldelser. Med undtagelse af 2010 har der siden 1995 været en ujævn, men

faldende tendens i antallet af anmeldte blufærdighedskrænkelser. Denne beror antagelig først og fremmest på færre anmeldelser for blotteri, jf. bilagstabel 2.

Figur 1. Anmeldelser for alle seksualforbrydelser og § 216, § 222 og § 232, 1990-2010.\*



\* § 216 inkluderer anmeldelser vedrørende § 224, jf. 216 samt § 225, jf. 216. Tilsvarende gælder § 222.

Med hensyn til voldtægt, § 216, er der en høj grad af stabilitet i det årlige antal anmeldelser, der i hele perioden ligger mellem ca. 360 og 530. Tilsvarende gælder samleje med barn, § 222, hvor anmeldelsestallene varierer mellem ca. 300 og 500.

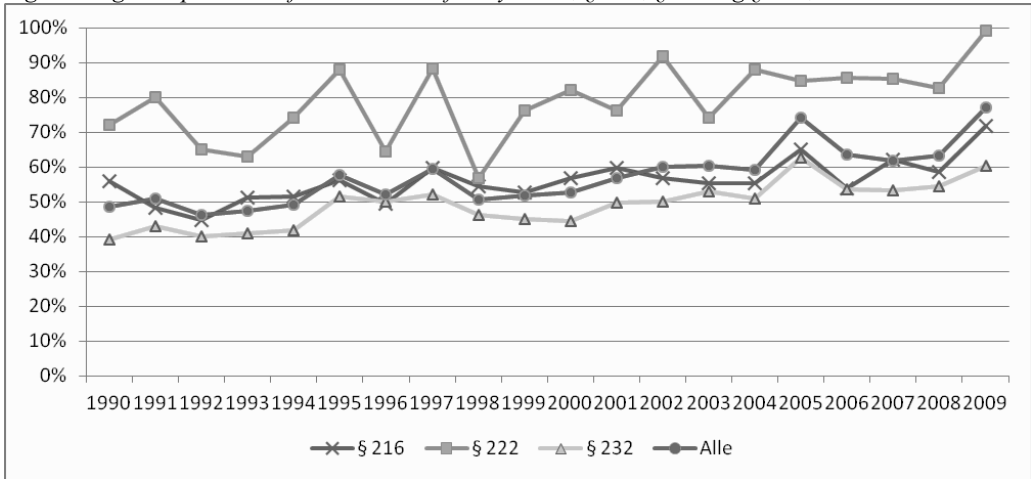
Af bilagstabel 2 fremgår det, at den forholdsvis jævne udvikling i antallet af anmeldelser vedrørende § 222 dækker over en vækst i antallet af anmeldelser for samleje med barn under 15 år, 222, stk. 1, og en faldende tendens i anmeldelser vedrørende § 225, jf. 222, især stk. 2. Antallet af anmeldelser vedrørende § 222, stk. 2, og § 224, jf. 222 er nogenlunde stabilt. Bilagstabel 1 viser en generel tendens til mindskning i antallet af anmeldelser for homoseksuelle seksualforbrydelser, § 225.

## 2. Sigtelsesprocenten

Sigtelsesprocenten er beregnet på baggrund af oplysninger om antallet af forhold, der har ført til en strafferetlig afgørelse i optællingsåret i forhold til antallet af anmeldelser samme år – uanset at de afgjorte forhold måtte være anmeldt et andet år.<sup>1</sup> Da data om afgørelser ikke endnu foreligger for 2010, angår udviklingen alene perioden 1990 til 2009.

<sup>1</sup> Denne beregningsmåde afviger fra den, politiet anvender, idet politiets sigtelsesprocent alene angår andelen af anmeldelser, der har ført til en sigtelse inden for samme år, som anmeldelsen har fundet sted. Den beregningsmåde, der her er anvendt, giver en lidt større sigtelsesprocent.

Figur 2. Sigtelsesprocenten for alle seksualforbrydelser, § 216, § 222 og § 232, 1990-2009.\*



\* § 216 inkluderer sager vedrørende § 224, jf. 216 samt § 225, jf. 216. Tilsvarende gælder § 222.

Figur 2 viser en vækst i sigtelsesprocenterne. For samtlige seksualforbrydelser er sigtelsesprocenten vokset fra knap 50 i begyndelsen af perioden til over 60 de seneste år. I 2009 var den højere end i nogen af de tidligere år, nemlig på 77 pct. Den samme udviklingstendens ses for de enkelte paragraffer, der indgår i figuren. I øvrigt bemærkes, at sigtelsesprocenten for § 222 i næsten alle år ligger noget højere end for de øvrige lovovertrædelser. I 2009 er sigtelsesprocenten for § 222 beregnet til 99, hvilket kan være et artefakt af beregningsmåden, idet sager kan have hobet sig op efter retsreformen i 2007 og først ført til en afgørelse år senere. Den generelle stigning i sigtelsesprocenten fra 2007 til 2009 kan have samme forklaring.

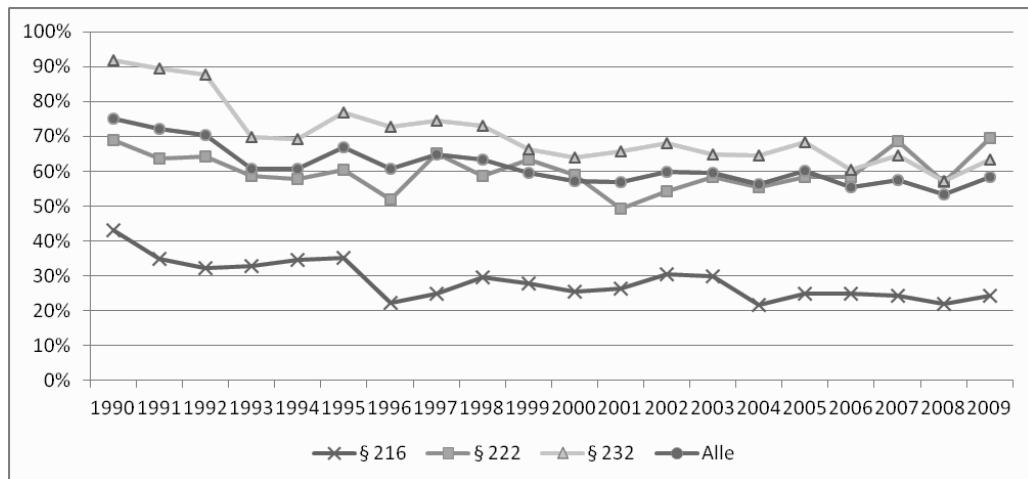
### 3. Andel pådømte forhold

I princippet behøver en vækst i sigtelsesprocenten ikke at betyde, at flere lovovertrædere ender med at blive dømt, men væksten kan også skyldes, at politiet i varierende grad er tilbøjelige til at rejse en sigtelse. Dette kan, jf. figur 3, i nogen grad se ud til at have været tilfældet, idet der er en faldende tendens i andelen af sigtelser, der fører til en fældende afgørelse. Fældende afgørelser omfatter her frihedsstraffe, foranstaltningsdomme, bøder og tiltalefrafald, mens frifindelser og sager, hvor tiltale er opgivet, udgør de ikke fældende afgørelser. Både hovedsigtelser og konfererende sager indgår i beregningen.

For samtlige seksualforbrydelser er andelen af sigtelser, der har ført til en fældende afgørelse, mindsket fra 75 til knap 60 pct. Mindskningen sker primært i den første del af perioden. For voldtægt er der tale om en mindskning fra 43 til 24 pct. Det er dog kun i 1990, andelen overstiger 40 pct., idet den alle øvrige år ligger på 35 pct. eller derunder. Siden 2001 har andelen ligget under 30 pct. For

samleje med barn er udviklingen ujævn og uden tydelig tendens til mindskning i andelen af sigtelser, der har ført til en fældende afgørelse. I 1990 var denne på 69 pct. og i 2009 på 70 pct. For blufærdighedskrænkelser, der har den laveste sigtelsesprocent, er andelen, der fører til en fældende afgørelse størst. I perioden sker der dog et fald fra et meget højt niveau på omkring 90 pct. de første tre år til 60-70 pct. de fleste af de øvrige år.

Figur 3. Andelen af forhold, der har ført til en fældende afgørelse for alle seksualforbrydelser, § 216, § 222 og § 232, 1990-2009.\*



\* § 216 inkluderer sager vedrørende § 224, jf. 216 samt § 225, jf. 216. Tilsvarende gælder § 222.

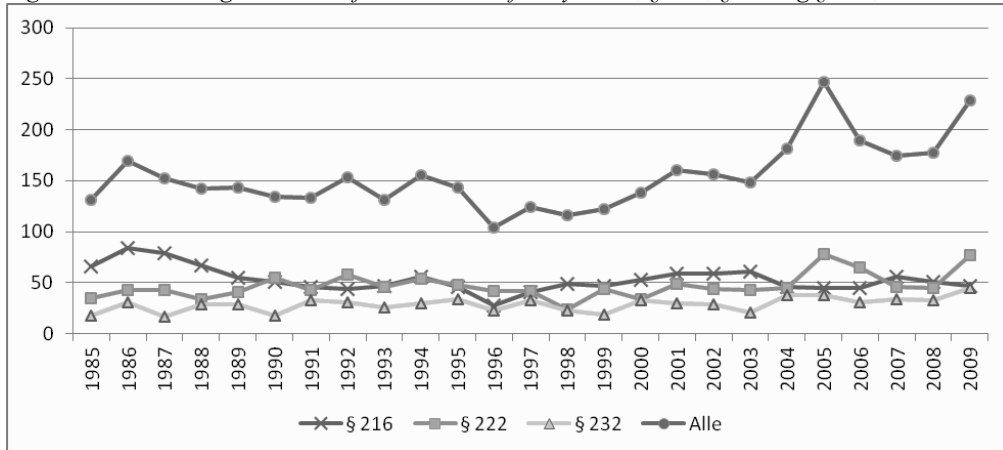
#### 4. Strafferetlige afgørelser

Oplysninger om strafferetlige afgørelser findes for perioden 1985 til 2009.

Bilagstabel 3 og 4 viser antallet af ubetingede domme for henholdsvis de enkelte paragraffer og de angivne underkategorier, mens bilagstabel 5 og 6 oplyser om samtlige fældende afgørelser de enkelte år.

Figur 4 viser udviklingen i antallet af ubetingede domme for samtlige seksualforbrydelser samt for de dominerende kategorier. Det ses, at antallet af ubetingede domme har været forholdsvis stabilt de sidste mange år for såvel voldtægt, samleje med barn og blufærdighedskrænkelser – dog med lidt flere domme for voldtægt i begyndelsen af perioden og lidt flere for samleje med barn og blufærdighedskrænkelser i slutningen af perioden. Når det samlede antal ubetingede domme er vokset ret betydeligt de seneste år, beror det primært på, at der siden 2004 er idømt mange flere ubetingede domme for børnepornografi, jf. lovændringen i 2003.

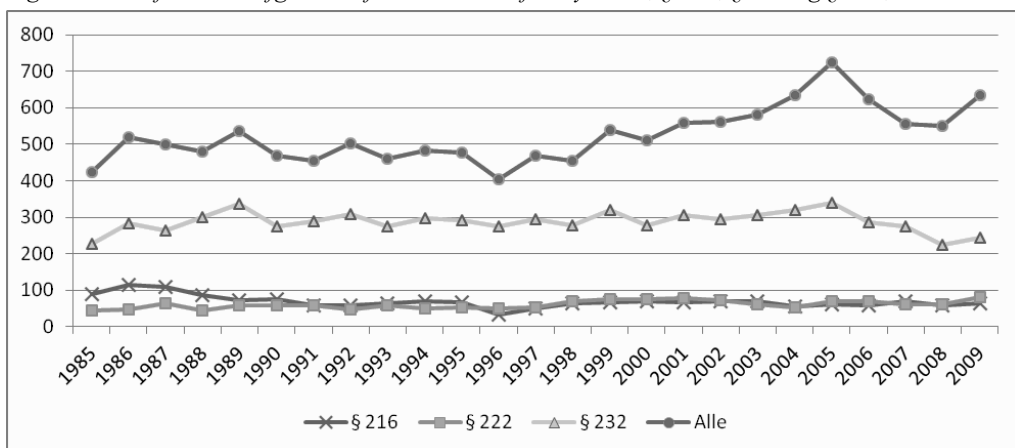
Figur 4. Antal ubetingede domme for alle seksualforbrydelser, § 216, § 222 og § 232, 1985-2009.\*



\* § 216 inkluderer ubetingede domme vedrørende § 224, jf. 216 samt § 225, jf. 216. Tilsvarende gælder § 222.

Figur 5 viser tilsvarende udviklingen i antallet af samtlige fældende afgørelser: frihedsstraffe, foranstaltningdomme, bøder og tiltalefrafald. I de første par år af den undersøgte periode var der flere afgørelser vedrørende voldtægt, mens antallet derefter har været stabilt. For samleje med barn har der været en tendens til vækst i antallet af afgørelser siden slutningen af 1990'erne. Antallet af fældende afgørelser for blufærdighedskrænkelser har derimod været faldende siden 2005, hvilket bør ses i sammenhæng med udviklingen i antallet af anmeldelser, jf. figur 1. Igen skyldes væksten i det samlede antal fældende afgørelser for alle seksualforbrydelser i høj grad flere strafferetlige afgørelser for børnepornografi.

Figur 5. Antal fældende afgørelser for alle seksualforbrydelser, § 216, § 222 og § 232, 1985-2009.\*



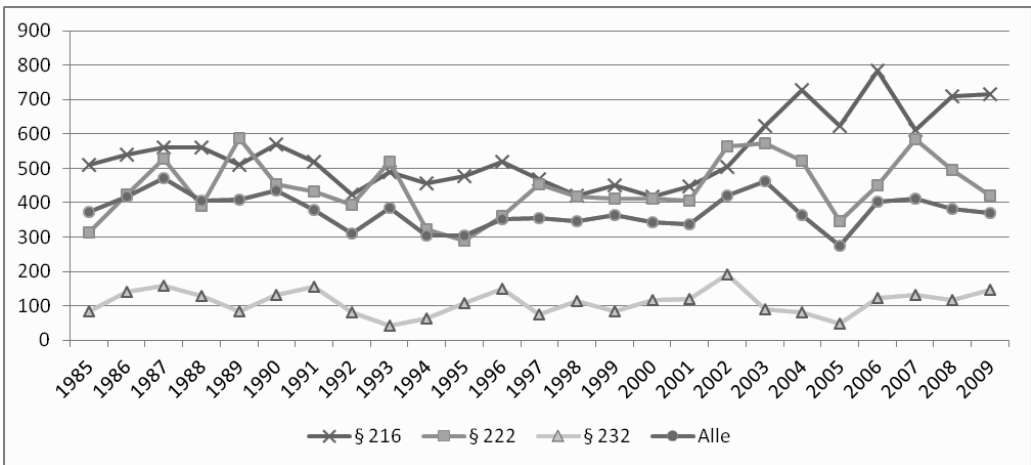
\* § 216 inkluderer fældende afgørelser vedrørende § 224, jf. 216 samt § 225, jf. 216. Tilsvarende gælder § 222.



## 5. Straflængder

Af figur 6 fremgår den gennemsnitlige strafflængde for de seksualforbrydelser, som også de tidligere figurer omfatter. Den højeste gennemsnitlige strafflængde er for voldtægt. Der ses en stigning heri siden især 2001, hvilket må antages at være relateret til den strafskærpelse, der blev gennemført i 2002. Den tendens til mindskning i den gennemsnitlige strafflængde for voldtægt, der var frem til slutningen af 1990'erne, er tidligere blevet undersøgt og har vist sig at være relateret til en ændret sags sammensætning.<sup>2</sup> For såvel samleje med barn som blufærdighedskrænkelser er udviklingen ujævn og uden tydelige op- eller nedadgående tendenser.

Figur 6. Den gennemsnitlige ubetingede strafflængde (i dage) for alle seksualforbrydelser, § 216, § 222 og § 232, 1985-2009.\*



\* § 216 inkluderer strafflængder vedrørende § 224, jf. 216 samt § 225, jf. 216. Tilsvarende gælder § 222.

Af bilagstabel 7 og 8 fremgår de gennemsnitlige strafflængder for de paragraffer og underkategorier, hvor der er idømt ubetingede straffe. De meget kraftige udsving beror på, at mange af beregningerne er baseret på et meget lille antal ubetingede domme, jf. bilagstabel 3 og 4. De få sager kan i karakter og grovhed variere betydeligt år for år og dermed afstedkomme meget forskellige gennemsnitlige strafflængder.

Det skal afslutningsvis bemærkes, at det også generelt kan være vanskeligt at vurdere eventuelle ændringer i strafpraksis ud fra omfanget og arten af strafferetlige afgørelser samt de gennemsnitlige strafflængder. Det gælder ikke mindst, når det drejer sig om forholdsvis sjældne forbrydelser. Såfremt antallet af ubetingede domme for fx voldtægt falder, behøver det ikke at være et udtryk for en

<sup>2</sup> Udviklingen i straffniveaue i voldtægtsager, 2001. [http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning\\_og\\_dokumentation/Udviklingen\\_i\\_straffe\\_for\\_voldtægt.pdf](http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/Udviklingen_i_straffe_for_voldtægt.pdf)

mildere praksis, men kan skyldes, at flere voldtægtsforbrydere idømmes foranstaltninger, at flere voldtægtsforbrydelser indgår i et sagskompleks med flere voldtægter frem for at være solosager, og/eller at flere voldtægter 'skjules' i statistikken over strafferetlige afgørelser, fordi de indgår i et sagskompleks, hvor hovedforholdet er af alvorligere karakter og derfor er det, der registreres statistisk. Dertil kommer eventuelle ændringer i sagssammensætningen.

## 6. Bilagstabeller

Bilagstabel 1. Anmeldelser fordelt efter år for anmeldelse og paragraf.

	§ 216	§ 217	§ 218	§ 219	§ 220	§ 221	§ 222	§ 223	§ 223a*	§ 224
1990	415	9	14	1	0	3	80	14	-	262
1991	459	17	12	1	2	2	101	16	-	279
1992	480	12	22	4	1	4	133	13	-	340
1993	453	8	14	6	0	3	104	19	-	312
1994	423	15	21	4	0	2	74	11	-	286
1995	373	12	16	1	1	3	73	4	-	279
1996	331	7	10	3	0	2	78	20	-	291
1997	369	13	21	4	1	7	92	11	-	304
1998	348	17	24	3	0	3	91	26	-	346
1999	408	8	19	6	1	4	135	18	0	383
2000	421	10	24	3	1	8	111	8	0	305
2001	436	5	21	0	1	3	128	16	0	296
2002	448	5	24	2	0	4	111	13	4	270
2003	412	7	27	7	1	9	166	15	0	285
2004	496	5	14	8	0	5	170	20	2	334
2005	414	7	20	1	0	9	217	9	7	274
2006	460	5	30	3	0	12	198	15	0	279
2007	492	9	26	9	1	9	191	9	5	276
2008	398	4	41	0	0	11	221	17	0	264
2009	361	4	27	3	0	13	198	11	9	247
2010	348	7	31	8	2	9	218	19	8	299

\* Indsat i 1999.

Bilagstabel 1. Fortsat.

	§ 225	§ 226	§ 228	§ 229	§ 230*	§ 232	§ 233	§ 234	§ 235	§ 235a**
1990	41	0	22	12	-	1430	1	0	2	-
1991	39	0	26	4	-	1444	4	0	0	-
1992	99	0	26	11	-	1676	1	0	7	-
1993	76	2	15	7	-	1896	0	0	7	-
1994	58	0	14	4	-	1918	2	0	5	-
1995	57	0	16	1	-	1886	10	0	6	-
1996	77	2	3	2	-	1645	4	0	23	-
1997	30	0	5	3	-	1766	2	1	28	-
1998	86	1	11	1	-	1626	0	0	36	-
1999	59	0	9	1	-	1788	1	0	81	-
2000	75	0	22	7	1	1592	0	0	149	-
2001	27	0	20	7	1	1588	1	0	131	-
2002	53	0	7	2	51	1680	1	1	173	-
2003	63	0	17	2	6	1513	0	0	177	-
2004	35	0	19	4	4	1625	1	0	302	-
2005	27	0	26	4	3	1585	1	0	128	-
2006	33	0	13	0	7	1366	0	0	171	-
2007	32	0	23	3	4	1221	1	0	234	-
2008	19	0	29	3	5	1162	0	0	252	-
2009	14	0	33	4	2	1075	0	0	187	0
2010	14	0	31	1	3	1443	0	0	151	1

\* Indsat i 2000. Der er ingen forklaringer på det relativt store antal anmeldelser i 2002.

\*\* Indsat i 2009.

Bilagstabel 2. Anmeldelser fordelt efter år for anmeldelse og underkategori til paragraf.

	§ 218, stk.1	§ 218, stk.2	§ 222, stk.1	§ 222, stk.2	§ 223, stk.1	§ 223, stk.2	§ 224, jf. 216	§ 224, jf. 217
1990	4	10	48	32	10	4	27	18
1991	4	8	50	51	16	0	26	19
1992	10	12	78	55	11	2	35	18
1993	6	8	50	54	13	6	17	14
1994	5	16	40	34	11	0	21	17
1995	4	12	40	33	4	0	31	19
1996	3	7	47	31	20	0	29	18
1997	5	16	47	45	9	2	31	11
1998	8	16	49	42	26	0	27	20
1999	4	15	93	42	16	2	34	21
2000	3	21	57	54	8	0	36	18
2001	4	17	85	43	13	3	30	15
2002	5	19	80	31	11	2	24	14
2003	5	22	125	41	14	1	27	14
2004	3	11	133	37	16	4	32	18
2005	3	17	139	78	7	2	35	6
2006	6	24	134	64	12	3	31	16
2007	4	22	134	57	9	0	35	14
2008	7	34	163	58	11	6	32	25
2009	7	20	149	49	8	3	26	21
2010	3	28	158	60	15	4	45	17

Bilagstabel 2. Fortsat.

	§ 224, jf. 218	§ 224, jf. 219	§ 224, jf. 220	§ 224, jf. 221	§ 224, jf. § 222, stk. 1	§ 224, jf. § 222, stk. 2	§ 224, jf. § 223, stk. 1	§ 224, jf. § 223, stk. 2
1990	1	4	0	3	61	132	14	2
1991	4	2	1	8	41	125	51	2
1992	5	3	0	7	72	187	12	1
1993	2	1	0	4	62	194	17	1
1994	4	9	1	3	52	163	16	0
1995	1	1	0	2	44	166	11	4
1996	3	3	0	1	48	171	15	3
1997	3	1	1	4	69	170	11	3
1998	7	1	0	3	44	225	18	1
1999	4	1	2	2	72	222	23	2
2000	6	6	2	4	61	151	21	0
2001	5	2	0	4	53	164	20	3
2002	11	2	2	5	50	142	20	0
2003	5	6	0	3	61	148	17	4
2004	3	1	2	6	87	163	18	4
2005	9	3	2	4	74	126	13	2
2006	8	1	0	3	82	124	13	1
2007	9	4	4	7	63	127	12	1
2008	4	5	2	5	67	110	13	1
2009	11	8	1	6	64	96	13	1
2010	5	4	1	3	69	132	19	4

Bilagstabel 2. Fortsat.

	§ 225, jf. 222, stk.1	§ 225, jf. 222, stk. 2	§ 225 i øvrigt	§ 225, jf. 216	§ 225, jf. 217	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 2
1990	11	27	3	0	0	0	0	0
1991	9	25	5	0	0	0	0	0
1992	49	48	2	0	0	0	0	0
1993	19	47	9	0	0	0	0	0
1994	16	29	2	2	2	1	2	1
1995	14	32	0	1	3	1	4	0
1996	12	57	1	3	1	0	1	2
1997	9	15	3	2	0	0	0	0
1998	35	40	1	4	0	0	1	0
1999	26	24	2	2	2	0	2	0
2000	10	36	2	8	7	2	2	7
2001	11	11	1	1	0	0	1	1
2002	19	19	2	5	0	1	1	6
2003	15	34	4	4	1	1	0	0
2004	12	16	1	0	2	0	0	1
2005	10	7	0	4	2	2	1	0
2006	11	14	1	0	1	2	1	2
2007	13	12	4	0	1	0	0	0
2008	7	8	0	0	1	1	1	1
2009	5	4	0	2	1	0	0	2
2010	4	5	1	1	0	0	0	3

Bilagstabel 2. Fortsat.

	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 2	§ 226, jf. 222, stk. 1	§ 226, jf. 222, stk. 2	§ 226 i øvrigt	§ 232 Blufærdig- hedskr. v. beføling	§ 232 Blufærdig- hedskr. v. blotteri	§ 235, stk. 1	§ 235, stk. 2*
1990	0	0	0	0	336	726	2	-
1991	0	0	0	0	318	718	0	-
1992	0	0	0	0	284	898	7	-
1993	1	0	2	0	380	875	7	-
1994	3	0	0	0	346	873	5	-
1995	2	0	0	0	392	764	5	1
1996	0	1	1	0	386	629	19	4
1997	1	0	0	0	448	677	23	5
1998	5	0	0	1	424	689	17	19
1999	1	0	0	0	500	751	39	42
2000	1	0	0	0	469	615	72	77
2001	1	0	0	0	462	658	63	68
2002	0	0	0	0	456	599	55	118
2003	4	0	0	0	438	575	69	108
2004	3	0	0	0	507	543	77	225
2005	1	0	0	0	428	600	28	100
2006	1	0	0	0	440	485	36	135
2007	2	0	0	0	415	373	49	185
2008	0	0	0	0	413	325	100	152
2009	0	0	0	0	403	282	98	89
2010	0	0	0	0	575	386	61	94

\* Indsat i 1995.



Bilagstabel 3. Antal ubetingede domme fordelt efter år og paragraf.

	§ 216	§ 217	§ 218	§ 219	§ 220	§ 221	§ 222	§ 223	§ 223a	§ 224
1985	59	2	2	0	0	0	11	3	-	25
1986	78	1	2	0	0	0	21	2	-	26
1987	78	2	3	0	0	0	14	2	-	29
1988	57	2	1	0	0	0	17	3	-	28
1989	49	1	4	0	0	1	16	4	-	28
1990	45	0	2	1	0	0	19	2	-	36
1991	41	0	1	0	0	0	16	0	-	32
1992	39	0	5	0	0	0	24	2	-	30
1993	45	0	1	1	0	1	16	1	-	27
1994	55	0	5	0	0	1	16	2	-	35
1995	43	0	4	1	0	1	12	2	-	29
1996	23	1	2	0	0	1	11	2	-	32
1997	36	0	2	0	0	0	15	2	-	28
1998	37	0	7	0	0	0	6	3	-	35
1999	45	0	3	0	0	0	12	1	0	30
2000	40	0	3	1	0	0	11	6	0	31
2001	50	1	5	0	0	0	18	1	0	41
2002	49	0	1	0	0	1	13	2	0	40
2003	51	0	4	0	0	0	15	2	0	29
2004	41	0	8	1	0	1	21	5	0	27
2005	39	0	6	0	0	0	35	4	0	44
2006	42	1	4	0	0	1	27	2	0	44
2007	43	1	6	0	0	0	19	3	0	36
2008	42	0	3	2	0	0	19	2	0	34
2009	41	2	8	0	0	0	39	2	0	50

Bilagstabel 3. Fortsat.

	§ 225	§ 226	§ 228	§ 229	§ 230*	§ 232	§ 233	§ 234	§ 235
1985	8	0	1	2	-	18	0	0	0
1986	5	0	2	1	-	31	0	0	0
1987	6	0	1	0	-	17	0	0	0
1988	4	0	0	1	-	29	0	0	0
1989	7	0	4	0	-	29	0	0	0
1990	9	0	1	1	-	18	0	0	0
1991	6	0	4	0	-	33	0	0	0
1992	17	0	2	3	-	31	0	0	0
1993	7	0	3	2	-	26	0	0	1
1994	9	0	2	0	-	30	0	0	0
1995	12	0	4	1	-	34	0	0	0
1996	6	1	2	0	-	23	0	0	0
1997	8	0	0	0	-	33	0	0	0
1998	3	0	0	1	-	23	0	0	1
1999	11	0	1	0	-	19	0	0	0
2000	9	0	4	0	0	33	0	0	0
2001	3	0	6	0	0	30	0	0	5
2002	6	0	6	2	0	29	0	0	6
2003	13	0	1	0	0	21	0	0	12
2004	5	0	4	0	1	38	0	0	30
2005	8	0	4	0	0	38	0	0	69
2006	5	0	7	2	0	31	0	0	24
2007	7	0	6	0	0	34	0	0	19
2008	7	0	3	0	0	33	0	0	33
2009	4	0	3	2	0	45	0	0	33

\* Indsat i 2000.

Bilagstabel 4. Antal ubetingede domme fordelt efter år og underkategori til paragraf.

	§ 218, stk.1	§ 218, stk.2	§ 222, stk.1	§ 222, stk.2	§ 223, stk.1	§ 223, stk.2	§ 224, jf. 216	§ 224, jf. 217
1985	2	0	6	5	3	0	7	1
1986	0	2	8	13	2	0	6	0
1987	1	2	4	10	2	0	1	3
1988	0	1	9	8	3	0	10	0
1989	0	4	4	12	4	0	6	0
1990	1	1	10	9	2	0	6	0
1991	0	1	9	7	0	0	5	0
1992	0	5	9	15	2	0	5	1
1993	0	1	7	9	1	0	2	0
1994	0	5	6	10	2	0	1	2
1995	1	3	5	7	2	0	2	0
1996	1	1	6	5	2	0	4	0
1997	0	2	8	7	2	0	5	0
1998	3	4	3	3	3	0	12	3
1999	1	2	6	6	1	0	0	0
2000	1	2	5	6	6	0	11	2
2001	2	3	12	6	1	0	9	0
2002	0	1	7	6	2	0	8	0
2003	0	4	8	7	2	0	6	0
2004	0	8	13	8	5	0	3	0
2005	2	4	26	9	4	0	5	0
2006	1	3	14	13	2	0	2	0
2007	2	4	11	8	3	0	11	0
2008	0	3	9	10	1	1	9	0
2009	0	8	27	12	2	0	6	1

Bilagstabel 4. Fortsat.

	§ 224, jf. 218	§ 224, jf. 219	§ 224, jf. 220	§ 224, jf. 221	§ 224, jf. § 222, stk. 1	§ 224, jf. § 222, stk. 2	§ 224, jf. § 223, stk. 1	§ 224, jf. § 223, stk. 2
1985	0	0	0	0	5	11	1	0
1986	0	0	0	1	1	16	2	0
1987	0	0	0	0	8	15	2	0
1988	0	0	0	0	2	12	4	0
1989	0	0	1	0	6	12	3	0
1990	0	0	0	0	6	22	2	0
1991	1	1	0	0	8	14	3	0
1992	0	0	0	0	6	14	4	0
1993	1	0	0	0	4	19	1	0
1994	0	0	0	0	8	22	2	0
1995	0	0	0	0	6	20	1	0
1996	0	0	0	0	6	21	1	0
1997	1	0	0	0	5	15	2	0
1998	1	0	0	1	4	12	2	0
1999	3	0	0	0	7	17	3	0
2000	1	0	0	0	6	10	1	0
2001	3	0	0	0	14	14	1	0
2002	0	0	0	0	6	22	3	1
2003	0	0	0	0	6	14	3	0
2004	0	0	0	0	1	21	2	0
2005	0	0	0	0	20	18	1	0
2006	1	1	0	0	8	26	6	0
2007	3	0	0	0	5	17	0	0
2008	1	0	0	0	5	15	4	0
2009	0	1	0	2	15	20	4	1

Bilagstabel 4. Fortsat.

	§ 225, jf. 222, stk.1	§ 225, jf. 222, stk. 2	§ 225 i øvrigt	§ 225, jf. 216	§ 225, jf. 217	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 2
1985	5	3	0	0	0	0	0	0
1986	2	3	0	0	0	0	0	0
1987	2	4	0	0	0	0	0	0
1988	2	1	1	0	0	0	0	0
1989	2	5	0	0	0	0	0	0
1990	4	4	1	0	0	0	0	0
1991	0	5	1	0	0	0	0	0
1992	8	6	3	0	0	0	0	0
1993	0	7	0	0	0	0	0	0
1994	5	3	1	0	0	0	0	0
1995	2	8	0	1	1	0	0	0
1996	2	2	0	1	0	0	1	0
1997	2	5	0	0	1	0	0	0
1998	1	1	1	0	0	0	0	0
1999	5	3	0	1	0	0	0	1
2000	1	6	0	2	0	0	0	0
2001	1	2	0	0	0	0	0	0
2002	1	2	1	2	0	0	0	0
2003	4	4	1	2	0	1	0	1
2004	1	1	0	1	0	0	1	1
2005	1	4	0	1	0	0	1	0
2006	1	3	0	0	0	0	0	1
2007	1	4	0	1	0	1	0	0
2008	4	2	1	0	0	0	0	0
2009	1	2	0	0	0	0	1	0

Bilagstabel 4. Fortsat.

	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 2	§ 226, jf. 222, stk. 1	§ 226, jf. 222, stk. 2	§ 226 i øvrigt	§ 232* Blufærdig- hedskr. v. beføling	§ 232* Blufærdig- hedskr. v. blotteri	§ 235, stk. 1	§ 235, stk. 2**
1985	0	0	0	0	-	-	0	-
1986	0	0	0	0	12	1	0	-
1987	0	0	0	0	9	1	0	-
1988	0	0	0	0	18	5	0	-
1989	0	0	0	0	15	3	0	-
1990	0	0	0	0	13	2	0	-
1991	0	0	0	0	24	5	0	-
1992	0	0	0	0	19	5	0	-
1993	0	0	0	0	13	5	1	-
1994	0	0	0	0	13	10	0	-
1995	0	0	0	0	17	7	0	0
1996	0	0	1	0	13	3	0	0
1997	0	0	0	0	20	5	0	0
1998	0	0	0	0	16	3	0	1
1999	1	0	0	0	12	2	0	0
2000	0	0	0	0	22	1	0	0
2001	0	0	0	0	20	4	3	2
2002	0	0	0	0	20	3	1	5
2003	0	0	0	0	10	2	4	8
2004	0	0	0	0	22	4	13	17
2005	1	0	0	0	26	3	20	49
2006	0	0	0	0	22	0	5	19
2007	0	0	0	0	24	1	6	13
2008	0	0	0	0	24	3	4	29
2009	0	0	0	0	30	4	18	15

\* Underkategorierne blev først oprettet i 1986.

\*\* Indsat i 1995.

Bilagstabel 5. Antal fældende strafferetlige afgørelser fordelt efter år for anmeldelse og paragraf.

	§ 216	§ 217	§ 218	§ 219	§ 220	§ 221	§ 222	§ 223	§ 223a*	§ 224
1985	80	3	2	1	0	0	29	4	-	46
1986	107	1	5	4	0	0	43	3	-	48
1987	108	2	4	1	0	0	29	4	-	64
1988	75	2	3	1	0	0	39	3	-	44
1989	66	1	6	0	0	1	35	5	-	60
1990	66	0	6	1	0	0	30	3	-	60
1991	53	0	2	0	0	0	25	0	-	58
1992	52	0	6	1	2	0	43	3	-	48
1993	57	0	2	3	0	1	28	2	-	58
1994	68	0	8	1	0	1	24	2	-	50
1995	63	0	5	1	0	1	24	2	-	53
1996	28	1	4	0	0	1	20	4	-	49
1997	45	0	7	2	0	0	32	5	-	52
1998	47	0	10	0	0	0	21	4	-	69
1999	57	1	5	0	0	0	36	2	0	76
2000	53	0	3	1	0	0	32	8	0	75
2001	55	1	8	0	0	0	38	2	0	78
2002	57	0	3	0	0	1	41	5	1	72
2003	58	0	6	2	0	0	47	3	0	62
2004	51	0	10	3	0	1	57	9	0	54
2005	55	0	9	1	0	0	83	5	2	71
2006	53	1	7	2	0	1	78	4	2	70
2007	54	1	9	0	0	1	63	3	0	61
2008	46	0	6	4	0	0	76	2	2	62
2009	56	2	15	0	0	1	93	3	0	81

\* Indsat i 1999.

Bilagstabel 5. Fortsat.

	§ 225	§ 226	§ 228	§ 229	§ 230*	§ 232	§ 233	§ 234	§ 235
1985	17	0	5	3	-	227	0	0	6
1986	17	0	5	2	-	284	0	0	0
1987	15	1	4	3	-	265	0	0	1
1988	12	0	0	2	-	299	0	0	1
1989	13	0	5	1	-	337	6	0	1
1990	16	0	5	7	-	276	0	0	0
1991	12	2	10	4	-	290	0	0	0
1992	29	0	5	5	-	308	0	0	0
1993	12	0	11	8	-	274	0	0	5
1994	20	0	8	3	-	297	0	0	0
1995	25	1	9	1	-	292	0	0	1
1996	13	1	3	0	-	276	0	0	3
1997	13	0	4	0	-	294	4	0	12
1998	12	0	0	2	-	278	0	1	12
1999	22	0	2	0	-	319	1	0	17
2000	22	0	5	0	0	279	0	0	34
2001	8	0	11	2	0	307	0	0	49
2002	14	0	11	3	0	294	0	0	58
2003	21	0	2	2	0	305	0	0	72
2004	21	0	6	2	1	320	0	0	100
2005	12	1	8	0	0	341	0	0	137
2006	11	0	20	18	1	285	0	0	70
2007	10	1	6	5	0	275	0	0	67
2008	12	1	7	1	1	224	0	0	106
2009	10	3	15	8	1	244	0	0	104

\* Indsat i 2000.



Bilagstabel 6. Antal fældende strafferetlige afgørelser fordelt år og underkategori til paragraf.

	§ 218, stk.1	§ 218, stk.2	§ 222, stk.1	§ 222, stk.2	§ 223, stk.1	§ 223, stk.2	§ 224, jf. 216	§ 224, jf. 217
1985	2	0	22	7	4	0	10	3
1986	2	3	26	17	3	0	8	0
1987	1	3	16	13	4	0	2	3
1988	1	2	26	13	3	0	13	0
1989	0	6	20	15	5	0	8	0
1990	2	4	20	10	3	0	9	0
1991	0	2	14	11	0	0	7	1
1992	0	6	21	22	2	1	7	2
1993	1	1	17	11	1	1	6	0
1994	3	5	10	14	2	0	2	2
1995	1	4	15	9	2	0	3	1
1996	1	3	15	5	4	0	4	0
1997	1	6	21	11	5	0	6	0
1998	3	7	14	7	4	0	17	4
1999	2	3	26	10	2	0	8	1
2000	1	2	21	11	8	0	13	7
2001	2	6	30	8	1	1	10	0
2002	0	3	28	13	5	0	10	0
2003	1	5	35	12	3	0	8	0
2004	1	9	45	12	9	0	3	0
2005	3	6	71	12	5	0	6	0
2006	1	6	62	16	4	0	3	0
2007	2	7	49	14	3	0	14	0
2008	1	5	58	18	1	1	12	1
2009	1	14	77	16	3	0	7	1

Bilagstabel 6. Fortsat.

	§ 224, jf. 218	§ 224, jf. 219	§ 224, jf. 220	§ 224, jf. 221	§ 224, jf. § 222, stk. 1	§ 224, jf. § 222, stk. 2	§ 224, jf. § 223, stk. 1	§ 224, jf. § 223, stk. 2
1985	1	1	0	0	9	20	2	0
1986	0	0	0	1	11	24	4	0
1987	0	1	0	0	23	32	3	0
1988	0	1	0	0	6	20	4	0
1989	1	0	1	0	18	29	3	0
1990	0	0	0	0	11	36	3	1
1991	1	2	0	0	13	31	3	0
1992	1	0	0	0	9	22	7	0
1993	2	0	0	0	15	33	1	1
1994	3	0	0	0	11	29	3	0
1995	1	0	0	0	15	30	3	0
1996	0	0	0	0	11	33	1	0
1997	1	0	0	0	12	31	2	0
1998	2	0	0	1	11	32	2	0
1999	4	0	0	0	10	50	3	0
2000	1	0	0	0	18	33	3	0
2001	5	1	0	1	17	37	7	0
2002	0	0	0	0	15	39	7	1
2003	1	1	0	0	16	32	4	0
2004	0	0	0	0	9	39	3	0
2005	0	0	0	1	31	29	3	1
2006	2	1	0	1	20	37	6	0
2007	5	0	0	0	14	27	1	0
2008	3	1	0	0	10	28	7	0
2009	3	2	0	2	26	35	4	1

Bilagstabel 6. Fortsat.

	§ 225, jf. 222, stk.1	§ 225, jf. 222, stk. 2	§ 225 i øvrigt	§ 225, jf. 216	§ 225, jf. 217	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 2
1985	10	6	1	0	0	0	0	0
1986	9	7	1	0	0	0	0	0
1987	5	10	0	0	0	0	0	0
1988	5	6	1	0	0	0	0	0
1989	5	8	0	0	0	0	0	0
1990	6	9	1	0	0	0	0	0
1991	1	10	1	0	0	0	0	0
1992	12	11	6	0	0	0	0	0
1993	3	9	0	0	0	0	0	0
1994	12	5	2	0	0	0	0	0
1995	4	18	0	2	1	0	0	0
1996	4	7	0	1	0	0	1	0
1997	2	9	0	0	1	0	0	0
1998	2	9	1	0	0	0	0	0
1999	13	5	1	1	0	0	0	1
2000	9	10	0	2	0	0	0	1
2001	2	5	0	1	0	0	0	0
2002	5	3	1	2	1	0	1	0
2003	7	8	1	3	0	1	0	1
2004	10	7	0	1	0	0	1	1
2005	3	5	1	1	0	0	1	0
2006	2	7	0	0	0	0	0	2
2007	2	6	0	1	0	1	0	0
2008	5	4	2	1	0	0	0	0
2009	2	7	0	0	0	0	1	0

Bilagstabel 6. Fortsat.

	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 2	§ 226, jf. 222, stk. 1	§ 226, jf. 222, stk. 2	§ 226 i øvrigt	§ 232* Blufærdig- hedskr. v. beføling	§ 232* Blufærdig- hedskr. v. blotteri	§ 235, stk. 1	§ 235, stk. 2**
1985	0	0	0	0	-	-	6	-
1986	0	0	0	0	43	42	0	-
1987	0	1	0	0	76	107	1	-
1988	0	0	0	0	84	130	1	-
1989	0	0	0	0	82	150	1	-
1990	0	0	0	0	87	104	0	-
1991	0	0	0	2	102	115	0	-
1992	0	0	0	0	82	130	0	-
1993	0	0	0	0	74	111	5	-
1994	1	0	0	0	83	139	0	-
1995	0	1	0	0	85	98	1	0
1996	0	0	1	0	63	96	2	1
1997	1	0	0	0	95	97	2	10
1998	0	0	0	0	65	107	3	9
1999	1	0	0	0	94	111	2	15
2000	0	0	0	0	92	77	5	29
2001	0	0	0	0	110	108	12	37
2002	1	0	0	0	90	100	9	49
2003	0	0	0	0	105	72	10	62
2004	1	0	0	0	105	96	29	71
2005	1	1	0	0	116	105	33	104
2006	0	0	0	0	100	81	11	59
2007	0	1	0	0	99	71	8	59
2008	0	1	0	0	81	50	12	94
2009	0	3	0	0	102	64	38	66

\* Underkategorierne blev først oprettet i 1986.

\*\* Indsat i 1995.

Bilagstabel 7. Den gennemsnitlige ubetingede strafflængde (i dage) fordelt efter år og paragraf.

	§ 216	§ 217	§ 218	§ 219	§ 221	§ 222	§ 223	§ 224
1985	497	165	75			453	420	373
1986	554	60	150			456	525	392
1987	565	30	50			649	165	480
1988	580	135	540			552	180	338
1989	517	180	70		1080	848	323	434
1990	571		225	120		546	435	448
1991	500		90			416		473
1992	417		150			535	285	280
1993	503		180	120	210	621	300	481
1994	454		90		90	523	105	246
1995	497		495	120	180	365	180	257
1996	558	360	120		180	524	810	323
1997	464		135			604	855	394
1998	425		201			625	420	305
1999	453		130			565	180	321
2000	458		180	120		420	665	295
2001	482	300	192			559	150	290
2002	544		180		120	692	990	463
2003	625		158			1000	945	286
2004	725		203	90	90	710	348	353
2005	687		210			405	353	282
2006	788	90	135		180	586	495	354
2007	628	270	142			818	600	447
2008	749		160	225		687	180	359
2009	777	555	113			529	1350	296

Bilagstabel 7. Fortsat.

	§ 225	§ 226	§ 228	§ 229	§ 230	§ 232	§ 235
1985	191		90	190		85	
1986	276		60	90		142	
1987	165		90			159	
1988	195			30		128	
1989	257		135			84	
1990	243		180	90		131	
1991	400		160			155	
1992	358		45	53		82	
1993	369		100	75		43	40
1994	263		90			64	
1995	260		150	360		107	
1996	165	720	130			150	
1997	326					75	
1998	630			900		113	1800*
1999	431		540			84	
2000	640		225			116	
2001	420		245			120	34
2002	380		190	37		192	40
2003	625		180			91	35
2004	774		113		150	80	30
2005	536		458			48	63
2006	728		223	180		124	89
2007	433		165			132	82
2008	516		70			118	78
2009	338		100	90		148	136

\* Antagelig en fejlregistrering.

Bilagstabel 8. Den gennemsnitlige ubetingede strafflængde (i dage) fordelt efter år og underkategori til paragraf.

	§ 218, stk.1	§ 218, stk.2	§ 222, stk.1	§ 222, stk.2	§ 223, stk.1	§ 223, stk.2	§ 224, jf. 216	§ 224, jf. 217
1985	75		375	546	420		609	120
1986		150	193	618	525		347	
1987	30	60	450	729	165		240	250
1988		540	587	514	180		442	
1989		70	540	950	323		450	
1990	180	270	507	590	435		565	
1991		90	443	381			666	
1992		150	413	608	285		474	180
1993		180	263	900	300		150	
1994		90	510	531	105		540	165
1995	240	580	132	531	180		180	
1996	120	120	270	828	810		338	
1997		135	536	681	855		498	
1998	260	158	230	1020	420		413	100
1999	60	165	705	425	180			
2000	240	150	336	490	665		281	270
2001	210	180	325	990	150		250	
2002		180	489	930	990		345	
2003		158	1189	784	945		372	
2004		203	524	1013	348		540	
2005	405	113	286	849	353		168	
2006	180	120	354	858	495		690	
2007	210	108	365	1440	600		592	
2008		160	373	1000	270	90	523	
2009		113	388	848	1350		295	60

Bilagstabel 8. Fortsat.

	§ 224, jf. 218	§ 224, jf. 219	§ 224, jf. 220	§ 224, jf. 221	§ 224, jf. § 222, stk. 1	§ 224, jf. § 222, stk. 2	§ 224, jf. § 223, stk. 1	§ 224, jf. § 223, stk. 2
1985					180	327	450	
1986				60	1260	379	360	
1987					300	684	135	
1988					240	253	383	
1989			360		360	543	145	
1990					360	472	105	
1991	180	90			555	409	450	
1992					210	252	263	
1993	1080				435	504	300	
1994					270	206	525	
1995					250	267	240	
1996					350	324	60	
1997	150				246	412	495	
1998	240			30	338	258	360	
1999	90				236	376	440	
2000	120				245	285	1080	
2001	220				210	411	300	
2002					320	548	570	60
2003					305	255	250	
2004					180	329	405	
2005					259	315	720	
2006	90	90			143	378	505	
2007	180				444	401		
2008	240				252	323	293	
2009		90		135	268	341	435	60



Bilagstabel 8. Fortsat.

	§ 225, jf. 222, stk.1	§ 225, jf. 222, stk. 2	§ 225 i øvrigt	§ 225, jf. 216	§ 225, jf. 217	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 1	§ 225, jf. 216, jf. 222, stk. 2
1985	90	360						
1986	150	360						
1987	90	203						
1988	165	90	360					
1989	195	282						
1990	120	405	90					
1991		354	630					
1992	285	490	290					
1993		369						
1994	264	340	30				180	
1995	210	289		270	120			
1996	105	120		360				
1997	45	486			90			
1998	1260	540	90					
1999	360	480		240				540
2000	60	825		375				
2001	540	360						
2002	360	720	180	150				
2003	98	945	270	1080		450		1080
2004	900	450		1260			360	900
2005	480	413		360			720	
2006		700						810
2007	300	503		630		90		
2008	543	585	270					
2009	150	420					360	

Bilagstabel 8. Fortsat.

	§ 225, jf. 217, jf. 222, stk. 2	§ 226, jf. 222, stk. 2	§ 232 * Blufærdig- hedskr. v. beføling	§ 232* Blufærdig- hedskr. v. blotteri	§ 235, stk. 1	§ 235, stk. 2
1985			-	-		
1986			131	30		
1987			193	70		
1988			115	30		
1989			92	26		
1990			155	45		
1991			174	90		
1992			75	83		
1993			51	36	40	
1994			98	30		
1995			181	22		
1996		720	204	70		
1997			92	54		
1998			113	120		1800**
1999	720		123	17		
2000			147	90		
2001			99	111	38	27
2002			174	138	30	42
2003			106	110	48	29
2004			80	118	33	29
2005	1080		50	18	58	66
2006			128		42	102
2007			149	120	62	92
2008			130	47	135	70
2009			148	80	93	188

\* Underkategorierne blev først oprettet i 1986.

\*\* Antagelig en fejlregistrering.

### **Ændringer i anmeldelsestilbøjeligheden for seksualforbrydelser**

Berl Kutchinsky har gennemført en undersøgelse af det markante fald, der var i antallet af anmeldte seksualforbrydelser fra begyndelsen af 1960'erne til begyndelsen af 1970'erne.<sup>1</sup> Hans undersøgelse viste, at det først og fremmest var i Københavnsområdet, der var sket et fald i antallet af registrerede seksualforbrydelser, og at faldet primært angik mindre alvorlige former for seksualforbrydelser såsom blufærdighedskrænkelser i form af ekshibitionisme og voyeurisme. Han gennemførte på denne baggrund en interviewundersøgelse med personer i Københavnsområdet. Undersøgelse viste en generationsforskel med hensyn til at betragte visse mindre alvorlige seksuelle krænkelser som kriminalitet, idet den ældre generation i højere grad end den yngre anså krænkelserne for at være kriminelle. Undersøgelsen viste videre en faldende tilbøjelighed til at anmelde nogle af de mindre alvorlige seksuelle krænkelser til politiet. Det blev derfor konkluderet, at faldet i omfanget af visse registrerede seksualforbrydelser i et betydeligt omfang beroede på en ændret tilbøjelighed til at betragte krænkelserne som kriminelle og til at anmelde dem til politiet.

Kutchinskys undersøgelse viser dermed, at omfanget af registrerede seksualforbrydelser i høj grad kan påvirkes af ændringer i borgernes opfattelse af disse forbrydelser og af borgernes tilbøjelighed til at anmelde sådanne forhold til politiet. Der er ikke siden gennemført undersøgelser, der kan belyse befolkningens holdninger til og anmeldelsestilbøjelighed i forhold til seksualforbrydelser. De offerundersøgelser, der gennem mange år er gennemført, og som også kan belyse anmeldelsestilbøjeligheden, har kun siden 2008 omfattet seksualforbrydelser, idet et spørgsmål om tvangssamleje/voldtægt er inkluderet.<sup>2</sup>

Offerundersøgelserne har derimod demonstreret, at der er sket en vækst i anmeldelsestilbøjeligheden for vold. I en rapport om udviklingen i omfanget voldtægter henvises der hertil, og det påpeges, at ændringen i tilbøjeligheden til at anmelde voldstilfælde antagelig også vil gøre sig gældende for voldtægt.<sup>3</sup> I samme rapport hævdes det, at der siden begyndelsen af 1970-erne er sket en øgning i

---

<sup>1</sup> Berl Kutchinsky: *Law, Pornography and Crime. The Danish Experience. Scandinavian Studies in Criminology, vol. 16*, 1999.

<sup>2</sup> Se seneste rapport om offerundersøgelsen på [http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning\\_og\\_dokumentation/Rapporter/Offerrapport\\_2010.pdf](http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/Rapporter/Offerrapport_2010.pdf)

<sup>3</sup> Flemming Balvig, Bjarne Laursen, Karin Sten Madsen, Maj-Britt Elise Martinussen & Katrine Sidenius: *Del III: Udviklingen – især med henblik på fuldbyrdede overfaldsvoldtægter*. 2009. [http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning\\_og\\_dokumentation/Forskningspulje/Voldtægt-del-III-udvikling.pdf](http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/Forskningspulje/Voldtægt-del-III-udvikling.pdf)

anmeldelsestilbøjeligheden for i hvert fald relativt mindre alvorlige former for voldtægt og for voldtægter, der sker i nære relationer, herunder især partnervoldtægter.

At anmeldelsestilbøjeligheden for voldtægt er vokset, omtales også i en tidligere undersøgelse af vold mod kvinder, der viser, at de kvinder, der havde været udsat for voldtægt/tvangssamlejer mange år inde undersøgelsen, var mindre tilbøjelige til at anmelde dette til politiet, end tilfældet var for dem, der havde været udsat herfor kort inden undersøgelsens gennemførelse.<sup>4</sup>

Hvorvidt der også for andre seksualforbrydelser er sket en ændring i tilbøjeligheden til at anmelde en krænkelse til politiet, vides ikke, men det forekommer sandsynligt, at en øget negativ fokus på seksualforbrydelser, som der den seneste tid i særlig grad har været i forhold til seksualforbrydelser, der retter sig mod børn, kan indebære, at flere forhold kommer for dagens lys og indberettes til politiet.

---

<sup>4</sup> Flemming Balvig & Britta Kyvsgaard: Vold og overgreb mod kvinder. Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS). [http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning\\_og\\_dokumentation/vold\\_mod\\_kvinder.pdf](http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/vold_mod_kvinder.pdf)



Psykiatri

## Bilag 3

Justitsministeriet  
Lovafdelingen  
Slotsholmsgade 10  
1216 København K

Jmt. Mdt.  
22 SEP. 2010

### Sexologisk Klinik

Afsnit RH7411  
Psykiatrisk Center København  
Blegdamsvej 9  
2100 København Ø

Telefon 35 45 74 11  
Direkte 35 45 71 60  
Fax 35 45 76 84  
Mail [ellids.kristensen@regionh.dk](mailto:ellids.kristensen@regionh.dk)  
Web [www.sexologi.rh.dk](http://www.sexologi.rh.dk)

Akt.nr. 30

Dato: 17-09-2010

### Vedr. Anmodning om udtalelse vedrørende fiktiv børneporno

Justitsministeriet har i skrivelse af 23. juni 2010 til Sexologisk Klinik og Visitations- og Behandlingsnetværket, anmodet om en udtalelse der kan belyse om besiddelse mv. af fiktiv børneporno, der ikke er realistiske afbildninger, som fremtræder på samme måde eller tilnærmelsesvis samme måde som fotografier mv., kan lede personer til at begå seksuelle overgreb på børn.

Adspurgte instanser har i forbindelse med besvarelsen af ovennævnte taget kontakt til kolleger og eksperter i udlandet. Der er endvidere blevet foretaget en omfattende litteratursøgning. Derudover har flere medarbejdere fra Sexologisk Klinik og Visitations- og Behandlingsnetværket fra 1.-4. september 2010 deltaget i kongres i regi af IATSO (International Association for the Treatment of Sexual Offenders). Titlen for kongressen, der blev afholdt i Oslo, var: *"New perspectives in sex offender treatment: Restorative justice, legal questions and humanistic traditions as challenges to therapy"*. Relevant forskning fremlagt på denne kongres refereres i denne besvarelse.

Vi har måttet konstatere, at der efter vores bedste vidende ikke foreligger videnskabelige undersøgelser relateret til det stillede spørgsmål, og at der derfor heller ikke foreligger dokumentation for at forbrug af fiktive billeder af seksuelle overgreb på børn, såkaldt "børneporno", alene kan lede personer til at begå seksuelle overgreb på børn. Området vil muligvis blive underkastet undersøgelser fremover, idet der på ovennævnte kongres blev præsenteret undersøgelser af forbrug/misbrug af (ikke-fiktiv) billed- og filmmateriale af seksuelle overgreb på børn. Et område der er stigende interesse for at undersøge videnskabeligt.

I det følgende vil en række af de nyeste undersøgelser på dette område blive kortfattet refereret:

Kingston et al (2008)<sup>1</sup> undersøgte personer, der var dømt for seksualkriminalitet hvor der havde fundet en reel fysisk seksuel kontakt mellem krænker og offer (*hands-on*) sted og fundet at forbruget af billeder af seksuelle overgreb på børn for denne gruppe var en rele-

<sup>1</sup> Kingston DA, Fedoroff P, Firestone P, Curry S, Bradford JM. Pornography use and sexual aggression: the impact of frequency and type of pornography use on recidivism among sexual offenders. *Aggressive Behavior* 2008;34: 341-351.

Justitsministeriet  
Lovafdelingen

27 SEP. 2010  
2010 NR. 730-1114

vant risikofaktor, idet de seksualkriminelle, som havde brugt det illegale pornografiske materiale havde større risiko for at falde tilbage til ligeartet kriminalitet, end de der ikke havde.

Seto og Eke (2005)<sup>2</sup> anførte på baggrund af et studie af 201 misbrugere af billeder af seksuelle overgreb på børn, at sandsynligheden for at misbrugere af billeder af seksuelle overgreb på børn senere vil begå hands-on overgreb er ukendt. I deres undersøgelse finder de at personer med tidligere domme havde en signifikant større sandsynlighed for at begå overgreb og lovbrud igen. Misbrugere af billeder af seksuelle overgreb på børn, som før nuværende dom havde begået seksuelle overgreb, var de individer der med størst sandsynlighed ville begå lovbrud igen - enten generelt eller seksuelt.

Endrass et al (2009)<sup>3</sup> har i en schweizisk undersøgelse forsøgt at vurdere om forbrugere af billeder af seksuelle overgreb på børn på internettet frembyder en større risiko for at begå hands-on overgreb på børn. Det drejede sig om 231 mænd dømt for besiddelse af illegale billeder af seksuelle overgreb på børn. Undersøgelsen viste at 11 (5%) af mændene havde en tidligere dom for seksuelt og/eller voldeligt overgreb, 2 (1%) havde en dom for hands-on seksuelt overgreb omfattende seksuelt misbrug af barn, 8 (3%) havde en dom for en seksuel krænkelse, hvor der ikke havde været en fysisk seksuel kontakt mellem krænker og offer (*hands-off*), og én havde dom for et ikke-seksuelt voldeligt overgreb. Vurdering af recidiv for gruppen viste at 7 (3%) af de undersøgte recidiverede med en voldelig og/eller seksuel krænkelse, 9 (4%) recidiverede med en hands-off krænkelse og 2 (1%) med et hands-on seksuelt overgreb.

Endrass et al konkluderer på basis af dette materiale, at forbruget af billeder af seksuelle overgreb på børn alene ikke var en risikofaktor for at begå hands-on seksuelle overgreb - idet mindste ikke for de individer som aldrig tidligere var dømt for hands-on seksuelle overgreb. Flertallet af de undersøgte havde ikke nogen tidligere domme for hands-on krænkelse eller overgreb. Forskerne vurderer, at prognosen for ikke at begå hands-on seksuelle krænkelse og overgreb såvel som recidiv til børnepornografi for denne gruppe var god.

På kongressen i Oslo præsenterede Endrass et al<sup>3</sup> follow-up på ovennævnte undersøgelse. Man genundersøgte gruppen på 231 mænd dømt for besiddelse af billeder af seksuelle overgreb på børn, og fandt at efter seks år var ingen blevet dømt for hands-on overgreb. Flertallet af disse havde da heller ingen kriminel forhistorie, hverken seksuelt eller på anden vis.

Den empiriske litteratur på området ikke-fiktive billeder af seksuelle overgreb på børn har ikke frembudt entydig evidens for at forbrug af dette materiale kan medføre betydelig risiko for at forøve hands-on seksuelle overgreb. Nogle undersøgelser (fx Endrass 2009<sup>4</sup>, Benz 2010<sup>5</sup>) fremfører antagelsen om at misbrugere af billeder af seksuelle overgreb på børn udgør en speciel gruppe. De anfører at selvom nogle af disse også begår hands-on over-

<sup>2</sup> Seto MC, Eke AW. The criminal histories and later offending of child pornography offenders. *Sexual abuse: a journal of research and treatment* 2005;17:201-210.

<sup>3</sup> Endrass J, Urbaniok F, Hammermeister LC, Benz C, Elbert T, Laubacher A, Rossegger A. The consumption of Internet child pornography and violent and sex offending. *BMC Psychiatry* 2009, 9:43.

<sup>4</sup> Endrass J, Rossegger. Is the consumption of child pornography a risk factor for child sexual abuse? *Forensische Psychiatrie und Psychotherapie* 2010;17(suppl 1):33.

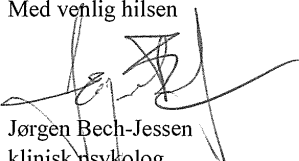
<sup>5</sup> Benz C. treatment of consumers of illegal pornography: More than relapse prevention. *Forensische Psychiatrie und Psychotherapie* 2010;17(suppl 1):13.

greb, så gør hovedparten det formentlig ikke. Som anført i flere undersøgelser kan der være en reel risiko for, at tidligere hands-on dømte begår ligeartet kriminalitet igen, hvis de misbruger ikke-fiktive billeder af seksuelle overgreb på børn. Forbruget eller misbruget af billeder af seksuelle overgreb på børn alene synes ikke at være en prædikator for hands-on seksuelle overgreb på børn.

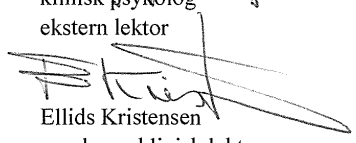
Som nævnt er forskningen på dette område først taget til i omfang indenfor de seneste år. Videre og mere omfattende undersøgelser må og vil blive foretaget i forebyggelsesøjemed. Hittidige undersøgelser synes at vise, at der eksisterer en højrisikogruppe for hvem misbruget af ikke-fiktive billeder af seksuelle overgreb på børn kan medvirke til overgreb. De refererede undersøgelser synes at betvivle af misbrug af børnepornografisk billedmateriale alene kan føre til seksuelle overgreb.

Dokumentation for at "besiddelse mv. af fiktiv børneporno, der ikke er realistiske afbildninger, som fremtræder på samme måde eller tilnærmelsesvis samme måde som fotografier mv., kan lede personer til at begå seksuelle overgreb på børn" synes ikke at foreligge på nuværende tidspunkt.

Med venlig hilsen



Jørgen Bech-Jessen  
klinisk psykolog  
ekstern lektor



Ellids Kristensen  
overlæge, klinisk lektor

koordinator for visitations- og behandlingsnetværket

Thorkil Sørensen  
professor, dr.med.





Dato

1. februar 2012



Strafferetskontoret  
Att. Ketilbjørn Hertz  
Justitsministeriet  
Slotsholmsgade 10  
1216 København

◆ Svend Aage Madsen, ph.d. Klinik-  
chef/chefpsykolog  
*Klinik* • Klinik for psykologi, pædagogik  
& socialrådgivning  
*Afsnit* • 4073  
*Direkte telefon* • 35454767  
*Sekretariat* • 35454073  
*Lokal fax* • 3545  
*E-mail* • svaam@rh.dk

### Udtalelse til Strafferetskontoret vedrørende Straffelovrådets overvejelser om voldtægt

Fra Center for Seksuelle Overgreb, Rigshospitalet  
v/Chefpsykolog Svend Aage Madsen

*Jf. henvendelse af 6. november 2001 med ønsket svarfrist 1. februar.*

Der spørges til vores viden om "forskelle i de psykologiske eftervirkninger ved forskellige former for voldtægt".

Svar:

De psykologiske eftervirkninger af seksuelle overgreb bestemmes af:

- 1) Den psykologiske relation til gerningsmanden
- 2) Omstændighederne ved overgrebet
- 3) Ofrets psykiske tilstand

I alle tre tilfælde er den afgørende faktor, hvilken psykologisk *betydning* overgrebet får for ofret.

#### Ad 1) Den psykologiske relation til gerningsmanden:

a) Hvis det er en person, som ofret med god grund kan opleve som værende en tryghedsskabende eller omsorgsgivende person, fx en forældre (biologisk eller sted-), et ældre familiemedlem (biologisk eller sted-), en lærer, træner osv. kan effekterne af seksuelle overgreb være voldsomme psykiske reaktioner/tilstande over mange år. Dette kan så at sige ryste grundvolden i forhold til om man kan stole på nogen overhovedet i livet. Dette kan også i større eller mindre grad gælde ved voldtægter begået af autoritetspersoner uden familierelationer, fx lærere, spejderledere, sportstrænere og lignende. Forældresigtet synes at have de alvorligste psykologiske eftervirkninger.

Blegdamsvej 9  
2100 København Ø

3545 3545

b) Hvis der er tale om et overgreb begået af en helt ukendt person eller en meget perifer person – enten som overfaldsvoldtægt eller ved den type voldtægter, der opstår ud af fester og andet samvær, vil det oftest være karakteren af overgrebet, der bliver bestemmende dvs. bl.a. omfanget af den fysiske og psykiske vold i forbindelse med overgrebet, stedet for overgrebet etc.

c) Hvis personen er partner/ægtefælle (eventuelt tidligere) og der har været tale om seksuelle relationer tidligere, synes denne (alt andet lige i forhold til punkterne 2) og 3) at udgøre mindst skadelig psykisk effekt af de opridsede muligheder, men afgørende afhængigt af omfanget af den fysiske og psykiske vold i forbindelse med overgrebet.

## **Ad 2) Omstændighederne ved overgrebet**

Her har det stor betydning, hvilke former for og hvilken udstrækning af vold, der er anvendt, og især om ofret har oplevet sig i livsfare. En af de voldsomste negative psykiske eftervirkninger kommer, hvis ofret oplever, at det vil det dø, eller at der er stor fare for dette, under eller som følge af overgrebet.

Dernæst har det betydning, på hvilken måde overgrebet ryster ofrets grundlæggende oplevelse af trykthed i hverdagen. Hvis overgrebet finder sted på en måde eller på steder, som gør at ofret dermed oplever ,at det, der før var trygge steder at færdes, nu bliver fyldt med utrykthed og angst, kan det have meget alvorlige følger psykisk og socialt og adfærdsmæssigt.

Endelig kan nævnes, at omstændighederne i form af samværet med andre mennesker hvorunder overgrebet foregår – fx en privatfest, taxikørsel, sportsarrangement, festival, arrangement i boligområdet, at gå langs en landevej, kontakt via internettet etc. – kan udvikle angst for lignende sammenhænge, hvilket i mange tilfælde kan handicappe ofret socialt i lange tider efter overgrebet,

## **3) Ofrets psykiske tilstand**

På dette område indgår flere vigtige forhold, der bestemmer i hvor stort omfang ofret bliver psykisk skadet af overgrebet. Her kan for det første nævnes ofrets alder, der på forskellige måder, men ikke entydigt, kan have betydning for effekten af overgrebet. Er voldtægten fx ofret første samleje eller anden kønslige omgang, kan det få stor betydning for ofrets seksualliv fremover. Er ofret en ung, der endnu ikke har født og fået børn, vil en voldtægt eller andet seksuelt overgreb næsten altid have psykologiske eftervirkninger på oplevelsen af graviditet og fødsel. Er ofret ældre og fysisk svag har det andre alvorlige eftervirkninger.

Som andet et aktuelt forhold kan nævnes de tilfælde, hvor ofret er bedøvet og ikke ved bevidsthed i forbindelse med overgrebet. Her er erfaringerne endnu ret nye, men det ser ud til, at uvisheden og det manglende kendskab til forløbet og måske endda til, hvem gerningsmanden er, kan være særligt traumatiserende.

Dernæst kunne det af visse undersøgelser tyde på, at hvis ofret er alkoholpåvirket men ved bevidsthed, kan denne tilstand mindske eftervirkningerne.

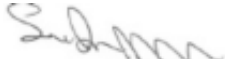
Endelig skal nævnes, at psykisk skrøbelighed hos ofret, fx i form af tidligere at have været udsat for overgreb, at være uden personligt netværk, at have andre psykiske problemer, at være i en særlig belastende livssituation fx med tab af nære relationer mv., kan blive forstærkende faktorer.

Generelt har det betydning om ofret oplever at have en form for kontrol over situationen, eller om hun/han kan 'dissociere' i forhold til den (dvs. skubbe oplevelsen til side mens den foregår).

### **Opsamlende:**

De psykologiske eftervirkninger bestemmes af en række forskellige faktorer - relation til gerningsmanden, omstændighederne ved overgrebet, ofrets psykiske tilstand - og af samspillet imellem disse. Ingen forhold kan siges entydigt at kunne medføre bestemte eftervirkninger. Men der hvor ofret er ung og bliver udsat for overgreb fra en tilknytning person, som hun/han forventer tryk og omsorg fra, ses de alvorligste og længstvarende psykologiske eftervirkninger

Med venlig hilsen



Svend Aage Madsen

Chefpsykolog, ph.d.

Formand for Styregruppen for Center for Seksuelle Overgreb









